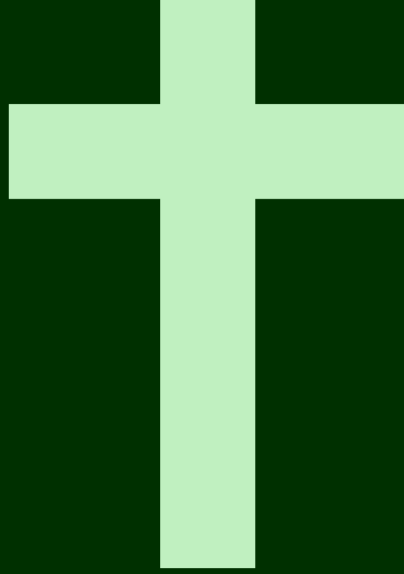

Bulu ntam pɔpwe;
Nkonya

New Testament in Nkonya (GH:nko:Nkonya)

Bulu ntam pɔpwɛ; Nkonya
New Testament in Nkonya (GH:nko:Nkonya)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nkonya

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nkonya

nko

Ghana

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nkonya

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

Contents

Mateo	1
Marko	44
Luka	71
Yohane	116
Gyumagyihε	148
Romafō	188
1 Korintofō	206
2 Korintofō	222
Galatiafō	233
Efesofō	239
Filipifō	245
Kolosefō	249
1 Tesalonikafō	253
2 Tesalonikafō	257
1 Timoteo	259
2 Timoteo	264
Tito	268
Filemon	270
Hebrifō	271
Yakobo	285
1 Petro	289
2 Petro	295
1 Yohane	298
2 Yohane	303
3 Yohane	304
Yuda	305
Atō Lεsúnáhé	307

Asun Wanklaán Aní Mateo Lówanlín

Yesu Anáin Ilínto (Luka 3:23-38)

¹ Yesu Kristo, Owíe Dawid mu na, Abraham mu na ámu ilínto ní.

² Abraham lókwí Isak. Isak lókwí Yakob. Yakob lókwí Yuda mu na mu apio yinhé*. ³ Yuda lókwí Peres mu na Sera. Amó yín gyí Tamar. Peres lókwí Hesron. Hesron lókwí Ram. ⁴ Ram lókwí Aminadab. Aminadab lókwí Nahson. Nahson lókwí Salmon. ⁵ Salmon lókwí Boas. Boas mu yín gyí Rahab. Boas lókwí Obed. Obed mu yín gyí Rut. Obed lókwí Yisai. ⁶ Yisai lókwí Owíe Dawid.

Owíe Dawid lókwí Salomo. Salomo mu yín gyí ɔtsi ɔkɔ́ tɛkɪ ogyi Uria mu ka. ⁷ Salomo lókwí Rehabeam. Rehabeam lókwí Abia. Abia lókwí Asa. ⁸ Asa lókwí Yehosafat. Yehosafat lókwí Yoram. Yoram lókwí Usia. ⁹ Usia lókwí Yotam. Yotam lókwí Ahas. Ahas lókwí Hiskia. ¹⁰ Hiskia lókwí Manase. Manase lókwí Amon. Amon lókwí Yosia. ¹¹ Yosia lókwí Yekonia mu na mu apio yinhé. Mu brésú bekítá Israelfɔ́, híe amó beɛ buyétsiá Babilon ɔmátó ní.

¹² Amó Babilon yɔ́tɔ́ á, Yekonia lókwí Sealtiel. Sealtiel lókwí Serubabel.

¹³ Serubabel lókwí Abihud. Abihud lókwí Eliakim. Eliakim lókwí Asor.

¹⁴ Asor lókwí Sadok. Sadok lókwí Akim. Akim lókwí Elihud. ¹⁵ Elihud lókwí Eleasar. Eleasar lókwí Matan. Matan lókwí Yakob. ¹⁶ Yakob lókwí Yosef, Yosef létsiá Maria. Maria lókwí Yesu. Yesu gyí Kristo, (ɔhá ámú Bulu ladá mu ofúli amó) ní.

¹⁷ Mó su tsú Abrahamsu bɔtu Owíe Dawidsu bɔgyi anáin ilínto dúana. Tsú Dawidsu bɔtu bréá bɔyɔ́ Babilon ɔmátó é bɔgyi anáin ilínto dúana. Asa tsú amó Babilon yɔ́tɔ́ bɔtu Kristo, (ɔhá ámú Bulu ladá mu ofúli amó) kwíísú é bɔgyi anáin ilínto dúana.

Yesu Kristo Kwí (Luka 2:1-7)

¹⁸ Ɔkpa ánfisú Yesu Kristo kwí lɔtsun ní. Bɔpu Maria há Yosef beɛ otsiá. Táme asa bétsiá, abufia ɔtsi múa oyin á, bowun aní Maria dé ɔmé Ɔɣe Wankíhé túmito. ¹⁹ Mu kulu Yosef a, mu asún da ɔkpa, táme omekle aní ɔbówa mu pélitɔ. Mú su ɔlɔbwe agywun aní obékiná mu nájintɔ. ²⁰ Táme bréá ɔde mú agywun bwe á, kɪ, Bulu-ɔbɔpu ɔkɔ́ léle ɪwɪ ɔwan súná mu okudetɔ, bláa mu ɔbéɛ, “Yosef, Dawid mu na, mánya péli aní fékpa fú ká Maria ba fú wá, tsúfé ɔmé ámú ɔde ámu itsú Ɔɣe Wankíhé túmito. ²¹ Ɔbókwí obiyímbi, bédinká mu dá Yesu. (Mó así gyí, ‘Ɔlepó.’) Tsúfé mu ɔbéle mu ahá tsú amó lakpantɔ ní.”

²² Iní léha Bulu asún ámú ɔleblí tsun mu ɔnósú ɔtɔ́púsú ámu ɪleba mótɔ.

²³ Ɔbéɛ, “Kɪ, obitebí aní ɔmákóyó oyin wá kɪ obénya ɔmé. Ɔbókwí obiyímbi, bédinká mu dá Imanuel.” (Mú así gyí, “Bulu bu aní wá.”)

²⁴ Bréá Yosef létsinkí á, olegyi asún ámú Bulu-ɔbɔpu amó lébláa mu amusu. Oletsíá Maria, kpáin mu. ²⁵ Táme ɔmɔpu ɪbi da Maria, kpéfɔn bréá ɔlɔkwí mu bi yínhé gyankpapu, ɔledinká mu dá Yesu.

2

Anyansapu Ako Bá

* **1:2** Apio yinhé ánfí gyí Israel abusuan dúanyɔ́ ámu anáin ní.

¹ Bréá Owíe Herode dé iwíe gyí Yudea ɔmátó bɔkwí Yesu wúlu kɔá bɔtɛtí mú Betlehem, ɪbɔ Yudea ɔmátó ɪnɔ. Mú ɔma a, anyansapɔ akɔá bɔtowun ató ntsrakpabɛ bɔtsu owí ɔdalɩkpa ɔmá kɔtɔ ba Yerusalem wúlutɔ. ² Bɛfité bɛɛ, “Nkúnó bakwí Yudafo owíe amɔ? Anɪlɔwun mɔ osúna ání igyi ɔtsrakpabi owí ɔdalɩkpa ɪnɔ. Mú sɔ abá bosúm mɔ.”

³ Owíe Herode lónu asón ání á, opúni letsíí mɔa Yerusalemfo fée. ⁴ Mú sɔ ɔletɪ Yudafo Bulu igyi ahapú dehen pú Mose mbla asunápú fée fia, fité amó ɔtínéá bɔkwí Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mɔ ofúli amɔ).

⁵ Bɛbláa mɔ bɛɛ “Betlehem wúluá ɪbɔ Yudea ɔmátó. Alí Bulu ɔnásó ɔtɔ́pú ɔku lówanlín tswɪ nɪ. ⁶ ɔbée,

‘Fó Betlehem, Yudea wúlu,
fɔmegyí wúlu túkúríibi ɔkpagyíɔkpasɔ Yudea awúlu yilé ámɔtɔ.
Tsúfɛ ɔmásó ogyípú ɔku ɔbédalɩ tsu fótáá,
ɔbékpa Bulu ahá Israelfo.’ ”

⁷ Mú sɔ Owíe Herode létɪ anyansapɔ amɔ nkɔlɛ, fité amó bréá bowun osúna ɔtsrakpabi amɔ, bɛbláa mɔ. ⁸ Múú ɔlɔwa amó Betlehem ɔbée, bɔyódunká kebi ámɔ wankláán. Ní bowun mɔ a, bɔyínki bɛbláa mɔ, ménɪ mɔ é móyósum mɔ.

⁹ Olenya bláa amó tá alí benatí. ɔtsrakpabi amúú bowun owí ɔdalɩkpa amɔ, lékpa amó alu yélí ɔtínéá kebi ámɔ bɔ. ¹⁰ Bréá bowun ɔtsrakpabi amɔ a, ansí lɛhɪe gyi amó. ¹¹ Bowie wóyító ɪnɔ á, bowun kebi ámɔ mɔa mɔ yin Maria, bɛda akpawunu súm kebi ámɔ. Bɛsankí amó akentebi, bekie mɔ sika pɛpɛ, ɔhíén pú ohuam.

¹² Mú ɔma a, Bulu lówa mbla há amó okudetɔ ɔbée, bɔmáýinkí yótsɔn Herode wá. Mú sɔ bɔtsɔn ɔkpa bámbású yó amó wúlutɔ.

Yesu Mɔa Mɔ Akwíópú Egyipte ɔmátó Yɔ

¹³ Bréá anyansapɔ amɔ benatí á, Bulu-ɔbɔpɔ lélé ɪwɪ ɔwan súná Yosef okudetɔ, bláa mɔ ɔbée, “Kɔsɔ, afɔkpa kebi ámɔ mɔa mɔ yin srɪ ya Egyipte ɔmátó. Mlɩtsia ɪnɔ yóɔfɔn bréá nébláa fɔ mbée mlɩyínki ba, tsúfɛ Owíe Herode obódunká kebi ámɔ, mó mɔ.”

¹⁴ Mú sɔ Yosef lókɔsú onyé-onyé ámɔ, kpá Maria mɔa kebi ámɔ srí ya Egyipte ɔmátó. ¹⁵ Betsiá ɪnɔ yóɔfɔn bréá Herode lówu. ɪnɪ léha Bulu asón ání ɔleblí tsɔn mɔ ɔnásó ɔtɔ́pú ɔkɔsɔ leba mótó. ɔbée, “Nɛtɪ mí bí ámɔ tsú Egyipte ɔmátó.”

Betlehemfo Abi Mɔ

¹⁶ Bréá Owíe Herode lówwun ání anyansapɔ amɔ bamlé mɔ a, ɔbló lɛhɪe kítá mú. ɔlɔwa mɔ isá akɔpú ɔbée, bɔyó Betlehem wúlutɔ pú mú nkudasɪ, abɔyɔmɔ abi yinhé ání bahɔ tsú nfinyɔ ba ayasɪ fée. Tsúfɛ anyansapɔ amɔ bɛbláa mɔ bɛɛ, begyankpá wun ɔtsrakpabi amɔ nfinyɔ ní.

¹⁷ ɪnɪ léha Bulu asón ání ɔleblí tsɔn mɔ ɔnásó ɔtɔ́pú Yeremiasɔ leba mótó. ¹⁸ ɔbée,

“Bonu isú móa olú kɔá ɪmeká tin Rama wúlutɔ.
Rahel dé mɔ abí sú. Omotsulá ání bɔkpáta mɔ,
tsúfɛ bɔtráa bɔma ɪnɔ.”

Yesu Mɔa Mɔ Akwíópú Yínki Tsú Egyipte

¹⁹ Owíe Herode lowu ɔma a, Bulu-ɔbɔpɔ lélé ɪwɪ ɔwan súná Yosef okudetɔ Egyipte ɪnɔ, bláa mɔ ɔbée, ²⁰ “Kɔsɔ, afɔkpa kebi ámɔ mɔa mɔ yin, amlɩyínki yɔ Israel ɔmátó. Tsúfɛ ahá ámúú bodunká ání bómɔ kebi ámɔ, bawú.” ²¹ Mú sɔ Yosef lókɔsú kpá kebi ámɔ mɔa mɔ yin, beyínki yó Israel ɔmátó.

²² Támɛ bréá bowie ɪnɔ á, olonu ání Arkelao latsiá mɔ sɪ Herode obiású, ɔde Yudea ɔmású gyí. Mú sɔ olenya ifú ání ɔbɔpɔ kebi ámɔ ya ɪnɔ. Bulu lélawá mbla há mɔ okudetɔ ɔbée, ɔpú mɔ ya Galilea ɔmátó. ²³ Mú sɔ bɔyɔ yétsiá Nasaret

wúlutò. Iní léha Bulu asón á múú òlèblí tson mu ònósú atóipósu òbée, “Béti mu Nasaretyin” amu òlèba mútò ní.

3

Asú Òbòpú Yohane Bulu Asón Òkanda
(Marko 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohane 1:19-28)

¹ Bré kutò á, Asú Òbòpú Yohane léba òde Bulu asón òkan da Yudea dimbísó. ² Òbée, “Mlídamlí klòntò, amlísi lakpan bwe, tsúfè Bulu iwíegyi lawíé wóyí tá.” ³ Yohane iwí asón Bulu ònósú atóipú Yesaia lówanlín òbée, “Òkú dékplòn dimbísó òbée,

‘Mlìla aní Wíe òkpa.

Mlìtswii òkpa ha mu’ ” amu ní.

⁴ Yohane lówa kpósó-imi atadié, òlòpò òwulò-kpákpá òfè klí músó. Atsantsanku pò òkwén otegyi. ⁵ Ahá botsu Yerusalem wúlutò, Yudea òmátò pò Yordan bònkpá ònó awílu féesó ba bonu mu ason blíhé. ⁶ Bèlè amú lakpan blí, òlòbò amú asú Yordan ntsutò.

⁷ Táme bréá Farisifò pò Sadukifò tsòtsòtsò bèba bèe, òbòò amú asú á, òlefíté amú òbée, “Abè abí-aná, ntò gyá mlí, mlísrí Bulu isòbití á múú íbá ámu? ⁸ Mómó mlíswie abíá íbòsuná aní lélé mlíladámlí klòntò. ⁹ Mlímákí mlihaa, mlí náin gyí Abraham. Mú sù Bulu méebití mlí isù. Nde mlí bláa mbée, Bulu òbétalí há abwi ánfí íbédamlí Abraham abí-aná. ¹⁰ Séi á, Bulu lapú efè yi nyí-atsitsitò. Oyígyíoyí aní imoswie abi wankláán á, bókun mú dá, wá mú fée ogyá. ¹¹ Mí mú á, ntsu ndepòbò mlí asú pòsúná aní mlíladámlí klòntò. Táme òkúá òdòn mí bu òma òbá. Mmòfun aní nòsùrá mu ntòkòta kóràá. Mu òbòpò Òjè Wankíhé pò ogyá bò mlí asú ní. ¹² Òde mu òlín, òbòpòfúní ntéte lé ayó ámu. Òbékpa ayó ámu wá mu odudutò. Táme òbéfèí ofuníkpa inu wankláán, kpá ntéte amu wá ogyá aní itamaduntò.”

Yesu Asúbò
(Marko 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³ Yesu lótsu Galilea òmátò ba Yordan ntsu ònó Yohane wá òbée, òbò mu asú. ¹⁴ Tekí Yohane mótsulá aní òbòbò mu asú. Iní sù òlèbláa Yesu òbée, “Mí ilehián aní fòbò asú. Nkálí ígyi sù faba fèe mí òbòò fú asú?”

¹⁵ Yesu lébláa mu òbée, “Séi á, ha atsu mú alí asa, tsúfè ilehián aní abóbwe tógyítá òda òkpa Bulu ansítò.”

Mú sù Yohane lótsulá. ¹⁶ Bréá òlòbò Yesu asú tá, Yesu lédalí ntsu ámuòta alí ntwòlótáa lefinkí, olowun Bulu Òjé òkplí fè abròdòma, ilobogyonká musu.

¹⁷ Inu òme ku lotsu òsósó òbée, “Ònì gyí mí Bía ntòdwé mu, mí ansí tchíé gyi mu iwí ní.”

4

Yesu Isókí
(Marko 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Inu Òjè Wankíhé amu lékpa Yesu ya dimbísó, méní Òbònsám òbòsò mu kí. ² Oletsíá inu klí ònó nke aduana (40), onyé aduana (40). Mú sù akón lehie kítá mu. ³ Inu Òbònsám lósò mu kí, bláa mu òbée, “Ní Bulu mu Bi fògyi á, mómó ha abwi ánfí òdamli bwe bodobodo.”

⁴ Yesu lélé mú ònó òbée, “Bòwanlín wá Bulu asón ámuòta bèe, ‘Megyí atogyihe wule nyankpòsa obégyi tsiá nkpa, táme òpòú Bulu ason blíhé é tsia nkpa.’ ”

⁵ Òbònsám lékpa mu ya Yerusalem, wílu wankíhé ámuòta, òlòpò mu yélí Bulu òtswékpa obu ámu òtántra. ⁶ Inu òlèbláa Yesu òbée, “Ní Bulu mu Bi fògyi lélé á, tu kpayi. Tsúfè bòwanlín wá Bulu asón ámuòta bèe, ‘Bulu òbèha mu abòpò bèkpatá fú íbitò,

méni fú yabi méeda ibwi kúkusú.' ”

⁷ Yesu léle mó onó obéé, “Betrá wanlín bee, ‘Mákapó fú Wíe Bulu kí.’ ”

⁸ Mó oma a, Obunsám lópu mu ya ibu fúáhé kusú, olosuná mu oyító iwíe ogyíkpa fée, pó mó numnyam. ⁹ Múú olebláa mu obéé, “Ní fēda akpawunu súm mí á, nópu íni fée há fú.”

¹⁰ Yesu lébláa mu obéé, “Obunsám, natí tei mísó! Tsúfē bəwanlín wá Bulu asón ámutə bee, ‘Da akpawunu ha fú Wíe Bulu. Mu nkúle fu súm.’ ”

¹¹ Inu Obunsám lénatí mu wá, Bulu-abəpu beba beki musu.

Yesu Gyumagyihe Asitsua Galilea Omátó (Marko 1:14-15; Luka 4:14-15)

¹² Mó oma a, Yesu lónu ání bakítá Yohane tswi obu, oleyinkí ba Galilea əsulósú. ¹³ Olotu tsú Nasaret wúlutə yó Kapernaum, wúluá ibu mantáa Galilea əpu onó, Sebulon múa Naftali əsulósú. ¹⁴ Mu inu yə léha asón á múú Bulu onósú ətəípó Yesaia léblí ámu iləba mótó. Obéé,

¹⁵ “Sebulon pó Naftali əsulósú ida Yordan bənkpa onó, mantáa Galilea əpu. Galilea omátó omá bámbásófo bətsie.

¹⁶ Ahá ání bətsie okluntə ání bawun wanki kənkənkənkənti ku. Bətsie əsulósú lowu dé iwíe gyí mósó.

Wanki ku lawánkí wólí amósú.”

¹⁷ Tsú inu Yesu léfi así əde Bulu asón əkan da, blí obéé, “Mlídamlí kluntə, Bulu iwíegyí lawíé wóyí tá.”

Akasípó Abaná Le (Marko 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸ Eke əkúá Yesu ná Galilea əpu onó á, olowun apíó abanyó aku. Simon ání bətətí mu Petro muə mu gyama Andrea, bəde asawu tswí, tsúfē aye alepó bəgyí.

¹⁹ Múú olebláa amú obéé, “Mlíba bobuo mi. Nóbwe mlí anyánkpósa alepó.”

²⁰ Inunu besi amú asawu aná tswi, kplá buo mu.

²¹ Əlenatí yó nkpa kpalobí, olowun apíó abanyó aku é, Yakobo muə mu gyama Yohane. Amúá amú sí Sebedeo bəbu əkluntə, bəde amú asawu bín, Yesu létí amú. ²² Inunu amú é benatí sí amú sí muə əklun amu bobuo mu.

Yesu Atósuná, Mu Asón Okanda Pú Ilətsa (Luka 6:17-19)

²³ Yesu léki Galilea omátó fée, súná ató Yudafo ofiakpa. Əleda Bulu iwíegyí ámu iwí asun wankláán əkan. Əletsa əhétó múa awútó ilə kugyíku. ²⁴ Iní su mu iwí asón leklei yó Siria omátó fée. Bəpu aləpu tsúa ntíné-ntíné ba mu. Əletsa ilə kugyíku, ahá ání bəde iwíəsin wúun, amúá əhe laláhe dé amú háan, amúá ilə dídahe bu amósú pó abubúpu aná fée. ²⁵ Mó su ədəm kənkənkənkənti bobuo mu. Ahá ání bətsú Galilea omátó pó Dekapoli* awúlu amusu, Yerusalem wúlutə, Yudea omátó pó Yordan ntsu əbin əsulósú fée.

5

Ibuv Atosunáhé

¹ Bréá Yesu lówun ədəm amu a, ələdu yó ibu kusú yétsiá así, mu akasípó amu beba mu wá. ² Inu olosuná amú ató obéé,

Oyúla Asón (Luka 6:20-23)

³ “Bulu layúlá ahá ání amú ansí medín tətəsu dən mu Bulu, tsúfē amúbó mu iwíegyí ámu ni.

* 4:25 Dekapoli así gyí awúlu dú.

- 4 Bulu layúlá awirehə agyíró,
tsúfě obólwií amó klón.
- 5 Bulu layúlá iwiası abápu,
tsúfě amó obégyi əsulóv amu ni.
- 6 Bulu layúlá ahá ání mu apébwε akón múa əmewóli de amó,
tsúfě əbéha amó bómwε.
- 7 Bulu layúlá nwε awúnpu,
tsúfě obówun amó nwε.
- 8 Bulu layúlá ahá ání amó klóntə ləwankí,
tsúfě amó obówun mu ni.
- 9 Bulu layúlá ahá nsiné alapú,
tsúfě əbétı amó əbéε mu abí.
- 10 Bulu layúlá ahá ání budın amósó mu apébwε sv,
tsúfě amóbó mu iwíegyí amu ni.
- 11 “Bulu layúlá mli, ní bude mli sia, budın mli sv, bude afunu wa dínká mli sv.
- 12 Ansí igyí mli, iwı isankı mli, tsúfě mli ikəká tsə əsúsú. Alí bəbwε Bulu ənsó atəípú agyankpapu amu ni.

Nfəli Múa Wankı

(Marko 9:50; Luka 14:34-35)

13 “Mligyí əyító nfəli ni. Ní nfəli itá ədwε á, ntə bələpówá mú ədwε? Itráa ma ale há tətəətə bwε. Tsei butetséi mú tsítsá, ahá butetsátsa mósú tsun.

14 “Mligyí əyító wankı é ní. Wúluá idın busu tamanjín. 15 Butamanywé əkandıe, pú əlő bun mósú. Əfóakpá butəpúbıan, ménı ıbówankı há ahá ání butsie wóyí ámütə féé. 16 Mú sv mliha mli bwεhé iwankı alı, ménı ahá bówun mli bwεhé wankláán ámu, fówun bėkanfó mli Sí ámú əbu əsúsú ámu.

Mose Mbla Iwi Atosundhé

17 “Mlimákı mliaa, neba Mose Mbla ntée Bulu ənsó atəípú amu atosunáhétə əkəkpa. Mmεba mótó əkəkpa, mboun neba bəbwε mú ifon. 18 Ənəkwalı nde mli bláa, əsú múa asi bómə ənó, táme itoduáhé ntée asónbi kule kóráá iméedali Mbla ámütə, yəfon bréa mótó asón féé laba mótó. 19 Əhagyíəha ání omobu mbla ámütə túkúríibi kv, olosuná mu aba é əbéε bumábu mú á, bétı mu kebi túkúríibi əsúsú iwıe ogyíkpa ınu. Táme əhá ání olegyi mbla ámu féésú, súná mu aba ání bugyíi mósú á, bétı mu əha yilé əsúsú iwıe ogyíkpa ınu. 20 Mú sv nde mli bláa mbéε, ní mlimóbwε Bulu apé dun Mose mbla asunápú pú Farisifə ámu a, mlimóowie Bulu iwíegyí amütə ekekeεke.

Əbló Iwi Atosundhé

(Luka 12:57-59)

21 “Mlihanú ání bebláa mli anáin atıtıfə ámu beε, ‘Mámə əha. Əhagyíəha ání əmó əha a, Bulu obégyi mu asón, há mu ipón.’ 22 Táme mí mú nde mli bláa mbéε, əhagyíəha ání olenya əbló wa mu ba á, Bulu obégyi mu asón. Əhá ání olesia mu ba əbéε, ‘Əhakpan!’ á, obégyi ipón Yudafo asón agyíró ansító. Əhagyíəha ání əlebláa mu ba é əbéε, ‘Raka!’* a, obégyi ipón yó ısubıtı ogyá ání itamaduntə. 23 Inı sv ní fotsu atə hahé fəyó afədie əbəkpa, fekaín ání fapú asun laláhe kv gyi fú bá á, 24 si fú atə amó yaı afədie-asubwisu ınu. Yə fúa monyə amlıla mli nsıné, asa afuba bəbə afədie ámu ha Bulu.

25 “Ní əkv əsáma fu á, wa əsa ha abəyobwiı ipa ha mu asa asón ámu ogyíké ifon, ménı fú onyabá ámu əmėεha asón agyíró bumóəpu fú ha obu adıpúsú əkípı, əwa fú obu. 26 Mbláa fu ənəkwalı, nkétı faká ikə ámu féé tá asa fédalı ınu.

Otsıdba Əmadalı Iwi Atosundhé

* 5:22 Raka asi gyı “Əbwi!”

27 “Mlilanú ání bebláa mli beε, ‘Mákke oku tsiába.’ 28 Táme mí mó nde mli bláa mbée, oyingyioyin ání olowun otsi, obwε mu klé iwi agywun á, alató mbua dodo mu kluntó. 29 Mó su ní fú gyopi nsibi tēhá fótobwé lakpan á, loti mó le, tswi tsalifwi. Ibo aléá fú iwi otineku má inu, dun ání bótswi fú nyankpusa-oyí ámu fée wá isubití ogyá ání itamaduntó. 30 Mó su ní fú gyopi ibi tēhá fótobwé lakpan á, ka mó tswi tsalifwi. Ibo aléá fuma ibi kule, dun ání bótswi fú nyankpusa-oyí ámu fée wá isubití ogyá ání itamaduntó.

Okákiná Iwi Atosundhé
(Mateo 19:9; Marko 10:11-12; Luka 16:18)

31 “Betrá bláa mli beε, ‘Ohagyíoha ání obékiná oká á, owánlin okákiná owuló ha mu asa.’ 32 Táme mí mó nde mli bláa mbée, ní oyin okíná mu ka ání omokódáli mu oma a, muláhá su otsi ámu obédali mu oma. Oyingyioyin ání otsia otsi áñfi mu kulu lakíná mu anfi é lató mbua.

Ntamka Iwi Atosundhé

33 “Mlilétrá nu ání bebláa mli anáin atitifó ámu beε, ‘Máka ntam kpaali. Mboún bwe dinka ntam amóú feka há Bulu ámu su.’ 34 Táme mí mó nde mli bláa mbée, máka tótótó kóráá. Mápυ osósú ká ntam, tsúfé Bulu owie obía igyi. 35 Mápυ osulóv ká ntam. Bulu ayabi oyíkpa igyi. Mápυ Yerusalem wúlu ká ntam. Awíetó Owie wúlu kpənkpənti ní. 36 Mlumápu mli nwun ká ntam, tsúfé mliméetalí bwé imi kule futútú ntée bibi. 37 Mboún fú ‘Iin!’ ibwée ‘Iin!’ Fú ‘O-o!’ é ibwe ‘O-o!’ Kugyíkúá fétrá blí tsia mótó itsú Obunsám wá.

Laláhe Ikəka Iwi Atosundhé
(Luka 6:29-30)

38 “Mlilanú ání beblí beε, ‘Oha obwíε mu ba nsibi a, bubwíε mu é mu kle ka ikó. Oha otsíi mu ba iyín é á, butsíi mu kle ka ikó.’ 39 Táme mí mó nde mli bláa mbée, mlimáklá oha laláhe. Mboún ní oha odá fú isutó á, damli nyosó é ha mu odáa. 40 Ní oha dékléá obésamáa fu, hó fú atadie á, pu fú tati é ha mu. 41 Ohá ání odun fu ohíε fú obée, fúsóra mu ató máili kule ha mu a, sura mó máili anyó. 42 Oha okólí fú ató á, ha mu. Ní oku é obée fopáan mu təkú á, mákiná.

Alupódwe Iwi Atosundhé
(Luka 6:27-28, 32-36)

43 “Mlilonúá beblí beε, ‘Dwe fú bá, afolu fú olupó.’ 44-45 Táme mí mó nde mli bláa mbée, mlidwe mli alupó. Mlibə mpái ha ahá ání budun mlisu, ménu mlóbwe mli Sí amóú obu osósú ámu abí. Tsúfé mutéhá owí telun, otehá nyankpu é itotswie wulí aha wankláan pú aha laláhe féésú. 46 Ní fú adwepó nkule futódwé á, ipán məmυ fénya? Lampóo ahópυ kóráá butóbwé ali. 47 Ní fú anyawíε nkule futówá onó á, ntó fakokú bwe dubi? Ali kén omátófó butóbwé ní. 48 Inu su mlifon fé alíá mli Sí amóú obu osósú ámu lífon.

6

Yilébwε Iwi Atosundhé

1 “Mlíki wankláan ání mlimóobwe mli yilé ahá ansító. Ní mləbwé mó ali á, mliméenya ikəká mli Síá obu osósú wá.

2 “Mó su ní fəbwé yilé há ohíáni á, máda mó okan fé alíá apinabwebí abwepó butóbwé Yudafo ofiakpa pú dunsu, ménu ahá békanfó amó. Onokwali nde mli bláa mbée, Bulu laká amó ikó dodo. 3 Táme ní fəbwé yilé há ohíáni á, máha fú bina obi tóá gyopi labwé. Bwe mó njaintó, 4 ménu fú Sí oklúntó ató owúnpu amu obéka fú ikó.

Mpábə Iwi Atosundhé
(Luka 11:2-4)

⁵ “Ní mlóbò mpáí á, mlimábwε fé apinabwεbí abwεpú. Amó tekle Yudafò ofiakpa pú dɪnsu lí bó mpáí, ménɪ ahá bówun amó. Ɔnɔkwali ndε mli bláa mbéε, Bulu laká amó ikò dodo. ⁶ Táme ní fóbò mpáí á, bítiwíé fú obutótó, afuɪin obu wa ɪwɪ, bò mpáí ha fú Sí nájintò. Fú Sí nájintò ató owúnpu amu ɔbéka fú ikò.

⁷ “Ní mliɔé mpáí bò á, mlimátsiá plá mótó há mú ɪwa swí fé ɔmátófò. Butosúsu bεε, ní bóbó mú ɪwá swí asa Bulu obónu mú há amó. ⁸ Mlimábwε fé amó, tsúfé mli Sí Bulu yín tóá ɪde mli hián asa mliɔé mu kólí. ⁹ Mú su mli bò mpáí mliaa, ‘Anɪ Síá fóbú ɔsúsó.

Ahá bubúu fú dá.

¹⁰ Ba begyi iwíε.

Ahá bubwée fú apé ɔsulósu, fé alíá butəbwé mú ɔsúsó.

¹¹ Ha anɪ atogyihéá ɪbófɔn anɪ ndε.

¹² Si anɪ lakpan kie anɪ,

fé alíá anitesikíé ahá ání butəpú ɪlá gyi anɪ.

¹³ Mákpa anɪ wá ɪsókɪtò, mbóún ɪε anɪ tsu Ɔbɔnsám ɪbitò.’*

¹⁴ “Tsúfé ní mlesi ahá lakpan kíé amó á, mli Sí ámúú ɔbu ɔsúsó ámu é obési mli klé kíé mli. ¹⁵ Táme ní mlimésikíé ahá a, mli Sí ámu é oméesikíé mli.

Ɔnókli ɪwɪ Atosundhé

¹⁶ “Ní mliɔé ɔnó klí á, mlimábwε mli ɪwɪ bómbláán fé alíá aku butepina bwé. Alíá ahá bówun ání butε ɔnó klí sù butəbwé ɪwɪ alɪ. Ɔnɔkwali ndε mli bláa mbéε, Bulu laká amó ikò dodo. ¹⁷ Mbóún ní mliɔé ɔnó klí á, mli bɪε ntsu, amliɪfunya nɪwun, ¹⁸ ménɪ ahá bómóowun ání mliɔé ɔnó klí. Táme mli Sí oklúntò ató owúnpu amu mú obówun mli, ká mli ikò.

Atonyahé Pɔyɔí Ɔsúsó

(Luka 12:33-34)

¹⁹ “Mlimákle ató yáí ɔsulóu anɪsu. Ɔtíné ánfɪ atéple butəwí ató, ɪku aná tawɪ nkanu yíntá, awikplu é butobwíé wíε obuto wí ató ánfɪ. ²⁰ Mbóún mli kle ató yáí ɔsúsó. ɪnu mú á, atéple butamawí ató, itamawí nkanu, awikplu é butamabwíé wíε obuto wí ató. ²¹ Tsúfé ɔtínéá fú siadiε bu a, ɪnú fú agywɪn tetsiá.

Nyankpɔsa-oyí Ɔkandíε

(Luka 11:34-36)

²² “Ansíbi igyi ɔkandíε há nyankpɔsa-oyí. Ní fú ansíbi bu alé á, fú nyankpɔsa-oyí ámu féé bówankí. ²³ Táme ní fú ansíbi ma alε a, fú nyankpɔsa-oyí ámu féé ɪbu oklúntò. Ní ɔkandíε ámúú ɪbu futò ámu idun a, múmú fawíé oklún kɔnkpɔnkpɔntitò.

Bulu Mɔa Atonyahé ɪwɪ Atosundhé

(Luka 16:13; 12:22-31)

²⁴ “Ɔhaa méetalí sùm awie anyò. Ɔbódwε ɔkule, lí ɔkule. Ntée obóbu ɔkule, omóobu ɔkule. Fuméetalí sùm Bulu, sùm kóba.

²⁵ “Mú su ndε mli bláa mbéε, mlimáhan ɪwɪ tóá mlégyi, tóá mlónu tsiá nkpa pú tóá mléɪɪdá su. Mbéε, nkpa medéhián dun atogyihε? Ntée ɔyulóu medéhián dun ató ɪɪdáhé? ²⁶ Mli kɪ mbubwi, butamadú, butamasíétí wá ɪdantò, támε mli Síá ɔbu ɔsúsó tεhá amó atogyihε. Mlimá labi dun amó? ²⁷ Mli tò ma ɔbétalí han ɪwɪ pú bré kpalobí tsiá mu nkεtò?

²⁸ “Ntogyi sù mliɔé ɪwɪ háan mli ató ɪɪdáhé su? Mli kɪ alíá pututə-oyí ntswítswɪ tɛdan. Itamayó agyómá ntée ló atati. ²⁹ Táme ndε mli bláa mbéε, Owíε Salomo, mu ɪnya féétó a, ɔmetalí híhɪε ɪwɪ, wá akíε fé oyí ntswítswɪ anfitò kuku.

* **6:13** ɪnɪ bu nɪwóló dada amu akotò: Tsúfé fóbó iwíegyí, túmi pú ɪwɪwankɪ bré féétó. Amen.

30 Ní Bulu dé ífá ání nde ilí, òke ilawú, bawá mú ogyá tati didá á, ntogyi só òmèetalí didá mlí atati dun mú? Mlí hógyi mótó!

31 “Mú sò mlímáhan iwí fíté mliáa, ‘Ntò abégyi?’ ntée ‘Ntò abónu?’ ntée ‘Ntò abédidá?’ 32 Iní aná òmátófò butesrí gya ní. Mlí Sí ámúú òbu òsúsú ámu yin ání iní fée de mlí hián. 33 Itóá mlígyánkpa dunka gyí, Bulu iwíegyí pú mu yilébwe, fówun Bulu òbópu iní fée tsía mótó há mlí. 34 Mlímasúsúu òke iwí. Òketo asón igyi òke klé. Ekekegyíeketo asun wunhe itsò há eke ámu.

7

Ilále

(Luka 6:37-38, 41-42)

1 “Mlímalé ahá ilá, méní Bulu òmèele mlí ilá. 2 Tsúfè alí ámúú mlíde ahá ilá le ámu a, alí Bulu òbéle mlí ilá ní. Itóá fòpúsúsu ha fú bá á, mú kén Bulu òbópusúsu ha fú é ní. 3 Ntogyi só fúde ipí tókúríibi wun fú bá nsíbiso, táme fómèdé ogyakpatín ání idín fú klésu mú wun? 4 Ntée ntogyi só fúde fú bá bláa fèe, ‘Ha mí andinkí ipí fú nsíbiso?’ bréá ogyakpatín dín fú klésu? 5 Apinabwèbí òbwepú! Gyankpa dínki ogyakpatín ámu fú nsíbiso, méní fówun ató wankláán, tálí dínki ipí ámu fú bá klésu.

6 “Mlímapu Bulu ató wankíhé há ahá ání bogyi fé akíai, Bulu asón tamawá amó ogyá. Bénýa òbló dámlí dun mlí. Alí kén mlímápu mlí abutó wulíhe há ahá ání bogyi fé mprákuo ní. Tsúfè bétsatsáa músú, tsía mú wá òdíbató.

Atókólí Tsú Bulu Wá

(Luka 11:9-13)

7 “Mlíkolí Bulu, òbéha mlí. Mlídunka, mlówun. Mlída mu klonsu, obéfinkí mú há mlí. 8 Tsúfè òhá ání òtókólí ató tenyá. Òhá ání otodúnká ató towun. Òhá ání òtedá klonsu bótèfinkí há. 9 Ma búu mlítóá mu bí òkólí mu bodobodo a, obótsu íbwi wá mu íbitó? 10 Ntée ní òkólí mu iye a, òbékitá iwó wá mu íbitó? 11 Mlí lakpan abwepú kóráá mlíyin alíá butópú ató wankláán há mlí abí. Ntogyi só mlí Sí ámúú òbu òsúsú ámu mú mótópu ató wankláán há ahá ání bude mu kulí.

12 “Bwe ha ahá alíá fúdeklé fèe búbwèe ha fú. Iní Mose Mbla pú Bulu òsósú atóipó amu atosunáhé deblí ní.

Òkpa Kplanhe Mú Tèíhé

(Luka 13:24)

13-14 “Mlítsun òkpa kplanhe amusu, mlóyo nkpa ání itamatátó. Ahá kpalobí pé tēbí mú. Táme ní mlótsun téíhé ámúú íbu atsúnle amusu á, mlóyo òhíkpa. Ahá tsòtsòtsò tótsun músú.

Oyí Pú Mú Abi Swíhé

(Luka 6:43-44)

15 “Mlíki wankláán ahá ání butówá afunu bèe, Bulu òsósú atóipó bogyisu. Butepina bwe iwí fé akúfa ba mlí wá, táme nkpatakuá búbu iyin bogyi. 16 Amó bwèhé mlópóbí amó. Butamakpótí kankaba okplóto oyísú, butamakpótí tsòkpun é tunkpa iflasu. 17 Oyí wankláán toswíé abi wankláán. Oyí laláhe é toswíé abi laláhe. 18 Oyí wankláán méetalí swíé abi laláhe. Alí kén oyí laláhe é méetalí swíé abi wankláán ní. 19 Oyíá itamaswíé abi wankláán á, kún butokun mú dá, wá mú ogyá. 20 Mú alí sò á, òsósú atóipó afunupu anfi bwèhé mlópóbí amó.

Bulu Iwíegyí Amúú Awíepú

(Luka 13:25-27)

21 “Megyí òhagyíòha ání òtetí mí òbéé, ‘Mí Wíé, mí Wíé’ obówie Bulu iwíegyí amúú. Mboún òhá ání òtóbwé mí Sí ámúú òbu òsúsú ámu apé òbóyo ínu. 22 Bulu asón ogyíké amu a, ahá tsòtsòtsò bífíté mí bèe, ‘Mí Wíé, megyí fú dátó anilébí

Bulu ɔ́nó asún, gya ɔ́ɛ laláɛ lé ahátɔ, bwé ofúla é ní?' ²³ Inu néle bláa amó mbéɛ, 'Mmeyín mli ɔ́kpagyíɔ́kpasv. Mlinatɪ tɛi mísú, mli lakpan abwɛpó!'

Butásó pú Osublúto Obuyi
(Luka 6:47-49)

²⁴ “Mó sv ɔ́hagyíɔ́ha ání olonu mí asv blíhé anfi, olegyi músú á, ogyi fé ɔ́tiansipv ɔ́kúvá oleyi mv obu dínká butású. ²⁵ Nyankpv lótswíe, ntsu lóbulá wa mó, atsufú lótsv wólí músú, táme imobwie. Tsúfé oleyi mó dínká butású.

²⁶ “Táme ɔ́hagyíɔ́ha ání olonu mí asv blíhé anfi, ome gyi músú á, ogyi fé ɔ́ha mimláhe ání oleyi mv obu osublúto. ²⁷ Nyankpv lótswíe, ntsu lóbulá wá mó, atsufú é lótsv wólí músú. Obu ámv lobwie, ɪɛda asɪ gbloo!”

Túmiá Yesu Bv

²⁸ Bréá Yesu léblí asún ání tá á, mv atosunáhé ɛha ɔ́nó lobwie ɔ́ɔm amv. ²⁹ Tsúfé olosuná amó ató túmisv. Omosuná mó fé Mose mbla asunápó amv.

8

Iló Pɛpɛ ɔ́lɔpú ɔ́kv Tsa
(Marko 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ Bréá Yesu lékplí tsú ibv ámvsv á, ɔ́ɔm kpɔ́nkpvɔ́nkpvɔ́ntɪ bobuo mv. ² Inu á, ɪlɔ pɛpɛ ɔ́lɔpú ɔ́kv léba beɛda akpawunu mv ayabíto, kókóli mv ɔ́béɛ, “Owíé! Ní fótsubá á, fétalí há mí ɪwɪ béplɪ.”

³ Múú Yesu létinkí ɪbɪ da mv, bláa mv ɔ́béɛ, “Natsúlá, fú ɪwɪ ɪplí!” Invsv mv ɪwɪ léplɪ. ⁴ Múú Yesu léda mv ɔ́lá ɔ́béɛ, “Mábla ɔ́haa asún ání. Natɪ laa afvɔpv fú ɪwɪ yosuná Bulu igyí ɔ́hapó, afvha mv ɪwɪgyvɔ́rátɔ amó Mose mbla losuná tsú ɪlɔ pɛpɛtsa ɪwɪ ámv. Igyi adánsɪɛ suna ahá ání fú ɪwɪ laplí.”

Romafɔ́ Isá Akɔ́pú ɔ́handɛ Osúmpú ɔ́kv Ilɔ Tsa
(Luka 7:1-10)

⁵ Yesu lówie Kapernaum wúluto. Romafɔ́ ɪsá akɔ́pú ɔ́handɛ ɔ́kv léba mv wá, bóbwíí ɪpa há mv ɔ́béɛ, ⁶ “Owíé, mí osúmpú délɔ. Alasin tsukvɛ, ɔ́da wóyítɔ ɔ́ɛ ɪwɪɔsv wúun dɔbɪ.”

⁷ Múú Yesu lébláa mv ɔ́béɛ, “Néba betsa mv ɪlɔ.”

⁸⁻⁹ Táme ɔ́handɛ amv lébláa mv ɔ́béɛ, “Owíé, mmɔ́fvn ání féba mí wóyítɔ. Fú mó blɪ asvankv, ɪwɪ bówa mí osúmpú amv ɔ́nlɪn. Tsúfé mí é mbv ahandɛ akv asɪ, ɪsá akɔ́pú akv é bvbv mí asɪ. Néle ɔ́nó mbéɛ amótɔ ɔ́kv ɔ́nátɪ á, ɔ́tenátɪ. Ní mbéɛ ɔ́bá é á, ɔ́teba. Tógyítá nɛbláa mí osúmpú mbéɛ ɔ́bwéé á, ɔ́ɔɔbwé.”

¹⁰ Bréá Yesu lónu asún ání á, ɔ́nó lobwie mv, ɔ́ɛdamlí bláa ahá ámvú bvbvsv mv amv, ɔ́béɛ, “ɔ́nɔ́kwali ndɛ mli bláa, mmɔ́kúwun ɔ́há ání ɔ́bv hógyi kpɔ́nkpvɔ́ntɪ ánív odu Israelfɔ́tɔ kóráá kv!” ¹¹ Nde mli bláa mbéɛ, “Ahá tsɔ́tsɔ́tsɔ́ bótsu owí ɔ́dalíkpa pú owí ɔ́kplíwíékpá ba, betsiá ató ogyíkpa Bulu ɪwíegyi ámvto, amúv anɪ anáɪn Abraham, Isak pú Yakob aná bówa ɪbɪ gyi ató. ¹² Táme béle Israelfɔ́ ámvú tɛkɪ bvgyi Bulu ɪwíegyi ámvto atsiápó amv lé ɪv, tsvɪ amó wá oklúntɔ. Inú ɪsú múv kpsíí bv nɪ.” ¹³ Múú ɔ́lɛlabláa ɪsá akɔ́pú ɔ́handɛ amv ɔ́béɛ, “Natɪ, ɪbá mótɔ ha fv fú hógyi ɔ́nó.”

Alɪ bré ámvto pɛpɛépe osúmpú amv ɪwɪ lówa mv ɔ́nlɪn.

Alɔpv Tsɔ́tsɔ́tsɔ́ Tsa
(Marko 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴ Yesu lóyɔ́ Petro wóyítɔ. ɔ́lɔyɔ́ á, owísó lakítá Petro mv sia tsíhé, ɔ́da. ¹⁵ Múú ɔ́lɛyékítá ɔ́tsɪ ámv ɪbɪ. Invsv owísó amv lókúsv msvsv, ɔ́lɔbwɛ Yesu afɔ́ɔtɔ.

¹⁶ Mó ntópvɛsv á, bɔ́pv ahá tsɔ́tsɔ́tsɔ́á ɔ́ɛ laláhe dé amó háan ba Yesu. ɔ́lɔtɔ́ gya ɔ́ɛ laláhe amv, tsá alɔpv amv féé. ¹⁷ Inɪ léha asún ámvú Bulu ɔ́nósv ɔ́tɔ́pú Yesaia léblí ámv léba mótɔ. ɔ́béɛ, “Mvlétsa anɪ ɪlɔ, tsú ɪpian kósv anɪsv.”

*Ahá Aní Bεε Bóbwe Yesu Abúopv
(Luka 9:57-62)*

¹⁸ Yesu lówun ání ɔ̀dɔ̀m babomlí mu, ɔ̀lebláa mu akasípó amv ɔ̀béε, “Mliha afa Galilea ɔ̀pv yɔ̀ mó ɔ̀bɪn.” ¹⁹ Inu Mose mbla osunápó ɔ̀kv lébá mu wá, bebláa mu ɔ̀béε, “Osunápó, nóbuo fu yó ɔ̀tínegyíɔ̀tíneá f́yɔ̀.”

²⁰ Yesu lébláa mu ɔ̀béε, “Awíá bubv mbó, mbubwi é bubv asia, táme mí, Nyankpɔ̀sa-Mv-Bi ánfɪ mó mma ɔ̀tíneá nópv mí nwun tswɪ.”

²¹ Ahá ámóú bubvuo mu amɔ̀tɔ̀ ɔ̀kv lébláa mu ɔ̀béε, “Owíé, ha mí anyopulá mí sí asa ambobuo fu.”

²² Táme Yesu lébláa mu ɔ̀béε, “Bobuo mɪ, afusi awupó abɔ̀pula amó afúli.”

*Atsufú Asibá
(Marko 4:35-41; Luka 8:22-25)*

²³ Yesu lówie ɔ̀klɔ̀ntɔ̀, mu akasípó amv é bowie buo mu. ²⁴ Bréá bɔ̀yó á, afú kɔ̀nkɔ̀nkɔ̀nkɔ̀ntɪ kv lówa tsóun bɪ. Mó sv ntsu dɛda wíé ɔ̀klɔ̀n amɔ̀tɔ̀, ideklé ime, táme Yesu mó da ɔ̀dɛdɪdɪ. ²⁵ Akasípó amv betsinkí mu, bláa mu bεε, “Anɪ Wíε lε anɪ. Anɪdé ntsu wie!”

²⁶ Móú ɔ̀lefíté amó ɔ̀béε, “Ntogyi só mlidé ifú nya alɪ? Mli hógyi mɔ̀tsó!” Inu ɔ̀lɔ̀kɔ̀sú lé ɔ̀nó wa afú móa ntsu ámu, inu f́éé lɔ̀lvá.

²⁷ Ifú lɛhɪε kítá amó, befíté aba bεε, “Nyankpɔ̀sa ɔ̀mɔ̀mv nɪ, afú móa ntsu kóráá tonú mu ɔ̀me alɪ?”

*Ɔ̀he Laláhe Gyáa Le Agbedépv Abanyótɔ̀
(Marko 5:1-20; Luka 8:26-39)*

²⁸ Bréá Yesu lówie Galilea ɔ̀pv ɔ̀bɪn, Gadarafɔ̀ ɔ̀sulósv á, ayin abanyó akvá ɔ̀he laláhe bu amótɔ̀ bedalɪ tsu afúli opulákpá befia mu. Amó iyɪn sv ɔ̀haa tamatálɪ tsun ɔ̀kpa ámɔ̀sv. ²⁹ Inu bu bɔ̀kplón fité Yesu bεε, “Bulu mu Bi, amansv igyi? Fɛbá bepítɪ anɪ ató asa Bulu ɪsɔ̀bitíbi ifun?”

³⁰ Mprákuo tsɔ̀tsɔ̀tsɔ̀ akv budegýɪ inu f́ón. ³¹ Mó sv ɔ̀he laláhe amv bokokóli Yesu bεε, “Ní fégya anɪ lé ahá ánfítɔ̀ á, ha ayowie mprákuo ánfítɔ̀.”

³² Yesu lébláa amó ɔ̀béε, “Mliyɔ̀.” Inu bu bedalɪ ayin ámɔ̀tɔ̀ yówie mprákuo ámɔ̀tɔ̀. Amó f́éé besrí kplí okúku kv wíé ɔ̀pv amɔ̀tɔ̀, wúwu.

³³ Mprákuo ámu akpapó besrí yó wúlutɔ̀, yébláa ahá tógyítá ilaba ahá ámóú tekɪ ɔ̀he laláhe bu amótɔ̀ ámɔ̀sv. ³⁴ Mó sv wúlu amɔ̀tɔ̀ ahá f́éé bedalɪ ba Yesu wá. Bréá bowun mu a, bokokóli mu bεε, ɔ̀dálɪ amó ɔ̀sulósv.

9

*Tsukvle Osínpv Tsa
(Marko 2:1-12; Luka 5:17-26)*

¹ Mó sv Yesu léyinkí wíé ɔ̀klɔ̀ntɔ̀, fá ɔ̀pv amv yó wúlu amóú otsie mótɔ̀ ámɔ̀sv*.
² Inu á, akv bɔ̀sɔ̀rá tsukvle osínpv akpasv ba mu. Bréá Yesu lówun ání bahɔ̀ mu gyi a, ɔ̀lebláa tsukvle osínpv amv ɔ̀béε, “Mí bí, klɔ̀n ɪdí f́ú asɪ. Nasí f́ú lakpan kíé f́ú.”

³ Inu Mose mbla asunápó akvá bɔ̀tsie inu, beblí wá nwuntɔ̀ bεε, “Oyin ánfɪ labó mbusuo.”

⁴ Yesu lébɪ amó agywun. Mó sv ɔ̀lefíté amó ɔ̀béε, “Ntogyi só mlidé ínɪ odu gywín? ⁵ Mɔ̀mv bówa ablílɛ dɔ̀n? ‘Nasí f́ú lakpan kíé f́ú.’ ntéε ‘Kusv tsu f́ú akpa afɔ̀natɪ?’ ⁶ Táme ndekléá mlibú ánɪ mí, Nyankpɔ̀sa-Mv-Bi ánfɪ mbu túmɪ ɔ̀yí ánfítɔ̀ sí ahá lakpan kíé amó.” Inu ɔ̀lebláa tsukvle osínpv amv ɔ̀béε, “Nde f́ú bláa mbéε, kusv. Tsu f́ú akpa afɔ̀natɪ yɔ̀ wóyítɔ̀!”

⁷ Inu ɔ̀lɔ̀kɔ̀sú náttɪ yó wóyítɔ̀. ⁸ Inɪ lówa amó f́éé wánwan, bekanf́ú Bulu ánɪ alapó túmiá igyi alɪ há anyánpɔ̀sa.

* 9:1 Mv wúlu gyí Kapernaum. Kɪ 4:13.

*Mateo Ti**(Marko 2:13-17; Luka 5:27-32)*

⁹ Bréá Yesu lópu ayó á, olowun lampóo ahópu okvá butetí mu Mateo tsie lampóo ohókpa. Múo òlebláa mu òbéé, “Bobuo mi.”

Inunu Mateo lókusó buo mu.

¹⁰ Mateo létí Yesu mva mu akasípú ató ogyíkpa mu wóyító. Lampóo ahópu pú lakpan abwepó tsòtsòtsò beba ató ámu ogyíkpa. ¹¹ Farisifó ámu benya wun amó alí, befité mu akasípú amu beé, “Ntogyi só mli osunápú mva ahá ánfí odu butowá ibi gyi ató?”

¹² Yesu lónu asún ánfí, òlebláa amú òbéé, “Alópu léhián ìò òtsapú, megyí ahá ání iwí bu amú onlun. ¹³ Mliyò amliyefité Bulu asún ánfí bòwanlín tswi anfi asi. Beé, ‘Nwewúun ntekle, megyí igyíha.’ Mmèba aha wankláán otíkpa, lakpan abwepó otíkpa nèba.”

*Onóklí Iwí Asún Fitéhé**(Marko 2:18-22; Luka 5:33-39)*

¹⁴ Èké oku Asú Obopú Yohane akasípú beba Yesu wá befité mu beé, “Ntogyi só ania Farisifó aniteklí onó, táme fú akasípú mú butamaklí onó?”

¹⁵ Yesu léle mú onó òbéé, “Òtsi okpaínpu anyawíéá bobu mu wá bégyi awirehò? Èkékéké! Táme èké ku béba ání békpa oká otsiápu amu náti sí amú. Alí nke ámutò béklí onó ní.”

¹⁶ “Ohaa tamapú tati pòpwe tan tati dada. Tsúfé tati pòpwe amu békpikpí tsií dáda amu ku lé, há otánkpa inu bélatéí tsía. ¹⁷ Alí kén butamapú nta pòpwe wá owulú-kpákpá kente wuhétó ní. Nta pòpwe amu ibófu fá kente amu, tsítsá, ibéyintá kente amu é. Iní su owulú-kpákpá kente pòpweò butópú nta pòpwe wá, méní mú anyò ámu féé bétsiá.”

*Ohandé Oku Mv Bi Mva Otsi Oku Ilo Tsa**(Marko 5:21-43; Luka 8:40-56)*

¹⁸ Bréá Yesu détóí á, Yudafó ofiakpa ohandé oku léba beba akpawunu mu ayabitò, kókólí mu òbéé, “Mí bí tshé lawú séséséí, táme ba afobòpu ibi dínka musu onya nkpa.”

¹⁹ Mú su Yesu lókusó, mva mu akasípú bobuo ohandé amu.

²⁰ Otsi okvá obugya de mu wolí nfi dúanyò ní lótsun yò Yesu oma, pú ibi da mu tati osiebí. ²¹ Tsúfé òleblí wá mu nwuntò òbéé, “Ní nòpú ibi da mu tati kpán á, ìò bési mí.”

²² Yesu lédamlí kí mu, bláa mu òbéé, “Mí bí, klòn ìdí fú asi. Fú hógyi latsá fú ìò.” Inunu otsi ámu iwí lówa mu onlun.

²³ Bréá olowie ohandé amu wóyító a, olowun ikpe afulípú, nú awirehò agyípú amu okitikíti. ²⁴ Olegya amú òbéé, “Mlidalí nfi! Otsibi amu mókówú, dúdí òde.” Ahá ámu bòmósí mu. ²⁵ Bréá amú féé bedalí ba wunsínésú a, Yesu lébitiwíé obu ámutó otsibi amu da mótó ámutò yékitá mu ibi, òlókusó. ²⁶ Asún ánfí lékléí wá omá ámutò féé.

Ansibi Abwiepú Ilo Tsa

²⁷ Yesu lédalí ayó á, ansibi abwiepú abanyò akú bobuo mu, bude okitikíti sorá kpólí mu beé, “Owíé Dawid mu na, wun aní nwe!”

²⁸ Bréá olowie wóyító a, ansibi abwiepú ámu beba mu wá. Yesu léfité amú òbéé, “Mlilahogyi mlíaa, nétalí há mli ansíbi bóbwií?”

Béle mú onó beé, “Aní Wíé, Ee!”

²⁹ Múo òlòpu ibi dada amú ansíbi, bláa amú òbéé, “Ibá mótó ha mli, mli hógyi onó.” ³⁰ Inu bòwa ató wun bí. Yesu léda amú olá òbéé, bumábláa ohaa.

³¹ Táme bréá bedalí bòyó á, beba mu okan omá ámu féétó.

Omúmu Ilo Tsa

³² Benya náti ali, bɔpu oyin ɔkɔ́ ɔɲe laláɛ bu mɔtɔ, su alatɔ omúmu ba Yesu.
³³ Olenya gya ɔɲe laláɛ amu lé oyin ámɔtɔ ali, ɔlɔwa tɔ́ bi. Ahá ámu fée bowun, su ɔnɔ lobwie amú. Mú su beblí bɛɛ, “Animákówwun ínɔ odu Israelfɔtɔ kɔ!”

³⁴ Farisifo ámu beblí bɛɛ, “ɔɲe laláɛ owíe túmi ɔɔɛɔɔɔɔɔɔ ɔɲe laláɛ lé ahátɔ.”

Ahá Nwewúun

³⁵ Yesu léki awúlu pɔ nkuda fée asi, súná atɔ Yudafo ofiakpa. ɔlɛda Bulu iwíegyi ámu iwɔ asɔn wankláán ɔkan. ɔlɛtsa ɔlɔ kugyíku fée. ³⁶ Bréá olowun ɔɔm amu a, amú asún lɔwa mu nwe. Bugyi fé akúfa áni buma ɔkparú, tsúfé asún de amú háan, buma tɔtɔ bwetɔ. ³⁷ Mú su ɔlɛbláa mu akasípú ɔbée, “Atɔ kpɔtíhé amu itsɔ, táme mú akpɔtípú bumɔtsɔ. ³⁸ Mú su mlíkòkòli ndɔ mu wie, ɔwa atɔ akpɔtípú tsɔtsɔ abuba bɔkpɔtí atɔ ámu.”

10

Akasípú Amu Adá

(Marko 3:13-19; Luka 6:12-16, 9:1-6)

¹ Yesu létɔ mu akasípú dúanyɔ ámu, ɔleha amú túmi áni bugyi ɔɲe laláɛsu. Bugyáa amú lé ahátɔ, abɔtsa ɔlɔ múa iwɔsɔn kugyíku. ² Sumbí ayɔpú dúanyɔ ámu adá ní: Ogyankpapu gyí Simon áni butetí mu Petro mu pió Andrea. Yakobo mu pió Yohane áni bugyi Sebedeo abí; ³ Filipo, Bartolomeo, Toma, lampóo ɔhɔpu Mateo, Alfeo mu bi Yakobo, Tadeo, ⁴ Simon áni ogyi iwɔsɔtsiá adunkápú ɔpasuatɔ ɔha pɔ Yuda Iskariot áni ɔlɛɛ Yesu há.

Akasípú Dúanyɔ Amu Sumbíwa

(Marko 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵ ɔlɔwa sumbí ayɔpú dúanyɔ ámu sísí, wá mbla há amú ɔbée, “Mlímáyɔ ahá áni bumegyi Yudafo ɔsulɔ pɔ Samariafo awúlu kòkòsu. ⁶ Mboun mliya Israelfɔ wá. Bugyi fé akúfa áni bafwí. ⁷ Ní mlɔyɔ á, mlɔda asún ámu ɔkan mliaa, ‘Bulu iwíegyi amu lawíé wóyi tá.’ ⁸ Mlɔtsa ɔlɔ, amlɔtsinki afúli. Mlɔtsa ɔlɔ pɛɛɛ alɔpú, amlɔgya ɔɲe laláɛ le ahátɔ. Mlímáhɔ amú tɔtɔ. Mlɔbwe mú pokie amú, fé aliá napókíé mli. ⁹ Mlímátsu sika kòkòuku wá mli akentetɔ. ¹⁰ Mlímátsu akpankogyo áni mlɔpu atɔ wá mótɔ há ɔkpa ámu tu. Mlímátsu atadiɛ nyɔɔsi, ntòkuta pɔ oyi yiáhé. Tsúfé agyómá ayɔpú butehá atogyihɛ.

¹¹ “Ní mlɔyɔswí wúlu kugyíkòsu á, mlɔdunka ɔha wankláán, amlɔswu mu wá. Mlɔtsia ɔnu kpɛfɔn ekeá mlɛnatí. ¹²⁻¹³ Ní mlowíé wóyítɔ ɔnu á, mliha amú itsiá mliaa, ‘Bulu ɔhá mli iwílwii.’ Ní wóyi ámɔtɔfɔ bɔhɔ mli á, mli oyúla amu isín amósú. Táme ní bumɔhɔ mli á, múmú mli oyúla amu isánki ba mliɔ. ¹⁴ Ní bumɔhɔ mli, ntée nú mli asún á, mlɔdalɔ wóyi ntée wúlu amɔtɔ, amlɔkpakpa mli ayabitɔ-ɔsɔ wɔli ɔnu. ¹⁵ ɔnɔkwali nde mli bláa mbée, Bulu ɔbɛbití amú ɔsu don Sodom múa Gomorafɔ mu asún ogyiké amu.”

Iwɔsɔn Áni Ibéba Sumbí Ayɔpú Amusu

(Marko 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁶ ɔlɛtrá bláa amú ɔbée, “Mlɔbi áni nde mli wa fé akúfa áni bɔyɔ nkpatakutɔ. Mlɔfwifwi ansí fé awɔ, amlɔha mli iwɔ ɔtin fé abróduma. ¹⁷ Mlɔki mli iwɔ wankláán anyánkɔpasasɔ. Tsúfé békítá mli ya asún ogyíkpa, nwén mli atɔ amú ofiakpa. ¹⁸ Mí su békpa mli ya ɔmáso agyípú pɔ awíe ansítɔ, ménɔ mlégyi mí iwɔ adánsiɛ súná amúa ɔmátɔfɔ. ¹⁹ Ní békítá mli ya a, mlímágywíun asún áni mléblí pɔ aliá mléle mú ɔnɔ. Bɔpu asún áni mléblí bré ámɔtɔ wá mli ɔnɔ. ²⁰ Tsúfé megyi mli ɔbótɔí. Mli Sí ɔɲé ámu ɔbótɔí tsun mliɔ.

²¹ “Apíó béle amú apíó há lowu. Abí asi béle amú abí há. Abí é bókòsú líi amú akwípòsu, há bómɔ amú. ²² Mí su ahá fée bólu mli, táme ní mlétali wá klɔn líi kinkínkín yɔfɔn mú ɔnómɔ á, Bulu ɔbɔhɔ mli nkpa. ²³ Ní buɔɔn mliɔ wúlu kɔtɔ

á, mlisri yə wúlu bámbátó. Ɖnəkwalí nde mli bláa. Mlíméeki Israel awúlu amu féesó tá asa mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfí néyinkí ba.

²⁴ “Okasípó tamadun mu osunápó. Osúmpó é tamadun mu wie. ²⁵ Ibówa alé ní okasípó ɔbóbwe fé mu osunápó, osúmpó é ɔbóbwe fé mu wie. Ní batálí bude wóyí mu wie amu ti beɛ, ‘Ɖbunsám’ ntée ‘Beelsebul’ a, múmú ida laláhe mɔmu bómáɔputí mu wóyító atsiápó mú?”

Ɖhá Aní Abénya Ifú
(Luka 12:2-7)

²⁶ “Táme mlímánya ifú. Tɔtɔ má uná babun ató mósó aní bómóobwíí mósó. Tógyító é ma uná ilenjaín aní iméelun ɔwan. ²⁷ Ní nelé ató súná mli onyé á, mlíkplun bli mú ɔpa. Mlída asún aní nébláa mli nklobító é ɔkan. ²⁸ Mlímánya nyankpɔsa ifú. Ɖbétalí mó mli ɔyulú, támɛ ɔméetalí mó mli ɔkláa. Mboun ɔhá aní mlíná ifú gyí Bulu. Mu ɔbétalí yíntá ɔyulú móa ɔkláa amu fée isubití ogyá aní itamaduntɔ. ²⁹ Megyí káple butefé akénsire anyɔ kéké? Táme amútó ɔkuku tamakpádá ɔsolótó aní mli Sí ámu méyín mú iwí. ³⁰ Tsúfé Bulu yin mli nwunso-imi kúráá klátó. ³¹ Mú so mlímánya ifú, tsúfé mli bu ibíá dun akénsire tsɔtsɔtsɔ.”

Adánsiɛgyí Pó Asónkiná
(Luka 12:8-9)

³² “Ní ɔku létalí gyí mí iwí adánsiɛ ahátó á, mí é négyi mu iwí adánsiɛ súná mí Sí ɔsósó. ³³ Táme ní ɔku lékiná mí ahátó á, mí é nékiná mu mí Sí ansító ɔsósó.”

Ipián Yesu Lópɔba, Megyí Iwilwii
(Luka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Imábwe mli fé iwilwii nɔpɔba ɔsolú an fisu. Megyí iwilwii, mboun ɔdayí iya anyɔ nɔpɔba. ³⁵ Tsúfé abi yínhé móa amó así nsiné báyintá. Abi tsihé móa amó ayín é nsiné báyintá. Osia tsihé móa mu sia tsíhényɔ é nsiné báyintá. ³⁶ Ɖha alupó bótsu mu wóyító.

³⁷ “Ɖhá aní ɔtɔdwé mu si ntée mu yin dun mi mófɔn aní ɔbóbwe mí okasípó. Ɖhá aní ɔtɔdwé mu bi tsihé, ntée mu bi yínhé dun mi é mófɔn aní ɔbóbwe mí okasípó. ³⁸ Ɖhá aní omotsu mu oyikpalíhe bobuo mi é mófɔn aní ɔbóbwe mí okasípó. ³⁹ Ní ɔku lépri mu nkpa á, ɔbóhulí mú. Ní ɔku é lóhulí mu nkpa mí su á, obénya mú.

Yilébwɛ Iwí Ikáká
(Marko 9:41)

⁴⁰ “Ɖhá aní ɔlɔhɔ mli lahɔ mi. Ní ɔku lóhɔ mi é á, alahɔ mí Sí ámú ɔlɔwa mí ámu. ⁴¹ Ní fɔhɔ Bulu ɔnósó ɔtáipú ɔfɔ á, Bulu ɔnósó ɔtáipú oyúla fénya. Ɖhá aní ɔlɔhɔ yilé ɔbwepó é ɔfɔ obénya yilé ɔbwepó oyúla. ⁴² Ɖnəkwalí nde mli bláa. Ɖhagyíɔha aní ɔlɔha mí akasípótó ɔkusu kúráá ntsu-owebi ɔbɔ olonu a, ɔmáɔhulí mu ipán.”

11

Yesu Mva Asú Ɖbɔpó Yohane
(Luka 7:18-35)

¹ Bréá Yesu lópu agyómá ánfí wá mu akasípó dúanyɔ ámu ibitɔ tá á, ɔlɔyɔ yéki Galilea awúlusɔ, súná ahá ató, dá asún ámu é ɔkan.

²⁻³ Asú Ɖbɔpó Yohane da obu, olonu Kristo bwehé. Mú su ɔlɔwa mu akasípó abanyó sísi Yesu ɔbéɛ, buyéfité mu beɛ, “Fúgyí ɔhá ámú ɔbéba amu ni, ntée akí ɔha bambá ɔkpa?”

⁴ Yesu lébláa amú ɔbéɛ, “Mliyinki yebláa Yohane asún aní mlilabonu pú atáá mlilabowun. ⁵ Mlilabowun aní ansibi abwiepú bude ató wun, abɔ bɔna. Iɔ

pepe alópó iwí deplí. Iṣu atínpu bode asón nu. Afúli bodeṣinkí, ahíánfó é bode ason wankláán ámu nu. ⁶ Bulu obóyulá ḡhá ání mí bwehé m̀akúsó líí m̀usu.”

⁷ Bréá Yohane akasípó ámu beyinkí b̀oyó á, Yesu lówa t́í tsú Yohane iwí súná ḡḡm amv bi. Ǫbéé, “Bréá mlilédalí yḡ dimb́ísó inu á, ntḡ ḡkíkpa mliĺyḡ? Fítáa ání afú de mó tsúḡn lóó? Ekekeke! ⁸ Ní megyí mó á, ntḡ kóún ḡkíkpa mliĺyḡ? Ǫhá ání ḡdidí ntsrim? Ekekeke! Awíe wóyí atati ámu odu adídápó b̀utetsiá. ⁹ Mlibla mí! Bulu ḡnósú ḡḡípó mlilédalí yéki? Ee, Yohane ni. Ǫḡḡn Bulu ḡnósú ḡḡípó. ¹⁰ Mv iwí asón Bulu léblí b̀ḡwanlín mó tswí beé, ‘Kí, nde obí wa gya fu nkpá. Mv ḡbéla ḡkpa há fú ní.’ ¹¹ Ǫnḡkwali nde mli bláa mbéé, ḡhagyíḡha ání ḡha tshé lakən kwí m̀ófḡn Asú Ǫḡpó Yohane, táme mv é ḡmḡḡn Bulu iwígyí ámuḡ ḡkusu kóráa. ¹² Tsú Yohane brésú b̀ḡḡv nde á, ahá bode Bulu iwígyí ámu príi ḡwḡnlínsó. Awḡnlínpu bode mó príi. ¹³ Tsúfé Bulu ḡnósú atáípó amv pó Mose Mbla ámu b̀ḡḡn Yohanesu féé b̀ḡḡí tsú Bulu iwígyí ámu iwí. ¹⁴ Ní mĺḡḡ asón ámu gyi a, m̀ómó mlébi ání m̀ogyí Elia. Mv ḡbéba ni. ¹⁵ Ǫhá ání ḡḡv asv onúu.

¹⁶ “Séi ánfí á, amendi ńpḡ ndemba-abí ánfí kápó? Bgyi fé nyebíá butsie dḡḡḡ bode aba kpolí, ¹⁷ blí beé, ‘Anlapléi ansigyísó, mli métsa. Mó sv anlalá wá awíreḡḡ ḡḡ, táme mli m̀ósu.’ ¹⁸ Mli gyí fé nyebí ánfí, tsúfé Yohane léba á, oletsíá klí ḡnó, omonu ntá, táme mli aa, ‘Ǫḡe laláḡe bv m̀ḡḡ!’ ¹⁹ Táme mí, Nyankpḡsa-Mv-Bi ánfí mó naba nde ató gyí, nde ntá núu. Mó é mli aa, ‘Mli ki opotsuapv pó nta ḡḡpó, lakpan abwepó pó lampóo ah́pḡ onyawíe.’ Táme Bulu ḡha tsiátó telé mv nyánsa ḡwan.”

Ahá Aní Bvmedamli Klntḡ Asóngyi (Luka 10:13-15)

²⁰ Yesu lópu ḡbló t́í tsú awúlu akv iwí. Awúlu amv́a ḡḡbwe ofúla akpḡḡkpḡnti m̀ótó, táme bvmedamli klntḡ ámu. ²¹ Ǫbéé, “Korasinfó, mli gyḡwi. Betsaidafó, mli gyḡwi ní. Ní Tiro pó Sidon awúlu laláḡe amḡḡ nḡbwe ofúla akpḡḡkpḡnti ánfí nḡbwe mliḡ á, tekí b̀edamli klntḡ dodoodo. Tekí buda akpekpetḡ, bakpá nsúó wá nwuntḡ pḡsúná ání badámli klntḡ. ²² Mlibi ání Bulu ḡbébití mli iṣu mv asón ogyíké dḡḡn Tiro móa Sidonfó. ²³ Mli Kapernaumfó, mlidéklé mli aa mlótsu iwí fúá alu yḡwḡ ḡsúsó? Ekekeke! Bulu ḡbéba mli así yówie afúlitḡ. Tsúfé ní Sodom wúlutḡ nḡbwe ofúla akpḡḡkpḡnti ánfí odu á, tekí wúlu amv itráa bv inu b̀ḡḡv nde. ²⁴ Mli kain ání Bulu obḡwun Sodomfó nwe asón ogyíké amv dḡḡn mli.”

Mlibeda Ǫkpónú Mí Wá (Luka 10:21-22)

²⁵ Alí bré ámuḡ á, Yesu lóḡḡ mpái blí ḡbéé, “Mí Sí, ḡsú mva así Owíé! Nedá fú ipán ání falé t́á fḡḡḡńín anyansapv pó asón abípó ḡwan súná ahá ání bḡmeyín ḡlala, bgyi fé nyebí. ²⁶ Ee, Mí Sí! Alí fḡdeklé féé íbá m̀ótó ní.”

²⁷ “Mí Sí lópu t́ogyító wá mí íbitḡ. Ǫhaa méyín Obí ámu, nkéti Ǫsí ámu nkḡle. Ǫhaa méyín Ǫsí ámu é, nkéti Obí ámu pó ḡhá ání Obí ámu latsúlá ání ḡbéle mv súná mv.”

²⁸ “Mliba mí wá, mli ahá ání ilapíán mli, mli atḡ svráhé de mli dḡḡn. Néha mléda ḡkpónú. ²⁹ Mliba iwíasi ha mí, amlisuan mí, tsúfé neba iwíasi, nolwíi, m̀éni mlénya iwilwii. ³⁰ Tsúfé mí wá tsiá bv atsiálé. Mí atḡ svráhé é móḡḡḡn mli svrá.”

12

Ǫkpónú Ǫdaké Mv Wie (Marko 2:23-28; Luka 6:1-5)

¹ Yesu mva mu akasípó bətsən ayó ndə kətə əkpónú ədaké. Akón de akasípó amu, su bəpəsáa ayó ámu ku wí. ² Farisifə akv bowun amú, bebláa Yesu bεε, “Kí, fú akasípó amu bude tóá mbla meha əkpa bwe əkpónú ədaké!”

³ Yesu léfité amú əbéε, “Mlumókúkla nu tóá Owíε Dawid lóbwe bréá akón de mva mu abúopu kí? ⁴ Olebitíwíε Bulu osúmka yótsu bodobodoá bapóhá Bulu igyí ba, mva mu abúopu amu begyi. Bulu igyí ahapó nkule beha əkpa, butegyí alí bodobodo amu. ⁵ Mlulakla Mose Mbla, nú ání Bulu igyí ahapó ámu butəyó agyómá Bulu ətswékpa inu əkpónú ədaké, táme butamahá amú ipón. ⁶ Nde mlí bláa mbéε, əhá ání əduu Bulu ətswékpa amu búu nfi á. ⁷ Bulu asún leblí əbéε, ‘Nwewúun ntekle, megyí igyíha.’ Ní mliyin mó asi á, teki mliwéεha ahá ánfí amú asún da əkpa ánfí ipón. ⁸ Tsúfé mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí gyí əkpónú ədaké mu wie ní.”

Ilətsa Əkpónú Ədaké

(Marko 3:1-6; Luka 6:6-11)

⁹ Yesu lénatí inu, ələyə Yudafo ofiakpa. ¹⁰ Olowun oyin əkúá mu ibi kule lawú inu. Farisifə ámu bude Yesu téε. Mú su befité mu bεε, “Mbla leha əkpa ání bətsáa ilə əkpónú ədaké?”

¹¹ Mú Yesu léfité amú əbéε, “Ní mliu əku bu kufa, alakpádá wíε ibúntó əkpónú ədaké á, əméεε mu? ¹² Yéε nyankpusa bu labi duu kufa a? Mú su mbla leha əkpa ání əha əbóbwe yilé əkpónú ədaké.” ¹³ Mú əlebláa oyin ámuú mu ibi lawú ámu əbéε, “Tinkí fú ibi amu.”

Olenya tínki mú alí pé, əjé lowie mútə fé nyəsə amu. ¹⁴ Táme mó ó á, Farisifə ámu bedali yékítá agywun alá bóbwe bómə Yesu.

Osúmbi Aní Bulu Léle

¹⁵ Yesu lébi amú agywun. Mú su əlenatí inu. Ədəm bobuo mu, əletsə amútə ələpu féé ilə. ¹⁶ Mú əleda amú əlá əbéε, buháha ahá abubi mu. ¹⁷ Iní léha asún ámuú Bulu ənsú ətəipú Yesaia léblí yáí ámu léba mútə ní. ¹⁸ Əbéε, “Kí, mí osúmpóá nalé ní.

Ntədwé mu, mí ansí tegyi mu iwí.

Nópu mí Əjε Wankíhé wá mətə.

Əbébláa əmátəfo əbéε, ‘négyi amú asún ənəkwalisu.’

¹⁹ Omégyi nwéεn, əmóəklón.

Əhaa móonu mu ənə brənuu.

²⁰ Obénya kləu há ahá ání amú hógyi ənə ma ənlín,

bábwé fé oyíá ilatá bia tá.

Əbówa awítəle há ahá ání buma əwunlín,

bábwé fé əkandíεá nfə latá mútə,

yəfəu bréá bébi ání ntegyi asún ənəkwalisu.

²¹ Ahá ání bumegyí Yudafo bəpu ansí dínká muu.”

Yesu Mva Beelsebul

(Marko 3:20-30; Luka 11:14-23)

²² Inu bəpu oyin əku ba Yesu, əjε laláhe bu mətə. Mú su iləha mu ansíbi lobwie; álatə omúmu é. Yesu létsə mu ilə, əde atə wúun, ədetəí é. ²³ Ənə lobwie ahá ámu féé, befité bεε, “Megyí Dawid mu na ámu ní?”

²⁴ Táme Farisifə ámu bonu asún ánfí á, beblí bεε, “Əjε laláhe owíε Beelsebul túmi ədepyga əjε laláhe lé ahátə.”

²⁵ Yesu lébi amú agywun. Mú su əlebláa amú əbéε, “Iwíε ogyíkpa ání ilaye anyə, bude aba kə bédida. Alí kén wúlu ntéε wóyí oduá mútə atsiápú bude aba kə é itobwíε ní. ²⁶ Mú su ní Əbunsám dé mu iwí gyáa a, mu iwíegyí bédida.

²⁷ Ní Beelsebul túmi ndepyga əjε laláhe lé ahátə á, mómu ma túmi mlí abí é budepyga əjε laláhe lé ahátə? Mlí abí ámu onutə obégyi mlí asún. ²⁸ Táme

íniá Bulu Ɔhe ndepugya Ɔhe laláhe su á, mlibi áni Bulu iwíegyi ámu laba mli wá dodo.”

²⁹ Ɔhaa méetalí wíe Ɔwɔnlínpo wóyító yókolá mu ató, nkéti alagyankpá kíkli mu tswi, asa ɔbétali kólá mu ató fée.

³⁰ Ɔhá áni omobuo mi dé mí lu. Ɔhá áni ɔmedé mí tsa akpa ahá ba Bulu é dé amó gyáa teía mi. ³¹ Inu su nde mli bláa mbée, Bulu obési ahá lakpan pò abususu kugyíku kíe amó. Táme ní ɔku ɔbli Ɔhe Wankíhé amu iwí abususu a, Bulu méesikíe mu ekekeke. ³² Ní ɔku lébli mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi áni é iwí asun laláhe a, Bulu ɔbétali sikíe mu. Táme ní ɔku lébli Ɔhe Wankíhé amu iwí asun laláhe mó á, Bulu méesikíe ɔhá ámu nde ɔyi kehe, ntée bré amóó ibá ámutɔ.

Tsiátó Itsú Iklvntɔ (Luka 6:43-45)

³³ Oyi abi butɔpóbi mó. Oyi wankláán toswíe abi wankláán. Oyi laláhe é toswíe abi laláhe. ³⁴ Mli awɔ abi-aná! Nkálí mli aha laláhe mlétali bí asun wankláán? Tsúfée tóá idun ɔha klɔn a, mótédáli tsu mu ɔnó. ³⁵ Ɔha wankláán tebli asun wankláán tsú mu klvntɔ, ɔha laláhe é tebli asun laláhe tsú mu klvntɔ.

³⁶ Nde mli bláa mbée, ɔhagyíɔha ɔbéle asun laláhe kugyíkɔá ɔlebli ɔnó Bulu asún ogyíké amu. ³⁷ Tsúfée ɔha asun blíhé Bulu ɔbópɔhá mu asu ntée ipón.

Bodunká Ofúla (Marko 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Móó Farisifo pò Mose mbla asunápó amu aku bebláa Yesu bee, “Osunápó, anidéklé aniaa fɔbwéee osúna ku suna aní.”

³⁹ Ɔlebláa amó ɔbéee “Mli ndemba-abí laláhe áni mliladáli Bulu ɔma. Mlidé osúna dunká amliwun, táme mlímóowun kukukuku dun Bulu ɔnósú ɔtópó Yona osúna amu. ⁴⁰ Alí amóó Yona létsiá bonsu iwíto nkensá, ɔpa móa onyé ámu a, alí mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi áni é nétsiá ɔsolóu ɔtótó nkensá, ɔpa móa onyé ní. ⁴¹ Niniwefɔ é bókusú Bulu asún ogyíké amu, há mli ndemba-abí áni ipón. Tsúfée bréá Yona léda Bulu asún ɔkan súná amó á, bedamli klvntɔ ba Bulu wá. Mliki, ɔhá áni ɔdun Yona onutó lí nfi á. ⁴² Seba owíe tsihé ɔbókusú lí Bulu asún ogyíké, há mli ndemba-abí áni ipón. Tsúfée olotsu ɔsaasi ɔmá ikvntɔ kéin gya ɔkpa ba, bonu Salomo nyansa atosunáhé. Mliki, ɔhá áni ɔdun Salomo lí nfi á.”

Ɔhe Laláhe Yinkí Ba Ɔhatɔ (Luka 11:24-26)

⁴³ “Ní Ɔhe laláhe idáli ɔhatɔ á, iteyéki dimbísú dúnká ɔkpónó ɔdakpá, táme itamanyá. ⁴⁴ Inu iteblí áni ibéyinkí yó mó wóyí dadatɔ. Ní isánkí yó á, itowun áni baféi mótó, lá mótó wankláán, ida kpan. ⁴⁵ Iteyínkí yékpa mó aba asienó áni butɔbwé laláhe dun mó, buteba betsiá inu. Inu ɔhá ámu tsiátó teyintá dun alí igyi yáí. Alí ibéba ha mli ndemba-abí laláhe anfi ní.”

Yesu Abusuanfɔ Onutó (Marko 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶ Bréá Yesu trá ɔde ahá ámu asún bláa a, mu yin mva mu apíó beba belí kpankpá, buededunká áni bébláa mu asún. ⁴⁷ Ahá ámutɔ ɔku lébláa Yesu ɔbéee, “Ki, fú yín mva fú apíó bulí kpankpá. Bude fú dunká, abubla fu asún.”*

⁴⁸ Móó Yesu léfité mu ɔbéee, “Amendi gyí mí yín mva mí apíó?” ⁴⁹ Inu ɔletínkí ibi sísi mu akasípó amu, bí ɔbéee, “Mliki, mí yín mva mí apíó gyí ahá áni á. ⁵⁰ Ɔhagyíɔha áni ɔtɔbwé mí Sí amóó ɔbu ɔsúsú ámu apé á, mugyí mí yín móa mí pío ní.”

* **12:47** Mótó yée 47 ima nwolú dada amu akvntɔ.

13

Ató-abí Owunyápu Iwí Yébi (Marko 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Eke ámu kén á, Yesu lédali tsu wóyító yétsiá ọpu ọnó. ² Ọdọm kpọnkpọnkpọnti beba befia bomlí mu. Mú su ọlọdu wíé ọklọntọ, yétsiá ọpu amusu, ahá ámu é bọlú ọpu ọnó inu. ³ Inu olosuná amú atọ tsọtsọtsọ ayébitọ ọbée, “Ọdọtọpu ọku lóyọ ató-abí owunyákpa. ⁴ Bréá ọde mú wunyáa a, ọku lówolí ọkpatọ, mbubwi beba bọtswetswée mú fée. ⁵ Ọku é lówolí abutású, ọtínéá isi kpalobí dín. Mú su ọlọwa ọsa kwe, ⁶ táme bréá owí lẹlin a, ọlọtọ mú mọ, tsúfẹ mú nlin mọyọ ọtótó. ⁷ Abí ámu ku lobun awutọ, awu ámu lọbulá kítá mú. Mú su imedan. ⁸ Táme abí ámu ku é lobun ọsulọw wankláánsú, ọlọkwe, dan, swie abí. Ọku lafa (100), ọku aduesie (60), ọku é advasa (30).”

⁹ Yesu lómọ mu asún ọnó ọbée, “Ọha ání ọbo asu onúu!”

Tọá Sọá Yesu Lọtọí Ayébisu (Marko 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Mu akasípọ amu beba befité mu be, “Ntogyi sọ fude amú asún bláa ayébisu?”

¹¹ Mú ọlẹle mú ọnó ọbée, “Mli mú á, Bulu lahá mli ọkpa ọbée, mlibí mu iwígyí ámu iwí asun ọáínhé, táme ọmeha amú mú alí. ¹² Tsúfẹ ọhá ání odekléá obónu mí atosunáhé amu así á, Bulu ọbọpu ọku tsía mútọ há mu, méni ọbétra bi tsía mútọ. Táme ọhá ání omedékléá obónu mú así á, Bulu ọbọswí mu kpalobí ámú alabí ámu kúráá. ¹³ Tọá sọá nde amú asún bláa ayébisu gyí, bode mú nu, táme bumedé mú así nu. Bode mú wúun, táme bumedé mú bi. ¹⁴ Ahá ánfi sọ Bulu ọnósú ọtọpọ Yesaia asún ání ọleblí tswí laba mútọ ní. Ọbée, ‘Bónu lánú, táme bumedé mú así.

Béki láki, táme bumedé mú.

¹⁵ Tsúfẹ amú agywun lawú.

Batílá asu, bun ansíbi é.

Ini su bumedé mú, bumedé mú é.

Ní megyí alí á, teki bówun atọ,

bónu asún, amú agywun bóbwií,

bédamli ba mí wá, nétsa amú ọlọ.’

¹⁶ “Táme mli mú á, Bulu layúlá mli. Mlétalí pọ ansíbi wun atọ, pọ asu nú asún. ¹⁷ Ọnọkwali nde mli bláa. Bulu ọnósú atọpọ pọ yilé abwepọ tsọtsọtsọ bekleá bọpu amú ansíbi wun atọ ánfi, abọpu amú asu nu asún ánfi mlidenu, táme bomenya mú alí.

Ató-abí Owunyápu Yébi Amu Así (Marko 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸ “Mlinu ató-abí owunyápu yébi amu así ngya. ¹⁹ Ahá ání bonú Bulu iwígyí iwí asún ámu, táme bumedé mú así á, bogyi fẹ abí ámú ilobun ọkpatọ ámu. Ọbunsám teba beke asún ámú bodu wá amú klọntọ ámu náti. ²⁰ Abí ámú ọlọwolí abutású amu gyí ahá ámú bonú asún ámu pé, bahọ mú ansigyísú, ²¹ táme iníá buma nlin su á, itamatsiá amótọ yọ. Mú su ní budin amú ntée iwíwisi ku itọ amú asún ámu su á, inu butedida. ²² Abí ámú ọlọwolí awutọ ámu gyí ahá ámú bonú asún ámu a, bahọ mú, táme ọyí ánfitọ atọ hiánhe iwí gywun pọ mútọ atonyahé iwí ọnsipe tegyi Bulu asún ámu. Iní su butamaswíé abí. ²³ Abí ámú ọlọwolí ọsulọw wankláánsú amu gyí ahá ámú bọtonú asún ámu, nú mú así. Iní su itehá bọtọwé yilé fẹ alí ató-abí ámu loswie, ọku lafa (100), ọku aduesie (60), ọku é advasa (30) ámu.”

Ató-abí Wankláán Pọ Ifa Laláhe Iwí Yébi

²⁴ Yesu létrá ha ahá ámu yébi kv òbée, “Bulu iwíegyi ámu igyi fé òdòtòpò òkúá oloyódu ayó wankláán mu ndòtò. ²⁵ Táme onyé, bréá ahá bédì á, mu olupú lóyódu ifa laláhe ání ìlèliàn ayó ámu wá mótó, òlènatí. ²⁶ Bréá ayó ámu lédan, ìdèkwí á, ifá ámu é lèlìn òwan mótó. ²⁷ Òdòtòpò amu apafò bòtsu ndò ámutò ba bèfité mu bèè, ‘Aní wíé, megyí ayó fodu wá fú ndò ámutò? Nkónú ifa laláhe é itsú mótó?’ ²⁸ Múò òlèbláa amú òbée, ‘Mí olupú bwehé ní.’ Inu bèbláa mu bèè, ‘Ní fòtsulá á, ha ayetsitsii mú lè ayó ámutò.’ ²⁹ Òlèbláa amú òbée, ‘Ò-o! Mliha mú itsia. Ní mlídé mú tsíí á, mlétsíí mí ayó ámu é kv tsítsá. ³⁰ Mlìsi mú fée ìlù yòfòn mú tìnbì. Ní ifòn a, nébláa mú atínpu mbée, bogyánkpa saun ifa laláhe amu, abòkì mú tswì ha mú ogyá wa, asa abòtin ayó ámu yòwa mí odudutò.’ ”

Takyí-akpin Ibi Yébi

(Marko 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹ Yesu létrá ha amú yébi òbée, “Bulu iwíegyi ámu igyi fé takyí-akpin ibí, oyin òkú lódu wá mu ndòtò. ³² Múgyí túkúrífìbì nyí-abí féeétò ní, támè ní ìdan a, itòbwe ifá fòáhé dòn ifá kugyíkù. Mú abámbì tekpíkplì, mbubwì butogyónká músú.”

Bodobodotu-afá Yébi

(Luka 13:20-21)

³³ Yesu létrá ha amú yébi kv òbée, “Bulu iwíegyi ámu igyi fé bodobodotu-afá ání òtsì òkú lópòtsiá bodobodo nfúò kèntè kulè, ìlèha mú lotu.”

Yesu Lótóí Ayébisu

(Marko 4:33-34)

³⁴ Ayébi anfi odu tsòtsòòtsò oletsíá pòbláa òdòm amu asón ní. Òmèbláa amú asón kùkúá imegyí ayébi òlòpòtí. ³⁵ Iní léha asón amú Bulu ònósú òtáipú òkú lèblí yáí ámu léba mótó. Òbée, “Nótóí ayébisu

pólé asón ání Bulu lópònjáín tsú òyí asítsuábì òwan.”

Ifa Laláhe Yébi Amu Asì

³⁶ Yesu lènatí òdòm amu wá ba wóyítò. Múò mu akasípú amu bòyò mu wá yébláa mu bèè, “Lè ndò ámutò ifa laláhe iwì yébi amu asì suna aní.”

³⁷ Múò Yesu lèlè mú ònò òbée, “Mí, Nyankpòsa-Mu-Bi anfi gyí ató-abí wankláán odupú ámu ní. ³⁸ Ndò ámu gyí òyí anfi. Ató-abí wankláán ámu gyí Bulu iwíegyi ámutò abí. Ifa laláhe amu gyí Òbònsám abí. ³⁹ Olupú amú olodu ifa laláhe abí ámu gyí Òbònsám. Atótìnbì amu gyí òyí ònómàké. Ató atínpu amu é gyí Bulu-abòpò.

⁴⁰ “Alí amúò bèsáín ifa laláhe amu, wá mú ogyá ámu a, alí kén ibéba ha aha laláhe òyí ònómàké ámu ní. ⁴¹ Mí, Nyankpòsa-Mu-Bi anfi nówa mí abòpò békpa tógyítá itehá òha tòbwe lakpan pú laláhe abwèpó fée lé mí iwíegyi ámutò. ⁴² Bòtswì amú fée wá ogyá kpònkpòntitò. Inú isú múa kpisii bu ní. ⁴³ Táme yilé abwèpó mú bówankí fé owí amú Sí Bulu iwíe ogyíkpa unu. Òhá ání òbu asu onú.”

Siadié Mèntíhé Iwì Yébi

⁴⁴ Yesu létrá ha amú yébi kv é òbée, “Bulu iwíegyi ámu igyi fé siadié kúá bopulá òsulòbù kòsù. Oyin òkú léyémentí mú, lánjáín mú. Mú iwì ansigyí sù á, òlèyèfè mu ató fée pòbòhò òsulòbù amu.”

Abutó Wólìhe Iwì Yébi

⁴⁵ Bulu iwíegyi ámu itráa gyi fé ibiá ogyípú òkúá òna òdè abutó wólìhe dunká òhò. ⁴⁶ Bréá olowun butòbì wólìhe kulè péá ihíé bu ibiá á, òlèfè mu ató fée pòyòhò butòbì amu.

Asawu Iwì Yébi

⁴⁷ Bulu iwíegyi ámu léla igyi fé asawu ání bətswi wa ɔpɔtə lé aye ɔtsan-ɔtsan.
⁴⁸ Bréá aye ləbulá mú á, aye alepó ámu bebitía mú ba ɔpu ɔnó. Betsiá asi, tósi gyíhe amu wá blanwétó, tswi múá bətamagyi tsítsá. ⁴⁹ Alí ɔbɛba ɔyí ɔnóməké ámu ni. Bulu-abəpu bɛba bətsí aha laláhe lé aha wankláántó. ⁵⁰ Fówun batswi aha laláhe amu wá ogyá kpənkpəntitə. Inú isú múa kpisíi bu ni.

Atonyahé Pəpwe Múá Dáda

⁵¹ Yesu léfité mu akasípó ɔbɛɛ, “Mlilanú mú féé asi?”

Bɛɛ, “Ee, anilanú mú asi.”

⁵² Múú ɔlebláa amú ɔbɛɛ, “Mómú mbla osunápó oduá alakási Bulu iwíegyi ámu iwí asún é bí á, ogyi fé wóyí mu wie oduá ɔtelé atə pəpwe múa dáda féé tsú mu ató ɔyaíkpa.”

Buməhə Yesu Mu Wúlutə (Marko 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³ Yesu lénya mós mu ayébi amu ɔnó alí, ɔlenatí inu. ⁵⁴ Oleyinkí yó mu onutó wúlutə Nasaret, oloyósuná ató Yudafo ofiakpa. Mu atosunáhé léha ɔnó lobwie ahá ámu féé. Mú su befité aba bɛɛ, “Nkónó olenya nyánsa múa ofúlabwe túmi ánfí é tsú? ⁵⁵ Megyí ató osrépó mu bi ámu ni? Megyí mu yin gyí Maria, mu apio yinhé gyí Yakobo muə Yosef pó Simon muə Yuda? ⁵⁶ Yéɛ ania mu apio tsihé tsie nfi á? Múú nkónu olenya ínɪ féé tsú?” ⁵⁷ Inɪ su mu asún lókusú líí amósú.

Yesu lébláa amú ɔbɛɛ, “Ahá bətobú Bulu ɔnósú ɔtəípó ɔtínegyíɔtíné, táme mu onutó wúlutəfo pú mu wóyító ahá mú bətamabú mu.” ⁵⁸ Iníá buməhə mu gyi su á, ofúla kpalobí ku pé ɔləbwe inu.

14

Asú ɔbəpú Yohane Lowu (Marko 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹ Galilea ɔmású ogyípó Herode lónu Yesu iwí asún alí bré ámutə. ² Múú ɔlebláa mu asúmpó ɔbɛɛ, “Asú ɔbəpú Yohane amu ni. Məlákósú tsú afúlitə. Mú sú ɔde ofúla anfi odu bwe ní.”

³⁻⁴ Bré kɔtə á, Yohane létsiá bláa Owíe Herode ɔbɛɛ, mbla meha ɔkpa ání otsiá mu pio Filipino mu ka Herodia. Inɪ su Herode léha bəkítá Yohane, wá mu ikan, pú mu wá obu. ⁵ ɔləbwe agywun ání ɔbómə Yohane, táme olenya ahá ámu ifú, tsúfé bətobú Yohane ání Bulu ɔnósú ɔtəípó ogyi.

⁶ Táme eke ɔkúá Owíe Herode dé mu ɔkwíké gyí a, mu ka Herodia mu bi tsihé ləbowie ɔbontə tsa Herode muə mu ahandɛ ansító. Mu itsáa amu lówa owíe amu ansigyí. ⁷ Mú su ɔleka ntaɔm ɔbɛɛ, ɔbɛha mu tógyítá odeklé.

⁸ Otsibi amu mu yin léha mu ɔlebláa Herode ɔbɛɛ, “Ndekléá fupó Asú ɔbəpú Yohane nwun dinka ilínsú ha mi sésééséi.”

⁹ Asún ánfí léhiɛ han Herode, táme mu ntaɔm amúú ɔleka, pú ahá amúú bəbu inu ámu su á, ɔleha mu ahá ɔtínpu ɔkpa ɔbɛɛ, ɔbwéɛ tóá otsibi amu lafité ha mu.

¹⁰ Ahá ɔtínpu amu léyetin Yohane nwun obu ɔdikpá inu. ¹¹ Múú ɔləpu nwun ámu dínká ilínsú ba otsibi amu, mu é ɔləpuya mu yin Herodia. ¹² Asú ɔbəpú Yohane akasípó beba bətsu mu satin yópulá. Mú ɔma a, bəyɔ yébláa Yesu asún ání ilaba.

Ahá Mpím-nu Atogyihe Ha (Marko 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohane 6:1-14)

¹³ Yesu lénya nú asún ámu alí, olowie ɔklontə, fá ntsu yétsiá ɔtineku mu nkɔle. Táme ɔdəm ámu bebi ɔtínéá ɔyó. Mú su benatí ayabitə tsú amú awúlusu gya mu nkpa. ¹⁴ Bréá ɔlekplí dalí ɔklon amutə, wun ɔdəm kpənkpənkpənti á, amú asún lówa mu nwe. Mú su ɔletsa amótó ɔləpu.

¹⁵ Owí lɔpɔn a, akasípó amu beba mu wá bebláa mu beε, “Dimbísú nfi gyí, owí é deta. Mú su ha amú abuyɔ awúluá ibu bomlí nfi asi yɔhɔ tɔku gyi.”

¹⁶ Táme Yesu léle mú ɔnó ɔbéε, “Imehián ání bóyɔ. Mlidunka tɔku ha amú abuyi.”

¹⁷ Mu akasípó amu bebláa mu beε, “Tóá anibu fée gyí bodobodo apin anu pú ntsutso iye bwáhé anyɔ pé.”

¹⁸ Yesu lébláa amú ɔbéε, “Mlitsu ba mi.” ¹⁹ Múú ɔleha ahá ámu betsiatsía ifa bɔbwe amusu. Inu olotsu bodobodo anu pú ntsutso iye bwáhé anyɔ ámu. Inu olotsu ansí fúá kí ɔsúsú, ɔleda Bulu ipán. Múú olehiabía bodobodo amuto há akasípó amu, amú é beye mú ha ahá ámu fée. ²⁰ Amú fée begyi mwe sian. Akasípó amu bɔtɔsí síanhe amu. Ilɔbulá alakpá dúanyɔ. ²¹ Ayin ání begyi ató ámu nkule bugyi fε mpím-nu (5,000). Bumekla atsi múa nyebí mú.

Ɔpusu Natí

(Marko 6:45-52; Yohane 6:15-21)

²² Múú Yesu léha akasípó amu ɔbéε, buwíε ɔklɔntɔ, abugyankpa fa ɔpu amu yo mú ɔbin. Mu mú olesin ɔma sí ahá ámu ɔkpa. ²³ Bréá olesi amú ɔkpa tá á, ɔlɔdu yó busu yóbo mpái. Mu nkule oletsiá inu yófun owi tahé. ²⁴ Alí bré ámutɔ á, ɔklɔn amu lawíε ntsu nsiné. Ilefia afú kpɔnkpɔnti ku, ɔpu amu lówa dabi.

²⁵ Bake-bake a, Yesu lénatí ntsu ámusu ayabitɔ buo amú. ²⁶ Bréá bowun mu, ɔna ɔpu amusu á, benya ifú sórá okitikíti, blí beε, “Fúli ogyi.”

²⁷ Táme ɔlɔwa ɔsa bláa amú ɔbéε, “Mliwa klɔn. Mí ní. Mlimánya ifú.”

²⁸ Petro lébláa Yesu ɔbéε, “Mí Wíé, ní fú ní mú á, ha mí é annatí ɔpu amusu bɔtu fú.”

²⁹ Yesu lébláa mu ɔbéε, “Natí ba.” Petro lédalí ɔklɔn amuto ɔna ɔpu amusu ɔyó Yesu wá. ³⁰ Táme bréá olowun aliá afú ámu ɔnó bu ɔnlin á, ifú lowie mu ayeto. Mú su ɔlɔwa me bi. Múú ɔlɔkplón kpólí Yesu ɔbéε, “Mí Wíé, hɔ mi!”

³¹ Inunu Yesu létunkí ibi kítá mu, bláa mu ɔbéε, “Fú hógyi mɔtsó. Ntogyi só fúde nwéεn gyí?”

³² Benya dú wíε ɔklɔn amuto ali, afú ámu léka itin. ³³ Inu ahá ámúú bubu ɔklɔn amuto ámu beɔda akpawunu Yesu ayabitɔ, blí beε, “Lélé, Bulu mu Bi fógyi.”

Genesaretfɔ Alɔpu Tsa

(Marko 6:53-56)

³⁴ Yesu muva amúnyɔ befa ɔpu amu yési Genesaret osubúno. ³⁵ Bréá inufɔ bebi ání mu ní á, bɔwa abí ya amú awúlu féesú, há amú bɔpu alɔpu fée ba mu.

³⁶ Bokokólí Yesu beε, ɔhá alɔpu amu abɔpu ibi da mu atadiε ɔdanú kpán. Amóá bɔpu ibi da mú fée benya ilɔtsá.

15

Atitífɔ Amándié

(Marko 7:1-13)

¹ Mú ɔma a, Farisifɔ pú Mose mbla asunápó aku botsu Yerusalem ba Yesu wá, befité mu beε, ² “Ntogyi só fú akasípó amu butamagyi aní anáin amándiésú. Butamafwí ibi amándié ɔkpasu asa butegyí ató?”

³ Yesu léle mú ɔnó ɔbéε, “Ntogyi só mli é mli anáin amándié su mlimédé Bulu mbla ámusu gyí? ⁴ Mose lówanlín wá Bulu mbla ámutɔ ɔbéε, ‘Bu fú sí muva fú yín,’ ɔletrá wanlín ɔbéε, ‘Ní ɔku léblí asɔkpan tsú mu si ntée mu yin iwí á, bumóo mu?’ ⁵⁻⁶ Táme mli mú mliaa, ɔha ɔbétalí bláa mu si ntée mu yin ɔbéε, ‘Tóá tekí nɔpohá fú á, napóhá Bulu. Imehián ání nétrá kí fu.’ Mli anáin amándié su mlitráa mlimédé Bulu mblasu gyí. ⁷ Apinabwebí abwεpú! Ɔnɔkwalí Bulu ɔnósó ɔtɔipó Yesaia léblí tsú mli iwí tswí ɔbéε,

⁸ ‘Ahá ání budepu amú ɔnó bú mí,

táme amú klɔn bu ifó mí wá.
 9 Kpaali buɔe mí sum,
 tsúfè basí Bulu mbla tswi, yó buɔe anyánkpwasa mbla suná.’ ”

Tʒá Itɔkpóí Ōha Bulu Ansító
 (Marko 7:14-23)

10 Yesu létrá ti ɔɔm amu ba mu iwí wá, ɔlebláa amú ɔbéε, “Mliyaa asu, ménu mlónu ínɔ asi. 11 Megyí tʒá Ōha tegyi tɔkpóí mu Bulu ansító, mboún móá itedáli tsu mu ɔnó tɔkpóí mu.”

12 Inu mu akasípó amu beba mu wá befité mu beε, “Fuyin ání fú asun blíhé anfi lawɔ Farisifɔ ámu?”

13 Yesu léle mú ɔnó ɔbéε, “Bópulí oyígyíoyí ání megyí mí Sí á mú ɔbu ɔsósú ámu lóswíε tsítsá. 14 Mlisi Farisifɔ ámu asún. Ansibi abwiepó bugyi, buɔe ansibi abwiepó kpa. Ní nsibi obwiepó dé nsibi obwiepó kpa á, ɔbótó amú abanyó buɔekpá wíε.”

15 Mú Petro lébláa mu ɔbéε, “Le yébi amu asi suna anɔ.”

16 Yesu léfité amú ɔbéε, “Mú su mli é mlitamanú asún asi? 17 Mli méyín ání tʒá iwíé Ōha ɔnó á, mu ipuɔ itowíé, ɔeyéle mú wá ɔkpɔntɔ? 18 Asóngyíasún ání itedáli tsu Ōha ɔnó á, mu klɔntɔ itedáli tsu. Mótɔkpóí mu Bulu ansító ní. 19 Tsúfè Ōha klɔntɔ ágywun laláhe tɔdáli tsu. Mótéhá ɔtómó Ōha, ɔtótó mbua, ɔtɔwá atsi múa ayin asún, otowí ató, ɔtɔwá afunu, otetsii Ōha. 20 Inɔ aná tɔkpóí Ōha, táme ní Ōha mófwɔ ibi amándíε ɔkpasu asa olegyi ató á, itamakpóí mu Bulu ansító.”

Ōtsi Ōkúá Omegyí Yudayin Hógyi
 (Marko 7:24-30)

21 Yesu lénatí inu yó Tiro móa Sidon nsáintɔ. 22 Kanaanyintse ɔkúá otsie inu léba Yesu wá. Ɔɔɔ okitikíti sɔrá, olokokóli Yesu ɔbéε, “Dawid mu na, wun mi nwe! Ōhe laláhe bu mí bí tshétó. Ide mu háan dɔbi.”

23 Táme Yesu mékpla mu. Inu mu akasípó amu bobwíi ipa há mu beε “Ha ɔtsi ámu ɔnatɔ, tsúfè obuɔ anɔ ɔɔɔ okitikíti sɔrá dɔbi.”

24 Yesu lébláa ɔtsi ámu ɔbéε, “Israel akúfa fwi hé pé wá Bulu lówa mí.”

25 Táme ɔtsi ámu léda akpawunu mu ayabitɔ, bláa mu ɔbéε, “Mí Wíé, gyi mi buale.”

26 Yesu lébláa mu ɔbéε, “Ima alá fɔswí nyebí atogyihe púhá akíai.”

27 Ɔtsi ámu léle mú ɔnó ɔbéε, “Owíé, ibu mótó alɔ, táme akíai é buɔtegyi atogyihe mpupubi ání itekpákpa bun amú wíε ɔpúnóasi.”

28 Mú Yesu lébláa mu ɔbéε, “Ɔtsi, fú hógyi lomóní. Ibá mótó ha fɔ alá fɔɔɔklé.” Inu iwí lówa mu bi ámu ɔnlɔn.

Ahá Tsɔtsɔtsɔ Ilɔ Tsa

29 Tsú inu á, Yesu lótsɔn Galilea ɔpu ɔnó, dú yétsiá okúku kusɔ. 30 Ahá tsɔtsɔtsɔ bɔpu abubúpu, ansibi abwiepó, abɔ, amúmu pú ilɔ bámbá alɔpó bobun Yesu ayabiasɔ, ɔletsɔ amú fɔé. 31 Ahá ámu ɔnó lobwie amú bréá bowun amúmu buɔɔtɔí, abubúpu iwí lawá amú ɔnlɔn, abɔ buna, ansibi abwiepó é buɔɔe ató wúun, bekanfó Israel Bulu ámu.

Ahá Mpim-na Atogyihe Ha
 (Marko 8:1-10)

32 Yesu létɔ mu akasípó, bláa amú ɔbéε, “Ahá anfi asún de mí nwe wa. Nde eke sáásí ɔpá bobuo mi, buɔtráa buma tɔtʒá bégyi. Ní nehá amú bɔpú akón náti á, ansító béyebi amú ɔkpatɔ.”

33 Mu akasípó amu befité mu beε, “Nkúnú abénya atogyihe há ɔɔm anfi dimbí ánfɔsu?”

34 Yesu léfité amú ɔbéε, “Bodobodo afɔnɔ mlɔbu?”

Bele mú ɔnó beε, “Asienó pú aye pútúpútú kpalobí ku.”

³⁵ Yesu léha ɔdɔm amu betsiá asi. ³⁶ Mú olotsu bodobodo asienó pú aye amu, dá Bulu ipán, olebiabía mótó há akasípó amu, beye ha amó. ³⁷ Amó fée begyi mwe. Bɔtɔsí síanhe amu bólá alakpá yílé asienó. ³⁸ Ayin ání begyi ató ámu nkule bɔgyi mpím-na (4,000). Bumekla atsi móa nyebí.

³⁹ Inu Yesu lési ahá ámu ɔkpa, olowie ɔkluntɔ fá ɔpu yó Magadanfɔ ɔsulósu.

16

Farisifɔ Bodunká Ofúla

(Marko 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Eke ɔku Farisifɔ pú Sadukifɔ aku beba Yesu ɔsókikpa. Mú su bebláa mu beɛ, ɔbwée osúna pɔsuna amó ání lélé otsú Bulu wá. ² Yesu lébláa amó ɔbéɛ, “Ní owí ipɔn, nsaintɔ ipé á, mliteblí mliaa, ‘Ɔke nsaintɔ bédi.’ ³ Ní nyankpu obílá tuun nyanki a, mliteblí mliaa, ‘Nde nyankpu obótswie tsun afú.’ Mlitetálí ki nsaintɔ, bí tóá ibéba. Ntogyi sù mlimétálí nú tóá mlidéwúun séi ánfí mú asi.* ⁴ Mli ndemba-abí laláhe ání mliladáli Bulu ɔma, mlidé osúna dunká amliwun, támɛ mlimóowun kokɔɔku dun Bulu ɔnósó ɔtɔípú Yona osúna amu odu.”

Ini su ɔlenatí sí amó.

Farisifɔ Pú Sadukifɔ Bodobodotu-afá

(Marko 8:14-21)

⁵ Yesu akasípó amu bumekaín tsú bodobodo kítá asa befa ɔpu amu yó ɔbɔn. ⁶ Yesu léda amó ɔlá ɔbéɛ, “Mliki wankláán Farisifɔ pú Sadukifɔ Bodobodotu-afású.”

⁷ Akasípó amu befité aba beɛ, “Bodobodo amó anuméde ámu sù ɔde asún ánfí blí lóó?”

⁸ Yesu lónu asún ání budeblí. Mú ɔlebláa amó ɔbéɛ, “Oo, mli hógyi mótó. Ntogyi sù mlidéblí mliaa bodobodo amó mliméde ámu su? ⁹ Imákówánkí mli kí? Mlilatan bodobodo apin anu amó nɛha ahá mpím-nu (5,000) begyi amusu? Alakpá afini lésian mlilótási? ¹⁰ Ntée mlilatan bodobodo apin asienó amó nɛha ahá mpím-na (4,000) begyi amusu? Alakpá afini lésian mlilótási?”

¹¹ Ntogyi sù imákówánkí mli ání megyí bodobodo iwí asún ndeblí? Bláa nde mli bláa mbéɛ, “Mliki wankláán Farisifɔ pú Sadukifɔ Bodobodotu-afású.”

¹² Inu asa ilowankí amó ání megyí Bodobodotu-afású ɔde, mboun amó atosunáhé.

Ɔhá Aní Yesu Gyí

(Marko 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Bréá Yesu lówie Kaesarea Filipi nsaintɔ á, ɔlefité mu akasípó ɔbéɛ, “Ma ahá beɛ mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfí ngyi?”

¹⁴ Bele mú ɔnó beɛ, “Aku beɛ, fúgyí Asú Ɔbɔpú Yohane. Aku beɛ, Bulu Ɔnósó Ɔtɔípú Elia. Aku é beɛ, Yermia ntée Bulu ɔnósó ɔtɔípú bambá ɔku.”

¹⁵ Mú ɔlefité amó ɔbéɛ, “Mli é mé? Mliaa mígyí ma?”

¹⁶ Simon Petro léle mú ɔnó ɔbéɛ, “Fúgyí Kristo, (ɔhá amó Bulu ladá mu ofúli amu) ni. Bulu Ɔkɔankpapu amu mu Bi.”

¹⁷ Inu Yesu lébláa mu ɔbéɛ, “Bulu layúlá fú Simon, Yona mu bi, tsúfé megyí nyankpɔsa ɔkuku léle ɔnɔkwali anfi ɔwan súná fú. Mí Sí amó ɔbu ɔsósó ámu ni.

¹⁸ Inu mí é nde fú bláa mbéɛ, fú dá gyí Petro. Mú asi gyí, ‘Butá.’ Butá ánfisu néyi mí ɔpasua dínká ní. Lowu túmi méetalí gyí mósú ekekeke. ¹⁹ Nɔpu Bulu iwígyí ámu asáafi wá fú ibitɔ. Asóngyiasón ání fékiná ɔsulóv anfisú á, Bulu é obékiná mú ɔsósú. Múá fótulá á, Bulu é obótsulá mósú ɔsósú.”

²⁰ Inu ɔleda amó ɔlá kpákpáákpa ɔbéɛ, bumebláa ɔhaa ání mogyí Kristo amu.

* **16:3** Mótó yée 2 móa 3 uma nwuló dada amu akotɔ.

Yesu Iwiasin Pó Mv Lowu Iwi Asón Blí
(Marko 8:31–9:1; Luka 9:22-27)

²¹ Tsú bré ámu sù á, Yesu léfi así òde asóntó le súná amó òbé, “Ilehián ání mýgo Yerusalem yówun iwiasin tsòtsòtsò Yudafò ahande, Bulu igyí ahapó dehen pó Mose mbla asunápó ibitò. Bómò mu, táme Bulu òbélakúsòa mu eke sáásí tsú afúlitò.”

²² Mú sù Petro létí mu ya itsétó, yéka mu itin òbé, “Mí Wíé, Bulu ogyáa mú téí ya fú iwi. Iní mába fusu ekekekeke.”

²³ Inu òledamli bláa Petro òbé, “Satan, natí tui mísó! Fude mí òkpa tíin. Megyí tóá Bulu dégywíin fudegywíin, anyánkpsòa klé fudegywíin.”

²⁴ Mú òlebláa mu akasípú amu òbé, “Ní òku dékléa obóbuo mi á, osíi tóá otekle bwe, otsu mu oyikpalíhe bobuo mi. ²⁵ Tsúfé ní òku lépri mu nkpa á, ìbòhólí mu. Táme ní òku lési mu nkpa há mí sù á, òbélanyá nkpa ání itamatá.

²⁶ Ní òku onyá òyító ató fée, táme òhólí mu òkláa a, labi mòmò ìlòwa há mu? Ntéé ntò òha òbétalí pótse mu nkpa? ²⁷ Tsúfé mí, Nyankpsòa-Mv-Bi ánfí néba mí Sí numnyamtò, mía mu abòp. Inú néka òhagyíòha ìkò alíá mu tsiátó gyi ní.

²⁸ Ònòkwali nde mli bláa. Aku búbù mli tó nfi ání bómóowu, yófun bréá bawun ání mí, Nyankpsòa-Mv-Bi ánfí néba mí iwíe ogyíkpá.”

17

Yesu Iwitsée
(Marko 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹ Nkensíé òma a, Yesu lékpa Petro mva Yakobo pú mu pio Yohane, bòdu yó ìbu kusò. ² Amó ansító inu á, Yesu iwi letse. Mu ansító lówankí fé owí, mu atadié é ledamli fútútútútú. ³ Inu sù mu akasípú abasá ámu bowun ání Mose mva Elia bele iwi òwan, amúa Yesu budetóí. ⁴ Mú Petro lébláa Yesu òbé, “Mí Wíé, ìbu aléá abétsiá nfi. Ní fót sulá á, ha ada abú asa. Fú klé kule, Mose klé kule, Elia é klé kule.”

⁵ Bréá òde asón ánfí blí á, agyinde wánkíhé ku lobobun amósó. Inu òme ku ledali tsu agyinde ámútò òbé, “Òni gyí mí Bì òdwepúá olegyi mi ansí ní. Mlínu mu òme.”

⁶ Ifú lehié kítá amó bréá bonu asón ánfí. Mú sù bowa òsa mli bun òsulótò. ⁷ Mú Yesu léba bòp ìbi dada amó, bláa amó òbé, “Mlikusò, mlimánya ifú.”

⁸ Inu bowa ansí kú a, bume trá wun òhaa òn Yesu nkule.

⁹ Bréá bude ìbu ámu kplí á, Yesu léda amó òlá òbé, bómábláa òhaa tóá bayówun, yófun ekeá Bulu òbókúsòa Nyankpsòa-Mv-Bi ámu tsú afúlitò.

¹⁰ Mu akasípú amu befité mu be, “Ntogyi sù Mose mbla asunápó amu be, ilehián ání Elia obéyinkí bá asa Kristo amu òbéba?”

¹¹ Òlele mú ònó òbé, “Ònòkwali igyi. Elia obégyankpá bá bela tógyító yáí wankláán. ¹² Nde mli bláa mbé, Elia layínkí bá dododo, táme òhaa mébi mu. Bowa mu amumuyò. Alí kén mí, Nyankpsòa-Mv-Bi ánfí é nówun iwiasin amó ìbitò ní.”

¹³ Inu á, ìlówankí akasípú amu ání Asú Òbòpú Yohane iwi asón òdeblí.

Ìlò Dídahe Òbòpú Tsa
(Marko 9:14-29; Luka 9:37-43a)

¹⁴ Bréá beyínkí kplí bowie òdòm amu wá á, oyin òku léba beda akpawunu Yesu ayabitò, bláa mu òbé, ¹⁵ “Mí Wíé, wun mí bí ánfí nwe, tsúfé ìlò dídahe de mu háan. Otetsiá dida wíé ntsu múa ogyátó. ¹⁶ Nòpò mu ba fú akasípú amu, táme bometalí tsá mu ìlò.”

¹⁷ Yesu léle mú ònó òbé, “Ndamba-abíá mlimá hógyi, mli tsiátó ma ale. Alí nétsiá mli wá yó ekekegyíeke ní? Nnyá klón ha mli yófun òmenke? Mlikpa kebi

ámu ba mi!”¹⁸ Inu òlòkplón gya òṅe laláḡe amu. Iledali kebi ámutò, iwí lówa mu ònlín.

¹⁹ Mú òma a, akasípó amu befité Yesu itsétó beḡ, “Ntogyi só aní mú anímétalí gya òṅe laláḡe amu dáli kebi ámutò?”

²⁰⁻²¹ Mú òlebláa amú òbéḡ, “Mlí hógyi m̀tsó kóráá. Mbláa mlí ònòkwali. Ní mlí hógyi lomóní f̀é takyí-akpin ibí á, tekí mlétalí bláa ibu ánfí mliaa ipúlí. Lélé ibópulí, t̀t̀t̀t̀t̀ m̀òòdun mlí bwe.”*

Yesu Lowu Iwí Asón Blí Otse Nyòòsi
(Marko 9:30-32; Luka 9:43b-45)

²²⁻²³ Bréá akasípó amu f̀éḡ beba befia Galilea òmátó á, Yesu lébláa amú òbéḡ, “Béle mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí há adón bómò mí, táme Bulu òbókusúa mi eke sáásí.”

Asón ánfí leḡe han akasípó amu.

Bulu Òtswékpa Ofi Ikòka

²⁴ Yesu muu mu akasípó beba Kapernaum wúlutò. Inu Bulu òtswékpa ofiko ahòp̀u aku beba befité Petro beḡ, “Fú wíe teká Bulu òtswékpa ofi ikò?”

²⁵ Petro lébláa amú òbéḡ, “Òteká.”

Bréá Petro lóyò wóyító a, Yesu légyankpá fíté mu òbéḡ, “Simon, nkálí gyí fú agywuun? Amendi téká dúte múa lampóò há awíe? Afòó ntéḡ wúlu awíe?”

²⁶ Petro lébláa mu òbéḡ, “Afòó teká.”

Mú Yesu lébláa mu òbéḡ, “Yéḡ múmú wúlu awíe bagyi iwí ní? ²⁷ Táme mmedéklé mbéḡ, abókusú lí amúsú su á, tsu òdadòwa afuyò òp̀u ònó yòtswi. Kí klemetí gyankpapu ání f̀éle ònótó. Fénya kóba ání ibòfun aní abanyó ofikò ámu ka. Le mú, afuyeka ha amú.”

18

Ma Òbòbwe Òhande?
(Marko 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ Beba Kapernaum wúlutò, akasípó amu beba Yesu wá befité mu beḡ, “Ma gyí òhande Bulu iwíegyi ámutò?”

² Yesu létí kebi òku belí amú ansító, ³ òleblí òbéḡ, “Ònòkwali nde mlí bláa. Ní mlimétse, bwe iwí f̀é nyebí á, mlimóowie Bulu iwíegyi ámutò. ⁴ Òhagyíha ání òleba iwiasí f̀é kebi ánfí á, m̀gyí òhande Bulu iwíegyi ámutò ní. ⁵ Òhagyíha ání òlòhò kebiá ogyi alí mí dátó lahò mi.

Òha Kpa Wá Lakpantò
(Marko 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶ “Ní òku léha ahá ánfí bumòkúdan mísú hógyitò ánfítò òku lóbwe lakpan á, ní beda nfúòkwebu síán mu òmetò, tswi mu wá òp̀u okluklúkpa, mó mu pó á, ibu alé dun. ⁷ Òyító atsiápó b̀gyówí ní. Tsúf́é itá itehá òha t̀b̀wé lakpan bu inu. Ibéba alí, táme òhá ání ina musu mu ba lóbwe lakpan ògyówí ní.

⁸ “Mú su ní fú ibí ntéḡ fú yabi téhá futedida hógyitò á, ka mú le, afutswi mú tsalífwí. Ibu aléá f̀òp̀u ibí kule ntéḡ yabi kule nyá nkpa ání itamatá, dun ání f̀òp̀u ibí anyò ntéḡ ayabi anyò wíe ogyá ání itamaduntò. ⁹ Ní fú nsíbi téhá f̀òt̀b̀wé lakpan á, loti mú le, afutswi mú tsalífwí. Ibu aléá f̀òp̀u nsíbi kule nyá nkpa ání itamatá, dun ání f̀òp̀u ansíbi anyò wíe isòbití ogyá ání itamaduntò.

Kufa Fwíh́é
(Luka 15:3-7)

* **17:20-21** Mótó yéḡ 21 bu nwóló dada amu akòtò: Táme ínì odu mó á, nkéti mpáí múa ònòklí pé mlétalí pógya mú.

10-11 “Mlikɪ wankláán ání mliméekɪ nyebí pútúpútú ánfítɔ ɔkukɔ ansító kótíkótí. Nde mli bláa mbée, bubu Bulu-abɔpu ání bɔtɔkósí pú amú asón ya mí Sí ɔsúsú. *

12 “Mliyɔ asón ánfítɔ amlíkɪ. Ní ɔku bu akúfa lafakule (100), amótó ɔkule ɔfwí á, ntɔ ɔhá ámu tɔbwé? Megyí si otesí adukwebá-kwebá (99) atráhe amu líi okúku amusu, yódunká ɔkule pé ámú alafwí ámu? 13 Ɖnɔkwali nde mli bláa. Ní owun mu a, mu ansí bégyi mu iwɪ dɔn adukwebá-kwebá atráhe amú bɔmɔfwí ámu. 14 Alɪ kén mli Sí ámú ɔbu ɔsúsú ámu médekɪ ɔbé, nyebí pútúpútú ánfítɔ ɔkukɔ é ɔfwí ní.

Ni Fú Bá Ɖpó Ilá Gyi Fu

15 “Ní fú bá ohógyipu ɔpó ilá gyi fu á, yɔ mu wá, mli abanyó pé amlibli mú. Ní olonu iwiasɪ á, falányá opió. 16 Táme ní omonu iwiasɪ á, kpa ɔbakúle ntée abanyó manta iwisu amliyɔ mu wá, ménɪ bégyi asóngyiasón ání mléblí iwɪ adánsɪe fé alá Bulu asón leblí. 17 Ní omonu amú asón é á, pu asón ámu ya mli ɔpasuafɔ. Táme ní omonu amú asón é á, múmú bu mu ɔmátóyín ntée lampɔɔ ɔhópɔ.

Asónkiná Pó Músú Tsulá

18 “Ɖnɔkwali nde mli bláa. Asóngyiasón ání mlékiná ɔsulúv anfisu á, Bulu obékiná mú ɔsúsú. Múá mlótsulá á, Bulu obótsulá músú ɔsúsú.

19 “Ntráa ndeblí mbée, ní mli abanyó mlɔbwé agywɪn kule ɔsulúv anfisu kólí tɔku á, mí Sí ámú ɔbu ɔsúsú ámu ɔbɔbwe mú há mli. 20 Tsúfé ɔtínegyíɔtíne ání ahá abanyó-abasá befia mí dátó á, mbu amú wá.”

Osúmpú Owuntɔlnpu Iwɪ Yébi

21 Mú Petro léba befité Yesu ɔbé, “Mí Wíé, tsefinɪ nsíkɪe mí bá ní ɔpó ilá gyi mi? Tse sienó lóó?”

22 Yesu lébláa mu ɔbé, “O-o, megyí tse sienó fésikíe mu, tsé aduesienó (70) aku asienó. 23 Inɪ su Bulu iwíegyí ámu igyi fé asón ánfɪ. Owíe ɔku lɔbwe agywɪn ání mu a mu asúmpú bóbu akúnta. 24 Bréá olefi mú asɪ á, mu asúmpú bekpá amótó ɔkúá ɔde mu ikɔ mpím-mpímtó ba mu. 25 Táme osúmpú amu má tɔtɔá ɔbɔpuká ikɔ ámu su á, owíe amu léha ɔbé bɔfée mu a mu ka, mu abí pú mu ató féé pókítá ikɔ ámu tɔ. 26 Inu á, osúmpú amu lókusú dá akpawunu owíe amu ayabitɔ, bwíi ipa há mu ɔbé, ‘Mí Wíé, nya klɔn ha mi. Ibwé néka fú ikɔ ámu féé.’ 27 Mu asón lɔwa mu wie amu nwe. Mú su olesi ikɔ ámu féé kíe mu, há mu ɔlenatí.

28 “Táme bréá osúmpú amu lédalɪ inu á, ɔlɔyótɔ mu osúmba ɔkúá ɔde mu ikɔ kpalobí ku. Ɖlekítá mu ba ámu ɔmetɔ kínkínkín, bláa mu ɔbé, ‘Pu mí kóba ha mi!’ 29 Mu osúmba amu é léda akpawunu bwíi ipa há mu, bláa mu ɔbé, ‘Nya klɔn ha mi. Ibwé néka fú kɔ.’ 30 Táme osúmpú anfi mú mótsulá. Ɖleha ání bɔpúv mu yɔwa obu yófɔn ekeá ɔbéka mu ikɔ ámu. 31 Mu asúmba bowun tɔá alapógyi mu ba ámu a, ilowie amú iwítɔ. Mú su bɔyɔ yébláa amú wíe asón ámu féé. 32 Mú amú wíe amu léha betɪ osúmpú amu ba, ɔlebláa mu ɔbé, ‘Osúmpú owuntɔlnpu, fú ipabwíi su nesi ikɔ tsɔtsɔtsɔ ámú fúde mí ámu féé kíe fú. 33 Ima alá fú mú fówun fú bá ámu nwe fé alá nowun fu nwe?’ 34 Ɖbló lekítá owíe amu. Mú su ɔleha ɔbé, bɔwáa mu obu, abupɪtɪ mu ató yófɔn ekeá ɔbéka ikɔ ámu féé.

35 “Alɪ mí Sí ámú ɔbu ɔsúsú ámu ɔbɔbwe mlítɔ okugyíkuá omesi mu ba lakpan kíe mu tsú mu kluntɔ ní.”

19

Ɖkákiná Iwɪ Atosunáhé (Marko 10:1-12)

* **18:10-11** Mótó yée 11 bu nwóló dada amu akɔtɔ: Tsúfé mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfɪ neba ání nɔhɔ ahá ámú bafwí ámu nkpa.

¹ Bréá Yesu lótoí tá á, òlenatí Galilea òmátó yó Yudea òmátó Yordan ntsu ámu òbun. ² Òdòm kpònkpònkpòntí bobuo mu, òletsá amó ìlò unu.

³ Farisifò akò beba mu wá bòsò mu kí, fité mu bée, “Aní Mbla léha òkpa ání oyin òbétalí kíná mu ka òkpagyíòkpasu?”

⁴ Yesu lébláa amó òbée, “Mlímókókla Bulu asón ámu kí ání bré amóú Bulu léfi oyí así á, òtsí móa oyin òlòbwe? ⁵ Bulu léblí òbée, ‘Iní su oyin obótu sí mu sí mu mu yin yémantá mu kasu, amó abanyó bóbwe oyulúv kule ní.’ ⁶ Mú su nde mlí bláa mbée, butráa bomegyí abanyó, támé babwé òbakóle. Ahá ání Bulu labwé amó ikule a, òhaa mámaín amó abasu.”

⁷ Farisifò ámu befité mu bée, “Ntogyi sù Mose lówa mbla òbée, oyin òbétalí wánlín òkákíná òwuló púkíná mu ka?”

⁸ Yesu lébláa amó òbée, “Mlì kluntò odwin sù Mose léha mlí òkpa òbée, mlíkína mlí aká, tẹkí megyí alí Bulu lóbwe mú bréá olefi oyí ámu así ní. ⁹ Támé nde mlí bláa mbée, ní oyin okíná mu ka láyétisiá òtsí bámbá á, alató mbua. Òkpa oduásúá oyin òbétalí kíná mu ka pé gyí aladálí mu òma.”

¹⁰ Mú mu akasípú amu beblí bée, “Ní alí okúlu mu òká abatsiátò asón igyi ní mú á, mómú ima aléá oyin mu òtsí bétisiá aba pó.”

¹¹ Yesu lébláa amó òbée, “Megyí ahá fée òbétalí hò atosunáhé anfi. Nkétí ahá ání Bulu lópwhá amó pé. ¹² Tsúfè ima òkpa tsòtsòtsòsu ayin akò butamatsíá aká. Ayin ámu akò á, alí bòkwí amó ní. Akò é anyánkposá láflo amó. Akò é basin kpanku Bulu iwíegyi ámu su. Òhá ání òbétalí á, òhò mí atosunáhé anfi.”

Nyebi Yulá

(Marko 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Aha akò bekpá nyebí ba Yesu bée, òpúv ìbì ònka amósú, òkòlì Bulu oyúla ha amó. Támé akasípú amu bowa iyin wá amó. ¹⁴ Mú Yesu lébláa akasípú amu òbée, “Mlìha nyebí ámu òkpa abuba mí wá. Mlímátin amó òkpa, tsúfè ahá ání òdu bó Bulu iwíegyi ámu ní.”

¹⁵ Mú òpúv ìbì ònka amósú, òlenatí unu á.

Atonyahé Iwí Atosunáhé

(Marko 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ Èkè òkò oyin òkò léba Yesu wá befité mu òbée, “Osunápó, yilé mòmú nóbwe asa nénya nkpa ání itamatá?”

¹⁷ Yesu léfité mu òbée, “Ntogyi sù fude mí yilé iwí asón fité? Òbakóle pé gyí òha yilé. Mogyí Bulu. Támé ní fudekléá fonyáa nkpa ání itamatá á, mómú gyi Bulu mbla asón ámu su.”

¹⁸ Oyin ámu lélafité mu òbée, “Mótó mòmú?”

Yesu lébláa mu òbée, “Mámò òha, mátò mbua, máwi ató, máka asón ònka fú bású. ¹⁹ Bu fú sí mu fú yín, afudwe fú bá fé fú iwí.”

²⁰ Oyasubi ámu lébláa Yesu òbée, “Ntegyi mú féesú. Ntò é ntráa bwe?”

²¹ Yesu lébláa mu òbée, “Ní fudekléá fòfon mú á, yefe fú iwí ató fée, afoye kóba amu ha ahíánfò, ménì fénya siadié osúsú. Fóbwe mú tá á, ba afòbobuo mí.”

²² Bréá oyasubi ámu lónu asón ání á, òlèhíe han mu, òlenatí ònka, tsúfè òhíe òbò ató.

²³ Mú Yesu lébláa mu akasípú òbée, “Ònkwálì nde mlí bláa mbée, òbèhíe wá ònlín asa iwí onyapó obówie Bulu iwíegyi ámu tò. ²⁴ Ntráa nde mlí bláa mbée, òpòv ha kpósú ání òbòtsòv òbun-atò òbótó, òvun ání iwí onyapó obówie Bulu iwíegyi ámu tò.”

²⁵ Akasípú amu bonu asón ání á, ònò lobwie amó. Iní su befité bée, “Mómú ma mée Bulu òbòhò nkpa?”

²⁶ Inu Yesu lélí kí amó alí. Mú òlebláa amó òbée, “Anyánkposatò mú á, òhaa méetalí bwé iní, támé Bulu mú tetálí bwé tógyító.”

²⁷ Múú Petro léfité mu obéé, “Iníá anlasí tógyító tswi bobuo fu á, ntò abénya tsú fú búotò?”

²⁸ Yesu lébláa amú obéé, “Onokwali nde mli bláa. Bréá Bulu obwé oyi pəpwe amu, mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi áñfi netsiá mí numnyam owíe obíá ámu sɔ á, mli ahá áñfi mli buo mí áñfi é mlétsiá awíe mbíá dúanyɔ sɔ, gyi Israel abusuan dúanyɔ ámu asón. ²⁹ Ohagyísha ání alanátí sí mu wóyí, mu apíó, mu sɔ mu a mu yin, mu abí ntéé ɔsɔlɔbó mí sɔ á, Bulu obéla há mu mú tsé dú tsé lafa, trá lahá mu nkpa ání itamatá. ³⁰ Táme agyankpapu aku béba bemlí amapu, amapu amu aku é bébemlí agyankpapu.”

20

Ndoto Agyómá Ayəpó Iwi Yébi

¹ Yesu létrá bláa amú obéé, “Mú sɔ Bulu iwíegyí ámu igyi fé asón áñfi. Ɔdotəpu ɔku létsiá. Eke ɔku ɔɔkɔsú nyanki-nyanki ɔyó ipa agyípu odunkákpá, abuyəyə agyómá mu ndoto. ² Mba amónyɔ begyi bíá ání obéka amú aliá butəhɔ ekewóle, ɔɔpu amú sísi agyómá ámu ɔyəkpa. ³ Dokwebátó a, ɔledali yə dɔnsɔ, oloyówun aku é bulí, bumedé tətə bwe. ⁴ Olotsu amú é obéé buyəyə agyómá mu ndoto ha mu. Ibwé obéka amú tóá ibu alé. Mú sɔ bəyɔ. ⁵ Dódúanyɔ pú dəsətə é á, ɔletrá pu aku sísi ndo ámu tə. ⁶ Ntúpwɛ donutə, bréá ɔledali a, ɔletrá wun akúá bulí kpaali. Múú ɔlefíté amú obéé, ‘Ntogyi sú nde féé mlilí nfi, mlímédé tətə bwe?’ ⁷ Bəbláa mu bɛɛ, ‘Ohaa mókúbó anɔ ipa.’ Múú ɔlebláa amú obéé, ‘Múmu mli é mli bətsɔn yəyə agyómá mí ndoto.’

⁸ “Bréá owí ləpən a, ɔdotəpu amu létɔ mu agyómású ɔkípu bláa mu obéé, ɔtí ipa agyípu ámu féé, ɔkáa amú akɔ. Ɔkáa amú tsu amapu amusɔ alɔ bətu agyankpapu amu. ⁹ Bréá ipa agyípu amu beba a, agyómású ɔkípu amu léka ahá ámu bəyɔ donutə ámu aliá butəhɔ ekewóle. ¹⁰ Bréá ɔdotə agyankpapu amu a, buki bɛɛ bénya dɔn alɔ, táme alɔ kén ɔleka amú é ní. ¹¹ Mú sɔ ɔleka amú akɔ tá á, agyankpapu amu bəwa tətə ɔdotəpu amusɔ bi. ¹² Bəblí bɛɛ, ‘Amapu anfi mú á, dənhwírɔ kule pé bəyɔ agyómá. Anɔ mú anɔlálí owí kpankpli áñfɔsɔ yó agyómá, táme faká anɔ amónyɔ féé akɔ kule.’

¹³ “Ɔdotəpu amu lébláa amútó ɔkule obéé, ‘Agya, yéé mməkótafá fu o! Megyí itó ámuú mía fonyɔ anuléblí ámu napóhá fú á? ¹⁴ Pu fú ató natɔ. Mídéklé mbéé, néha amapu amu aliá naká fú. ¹⁵ Mma ɔkpa ání nɔpu mí kóba bwé tóá ndéklé? Ntéé mí awítəlewa dé fú iwítə wie?’

¹⁶ “Alí amapu bóbwe agyankpapu, agyankpapu é bóbwe amapu nɔ.”

Yesu Lowu Iwi Asón Blí Otse Saasi (Marko 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ Bréá Yesu ɔyó Yerusalem a, ɔleka akasípu dúanyɔ ámu ya itsétó bláa amú obéé, ¹⁸ “Mlinu! Ayó Yerusalem. Inu á, béle mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi áñfi há Bulu igyí ahapú dehen pú Mose mbla asunápó. Béha mí lowu ipón. ¹⁹ Bəpu mí wá ahá ání bəmegyí Yudafə ɔbitə bóbwe mí ahinlá, bónwɛn mí mplɔ, dá mí mántá oyikpalíhesɔ. Táme Bulu obélakósúa mí eke sáásí tsú afúlitə.”

Abi Oyín Ɔku Atə Kvlíhé (Marko 10:35-45)

²⁰ Múú Sebedeo mu ka lékpa mu abi anyɔ beba, ɔleda akpawunu Yesu ayabitə, kólí mu obéé, obwéé təkɔ ha mu.

²¹ Yesu léfité mu obéé, “Ntə fudeklé?”

Ɔtsɔ ámu lébláa mu obéé, “Ha mí abi anyɔ áñfitə ɔkule otsia fú gyəpɔsɔ, ɔkule é otsia fú binasɔ bréá fódé iwíe gyí.”

²² Yesu lébláa amú obéé, “Mlíméyín tóá mlidékulí.” Ɔlefíté Yohane mu a Yakobo obéé, “Mlétalí wun iwíəsin ámuú nebá bowun amu?”

Bebláa mu bεε, “Ee, abétalí.”

²³ Múú òlebláa amú òbéε, “Mlówun iwíwusin ámu mú, táme mma túmi ání néle ahá ání bétsiá mí gyòpísv ntee mí binasv. Otsiákpá ínv ida gyo ahá ámóú mí Sí Bulu lalá ínv yáí há ámu.”

²⁴ Bréá akasípó dú atráhe amv bonu asón ánfí á, Yakobo mva Yohane iwí lówa amú òbló. ²⁵ Múú Yesu létí amú, bláa amú òbéε, “Mliyín ání òmátófòsv agyípó butehíε amú ahá, amú ahande é butenyá túmi amósú. ²⁶ Táme mlítò mú á, imába alí. Òhagyíòha ání odekléá òbóbwe mlítò òhande a, òbwéε mu iwí osúmpó ha mu aba atráhe. ²⁷ Òhá ání odekléá òbóbwe mlí nkpa ogyápv òbwéε mlí òkpábi. ²⁸ Alí kén mí, Nyankpòsa-Mv-Bi ánfí é mmeba mbéε, busúm mí ní. Ahá osúmkpá neba, ampv mí nkpa hò ahá tsòtsòtsò nkpa.”

*Ansibi Abwiepó Abanyó Ilò Tsa
(Marko 10:46-52; Luka 18:35-43)*

²⁹ Bréá Yesu mva mu akasípó buðedalí Yeriko wúlutò bəyó á, òðəm kpənkpənkpəntí bobuo amú. ³⁰ Ansibi abwiepó abanyó akv butsie òkpa ámvtò, bonu ání Yesu dètsúvñ. Ínv bəklpón blí bεε, “Aní Wíε, Dawid mu na, wun aní nwε.”

³¹ Òðəm amv bəklpón wa amú bεε bəkpá ònó bun. Táme belakplón ðvñ alí bεε, “Aní Wíε, Dawid mu na, wun aní nwε!”

³² Múú Yesu lési líí, tí amú, òlefíté amú òbéε, “Ntò mlíðéklé mlíaa, mbwéε ha mlí?”

³³ Bebláa mu bεε, “Aní Wíε, ha aní awun ató.”

³⁴ Ínv amú asón lówa Yesu nwε, òlòpv mu íbì dada amú ansibi. Ínvñv bowun ató, bεklpá buo mu.

21

*Bəhə Yesu Fé Owíε Yerusalem
(Marko 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohane 12:12-19)*

¹⁻² Bréá Yesu mva mu akasípó bebéεn Yerusalem wúlu, bεta Betfage wúlu ání íbv Nfò-nyíbu* ámu así wíε tá á, òlòwa mu akasípó abanyó gyankpá. Òlebláa amú òbéε, “Mliyó wúlu anfi ida mlí ansítò ánfísv. Ní mlowíε wúlu amv ònó á, mlówun afrímú tshé òkvá òda òfétó, mu bí líí mu wá. Mlísankí mu, amlíkpa amú ba mí. ³ Ní òkv òfíté mlí asvankv á, mlíbla mu mlíaa, ‘Aní Wíε dé amú híán.’ Ínvñv òbéha mlópυ amú ba mí.”

⁴ Ínì léha Bulu asón ámóú òleblí tsvñ mu ònósú òtáípvsv ámu léba mótó. Òbéε,

⁵ “Mlíbla Sionfò mlíaa,
Mlíki, mlí Wíε òbá mlí wá.

Olólwíí, òðín afrímúsú.

Òðín afrímú íbì yínhésú òbá.”

⁶ Yesu akasípó abanyó ámu bəyóbwe alí ámóú Yesu lébláa amú ámu. ⁷ Bekpa afrímú mva mu bí ámu ba, bεyáí amú atati dínká amósú, òlòðv hían musv. ⁸ Òðəm kpənkpənkpəntí bεyáí amú atati tsví òkpatò, akv é bebiabía afítáa bunbun òkpa ámvtò. ⁹ Òðəm amóú bugya Yesu nkpa múa òma amv bəsvrá okítíkítí bεε, “Hosiána há Dawid mu na ámu! Bulu oyúla owíε anfi òbá mu dátó ánfí! Hosiána bv òsúsúsú!”

¹⁰ Bréá Yesu lówíε Yerusalem a, wúlu amvtò féé lèda kpokiti, buðefíté bεε, “Ma gyí òhá ánfí?”

¹¹ Òðəm amóú bubuo mu amv bεε mú ònó bεε, “Ònì gyí Yesu, Bulu ònósú òtáípv amóú otsú Nasaret wúluá íbv Galilea òmátó ámu ní.”

* **21:1-2** Nfò-nyíbu igyi obubwí kvá íbv mantáa Yerusalem, butetí mú Olífbu.

Yesu Bulu Ɔtswékpa Yɔ

(Marko 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohane 2:13-22)

¹² Múy Yesu lóyɔ Bulu ɔtswékpa wunsinésó inu, yégya ató afepó pó ató ahópu fée dali. Olowuwíta kóba atsépu mpónú dá, súnúnkí abródoma afepó é mbíá dá. ¹³ Ɔlebláa amó ɔbée, “Bɔwanlín wá Bulu asún ámutɔ bɛɛ, ‘Béti mí ɔtswékpa bɛɛ, mpái ɔbɔkpá.’ Táme mlilapó inu mlí awikplu ɔɔaínkpá.”

¹⁴ Ansibi abwiepó pó abubúpu aku beba mu wá Bulu ɔtswékpa wunsinésó inu, ɔletsá amó idɔ. ¹⁵ Bréá Bulu igyí ahapó dehen pó Mose mbila asunápó amu bowun ofúla ání Yesu débwe, pó alíá nyebí budekplón Bulu ɔtswékpa wunsinésó inu bɛɛ, “Hosiána há Dawid mu na ámu!” a, ɔbló lekítá amó. ¹⁶ Mú su befité Yesu bɛɛ, “Fumedénu asún ání nyebí ání budeblí?”

Yesu léle mú ɔnó ɔbée, “Ndenu. Mlumókúkla asún ání Bulu asún wanlínhé amu léblí? Ɔbée, ‘Fasúná nyebí pó amóá bómókótin nyópu alíá bokánfu fú.’ ”

¹⁷ Yesu lédali wúlu amutɔ sí amó yó Betania. Inú ɔledɔ eke ámu ni.

Pɔntɔ Oyí Lwí

(Marko 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Ɔyi kehe nyanki, bréá Yesu léyinkí ɔbá Yerusalem a, akón de mu. ¹⁹ Mú su bréá olowun pɔntɔ kuá ilí mantáa ɔkpa á, ɔlebaí yó mú asi. Ɔlɔyɔ á, omowun abí kuku mótó, afítáa són bu mósó. Inu ɔlebláa pɔntɔ ámu ɔbée, “Tsú nde fumétrá swie abí ekekekeke!” Inu ny oyí ámu lówu.

²⁰ Mu akasípó amu bowun alíá oyí ámu labwé á, ɔnó lobwie amó. Mú su befité bɛɛ “Ntogyi sù oyí ání lawú ɔtsáwɔle pé alí?”

²¹ Yesu lébláa amó ɔbée, “Ɔnɔkwali nde mli bláa. Ní mlɔhɔ Bulu gyi, mlumégyi nwéen a, mlétalí bwé itó ání nabwé oyí ání pó múá idun mú. Mlétalí bláa ibu ání mliáa, ‘Puli yowie ɔputɔ.’ Ibópulí yó. ²² Ní mlɔhɔ Bulu gyi, mlókólí mu tógyító á, mli ibi béda mú.”

Yesu Túmi Iwí Asun Fitéhé

(Marko 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Yesu léyinkí bowie Bulu ɔtswékpa wunsinésó inu. Bréá ɔde ató suná á, Bulu igyí ahapó dehen pó Yudafɔ ahande amu beba mu wá. Befité mu bɛɛ, “Ma léha fú ɔkpa, fúde ntobí ání bwe? Ma léha fú túmi?”

²⁴ Yesu léle mú ɔnó ɔbée, “Mí é nfité mli asun kua kole. Ní mlélé mú ɔnó á, nébláa mli túmi oduá ndepubwé ntobí ání. ²⁵ Bulu wá Asú Ɔbɔpó Yohane lénya túmi póbó ahá asú, ntée nyankpɔsa?”

Amó wɔlewɔle bɔyɔ asún ánífitɔ bɛɛ, “Ní ablí aníaa itsú Bulu wá á, ɔbéfité aní ɔbée, mú ntogyi sù anímóhɔ mu gyi? ²⁶ Ntée ablí aníaa, anyánpɔsa wá itsú.” Táme bude tóá ahá tsɔtsɔtsɔ ámu bóbwe amó ifú nya. Tsúfé amó fée bohogyi ání Bulu ɔnósó ɔtɔípó Yohane gyí. ²⁷ Mú su bele mú ɔnó bɛɛ, “Ohwée! Aníméyín ɔtínéá olenya mu túmi tsú.”

Mú Yesu é lébláa amó ɔbée, “Mómú mí é mmébláa mli túmi oduá ndepubwé ntobí ání.”

Oyin Ɔku Abi Anyɔ Iwí Yébi

²⁸ “Mliyɔ asún ánífitɔ amlíki. Oyin ɔku muva mu abi anyɔ betsiá. Eke ɔku ɔlɔyɔ yébláa ɔdéhen ɔbée, ‘Mí bí, nde yɔyɔ agyómá mí ndɔtɔ ha mi.’ ²⁹ Ɔlebláa mu si ɔbée, ‘Mmóyɔ.’ Mú ɔma a, ɔlelatse mu agywun, yó ndɔ ámutɔ. ³⁰ Amó sí lénatí yó ɔkɔsu amu é wá yébláa mu alí kén. Ɔkɔsu amu lótsulá ɔbée, ‘Mí sí, nóyɔ.’ Táme ɔmɔyɔ.” ³¹ Inu Yesu léfité ahá ámu ɔbée, “Abi anyɔ ámutɔ ɔmɔmu lóbwe dínká mu si asónsú?”

Yudafɔ igyí ahapó dehen pó Yudafɔ ahande amu bebláa mu bɛɛ, “Ɔdéhen amu.”

Móú Yesu lébláa amú ɔ́bée, “Ɖnɔkwali nde mli bláa. Lampóo ahópu pú obu-ɔnó atsiápu bówie Bulu iwíegyi ámuɔ́ sɪ mli. ³² Tsúfɛ́ Asú Ɖɔpú Yohane lóbosuná mli tsiátó oduá ida ɔkpa Bulu ansító, táme mlimóhɔ mu gyi. Lampóo ahópu pú obu-ɔnó atsiápu bɔhɔ mu gyi. Ɖma mlilówun ání amú kóráá batse a, mlimétse mli agywun hɔ mu gyi.

Apafɔ́ Laláhe Aku

(Marko 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ “Mlinu yébi iku é. Ɖɔɔɔpɔ ɔku lóɔ wáun ndɔ. Olegyi iban bómlí mó. Olokwi wáun amu onyimékpá. Ɖɔpwe obu fúáhé ku há ndɔ ámu agyópu. Móú ɔpɔ ndɔ ámu wá apafɔ́ ɪbitɔ, olotu ɔkpa yó ɔmá ikɔɔ. ³⁴ Bréá wáun-abí amu kpɔ́tɪbɪ lófɔn a, ɔlɔwa mu asúmpú apafɔ́ ámu wá ɔ́bée, bɔyóhɔ mu ogyíkpa ba mu. ³⁵ Táme apafɔ́ ámu bekítá amú, dá ɔkɔle, mó ɔkɔle, dá ɔkɔle é abwi. ³⁶ Ndɔ mu wie amu létrá wa mu asúmpú bámbá ání bɔtsɔ dɔn agyankpapu amu. Apafɔ́ ámu bɔbwe amú é alɪ kén. ³⁷ Mó tráhe kóráá á, ɔleblí ɔ́bée, ‘Oo, bóbu mí bí kwíihé mó.’ Mó su ɔlɔwa mu é. ³⁸ Táme bréá apafɔ́ ámu bowun mu bi ámu sísí á, bebláa aba be, ‘Ɖni obégyi mu si ató ní. Mliha amɔ mu, ménɪ ndɔ ámu íbémlí anɪ klé.’ ³⁹ Mó su bekítá mu, bítia mu dáli ndɔ ámuɔ́ yómɔ mu.”

⁴⁰ “Ní ndɔ mu wie ɔ́bá á, ntɔ mlilahogyi mlíaa, ɔ́bɔ́bwe apafɔ́ ánfɪ?”

⁴¹ Yudafɔ́ igyi ahapú dehen pú Yudafɔ́ ahande amu beɛ mó ɔnɔ be, “Ɖbéha aha laláhe anfi bówu lowu sínsín, ɔ́bélapú ndɔ ámu wá apafɔ́ bámbá ɪbitɔ. Amóá bétsiá pú mu ató-abí ba mu mó kpɔ́tɪbɪ.”

⁴² Móú Yesu léfité amú ɔ́bée, “Ntée mlimókókla Bulu asun wanlínhé amu kí? Bɔwanlín be,

‘Ibwi ámuɔ́ obu ayípu bekiná ámu lébemlí okonkísóbwi ní.

Bulu lóbwɛ mó alɪ.

Ibɔ wánwan.’

⁴³ “Mó su nde mli bláa mbée, Bulu ɔ́bóhɔ mu iwíegyi ámu lé mli ɪbitɔ póhá ɔmá ání bɔbwe tóá otekle.

⁴⁴ “Ɖni su ɔhá ání ɔledida ibwi ámu su obébiabía blúblúblúblú. Ní ibwi ámu isúnkí dá ɔkɔsu é á, íbókwe mu fíkófíkófíkó fé nfúó.†” ⁴⁵ Bréá Bulu igyi ahapú dehen pú Farisifɔ́ ámu bonu Yesu ayébi anfi á, ɔ́wankí amú ání amú ɔde. ⁴⁶ Teki bekleá bekítá mu, táme benya ifú, tsúfɛ́ ɔdɔm amu bɔtobú Yesu ání Bulu ɔnɔ́sɔ ɔtɔ́pú ogyi.

22

Ɖtsɪkpáin Iwi Yébi

(Luka 14:15-24)

¹⁻² Yesu létrá bláa Yudafɔ́ igyi ahapú pú Yudafɔ́ ahande amu asón yébitɔ ɔ́bée, “Bulu iwíegyi ámu igyi fé asón ánfɪ. Owíe ɔku dé ɔtsɪ kpaín há mu bi, ³ ɔletɪ ahá ɔ́bée, bubá nke ámu asɪ. Bréá owíe ámu lóbwɛ tá á, ɔlɔwa mu asúmpú ɔ́bée, bɔyétɪ ahá ámu abɔba, táme bekiná bá. ⁴ Mó su ɔlelawá mu asúmpú bámbá ɔ́bée, ‘Mliɔra yebláa ahá ámu mlíaa, nabwé tógyító tá. Bamó mí nnantswie akpɔnkpɔntɪ ámu pú amóá bawá nfɔ, níná ató ámu féé tá. Mó su bubá ɔtsɪ ɔkpáinkpá mu.’ ⁵ Táme ahá ámuɔ́ beyétɪ ámu bumekplá amú. Benatí sí amú yó amú agyómású. Aku benatí yó amú ndɔɔ. Aku é benatí yó amú íbíá ogyíkpa. ⁶ Amú atráhe bekítá asúmpú amu, dá amú, mó amú. ⁷ Bréá owíe amu lónu asón ánfɪ á, ɔ́bló lehié kítá mu. Mó su ɔlɔwa mu ísá akɔpú, bɔyómɔ ahá ámuɔ́ bɔmɔ mu asúmpú amu, wá amú wúlu ogyá. ⁸ Móú ɔlebláa mu asúmpú bámbá ɔ́bée, ‘Baníná ɔtsɪkpáin atogyihe amu tá, táme ahá ámuɔ́ netɪ ámu bumɔfɔn ha

† 21:44 Mótó yéé 44 uma nwuló dada amu akɔɔ.

mí wóyító ba. ⁹ Mú sù mlíwíe awúlutò, amlítì òhagyíòhà ání mlówun, òba òtsì òkpáìnkpá ìnu.’ ¹⁰ Ìnu asúmpò amù bowíe awúlutò. Bèti òhagyíòhà ání bowun, aha wankláán pò aha laláhe fée. Mú sù ahá bòbulá òtsì òkpáìnkpá ìnu dédéédé.

¹¹ “Támé bréá owíe amù lébèkì ahá ámù bati ámù a, olowun oyin òkúá òmòwa òtsìkpáìnkpá nketò atadié. ¹² Mú òlèfité mù òbée, ‘Agya, nkáli ìbòwé fòmòwa òtsìkpáìnkpá nketò atadié asa feba nfi?’ Oyín ámù métalí lé mú ònó. ¹³ Mú owíe amù lélabláa mù asúmpò òbée, ‘Mlíklì mù ayabì pò mù ìbì, amlítswì mù wa oklún amutò. Ìnú isú múa kpísìì bù nì.’ ”

¹⁴ Yesu lómò mù asún ònó òbée, “Bulu tetí ahá tsòtsòtsò, támé ahá kpalobí pé òtelé.”

Lampóoka

(Marko 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵ Farisifò ámù báyòbwe ònò-òkùlè ání bétetéé Yesu ònótó asún nù, abunya mù akítalé. ¹⁶ Mú sù bòwa amù akasípò pò Owíe Herode ahá Yesu wá bée buyéfité mù bée, “Osunápò, aniyin ání ònòkwálìpù fògyi, fòtosúná Bulu asún ámù é ònòkwálìsù. Fútamahá òhaa òtse fò agywun, tsúfé fútamakì òhaa ansító. ¹⁷ Mú sù anídé fò fité anu. Anì mblá léha òkpa ání akáa lampóo ha Roma owíe dehen Kaesare, ntée anímáka?”

¹⁸ Támé Yesu lówun amù agywun laláhe amù. Mú sù òlèfité amù òbée, “Apinabwèbí abwepù, ntogyi sò mlídé mí sòò kí? ¹⁹ Mlìtsu kòba amù bütápóká lampóo amù ìkù ba mì anki.”

Bòpoba mù, ²⁰ òlèfité amù òbée, “Ma nwun pò mù dá dín mósú?”

²¹ Bèlé mú ònó bée, “Kaesare.”

Mú òlèbláa amù òbée, “Mómú mlìpù tásì igyi Kaesare klé ha Kaesare, amlìpù múa igyi Bulu klé é ha Bulu.”

²² Yesu mbuai ánfì lóbwie amù ònó. Mú sù benatí.

Kusó Tsú Afúlitò Iwì Asún Fitéhé

(Marko 12:18-27; Luka 20:27-40)

²³ Èké ámù kén á, Sadukifò akù bèba Yesu wá. Búgyi òpasua kúá bütèblí bée, kusó tsú afúlitò má ìnu. Bèfité mù bée, ²⁴ “Osunápò, Mose lówanlín tswì anì òbée, ‘Ní òkù m̀ba m̀ka bùmòkwí asa olowu sí m̀ka ám̀ a, m̀ka pio òtsú m̀ka ám̀ tsia, fèkì òkwù ha owupò ám̀.’ ²⁵ Oyín òkùlè abí abasíénó akù betsiá. Amútó ogyankpapù létsiá òká, támé òmòkwí asa olowu. Mù pio lótsu òsùrapòka amù tsia, ²⁶ támé m̀ é òmòkwí. Òsaasi lótsu òtsì ám̀ tsia. M̀ é òmòkwí. Alu yótu osienósì am̀. ²⁷ Òma-òma a, òsùrapù m̀ é lóbowu. ²⁸ Afúli òkùsóké a, amútó òmòmu òbòbwe m̀ kulu? Tsúfé am̀ abasíénó ám̀ fée betsiá m̀.”

²⁹ Mú Yesu léle mú ònó òbée, “Megyí mlì ológyi. Mlíméyín Bulu asún wanlínhé amù ntée Bulu túmì. ³⁰ Ní afúli bókúsú á, bòbwe fé Bulu-abòpù. Bùméetsiá aká múa akúlu. ³¹ Mlímókókla asún ání Bulu onutó lébláa mlì tsú afúlikúsú iwì? ³² Bulu asún wanlínhé léblí òbée, ‘Mígyí mlì anáin Abraham m̀ba Isak pò Yakob Bulu ám̀ nì.’ Ìnì sù megyí awupò Bulu ógyi, akìankpapù Bulu ógyi.”

³³ Bréá òdòm amù bonu asún ánfì á, m̀ atosunáhé anfi léha ònó lóbwie am̀.

Bulu Mblá Amutò Múá Idùn

(Marko 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ Bréá Farisifò bowun ání Yesu lalé Sadukifò ámù asún ònó, asún lawú wá amù ònó á, bèkpa aba ya Yesu wá. ³⁵ Amútó òkùlèá ogyi mblá osunápò léfité Yesu asún, òpùsò m̀ kí. ³⁶ Òlèfité Yesu òbée, “Osunápò, Bulu mblá ámutò m̀m̀m̀ dón?”

³⁷ Yesu lébláa m̀ òbée, “ ‘Pò fò klùn, fò òkláa pò fò agywun fée dwé fò Wíe Bulu.’ ³⁸ Ìnì gyí mblá ámutò gyankpapù ání idùn mú fée ní. ³⁹ Nyòòsì é igyi fé

mó. ‘Dwe fú bá fě fú iwí.’ ⁴⁰ Mose Mbla pú Bulu ɔ́nósú atóipú amv atosunáhé fěé ilí mbla anyɔ́ ánfisv.”

Ma Gyí Kristo Amv?

(Marko 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Iníá Farisifɔ́ ámv bebefia sí bulí sv á, Yesu léfité amó ɔ́béé, ⁴² “Nkálí mlidé Kristo, (ɔ́há ámóú Bulu ladá mv ofúli amv) iwí gywíín? Ma mv na ní?”

Bebláa mv beé, “Owíe Dawid mv na ní.”

⁴³ Ɔ́lafíté amó ɔ́béé, “Mó ntogyi sù Ɔ́he Wankíhé léha Owíe Dawid létí mv ɔ́béé ‘Mí Wíé?’ Tsúfé Owíe Dawid léblí ɔ́béé,

⁴⁴ ‘Aní Wíe Bulu lébláa mí Wíe ɔ́béé,

Tsia mí gyɔ́písv nfi

yófvn bréá néha fětsatsáa fú alupósú?”

⁴⁵ Ní Owíe Dawid onutó létí ɔ́há ánfí Bulu ladá ofúli anfi ɔ́béé, mv wie a, nkálí sù ɔ́tráa ogyi mv na?”

⁴⁶ Amótó ɔ́kɔ́kɔ́ métalí lé mó ɔ́nó. Tsú eke ámv a, ɔ́haa métrá wa klɔ́n fité mv asvansv.

23

Mose Mbla Asunápú Pó Farisifɔ́ Tsiátó

(Marko 12:38-39; Luka 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Asón ánfí ɔ́ma a, Yesu lébláa ɔ́ɔ́m amv pú mv akasípú amv ɔ́béé, ² “Mose mbla Farisifɔ́ pú Mbla asunápú amv budesuná. ³ Mó sv mligyi amó asvɔ́n blíhé fěésó, táme mlimátsiá amó atsiábi. Tsúfé butamagi amó onutó asvɔ́n blíhésv.

⁴ Butápo ató dwindwín sórá ahá, táme amó onutó butamapó osrebi ɔ́kɔ́le kóráá tsá amó tsu. ⁵ Butábwé amó tógyító ahá ansísó. Butáwánlín Bulu asón dínká tati téhésv, pókli amó ɔ́svkpi pú amó bina íbasv. Butóló nfé tintíintín síánsian amó atadié ɔ́nó. ⁶ Butekle otsiákpá yilé tsiá nke ogyíkpá pú Yudafó Ofiakpa.

⁷ Bedáli yɔ́ dínsv á, butekle beé ahá butí amó beé, ‘Asunápú,’ abubun ha amó itsiá. ⁸ Mli fěé á, apíó mligyi. Mó sv mlimáha abvú mli ɔ́haa osunápú. Ɔ́bakóle pé gyí mli osunápú. ⁹ Alí kén mlimáti ɔ́haa mli sí ɔ́svlúv anfisv ní. Tsúfé Ɔ́sí ɔ́kɔ́le pé mlibv, ɔ́bv ɔ́súsó. ¹⁰ Tráhetráhe a, mli ɔ́haa máha abvú mv nkpa ogyápu. Tsúfé nkpa ogyápu ɔ́kɔ́le pé mlibv. Mvgyí Kristo, (ɔ́há ámóú Bulu ladá mv ofúli amv). ¹¹ Mli ɔ́hande ɔ́bwéé mli osúmpú. ¹² Tsúfé fúá fotsu iwí á, Bulu ɔ́béba fú así. Fúá feba iwíasi é á, Bulu obótsu fv fúá.

Apinabwébi Abwepó

(Marko 12:40; Luka 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³⁻¹⁴ “Mli Farisifɔ́ pú Mose mbla asunápú, apinabwébi abwepó, mligyɔ́wí ní. Mliatin Bulu iwígyí ámv ɔ́kpa wá ahá. Mli onutó mlimédékléá mlówie inu, mlidé ahá ání bode mbódí bɔ́ beé bówie inu é ɔ́kpa tíin.*

¹⁵ “Mli Farisifɔ́ pú Mose mbla asunápú, apinabwébi abwepó, mligyɔ́wí ní. Tsúfé mlitefá iln fá ɔ́pu, dú íbv kplí íbv há ɔ́ha tedámlí klɔ́ntɔ́. Táme ní ɔ́dámlí klɔ́ntɔ́ tá á, mlitelábwé mv otemlí ísvbití ogyá ání ítamaduntɔ́ ɔ́yɔ́pú dvn mli onutó.

¹⁶ “Ansibi abwiepó ání mlidé ahá kpa, mligyɔ́wí ní. Mliteblí mlihaa, ‘Ní ɔ́kɔ́ ɔ́ká Bulu ɔ́swékpa obu ámv ntam a, imehián ání obégyi mósó. Táme ní ɔ́ká sika pepe atóá íbv ɔ́swékpa obuto inu mó ntam a, ilehián ání obégyi mósó.’

¹⁷ Ansibi abwiepó! Aha mimláhe! Mótó mɔ́mv bv labi dvn? Sika pepe ató ámv lóó, ntéé Bulu ɔ́swékpa obu ámóú ílahá sika ámv lamlí Bulu klé amv?

* **23:13-14** Mótó yéé 14 bv nwóló dada amv akotɔ́: Mli Farisifɔ́ pú Mose mbla asunápú, apinabwébi abwepó, mligyɔ́wí ní. Mliatí aháto bɔ́ mpáí tintíintín, táme mlitásvwí asvrapu amó wóyí pú amó ató fěé é. Iní sv Bulu ɔ́bébití mli ísv dvn aha tráhe.

¹⁸ Mlitetráa blí mliáa, ‘Ní òkú òká afòdié-asubwi ntam a, imehián ání obégyi mósú. Táme ní òká afòdié-abòtò ámu ntam mú á, ilehián ání obégyi mósú.’

¹⁹ Ansibi abwiepó! Mótó mòmó bu labi òvò? Afòdié-abòtò ámu ntéé afòdié-asubwi ámuò ilahá mú ilamlí Bulu klé amò? ²⁰ Ní feká afòdié-asubwi amò ntam a, faká ibwi ámu pò atóá idin mósú féé ntam. ²¹ Ní feká Bulu òtswékpa amò ntam a, faká Bulu mva mvo otsiákpá ntam. ²² Ní feká òsósó ntam a, faká Bulu mva mvo owíe obíá ntam.

²³ “Mli Farisifò pò Mose mbla asunápó, apinabwebí abwepó, mligyòwi ní. Mliteye mli òtsòtsò pò kpántánkplámá aná féétò idú, pò idúsí há Bulu. Táme mlimédé Bulu mbla amòò ihíé dehián, igyi asóngyí òòkwalisò, aba nwewúun pò òòkwaliwa ámuòvò gyi. Múdéhián ni, támé mlimákiná iyétò dúsí amò é ha.

²⁴ Ansibi abwiepó ání mliédé ahá kpa, mligyòwi ní. Mlitòtsrò mbépi lé oputsútò, támé mliémé mbéwun.

²⁵ “Mli Farisifò pò Mose mbla asunápó, apinabwebí abwepó, mligyòwi ní. Tsúfé mliòfwí mli nwe pò mli nlepe òma wankláán, támé atóá mliòpò owi móa ònsipe swíí ahá sòón bu mótò. ²⁶ Farisifò ansibi abwiepó, mligyankpa fwi nwe móa nlepe ámuòtò, mú òma é bétin.

²⁷ “Mli Farisifò pò Mose mbla asunápó, apinabwebí abwepó, mligyòwi ní. Mliòabwé fé ntsán ání bakpá mú afá futútúútú, mú iwí lawá akíé. Táme mótò mú á, afúli awú pò atò plóhé sòón bó mú. ²⁸ Alí kén mligyí ní. Ahá bu tekí mli ání mligyí yilé abwepó. Táme mli klòntò mú á, apinabwebíbwé móa lalahébwé sòón bó mú.

Bulu Isobití (Luka 11:47-51)

²⁹⁻³⁰ “Mli Farisifò pò Mose mbla asunápó, apinabwebí abwepó, mligyòwi ní. Tsúfé mliòpwé Bulu ònósó atóipò pò yilé abwepó ámuò betsia ámu ntsán, lá mú iwí wankláán, blí mliáa, ‘Ní anlétsiá aní anáin brésú asa bòmò Bulu ònósó atóipò anfi á, tekí animówa ibi mótò.’ ³¹ Mli asun blíhé anfi désuná ání mligyí Bulu ònósó atóipò amòpò ámu abí-aná ní. ³² Mliwuna yò mósú, amlimò mli anáin bwehé ámu ònó. ³³ Awò, abe abí-aná! Mlétalí srí sí ipón ámuò Bulu òbéha mli, kpá mli wá isobití ogyá ámuò itamaduntò ámu? ³⁴ Mú sv nde Bulu ònósó atóipò, anyansapò pò Mose mbla asunápó wa sísí mli. Táme mlómò akò, dá amótò akò mántá oyikpalíhesò. Mlónwen amótò akò mpli mli ofiakpa, dínká akòsvò tsú awúlusò yò awúlusò. ³⁵ Iní sv yilé abwepó ámuò mliá mli anáin mliòlamó tsú Habelsò bòfvn Sakaria, ogyi Barakia mvo bi ámuò mliòlómò Bulu òtswékpa obu móa afòdié-asubwi amò nsiné ámu féé obugya béba mliòvò. ³⁶ Òòkwali nde mli bláa. Iní aná féé sv Bulu isobití béba mli ndemba-abí ánfisò ní.

Yerusalemfò Iwí Òdwe (Luka 13:34-35)

³⁷ “Òo Yerusalemfò, Yerusalemfò! Mliòtmò Bulu ònósó atóipò, dá abí ání Bulu lawá sísí mli abwi mó ní. Ntekleá nóvun mli abísó brégyíbré, fé aliá bate tobun mvo abísó, támé mliòtamahá mí òkpa. ³⁸ Mliki, Bulu obési mli òtswékpa tswí mli, ibédi kpan. ³⁹ Tsúfé nde mli bláa mbéé, mliémétrá wun mli ekekekeke, yòfvn ekeá mléblí mliáa, ‘Bulu oyúla òhá ámuò òbá mvo idátò.’ ámu.”

24

Bulu Òtswékpa Amò Bwie (Marko 13:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Bréá Yesu lédali Bulu òtswékpa inò òyó á, mvo akasípò amò benatí yòtvò mvo, súná mvo òtswékpa inò mbu ámu. ² Múò òlebláa amò òbéé, “Mliòlawun mbu

akpɔ̀nkpɔ̀nkpɔ̀nti ́nfi f́́é? Ɔ̀nakwalı nde mli bláa. Bóbwie mó f́́é bun. Ibwı kule kóráá méesian dinká mó bású.”

Iwɔ̀sin Ḿ́a Ikplán

(Marko 13:3-13; Luka 21:7-19)

³ Bréá Yesu tsie Nfɔ̀-nyıbu ámuṣu, ɔ̀de Bulu ɔ̀swékpá amu kú a, mu akasípó amu nkule befíté mu beε, “Bla anı, bré mɔ̀mɔ̀tɔ̀ ını f́́é béba? Osúna mɔ̀mu é ɔ̀béba, ibósuná ́nı f́́é bábi pú ɔ̀yí ɔ̀nómáké lafun?”

⁴ Inu Yesu léle mó ɔ̀nó ɔ̀béε, “Mlikı wankláán, méni ɔ̀haa méεmlé mli. ⁵ Tsúfé ahá tsɔ̀tsɔ̀tsɔ̀ b́́pɔ̀ mí dá ba beε, amógyı Kristo, (ɔ̀há ámuú Bulu ladá mu ofúli amu) ni. Bémlé ahá tsɔ̀tsɔ̀tsɔ̀ b́́fwı ɔ̀kpá. ⁶ Nı mlonúá ı́sá ladá mantáa mli ntée ɔ̀tınεku á, oṕ́ni mátsıı mli. Tsúfé lehián ́nı ını aná f́́é béba, táme imedésuná ́nı ɔ̀yí ɔ̀nómáké ámu lafun. ⁷ Tsúfé ɔ̀má b́́kɔ̀ aba. Awıε b́́kɔ̀sú líı abasu. Akón béba, ɔ̀sulɔ̀ békpinkı ntíné-ntíné. ⁸ Inı f́́é igyi fé iwɔ̀sin ́nı ɔ̀tsı towun bréá ikwı de mu dwiın.

⁹ “Alı bré ámuṣtɔ̀ á, mí su ɔ̀má-ɔ̀má bólu mli. Bédinká mlısu, pú mli há bówa mli amumuɔ̀, mó mli. ¹⁰ Mlıtɔ̀ ahá tsɔ̀tsɔ̀tsɔ̀ bédıda hógyıtɔ̀. Bólu aba, lé aba há. ¹¹ Afunu awapó bébli beε, Bulu ɔ̀nósú atɔ̀ıpó bogyı tsɔ̀tsɔ̀tsɔ̀ béba bemlé ahá tsɔ̀tsɔ̀tsɔ̀, há amó b́́fwı ɔ̀kpá. ¹² Lalahεbwe bómonı. Mó su ahá tsɔ̀tsɔ̀tsɔ̀ b́́métrá dwe aba. ¹³ Táme ɔ̀há ́nı ɔ̀letalı líı kinkı́nkın ý́fɔ̀n ɔ̀yí ɔ̀nómáké á, Bulu ɔ̀b́́hɔ̀ mu nkpa. ¹⁴ Mó óó á, ahá béda Bulu iwıgyı́ ámu iwı asun wankláán ́nfi ɔ̀kan ɔ̀yıtó f́́é, méni ahá f́́é bónu mó, asa ɔ̀yí ı̀b́́mɔ̀ ɔ̀nó.

Iwɔ̀sin Wı́unbı

(Marko 13:14-23; Luka 21:20-24)

¹⁵ “Nı mlowun akısıtɔ̀á itobwıé ɔ̀má, ı̀da Ɔ̀wankı́kpá unu, ı̀de Bulu ɔ̀swékpá unu kpɔ̀ı, fé alı́ Bulu ɔ̀nósú ɔ̀tɔ̀ıpó Daniel lébli tswı a, —Aklápu, mlınu mó ası! — ¹⁶ mómu ahá ́nı b́́bɔ̀ Yudea ɔ̀mátɔ̀ busrıı yɔ̀ abusu. ¹⁷ Ɔ̀há ́nı ɔ̀dın obusu mákpıı ɔ̀béε, moyótsu tɔ̀tɔ̀ obuto. ¹⁸ Ɔ̀há ́nı ɔ̀bu ndɔ̀tɔ̀ é ɔ̀máıyinkı́ ba wóyıtó botsu mu tati. ¹⁹ Amenyapó pú abı́-ayın ́nı b́́pıa abı b́́bwe alı bré ámuṣtɔ̀, bogyówı ní. ²⁰ Mlikokoli Bulu mlıaa, mli ɔ̀srıké amu umábwe nyankpu móa atsalıbí ntée ɔ̀kpónú ɔ̀daké. ²¹ Tsúfé tsú ɔ̀yı asıtsuábı a, asun wunhe ́nı ı̀béba alı bré ámuṣtɔ̀ odu kuku mókúba kı. Mó odu kuku é méétrá ba εkekeεke. ²² Nı Bulu médinkı́ nke ámuṣu á, tekı ɔ̀haa méesian ɔ̀yıtó. Táme ahá ámuú alalé póbwe mu kle amu su aladinkı́ nke ámuṣu.

²³ “Alı bré ámuṣtɔ̀ á, ní ɔ̀ku lébláa fu ɔ̀béε, ‘Kı, Kristo, (ɔ̀há ámuú Bulu ladá mu ofúli amu) bu nfi ntée nána’ á, máhogyi. ²⁴ Tsúfé ahá ́nı beε amógyı́ Kristo amu pú ahá ́nı bówa afunu beε, Bulu ɔ̀nósú atɔ̀ıpó bogyı tsɔ̀tsɔ̀tsɔ̀ béba ɔ̀yıtó. Bóbwe ofúla pú osúna akpɔ̀nkpɔ̀ntı púmlé ahá. Nı b́́etalı kóráá á, bémlé ahá ámuú Bulu lalé ámu é. ²⁵ Mlınu, nde mli ɔ̀lá da yáı asa ı̀ba.

²⁶ “Nı ɔ̀ku ɔ̀bláa mli ɔ̀béε, ‘Kı, Kristo amu laba ɔ̀bu dimbı́sú’ a, mlımádalı yéki. Alı kén ní bebli beε, ‘Ɔ̀bu obutótó’ é mlımáhogyı ni. ²⁷ Tsúfé mí, Nyankpɔ̀sa-Mu-Bı ́nfi ɔ̀báke ı̀b́́bwe fé alı ámuú nyankpu tɔ̀fwı ı̀bı, butowun mó tsú owı ɔ̀dalıkpa yédalı owı ɔ̀kplı́wıékpá amu.

²⁸ “Ɔ̀tınéá ı̀tɔ̀ wuhé da a, ını alása butefia.

Nyankpɔ̀sa-Mu-Bı Amu ı̀bábi

(Marko 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁹ “Iwɔ̀sin wı́un amu ɔ̀ma a, owı ɔ̀béta, ɔ̀tsra é ɔ̀métrá féı. Ntsrakpabi békpa tsú ɔ̀súsú beda. Nwulótáa móa mútɔ̀ ató f́́é békpinkı́. ³⁰ Mó ɔ̀ma a, mlówun mí, Nyankpɔ̀sa-Mu-Bı ́nfi ı̀bá iwı osúna ɔ̀súsú. Ɔ̀yıtó ahá f́́é bósu. Ɔ̀hagyı́ɔ̀ha obówun ́nı mí, Nyankpɔ̀sa-Mu-Bı ́nfi napó túmı móa numnyam kpɔ̀nkpɔ̀ntı mbu nwulótáatɔ̀ tsú ɔ̀súsú nebá. ³¹ Inu á, ɔ̀kpe ku ı̀bélın kúklókúú, Bulu ɔ̀b́́wa mu abɔ̀pu béıyekpa mu ahá ámuú alalé ámu tsú ɔ̀yı afonka ana ámu f́́ésú.

Ɔyí Ɖnámw Iwí Osúna
(Marko 13:28-31; Luka 21:29-33)

³² “Mlɔpɔki pɔntɔ oyí. Ní mú abámbi dɛpɔí, ɔde atɛ pɔpwe le á, mliɛbí ánɪ awikpan bré lafɔn. ³³ Alɪ kén, ní mlowun ánɪ ntɔbí ánfi fée ɔde mótó bá a, mlébi ánɪ mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi ánfi ɪbábi lafɔn ta ní. Nawíé wóyí ámu ɔnó tá. ³⁴ Ɖnɔkwali nde mli bláa mbéé, ndemba-abí ánfi fée bɔmóowu tá asa ɪni fée béba mótó. ³⁵ Ɖsɔ móa asi fée bótɔn, táme mí asɔn blíhé mótɔn ekekekeke.

Nyankpɔsa-Mv-Bi Amv Ɖbáke
(Marko 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Ɖhaa méyín eke ntée bréá ntɔbí ánfi fée ɪbéba. Bulu-abɔpɔ bɔmeyín. Bulu mv Bi ámu é méyín, nkéti anɪ Sí ámúɔ ɔbɔ ɔsúsú ámu nkɔle pé yin. ³⁷ Alɪ ámúɔ ɪlegyi Noa brésú amv a, alɪ ɪbégyi mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi ánfi é ɪbábi ni. ³⁸ Tsúfé asa ntsubulábi amv lafɔn a, ahá betsiá búde ató gyí, búde ntá núu, búde aká tsiá, búde atsi kítá há akúlu alɪ yófɔn ekeá Noa lówie mv dáka kpɔnkpɔnkpɔntɪ ámɔtɔ. ³⁹ Ɖhaa mébi tás ɔde mósú yɔ, kpéfɔn bréá ntsu ámu laɔbulá sórá amú fée náti. Alɪ kén bɔméesi mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi ánfi ɪbábi ni. ⁴⁰ Alɪ bré ámɔtɔ á, ní ayin abanyó bulí ndɔ kɔletɔ búde agyómá yɔ á, Bulu obótɔ ɔkɔle sí ɔkɔle. ⁴¹ Ní atsi abanyó búde nfúú kwe á, Bulu obótɔ ɔkɔle sí ɔkɔle.

⁴² “Mliɔnka ansí ɪwɪsɔ, tsúfé mli méyín ekeá mli Wíe ɔbéba. ⁴³ Táme mli nu asón ánfi. Ní wóyí mv wie yin onyé bréá owikplu ɔbéba mv wóyító a, tɛki ologyo mv wóyí, owikplu móbwie wíé, wí mv ató. ⁴⁴ Mú sv mli é mli gyɔ, tsúfé mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi ánfi néba bréá mli ansí medín mísú.

Osúmpó Wankláán Pó Ɖlaláhe
(Luka 12:41-48)

⁴⁵ “Ma mɛe gyí osúmpóá ɔletɪn ansí, ɔbɔ ɔnɔkwali? Mv ɪbitɔ mv wie tɔpú mv aba atráhe wá, ɔbéé ɔhá amú atogyihe duka brésú. ⁴⁶ Ansí bégyi osúmpó amv, ní mv wie amv ɔbá bowun ánɪ lélé ɔde mú bwɛ. ⁴⁷ Ɖnɔkwali nde mli bláa. Mv wie amv ɔbɔpɔ mv ató fée wá mv ɪbitɔ. ⁴⁸ Táme ní osúmpó laláhe ogyí, ɔléblí wá nwuntɔ ɔbéé, ‘Mí wíe mééba séi.’ ⁴⁹ Ɖni sv olefi asi ɔde mv aba asúmpó da, mva ntá abɔpú búde ató gyí si amú, búde ntá núu bv á, ⁵⁰ mv wie amv ɔbéba bófwie mɔtɔ ekeá ɔmedín ansí. ⁵¹ Mv wie amv ɔbéhie títi mɔtɔ, trá bití mva apinabwebífɔ ámu asv kékéé. Ɖnó isú móa kpisíi bv ni.

25

Mbitebí Dú Akv Iwí Yébi

¹ “Bulu ɪwíegyi ámu ɪbóbwe fé mbitebí dú akvá botsu amú nkandíe dálɪ beyéfiá ɔká pɔpwe otsiápv ɔkv. ² Amótó abanú bemimláa, abanú é betɪn ansí. ³ Aha mimláhɛ amv botsu amú nkandíe, táme bɔmotsu nfɔ kɔkv kítá. ⁴ Táme atiansɪpv amv botsu nfɔ wá atótó kítá. ⁵ Ɖká otsiápv amv mókɔsí ba. Mú sv mbitebí ámu fée bɔgyɔsí, tsɔn mótó dídi.

⁶ “Ɖyí-nsin é á, ɔkv lósɔrá okitikíti ɔbéé, ‘Anɪ pi, ɔká otsiápv amv ɔbá o! Mliɔlɪ yefia mv!’ ⁷ Ɖnu mbitebí ámu fée bɔkɔsú nywé amú nkandíe. ⁸ Aha mimláhɛ amv bebláa atiansɪpv amv beɛ, ‘Anɪ nkandíe dedúun. Mú sv mliha anɪ nfɔ kpalobí awa anɪ klétɔ.’ ⁹ Mú atiansɪpv amv bebláa amú beɛ, ‘O-o, ɪmɔtsó. Ɖmóɔfɔn anɪa mli nyɔ. Mli yɔ afɛpú wá, amli yɔhɔ mli klé.’ ¹⁰ Bréá aha mimláhɛ amv bɔpɔ ɔkpa bɔyó á, ɔká otsiápv amv léba. Amú ámúɔ beda ɪwɪsɔ ámu bobuo ɔká otsiápv amv wíé ɔká otsiákpá ɪnu, oyin ámu asúmpó befin obu ámu.

¹¹ “Mú ɔma a, mbitebí atráhe amv é beba belí klɔn ɔma, blí beɛ, ‘Anɪ sí, finki ha anɪ awie.’ ¹² Táme ɔká otsiápv amv lébláa amú ɔbéé, ‘Ɖnɔkwali nde mli bláa, mmeyín mli ɔkpagyiákpasv.’ ”

¹³ Yesu lómò mú ònó òbée, “Ini sù mlída iwísw, tsúfè mí, Nyankpusa-Mv-Bi ánfí nēba bréá mlí ansí medín mísó.

*Asúmpó Abasá Iwí Yébi
(Luka 19:11-27)*

¹⁴ “Nyankpusa-Mv-Bi ámu íbábi bóbwe fè òkúá òde òkpa tu, òleti mu asúmpó, ye mu ató há amó òbée, bukí mósó yaí mu. ¹⁵ Òlòpò sika pèpè akente anu há òkule, pò akente anyò há onyòòsi, òlòpò kente kule é há òsaasi. Òlèha okugyíòku mu òwunlín ònó asa òlenatí. ¹⁶ Osúmpó amóú olenya akente anu ámu lówa òsa pò kóba amu fi ibiágyí asi. Mú sù imòwa òpá kùkù, olenya akente anu dínká mósó. ¹⁷ Onyòòsi amu é lédamlí íbi mu sika pèpè akente anyò ámusu alí kén. Mú sù olenya akente anyò dínká mósó. ¹⁸ Táme òsaasi amóú olenya kente kule amu mú lóyókwi òbó, pò mu wie sika pèpè amu ñáín mótó.

¹⁹ “Ìlòwa òpá asa amó wíe amu lótsu mu òkpa ámu ba, òleti amó òbée, muá amónyò bóbú akúnta. ²⁰ Osúmpó amóú olenya sika pèpè akente anu ámu lótsu múa mósó òdínka akente anu ámu ba mu wie, bebláa mu òbée, ‘Mí wíé, fèha mí sika pèpè akente anu. Mí é nanyá akente anu dínká mósó. Mú ní.’ ²¹ Mu wie amu léda mu ípán, blí òbée, ‘Fabwé ató. Osúmpó wankláán fúgyi. Iníá fawá òòkwalí ató tükúrííbi ánfítò sù á, nòpò fú yáí mí ató tsòtsòòtsò ònó. Ba afubetsiá mí wá, anya ansigyí.’

²² “Osúmpó onyòòsi amóú olenya sika pèpè akente anyò ámu é lébláa mu wie òbée, ‘Mí wíé, sika pèpè akente anyò fèha mí. Mí é nanyá anyò dínká mósó. Mú ní.’ ²³ Mu wie amu léda mu ípán, blí òbée, ‘Fabwé ató. Osúmpó òòkwalípu fúgyi. Iníá fawá òòkwalí ató tükúrííbi ánfítò sù á, nòpò fú yáí mí ató tsòtsòòtsò ònó. Ba afubetsiá mí wá, anya ansigyí.’

²⁴ “Móú osúmpó amóú olenya sika pèpè kente kule amu é lébebláa mu wie òbée, ‘Mí wíé, nyin ání fú asón bu ònlín. Fùtòkpótí ató òtínéá fòmòdu; fùtòkpá ató-abí òtínéá fòmefítá. ²⁵ Mú sù nenyá ifú pò fú sika pèpè amu ñáín òbótó. Mú ní, hò fú ató.’

²⁶ “Ìnu mu wie amu lébláa mu òbée, ‘Osúmpó laláhe, òwuliyòpó fúgyi. Foyin ání ntòkpótí ató òtínéá mmodu, ntekpá ató-abí òtínéá mmeftá ató. ²⁷ Iníá foyin mú alí á, tekí fòpò yótswi sika òyaíkpá. Iníá naba a, tekí nòyòhò múa mósó abí.’ ²⁸ Móú oyin ámu lébláa mu asúmpó amu òbée, ‘Mlísu mu sika pèpè kente kule amu ha òmòamóú alanyá akente idú ámu. ²⁹ Tsúfè òhá ání òbu tsòtsò á, betrá pò ìkù tsíá mótó há mu, obénya tsòtsòòtsò. Táme òhá ání òma á, bósu mu kpalobíbiá òbu, ³⁰ amlíswí osúmpó ánfí òma labí ánfí wa òklúntò. Inú isú múa kpisíí bu ní.’

Asóngyí

³¹ “Ní mí, Nyankpusa-Mv-Bi ánfí nēbá mí iwíe ogyíkpá, Bulu-abòpò fée búbuo mí á, nétsiá mí òsósó numnyam owíe obíásó. ³² Békpa òyító ahá fée befiá mí ansító. Inu nótòsí amótó, fè alíá mbwí òkpa pò tótòsí akúfa lé akpalátò. ³³ Fówun nahá akúfa amu balí mí gyòpísw, akpaláa amu é balí mí binasú. ³⁴ Inu mí ánfí ngyi Owíe ánfí nébláa ahá amóú bulí mí gyòpísw ámu mbée, ‘Mlí ahá ánfí mí Sí layúlá ánfí mlíba, amlíbetsiá iwíegyí amóú òlèlayáí há mlí tsú òyí asítsuábi òpá ámòtò. ³⁵ Tsúfè akón lèkitá mí á, mlíléha mí ató negyi. Òmewólí lèkitá mí, mlíléha mí ntsu nonu. Nòbwe òfó, mlíléhò mí òfó. ³⁶ Nénatí yayá, mlíléha mí tati nédídá. Nòlò, mlíléki mí. Nédí obu, mlílébá beki mí.’

³⁷ “Ìnu yilé abwepó ámu béfité mí beé, ‘Aní Wíé, òmenke anilòwun ání akón de fú, aniléha fú ató fegyí? Òmewólí de fú, aniléha fú ntsu fonu? ³⁸ Fòbwe òfó, anilòhò fú òfó? Òmenke fénatí yayá, aniléha fú tati fedídá? ³⁹ Òmenke fòlò, ntée fedí obu, anilébá beki fú?’

⁴⁰ “Inu mí ánfí ngýi Owíe ánfí nébláa amó mbéé, ‘Onokwali nde mli bláa. Tógyítá mlilóbwe há mí apió ánfí ahá butamabú amó wá ahátó ánfító oku á, mí mlilóbwe mó há á.’

⁴¹ “Inu nébláa ahá ámóú bulí mí binasv amó é mbéé, ‘Mlikpukpe tai nfi. Bulu lalwí mli. Mlyo ogyá ámóú itamadun, Bulu lélayái há Obunsám móa mu abopv amuto. ⁴² Tsúfé akón lekítá mí, mliméha mí atogyihe. Omewóli lekítá mí, mliméha mí ntsu annu. ⁴³ Nóbwe ofóó, mlimóho mi ofóó. Nenatí yayá, mliméha mí tati andida. Nóló, nedí obu; mliméki mi.’

⁴⁴ “Inu amó é béfité mí beé, ‘Ani Wíé, omenske anilówun ání akón de fú, omewóli de fú, fuyi ofóó, funa yayá, fudelo ntéé fuda obu; animébeki fu?’ ⁴⁵ Inu mí ánfí ngýi Owíe anfi nébláa amó mbéé, ‘Onokwali nde mli bláa. Alí ámóú mlimóbwe mó há mí apió ánfí ahá butamabú amó wá ahátó ánfító oku á, mí mlimóbwe há á.’ ⁴⁶ Bulu obéha amó býo iwiosin ání itamatátó, táme yilé abwepó amó mó bénya nkpa ání itamatá.”

26

Bekiklí Yesu Nwunsu

(Marko 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohane 11:45-53)

¹ Bréá Yesu lósuná ató ánfí féé tá á, oébláa mu akasípó amó obéé, ² “Mlyin ání ilasí nkenyó bégyi Israelfosv Katsun Nke. Nke ámuto á, oku obópvo mí, Nyankpovsa-Mv-Bi ánfí wá mí alupó ibitá, béda mí mántá oyikpalihesu.”

³⁻⁴ Alí bré ámuto á, Yudafó Bulu igyí ahapó dehen pó amó ahande befia igyí ahapó dehen Kaiafa wóyító, kítá agywun okpa ání bótson mósó kítá Yesu njáinto, mó mu. ⁵ Táme beblí beé bumóobwe mó nke ámuto, méni kpokiti méeda omá ámuto.

Ofobi Fánfánfán Pwólí Yesu

(Marko 14:3-9; Yohane 12:1-8)

⁶ Bréá Yesu bu Betania wúluto, Simon okvá alaló ilo pepe ki wóyító ode ató gyí a, ⁷ otsi oku léba mu wá. Ode prentva wankláán kvá ofobí fánfán ání ibu bíá bə mó, oletséi ofobí ámu wólí Yesu nwunto. ⁸ Yesu akasípó amó benya obló bréá bowun ini. Mó sv befíté beé, “Ntogyi só otsi ánfí layintá ofobí fánfán ánfí? ⁹ Abétalí fé mó ibiá kpékpé, pó kóba amó há ahiánfó.”

¹⁰ Yesu lébi ání obló lakítá amó. Mó sv oébláa amó obéé, “Ntogyi só mlidé mu háan? Ito yilé alabwé há mí. ¹¹ Ahiánfó bétsiá mlito ekekegyíeke, táme mí mó mméetsiá mli wá yó. ¹² Alatséi ofobí fánfán ánfí wólí mí, pólá mí oyolóv yái há mí opuláké. ¹³ Onokwali nde mli bláa. Oyító otínegyíotínéá béda Bulu ason wankláán ámu okan a, beblí tó ánfí otsi ánfí labwé ánfí pókáin musu.”

Yuda Iskariot Lótsulá Aní Obéle Yesu Há

(Marko 14:10; Luka 22:3-6)

¹⁴ Mó oma a, mu akasípó dúanyo ámuto okvá butetí mu Yuda Iskariot lóyo Bulu igyí ahapó dehen amó wá. ¹⁵ Oleyéfité amó obéé, “Ní nelé Yesu há mli á, nto mléha mí?” Mó sv bekla sika futútú advasa (30) wá mu ibitá. ¹⁶ Tsú bré ámuto olowa okpa dunká ání obótson mósó lé Yesu há amó.

Katsun Atogyihe Gyi

(Marko 14:12-21; Luka 22:7-14, 21-23; Yohane 13:21-30)

¹⁷ Israelfó Bodobodo MátúhéNke ámuto eke gyankpapv a, akasípó amó beba Yesu wá befíté mu beé, “Ani Wíé, obu mómuto ayela ha fu, afogyi Israelfosv Katsun Nke atogyihe amó?”

¹⁸ Yesu lébláa amó obéé, “Mlyo asímasi wá wúluto, amliyébláa mu mlihaa, ‘Osunápó amó obéé, mí bré lafon. Ini sv mía mí akasípó abá begyi Israelfosv Katsun Nke ámu fú wóyító.’ ”

19 Mú su akasípú amu bəyóbwε alı ámúú Yesu lébláa amú ámu pépéépé. Bela obu ámutə, bwé Katsun Nketə atogyihε amu yáı unu.

20 Bréá nsaintə deklúun a, Yesu mva mu akasípú beba betsiá ɔpónú ámu asi. 21 Ató ámu ogyíkpa a, Yesu lébláa amú ɔbéε, “Ɖnəkwali ndε mli bláa, mlitə ɔkule ɔbéε mí há.”

22 Asón ánfı léhiε han akasípú amu. Mú su befi asi buδε mu fité kolekule beε, “Mı Wıé, mı ní lóó?”

23 Yesu lébláa amú ɔbéε, “Ɖhá ámúú mía munyɔ anıdé ibı wa ɔlepe ɔkuleto ámu ɔbéε mí há. 24 Mı, Nyankpɔsa-Mu-Bı ánfı nówu fé alıá bəwanlın tswı, táme ɔhá ámúú ɔbéε mí há ámu ɔgyówi ní. Nı bumetepı kwıı mu kóráá á, tekı ibı alé há mu.”

25 Yuda Iskariot amúú ɔleε mu há ámu é léfité mu ɔbéε, “Osunápo, mı ní lóó?” Múú Yesu lébláa mu ɔbéε, “Eε, fablı.”

Yesu Ntópwe Atogyihε Tráhe

(Marko 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Korintofə 11:23-25)

26 Bréá buδε ató ámu gyı a, Yesu léε bodobodo ipın, ɔleɔa Bulu ipán, bıábıa mótó púhá mu akasípú amu, bıı ɔbéε, “Mlıhə amlıgyı. Mı ɔyulúu nı.”

27 Inu olotsu ntá-εwe, ɔleɔa Bulu ipán, púhá amú ɔbéε, “Mlı féé mlıhə amlınu. 28 Mı obugya nı. Mú Bulu dépusı mu ntam* ání alaká há ahásu ní. Bétséı mó wólı asi, ménı obési ahá tsətsətsə lakpan kıé amú. 29 Nde mli bláa mbéε, mméetrá nu wáın-abı ntá ánfı alı yófɔn ekeá mía mlynɔ abélanu mó pópwe mı Sí iwıegyı ámutə.”

30 Benya wá ibı dá Bulu ipán tá alı, benatı yó Nfə-nyıbu ámusu.

Petro Ɖbəsıwı Ɖbéε Mɔmeyın Yesu

(Marko 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohane 13:36-38)

31 Bréá bowie Nfə-nyıbu ámusu á, Yesu lébláa amú ɔbéε “Mlı féé mléyinkı mı ɔma onyeni. Tsúfé bəwanlın wá Bulu asón ámutə beε, ‘Néɔa akúfa ɔkparú ámu léɔá, mu akúfa bédasáın.’ ” 32 Múú ɔletrá bıı ɔbéε, “Táme ní Bulu ɔkósóa mı tsú afúlıto á, négya mli nkpa yó Galilea ɔmátó. Inu mlóbɔtu mı ní.”

33 Petro lébláa mu ɔbéε, “Nı amú féé beyinkı fı ɔma kóráá á, mı mó mméeyinkı ekekeεkeε.”

34 Yesu lébláa mu ɔbéε, “Ɖnəkwali ndε fı bláa. Onyeni, asa bate ɔbéε ɔnó á, fıswı pú ibı wá ogyá tse sa féε fumeyın mı.”

35 Inu Petro lébláa mu ɔbéε, “Nı lowu igyı kóráá á, mméekiná fı ekekeεkeε.” Alı kén akasípú atráhe amu é beblı ní.

Mpábə Getsemane

(Marko 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Yesu mva mu akasípú bəyɔ ɔtınεkwá butetı unu Getsemane. Bréá bowie unu á, ɔlebláa amú ɔbéε, “Mlıtsıa nfi, nəyó nkpa yóbə mpáı.” 37 Ɖlekpa Sebedeo abi anyɔ, bugyı Yakobo mva mu pio Yohane pú Petro ya. Inu asón léhié han mu, mu ansı lepe. 38 Múú ɔlebláa amú ɔbéε, “Asón ihıé de mı háan, ideklé unə mı. Mlıtsıa nfi, mía mlynɔ agyo.”

39 Inu ɔlenatı yó nkpa kpalóbı, ɔleɔa akpawunu pú ansıtó bun ɔsolótə, kókólı Bulu ɔbéε, “Mı Sí, ní ibówa alé á, ha ntá-εwe ánfı† ıtsun mısu. Táme megyı tóá ndeklé, mboun móá fudeklé ibá mótó.”

40 Múú oleyinkı ba akasípú amu wá bowun ání buɔeɔıdı. Inı su ɔlefité Petro ɔbéε, “Mú su mlımétalı tsıá, mía mlynɔ agyo ɔnıhwıri kole kpan?”

41 Mlıgyo amlıkokoli Bulu, ménı mlımóowie isókıtə, tsúfé mli ɔhé deklé, táme nyankpɔsa-oyı ləpən.”

* 26:28 Ntam pópwe bu nwólú dada amu akutə. † 26:39 Ntá-εwe ánfı igyı iwıəsın ání Yesu obówun.

⁴² Yesu létrá yókokóli Bulu óbée, “Mí Sí, ní ntá-εωε áñfi móòtsun misu, íbwé alíagyialíá nónu mó á, múmú tóá fúdeklé íbá mótó.” ⁴³ Óletrá yinkí ba bowun ání akasípó amu bútráa búdedídi, tsúfé dídí de amó bu.

⁴⁴ Mó su ólenatí sí amó, trá yókokóli Bulu otse saasi, blí asón ámu kén. ⁴⁵ Oleyinkí ba akasípó amu wá, befité amó óbée, “Mlilatráa si mlida mlidé ókpónó da? Mlíki, bré ámu lafun ání bópu mí, Nyankpusa-Mu-Bi áñfi wá lakpan abwepó íbitó. ⁴⁶ Mlíkusv ayó. Mlíki, óhá ámúú óde mí le há ámu ná á.”

Yesu Kítá

(Marko 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohane 18:3-12)

⁴⁷ Yesu ónó mesi asa akasípó dúanyó ámúto ókuleá bútetí mu Yuda lóbowie inu. Ódam kpónkpónkpónntiá búde ndayí pú nkpotí búbuo mu. Bulu igyí ahapó dehen pú Yudafo ahande amu lówa amó. ⁴⁸ Yuda amúú óbéle Yesu há ámu lébláa ódam amu yáí óbée, “Óhá ámúú nélatá pútá ámu gyí óhá ámu ni. Mlíki mu.”

⁴⁹ Iní su ólenatí laa yéha Yesu itsiá óbée, “Osunápó, tsia ní!” Ólelatá mu pútá.

⁵⁰ Múú Yesu lébláa mu óbée, “Agya, bwe tóá óbwekpá feba.”

Inu ahá ámu benatí tó Yesu, kítá mu kinkíinkín. ⁵¹ Inu Yesu akasípó amúto ókule lótswi mu ódayí, kpá Bulu igyí óhapó dehen osúmbi óku isu lé. ⁵² Múú Yesu lébláa mu óbée, “Yinkia fú ódayí wa mó ófletó. Tsúfé óhá ání ótenatí kítá ódayí á, ódayí ónó otesin. ⁵³ Fumeyín fee nétalí kókóli mí Sí óbéha mu abopu tsótsóotsó akú dúanyó béba bókó hó mí? ⁵⁴ Táme ní íbá alí á, nkálí íbóbwe asa Bulu ason wanlínhé amu íbéba mótó?”

⁵⁵ Inu Yesu léfité amó óbée, “Ogyo otswapó ngyi, sù mlilatsú nkpotí pú ndayí mleba mí ókitákpá? Ntsie mli wá Bulu ótswékpa inu ekekegyíeke nde mli ató suná, mlímékítá mí ekekeke. ⁵⁶ Táme iní fée laba mótó, méní Bulu ónósú atóipó asón wanlínhé amu íbéba mótó.”

Inu akasípó amu fée besrí sí mu.

Yudafó Ahande Ansító Lú

(Marko 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yohane 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Múú Yesu akítápó amu bekpa mu ya Bulu igyí óhapó dehen Kaiafa. Inó mu a Mose mbla asunápó pú Yudafó ahande amu befia ni. ⁵⁸ Táme Petro lépetí obuó amó óma tsútsúútsú alí bowie igyí óhapó dehen wóyító inu. Oleyétsiá amó agyópó wá, méní obówun alíá asón ámu íbómó ónó. ⁵⁹ Inu Bulu igyí óhapó dehen amu mu a Yudafó asón agyípó amu fée bodunká ahá ání béka asón dínká Yesusu, méní béluí mósó mó mu. ⁶⁰ Afunupú tsótsóotsó bedalí ba, táme amó fée ónó lótsun ótsan. Mó óma a, ahá abanyó bedalí belí ahande amu ansító, ⁶¹ blí bee, “Oyin áñfi léblí óbée, ‘Nétalí bwíé Bulu ótswékpa amu, lápú nkensá yi mó.’ ”

⁶² Múú Bulu igyí óhapó dehen amu lókusó líí fité Yesu óbée, “Foma ónó lé? Foma asvansu blí pólé fú iwí?” ⁶³ Táme Yesu móbwíí ónó. Bulu igyí óhapó dehen amu lélabláa Yesu óbée, “Neká Bulu ókiankpapu amu, ní fógýí Kristo, (óhá ámúú Bulu ladá mu ofúli), ogyi Bulu mu Bi ámu a, bláa aní.”

⁶⁴ Múú Yesu lébláa mu óbée, “Mú fablí á. Táme mlíbí ání tsú nde púya a, mlówun mí, Nyankpusa-Mu-Bi áñfi ntsie Bulu Otúmípu gyópísu áñfi, ndin ósúsú nwulótáasu nebá.”

⁶⁵ Múú Bulu igyí óhapó dehen amu lékítá mu atadié bálí mó kiaan, † blí óbée “Alabó mbusuo! Adánsíe mómó anítráa anigyó? Yéé mlilanú abususu ání alablí. ⁶⁶ Nkálí gyí mli agywun?”

Bebláa mu bee, “Ilehián ání obówu!”

⁶⁷ Inu botutúu atsvónó wulí mu ansító, wówó mu atswé. Aku é bedadáa mu asutó, ⁶⁸ fité mu bee, “Bulu ónósú ótóipó Kristo, ma ladá fú? Bla aní.”

† 26:65 Ilosuná ání asón ámu lawíé mu iwíto dúbí.

Petro Lóswú Ǫbé Mmeyín Yesu

(Marko 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohane 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Petro tsie wunsinésú inu, otsibi ǫku lóbatu mu. Ǫlebláa Petro ǫbé, “Fúa Yesu Galileayin amu nyo ná.”

⁷⁰ Táme Petro lówa ǫnǫlǫ há ámu féé ansító ǫbé, “Mmeyín asón ánfǫ fudeblǫ ánfǫ iwǫ kǫkǫkǫ.” ⁷¹ Mú ǫma wóyǫ ǫnǫ inu é á, otsibi ǫku é lébi Petro. Mú su ǫlebláa há ánfǫ bulú inu ǫbé, “Oyin ánfǫ muǫ Yesu Nasaretyin amunya ténátǫ.”

⁷² Inu Petro lópu ǫnǫlǫ ká ntam, blǫ ǫbé, “Mmeyín mu.”

⁷³ Mú ǫma a, há ámu bú bulú inu ámuǫ ǫku beba bebláa Petro be, “Lélé mú á, anyin ánfǫ fúa Yesunya ná, tsúfé fó tǫitǫ de anǫ suná alǫ.”

⁷⁴ Inu Petro lówa ntam kakáa bi ǫbé, “Neká tógyítǫ, mmeyín oyin ámuǫ mlǫdé mu iwǫ asón blǫ ámu!”

Inu baté lóbatu. ⁷⁵ Petro lékaín ánfǫ Yesu lébláa mu ǫbé, “Fóswú tse sa féé fǫmeyín mí asa baté ǫbéle ǫnǫ.” Inu ǫledalǫ híé yósu.

27

Yesu Kpa Ya Pilato

(Marko 15:1; Luka 23:1-2; Yohane 18:28-32)

¹ Ǫyi kehe nyankǫ-nyankǫ a, Bulu igyǫ ahapú dehen pú Yudafǫ ahande amu bekitá agywun be, bómu Yesu. ² Mú su beklǫ mu, pú mu yówa Pilato ǫbitǫ. Múgyǫ Roma ǫhandéá ǫde Yudea ǫmá sú gyǫ ni.

Yuda Iskariot Iwǫ Sián
(Gyumagyihe 1:18-19)

³ Yuda ámuǫ ǫlele Yesu há ámu lówun ánfǫ bahá Yesu pón. Ulehan mu. Mú su oleyinkǫ sika futútú advasa ámu ya Bulu igyǫ ahapú dehen pú Yudafǫ ahande amu. ⁴ Ǫlebláa ámuǫ ǫbé, “Nalé ǫhá ánfǫ ǫmǫkúbwé lakpan kǫku há. Mú su nabwé lakpan.”

Mú bebláa mu be, “Anímeyín mú iwǫ kǫku. Fó asón igyi.”

⁵ Mú su Yuda lótwǫ sika futútú ámu sísǫ ámu Bulu ǫswékpa wunsinésú inu, nátfǫ yésían iwǫ.

⁶ Bulu igyǫ ahapú dehen amu bǫtǫsí kóba amu, blǫ be, “Anǫ mbǫla meha ǫkpa ánfǫ apú kóba anfi odu wa Bulu ǫswékpa kóbatǫ, tsúfé mú iwǫ metǫ. Obugya kóba igyi.” ⁷ Mú su bǫbwe agywun, pú kóba ámu yóhǫ atǫ ǫpwepú ǫku ǫsulú, pú inu bwé afǫ ánfǫ bǫbu Yerusalem opulákpá. ⁸ Inǫ su bǫtu nde bǫtetǫ inu be, “Obugya ǫsulú.”

⁹⁻¹⁰ Inǫ léha Bulu asón ámuǫ ǫleblǫ tsǫn mu ǫnǫsú ǫtǫipú Yeremiasu ámu léba mútǫ. Ǫbé, “Botsu sika futútú advasa ámuǫ Israelfǫ begyi mu ibǫ, hǫ mu amu yóhǫ atǫ ǫpwepú ǫku ǫsulú fé alá Bulu lébláa ni.”

Yesu Lí Pilato Ansító
(Marko 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohane 18:33-38)

¹¹ Yesu lí ǫmá sú ǫkǫpu Pilato ansító. Mú Pilato léfité mu ǫbé, “Fúgyǫ Yudafǫ owǫ amu ni?”

Yesu lébláa mu ǫbé, “Ee, mú fablǫ á.” ¹² Táme bréa Bulu igyǫ ahapú dehen pú Yudafǫ ahande amu beka asón dǫnká Yesusu á, ǫmele kǫku ǫnǫ.

¹³ Mú Pilato léfité mu ǫbé, “Fǫmedé asón ánfǫ bakla dǫnká fúsú ánfǫ nu?”

¹⁴ Táme Yesu métepi bwǫ ǫnǫ. Mú su ilobwie Roma ǫhandé amu ǫnǫ.

Yesu Lowu Ipǫn Ha

(Marko 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohane 18:39-19:16)

¹⁵ Ofǫfigyǫofi, ní bude Israelfǫsu Katsǫn Nke gyǫ a, Roma ǫhandé amu tesǫ obu ǫdǫpú ǫkuléá ǫdǫm amu budekǫ há ámu. ¹⁶ Alǫ bré ámuǫ á, obu ǫdǫpú ǫkú alá hǫ dá, bǫtetǫ mu Baraba da obu. ¹⁷ Mú su bréa Yudafǫ ámu féé bebefǫ a, Pilato

léfité amú ɔ́bée, “Ma nsii ha mli? Baraba lóó, ntée Yesu, b̄teti mu Kristo amu?”
¹⁸ Tsúfè Pilato yin ání Yesu ɪwɪ olu s̄o Bulu igyí ahapó d̄ehen p̄o Yudaf̄o ahande amu bakítá mu ba mu.

¹⁹ Bréá Pilato tsie ɔ́de Yesu asón ámu gyí a, mu ka lówa obí mu wá ɔ́bée, “Mábwe oyin ání mu asón da ɔ́kpa ání t̄ɔ́t̄o. Tsúfè igye onyé á, nokun okude wun mu, ifú lehíe kítá mí.”

²⁰ Táme Bulu igyí ahapó d̄ehen p̄o Yudaf̄o ahande amu beha ɔ́d̄om amu ɔ́nó b̄ee, b̄ukókoli Pilato osi Baraba, ab̄om̄o Yesu. ²¹ Mú s̄u Roma ɔ́hande amu lélafíté ɔ́d̄om amu ɔ́bée, “Ahá abanyó áníf̄ito ɔ́m̄om̄u nsii ha mli?”

Botsu ɔ́nó b̄ee, “Baraba!”

²² Mú Pilato létrá fité amú ɔ́bée, “Nt̄o mbwée Yesu, b̄teti mu Kristo, (ɔ́há ámu Bulu ladá mu ofúli amu)?”

Amú f̄ée bebláa mu b̄ee, “Ha abuda mu manta oyikpalíhesu!”

²³ Pilato léfité amú ɔ́bée, “Ntogyi s̄u! Tsitsa m̄om̄u alabwé?”

Inu belakplón kóklókú b̄ee, “Ha abuda mu manta oyikpalíhesu!”

²⁴ Bréá Pilato lówun ání alabwé kásíán, kpokiti mboun deklé ida inu á, olotsu ntsu fwí ibi amú ansító inu, bláa amú ɔ́bée, “Mí ibi anȳo ima oyin ání lowut̄o. Mli asón igyi.”

²⁵ Yudaf̄o ámu f̄ée bebláa mu b̄ee, “Mu lowu isubití ibá ania aní abí-anású!”

²⁶ Inu Pilato lési Baraba há amú, ɔ́leha mu isá ak̄opó b̄epití Yesu ató, ɔ́l̄opu mu wá amú ibit̄o ɔ́bée, b̄uyéda mu manta oyikpalíhesu.

Yesu Ahinlá Bwe (Marko 15:16-20; Yohane 19:2-3)

²⁷ Inu ɔ́m̄ásó ogyípó amu isá ak̄opó b̄ekpa Yesu ya mu wóyító. B̄eti amú aba isá ak̄opó atráhe amu f̄ée, beda Yesu ɔ́bun. ²⁸ B̄owóí Yesu atadie, p̄o ligá p̄epe ku wá mu. ²⁹ B̄olu obungyo-awu, bwé mú owíepa bun mu nwun. B̄opu oyí ku wá mu gȳopi ibit̄o, f̄é ak̄onfra. Beda akpawunu mu ansító, b̄ude mu ahinlá bwe b̄ee, “Yudaf̄o Owíe, f̄ó nkpasu ɔ́nl̄nsu!” ³⁰ Botu at̄sonó wólí Yesu, swíi mu oyí ámu p̄opítí mu nwunt̄o. ³¹ B̄obwe mu ahinlá tá á, b̄owóí amú ligá p̄epe amu, yínkía mu onutó atadie wá mu, b̄ekpa mu dáli b̄oyó abuyéda mu manta oyikpalíhesu.

Yesu Da Mántá Oyikpalíhesu (Marko 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohane 19:17-27)

³² Bréá b̄oyó á, befia Kireneyin ɔ́kúá b̄teti mu Simon. Isá ak̄opó ámu beka mu híe b̄ee, ɔ́h̄o oyikpalíhe amu s̄ura. ³³ Boyówie ɔ́t̄nekúá b̄teti inu Golgota. Mú asi gyí, “Nwun Okokobi Otsiákpá.” ³⁴ B̄opu afá kítákítá wá ntátó tin Yesu ɔ́nó b̄ee onúu, tám̄e bréá ɔ́leda mú ɔ́nó á, olekiná nu.

³⁵ Beda mu mántá oyikpalíhe amusu tá á, beye mu atadie. Inu b̄atswi abi p̄ókí ɔ́hagyíɔ́ha ogyíkpá. ³⁶ Besi b̄utsie inu, b̄ude mu ɪwɪ gyóo. ³⁷ Mú b̄owanlín t̄sá s̄vá b̄ude mu da mántá oyikpalíhesu, dá mántá mu awunso b̄ee, “YESU, YUDAF̄O OWÍE AMU NI.” ³⁸ Beda awikplu abanyó é mántá nyikpalíhesu tsía mot̄o. Ɔ́kule bu mu gȳopisu, ɔ́kule é bu mu binasu.

³⁹ Inu at̄s̄np̄u b̄akp̄okp̄u nwunt̄o, blí Yesu ɪwɪ abususu b̄ee, ⁴⁰ “Ȳee f̄ó f̄ee f̄etalí bwíe Bulu ɔ́swékpa amu, lápwe mú nkensá owító ní? H̄o f̄ó ɪwɪ! Ní lélé Bulu mu Bi f̄ogyi á, kpli tsu oyí ámu akí.”

⁴¹ Alí kén Bulu igyí ahapó d̄ehen, Mose mbla asunápó p̄o Yudaf̄o ahande amu é b̄obwe mu ahinlá ní. ⁴² B̄eblí b̄ee, “Ɔ́l̄h̄o ahá nkpa, tám̄e ɔ́metálí h̄o mu ɪwɪ. Ní mu gyí Israelf̄o owíe amu a, ɔ́kplí tsu oyí ámu, méní ab̄óh̄o mu gyi. ⁴³ Ȳee ɔ́b̄ee Bulu mu Bi mu gyi, mu ansí d̄in Bulusu. Bulu ɔ́lé mu séi, akí ání otekle mu asón.”

⁴⁴ Alí kén awikplu ámuó beda mántá nyikpalíhesu mu wá ámu é b̄obwe mu ahinlá ní.

*Yesu Lowu**(Marko 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohane 19:28-30)*

⁴⁵ Owí leta ɔsolóu amɔsu fée, tsú dódúanyɔtɔ alu yófun ntópwɛ dɔsatɔ. Owí metrá lun ɛ. ⁴⁶ Dɔsa ámotɔ á, Yesu lókplɔn kóklókókú Hebri ɔblítɔ ɔbéɛ, “Eli, Eli, Lama Sabaktani?” Mú así gyí, “Mí Bulu, mí Bulu, ntogyi só fakpá mí ɔma?”

⁴⁷ Bréá ahá ámúú bulí inu ámotɔ aku bonu asón ánfí á, beblí beɛ, “Ɔde Elia kpolí.” ⁴⁸ Inu amótɔ ɔku lésrí yótsu ɔsapɔ, pódá ntá ɔdátɔ, púyí oyísó, tsú mó fúá, pótin mu ɔnɔ ɔbéɛ onúu.

⁴⁹ Táme mu aba atráhe amu bebláa mu beɛ, “Si, alu kí beɛ Elia ɔbéba bɔhɔ mu.”

⁵⁰ Yesu létrá kplón kóklókókú, ɔlele ɔhé.

⁵¹ Inu Bulu lébalí tati ámúú bɔpɔká Bulu Ɔtswékpa obu ámotɔ anyɔ, tsú awunso beyi así kɔaan. Bulu léha ɔsolóu lekpinkí, ɔleha abutá lemamáin.

⁵² Olefinfinki ntsán, aha wankíhé tsɔtsɔtsɔ bɔkɔsú tsú afúlítɔ. ⁵³ Yesu kɔsú tsú afúlítɔ ɔma a, aha wankíhé ánfí bakɔsú tsú afúlítɔ ánfí bɔyɔ Yerusalem wúlu wankíhé ámotɔ, yéle iwí ɔwan súná ahá tsɔtsɔtsɔ.

⁵⁴ Bréá ísá akɔpú ɔhandɛ pú ísá akɔpú ámúú buɛ Yesu iwí gyóo amu bowun ɔsolókpinkí ámu pú tɔá ide mósú yɔ fée á, ifú lehie kítá amú, beblí beɛ, “Lélé, Bulu mu Bi óyin ánfí gyí.”

⁵⁵ Atsɔ tsɔtsɔtsɔ bobuo Yesu, buɛ muɔsu kí tsu Galilea ɔmátɔ. Amú é besi lí tsútsúútsú, buɛ mu kí sisí. ⁵⁶ Amótɔ aku gyí, Magdalayintse Maria muɔ Maria ání ɔlɔkwí Yakobo muɔ Yosef pú Sebedeo mu ka ání ogyi Yakobo muɔ Yohane aná oyín.

*Yesu Pulá**(Marko 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohane 19:38-42)*

⁵⁷⁻⁵⁸ Bréá owí dɛpɔɔn a, Arimateayin iwí onyapú ɔkɔá butetí mu Yosef, alamlí Yesu ɔkasípú lóyɔ Pilato wá, yókulí mu ɔbéɛ, osí Yesu fúli amu ha mu. Pilato léha ání busíi fúli amu ha mu. ⁵⁹ Mú su Yosef lópu ɔhráda ání iletin wankláán kíkí fúli amu iwí, ⁶⁰ ɔlɔpu mu yówa ɔbɔ pɔpwɛ ání aladá butátɔ yáí há mu iwí. Mú olemináa ibwi yíléyílé ku tin ɔbɔ ámu ɔnɔ, ɔlenatí. ⁶¹ Magdalayintse Maria muɔ Maria nyɔɔsi amu besi butsie inu fón buɛ ntsán ámu kí sisí.

Yesu Ntsán Gyo

⁶² Yudafo iwísu ɔdaké ɔyi kehe, igyi ɔkpónú ɔdaké á, Bulu igyí ahapú dehen, Farisifo ámu fée pú Pilato befia. ⁶³ Bebláa mu beɛ, “Owíe, anlakáin ání bréá ofunupu anfi tsie nkpa á, ɔleblí ɔbéɛ, ‘Nkensä ɔma a, Bulu ɔbélakúsúa mi tsú afúlítɔ.’” ⁶⁴ Mú su ha abuyogyo mu ntsán ámu ɔnɔ wankláán, yófun eke sáásí. Ní megyí alí á, mu akasípú amu bóyowi mu lé, bemlé ahá beɛ alakúsú. Ibá alí á, akasípú amu ahámlé bódɔn mu kle.”

⁶⁵ Pilato lébláa amú ɔbéɛ, “Ísá akɔpú ní. Mliha amú abuyogyo inu wankláán alí mlétalí.”

⁶⁶ Mú su beyétan ɔbɔ ámu ɔnɔ wankláán, há agyópu bogyo mó así.

28*Yesu Kɔsú Tsú Afúlítɔ**(Marko 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohane 20:1-10)*

¹ Yudafo ɔkpónú ɔdaké ɔyi kehe, igyi Kwasieda baka a, Magdalayintse Maria muɔ Maria nyɔɔsi amu bɔkɔsú yó Yesu ntsán ámu ɔkíkpa. ² Inuɔ á, ɔsolóu lekpinkí kóklókókú, Bulu-ɔbɔpu lékplí tsú ɔsúsú bemináa ibwi yílé ámu lé ɔbɔ ámu ɔnɔ, tsíá mósú. ³ Mu ansítɔ lehie wankí, ide ogyá kpa. Mu atadié é lofulí futútúútú fé opuli-mpútú. ⁴ Bréá bowun mu a, ifú lehié kítá inu agyópu amu, bekpinkí kpakpakpa, dida, lwíí fé afúli.

⁵ Bulu-ɔbɔpu amu lébláa atsi ámu ɔbéé, “Mlímánya ifú! Nawun ání Yesu amóó beda mántá oyikpalíhesu ámu mlidédunká. ⁶ Ɔma nfi. Bulu lakósóa mu fé alá ɔleblí yáí. Mlibeki ɔtíné amóó bɔpu mu tswi amu. ⁷ Mliwa ɔsa yebláa mu akasípó amu mliaa, Bulu lakósóa mu tsú afúlitɔ. Alagya mli nkpa ɔyó Galilea ɔmátó. Inó mlówun mu ni. Asón ání mbu ha mli ní.”

⁸ Ifú lekítá atsi ámu, táme bɔpu ansigyí tsíí ɔsrí tsú opulákpá inu bɔyó yébláa akasípó amu tóá bawun.

⁹ Imɔwa ɔpá kuku Yesu léfia amó, há amó ité. Inu beda akpawunu kítá mu ayabi, súm mu. ¹⁰ Yesu lébláa amó ɔbéé, “Mlímánya ifú. Mliyebláa mí apió ámu mliaa, bɔyó Galilea ɔmátó. Inó bówun mi ní.”

Ntsán Agyópu Amu Asun Klahé

¹¹ Bréá atsi ámu bɔpu bɔyó á, ntsán agyópu amu aku é bɔyɔ wúlutɔ yébláa Bulu igyí ahapú dehen amu tóá ilaba féé. ¹² Inu su Bulu igyí ahapú dehen amu beti Yudafɔ ahande amu féé fia, kítá agywun. Beha ntsán agyópu amu kóba tsɔtsɔtsɔ. ¹³ Beha amó ɔnó beé, “Mlibli mliaa, ‘Onyé, bréá anidédidi á, Yesu akasípó amu béba bowi mu náti.’ ¹⁴ Ní Roma ɔhande onú á, ania munyɔ abéblí mú, méní mlimóowie asóntó.”

¹⁵ Mú su ntsán agyópu amu botsulá hɔ kóba amu, begyi dinká Bulu igyí ahapú dehen amu asun blíhé anfisv. Ɔnó ánti beha amó ánti lobwie wá Yudafɔ ɔmá ámu féétó bɔfun nde.

Yesu Iwɔwanle Súná Mu Akasípó

(Marko 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohane 20:19-23; Gyumagyihe 1:6-8)

¹⁶ Akasípó dúɔkun ámu benatí yó Galilea ɔmátó, ibu amóó Yesu lósuná amó ɔbéé bufia mu músú ámuvu. ¹⁷ Bréá bowun mu a, beda akpawunu súm mu, táme imɔwankí amótó aku ánti mu ni. ¹⁸ Múó Yesu lókpokpé ba amó wá, blí ɔbéé, “Bulu lapú ɔsú móa así túmi féé wá mí ibitɔ. ¹⁹ Mú su mliyɔ ɔyító féé, amlibwe ahá féé mí akasípó. Mlibɔ amó asú Ɔsí, Obí pɔ Ɔɛe Wankíhé dátó. ²⁰ Mlisuna amó abugyi mbla amóó nɔwa há mli ámu féésó. Mlibi ánti mbu mli wá brégyíbré, yɔfun ɔyí ɔnómɔ.”

Asun Wankláán Aní Marko Lówanlín

*Asú Ọ̀bapọ̀ Yohane Bulu Asún Ọ̀kanda
(Mateo 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohane 1:19-28)*

¹ Alí Bulu mu Bi Yesu Kristo iwí asun wankláán ámu ilotsuá así ní. ² Uleba mótó fẹ́ alíá Bulu onósú ọ̀tọ́pọ̀ Yesaia lówanlín wá mu ọ̀wulótó ọ̀bẹ́e,

“Kí, nde obí wa gya fu nkpa.

Mu ọ̀bẹ́la ọ̀kpa há fọ́ ní.

³ Ọ̀kọ̀ dẹ̀kplun dimbísó ọ̀bẹ́e,

‘Mlila aní Wíe ọ̀kpa.

Mlitswii ọ̀kpa ha mu!’ ”

⁴ Asú Ọ̀bapọ̀ Yohane léba ọ̀de ahá asú bọ, ọ̀de Bulu asún ọ̀kan da Yudea dimbísó ọ̀bẹ́e, “Mludamli kluntọ, amlisi lakpan bwe. Bulu osikie mli, ambọ mli asú.” ⁵ Ahá botsu Yerusalem wúlutọ pọ́ Yudea ọ̀mátó fẹ́e bá mu wá. Bele amó lakpan blí, ọ̀lẹ́bọ amó asú Yordan ntsutso.

⁶ Yohane lówa kpósó-imi atadiẹ, ọ̀lọ́pọ ọ̀wulọ-kpákpá ọ̀fẹ́ klí músú. Atsantsanku pọ́ ọ̀kwén otegyi. ⁷ Oletsia dá asún ọ̀kan, blí ọ̀bẹ́e, “Ọ̀kọ́ ọ̀dun mi bu ọ̀ma ọ̀bá. Mmọ́fun aní nógyonká sánkí mu ntukota ọ̀fẹ́ kúráá. ⁸ Mí mó á, ntsu ndepubó mli asú, táme mu mó ọ̀bọ́pọ Ọ̀je Wankihé bó mli asú.”

*Yesu Asúbọ́ Pọ́ Mu Isókí
(Mateo 3:13–4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)*

⁹ Nke ámutọ á, Yesu lótsu Nasaret, wúlúá ọ̀bọ Galilea ọ̀mátó ba Yohane wá, Yohane lóba mu asú Yordan ntsutso. ¹⁰ Yesu lénya dáli ntsu ámutọ alí, olowun nwlótáa lefinkí, Ọ̀je Wankihé dẹ̀kplí dali mótó fẹ́ abróduma, ọ̀lobogyonká musu. ¹¹ Inu ọ̀me ku lótsu ọ̀sósó ọ̀bẹ́e, “Fúgyí mí bíá ntọ́dwe, mi ansí tehié gyí fọ́ iwí ní.”

¹² Inunọ Ọ̀je Wankihé amu lékpa Yesu ya dimbísó. ¹³ Oletsia inu nke advana, Satan létsia bọsọ mu kí. Mva pututọ-mbwi létsia, Bulu-abọpọ beba beki musu.

*Yesu Gyumagyihe Asitsudá
(Mateo 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)*

¹⁴ Bekitá Yohane tswi obu ọ̀ma a, Yesu lóyọ Galilea ọ̀mátó, ọ̀de Bulu asun wankláán ámu ọ̀kan da. ¹⁵ Ọ̀bẹ́e, “Bré ámu lafun. Bulu iwíegyi ámu lawíe wóyí tá. Mludamli kluntọ ba Bulu wá, amlhọ mu asun wankláán ámusu gyi.”

¹⁶ Eke ọ̀ku Yesu ná Galilea ọ̀pọ onó, olowun Simon mva mu gyama Andrea. Bude asawu tswi, tsúfẹ́ aye alepọ́ bogyi. ¹⁷ Múọ ọ̀lebláa amó ọ̀bẹ́e, “Mliba bobuo mi. Nóbwe mli anyánkpọsa alepọ́.” ¹⁸ Inunọ besi amó asawu aná tswi, kplá buo mu.

¹⁹ Ọ̀lenatí yó nkpa kpalobí á, olowun Sebedeo abí, Yakobo mva mu gyama Yohane é. Bubu ọ̀kluntọ, bude amó asawu bín. ²⁰ Inunọ Yesu létí amó é, benatí sí amó sí móa mu apafọ́ wá ọ̀klun amọ́ta ba bobuo mu.

*Yesu Ọ̀je Laláhe Gyáa
(Luka 4:31-37)*

²¹ Yesu mva mu akasípọ́ bọyọ Kapernaum wúlutọ. Ọ̀lọyọ Yudafọ́ ofiakpa yósuná atọ́ ọ̀kpúnú ọ̀daké. ²² Mu atosunáhé lobwie amó onó, tsúfẹ́ olosuná amó atọ́ tímísi. Megyí fẹ́ Mose mbla asunápọ́ amu.

²³ Oyin ɔku léba ofiakpa inu, ɔɛ laláɛ bu musu. ²⁴ Ɖɔɔkplón blí ɔbéɛ, “Yesu Nasaretyin, amansu búv ania fɔnyɔ nsuné? Ani ɔhikpá fɛbá lóó? Nyin ɔhá oduá fɔgyi. Fúgyí Bulu Ɖha Wankíhé amu ni!”

²⁵ Yesu lóɔkplɔn wa ɔɛ ámu ɔbéɛ, “Kpa ɔnó bun, afɔdali mɔɔɔ.”

²⁶ Inu ɔɛ laláɛ amu lówɔsúu oyin ámu ɔwɔnlínsó, sɔrá okitikíti kóklókóó, dáli mɔɔɔ. ²⁷ Ɖnó lobwie amú fée, befíté aba bɛɛ, “Ntɔ ofúla ni? Iní mú á, atosunáhé pɔpɔwe ni. Oyin ánfí bu túmí, ɔɔkplón wa ɔɛ laláɛ, itobú mu.”

²⁸ Iní su Yesu idá lekkléi wá Galilea ɔmá ámɔɔ fée.

Alɔɔ Tsɔtsɔtsɔ Tsa

(Mateo 8:14-17; Luka 4:38-41)

²⁹ Yesu mɔɔa mu akasípú benya dáli Yudafo ofiakpa inu ali, bɔyɔ Simon mɔɔa Andrea wóyító. Yakobo mɔɔa Yohane é bubu amótó. ³⁰ Bɔyɔ á, owísó lakítá Simon mu sia tsíhé, ɔda. Inuɔu bebláa Yesu ɔtsi ámu iwí asún. ³¹ Múú ɔɔyɔ yékítá ɔtsi ámu ibi, tsú mu kósó. Inuɔu owísó ámu lókusú musu, ɔɔbɔwe amú afɔóɔ.

³² Mú ntópwe fɔɔn a, bɔɔu alɔɔu pú ahá ání ɔɛ laláɛ de amú háan fée ba Yesu. ³³ Wúlu amu fée beba befia wóyí ámu ɔnó. ³⁴ Yesu létsa ahá tsɔtsɔtsɔá buɔde ɔɔ ɔtsan-ɔtsan lɔ, olegya ɔɛ laláɛ tsɔtsɔtsɔ é lé ahátɔ. Ɖmeɛha ɔɛ laláɛ amu abɔtɔ, tsúfé amú fée bɔyin mu.

Bulu Asún Ɖkanda Galilea Ɖmátó

(Luka 4:42-44)

³⁵ Mú ɔyi kɛɛ bakɛ a, Yesu léɔdali wúlu amɔɔɔ yɔ itsétó ɔɔɔ mpáí bɔ. ³⁶ Táme Simon mɔɔa mu aba bɔbɔ mbódí dúnká mu alu yówun mu. ³⁷ Bréá bowun mu a, bebláa mu bɛɛ, “Ahá fée buɔde fú dunká.”

³⁸ Múú Yesu lébláa amú ɔbéɛ “Mliha ayɔ awúlu bámbású, anyɛda Bulu asún ámu ɔkan inu é, tsúfé iní su neba ni.”

³⁹ Inu ɔɔyɔ yéki Galilea ɔmátó fée, ɔɔɔ asún ámu ɔkan da Yudafo ofiakpa fée, ɔɔɔ ɔɛ laláɛ é gyáa le ahátɔ.

Ilɔ Pɛɛ Ɖɔɔpú Ɖku Tsa

(Mateo 8:1-4; Luka 5:12-16)

⁴⁰ Ilɔ pɛɛ ɔɔpú ɔku léba beɔda akpawunu Yesu ayabitɔ, kókóli mu ɔbéɛ, “Owíé! Ní fótɔsulá á, fétalí há mí iwí bépli.”

⁴¹ Mu asún lówa Yesu nwe. Mú su ɔletínkí ibi da mu, bláa mu ɔbéɛ, “Natsúlá, fú iwí iplí!” ⁴² Inuɔu ɔɔ pɛɛ amu ɔleta, mu iwí lépli. ⁴³⁻⁴⁴ Múú Yesu léɔda mu ɔlá ɔbéɛ, “Mábla ɔhaa asún ánfí. Natí laa afɔɔu fú iwí yosuná Bulu igyí ɔhapú, afɔha mu iwígyurátɔ amúú Mose mbla lósuná tsú ɔɔ pɛɛtsa iwí ámu. Igyi adánsie suna ahá ání fú iwí laplí.”

⁴⁵ Táme oyin ámu lénya dáli inu ali, ɔɔwa mú ɔkan da bi. Ɖɔɔɔda asún ámu ɔkan wúlu amɔɔɔ fée fiá. Mú su Yesu métra talí lé iwí ɔwan wíé wúlu kukɔtɔ, itsétó oletsíá tsíá. Táme mú ó á, ahá betsíá tsú ntíné-ntíné ba mu wá.

2

Tsukɔle Osínpu Tsa

(Mateo 9:1-8; Luka 5:17-26)

¹ Nke kpalobí ku ɔma a, Yesu léyinkí yó Kapernaum wúlutɔ. Ahá bonu ání alaba wóyí. ² Mú su ahá tsɔtsɔtsɔ beba bɔbɔlá wóyí ámu. Ɖkpa kúráá itráa ma inuá fótɔɔn wie mótó. Yesu léɔda Bulu asún ámu ɔkan súná amú. ³ Ahá abaná bɔsɔrá tsukɔle osínpu ɔku akpasu ba mu. ⁴ Ɖɔɔm amu su buɔmenya ɔkpa pú mu wíé Yesu wá. Iní su bɔyóɔɔ obu ámu awunso, dá mú ɔtineku tíí, bekplíá akpa amu tsun ɔbó ámɔɔɔ, pú mu tswí Yesu ansító. ⁵ Bréá Yesu lówun ání bahɔ mu gyi a, ɔlebláa tsukɔle osínpu amu ɔbéɛ, “Mí bí, nasí fú lakpan kíé fú.”

⁶ Inu Mose mbla asunápo akvá bɔtsie inu, beblí wá nwuntɔ beɛ, ⁷ “Ntɔ asón oyin ánfí déblí alí? Megyí mbusuo álabó á? Ma é ɔbétalí sí lakpan kíé ahá dun Bulu nkɔlɛ?”

⁸ Yesu lébɪ ání bɔde nwéɛn gyí amó nwuntɔ. Mú su ɔlefíté amó ɔbéɛ, “Ntogyi só mlídé ínɪ odu gywíín? ⁹ Mómɔ bówa ablílé ání nébláa tsukɔlɛ osínpu anfi? ‘Nasí fú lakpan kíé fú’ ntéɛ ‘Kusɔ tsu fú akpa afɔnatɪ?’ ¹⁰ Táme ndekléá mlibí ání mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi ánfí mbu túmɪ ɔyí ánfítɔ sí ahá lakpan kíé amó.” Inu ɔlebláa tsukɔlɛ osínpu amu ɔbéɛ, ¹¹ “Nde fú bláa mbéɛ, kusɔ! Tsu fú akpa afɔnatɪ yɔ wóyító!”

¹² Inuɔɔɔɔɔ ɔlɔkɔsú, tsú mu akpa, náti amó ansító inu. Inɪ lówa amó féé wánwan, bekanfú Bulu blí beɛ, “Anumókówun ofúla anfi odu kɪ.”

Lewi Ti (Mateo 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³ Yesu létrá yɔ Galilea ɔpu ɔnó. Ɔɔm kɔnkpɔnkpɔntɪ beba mu wá, olosuná amó ató. ¹⁴ Bréá ɔlɔpu ɔyó á, olowun Alfeo mu bi Lewi tsie mu lampóo ɔhókpa. Mú ɔlebláa mu ɔbéɛ, “Bobuo mɪ.” Inuɔɔ ɔlɔkɔsú buo mu.

¹⁵ Mú ɔma a, Lewi létɪ Yesu mva mu akasípó ató ogyíkpa mu wóyító. Lampóo ahópu pú lakpan abwepú tsɔtsɔtsɔ é bobuo mu ba ató ámu ogyíkpa. ¹⁶ Bréá Mose mbla asunápo amɔtɔ akvá bɔgyi Farisifɔ bowun ání Yesu mva lakpan abwepú pú lampóo ahópu bɔde ató gyí a, befité mu akasípó beɛ, “Ntogyi só mva lakpan abwepú pú lampóo ahópu bɔde ibɪ wa gyi ató?”

¹⁷ Yesu lónu asón ánfí, ɔlebláa amó ɔbéɛ, “Alɔpu léhián ɪlɔ ɔtsapú, megyí ahá ání ɪwɪ bu amó ɔnlɪn. Mmɛba aha wankláán ɔtikpá, mboun lakpan abwepú ɔtikpá neba.”

Ɔnókli Iwɪ Asɔn Fitéhé (Mateo 9:14-17; Luka 5:33-39)

¹⁸ Asú Ɔbɔpú Yohane akasípó pú Farisifɔ bɔtetsiá klí ɔnó. Eke ɔku aku beba befité Yesu beɛ, “Ntogyi só Yohane akasípó pú Farisifɔ akasípó bɔteklí ɔnó, táme fú akasípó mú bɔtamaklí ɔnó?”

¹⁹ Yesu léle mú ɔnó ɔbéɛ, “Ní ɔtsɪ ɔkpaínpu bu mu anyawíe wá á, béklí ɔnó? Ekekeke! Iníá ɔbu amó wá ánfí mú á, buméeklí ɔnó. ²⁰ Táme eke ku béba ání békpa ɔká otsiápu amu náti sí amó. Alɪ nke ámɔtɔ béklí ɔnó ní.

²¹ “Ɔhaa tamapú tati pɔpwe tan tati dada. Tsúfé tati pɔpwe amu békɔkɔpú tsíí dáda amu ɪku lé, há ɔtánkpa inu bélatéí tsía. ²² Alɪ kén bɔtamapú nta pɔpwe wá ɔwɔlɔ-kpákpá kente wuhétó ní. Nta pɔpwe amu ibófu fá kente amu tsítsá, yíntá kente amu é. Inɪ su ɔwɔlɔ-kpákpá kente pɔpwetɔ bótɔpú nta pɔpwe wá.”

Ɔkpónú Ɔdaké Mv Wie (Mateo 12:1-8; Luka 6:1-5)

²³ Yesu mva mu akasípó bɔtsun ayó ndɔ kutɔ ɔkpónú ɔdaké, mu akasípó bɔpɔsáa ayó ámu ku wí. ²⁴ Farisifɔ aku bowun amó, befité Yesu beɛ, “Kɪ, ntogyi só bɔde tóá anɪ mbla mɛha ɔkpa bwe ɔkpónú ɔdaké?”

²⁵ Yesu léfité amó ɔbéɛ, “Mlímókókla nu tóá Owíe Dawid lóbwɛ bréá akón de mva mu abúopu, buma tɔtɔá bégyi kɪ? ²⁶ Olebitíwíé Bulu osúmka yótsu bodobodoá bapúhá Bulu igyí ba, mva mu abúopu amu begyi, Bulu igyí ɔhapú dehen Abiata bísó. Bulu igyí ahapú nkɔlɛ bele ɔkpa bótegyi alɪ bodobodo amu.”

²⁷ Mú ɔletrá bláa amó ɔbéɛ, “Nyankpɔsa só Bulu lóbwɛ ɔkpónú ɔdaké ámu. Megyí ɔkpónú ɔdaké ámu só Bulu lóbwɛ nyankpɔsa. ²⁸ Mú su mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi ánfí gyí ɔkpónú ɔdaké mu wie!”

3

Ilatsa Okpónó Odaké

(Mateo 12:9-14; Luka 6:6-11)

¹ Yesu létrá yó Yudafo ofiakpa unu á, oyin oku tsie unu, mu ibi kule lawú. ² Aha aku bude Yesu téé, abuki bée obétsa mu ilo okpónó odaké ámu, méni bénya mu iwí asón blí. ³ Yesu lébláa oyin ámúú mu ibi kule lawú ámu obéé, “Kusu belí amú ansító nfi.” ⁴ Múú defité amú obéé, “Ntó aní mbla léha okpa aní abwéé okpónó odaké? Yilé lóó, ntéé lalahé. Ahóó zha nkpa lóó, ntéé amóó mu?”

Táme zhaa méle mú onó. ⁵ Yesu lópu oblé kí amú bómlí. Uho mu asin, tsúfé kluntá bu amú odwin. Múú deflára oyin ámu obéé, “Tinkí fú ibi amu.” Olenya tinkí mú alí pé, zhé lowie mótó. ⁶ Farisifo ámu bedali yó, amúa Owíe Herode ahá bekitá agywun ununu alíá bóbwe bómó Yesu.

Ahá Tsotsotsó Iló Tsa

⁷⁻⁸ Yesu mva mu akasípó benatí báyó Galilea opu onó. Odám kponkponkponnti bobuo mu tsú Galilea móa Yudea omátó, Yerusalem, Idumea, Yordan bunkra obun pú Tiro móa Sidon nsáuntá ba mu wá. ⁹ Ahá ámu bádubi. Mú su deflára mu akasípó obéé, budúnka oklun ku yai ha mu, méni bumóoputá mu. ¹⁰ Tsúfé alatsá ahá tsotsotsó ilo. Mú su alópu amotó okugyíaku dékléá obópu ibi da mu. ¹¹ Ní ahá aní zhe laláhe bu amúsú benyá wun mu alí á, badida mu ayabiasí, sórá okitikíti blí bée, “Fúgyí Bulu mu Bi ámu ní!”

¹² Táme deflára zhe laláhe amu olá kinkínkín obéé, imáha ahá abubi mu.

Akasípó Amu Adá

(Mateo 10:1-4; Luka 6:12-16)

¹³ Yesu lódu yó busu, deflára ahá aní mu onutó odeklé, báyótu mu. ¹⁴⁻¹⁵ Múú deflára amótó ahá dúanyó, deflára amú mu sumbí ayópó aní mva amónyó bétsiá, otsia wa amú abuyeda mu asón okan, abugya zhe laláhe lé aháto.

¹⁶ Ahá dúanyó ámu adá gyí, Simon aní deflára mu Petro; ¹⁷ Sebedeo abí Yakobo mva mu pio Yohane (deflára amú adá obéé, “Boanerges.” Mú asi gyí, “Ópráda abí.”); ¹⁸ Atráhe gyí, Andrea, Filipo, Bartolomeo, Mateo, Toma, Alfeo mu bi Yakobo, Tadeo mva Simon aní ogyi iwisutsiá adunkápó opasuato zha; ¹⁹ pú Yuda Iskariot aní deflára mu há.

Yesu Mva Beelsebul

(Mateo 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

²⁰ Bréá Yesu lóyo wóyító a, odám betrá ba unu. Mva mu akasípó bumenyá okpa aní bégyi ató kóráá. ²¹ Bréá mu wóyító ahá bonu mu iwí asón á, báyó beyékpá mu, tsúfé buki bée mu nwwun layíntá.

²² Mose mbla asunápo akvá botsu Yerusalem ba unu beblí bée, “Zhe laláhe owíe Beelsebul tsie motó. Mu túmi depugya zhe laláhe lé aháto.”

²³ Mú su Yesu létí amú ba mu iwí wá, deflára amú asón ayébito obéé, “Nkálí Obunsám obétalí gya mu iwí? ²⁴ Iwíe ogyíkpá aní ilaye anyó, bude aba kó íbédida. ²⁵ Wóyí oduá mótó atsiápo bude aba kó é itobwíé. ²⁶ Mú su ní Obunsám dé mu iwí gyáa a, oméetalí líí. Mu onó omokpá ní.

²⁷ “Zhaa méetalí wíé zwonlínpo wóyító yókolá mu ató, nkéti alagyankpá kíklí mu tswi, asa obétalí kólá mu ató fée.

²⁸ “Onokwali nde mli bláa mbéé, Bulu obétalí sí lakpan pú abususu kugyíku kíé nyankpusa. ²⁹ Táme ní oku oblí abususu Zhe Wankíhé amu iwí á, Bulu méesikíé mu ekekéke, tsúfé alabwé lakpan aní sikíé ma mú iwí.” ³⁰ Aha aku beblí bée, zhe laláhe bú Yesutá. Mú su ode íní blí ní.

Yesu Abusuanfó Onutó

(Mateo 12:46-50; Luka 8:19-21)

³¹ Yesu mu yin muva mu apio beba belí kpankpá, bowa oku bee, otí mu ha amó. ³² Odám butsie bomlí mu, bebláa mu bee, “Fó yín muva fó apió bulí kpankpá, bude fó dunká.”

³³ Múu Yesu léfité amó obé, “Amendi gyí mí yín muva mí apió?” ³⁴ Múu alakí ahá amóu butsie bomlí mu amu, blí obé, “Mlíki, mí yín muva mí apió gyí ahá anfi á! ³⁵ Ohagyíoha aní otobwé Bulu apé a, mugyí mí píó pú mí yín ní.”

4

Ató-abí Owunyápu Iwi Yébi (Mateo 13:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Yesu létrá kusú yó ode ató suná Galilea opu onó eke oku. Odám amu bobomlí mu. Mú su olodu wíé oklonto, yétsiá opu amusu, ahá ámu é bulí opu onó inu. ² Inu olosuná amó ató tsotsotsa ayébito obé,

³ “Mlinu! Odotapu oku lóyo ató-abí owunyákpa. ⁴ Bréá ode mú wunyáa a, iku lówulí okpato, mbubwi beba botswetswée mú fée. ⁵ Iku é lówulí abutású, otínéá isi kpalobí dun. Ilawa asa kwe, ⁶ táme bréá owí lelun a, loto mú mó, tsúfé mú nlin moyo otótó. ⁷ Abí ámu ku lobun awuto, awu ámu labulá kítá mú, imedan. Mú su imoswie abí. ⁸ Táme abí ámu ku é lówulí osulú wankláansú, lokwe, dan, swie abí, iku advasa (30). Iku aduesie (60), iku é lafa (100).”

⁹ Inu olomo mú onó obé, “Ohá aní obu asu onúu!”

Tóá Svá Yesu Lótá Ayébisu (Mateo 13:10-17; Luka 8:9-10)

¹⁰ Bréá ilesi Yesu muva sumbí ayapu dúanyo ámu pú ahá kpalobí akvá bubuo mu a, bobwii ipa há mu bee, olé yébi anfi asi suna amó. ¹¹ Múu olebláa amó obé, “Mlí mú á, Bulu lahá mlí okpa obé, mlíbu mu iwígyí ámu iwi ason ηaínhé. Táme nde aha bambá asón bláa ayébisu,

¹² ‘méni bówun lówun,
táme boméebi mú.

Bónu lánú,

táme bomóonu mú asi.

Ní megyí alí teki bédamlí klonto,

Bulu obési amó lakpan kíé amó.’ ”

Ató-abí Owunyápu Yébi Amu Asi (Mateo 13:18-23; Luka 8:11-15)

¹³ Múu Yesu léfité amó obé, “Ní mlímonu yébi anfi asi á, mú nkáli mlóbwe asa mlónu tráhe fée asi? ¹⁴ Ató-abí amóu owunyápu amu déwunyáa amu gyí Bulu asón ámu. ¹⁵ Abí amóu lówulí okpasu ámu gyí ahá amóu benyá nú Bulu asón ámu alí Obunsám labele mú lé amó klonto náti ámu. ¹⁶ Abí amóu lówulí abutású amu gyí ahá amóu bonú asón ámu pé, bahó mú ansigyísú, ¹⁷ táme iníá buma nlin su á, asón ámu itamatsiá amótó yó. Mú su ní budin amósú ntée iwíwosin ku itó amó asón ámu su á, inu buotedida. ¹⁸ Abí amóu lówulí awuto ámu gyí ahá amóu bonú asón ámu a, bahó mú, ¹⁹ táme oyi anfito ato hiánhe iwi gywín, pú mótó atonyahé iwi onsípe tegyi asón ámu. Iní su butamaswíé abí. ²⁰ Abí amóu lówulí osulú wankláansú amu gyí ahá amóu bonú asón ámu a, butegyí mósú. Iní su itehá butobwé yilé fée ahá ató-abí ámu loswie, iku advasa (30), iku aduesie (60), iku é lafa (100) ámu.”

Okandíe Iwi Yébi (Luka 8:16-18)

²¹ Yesu léfité amó obé, “Botonywé okandíe pú oló bun mósú, ntée pówá mpá ayasi? Megyí ofuákpá butapóbian? ²² Toto ma inuá ibéηaín, imélinowan. Ason ηaínhé kuku é ima inuá boméebi mú. ²³ Ohagyíoha aní obu asu onúu!”

²⁴ Múú òlèblí òbée, “Mliyaa asu wankláán mli asón-nutó. Itóá mlópusúsu ha mli aba á, mú kén Bulu òbópusúsu mú wankláán, lápú iku tsia mótó há mli ní. ²⁵ Tsúfé òhá ání odekléá obónu mí atosunáhé amu asi á, Bulu òbópu iku tsia mótó há mu. Táme òhá ání omedékléá obónu mú asi á, Bulu òbóswí mu kpalobí ámúú alabí ámu kóráá.”

Oyí-ibíá Idédáan Iwí Asón

²⁶ Yesu létrá blí òbée, “Bulu iwíegyi amu igyi fé alíá òha todú oyí-ibí mu ndòtò. ²⁷ Ní owí itá á, òhá ámu tekledí. Ní òyi ike a, òtelákósú, táme omeyín alíá itòbwé asa oyí-ibí ámu itòkwe dan. ²⁸ Òsolúu onutó tchá mú tòkwe. Itegyankpá lé ate, wá ntswítswí, asa itòbòbwe abí onutó. ²⁹ Táme ayó ámu inyá blí pé, òdópu amu latsú mu òdayí òyétin mú, tsúfé mú tìnbì lafon.”

Takyí-akpin Ibi Yébi

(Mateo 13:31-32, 34; Luka 13:18-19)

³⁰ Inu Yesu léfité òbée, “Ntò Bulu iwíegyi ámu lèlian? Ntée yébi mòmú nòpusúná alíá igyi? ³¹ Ig yi fé takyí-akpin ibí. Mógyí túkúríbì nyí-abító féé ní. ³² Táme ní idan a, itòbwé ifá fúáhé òn ifá kugyíku. Mú abámbi tekpíkpli, mbubwi bütogyónká mú asi.”

³³ Oletsíá pú ayébi anfi odu tsòtsòtsò súná amú ató, yófon alíá ahá ámu bétalí nú mú asi. ³⁴ Òmèbláa amú asón kùkúá imegyí ayébi òlòpútóí. Táme ní isí mva mu akasípú nkòle a, òtelé tógyító asi.

Atsufú Asibá

(Mateo 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵ Alí eke ámu ntópwesu á, Yesu lébláa mu akasípú òbée, “Mliha afa Galilea òpu yo mú òbun!” ³⁶ Múú bowie òklontò, akasípú amu beplá mú, benatí sí òòm amu. Nklon bámbá ku é lobuo amú. ³⁷ Afú kpònkpònkpònti ku lówa tsúun bì. Mú su ntsu dèda wíé òklon amutò, ideklé ime. ³⁸ Táme Yesu mú òhèlín sumuèsu òklon amu òma òdèdìdì. Akasípú amu betsinkí mu. Múú befíté mu beè, “Osunápú, íniá anidé ntsu wie á, fòmotsu kòkò lé mótó?”

³⁹ Inu Yesu lókusú lé ònó wa afú ámu, òlèbláa òpu amu òbée, “Kpa ònó bun! Dì díín!” Inu afú ámu lési tsúun, inu féé lólóá. ⁴⁰ Múú òlèfité amú òbée, “Ntogyi sù mlidé ifú nya alí? Mlímá hógyi?”

⁴¹ Ifú lèhie kítá amú, befíté aba beè, “Nyankpòsa òmòmú nì, afú móa ntsu kóráá tonú mu òme alí?”

5

Òhe Laláhe Gyáa Le Ogbedéputó

(Mateo 8:28-34; Luka 8:26-39)

¹ Bréá Yesu mva mu akasípú amu bowie Galilea òpu amu òbun Gerasefó* òsolúu á, ² olenya kplí dáli òklontò alí, oyin òkúá òhe laláhe bu mutò lédali tsu afúli opulákpá befia mu. ³ Oyin anfi lapú afúli opulákpá inu bwé mu otsiákpá. Òhíé òbu iyin. Mú su òhaa tamatráa talí bwé mu otsia díín, ntée wá mu ikan. ⁴ Tsúfé tekí betsiá wá mu ayabi pú mu ibi ikan, táme oletsíá tun mú, bíábíá ikan amu tsálífwí. Òhaa é má òwònlín aní òbétalí pón mu. ⁵ Ekekegyíeke òpa móa onyé féé á, òbu afúli opulákpá inu móa abusu, òde okitikítí, òdepú abwi tsantsan iwí.

⁶ Olenya wun Yesu sísí alí, òlesrí yéda akpawunu mu ayabítò. ⁷ Múú òlòsurá okitikítí kóklókúú òbée, “Òsúsúsú Bulu mu Bì Yesu, amansu igyi? Tanu Bulu aní fòmèepití mí ató!” ⁸ Òlèblí asón anfi, tsúfé Yesu lébláa mu òbée, “Òhe laláhe, dali oyin anfitò.”

* **5:1** Gadarafó bu nwóló dada amu akutò.

⁹ Inu Yesu léfité mu obéé, “Nkálí bütetí fú?”

Ólèlè mú ònó obéé, “Mí dá gyí, ‘Òdám’, tsúfè anihíé aní tsó.” ¹⁰ Inu òhè laláhe amu behie kókóli mu beé, òmágya amú lé Gerasefó òsulóv amusu.

¹¹ Mprákuo tsòtsòtsò aku budgeyí okúku kusu inu fún. ¹² Òhè laláhe amu bokokóli mu beé, òhá amú abuyowie mprákuo ámutò. ¹³ Múó òleha amú òkpa. Bedali oyin ámutò yówie mprákuo aní bóbwe fé mpím-anyòtò (2,000). Amú fée besrí kplí okúku ku wíé òpu ámutò, wúwu.

¹⁴ Mprákuo ámu akpapó besrí yéblí asón ánfí ilaba anfi awúlusu pú nkudasí fée. Ahá bedali beé bebá beki tóá ilaba. ¹⁵ Bréá beba bowie Yesu wá á, bowun aní oyin ámúó òhè laláhe betsiá mutò ámu ansító ladí, alawá atadié otsie. Ilówa amú ifú. ¹⁶ Ahá ámúó bowun tóá iléba oyin ámúó teki òhè laláhe tsie mutò ámu pú mprákuo ámusu ámu bebláa amú tóá ilaba fée.

¹⁷ Inu bokokóli Yesu beé, òdálí amú òsulóv.

¹⁸ Bréá olowie òklon ámutò á, oyin ámúó teki òhè laláhe tsie mutò ámu lókokóli mu obéé, òhá amubuo mu nati.

¹⁹ Táme Yesu méha mu òkpa. Mboún òlebláa mu obéé, “Yinki yò fú apíó wá wóyító, afuyébláa amú itò yiléá aní Wíe Bulu labwé há fú, pú alíá alawun fu nwe.”

²⁰ Mú sv oyin ámu lénatí tsontson, òde itò yilé ámúó Yesu labwé há mu blí Dekapoli† awúlu amu fée. Ònó lobwie ahá ámu fée.

*Òhande Òku Mu Bi Mva Òtsi Òku Ilò Tsa
(Mateo 9:18-26; Luka 8:40-56)*

²¹ Yesu léla fá òpu amu yó mú òbun. Bréá òbu òpu ònó inu á, òdám kprònkprònkpròntí beba bobomlí mu. ²² Inu Yudafó ofiakpa òhande òkúá bütetí mu Yairo léba inu. Bréá olowun Yesu a, òleda akpawunu mu ayabitò, ²³ kókóli mu obéé, “Mí bí tshé déwu. Ba, afubòpu ibi dínka musu, mu awútó iwa mu òlun, onya nkpa.”

²⁴ Múó mva Yesu benatí báyó á. Òdám kprònkprònkpròntí bekplá buo mu, kprá pútá mu.

²⁵ Òtsi òku é bu ahá ámutò, obugya de mu wulí nfi dúanyò ní. ²⁶ Alahíé wun ipian ilò atsapó tsòtsòtsò ibitò, hólí mu iwísv ató fée, támè ilò ámu umekálá bwé mu. Iyin idéwa tsía. ²⁷ Bréá òtsi ánfí lónu Yesu nka á, òlòtsun yò mu òma, fifítíwie òdám ámutò yópu ibi da Yesu atadié. ²⁸ Tsúfè òleblí wá mu nwuntò obéé, “Ní nòpó ibi da mu atadié kprán á, ilò ámu ibési mí.”

²⁹ Olenya pú ibi da mu atadié ámu ali, obugya amu léka itin. Olonu mú nka mu awútó aní ilò ámu lasí mu. ³⁰ Inu Yesu lónu mú nka mu awútó mu é aní òhè ku ladálí mutò. Inunu òledamlí kí òdám amu, òlefíté amú obéé, “Ma lápú ibi da mí atadié?”

³¹ Múó mu akasípó amu befité mu beé, “Fú onutó fawun aní òdám bakpá pútá fu. Múó futráa fudefité fèé, ‘Ma lápú ibi da mí?’ ”

³² Yesu lówa ansí kí amútó fée, òde òhá aní òlòpu ibi da mu dunká. ³³ Ifú lékitá òtsi ámu. Mú sv òlòwa kprínkí kprònkprònkpròntí bi, tsúfè oyin itóá alanyá. Inu òleba beda akpawunu Yesu ayabitò, bláa mu ònòkwali amu fée. ³⁴ Yesu lébláa mu obéé, “Mí bí, fú hógyi lahò fu nkpa. Nati iwilwiitò. Fú ilò ámu ita.”

³⁵ Bréá Yesu bu músú òdetóí á, aha aku botsu ofiakpa òhande amu wóyító ba bebláa mu beé, “Òhande, fú bí tshé ámu òdikpa mówa alé. Mátepí trá wa osunápú tóí.”

³⁶ Yesu mékplá asón ámúó budeblí ámu. Mboún òlebláa mu obéé, “Mánya ifú. Fú mú hogyi wule.” ³⁷ Yesu méha òhaa òkpa obuo mu don Petro pú Yakobo mva mu pio Yohane nkòle. ³⁸ Bréá bowie òhande amu wóyító á, Yesu lówun aní ahá

† 5:20 Dekapoli así gyí awúlu dú.

babólá ìnu, budesú, bude okitikíti. ³⁹ Olowie ìnu fité amú òbée, “Ntogyi sù mlídé ipian wúun, mlídé okitikíti alí? Otsibi amú mókúwú, didí òde.”

⁴⁰ Ahá ámu bəmási mu. Mú olegya amú fée dáli ba wunsiné, òlekpa obí ámu akwípó pú mu akasípó amú búbuo mu amú bebitíwíé obu amú otsibi amú da mótó ámutò. ⁴¹ Ìnu òlekítá kebi ámu ìbi, bláa mu amú òblítò òbée, “Talita Kuum!” (Mú así gyí, “Obitebí, kusu!”)

⁴² Ìnu òlòkúsò òna. (Otsibi amú lahò nfi dúanyò.) Ilobwie ahá ámu fée ònó dáfá. ⁴³ Mú òleda amú òlá kínkínkín òbée, buma bláa òhaa asún ánti. Ìnu òlebláa amú òbée, buháa kebi ámu ató ogyi.

6

Buməhə Yesu Mv Wúlutə (Mateo 13:53-58; Luka 4:16-30)

¹ Yesu mu ba mu akasípó bedali òmá ámutò yínkí yó mu wúlutò. ² Òkprónú òdaké lenya fon alí, òlòyò òde ató suná Yudafò ofiakpa. Mu atosunáhé leha ònó lobwie ahá tsòtsòtsòá bonu mú. Mú sù bəfité aba bəe, “Nkónú olenya nyánsa móa ofúlábwe túmi ánti é tsú? ³ Megyí ató osrèpó amú ni. Megyí mu yin gyí Maria, mu apio yinhé gyí Yakobo, Yosef, Yuda pú Simon? Yée ania mu apio tsihé é tsie nfi á?” Benya òbló musu.

⁴ Yesu lébláa amú òbée, “Ahá butobú Bulu ònósú òtópú òtínegyíótíné, táme mu wúlutòfò, mu abusanfò pú mu wóyító ahá mó butamabú mu.”

⁵ Ìniá buməhə mu gyi sù òmetálí bwé ofúla kuku, dun ahá kpalobí akusu òlòpù ìbi dínká, tsá amú ìò. ⁶ Ìlòwa mu ifú ánti buməhə mu gyi.

Akasípó Dúanyò Amv Sumbiwa (Mateo 10:5-15; Luka 9:1-6)

Yesu léki nkuda ánti ìbu bomlí ìnu así, òde ató suná. ⁷ Ìnu òletí akasípó dúanyò ámu ba mu iwí wá. Mú òlòwa amú sumbí abanyò-abanyò. Òleha amú túmiá bópuyi òje laláhesu. ⁸ Òleda amú òlá òbée, “Mlímátsu tətò kítá yó òkpa ámu, dun mli oyi yíáhé! Mlímátsu atogyihé ntée akpankogyo, ntée kóba kítá! ⁹ Mliwa ntòkuta, táme mlímátsu atadié nyòòsí kítá! ¹⁰ Wóyígyíwóyíá mlòswú mótó á, mlítsia ìnu yòfòn bréá mlédali wúlu amutò. ¹¹ Ní mlòyó wúlu kusu, buməhə mli, ntée bumekleá bónu mli atosunáhé, mlídédali mótó mlòyó á, mlíkpa mli ayabitò-isi wòli ìnu, isuna ánti buməbi bwé.”

¹² Mú sù bəyò yéda asún ámu òkan bəe, ahá budámli kluntò. ¹³ Bəgya òje laláhe tsòtsòtsò lé ahátò, bəkpa alòpù tsòtsòtsò é ofobí, tsá amú ìò.

Asú Òbòpú Yohane Lowu (Mateo 14:1-12; Luka 9:7-9)

¹⁴ Galilea òmású ogyípú Herode lónu Yesu iwí asún ánti, tsúfé mu idayilé de òtínegyíótíné. Aku budebí bəe, “Asú Òbòpú Yohane lákúsú tsú afúlitò. Mú sù, òde ofúla anfi odu bwe ní.”

¹⁵ Táme aku é bəe, “Bulu ònósú òtópú dada Elia ní.”

Aku é bəe, “Bulu ònósú atópú dada amutò òku ní.”

¹⁶ Bréá Herode lónu asún ámu a, òleblí òbée, “Yohane amú nēha betun amú látsínkí tsú afúlitò.” ¹⁷⁻¹⁸ Herode léha bəkítá Yohane, wá mu ikan, pú mu wá obu. Tsúfé oletsiá bláa Herode òbée, mbla mēha òkpa ánti obétsiá mu pio Filipino mu ka Herodia amú otsia amú.

¹⁹ Mú sù Herodia lóhò Yohane asún wá iwítò. Òlòbwe agywun ánti òbómò mu, táme òmetálí, tsúfé Herode méhá mú òkpa. ²⁰ Herode yin ánti Yohane asún da òkpa, ogyi òha wankíhé. Mú sù olenya mu ifú, òleki musu wankláán ánti tətò mòbwe mu. Ìbu mótóá Yohane asun blíhé tēhan Herode, táme otekle mó nu.

²¹ Tóá Herodia dédunká léba ha mu. Eke okwá Herode dé mu okwúké gyí a, olotswi apónó, tí ahande pú isá akópú dehen pú Galileafó ahande ba ató ámu ogyíkpa. ²² Bréá Herodia mu bi tsíhé lóbowie abuntá tsa a, ilowa Herode mu ahande amu fée ansigyí. Herode lébláa mu abéé, “Fite mí tógyítá fudeklé, néha fú.” ²³ Inu oléka ntam há mu abéé, “Néha fú tógyítá féfite mí. Ní igyi mí iwíe ogyíkpa ifon kóráá.”

²⁴ Otsibi amu lédalí yéfite mu yin abéé, “Ntá nfite?”

Mu yin lébláa mu abéé, “Fite Asú Obópú Yohane nwun.”

²⁵ Osasu otsibi amu léba bebláa Herode abéé, “Ndekléa fupú Asú Obópú Yohane nwun dinka ilínsú ha mi séséésí.”

²⁶ Asón ámu léhie han owíe amu, táme mu ntam amú oléka, pú ahá amú búbu inu ámu su á, omekléa abótun ntam amu. ²⁷ Inun olowa mu ahá otínpu abéé, ayétin Yohane nwun ba mu. Olayo yétin Yohane nwun obu adikpa inu. ²⁸ Mú olapu nwun ámu dínká ilínsú ba otsibi amu, mu é olapoyáa mu yin Herodia. ²⁹ Bréá Yohane akasípú bonu asón ánfí á, beba botsu mu satin yópulá.

Ahá Mpím-nu Atogyihe Ha

(Mateo 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohane 6:1-14)

³⁰ Yesu sumbí ayópú ámu beyinkí bá bebláa mu atóá bayóbwe pú móá bayósuná fée. ³¹ Mú ama a, ahá buna amú wá alu, bumenyá okpa gyi ató kóráá. Mú su olébláa amú abéé, “Mliha ayó itsétó fléén, ayeda okpónó.” ³² Inu bowie okluntá, pú okpa bayó itsétó otineku.

³³ Táme ahá tsotsotsá bowun amú, bí otínéá bayó. Mú su botsu awúlu ámu féesó, tsíí osrú gyankpá yówie otíné amú Yesu aná bayó ámu. ³⁴ Bréá Yesu lékplí dáli oklun amotá, wun adám kpónkpónkpónti ámu a, amú asón lowa mu nwe, tsúfé bogyi fé akúfa ání buma okpapó. Mú su olosuná amú ató tsotsotsá. ³⁵ Owí lapón a, akasípú amu beba mu wá bebláa mu beé, “Itsétó nfi gyí, owí é latá. ³⁶ Ha amú abuyá nkuda móa awúlu ání ibu bomlí nfi asi yodunká taku gyi.”

³⁷ Táme Yesu léle mú onó abéé, “Mlidunka ató ha amú abogyi.”

Mú befite mu beé, “Abétalí nyá sika* hó ató há ahá ánfí fée bégyi?”

³⁸ Yesu léfite amú abéé, “Bodobodo apin afinu mlíbu? Mliyo amlíyekí!”

Beyinkí bebláa mu beé, “Bodobodo apin anu pú ntsutso iye bwáhé anyá bu inu.”

³⁹ Yesu lébláa amú abéé, “Mliha amú abutsiatsia ifá bóbwe amusu.” ⁴⁰ Betsiá asi akúsú-akúsú, aku lafa (100), aku é aduenu (50). ⁴¹ Inu olotsu bodobodo anu pú ntsutso iye bwáhé anyá ámu. Mú olotsu ansí fúá kí osúsú, oléda Bulu ipán. Inu olebiabía bodobodo amu há mu akasípú amu abéé, buyée ha amú. Oleye iye bwáhé anyá ámu é há amú, bopuhá ahá ámu. ⁴² Amú fée begyi mwe sian. ⁴³ Akasípú amu botásí bodobodo móa iye sianhe amu a, ilobulá alakpá dúanyá. ⁴⁴ Ayin ání begyi ató ámu nkule bogyi mpím-nu (5,000).

Opusu Natí

(Mateo 14:22-33; Yohane 6:15-21)

⁴⁵ Benya gyi ató ámu tá alu, Yesu lébláa akasípú amu abéé, buwíe okluntá abogyankpa fa opu amu yo Betsaida wúluta. Mu mú olesin ama sí adám amu okpa. ⁴⁶ Bréá olesi amú okpa tá á, oladu yó busu yóbó mpái. ⁴⁷ Bréá owí leta, oklun amu lawíe ntsu nsiné á, ilesi Yesu nkule ibu ámu. ⁴⁸ Inu olowun ání oklun amu plá de onlín wa wá akasípú amu, tsúfé afú kpónkpónti detsóun fia amú. Bake-bake a, Yesu lenatí ntsu ámu ayabitá buo amú, odeklé otson amúsú. ⁴⁹ Táme bréá bowun mu a, bukí beé, fúli ogyi. Mú su bósorá okitikí. ⁵⁰ Opúni letsíí amú fée.

* **6:37** Sika ánfí igyi sika futútú lafa-anyá (200), igyi oha nke lafa-anyá (200) ikaká.

Táme ɔlɔwa ɔsa bláa amó ɔbéε, “Mliwa klɔn. Mí ní. Mlimánaya ifú.” ⁵¹ Móó ɔlɔdu wíé ɔklɔn amɔtɔ, afú ámu lɛka itin á. Asón ánfɪ lɔwa amó wánwan. ⁵² Amó klɔntɔ-odwin su bɔmɔkónyá nú bodobodo iwɪ asón ámu asi.

Genesaretfo Alɔpu Tsa
(Mateo 14:34-36)

⁵³ Yesu mva amónyɔ befa ɔpu amu yési Genesaret osubúnɔ, bɔwa ɔfé kítá ɔklɔn amu. ⁵⁴ Benya kplí dáli ɔklɔn amɔtɔ alí ahá bowun Yesu, bí mu ɔtsáwɔle pɛ. ⁵⁵ Mó su besrí yótsu amó alɔpu sórá akpasu, tsú ntíné-ntíné bɔtu mu unu. ⁵⁶ Ɔtínegyíɔtínéá Yesu lóyɔ, igyi wúlutɔ ntée akuda ó á, bɔpu amó alɔpu bɔtswi brɔnɔsu, kókóli mu beε, ɔhá alɔpu amu abɔpu ibi da mu atadiε ɔdanó kpán. Amóá bɔpu ibi da mó féé benya ɔlɔtsá.

7

Atɪfɔ Amándíé
(Mateo 15:1-9)

¹ Farisifɔ pó Mose mbla asunápó aku botsu Yerusalem ba befia Yesu wá. ² Móó bowun ání mu akasípó amu aku bɔmɔfwɪ ibi amándíé ɔkpasu asa bude ató gyí.

³ (Tsúfé Yudafɔ, títriu Farisifɔ bɔmɔkósí amó anáin amándíétó. Mó su ní bɔmɔkófwi ibi amándíé ɔkpasu á, bɔtamagyi ató. ⁴ Alí kén ní bɔmɔkógyóra iwɪ á, bɔtamagyi tóá bɔpu-tsúa bíásó ba ni. Amándíé bámbá ku aná é bu unu, bɔtráa bude mótó tsú nwe núu ntsu, nló pó nlinka iwɪ.)

⁵ Mó su amúa Mose mbla asunápó befité Yesu beε, “Ntogyi só fú akasípó amu bɔtamagyi aní anáin amándíésú, bɔmɔfwɪ ibi amándíé ɔkpasu asa abɔgyi ató?”

⁶ Yesu léle mó ɔnó ɔbéε, “Ɔnɔkwali Bulu ɔnósú ɔtɔpó Yesaia lébli tswɪ tsú mli apinabwebí abwepú ánfɪ iwɪ ɔbéε, ‘Ahá ánfɪ budepu amó ɔnó bú mí, támε amó klɔn bu ifó mí wá.

⁷ Kpaali bude mí sum, tsúfé basí Bulu mbla tswɪ, yó bude anyánkpósa mbla suná.’

⁸ “Mlilasí Bulu mbla ámu tswɪ, mlidé mli anáin amándíétó.”

⁹ Inu ɔlebláa amó ɔbéε, “Mlilapina si Bulu mbla ámu tswɪ nyánsatɔ, ménɪ mlégyi mli onutó amándíésú. ¹⁰ Tsúfé Mose lówanlín wá Bulu mbla ámu ɔbéε, ‘Bu fú sí mva fú yin.’ Ɔletrá wanlín ɔbéε, ‘Ní ɔku lébli asɔkpan tsú mu si ntée mu yin iwɪ á, bɔmóó mu.’ ¹¹ Támε mli mó mliáa, ɔha ɔbétalí bláa mu si ntée mu yin ɔbéε, ‘Tóá tekɪ nɔpuhá fú á, napóbwé Koban.’* ¹² Mlilahá ahá bɔmedé tɔtɔ bwe há amó akwípó. ¹³ Mli anáin amándíé su mlitráa mlímédé Bulu mblasu gyí. Ntobí tsɔtsɔtsɔ é bu unvá mlitráa mlidébwε tsía ínɪtɔ.”

Tóá Itɔkpóí Ɔha Bulu Ansító
(Mateo 15:10-20)

¹⁴ Yesu létrá tɪ ɔɔm amu ba mu iwɪ wá, ɔlebláa amó ɔbéε, “Mli féé mliyaa asu amlinu ínɪ asi! ¹⁵⁻¹⁶ Megyí tóá ɔha tegyi tɔkpóí mu Bulu ansító. Mboún móá ɪtedáli tsu mu ɔnó.†”

¹⁷ Bréá ɔlenatí sí ɔɔm amu yó wóyító a, mu akasípó amu befité mu yébi anfi asi. ¹⁸ Ɔlele mó ɔnó ɔbéε, “Mli é mlitamanú asón asi? Mliméyín ání tóá itowíé ɔha ɔnó tamakpóí mu Bulu ansító? ¹⁹ Tsúfé megyí mu klɔntɔ itowíé, mboún mu iputɔ itowíé, ɔteyéle mó wá ɔkpɔntɔ.” (Yesu léle mótó púsúná ání atogyihe kugyíku iwɪ letɪn.)

* **7:11** Koban asi gyí, napókíé Bulu. † **7:15-16** Mótó yée 16 bu nwóló dada amu akotɔ: Ɔhagyíɔha ání ɔbu asu, onúu!

20 Inu ɔlebláa amú ɔbéε, “Tóá itedáli tsu ɔha klɔntɔ tókprói mu Bulu ansító. 21 Tsúfé ɔha klɔntɔ ágywun laláhe kugyíku tedáli tsu. Mútehá mu ɔtɔwá atsi múa ayin asón, otowí ató, ɔtómó ɔha, ɔtótó mbua, 22 ɔtɔwá ɔnsipe, ɔtɔbwé lalahε, ɔtemlé ahá, ɔtɔwá hakpan, ɔtɔwá olu, otetsii ɔha, ototsú iwí, ɔtɔbwé mimlála. 23 ɔha klɔntɔ, atɔ laláhe anfi féé itedáli tsu. Múttókprói mu ní.”

*ɔtsi ɔkɔá Omegyí Yudayin Hógyi
(Mateo 15:21-28)*

24 Yesu lénatí inu yó Tiro nsáintɔ. ɔlɔyóswí wóyí kɔtɔ. Omedéklé ɔbéε ahá bubú ání maba inu, táme ɔmetalí nájín mu iwí. 25 ɔhe laláhe bu ɔtsi ɔku mu bi tsihétó. Olenya nú Yesu nka alí, ɔlɔwa ɔsa beda akpawunu mu ayabitɔ. 26 Griikiyintse ɔtsi anfi gyí. Bɔkwí mu Siro Foenike ɔsolósu. Olokokóli Yesu ɔbéε, ogyáa ɔhe laláhe amu le mu bi ámɔtɔ. 27 Táme Yesu lébláa mu ɔbéε, “Ha nyebí ámu abumwe asa, tsúfé ima alá fóswwí nyebí atogyihe púhá akíai.”

28 ɔtsi ámu léle mú ɔnó ɔbéε, “Owíé, ibu mótó alí, táme akíai ání buɔa ɔpónó ámu asi é butegyí nyebí atogyihe mpupubiá itekpákpa bun amú ɔpónóasi.”

29 Múu Yesu lébláa mu ɔbéε, “Fabí lé mú ɔnó. Mú su nati, ɔhe laláhe amu ladáli fú bí tsihé ámɔtɔ.”

30 Bréá ɔtsi ámu lóyɔ wóyító a, olowun ání ɔhe laláhe amu ladáli mu bi ámɔtɔ, alási ɔda mpású.

Yesu Létsa Isutin ɔkɔá ɔtamatói Wankláán

31 Yesu lénatí Tiro inu yó Sidon yóbomlí kplí ba Dekapoli† awúlu amu nsáintɔ asa ɔleladú yó Galilea ɔpu ɔnó. 32 Bɔpu isutin ɔku ba mu, ɔtamatalí tóí wankláán. Bokokóli mu beε, ɔpúu ibi dínka mɔsu. 33 Múu ɔlekpa oyin ámu ya ifóntó, pú mu asrebi wá oyin ámu asɔtɔ, olotu atsɔnó dínká mu osrebisu, púdá oyin ámu ɔdandusu. 34 Inu olotsu ansí fúá kí ɔsúsú, lón ɔhe fú. Múu ɔleblí ɔbéε, “Hefata.” Hebri ɔblítɔ. Mú asi gyí, “Finki.”

35 Inunu mu asu lefinkí, mu ɔdandu é lesankí, ɔlɔtɔí wankláán. 36 Múu Yesu léda ahá ámu ɔlá kpákpráákprá ɔbéε, bumábláa ɔhaa. Táme tsé dúdúúúúá ɔleɔda amú ɔlá á, alí kén beda asón ámu ɔkan ní. 37 ɔnó lehie bwíé amú, beblí beε, “Alabwé tógyító wankláán. Alahá asutin buɔe asón nu, amúmu é buɔetɔí.”

8

*Ahá Mpím-na Atogyihe Ha
(Mateo 15:32-39)*

1 Nke ámɔtɔ á, ɔɔm kpɔnkpɔnkpɔntɔ betrá befia Yesu wá. Amú atogyihe leta. Mú su Yesu létí mu akasípú, bláa amú ɔbéε, 2 “Ahá anfi asón de mí nwe wa. Nde eke sáási ɔpá bubuo ní. Butráa buɔma tɔtɔá bégyi. 3 Ní nehá amú bɔpú akón náti bɔyó wóyí á, ansító béyébi amú ɔkpatɔ, tsúfé amótó aku ɔkpa bu ifó.”

4 Múu akasípú amu befíté mu beε, “Nkónó abénya atogyihe há ahá anfi féé bégyi mwe dimbí ánfisu.”

5 Yesu léfíté amú ɔbéε, “Bodobodo afíní mlibu?”

Bele mú ɔnó beε, “Asienó.”

6 Yesu léha ɔɔm amu betsiá ɔsolótɔ. Múu olotsu bodobodo asienó ámu, dá Bulu ipán, olebiabía mótó há akasípú amu beye mú há amú. 7 Bubú ntsutso iye bwáhé kpalobí ku é. Yesu lóyulá mósú, ɔlɔpu mú é há akasípú amu, beye ha amú.

8 Amú féé begyi mwe. Akasípú amu bɔtɔsí isíanhe búlá alakpá yilé asienó. 9 Ahá ámu bóbwe féé mpím-na (4,000), Yesu lési amú ɔkpa. 10 Inunu mɔa mu akasípú bɔɔu wíé ɔklɔntɔ ba Dalmanutafɔ ɔsolósu.

† 7:31 Dekapoli asi gyí awúlu dú.

Farisifɔ Bodunká Ofúla
(Mateo 12:38-42; 16:1-4)

¹¹ Farisifɔ bonu ání Yesu laba ɛnu, beba buɔe mu asón fité. Bebláa mu beɛ, ɔbwéɛ osúna pɔsuna amó ání lélé otsú Bulu wá. ¹² Yesu lólun ɔhé fɔ. Múú ɔlefíté amó ɔbéɛ, “Ntogyi só mli ndemba-abí mlidé osúna dunká amliwun? Mbláa mli ɔɔkwali. Mmóɔbwɛ osúna kuku súná mli!”

¹³ Inu ɔlenati sí amó, yó du wíé ɔklɔntɔ, fá ɔpu ámu yó mú ɔbin.

Farisifɔ Pó Owíe Herode Bodobodotu-afá
(Mateo 16:5-12)

¹⁴ Yesu akasípó amu buɔekáin tsú bodobodo kítá. Ipin kule pé bu ɔklɔn amɔtɔ. ¹⁵ Bréá buɔin ntsu ámusu bɔyó á, Yesu léda amó ɔlá ɔbéɛ, “Mliki wankláán Farisifɔ pó ɔmású ogyípó Herode bodobodotu-afású.”

¹⁶ Akasípó amu befité aba beɛ, “Bodobodo amúú animédé ámu só ɔde asón áñfi blí lóó?”

¹⁷ Yesu lónu asón ání buɔeblí. Múú ɔlefíté amó ɔbéɛ, “Ntogyi só mlidéblí mliaa, mliimédé bodobodo? Mú su ɔklɔntɔ bu mli odwin mli é? ¹⁸ Mli ansibi tamawun ató, mli asu é tamanú asón? Mli tamakáin asónsú? ¹⁹ Bréá neye bodobodo apin anu ámu há ahá mpím-nu (5,000) á, isíanhe alakpá afini mlilótási?”

Bele mú ɔnó beɛ, “Dúanyɔ.”

²⁰ “Bodobodo apin asienó amúú neye ha ahá mpím-na ámu é mé, isíanhe alakpá yíle afini mlilótási?”

Bele mú ɔnó beɛ, “Asienó.”

²¹ Inu Yesu léfité amó ɔbéɛ, “Imɔkówánkí mli kí?”

Ansibi Obwiepó Ɔku Ansibi Bwií

²² Yesu muɔ mu akasípó beba Betsaida wúlutɔ. Aha aku beɔpa ansibi obwiepú ɔku ba. Bobwií ipa há mu beɛ, ɔpúu ibi da mu, ɔtsa mu ilo. ²³ Yesu lékítá ansibi obwiepú ámu ibi, kpá mu dáli wúlu amɔtɔ. Inu olotu atsonó dínká oyin ámu ansibisɔ, pó ibi dínká muɔ. Múú ɔlefíté mu ɔbéɛ, “Fɔde ató wúun?”

²⁴ Ansibi obwiepú ámu lótsu nwun fúá ki, ɔleblí ɔbéɛ, “Nde anyánpósa wúun, táme bugyi fé nyí buna.”

²⁵ Inu Yesu létrá pu mu ibi dínká mu ansibisɔ. Oyin ámu lóbwíí ansibi kí a, mu ansibi lawá alé, ɔde tógyító wúun wankláán nya. ²⁶ Yesu léyinkía mu sísi wóyító ɔbéɛ, “Nati laa yɔ wóyí. Mátepi wíé wúlu amɔtɔ kóráá.”

Ɔhá Aní Yesu Gyi
(Mateo 16:13-20; Luka 9:18-21)

²⁷ Yesu muɔ mu akasípó amu benatí inu bɔyó Kaesarea Filipi awúlusu. Bréá buna ɔkpatɔ á, ɔlefíté amó ɔbéɛ, “Ma ahá beɛ ngyi?”

²⁸ Bele mú ɔnó beɛ, “Aku beɛ, fúgyí Asú Ɔbɔpú Yohane. Aku beɛ, Bulu ɔnósú ɔtɔípú Elia. Aku é beɛ, Bulu ɔnósú atɔípú amɔtɔ ɔku.”

²⁹ Múú ɔlefíté amó ɔbéɛ, “Mli é mé? Mli mígyí ma?”

Petro léle mú ɔnó ɔbéɛ, “Fúgyí Kristo, (ɔhá amúú Bulu ladá mu ofúli amu) ni.”

³⁰ Inu ɔleda amó ɔlá ɔbéɛ, “Mli mábláa ɔhaa mí iwí asón áñfi.”

Yesu Iwiasin Pó Mu Lowu Iwí Asón Blí
(Mateo 16:21-28; Luka 9:22-27)

³¹ Inu Yesu léfi asi ɔde asóntó le súná amó ɔbéɛ, “Ilehián ání mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi áñfi néhie wun iwiasin tsɔtsɔtsɔ. Yudafɔ ahandɛ, Bulu igyí ahapú dehen pó Mose mbla asunápú fée bekiná mí beɛ, megyí mígyí Kristo amu. Bómɔ mí, táme Bulu ɔbélakúsúá mi tsú afúlito nkensá ɔma.” ³² Ɔmɔpu asón áñfi njáin amó. Mú su Petro létí mu ya itsétó yéka mu itin ɔbéɛ, ɔmátrá blí ali. ³³ Inu ɔledamli kí akasípó amu, ɔlakplón wa Petro ɔbéɛ, “Satan, nati tɛi mísú! Megyí tóá Bulu dégywíin fɔdegywíin, anyánpósa klé fɔdegywíin.”

³⁴ Inu ɔleti ɔdɔm amu pɔ mu akasípó ba mu iwɪ wá. Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Ní ɔku dékléá obóbuo mi á, osíi t́á otekle bwε, otsu mu oyikpalíhe bobuo mi. ³⁵ Tsúfé ní ɔku léprɪ mu nkpa á, ɔb́hulú mú. Ní ɔku é ĺhulú mu nkpa mía Bulu asun wankláán ámuvsu á, Bulu ɔb́hɔ mu nkpa. ³⁶ Ní ɔku onyá ɔyító ató f́éé, táme ɔhólɪ mu ɔkláa a, labi mɔmu ilɔwa há mu? ³⁷ Nt́ée nto ɔha ɔb́etalí pótse mu nkpa? ³⁸ Tsúfé ní ɔku onyá mía mí atosunáhé péli ndemba-abí laláheá badámli ɔma há Bulu ansító á, mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfɪ é nénya mu péli bréá mía Bulu-abɔpu wánkíhé amu aniná mí Sí numnyamtó abá.”

9

¹ Yesu lóyo mu t́ɪsu ɔbée, “Ɔnɔkwali nde mli bláa. Aku bubu mlito nfi bɔmóowu, yófon bréá bawun ání Bulu iwíegyi amu ina t́umisu íbá.”

*Yesu Iwitsée
(Mateo 17:1-13; Luka 9:28-36)*

² Nkensié ɔma a, Yesu lékpa Petro, Yakobo muva Yohane, muva amónyo ɔbɔɔ yó ɪbu kusu amú nkɔle. Inu Yesu létse amú ansító. ³ Mu atadiε ledamli futútúútú, ide ogyá kpa. T́tɔ ma ɔsulúv anfisvá íbétalí bwé mú íbófulí alɪ. ⁴ Inu Elia muva Mose beε iwɪ ɔwan, amóa Yesu buɔetóí. ⁵ Múú Petro lébláa Yesu ɔbée, “Osunápó, ɪbu aléá abétsiá nfi. Ha ada abú asa. Fú klé kule, Mose klé kule, Elia é klé kule.” ⁶ Ifú lehiε kítá Petro muva mu aba ámu dɔbi. Mó su omowun asón ání ɔblí.

⁷ Inu agyinde ku lobobun amúsú, ɔme ku ledali tsu mótó ɔbée, “Ɔni gyí mí B́í ɔɔwepó ní! Mliyaa asu amlinu mu asón!” ⁸ Inu belaki, táme bɔmetrá wun ɔhaa dɔn Yesu nkɔle.

⁹ Bréá buɔe ɪbu ámu kplí á, Yesu léda amú ɔlá ɔbée, “Mábláa ɔhaa t́á bayówun, yófon ekeá Bulu ɔb́kɔsúa mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfɪ tsú afúlito.”

¹⁰ Asón ánfɪ lesin amú nwuntó, betsiá fité aba beε, “Kɔsú tsú afúlito ánfɪ asɪ mé?” ¹¹ Inu befité Yesu beε, “Ntogyi śú Mose mbla asunápó amu beε, ilehián ání Elia obéyinkí bá asa Kristo amu ɔbéba?”

¹² Ɔleε mú ɔnó ɔbée, “Ɔnɔkwali igyi, ání Elia obégyankpá bá bela tógyító yáí wankláán. Mó ntogyi śú Bulu asun wanlínhé amu kén lébli tsú mí iwɪ ɔbée, mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfɪ néhiε wun ipian, ahá b́sɔpáa mi? ¹³ Nde mli bláa mbée, Elia layínkí bá dodo. Ahá ɔɔbwε mu alíá buɔeklé, fé alíá ɔwanlín wá Bulu asón ámuɔ.”

*Ɔlɔ Dídahe Ɔlɔpó Tsa
(Mateo 17:14-21; Luka 9:37-43a)*

¹⁴ Bréá beyinkí bowie akasípó atráhe amu wá á, bowun ání ɔdɔm kpɔnkpɔɔnkpɔntɪ bafia bomli amú, Mose mbla asunápó aku buɔe akasípó amu nwéen gyí. ¹⁵ Bréá ɔdɔm amu bowun Yesu a, ilɔwa amú wánwan, besrí yéfia mu, há mu ayε. ¹⁶ Yesu léfité mu akasípó amu ɔbée, “Amansu mliá amónyo mliɔébití?”

¹⁷ Ɔdɔm amɔtɔ ɔku léle mú ɔnó ɔbée, “Osunápó, nekpa mí bí yínhé ba fu mbée afɔtsa mu ilɔ. Ɔhe laláhe lahá ɔtamatóí. ¹⁸ Brégyíbréá ɔhe laláhe amu iba muvsu á, itɔwúsu mu, fin mu dá ɔsulótó. Mu ɔnó tɔbwé afu, ɔtɔwí ayín, ɔtesínsɪn. Nebláa fú akasípó mbée, bugyáa ɔhé ámu le muɔ ha mi, táme bɔmetali.”

¹⁹ Yesu lébláa amú ɔbée, “Ndemba-abíá mli má hógyi, alí nétsiá mli wá yó ní? Yófon ɔmenke nnyá klɔn ha mli? Mlikpa kebi ámu ba mi!” ²⁰ Bekpa kebi ámu ba Yesu.

Ɔhe laláhe amu lénya wun Yesu alɪ, ilɔwusúv kebi ámu fin mu dá. Odemináa, mu ɔnó é ide afu. ²¹ Yesu léfité obí mu sɪ ámu ɔbée, “Tsú bré mɔmuɔ ilɔ ánfɪ lefi asɪ?”

Ọlẹlẹ mú ọ̀nọ̀ ọ̀bẹ́ẹ, “Tnú m̀v nyebitọ̀ ọ̀pá. ²² Itọ̀tswi m̀v wá ogyá m̀v ntsu aná fẹ́étọ̀, itekleá ibómọ̀ m̀v, táme ní fétalí bwé tọ̀kọ̀ tsú mú iwí á, wun aní nwẹ afọgyi aní bualẹ.”

²³ Yesu léfité m̀v ọ̀bẹ́ẹ, “Blí fode fẹẹ, ní nétalí? Tógyítọ̀ lẹ̀pọ̀n ha ohógyipọ̀.”

²⁴ Inu obí m̀v si ámu lókplun bí ọ̀bẹ́ẹ, “Nohogyi, táme mí hógyi m̀v m̀v. Gyi m̀v bualẹ, mí hógyi imoní!”

²⁵ Bréá Yesu lówun aní ọ̀dọ̀m amu butráa busrí beba á, ọ̀lọ̀kplón wa ọ̀jẹ laláhe amu ọ̀bẹ́ẹ, “Fú ọ̀dandubiabía m̀v iwí ọ̀jẹ, dalí kebi ámu. Mátrá wie m̀v ọ̀kẹkẹkẹ!”

²⁶ Ọ̀jẹ laláhe amu lósura okitikiti kóklókú, ọ̀lẹtrá wusú m̀v nyányányányáa, ọ̀lẹdalí m̀v. Ọ̀jẹ leta m̀v. Mú sv ahá ámu akọ̀ beblí beẹ, “Alawú.” ²⁷ Táme Yesu lékitá m̀v ibi tsú m̀v fúá, ọ̀lọ̀kọ̀sú líí.

²⁸ Mú ọ̀ma, bréá Yesu m̀v akasípọ̀ amu nkọ̀le bubu wóyítọ̀ a, befité m̀v beẹ, “Ntogyi sọ̀ aní m̀v anímétalí gya ọ̀jẹ laláhe amu dalí kebi ámu?”

²⁹ Mú ọ̀lebláa amú ọ̀bẹ́ẹ, “Iní odu mú á, nkéti mpáí* pé mlétalí pógya mú.”

Yesu Lowu Iwí Asón Blí Otse Nyọ̀sọ̀

(Mateo 17:22-23; Luka 9:43b-45)

³⁰ Bréá Yesu m̀v akasípọ̀ amu benatí inu á, bọ̀tsun Galilea ọ̀sọ̀lọ̀sọ̀, táme Yesu mékléá ọ̀haa ọ̀bí ọ̀tínéá m̀v. ³¹ Tsúfẹ́ ọ̀de akasípọ̀ amu atọ̀ suná ọ̀bẹ́ẹ, “Béle mí, Nyankpọ̀sa-Mu-Bi anfi há adún bómọ̀ mí, táme Bulu ọ̀bélakósọ̀a mí ọ̀kẹ sáásí.”

³² Akasípọ̀ amu bumonu mú asi, ifú é de amú aní befité m̀v.

Ma Ọ̀bóbwe Ọ̀hande?

(Mateo 18:1-5; Luka 9:46-48)

³³ Beba Kapernaum wúlutọ̀. Bréá bowie wóyítọ̀ á, Yesu léfité amú ọ̀bẹ́ẹ, “Ntọ̀ nwéen mlidégyí ọ̀kpatọ̀?”

³⁴ Bekpa ọ̀nọ̀ bun músú, tsúfẹ́ ọ̀hande budeprí. ³⁵ Yesu létsiá asi, ọ̀lẹti akasípọ̀ dúanyọ̀ ámu, ọ̀lebláa amú ọ̀bẹ́ẹ, “Ní mlíto ọ̀kọ̀ dékléá ọ̀bóbwe mlí nkpa ogyápu a, ọ̀bwé m̀v iwí ọ̀ma ogyápu pú mlí fẹ́e osúmpú.” ³⁶ Inu ọ̀lekpa kebi ọ̀kọ̀ belí amú ansítọ̀, látá m̀v pútá, ọ̀lebláa amú ọ̀bẹ́ẹ, ³⁷ “Ọ̀hagyíha aní ọ̀lọ̀họ̀ kebiá ogyi alí mí dátọ̀ lahọ̀ mí. Ọ̀hagyíha aní ọ̀họ̀ mí á, megyí mí ọ̀lọ̀họ̀, mboun ọ̀há amú ọ̀lọ̀wa mí ámu.”

Aní Obúopu

(Luka 9:49-50)

³⁸ Yohane lébláa Yesu ọ̀bẹ́ẹ, “Osunápọ̀, anilówun oyin ọ̀kọ̀ dépu fú dá gya ọ̀jẹ laláhe, aniléka m̀v tin, tsúfẹ́ ọ̀ma aníto.”

³⁹ Táme Yesu lébláa amú ọ̀bẹ́ẹ, “Mlímáka m̀v itin! Tsúfẹ́ ọ̀haa má inuá ọ̀bóbwe ofúla mí dátọ̀, láblí mí iwí asón laláhe. ⁴⁰ Tsúfẹ́ ọ̀há aní ọ̀mọ̀kọ̀sú líí anísv buo aní. ⁴¹ Ọ̀nọ̀kwali nde mlí bláa mbéẹ, ní ọ̀kọ̀ ọ̀há mlí ntsu-owebi mlonu, mí dá aní idin mlísv sv á, ọ̀mọ̀hólí m̀v ipán.

Ọ̀ha Kpa Wá Lakpantọ̀

(Mateo 18:6-9; Luka 17:1-2)

⁴² “Ní ọ̀kọ̀ léha ahá anfi bumọ̀kọ̀dan mísú hógyito anfitọ̀ ọ̀kọ̀ lóbwe lakpan á, ní beda nfúókwebu síán m̀v ọ̀metọ̀, tswi m̀v wá ọ̀putọ̀ pọ̀ á, ibu alé dvn. ⁴³⁻⁴⁴ Ní fú ibi kọ̀le téhá fótọ̀bwé lakpan á, ka mú le! Ibv aléá fọ̀pu ibi kọ̀le nyá nkpa aní itamatá, dvn aní fọ̀pu ibi anyọ̀ wíé isubítí ogyá aní itamaduntọ̀.† ⁴⁵⁻⁴⁶ Ní fú yabi kọ̀le téhá fótọ̀bwé lakpan á, ka mú tswi tsalífwi! Ibv aléá fọ̀pu yabi kọ̀le nyá nkpa aní itamatá, dvn aní fọ̀pu ayabi anyọ̀ wíé isubítí ogyá aní itamaduntọ̀.‡ ⁴⁷ Ní fú

* **9:29** Mpáí m̀v ọ̀nọ̀klí bu nwólọ̀ dada amu akọ̀tọ̀. † **9:43-44** Mótọ̀ yéé 44 m̀v 46 belian 48, táme ima nwólọ̀ dada amu akọ̀tọ̀. ‡ **9:45-46** Mótọ̀ yéé 44 m̀v 46 belian 48, táme ima nwólọ̀ dada amu akọ̀tọ̀.

nsibi téhá fótəbwé lakpan á, loti mó le. Ibv aláá fópυ nsibi kυle wíe Bulu iwíegyi ámυtə, dvn ání fópυ ansibi anyə wíe isubtí ogyá ání itamaduntə. ⁴⁸ Ɖtínéá inu anyambi butamawú, inu ogyá é itamadun.

⁴⁹ “Tsúfé bópυ ogyá tin əhagyíəha iwí, fé alíá butəpú nfóli tin afədiə iwí.

⁵⁰ “Nfóli bu ədwe, táme ní itá ədwe á, ntə bélapúwá mú ədwe?”

“Mliha ədwe itsia mli tə fé nfóli, iwílwii itsia mli mli aba nsuné.”

10

Ɖkákiná Iwí Atosundhé

(Mateo 19:1-12; Luka 16:18)

¹ Yesu lókusú tsú inu yó Yudea əmátó, Yordan ntsu əbín. Ɖdəm betrá befia bomlí mu, əletrá suná amó ató fé alíá ətəbwé yáí.

² Farisifə aku beba mu wá, budekléá bósə mu kí. Mú sv befité mu beə, “Ani Mbla léha əkpa ání oyin əbétalí kíná mu ka?”

³ Yesu léfité amó əbéə, “Nkálí aní náin Mose lówa mbla há mli?”

⁴ Beə mu ənó beə, “Mose léha əkpa ání oyin əwánlín əkákiná əwóló pukina mu ka.”

⁵ Yesu lébláa amó əbéə, “Mli kləntə-odwin sú Mose lówanlín mbla ánfí há mli.

⁶ Tsú bréá Bulu léle əyí á, ətsi móa oyin óləbwə. ⁷ Iní sv oyin obótu sí mu sí muə mu yin yémantá mu kasu, ⁸ amó abanyó bəbwə əyúlú kυle ní. Butráa bumegyi abanyó, mbouín babwé əbakóle. ⁹ Iní sv ahá ání Bulu labwé amó ikυle a, əhaa mámaín amó abasu.”

¹⁰ Bréá beyinkí ba wóyító a, Yesu akasípó amu betrá fité mu asón tsú asón ánfí iwí. ¹¹ Yesu lébláa amó əbéə, “Ní oyin okíná mu ka láyétsiá ətsi bámhá á, alató mbua. ¹² Alí kén ní ətsi okíná mu kulu láyétsiá oyin bámhá á, alató mbua ní.”

Nyebí Yulá

(Mateo 19:13-15; Luka 18:15-17)

¹³ Aha aku bekpá nyebí ba Yesu beə, əpúv ibí dínka amósú, táme mu akasípó amu bəwa iyin wá amó. ¹⁴ Bréá Yesu lówun a, əbló lekítá mu. Múv əlebláa akasípó amu əbéə, “Mliha nyebí ámu əkpa abuba mí wá. Mlumátin amó əkpa, tsúfé ahá ánfí odu bú Bulu iwíegyi ámu ní. ¹⁵ Ɖnəkwali ndə mli bláa. Ɖhá ání əməhə Bulu iwíegyi amu fé kebi á, omóowie mótó.” ¹⁶ Múv əlelatá amó pútá, pú ibí díndínka amósú, oloyulá amó á.

Atonyahé Iwí Atosundhé

(Mateo 19:16-30; Luka 18:18-30)

¹⁷ Bréá Yesu lópυ əkpa əyó á, oyin əku lésrí ba beəda akpawunu mu ayabitə fité mu əbéə, “Osunápú yilé, ntə nóbwe asa nénya nkpa ání itamatá?”

¹⁸ Yesu léfité mu əbéə, “Ntogyi sú fude mí tí əha yilé? Ɖhaa mégyi əha yilé, nkéti Bulu nkυle. ¹⁹ Yéə fuyin Bulu mbla ámu dodo? Ɖbéə, mámə əha, mátə mbua, máwi ató, máka asón dínká fú bású, másisíi əha, bu fú sí muə fú yín.”

²⁰ Oyín ámu lébláa mu əbéə, “Osunápú, tsú mí nyebitə əpá ndə ínı féésú gyí.”

²¹ Yesu léki mu díín, mu asón ləwa mu ədwe. Múv əlebláa mu əbéə, “Ulasí tokukυleá fəbwə. Yefe fú iwísv ató féé, afuye kóba amu ha ahiánfə, ménı fénya siadiə əsúsú. Fəbwé mú tá á, ba afəbobuo mi.” ²² Bréá oyin ámu lónu asón ánfí á, iwí lowu mu. Mú sv əlenatí díín, tsúfé əhíə əbu ató.

²³ Yesu léki bomlí, əlebláa mu akasípó amu əbéə, “Ibéhie wá ənlín asa iwí onyapú obówie Bulu iwíegyi ámυtə!”

²⁴ Bréá akasípó amu bonu asón ánfí á, ənó lobwie amó. Táme Yesu lélabláa amó əbéə, “Mí abí, Bulu iwíegyi ámυtə wie ibéhie wá ənlín! ²⁵ Iləpən ha kpósó ání əbótəsvn əbín-atə əbótó, dón ání iwí onyapú obówie Bulu iwíegyi ámυtə.”

²⁶ Asón ánfí lèha ònó lèhiè bwíé amú. Mú sv bẹfité aba bæe, “Mómó ma mæe Bulu òbóhò nkpa?”

²⁷ Yesu lékí amú díín, òlèbláa amú òbéè, “Tóá ịdòn nyankpọsa bwe mọdón Bulu, tsúfè Bulu mú tetálí bwé tógyító.”

²⁸ Mú Petro lébláa mv òbéè, “Yéè aní mú anílásí tógyító tswi bobuo fọ o!”

²⁹ Yesu lébláa mv òbéè, “Ọnàkwali nde mli bláa. Ọhagyíha ání olesi mv wóyí, mv apíó, mv si mva mv yin, mv abí ntée mv ọsulúv ọmagyáa, mía mí asun wankláán ámv sv á, ³⁰ òbélanya mv wóyí, mv apíó, mv ayín, mv abí pú mv agyapadiè ámv odu tsé lafa séi. Bédínká musu é séi, táme obénya nkpa ání itamatá bré ámvú ịbá ámvú. ³¹ Táme agyankpapu tsọtsọtsọ bẹba bemlí amapu, amapu é bẹba bemlí agyankpapu.”

*Yesu Lowu Iwí Asón Blí Otse Saasi
(Mateo 20:17-19; Luka 18:31-34)*

³² Yesu mva mv akasípú amv bọpọ òkpa bọyó Yerusalem wúluto, Yesu gyánkpá. Iłwa amú wánwan, ifú lekítá ahá ámvú bobuo amú ámv. Múv ọlekpa akasípú dúanyọ ámv ya itsétó, ọletrá bláa amú tóá ịbẹba musu. ³³ Ọbéè, “Mlinu! Ní awíé Yerusalem a, béle mí, Nyankpọsa-Mv-Bi ánfí há Bulu igyí ahapọ dèhèn pú Mose mbala asunápó. Bẹha mí lowu ịpón, pú mí wá ahá ání bomegyí Yudafọ ịbitá. ³⁴ Bóbwe mí ahinlá, tú atsonó wólí mí, nwén mí mpli, mó mí, táme eke sáásí a, Bulu òbókọsọa mị tsú afúlito.”

*Ọhande Osúm Mv Aba
(Mateo 20:20-28)*

³⁵ Sebedeo abí Yakobo mva Yohane bọkpọkpé mantáa Yesu bláa mv bæe, “Osunápó, anidékléá fwbwée tọkv ha aní.”

³⁶ Múv Yesu léfité amú òbéè, “Ntọ mlidéklé mliaa mbwée ha mli?”

³⁷ Bẹbláa mv bæe, “Ha anitọ òkọle otsia fú gyọpısv, òkọle é otsia fú binasv bréá Bulu ọwá fú numnyam.”

³⁸ Táme Yesu lébláa amú òbéè, “Mlíméyín tóá mlidékulí! Mlétalí wun iwıwsın ámvú nẹbá bowun amv, ntée mlétalí wú lowu ámvú nówu ámv?”*

³⁹ Bẹle mú ònó bæe, “Ee abétalí.”

Múv ọlèbláa amú òbéè, “Mlówun iwıwsın ámvú nẹbá bowun amv, wú lowu ámvú nówu ámv é, ⁴⁰ táme mma túmí ání néle ọhá ání obétsiá mí gyọpı ntée binasv. Alı otsiákpá anfi mú ıda gyo ahá ámvú Bulu lalá ınv yát há ámv.”

⁴¹ Bréá akasípú idú atráhe amv bonu asón ánfí á, Yakobo mva Yohane iwı lówa amú ọbló. ⁴² Yesu létı amú fée ba mv iwı wá, ọlèbláa amú òbéè, “Mliyín ání ahá ání butobú amúá bgyi ọmátófọsv agyípú butehíé amú ahá, amú ahande é butenyá túmí ámvú. ⁴³ Táme mlitọ mú á, ımába alı. Ọhá ání odekléá òbóbwe mlitọ ọhande ọbwée mli fée ọkpábi. ⁴⁴ Ní mlitọ ọkv é dékléá òbóbwe mli nkpa ogyápv a, ọbwée mli fée ọkpábi. ⁴⁵ Tsúfè mí, Nyankpọsa-Mv-Bi ánfí é mmẹba mbée, busúm mí. Ahá osúmkpá nẹba, ampv mí nkpa họ ahá tsọtsọtsọ nkpa.”

Ansibi Obwiepọ Ọkv Ił Tsa

(Mateo 20:29-34; Luka 18:35-43)

⁴⁶ Boyówie Yeriko wúluto. Bréá mva mv akasípú pú ọdọm kpọnkpọnkpọntı ámvú bobuo mv amv budedalı ınv á, bowun Timeo mv bi Bartimeo. Mv ansibi labwíé, otsie ọkpátọ ọde ató kulí. ⁴⁷ Bréá olonu ání Yesu Nasaretyin amv détsọv a, ọłwa kplón bı òbéè, “Anı Wíe Dawid mv na Yesu, wun mı nwe!”

⁴⁸ Ámútó ahá tsọtsọtsọ bọkplón wa mv bæe, ọkpá ònó bun, táme mv mú ọlẹlakplón dun alı òbéè, “Anı Wíe Dawid mv na, wun mı nwe!”

⁴⁹ Yesu lési lí, ọlèbláa amú òbéè, “Mliti mv ha mı.”

* **10:38** Mlétalí wun iwıwsın ... wú lowu ámvú nówu ámv? Ntée Mlétalí nu ntá nẹba bonu ntée há bóbọ mli asú ámvú nẹbá bọbọ ámv?

Bokpolí ansibi obwiepó ámu, bebláa mu beε, “Fó klɔn ɪdí fú asɪ, afukusu ba. Ɔde fú ti!”

⁵⁰ Inu oyin ámu lótswi mu ɔsósó atadiε tsálífwí, wáan kusó ba Yesu wá.

⁵¹ Yesu léfité mu ɔbéε, “Ntɔ fudeklé fεε mbwéε ha fu?”

Inu ansibi obwiepó ámu lébláa mu ɔbéε, “Osunápó, ha mí anwun ató!”

⁵² Inu Yesu lébláa mu ɔbéε, “Nati, fú hógyi latsá fú ɪɔ.”

Inu mu ansíbi lobwií, ɔlekplá buo Yesu.

11

Bɔhɔ Yesu Fé Owíe Yerusalem

(Mateo 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohane 12:12-19)

¹ Bréá bowie Betfage móa Betania, awúlu ání ɪbu Nfɔ-nyíbu ámu* asɪ, batá Yerusalem wie tá á, ɔlɔwa mu akasípó abanyó gyankpá. ² Ɔbéε, “Mliyo wúlu anfi ɪda mli ansító ánfítɔ. Ní mlowíε wúlu amu ɔnó á, mlówun afrímú kanáhe ɔku da ɔfétó, ɔhaa mókútsiá musu ki. Mlisanki mu, amlíkpa mu ba mi. ³ Ní ɔku ɔfíté mli ɔbéε, ‘Ntogyi só mlidé mu sankí?’ á, mliɓla mu mliaa, ‘Ani Wíε dé mu hián. Obéyinkía mu ba séi.’ ”

⁴ Bɔyo á, bɔyótu afrímú ibí ámu da ɔfétó wóyí ámu ɔnó ɔkpabáí. ⁵ Bréá bude mu sankí á, aha akvá bulí inu befité amó beε, “Ntogyi só mlidé afrímú ibí ámu sankí.”

⁶ Bele mó ɔnó alɪ ámuú Yesu lébláa amó ámu pépéépé. Besi amú; akasípó amu besankí mó. ⁷ Bekpa afrímú ibí ámu ba Yesu. Beyaí amó atati dínká musu, ɔlɔdu bian musu. ⁸ Amótó ahá tsɔtsɔɔtsɔ beyaí amó atati tswi ɔkpatɔ, aku é bebiabía afitáa bunbun ɔkpa ámusu. ⁹ Ahá ámuú bɔgya Yesu nkpá móa ɔma amu bɔsɔrá okitikíti beε, “Hosiána! Bulu oyúla ɔhá ánfɪ ɔbá anɪ Wíε dátó ánfɪ! ¹⁰ Bulu oyúla anɪ náin Dawid iwíegyí ámuú ɪbá ámu! Hosiána bu ɔsúsúsú!”

¹¹ Bréá Yesu lówie Yerusalem a, ɔlɔyo Bulu ɔtswékpa, ɔlɔwa ansí ki tógyító wunsínésó inu wankláán. Owí lapɔn. Mó su mɔa mu akasípó dúanyɔ ámu beyinkí yó Betania wúluto.

Pɔntɔ Oyí Lwú

(Mateo 21:18-19)

¹² Ɔyi kehe bréá beyinkí tsú Betania bebá á, akón de Yesu. ¹³ Olowun pɔntɔ kuá ilahíε pói sísí, ɪlú mantáa ɔkpa. Ɔlɔyo yéki beε obénya ku mótó. Táme olowie mó asɪ á, afitáa sóón bu mósó, tsúfé oyí ámu swiebí məkófun. ¹⁴ Inu ɔlebláa oyí ámu ɔbéε, “Tsú ndε póya a, ɔhaa méεtrá gyi fú abi swiehé.”

Mu akasípó amu é bonu asón ánfɪ.

Ibia Agyipó Gyáa Le Bulu Ɔtswékpa Wunsínésó

(Mateo 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohane 2:13-22)

¹⁵ Bréá bowie Yerusalem a, Yesu lóyo Bulu ɔtswékpa wunsínésó. Inu ɔlɔwa ató afeɔpó pú ató ahópɔ amu aná féé gyáa dalɪ inu bi. Olowuwíta kóba atséɔpɔ mpónó dá, súnsúnki abródɔma afeɔpó mbíá dá. ¹⁶ Ɔmeha ató afeɔpó ɔkuku ɔsɔra mu ató fehé ka tsɔn Ɔtswékpa wunsínésó inu kóráá. ¹⁷ Olosuná amó ató ɔbéε, “Bɔmɔwanlín wá Bulu asɔn wanlínhé amɔtɔ beε, ‘Béti mí ɔtswékpa beε, ɔmá féé mpáí ɔbɔkpá?’ Táme mlɪlapó inu mlí awikplu ɔɔaínkpá.”

¹⁸ Bréá Bulu igyí ahapó dehen pú Mose mbla asunápó amu bonu tóá alabwé á, bodunká ɔkpa ání bótsɔn mósó mó mu. Benya ifú, tsúfé mu atosunáhé amu leha ɔnó lobwie ɔdɔm amu.

¹⁹ Bréá owí lapɔn a, Yesu mɔa mu akasípó beɔdalɪ wúlu amɔtɔ.

* **11:1** Nfɔ-nyíbu igyi obubwí kuá ɪbu mantáa Yerusalem, bɔtétí mó Olifbu.

Hógyi lwi Atosunáhé
(Mateo 21:20-22)

²⁰ Bréá budetsúon nyanki a, bowun ání pǎntǎ oyí ámu ilawú tsú mó ǎsú beyi asi. ²¹ Inu Petro lékaín asún ání Yesu lébláa pǎntǎ oyí ámu. Múú ǎlebláa Yesu ǎbéé, “Osunápú, ki, pǎntǎ oyí ámuú fǎlwi ámu ilawú!”

²² Yesu lébláa amú ǎbéé, “Mliho Bulu gyi. ²³ Ǫnǎkwali nde mli bláa, ǎhagyíǎha ání ǎbébláa ibu ánfí ǎbéé, ‘Púli yowie ǎpǎtǎ’, omegyí nwéén mu klǎntǎ, olohogyi ání asún ámuú mablí ámu íbéba mótǎ á, íbǎpulí yó. ²⁴ Iní su nde mli bláa mbéé, tógyítǎ mǎkǎlǎ Bulu á, mlihogyi ání mliianyá mó dodo. Mli íbǎ bédá mó. ²⁵⁻²⁶ Ní mliíí mliídé mpái bǎ, ǎku asún bu mli klǎntǎ á, mliisi ǎhá ámu lakpan kie mu, méní mli Sí ámuú ǎbu ǎsúsú ámu é obési mli klé kíé mli.†”

Yesu Túmi lwi Asun Fitéhé
(Mateo 21:23-27; Luka 20:1-8)

²⁷ Yesu mǎa mu akasípú amu bǎtrá yinkí ba Yerusalem. Bréá ǎna odeki Bulu ǎtswékpa wunsínésó inu á, Bulu igyí ahapó dehen, Mose mbli asunápú pú Yudafǎ ahande amu beba mu wá. ²⁸ Befíté mu beé, “Túmi mǎmu fúdepubwé ntobí ánfí? Ma léha fú túmi ámu?”

²⁹ Yesu lélé mó ǎnǎ ǎbéé, “Nfíte mli asun kua kǎle. Ní mliélé mó ǎnǎ há mí á, mí é nébláa mli túmi oduá ndepubwé ntobí ánfí. ³⁰ Bulu wá Asú Ǫbǎpú Yohane lénya túmi pǎbǎ ahá asú lóó, ntéé nyankpǎsa? Mliíbla mli!”

³¹ Amú wǎlewǎle bǎyǎ asún ánfítǎ beé, “Ní ablí aniaa itsú Bulu wá á, ǎbéfíté aní ǎbéé, mó ntogyi só mliímǎhǎ mu gyi? ³² Ntéé ablí aniaa itsú anyánpǎsa wá?” Táme bǎde ahá ámu ifú nya, tsúfé amú féé bohogyi ání lélé Bulu ǎnǎsú ǎtǎpú onutó Yohane gyí. ³³ Mú su bele mó ǎnǎ beé, “Ohwée! Aníméyín ǎtínéá olenya mu túmi tsú.”

Múú Yesu é lébláa amú ǎbéé, “Mómú mí é mméébláa mli túmi oduá ndepubwé ntobí ánfí.”

12

Apafǎ Laláhe Aku
(Mateo 21:33-46; Luka 20:9-19)

¹ Yesu lǎwa amú asún bláa ayébitǎ bi. Ǫbéé, “Oyin ǎku lǎdǎ wáin ndǎ. Olegyi íban bǎmli mó. Olokwi wáin amu onyimékpá, ǎlǎpwe obu fúáhé ku há ndǎ ámu agyǎpǎ. Múú ǎlǎpǎ ndǎ ámu wá apafǎ íbitǎ, olotu ǎkpa. ² Bréá wáin-abí ámu kpǎtǎbi lǎfun a, ǎlǎwa mu osúmpú apafǎ ámu wá ǎbéé, ǎyǎhǎ mu ogyíkpá ba mu. ³ Táme apafǎ ámu bekítá mu, dá mu, gya mu sísí íbǎkpan. ⁴ Ndǎ mu wie amu létrá wa mu osúmpú nyǎsǎ amú wá. Apafǎ ámu bédá mu é, pílan mu nwuntǎ, sǎpa mu. ⁵ Ǫletrá lawá ǎbambá. Mu mó á, bǎmǎ mu. Alí kén bǎbwe atráhe é ní. Bédá aku, mó aku é. ⁶ Ilesi mu onutó mu bi ǎkǎle péá ǎtamatsúlá mǎsu. Ǫki ǎbéé, bǎbu mu mó. Mú su ǎlǎwa mu é. ⁷ Táme apafǎ ámu beblí beé, ‘Ǫní obégyi mu sí ató ní. Mliha amǎ mu, méní ndǎ ámu íbémlí aní klé.’ ⁸ Mú su bekítá mu, mó mó, tswi mu dáli ndǎ ámuǎtǎ.

⁹ “Ékéá ndǎ mu wie amu ǎbá á, ntǎ mliílahogyi mliáa ǎbǎbwe apafǎ ánfí? Ǫbéha bǎmǎ amú. Ǫbélapú ndǎ ámu wá apafǎ bǎmbá íbitǎ. ¹⁰ Ntéé mliímǎkǎkla Bulu asun wanlínhé amu kí? Bǎwanlín beé, ‘Íbwi ámuú obu ayípǎ bekiná ámu

lébemli okonkísǎbwi ní.

¹¹ Bulu lǎbwe mó alí.
Íbu wánwan.’ ”

† **11:25-26** Mótǎ yéé 26 bu nwǎlǎ dada amu akǎtǎ: Táme ní mliímésikíé ahá a, mli Sí ámuú ǎbu ǎsúsú ámu é oméésikíé mli.

¹² Inu Yudafɔ ámu bekleá békítá Yesu, tsúfɛ bebɪ ání amú sɔ alahá yébi ání, táme bode ɔdɔm amu ifú nya. Mú sɔ benatí sí mu.

Lampóoka

(Mateo 22:15-22; Luka 20:20-26)

¹³ Ōma a, bɔwa Farisifɔ pó Owíe Herode ahá beɛ, bɔyétetée Yesu ɔnótó asún nu, abunya mu akítálé. ¹⁴ Bréá beba mu wá á, bebláa mu beɛ, “Osunápó, aniyin ání ɔnɔkwaliɔ fɔgyi. Futamahá ɔhaa ɔtse fɔ agywun, tsúfɛ futamakɪ ɔhaa ansító. Mboún Bulu asún ámú igyi ɔnɔkwali amu fɔdesuná. Mú sɔ anidé fɔ fité anu. Anɪ mbla leha ɔkpa ání akáa lampóo ha Roma owíe dehen Kaesare, ntée animáka?”

¹⁵ Yesu lébi ání buki ansí. Mú sɔ ɔlefíté amú ɔbéɛ, “Apinabwebí abwepó, ntogyi sɔ mlidé mí sɔo kí? Mlitsu kóba amu ɪku ba mi anki.”

¹⁶ Bɔpɔba mu. Mú ɔlefíté amú ɔbéɛ, “Ma nwun pó mu ɪdá dín mósó?”

Bele mú ɔnó beɛ, “Kaesare.”

¹⁷ Mú ɔlebláa amú ɔbéɛ, “Mómú mliɔ tóá igyi Kaesare klé ha Kaesare, amlɔɔ múá igyi Bulu klé é ha Bulu.”

Mu ɪwi lówa amú ifú.

Kusó Tsú Afúlitɔ Iwi Asun Fítéhé

(Mateo 22:23-33; Luka 20:27-40)

¹⁸ Ōpasua kuá bɔtetí mú Sadukifɔ aku beba Yesu wá. Bɔgyi ɔpasua kuá bɔteblí beɛ, kusó tsú afúlitɔ ma inu. Befíté mu beɛ, ¹⁹ “Osunápó, Mose lówanlín tswi anɪ ɔbéɛ, ‘Ní ɔku mɔa mu ka bɔmɔkwí asa olowu sí mu ka ámu a, mu pio otsú mu ka ámu tsia, féki ɔkwu ha owupó ámu.’ ²⁰ Oyin ɔkuɛ abí abasiénó aku betsiá. Amótó ogyankpapo létsiá ɔká, táme ɔmɔkwí asa olowu. ²¹ Mu gyama lótsu ɔsɔrapuka amu tsia, táme mu é ɔmɔkwí. Ōsaasi lótsu ɔtsi ámu tsia. Mu é ɔmɔkwí. ²² Alɪ yótu osienósí amu. Amótó ɔkuku mɔkwí asa olowu. Ōma-ɔma a, ɔsɔrapu amu é lóbowu. ²³ Afúli ɔkusóké a, amótó ɔmɔmu ɔbóbwe mu kulu? Tsúfɛ amú abasiénó ámu féé betsiá mu.”

²⁴ Mú Yesu léle mú ɔnó ɔbéɛ, “Megyí mli ologyi. Mliméyín Bulu asun wanlínhé amu ntée Bulu túmi. ²⁵ Tsúfɛ ní afúli bókósó á, bóbwe fé Bulu-abɔpɔ. Bɔméetsiá aká múa akúlu. ²⁶ Táme afúlikusó ɪwi mú á, yéɛ mlilakla Mose ɔwoló, nú asún ámú Bulu lébláa mu dimbísó bréá olowun oyíbi ku de ogyá tsií, táme ɪmedéhóo amu? ɔbéɛ, ‘Mígyí mli anáin Abraham mɔa Isak pó Yakob Bulu ámu ni.’ ” ²⁷ Inu ɔlebláa amú ɔbéɛ, “Megyí awupó Bulu ógyi, akɪankpapo Bulu ógyi. Mli mú mlilafwí féé.”

Bulu Mbla Ámúto Múá Idɔn

(Mateo 22:34-40; Luka 10:25-28)

²⁸ Mose mbla asunápó amúto ɔkule lóboɔ amú inu, olonu asún ání bɔdebití. Olowun ání Yesu lalé Sadukifɔ ámu asún ɔnó wankláán. Mú sɔ ɔlefíté Yesu ɔbéɛ, “Bulu mbla ámúto mɔmu dún?”

²⁹ Yesu léle mú ɔnó ɔbéɛ, “Bulu mbla ámúto múá idɔn ni. ‘Israelfɔ, mli nu. Bulu ɔkule pé anɪ Wíe Bulu gyí. ³⁰ Mú sɔ pu fɔ klɔn, fɔ ɔkláa, fɔ agywun pó fɔ ɔwɔnlín féé dwe fɔ Wíe Bulu.’ ³¹ Mú nyɔɔsi é gyí, ‘Dwe fɔ bá fé fɔ ɪwi.’ Mbla kuku ɪtráa ma inu á idɔn inu.”

³² Mbla osunápó amu lébláa Yesu ɔbéɛ, “Osunápó, fablí ɔnɔkwali. Anɪ Wíe Bulu nkule pé bu inu, ɔkuku trá ɔma inu. ³³ Apóu anɪ klɔn, anɪ agywun pó anɪ ɔwɔnlín féé dwe mu, adwe anɪ aba fé anɪ ɪwi. Idɔn mbwɪ tóhé pó afɔdiɛ kugyíku.”

³⁴ Yesu lówun ání alabí lé asún ámu ɔnó wankláán, ɔlebláa mu ɔbéɛ, “Foma ɪfɔ Bulu iwíegyí ámúto.”

Mú ɔma a, ɔhaa métrá wa klɔn fité mu asvansu.

Ma Gyí Kristo Amu?

(Mateo 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵ Bréá Yesu dé ató suná Bulu ɔtswékpa nwunsinésó inu á, ɔlefíté ɔbéε, “Nkálí sù Mose mbla asunápó amu betalí blí bεε, Owíε Dawid mu na gyí Kristo, (ɔhá á múú Bulu léda mu ofúli amu)? ³⁶ Tsúfé Ɔηε Wankíhé léha Owíε Dawid onutó léblí ɔbéε,

‘Aní Wíε Bulu lébláa mí Wíε ɔbéε,

“Tsia mí gyɔpɪsɪ nfi

yófun bréá néha fétsatsáa fú alupósú.” ’

³⁷ Owíε Dawid onutó létí mu ɔbéε mu wie. Nkálí sù ɔtráa ogyi mu na?”

Asón ánfí lówa ɔdam kpɔnkpɔnkpɔntí á múú befia bomlí mu amu ɔdwe, bɔpu ansigyí nú mu asón.

Mose Mbla Asunápó Tsiátó

(Mateo 23:1-36; Luka 20:45-47)

³⁸ Yesu léblí mu atosunáhé amutɔ ɔbéε, “Mlíki wankláán Mose mbla asunápósú. Butekle ligá wa náti kí, butekle bεε, ahá bubún ha amú itsiá dunsu.

³⁹ Otsiákpá yilé butekle tsiá Yudafo ofiakpa pú nke ogyíkpá. ⁴⁰ Butesísi asurapu, swíí amú amú wóyí. Butepina bɔ mpáí tɪntɪntɪn ahátɔ póbun amú lalahεsɪ. Bulu ɔbébití amú isɪ kɪnkɪnkɪn!”

Ɔsurapu Ɔku Tswitswi

(Luka 21:1-4)

⁴¹ Yesu létsiá mantáa tswitswi dáka Bulu ɔtswékpa inu, ɔde ahá kí buɔepu amú tswitswi bɔwa mútɔ. Ahá ání amú ibitɔ bu odwin buɔepu kóba akpɔnkpɔntí bɔwa. ⁴² Inu ɔsurapu ɔkúá ɔma tɔtɔ é lópu mu kóba-ana bɔwa dáka ámutɔ. ⁴³ Múú ɔletí mu akasípú amu ba mu wá, ɔlebláa amú ɔbéε, “Ɔnɔkwali nde mli bláa, tswitswiá ɔsurapu anfi ɔma tɔtɔ lawá á, idon ɔhagyíɔha klé. ⁴⁴ Tsúfé atráhe amu féé á, amú kóba tsɔtsɔtsɔ balé kpalobí tsú bɔwa. Táme íniá ɔsurapu anfi mó má tɔtɔ sù tɔá ɔbu féé alapó bɔwa á.”

13

Bulu Ɔtswékpa Amu Bwie

(Mateo 24:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Bréá Yesu lédalí Bulu ɔtswékpa wunsinésó inu ɔyó á, mu akasípú amutɔ ɔkule lébláa mu ɔbéε, “Osunápó, kí mbu wankláán pú abwi akpɔnkpɔntí ánfí bɔpuyi mó ánfí akíle!”

² Múú ɔlebláa mu ɔbéε, “Yéε fawun mbu akpɔnkpɔnkpɔntí ánfí? Bóbwie mó féé bun. Ibwi kule kóráá méesian dɪnká mó bású.”

Iwɔsin Múá Ikwáán

(Mateo 24:3-14; Luka 21:7-19)

³ Bréá Yesu tsie Nfɔ-nyíbu ámusu, ɔde Bulu ɔtswékpa mbu ámu kí a, Petro, Yakobo, Yohane mu Andrea nkule befité mu bεε, ⁴ “Bla aní, bré mɔmutɔ íni féé béba? Osúna mɔmu é ɔbéba, ibósuná ání mó bré lafun?”

⁵ Inu Yesu lébláa amú ɔbéε, “Mlíki wankláán, méní ɔhaa méεmlé mli. ⁶ Ahá tsɔtsɔtsɔ bɔpu mí dá ba bεε, amúgyí Kristo amu ni. Bémlé ahá tsɔtsɔtsɔ bófwí ɔkpa. ⁷ Ní mlonúá isá ladá mantáa mli ntéε ɔtɪnekɪ á, opúni mátsií mli Tsúfé lehián ání íni aná féé béba, táme imedésuná ání ɔyí ɔnómóké ámu lafun. ⁸ Tsúfé ɔmá bókwɔ aba. Awíε bókusú lí abasɪ. Ɔsulúv békpɪnkí ntɪné-ntɪné. Akón é béba. Iní féé igyi fé iwɔsin ání ɔtsi towun bréá ikwí de mu dwiín.

⁹ “Mú sù mli mó mlíki mli iwí wankláán. Tsúfé mí sù bɔpu mli há Yudafo asón agyípú, béda mli amú ofiakpa awúlu-awúlusɪ. Békpa mli ya ɔmású agyípú pú awíε ansítɔ, méní mlégyi mí iwí adánsiε. ¹⁰ Táme ilehián ání bégɪankpá dá asɪn wankláán ámu ɔkan súná ɔyítɔ ahá féé. ¹¹ Ní bekítá mli ya a, mli mágywín

asón ání mléblí. Mlɪblɪ asóngyíasón ání Bulu ɔ́bópɔwá mlɪ ɔ́nó alɪ bré ámɔtɔ. Tsúfɛ́ megýí mlɪ onutó ɔ́bótáí, Ɖɛ Wankíhé ɔ́bótáí tsun mlɪsɔ.

¹² “Apíó béle amó apíó há lowu. Abí así béle amó abí há. Abí é bókusú líí amó akwípósɔ, há bómɔ amó. ¹³ Mí sɔ ahá fɛ́é bólu mlɪ, táme ní mlétalí wá klɔn líí kínkíínkín yófɔn mú ɔ́nómɔ á, Bulu ɔ́bóhɔ mlɪ nkpa.

Iwɔsɪn Wúunbɪ

(Mateo 24:15-28; Luka 21:20-24)

¹⁴ “Táme ní mlowun akísítá itobwíé ɔ́má, ida ɔ́tínéá mlɪmédín ansí ání íbéba a, (aklápɔ, mlɪnu mú asɪ.) Mómú ahá ání bɔbɔ Yudea ɔ́mátó bɔsrɪ yɔ abɔsɔ. ¹⁵ Ɖhá ání ɔ́din obɔsɔ mákplɪ bɔtsu tɔtɔ obuto! ¹⁶ Ɖhá ání ɔ́bɔ ndɔtɔ é máyinkí bɔtsu mu tati. ¹⁷ Amenyapó pú abí-ayín ání bɔpia abi bɔbwe alɪ bré ámɔtɔ, bɔgyówɪ ní! ¹⁸ Mlɪkokoli Bulu mlɪaa, mlɪ ɔ́sríkɛ́ amɔ ímábwe nyankpɔ móa atsalíbí. ¹⁹ Tsúfɛ́ asɔn wunhɛ́ ání íbéba alɪ bré ámɔtɔ odu mɔkóba tsú bréá Bulu lóbwe ɔ́yí ɔ́pá kí. Mú odu kuku é ímétrá ba ekekɛɛɛ. ²⁰ Ní Bulu mɛ́dɪnkí nke ámɔsɔ á, tɛkɪ ɔ́haa méesian ɔ́yító. Táme ahá ámú alalé púbwé mu kle amɔ sɔ aladínkí nke ámɔsɔ.

²¹ “Alɪ bré ámɔtɔ á, ní ɔ́ku lébláa fɔ ɔ́béɛ, ‘Kí, Kristo, (ɔ́há ámú Bulu ladá mu ofúli amɔ) bɔ nfi ntée nána’ á, máhógyi. ²² Tsúfɛ́ ahá ání bɛɛ amúgyí Kristo amɔ pú ahá ání bówa afunu bɛɛ, Bulu ɔ́nósú atáípú bɔgyi tsɔtsɔtsɔ béba ɔ́yító. Bóbwe ofúla pú osúna púmlé ahá. Ní bétalí kóráá á, bémlé ahá ámú Bulu lalé ámɔ é. ²³ Táme mlɪkɪ wankláán! Nabláa mlɪ tógyító asa íbéba.

Nyankpɔsa-Mv-Bi Amɔ Ibábi

(Mateo 24:29-31; Luka 21:25-28)

²⁴ “Iwɔsɪn wúun amɔ ɔ́ma a, owí ɔ́béta, ɔ́sra é ɔ́métrá fɛ́í. ²⁵ Ntsrakpabi békpa tsú ɔ́súsú bɛda. Nwɔlótáa móa mútó ató fɛ́é békpinkí. ²⁶ Ɖhagyíɔ́ha obówun ání mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi ánfɪ napú túmi móa numnyam kpɔnkpɔntɪ mbɔ nwɔlótáatɔ tsú ɔ́súsú nebá. ²⁷ Inɔ Bulu ɔ́bówa mu abɔpɔ báyekpa mu ahá ámú alalé ámɔ tsú ɔ́yí afɔnka ana ámɔ fɛ́ésú.

Ɖyí Ɖnómɔ Iwɪ Osúna

(Mateo 24:32-35; Luka 21:29-33)

²⁸ “Mlɪpɔkɪ pɔntɔ ɔ́yí. Ní mú abámbi ɔ́pɔí, ide ate pɔpwe le á, mlɪtɛbí ání awikpan bré lafɔn. ²⁹ Alɪ kén, ní mlowun ání ntóbí ánfɪ fɛ́é ide mútó bá a, mlébi ání mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi ánfɪ íbábi lafɔn ta ní. Nawíé wóyí ámɔ ɔ́nó tá. ³⁰ Ɖnɔkwali ndɛ mlɪ bláa. Ndɛmba-abí anfi fɛ́é bɔmóowu tá, asa ínɪ fɛ́é béba mútó. ³¹ Ɖsú móa asɪ fɛ́é bótson, táme mí asɔn blíhé mótsɔn ekekɛɛɛ.

Nyankpɔsa-Mv-Bi Amɔ Ibábi

(Mateo 24:36-44)

³² “Táme ɔ́haa méyín eke ntée bréá ntóbí ánfɪ fɛ́é íbéba. Bulu-abɔpɔ bɔmɛyín. Bulu mu Bi ámɔ é méyín, nkétɪ anɪ Sí ámú ɔ́bɔ ɔ́súsú ámɔ nkɔle pé yin. ³³ Mlɪdɪnka ansí iwɪsɔ, tsúfɛ́ mlɪmɛyín ekéá bré ámɔ íbófɔn. ³⁴ Igyi fé ɔ́kwá ɔ́de ɔ́kpa tu, olesi mu wóyí wá mu asúmpú íbitɔ. Ɖleha okugyíɔ́ku agyómá ɔ́béɛ ɔ́bwéɛ. Ɖlebláa wóyí ámɔ ogyópɔ é ɔ́béɛ, ɔ́yírɪ iwɪ ogyo wóyí ámɔ wankláán. ³⁵ Mú sɔ mlɪdɪnka ansí iwɪsɔ, tsúfɛ́ mlɪmɛyín bréá wóyí mu wie amɔ ɔ́béba. Fíali ntópwe o, ɔ́yí-nsíné o, bake o, ntée nyankɪ. ³⁶ Mlɪdɪnka ansí iwɪsɔ, ménɪ ɔ́bá bofwie mlɪtɔ á, ɔ́mɔbɔtu mlɪ ání mlɪladídi. ³⁷ Asón ánfɪ ndɛ mlɪ bláa anfi kén ndɛ ɔ́yító ahá fɛ́é bláa. Mbéɛ, ‘Mlɪdɪnka ansí iwɪsɔ.’ ”

14

Bɛkíkúli Yesu Nwunsɔ

(Mateo 26:1-5; Luka 22:1-2; Yohane 11:45-53)

¹ Ilesi nkenyó Yudafo abugyi Israelfosu Katsun Nke pú Bodobodo MátúhéNke. Alí bré ámutò Bulu igyí ahapú dehen pú Mose mbala asunápú bodunká okpa ání bótson mósú kítá Yesu naintò, mó mu kokooko. ² Táme beblí beε, “Megyí Katsun Nke ánfítò abómò mu, ménì kpokiti méeda omá ámutò.”

Ofobi Fánfánfán Pwólí Yesu
(Mateo 26:6-13; Yohane 12:1-8)

³ Bréá Yesu bu Betania wúlutò, Simon okvá alaló ìlò pèpè kí wóyítò òde ató gyí a, òtsì oku léba ìnu; òde prentwa wankláán kuá ofobí fánfán ání ìbu ibíá bu mótó. Oletíí mú ònò, òletséí ofobí ámu wólí Yesu nwuntò. ⁴ Aku bubu ìnuá ìmòwa amú òdwe. Befíté aba beε, “Ntogyi sù òde ofobí ánfì yintá? ⁵ Teki abétalí fé ofobí fánfán ánfì, mú ibíá bódun òbakóle ofi okule ikáká ánfì, púhá ahíánfò.” Behie wá ìyin wá òtsì ámu.

⁶ Táme Yesu léblí òbéε, “Mlìsi mu! Ntogyi sù mlídé mu háan? Itò yilé alabwé há mí. ⁷ Ahíánfò bétsiá mlì wá ekekegyíεke. Brégyíbréá mlídéklé a, mlétalí wá awítòle há amú, támε mí mú mméetsiá mlítò yó. ⁸ Alabwé móá òbétalí pólá mí òyulúv yáí há mí opuláké. ⁹ Ònòkwali nde mlì bláa. Òyítò òtínegyíótínéá bédá Bulu asun wankláán ámu okan a, béblí tó ánfì òtsì ánfì labwé ánfì púkáín musu.”

Yuda Iskariot Lótsulá Aní Òbéle Yesu Há
(Mateo 26:14-16; Luka 22:3-6)

¹⁰ Mú omá a, mu akasípú dúanyò ámutò okuléá butetí mu Yuda Iskariot lóyówun Bulu igyí ahapú dehen amu, ménì òbéle Yesu há amú. ¹¹ Bréá bonu asón ánfì á, ìehie wá amú òdwe. Behie mu asì ání béká mu ikò. Mú su olodunká okpa ání òbótson mósú lé Yesu há amú.

Katsun Atogyihe Gyí
(Mateo 26:17-25; Luka 22:7-14, 21-23; Yohane 13:21-30)

¹² Bodobodo MátúhéNke ámutò eke gyankpapvá butómó Israelfosu Katsun Nke akúfa lófòn. Yesu akasípú befíté mu beε, “Osunápú, obu mòmòtò ayela ha fu, afugyi Katsun Nketò atogyihe amu?”

¹³ Mú òlòwa amútó abanyó, bláa amú òbéε, “Mlìyò Yerusalem wúlutò, mléfia oyin okvá osu ntsu-òlò, mlìbuo mu. ¹⁴ Wóyí oduátò obówie á, mlífite wóyí mu wie amu mlíaa, ‘Nkónú afò òswíkpa bu, ání mía mí akasípú abéba begyi Israelfosu Katsun atogyihe amu?’ ¹⁵ Obósuná mlì abansóru yilé kuá balá mótó yáí. Mlìbwe ató ámu yai ìnu.”

¹⁶ Yesu akasípú amu bəyò wúlu amutò á, bowun tógyítò alí ámú Yesu lébláa amú ámu pépéépe, bəbwe Israelfosu Katsun atogyihe amu yáí ìnu.

¹⁷ Bréá nsaintò deklúun a, Yesu muva mu akasípú beba ìnu. ¹⁸ Ató ámu ogyíkpa a, Yesu lébláa amú òbéε, “Ònòkwali nde mlì bláa, mlítò okuléá mía munyò ìbì da òlèpetò òbéle mí há.”

¹⁹ Asón ánfì léhie han akasípú amu. Mú su befi asì bude mu fité ikule-kule beε, “Mí ní lóó?”

²⁰ Yesu lébláa amú òbéε, “Mlì ahá dúanyò ánfítò okuléá mía munyò ìbì da òlèpetò òbéle mí há ní. ²¹ Mí, Nyankpòsa-Mu-Bi ánfì nówu fé alíá bəwanlín tswi, támε òhá ámú òbéle mí há ámu ogyówi ní. Ní bumetepí kwí mu kóráá á, teki ìbu alé há mu.”

Yesu Ntópwe Atogyihe Tráε
(Mateo 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Korintofò 11:23-25)

²² Bréá bude ató ámu gyí a, Yesu léle bodobodo ipín, òlèda Bulu ipán, bíábía mótó púhá amú, blí òbéε, “Mlìhò, mí òyulúv ni.”

²³ Inu olotsu ntá-ewe, ɔleda Bulu ipán, póhá amó fée bonu. ²⁴ Múó ɔlebláa amó ɔbéé, “Mí obugya ni. Mú Bulu dépusí mu ntam* ání alaká há ahásv ní. Bétsei mú wólí así ahá tsɔtsɔtsɔ lakpan sv. ²⁵ Ɔnɔkwali nde mli bláa, mmétrá nu wáin-abí ntá áñfi alu yófon ekeá nónu mú pópwe Bulu iwíegyí ámuto.”

²⁶ Benya wá ɔl dá Bulu ipán tá alí, benatí yó Nfɔ-nyíbu ámovo.

Petro Ɔbɔswí Ɔbéé Mɔmeyín Yesu

(Mateo 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohane 13:36-38)

²⁷ Múó Yesu lébláa amó ɔbéé, “Mli fée mléyinkí mí ɔma. Tsúfé Bulu ɔnósó atɔípú amv bɔwanlín wá Bulu asón ámuto beé, ‘Néda akúfa ɔkparú ámv lédá, mu akúfa bédasáín.’ ²⁸ Táme ní Bulu ɔkósúa mi tsú afúlito á, négya mli nkprá yó Galilea ɔmátó.”

²⁹ Petro lébláa mu ɔbéé, “Ní amó fée beyinkí fú ɔmá kórará á, mí mó mméeyinkí ekekekeke.”

³⁰ Yesu lébláa mu ɔbéé, “Ɔnɔkwali nde fú bláa. Onyeni, asa bate ɔbéle ɔnó tse nyɔ á, fɔswí pú ibi wá ogyá tse sa fɛe fɔmeyín mí.”

³¹ Inu Petro léfin yabi yi ɔbéé, “Ní lowu igyi kórará á, mméekiná fú ekekekeke.” Alí kén atráhe amv é fée beblí ní.

Mpábɔ Getsemane

(Mateo 26:36-46; Luka 22:39-46)

³² Boyówie ɔtinekuá bɔtetí inu Getsemane. Múó Yesu lébláa mu akasípú amv ɔbéé, “Mlitsia nfi, nɔyóbo mpái.” ³³ Ɔlekpa Petro muv Yakobo pú Yohane buo iwí. Inu asón lehié han mu, mu ansí lepe. ³⁴ Múó ɔlebláa amó ɔbéé, “Asón ihíe de mí háan. Ideklé mɔ mí. Mlitsia nfi, amligyo.”

³⁵ Inu ɔlenatí yó nkprá kpalobí, ɔleda akpawunu kókóli Bulu ɔbéé, “Ní ibówa alé á, ha bré áñfi itsɔn misv.” ³⁶ Múó ɔleblí ɔbéé, “Abba† Mí Sí, futetáli bwé tógyító. Ha ntá-ewe áñfi‡ itsɔn misv! Táme megyí tóá ndeklé, mbóún móá fudeklé ibá mótó!”

³⁷ Oleyinkí bá akasípú amv wá bowun ání bɔdedidi. Inu sv ɔlefíté Petro ɔbéé, “Simon, fɔdedidi? Fɔmetalí gyo dɔnhwírí kule kpán? ³⁸ Mligyo amlíkokoli Bulu, méni mlimóowie isókito. Tsúfé ɔhé ámv déklé, táme nyankpɔsa lópɔn.”

³⁹ Ɔletrá yóbo mpái, bláa Bulu ason kua kule amv kén. ⁴⁰ Ɔletrá yinkí ba bowun ání akasípú amv bɔtráa bɔdedidi, tsúfé didí de amó bu. Bɔmetalí bláa mu asvansv.

⁴¹ Bréá ɔleba otse saasi a, ɔlefíté amó ɔbéé, “Mlilatráa si mlida mlidé ɔkpónó da? Itsía alí ngya! Bré ámv lafon ání bɔpɔ mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi áñfi wá lakpan abwepó ibito. ⁴² Mlíkusu ayɔ. Mlíki, ɔhá ámvú ɔde mí le há ámv ná á!”

Yesu Kítá

(Mateo 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohane 18:3-12)

⁴³ Yesu ɔnó mesi asa akasípú dúanyɔ ámuto ɔkuleá bɔtetí mu Yuda lóbowie inu. Ɔɔm ání bɔde ndayí pú nkpotí bubuo mu. Bulu igyi ahapó dehen, Mose mbala asunápó pú Yudafɔ ahande amv lówa amó. ⁴⁴ Yuda amóó ɔlele Yesu há ámv lébláa ɔɔm amv yáí ɔbéé, “Ɔhá ámvú nélatá pútá ámv gyí ɔhá ámv ni. Mlíkita mu kínkíinkín, amlíkpa mu natí.”

⁴⁵ Inu ɔlenatí laa yó Yesu wá, yókpólí mu ɔbéé, “Osunápó!” Ɔlelatá mu pútá.

⁴⁶ Inu ahá ámv benatí tó Yesu, kítá mu kínkíinkín. ⁴⁷ Táme inu alíópú ámuto ɔkule lótswi mu ɔdayí kpá Bulu igyi ɔhapó dehen osúmbi ɔku isv lé. ⁴⁸ Inu Yesu léfíté amó ɔbéé, “Ogyo otswapó ngyi, só mlilatsú nkpotí pú ndayí mlebá mí ɔkitákpá?”

⁴⁹ Ntsie mli wá Bulu ɔtswékpa wunsínésú inu ekekegyíeke, nde mli ató suná, mlimékítá mí ekekekeke. Inu lahá Bulu ason wanlínhé amv ɔlaba mótó.”

* 14:24 Ntam pópwe bu nwóló dada amv akoto. † 14:36 ‘Abba!’ así gyí, ‘Mí Sí!’ ‡ 14:36 Ntá-ewe áñfi igyi iwɔsin ání Yesu obówun.

⁵⁰ Inu mu akasípó amu fée besrí sí mu.

⁵¹ Ilesi oyasubi okvá olowa ligá nkule. Bekítá mu, ⁵² táme olókòlì, sí mu ligá ámu wá amú ibitò, pò yayá srí.

Yudafò Ahande Ansító Lú

(Mateo 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Yohane 18:13-14, 19-24)

⁵³ Bekpa Yesu ya Bulu igyí ahapó dehen wóyí. Igyí ahapó dehen, Mose mbla asunápó pú Yudafò ahande amu fée bafia inu. ⁵⁴ Petro lépetí buo amú oma tsútsúútsú, alu yówie wóyító inu. Inu oleyétsiá inu asúmpó wá, òde ogyá núu.

⁵⁵ Inu Bulu igyí ahapó dehen pú Yudafò asún agyípó§ atráhe fée bodunká ahá ání béka asún dínká Yesusu, ménì béluí amú asun blíhésu mó mu, táme bumenya.

⁵⁶ Tsúfè ahá tsòtsòtsò bowa afunu dínká musu, táme amú fée onó latsun otsan.

⁵⁷ Inu aku bokúsú ká asún dínká musu beε, ⁵⁸ “Anilónuá òleblí òbéε, ‘Nóbwie Bulu òtswékpa anfi bapú ibi yi anfi, táme nkensá oma a, nélayi pópweá megyí nyankpusa òbópu ibi yi mó.’ ” ⁵⁹ Táme amú é amú onó mabwε kule.

⁶⁰ Inu Bulu igyí ahapó dehen amu lókusú líí amú fée ansító, òlefíté Yesu òbéε, “Foma onó lé? Foma asvansu blí pólé fò iwí?”

⁶¹ Táme Yesu méε asvansu onó. Mú Bulu igyí ahapó dehen amu létrá fité mu òbéε, “Bulu ámúú butekánfú ámu mu Bi gyí fò? Fógýí Kristo, (ohá ámúú Bulu léda mu ofúli amu) ní?”

⁶² Yesu léε mó onó òbéε, “Ee! Mí ní! Mlówun ání mí, Nyankpusa-Mu-Bi anfi ntsie Bulu Otúmípu gyòpísu anfi ndin nwulótáasu tsú osúsú nebá.”

⁶³ Bulu igyí ahapó dehen amu lékítá mu atadiε bálí mú kiaan.* Mú òleblí òbéε, “Adánsie mòmò anitráa anigyó? ⁶⁴ Mlilanú abususu ání alablí. Nkálì gyí mli agywun?”

Amú fée botsulá ání olegyi pón, bomóo mu.

⁶⁵ Amótó aku bowa atsonó tutúu wolí mu bi. Bòpu ató tin mu ansíbi, bòfulí mu atswε, bláa mu beε, “Bulu onósú òtòipó, suna anì ohá ání òlòfulí fò itswε!” Inu agyópu amu é bedadáa mu asvto.

Petro Lóswú Òbéε Mmeyín Yesu

(Mateo 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohane 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Petro lési otsie wunsínésú inu, Bulu igyí ahapó dehen amu osúmbi tsíhé oku léba. ⁶⁷ Bréá olowun Petro tsie òde ogyá núu a, òlekì mu díín. Mú òlefíté Petro òbéε, “Fúa Yesu Nasaretyin amu nyò ná.”

⁶⁸ Táme Petro lóswú blí òbéε, “Mmeyín tòtò tsú asún anfi fòdeblí anfi iwí!” Òlenatí yélú okpa onó, inu bate lóbun.†

⁶⁹ Osúmbi tsíhé ámu létrá yótu mu inu, olowa ahá ámúú bulí inu ámu bláa bi òbéε, “Amótó okule gyí oyin anfi.” ⁷⁰ Táme Petro létrá swí pú ibi wá ogyá.

Ìòbwe kpalobí á, ahá ámúú bulí inu ámu bebláa Petro beε, “Lélé mó á, amótó okule fuyi, tsúfè Galileayin fú é fúgyi?”

⁷¹ Inu Petro lówa ntam kakáa bi òbéε, “Neká tógýító, mmeyín oyin anfi mli dé mu iwí asún blí anfi.”

⁷² Inu bate lóbun otse nyòasi. Mú Petro lékaín asún ámúú Yesu lébláa mu òbéε, “Fóswú tse sa fεε fómeyín mí asa bate òbéε onó tse nyò.” ámusu. Mú òlekpa isú yi, híé sú woo.

15

Yesu Pilato Ansító Lú

(Mateo 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Yohane 18:28-38)

§ 14:55 Yudafò asún agyípó anfi butetì Sanhedrin Griiki òblító. * 14:63 Ilosuná ání asún ámu lawíé mu iwíto dubi. † 14:68 Inu bate lóbun uma nwuló dada amu akoto.

¹ Ọ̀yí kẹ́hẹ nyanki-nyanki a, Yudafo ahande-ahande amu fẹ́ẹ befia kítá agywun. Aku bogyi, Bulu igyí ahapú dehen, Mose mbla asunápó pọ́ Yudafo ahande atráhe*. Inu beha beklí Yesu, pọ́ mu yówa Pilato ibitọ́. ² Pilato léfité Yesu ọ́bẹẹ, “Fúgyí Yudafo owíe amu ni?”

Yesu léle mú ọ́nọ́ ọ́bẹẹ, “Ee, mú fablí á!”

³ Inu igyí ahapú dehen amu beka asún tsotsọ́tsọ́ dínká Yesusu. ⁴ Mú su Pilato léfité Yesu ọ́bẹẹ, “Kí asún tsotsọ́tsọ́á baká dínká fósó, fuma mú ọ́nọ́ lé?”

⁵ Táme Yesu mele asuansu ọ́nọ́. Mu su ilowa Pilato wánwan.

Yesu Lowu Ipón Ha

(Mateo 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohane 18:39–19:16)

⁶ Katsun Nke kugyíkuto á, igyí ọ́mású ogyípú Pilato amándíé ání obési obu adipótá ọ́koleá amú onutó bodeklé há amú. ⁷ Oyin ọ́kúá butetí mu Baraba mua mu aba buda obu alí bré ámutọ́. Bọ́kusú líí ọ́mású, kpokiti léda, bọ́mọ́ ọ́ha mótó.

⁸ Ọ́dọ́m amú bọ́yọ́ Pilato wá yóbwíí ipa há mu beẹ, osii obu ọ́dipú ọ́kule ha amú alí ámú otetsiá bwé há amú ámu. ⁹ Múú Pilato léfité amú ọ́bẹẹ, “Mlídéklé mlíaa, nsíi Yudafo Owíe anfi ha mlí lóó?” ¹⁰ Ọ́léfité amú alí, tsúfẹ́ olowun ání Yesu iwí olu sọ́ Bulu igyí ahapú dehen amu bakítá mu ba mu.

¹¹ Igyí ahapú dehen amu beha ọ́dọ́m amu ọ́nọ́ beẹ, bukókoli Pilato, osi Baraba mboún ha amú. ¹² Pilato létrá fité amú ọ́bẹẹ, “Ntọ́ mbwéẹ ọ́há ámú mlídéti mlíaa, Yudafo Owíe amu?”

¹³ Inu amú fẹ́ẹ bọ́sura okitikíti beẹ, “Da mu manta oyikpalíhesu!”

¹⁴ Pilato léfité amú ọ́bẹẹ, “Tsitsa mọ́mu alabwé?”

Táme belasóra okitikíti kúklókúú beẹ “Da mu manta oyikpalíhesu!”

¹⁵ Pilato dékléá ọ́bọ́bwe ọ́dọ́m amu apé há amú. Mú su olesi Baraba há amú, ọ́leha mu isá akọ́pú bepití Yesu mplí, ọ́lọ́pọ́ mu wá amú ibitọ́ ọ́bẹẹ, bọ́yéda mu manta oyikpalíhesu.

Yesu Ahinlá Bwẹ

(Mateo 27:27-31; Yohane 19:2-3)

¹⁶ Isá akọ́pú ámu bekpa Yesu ya ọ́mású ogyípú amu wóyító. Beti amú aba isá akọ́pú atráhe amu fẹ́ẹ, beđa Yesu ọ́bun. ¹⁷ Bọ́pọ́ ligá pẹ́pẹ́ ku wá mu, bọ́lu obungyo-awu, bwé mú owíepa bun mu nwun. ¹⁸ Inu bọ́bwe mu ahinlá, beti mu beẹ, “Yudafo Owíe, fọ́ nkpasu ọ́nlinsu!” Bọ́tswí opé! ¹⁹ Inu bọ́pọ́ oyí sísi mu nwuntọ́, tutúu atsunó wólí mu, dá akpawunu mu ansító. ²⁰ Bọ́bwe mu ahinlá tá á, bọ́wọ́í amú ligá pẹ́pẹ́ amu, yínkía mu onutó atadiẹ wá mu, bekpa mu dáli beyéda mu mántá oyikpalíhesu.

Yesu Da Mántá Oyikpalíhesu

(Mateo 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohane 19:17-27)

²¹ Befia Kireneyin ọ́kúá butetí mu Simon, ogyi Aleksandro mua Rufo ọ́sí. Otsú abú así ọ́bá, beka mu híé beẹ, ọ́súra oyikpalíhe amu. ²² Múú bekpa Yesu ya ọ́tinekúá butetí inu Golgota. Mú así gyí, “Nwun Okokobi Otsiákpá.” ²³ Bọ́pọ́ afá kúá iteba iwíọ́sin así wá ntátó tin Yesu ọ́nọ́ beẹ onúu, táme omonu. ²⁴ Beđa mu mántá oyikpalíhe amusu tá á, beye mu atadietọ́. Inu bọ́tswí abi púkí ọ́hagyíọ́ha ogyíkpá. ²⁵ Ibọ́bwe fé nyanki dokwebátó beđa mu mántá oyikpalíhesu. ²⁶ Múú bọ́wanlín tọ́á sọ́á bode mu da mántá oyikpalíhe amusu dínká mu awunso beẹ, “YUDAFỌ OWÍE.” ²⁷⁻²⁸ Beđa awikplu abanyó aku é mántá nyikpalíhesu tsía mọ́tọ́. Ọ́kole bu mu gyọ́pọ́sọ́, ọ́kule é bu mu binasú.†

* **15:1** Ahande atráhe anfi butetí Sanhedrin Griiki ọ́blítọ́. † **15:27-28** Mótó yéẹ 28 bu nwló dáda amu akoto: Inu léha Bulu asún ámúú bọ́wanlín tswí amu léba mótó. Asún ámu gyí, “Bekla mu wá lakpan abwepótó.”

²⁹ Inu atsonpu bəkpukpuru nwuntə, blí mu iwɪ abususu beɛ, “Yée fú fɛɛ, fétaí bwié Bulu əswékpa amu, lápwe mu nkensá owító ní? ³⁰ Hə fú iwɪ, afokpli tsu oyí ámusu akí!”

³¹ Bulu igyí ahapú dɛhɛn pú Mose mbla asunápu amu é bəbwe mu ahinlá beɛ, “Ɔlɔhə ahá nkpa, táme əmetáí hə mu iwɪ. ³² Ní mɔgyí Israelfə owíe, Kristo, (əhá ámuú Bulu léda mu ofúli) a, əkplí tsu oyí ámusu awun, ahə mu gyí!”

Ahá ámuú beɛda mántá oyísú mu gyəpɪsu móa bunasu ámu é bəbwe mu ahinlá.

Yesu Lowu

(Mateo 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohane 19:28-30)

³³ Bréá dódúanyə leda á, owí leta əsulúv amusu féé alu yəfun ntópwe dəsata. ³⁴ Dəsa ámutə a, Yesu ləkplɔn kóklókúú, blí əbée, “Eloi, Eloi, Lama Sabaktani?” Mú asɪ gyí, “Mí Bulu, mí Bulu, ntogyi sú fakpá mí əma?”

³⁵ Ahá ámuú bulí inu ámutə akv bonu asún ánfɪ, beblí beɛ, “Mlɪnu, əde Elia kpólí.” ³⁶ Inu amótú əkv lésrɪ tsú əsapə, pódá ntá ədátə, púyɪ oyísú, tsú mú fúa pótɪn mu ənə əbée, onúu. Múú əleblí əbée, “Mlɪlu akɪ beɛ, Elia əbéba beɪsɪí mu lé oyí ámusu?”

³⁷ Inu Yesu ləkplɔn kóklókúú, əlele əhɛ.

³⁸ Inu Bulu lébalí tatiá bəpuká əswékpa obu ámutə anyə, tsú awunso beyi asɪ. ³⁹ Bréá isá akəpú əhandé əlí Yesu ansítə ədekú lówun alíá Yesu léle əhɛ tráhe a, əleblí əbée “Lélé, Bulu mu Bi oyin ánfɪ gyí!”

⁴⁰ Atsɪ akv é bulí ifóntú budekú sɪsɪ. Amótú akv gyí, Magdalayintse Maria, Salome pú Maria ání ələkwí Yakobo mva mu gyama Yosef. ⁴¹ Amú é betsiá buo Yesu, tsíá kɪ mɔsu bréá əbu Galilea. Atsɪ tsətsətsə akvá bobuo mu ba Yerusalem é bubu inu.

Yesu Pulá

(Mateo 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohane 19:38-42)

⁴² Eke ámu igyɪ ekéá Yudafo bətəpólá iwɪ asa btegyi amú əkpónú ədaké. Bréá owí dɛpəən a, ⁴³ Arimateayin Yosef lówa ɪkɔn yó Pilato wá yókólí mu əbée, osíi Yesu fúli ha mu amɔpula. Yudafo asún ogyípú ogyi, bətobú mu. Mu é əde Bulu iwíegyí ámu əkpa kí. ⁴⁴ Iləwa Pilato wánwan ání Yesu lawúna wu. Mú su əletɪ mu isá akəpú əhande, fíté mu ní olowu ilawá əpá. ⁴⁵ Bréá isá akəpú əhande amu lótsulá mósú á, Pilato lésɪ fúli amu há Yosef. ⁴⁶ Múú Yosef lóhə əhráda, əlɔyɔ yésɪí Yesu lé oyí ámusu, kíkɪ mu wá əhráda ámutə, tsú mu yópulá əbó kvá beɛda bətátú, olemináa ibwi yiléyílé kv tin əbó ámu ənə. ⁴⁷ Magdalayintse Maria mva Yosef mu yin Maria bowun Yesu opulákpá.

16

Yesu Kvsú Tsú Afúlitə

(Mateo 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohane 20:1-10)

¹ Yudafo əkpónú ədaké ámu ɪlətsun a, Magdalayintse Maria mva Yakobo mu yin Maria pú Salome bəhə ofobí fánfán kv beɛ, beyékpa Yesu fúli amu. ² Kwasiəda nyankɪ, bréá owí lopwié a, bəyə Yesu opulákpá inu. ³ Bréá buna əkpatə á, amú wuləwulə buɛə abá fíté beɛ, “Ma abénya obémináa ibwi ámu lé əbó ámu ənə há anɪ?” ⁴ Botsu ansí kɪ a, bamína ibwi ámu lé əbó ámu ənə dodo. Ibwi ámu léhɪe móní. ⁵ Bréá bebitíwíé əbó ámutə á, bowun ání əyasubi əkv lówa ligá futútúútú, otsie əbó ámu gyəpɪsu. Ifú ləkítá amú.

⁶ Əyasubi ámu lébláa amú əbée, “Mlɪmánya ifú. Nawun ání Yesu Nasaretyin amúú beɛda mántá oyikpalíhesu ámu mlɪdédunká. Bulu lakósúa mu, əma nfi. Mlɪkɪ ətɪné ámuú bopulá mu amu. ⁷ Mlɪyɛbláa mu akasípú amu pú Petro mlɪaa, alagya mlɪ nkpá əyó Galilea əmátú. Inú mlówun mu fé alɪ ámuú əlebláa mlɪ ámu nɪ.”

⁸ Inu besrí dali òbó ámutò, tsúfè opúni letsíí amó, ònó é lobwie amó. Mú su bréá bọyọ á, bọmèbláa òhaa, tsúfè ifú de amó, bọdekpínkí kpakpakpakpa.

Yesu Iwáwanle Súná Magdalayintse Maria
(Mateo 28:9-10; Yohane 20:11-18)

⁹ [Kwasieda bake, bréá Yesu lókúsó tsú afúlitò á, olegyankpá lé iwí òwan súná Magdalayintse Maria amó olegya òje laláhe asienó lé mutò ámu. ¹⁰ Mv é òleyébláa Yesu abúopu amó bọde mv sù, bọde awirehọ gyí amu. ¹¹ Táme bréá òlebláa amó òbéé, Yesu lakúsó, mawun mv a, bọmohogyi.

Yesu Iwáwanle Súná Mv Abúopu Abanyó
(Luka 24:13-35)

¹² Iní òma a, Yesu léle iwí òwan òkpa bámbásó súná mv abúopu abanyó bréá bọna bọyọ akuda, táme bọmàkàsí bí mv. ¹³ Amó é beyinkí yébláa atráhe amu, táme amó é bọmohogyi.

Yesu Iwáwanle Súná Mv Akasípú
(Mateo 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohane 20:19-23; Gyumagyihe 1:6-8)

¹⁴ Iní fèé òma a, Yesu léle iwí òwan súná mv akasípú dúòkùn ámu bréá bọde ató gyí. Amó klòntò-odwin pọ amó máhógyi su òlọwa iyun wá amó. Tsúfè bọmòhọ ahá amó bọwun mv mv kúsó tsú afúlitò òma amu gyi. ¹⁵ Mú òlebláa amó òbéé, “Mliyọ òyító fèé, amliyeda Bulu asun wankláán ámu òkan ha ahá fèé. ¹⁶ Òha ání olohogyi, bọbọ mv asú á, Bulu òbóhọ mv nkpa, táme òhá ání omohogyi obégyi pón. ¹⁷ Osúna anfi obóbuo ahá ání bohogyi ni. Bégya òje laláhe mí idátó, béblí òblí bámbá, ¹⁸ békítá awọ ibitò, bónu afá ání itómó kugyíko, táme imóòbwe amó tọtọ. Bọpu ibi dínká alọpusu, iwí bówa amó ònlín.”

Yesu Osúsó Yọ
(Luka 24:50-53; Gyumagyihe 1:9-11)

¹⁹ Bréá aní Wíe Yesu lébláa amó asún tá á, Bulu lótsu mv ya osúsó, oleyétsiá mv gyọpısu. ²⁰ Mv akasípú amu befi ası bọde asún ámu òkan da òtínegyiótíné. Anı Wíe Yesu lélí amó òma bọyọ agyómá. Òlọtsun osúna ání bọbweısu, wá asún ámu òwonlín.]*

* **16:20** Mútó yéé 9-20 uma nwólú dada amu akọtọ.

Asun Wankláán Aní Luka Lówanlín

¹ Onumnyampu Tiofilo:

Ahá tsatsaotsa babó mbódí wanlín tóá lēba anito tswi. ² Bōwanlín tóá ahá ámúú bubu inu tsú mó nfiásí, bugyi mó asúmpó amu bowun, dá mó akan amu bebláa aní pépéépé. ³ Onumnyampu Tiofilo, mí é nabó mbódí kwí mótó wankláán tsú mó nfiásí. Mó su ndekléá nōwanlín mó pépéépé há fú, ⁴ méní fēbiá ató ámúú basúná fú ámu igyi onakwali.

Asú Ɔbapú Yohane Kwí Asón

⁵ Bréá Herode dé iwíe gyí Yudea amátó á, Bulu igyi ahapó oku létsiá, butetí mu Sakaria. Otsú Bulu igyi ahapó apasua kuá butetí mó Abiató. Mu ka gyí Elisabet, otsú Bulu igyi ahapó Aaron abí-anátó. ⁶ Mva mu ka asón da okpa Bulu ansító. Butegyí aní Wíe Bulu mbla pú mu nhíhé fēésú pépéépé. ⁷ Boma obí, tsúfé Elisabet mégyí ɔtsi kwíípó. Mva mu kulu fēé bahíé dan.

⁸ Eke oku lɔtu Sakaria aná apasua aní amú obéha Bulu igyi. Sakaria lóyo abu Bulu ansító ɔde mu agyómá ya. ⁹ Abi butɔtswi pulé ahá aní obébitiwíe Ɔwankíkpa inu yówa ahíén ogyá, igyi ahapó ámu amándíé onó. Bɔtswi a, ileyi Sakariasu. ¹⁰ Bréá ɔde ahíén ámu ogyá wa á, ɔdam aní bɔyo ɔtswékpa inu fēé bulí kpankpa buɔe mpái bɔ.

¹¹ Bulu-ɔbapu oku lébelí afɔɔɔ-asubwi ámu gyɔpɔsu, lé iwí ɔwan súná Sakaria. ¹² Bréá olowun Bulu-ɔbapu amu a, ɔlowan, ifú lowie mu ayeto. ¹³ Inu Bulu-ɔbapu amu lébláa mu abéé, “Sakaria, mánya ifú! Bulu lanú fú isú. Fú ká obénya amé kwí obi yinhé há fú. Dinka mu dá ‘Yohane.’” ¹⁴ Obí anfi kwí bówa mli ɔdwe, wá mli ansigyí. Ibówa ahá tsatsaotsa é ansigyí. ¹⁵ Tsúfé kebi ámu ɔbóbwe aha kpankpanɔti Bulu ansító. Nta bohé kuku máda mu onó ekekeke. Ɔhe Wankíhé ɔbóbula mɔto tsú bréá abu mu yin iwíto. ¹⁶ Ɔbéha Israelfo tsatsaotsa bédamlí klɔntɔ ba amó Wíe Bulu wá. ¹⁷ Bulu onósó ɔtɔípóElia túmi pú mu ɔhé bétsiá mɔto. Obégya aní Wíe nkpá bá. Ɔbéha abí así bódwe amú abí, ɔbédamlí ahá aní butakósú lí Bulusu agywun, ibwe fé yilé abwepó klé, méní obéla ahá yá wankláán há aní Wíe.”

¹⁸ Sakaria léfité Bulu-ɔbapu amu abéé, “Nto nɔpɔbí aní asón anfi ibéba mótó? Tsúfé mía mí ká anlapɔn.”

¹⁹ Inu Bulu-ɔbapu amu lébláa mu abéé, “Mí dá gyí Gabriel. Bulu ansító alípu ngyi. Moláwá mí abéé, mbébláa fu asun wankláán anfi. ²⁰ Tsú nde púya ekeá asón anfi ibéba mótó á, fótó omúmu, tsúfé fɔmɔhɔ mí asun blíhé anfi ibéba mó brétó anfisɔ gyí.”

²¹ Ilɔbwe alí á, imɔwánkí ahá ámúú bulí bugyo Sakaria amu tóá suá alawá ɔpá ɔtswékpa obutótó inu alí. ²² Bréá ɔledalí ba a, alató omúmu. Mó su bowun aní alawun tɔku obutótó inu. Iníá ametalí tóí su á, ɔbapu mu ibi móa mu nwun bláa amó asón.

²³ Sakaria létsiá ɔtswékpa inu yófun ekeá ɔleha Bulu igyi tá, oleyinkí yó wóyí. ²⁴ Nke ámu ama a, Elisabet lénya amé, tsíá njáin iwí alí tsra anu kéké. ²⁵ Elisabet lébli abéé, “Iní mí Wíe Bulu labwé há mí ní. Alawun mí nwe, dínkí nsúpa lé mísó ahátó.”

Yesu Kwí Iwi Asón

²⁶ Bréá Elisabet amé lɔhɔ tsra asie á, Bulu lówa mu ɔbapu Gabriel wílu kuá ibu Galilea amátó, butetí mó Nasaret. ²⁷ Bulu lówa mu obitebí okuá amakúdí oyin wá ki, butetí mu Maria wá. Alí bré ámɔto buɔepu obitebí ámu há oyin

okwá bwtetí mu Yosef, ogyi owíe Dawid mu na bee otsía. ²⁸ Bulu-ɔbɔpu amu léba Maria wóyító beha mu itsiá, bláa mu ɔbéé, “Bulu lagiyí fɔ buale, alahíe yúlá fɔ!”

²⁹ Asón ánfí leha Maria légyigyáa, ɔlefíté mu iwí ɔbéé, “Ngya ntɔ itsiá odu ɔhá ánfí lahá mí alí?” ³⁰ Bulu-ɔbɔpu amu lébláa mu ɔbéé, “Maria, mánya ifú. Bulu lahié yúlá fɔ! ³¹ Kí, fénya ɔmé kwíí obi yinhé. Dínka mu dá ‘Yesu.’ ³² Ɔbóbwe ɔha yilé. Bétí mu Ɔsúsúsú Bulu mu Bi. Aní Wíe Bulu ɔbéyaí mu mu nain Owíe Dawid obíású. ³³ Obégyi iwíe Yakob* wóyísú bré fээтó. Mu iwíegyí mǎmǎ ɔnó ekékéké.”

³⁴ Maria léfíté Bulu-ɔbɔpu amu ɔbéé, “Nkálí ɔbóbwe asa ínɔ ɔbéba mótó, tsúfé mmeyín oyin.”

³⁵ Bulu-ɔbɔpu amu léle mú ɔnó ɔbéé, “Ɔnye Wankíhé ɔbéba fɔsu. Ɔsúsúsú Bulu ámu túmi bóbu fɔsu. Iní su ahá bétí Obí wankíhé amú fókwií ámu bee, ‘Bulu mu Bi.’ ³⁶ Kí, fɔ obusuanyin Elisabet kóráá ɔbá bɔkwíí obi yinhé mu tsidɛhen anfitɔ. Ahá bee, megýí ɔtsi kwíípu ogyi, táme mu ɔmé lahɔ tsra asie dodo. ³⁷ Tsúfé tɔtɔ mǎdón Bulu bwé!”

³⁸ Inu Maria lébláa Bulu-ɔbɔpu amu ɔbéé, “Bulu osúmbi ngyi. Ibá mótó ha mi fé alí fablí.” Inu á, Bulu-ɔbɔpu amu lénatí sí mu.

Maria Léyesíndá Elisabet

³⁹ Nke ámuɔ á, Maria lókulá ató, wa ɔsa yó Yudea abusu wúlu kɔtɔ. ⁴⁰ Mú olowie Sakaria wóyító há Elisabet itsiá. ⁴¹ Elisabet lénya nú itsiá ámu alí kebi ámu lékan iwí mu iwíɔ, Ɔnye Wankíhé lɔbulá muɔ. ⁴² Inu ɔlɔkplón blí ɔbéé, “Bulu layúlá fɔ atsi féétó. Alayúlá fɔ iwíɔ obí ámu é. ⁴³ Iyé! Mí Wíe mu yin onutó lába mí wá á? Ntogyi sɔ Bulu lawá mí numnyam anfi odu? ⁴⁴ Kí, nenyánú fɔ itsiá ámu alí obí amú ɔbu mí iwíɔ ámu lékan iwí ansigyísú. ⁴⁵ Bulu layúlá fɔ, tsúfé fahogyi ání tǎa alahíe há fɔ ɔbéba mótó.”

Maria Bulu Kanfó Iw

⁴⁶ Inu Maria lówa iw ɔbéé,
“Mí ɔkláa dé mí Wíe Bulu kanfó.

⁴⁷ Mí Nkpa Ɔhópu Bulu lahá ansí de mí gyí.

⁴⁸ Tsúfé alakáín mí mu osúmbi ání ɔma tɔtɔ bwetósú, wun mi nwe.
Tsú séi póya a, abí-aná féé béblí bee, Bulu layúlá mí.

⁴⁹ Bulu Otúmípu amu labwé ató kpɔnkpɔnti há mí.
Ɔlɔwankí.

⁵⁰ Otowun ín kugyíkɔtɔ
ahá ání bwtenyá mu ifú nwe.

⁵¹ Alapú mu túmi bwé ató akpɔnkpɔnti,
pódá iwí atsupó nwuntɔ asón sáín.

⁵² Alakplí awíe mbíású,
tsú ahá ání buɔma tɔtɔ bwetó fúá.

⁵³ Alahá ahiánfɔ bamlí iwí anyapú,
há iwí anyapú banátí ɔbɔkpan.

⁵⁴⁻⁵⁵ Alakpá mu asúmpú Israelfɔ.
Ɔmetan ání ɔleblí ɔbéé, mówun aní anáin Abraham
muɔ mu abí-aná nwe bré féé,
fé alí ɔlebláa amú.”

Alí Maria lómɔ mu iw ámu ɔnó ní. ⁵⁶ Oletsíá Elisabet wá fé tsra asa asa oleyinkí yó wóyí.

Asú Ɔbɔpú Yohane Kwí

⁵⁷ Bréá Elisabet lóbɔkwíí á, ɔlɔkwíí obi yinhé. ⁵⁸ Mu abusuanfɔ pú mu aba bonu ání aní Wíe Bulu lahié wun mu nwe. Mú su ansí légyi amú féé.

* **1:33** Israelfɔ gyí Yakob abí-aná.

⁵⁹ Obí ámu lénya ndawótswí á, mu iwísw ahá beba mu obuto òlekprá, abutun mu keté, dinka mu dá. Teki beε abuvu mu si dá Sakaria dinka mu, ⁶⁰ táme mu yin lébláa amú òbéε, “O-o! Mlídinka mu Yohane.”

⁶¹ Ahá ámu bebláa mu beε, “Animókónú abuti fú obusuanyin òkòkò alí kí.”
⁶² Inu bóbwe mu si ibi, fíté mu alíá butíu kebi ámu.

⁶³ Sakaria lóbwe ibi òbéε butsúu tàku ha mu amòwanlun mú dinka mósó, òlwanlín òbéε, “Mu dá gyí ‘Yohane.’ ” Ilofwie amú féétó. ⁶⁴ Inuvu mu òdando lesankí, òlòtòí kánfó Bulu. ⁶⁵ Ifú lekítá apíó aba ámu féé. Alí asón ánfí lekíéí wá Yudea abusu awílu amú féétó. ⁶⁶ Ohagyíoha aní olonu asón ánfí léfité mu iwí òbéε, “Ntò obí kebi ánfí òbóbwe èkékú?” Tsúfé òwankí amú aní Bulu ibi dín musu.

Sakaria Bulu Kanfó Iw

⁶⁷ Inu á, Ohε Wankíhé lóbólá Sakariatò, òlwa asón aní Bulu lapóhá mu blí bi.

⁶⁸ Òbéε,
“Mliha akanfó aní Wíε Israel Bulu.
Tsúfé alabele mu ahá, há anilagyi iwí.

⁶⁹ Alalé Ohópυ Òwònlínpú òku
tsú mu osúmpú Owíε Dawid abusuantò há aní.

⁷⁰ (Fé alíá òleblí tsun mu ònósó atáípú wankíhé amusu tswi dodoodo.)

⁷¹ Òbéε, méle aní tsú aní alupó
pó ahá aní butamafia aní ibitò.

⁷²⁻⁷³ Òbéε, mówun aní anáin nwε.
Òméetan mu ntam wankíhé amú òleka há aní náin Abraham amusu.

⁷⁴ Òbéε, méle aní tsú aní alupó ibitò,
méní abétalí súm mu, animéenya adón ifú.

⁷⁵ Òbéha abóbwe mu ahá,
bwé yilé mu ansísó aní nkpatò féé.

⁷⁶ Mí bí, fú mú á, ahá bétí fú beε, ‘Òsúsúsú Bulu ámu ònósó atáípú.’

Tsúfé fégya aní Wíε nkprá,
lá òkpa há mu.

⁷⁷ Fébláa mu ahá fεε, Bulu òbétalí hò amú nkpa
tsun lakpansikíésó.

⁷⁸ Aní Wíε Bulu nwewúun su
Kristo amú òbédalí fé owí tsú òsúsú ba aní wá.

⁷⁹ Òbòwankí wólí ahá amú òbutsie oklúntò pú lowu òkpasu ámu féésó.
Òbékpa aní tsun iwílwii òkpasu.”

Iní Sakaria lópumó mu asón ònó ní. ⁸⁰ Kebi ámu lédan, nya Ohétó òwònlín.
Oletsíá dimbísú alu yòfun èkéá òlele iwí òwan súná Israelfò.

2

Yesu Kristo Kwí (Mateo 1:18-25)

¹ Alí bré ámutò á, Roma owíε dehen Augusto lówa mbla òbéε, bukláa ahá aní bubu Romafò así féé, abòwanlun amú adá. ² Múgyí ahákla gyankpapu ní. Alí bré ámutò á, oyin òkúá butetí mu Kirenio dé Siria òmású gyí. ³ Iní su ohagyíoha lóyo dá òwanlínkpá mu onutó wúlutò.

⁴ Yosef é lókúsú tsú Nasaret wúlu aní ibu Galilea òmátó dú yó Yudea òmátó, Owíε Dawid wúlutò Betlehem. Tsúfé Owíε Dawid mu na ógyi. ⁵ Mva Maria amú òbapóhá mu beε otsía, òna odwínsu ámu nyò lóyo dá ámu òwanlínkpá.

⁶ Bréá bubu Betlehem inu á, ikwí lekan Maria, ⁷ òlòkwí mu bití, ogyi oyin.

Ɖlekiklí mu wá tatidatɔ, pú mu tswi mbwi atogyihe dákato, tsúfɛ bumenya otsiákpá afɔ́ ɔswúkpá.

Akúfa Akpapó Pó Bulu-abɔpu

⁸ Alí bré ámutɔ á, akúfa akpapó aku bobu inu fón dimbító, buɔe amó akúfa iwí gyo onyé. ⁹ Bulu-abɔpu léle iwí ɔwan súná amó, Bulu numnyam lówankí wólí amósó. Mó su ifú lehie kítá amó. ¹⁰ Inu á, Bulu-abɔpu amu lébláa amó ɔbéɛ, “Mlímánya ifú! Mlúki, napó asón wankláán aní ɔbówa mliha ɔyító ahá fée ansigyí ba mli. ¹¹ Nde bakwí nkpa Ɖhópu, aní Wíe Kristo, (ɔhá amó Bulu ladá mu ofúli amu) há mli Owíe Dawid wúluto! ¹² Tóá mlópubí mu gyí, mlówun kebi bɔbwe ɔkuá papó tatida kíkli mu iwí, ɔda mbwi atogyihe dákato.”

¹³ Ɖtsáwule pé á, Bulu-abɔpu tsɔtsɔtsɔ beba betsíá Bulu-abɔpu amutɔ, buɔe Bulu kanfó beɛ,

¹⁴ “Mliha apu numnyam ha Buluá ɔbu ɔsósóúsó!

Iwí ilwii ahá aní Bulu ansí tegyi amó iwí ɔsolósu.”

¹⁵ Bréá Bulu-abɔpu amu beyinkí yó ɔsósó á, akúfa akpapó amu bebláa aba beɛ, “Mliha ayɔ Betlehem, ayeki itó anfi ilaba, Bulu lalé súná aní anfi.”

¹⁶ Iní su bɔwa ɔsa yó. Lélé á, bowun Maria muɔa Yosef pú kebi bɔbwe amu, ɔda mbwi atogyihe dákato. ¹⁷ Bréá bowun kebi amu a, beɛ mu iwí asón amó bonu amu blí. ¹⁸ Akúfa akpapó asón anfi lówa ahá aní bonu mó fée wánwan. ¹⁹ Táme Maria mó lékítá asón amu fée wá nwuntɔ, tsíá gywín mó iwí. ²⁰ Bréá akúfa akpapó amu beyinkí bɔyó á, buɔna buɔe Bulu adábi da, kánfó mu, asón amó bonu pú itó amó bayówun fé alí amó Bulu-abɔpu amu lébláa amó amu su.

Yesu Idá Dínká

²¹ Kebi amu obuto ɔleké á, betun mu keté, dínká mu dá Yesu. Idá anfi Bulu-abɔpu amu léha mu asa mu yin lénya mu ɔmé ní.

Yesu Puya Bulu Ɖtswékpa

²² Bréá mu akwípó bógyɔráa iwí Mose Mbla ɔnó lɔfun a, bɔpu mu dú yó Yerusalem, pú mu yópu wá Bulu ibitɔ. ²³ (Tsúfɛ bɔwanlín wá Mose Mbla ámutɔ beɛ, “Ilehián aní Israelfɔ bópu amó bití okugyíaku há Bulu.”) ²⁴ Mó su bɔyóbo afɔɔɔie amu Mbla amu ɔnó. Abróɔuma anyɔ ntée aklobi anyɔ bɔpu bó alí afɔɔɔie anfi há Bulu.

²⁵ Alí bré ámutɔ á, oyin dehen ɔku bu Yerusalem, buɔetí mu Simeon. Yilé ɔbweɔpó ógyi, otenyá Bulu ifú. Ɖhe Wankíhé bu musu, otsie ogyo bréá Bulu ɔbópu Ɖlepó ba mu ahá Israelfɔ. ²⁶ Ɖhe Wankíhé amu léle súná mu aní omóowu, yófun bréá alawun Kristo, (ɔhá amó Bulu ladá mu ofúli amu) asa. ²⁷ Ɖhe Wankíhé amu léha Simeon lóyo Bulu ɔtswékpa wunsínésó. Alí bré ámutɔ á, Yesu akwípó baba mu amándíé anfi ɔbwekpá fé alí Mose Mbla amu leblí. ²⁸ Inu Simeon lóhɔ kebi bɔbwe amu, ɔlekanfó Bulu ɔbéɛ,

²⁹ “Mí Wíé! Asón amó feblí tswi amu ilaba móto.

Séi mó á, mí fú osúmbi anfi nétalí wú iwilwiitɔ nya.

³⁰ Tsúfɛ mí onutó napó mí ansíbi wun Ɖlepó amu.

³¹ Fú onutó falá mu bwé ahá fée ansító.

³² Wanki ogyi, ɔbéle fú súná ahá aní bomegyí Israelfɔ, pú numnyam ba fú ahá Israelfɔ.”

³³ Asón anfi Simeon leblí tsú kebi bɔbwe anfi iwí leha ɔnó lobwie mu akwípó.

³⁴ Simeon lóyulá amó, ɔlebláa obí mu yin Maria ɔbéɛ, “Ina kebi anfi su Israelfɔ ɔfan bédida, ɔfan é béli. Osúna ogyi tsú Bulusu, ahá bókusó líi musu. ³⁵ Iní su Bulu ɔbéha ahá tsɔtsɔtsɔ klunsu asón bélin ɔwan. Fú é á, awirehɔ béhie kítá fú klun. Ibóhɔ fu ɔsin fé ɔdayí iya anyɔ bakpié yi fu.”

³⁶ Ọtsi dehen ọkwa ogyi Bulu ọ́nású ọ́táírú é bu inu. Mu dá gyí Hana. Mu si gyí Fanuel, ọtsú Asa abusuantọ. Ọtsi dehen anfi muu mu kulu betsiá aba nfinsienó, mu kulu lówu. ³⁷ Olosu isura alu bafun bréá ọ́lọ́họ nfi adukwe-na (84). Ọ́lọ́pọ Bulu ọ́tswékpá wunsínésú inu mlí mu ọ́dikpa, ọ́de Bulu súm, klí ọ́nó, bó mpáí ọ́pa múa onyé. ³⁸ Mu é ọ́ledali ba bekanfó Bulu, blí kebi bọ́bwe amu iwí asón súná ahá á múú bọ́de Yerusalemfọ iwígyí ọ́kpa kí amu.

Yesu Yinkia Ya Nasaret Wuluta

³⁹ Bréá Yesu akwíró bọ́bwe amándíé ámu tá Bulu mbla ámu ọ́nó á, beyinkí kplí yó amú wuluta Nasaret, Galilea ọ́sulóso. ⁴⁰ Kebi ámu lédan, nyá ọ́wonlín, nyá nyánsa, Bulu é lóyulá mu.

Yesu Bu Bulu Ọ́tswékpá

⁴¹ Yesu akwíró bọ́tetsiá yó Yerusalem yégyi Israelfọsu Katson Nke offigyiofi. ⁴² Bréá Yesu lóhọ nfi dúanyọ́ á, muu amónyọ́ bọ́yọ́ nke ámu ogyíkpa fẹ́ alíá bọ́tọ́yọ́ yáí. ⁴³ Bréá begyi nke ámu tá beyinkí á, Yesu akwíró bọ́mẹbi ání alasin inu. ⁴⁴ Bọ́ki beu muu mu abanyọ́ ná. Mú su benatí ekewóle owítọ́ asa bọ́wa mu dunká apíọ́ abatọ́ bi. ⁴⁵ Bréá bodunká mu kásián á, beyinkí yó Yerusalem, yó́dunká mu. ⁴⁶ Eke sáásí a, boyówotíí muu Bulu ọ́tswékpá wunsínésú inu. Otsie Mose mbla asunápo wá, ọ́de asu yáa amú asóntọ́, ọ́de amú asón fité. ⁴⁷ Ọ́nó lobwie ahá ání bọ́bu inu fẹ́é, tsú alíá ọ́de asón ámu así nu pọ́ alíá ọ́de mú ọ́nó le. ⁴⁸ Ọ́nó lobwie mu akwíró bréá bowun mu. Mu yin léfité mu ọ́béé, “Mí bí, ntogyi su fabwé aní alí? Mía fọ́ sínyọ́ ansí lapé andé fọ́ dunká.”

⁴⁹ Inu Yesu léfité amú ọ́béé, “Ntogyi su mlidé mí dunká? Ilehíán ání mlébi ání mí Sí wóyítọ́ nétsiá.” ⁵⁰ Táme mu akwíró bọ́monu asón ání ọ́de amú bláa así.

⁵¹ Muu amónyọ́ beyinkí yó Nasaret, ọ́leba iwiasí há amú. Maria lékítá asón ámu fẹ́é wá kpawunuta, tsíá gywín mú iwí. ⁵² Yesu lédan, wa ọ́wonlín, nyá nyánsa, Bulu múa anyánkpoa fẹ́é ansí legyi mu iwí.

3

Asú Ọ́bọ́pọ́ Yohane Bulu Asón Ọ́kanda

(Mateo 3:1-12; Marko 1:1-8; Yohane 1:19-28)

¹⁻² Roma owíe dehen Tiberio iwígyí ofi dúanustọ́ á, Bulu lébláa mu igyí ọ́hapọ́ Sakaria mu bi Yohane dimbísú ọ́béé, ọ́dáa mu asón ọ́kan. (Alí bré ámutọ́ á, Pontio Pilato dé Yudea ọ́máso gyí. Herode dé Galilea ọ́máso gyí. Herode mu dehen Filipo é dé Iturea pọ́ Trakoniti ọ́máso gyí, Lisania é dé Abilene ọ́máso gyí. Bulu igyí ahapọ́ dehen ání bọ́bu inu alí bré ámutọ́ é gyí Hana muu Kaiafa.)

³ Mú su Yohane léki Yordan bọ́nkpa ọ́nó, ọ́de ọ́kan da blí ọ́béé, “Mlídamlí kluntọ́, amlisi lakpan bwe. Bulu osikie mli, ambọ́ mli asú.”

⁴ Bulu ọ́nású ọ́táírú Yesaia lówanlín Yohane iwí asón wá mu ọ́wolótọ́ ọ́béé, “Ọ́ku dékplun dimbísú ọ́béé,

‘Mlílá aní Wie ọ́kpa.

Mlitswii ọ́kpa ha mu!

⁵ Mlitiin bọ́nkpa kugyíko,

amlíwbíwbíe abu múa nkúku fẹ́é.

Mlitswii ọ́kpa,

amlílá múso wankláán.

⁶ Ahá fẹ́é bówwun Bulu nkpahọ́.’ ”

⁷ Ọ́dam beba Yohane wá beu, ọ́bọ́ amú asú. Ọ́lefíté amu ọ́béé, “Abu abí-aná, ntọ́ gyá mli, mlisrí Bulu isobití á múú ibá ámu? ⁸ Mómú mliswíe abí oduá ibósuná ání lélé mlíládamlí kluntọ́. Mlímákí mlíaa, mli náin gyí Abraham. Nde mli bláa mbéé, Bulu ọ́bétalí há abwi ání ibédamlí Abraham abí-aná. ⁹ Séi á, Bulu lapó

éfé yi nyí-atsitsitɔ. Oyígyíoyí aní imoswie abi wankláán á, bókun mó dá, wá mó fée ogyá.”

¹⁰ Ɔɔm amu befité Yohane beɛ, “Ntɔ mɛɛ abwée?”

¹¹ Yohane lébláa amú ɔbée, “Fúá fubu atadiɛ anyɔ á, pu kule ha ɔhá aní ɔma kuku. Fúá fubu atogyihɛ é bwe mó ali.”

¹² Lampóo ahópu aku é beba asú ɔɔkpá. Befité Yohane beɛ, “Osunápó, ntɔ ilehián aní abóbwe?”

¹³ Yohane lébláa amú ɔbée, “Mlímátswi dinká ahá. Mliho tóá beɛ mliho.”

¹⁴ Isá akápu aku é befité Yohane beɛ, “Ani é mé, ntɔ abwée?”

Yohane lébláa amú ɔbée, “Mlímápu ɔwɔnlín swíi ɔhaa kóba, ntée wá afunu dinká ɔhaasu. Mli akatua gyí mli ansí.”

¹⁵ Iníá amú ansí dín Kristo amusu, buɛ mu ɔkpa kí su á, imɔwánkí amú ní Yohane gyí Kristo amu. ¹⁶ Mó su Yohane lébláa amú ɔbée, “Ɔkɔá ɔɔɔn mi bu ɔma ɔbá. Mmɔfun aní nésankí mu ntɔkɔta ɔfé kóráá. Mí mó á, ntsu ndepɔbó mli asú. Mu ɔbópu Ɔɔɛ Wankíhé pú ogyá bó mli asú ní. ¹⁷ Ɔɔɛ mu ilín, ɔbópu fúni ntéte lé ayó ámɔtɔ. Ɔbékpa ayó ámu wá mu odudutɔ. Táme ɔbéeí ofuníkpa mu wankláán, kpá ntéte amu wá ogyá aní itamaduntɔ.” ¹⁸ Yohane léda asun wankláán ámu ɔkan, bláa ahá ámu asún tsɔtsɔtsɔ ɔbée, buɔámli klɔntɔ.

¹⁹ Iɔu ogyípu Herode laswí mu dɛhen Filipino mu ka Herodia tsía, trá bwe lalahɛ tsɔtsɔtsɔ tsía mútɔ. Mó su Yohane lékiná há mu. ²⁰ Múá idun kóráá gyí, Herode léha bekitá Yohane wá obu.

Yesu Asúbɔ

(Mateo 3:13-17; Marko 1:9-11)

²¹ Bréá Yohane dé ahá ámu asú bɔ á, Yesu é léba, Yohane lóɔ mu asú. Bréá Yesu dé mpái bɔ á, nwɔlótáa lefinkí, ²² Ɔɔɛ Wankíhé lédamlí fé abróduma, kplí bogyonká musu. Ɔme ku lotsu ɔsúsú ɔbée, “Fúgyí mí bíá ntɔdwé, mi ansí tɛhíé gyí fú iwí ní.”

Yesu Anáin Ilintɔ

(Mateo 1:1-17)

²³ Bréá Yesu lóhɔ fé nfi adɔasa á, olefi Bulu asún ɔkanda asi. Ahá mó boyin aní Yosef mu bi ní. Yosef mu sɛ gyí Eli. ²⁴ Eli mu sɛ gyí Martat. Martat mu sɛ gyí Lewi. Lewi mu sɛ gyí Melki. Melki mu sɛ gyí Yanai. Yanai mu sɛ gyí Yosef. ²⁵ Yosef mu sɛ gyí Martatia. Martatia mu sɛ gyí Amos. Amos mu sɛ gyí Nahum. Nahum mu sɛ gyí Hesli. Hesli mu sɛ gyí Nagai. ²⁶ Nagai mu sɛ gyí Mahat. Mahat mu sɛ gyí Martatia. Martatia mu sɛ gyí Semein. Semein mu sɛ gyí Yosek. Yosek mu sɛ gyí Yoda. ²⁷ Yoda mu sɛ gyí Yohanan. Yohanan mu sɛ gyí Resa. Resa mu sɛ gyí Serubabel. Serubabel mu sɛ gyí Sealtiel. Sealtiel mu sɛ gyí Neri. ²⁸ Neri mu sɛ gyí Melki. Melki mu sɛ gyí Adi. Adi mu sɛ gyí Kosam. Kosam mu sɛ gyí Elmadam. Elmadam mu sɛ gyí Er. ²⁹ Er mu sɛ gyí Yosua. Yosua mu sɛ gyí Elieser. Elieser mu sɛ gyí Yorim. Yorim mu sɛ gyí Martat. Martat mu sɛ gyí Lewi. ³⁰ Lewi mu sɛ gyí Simeon. Simeon mu sɛ gyí Yuda. Yuda mu sɛ gyí Yosef. Yosef mu sɛ gyí Yonam. Yonam mu sɛ gyí Eliakim. ³¹ Eliakim mu sɛ gyí Melea. Melea mu sɛ gyí Mena. Mena mu sɛ gyí Martata. Martata mu sɛ gyí Natan. Natan mu sɛ gyí Owíe Dawid. ³² Owíe Dawid mu sɛ gyí Yisai. Yisai mu sɛ gyí Obed. Obed mu sɛ gyí Boas. Boas mu sɛ gyí Salmon. Salmon mu sɛ gyí Nahson. ³³ Nahson mu sɛ gyí Aminadab. Aminadab mu sɛ gyí Admin. Admin mu sɛ gyí Arni. Arni mu sɛ gyí Hesron. Hesron mu sɛ gyí Peres. Peres mu sɛ gyí Yuda. ³⁴ Yuda mu sɛ gyí Yakob. Yakob mu sɛ gyí Isak. Isak mu sɛ gyí Abraham. Abraham mu sɛ gyí Tera. Tera mu sɛ gyí Nahor. ³⁵ Nahor mu sɛ gyí Serug. Serug mu sɛ gyí Reu. Reu mu sɛ gyí Peleg. Peleg mu sɛ gyí Eber. Eber mu sɛ gyí Sala. ³⁶ Sala mu sɛ gyí Kainan. Kainan mu sɛ gyí Arfaksad. Arfaksad mu sɛ gyí Sem. Sem mu sɛ gyí

Noa, Noa é mu si gyí Lamek. ³⁷ Lamek mu si gyí Metusela. Metusela mu si gyí Enok. Enok mu si gyí Yared. Yared mu si gyí Mehalaleel. Mehalaleel mu si gyí Kenan. ³⁸ Kenan mu si gyí Enos. Enos mu si gyí Set. Set mu si gyí Adam. Adam é mu si gyí Bulu.

4

Yesu Isóki

(Mateo 4:1-11; Marko 1:12-13)

¹ Bréá Yesu léyinkí tsú Yordan ntsu onó á, Ɔɲe Wankíhé lɔbulá mutɔ, ɔlɛkpa mu ya dimbísú. ² Bréá ɔbu ɪnu á, Ɔbunsám létsiá bɔsɔ mu ki nke aduana kéké. Yesu mégyii tɔtɔ nke ámutɔ féé. Mú su bréá nke ámu ɔlɔmɔ onó á, akún híe de mu.

³ ɪnu Ɔbunsám lébláa mu ɔbéé, “Ní Bulu mu Bi fɔgyi á, mómó ha ibwi ánfɪ ɪdamli bodobodo.”

⁴ Yesu léle mú onó ɔbéé, “Bɔwanlín wá Bulu asón ámutɔ bɛɛ, ‘Megyí atogyihe wɔle nyankpɔsa ogyii tsia nkpa.’ ”

⁵ Ɔbunsám lópu mu ya ɪbu fúáhé kusɔ. Olosuná mu ɔyító iwíe ogyíkpa féé ɔtsáwɔle pé. ⁶ Mú ɔlebláa mu ɔbéé, “Nópu ɔmá ánfɪ féé túmi pú amó numnyam há fú, tsúfé mí ɪbitɔ bapówá. Ɔhá ání ndeklé a, mu nópuhá. ⁷ Mú su ní fosúm mí á, nópu mú féé há fú.”

⁸ Yesu lébláa mu ɔbéé, “Bɔwanlín wá Bulu asón ámutɔ bɛɛ, ‘Da akpawunu ha fú Wíe Bulu. Mu nkɔle fɔ súm.’ ”

⁹ Ɔbunsám lékpa mu ya Yerusalem, ɔlɔpu mu yélu Bulu ɔtswékpa obu ámu ɔtántra. ɪnu ɔlebláa Yesu ɔbéé, “Ní Bulu mu Bi fɔgyi lélé á, tu kpayi. ¹⁰ Tsúfé bɔwanlín wá Bulu asón ámutɔ bɛɛ, ‘Bulu ɔbéha mu abɔpu békɪ fɔsɔ. ¹¹ Békpatá fú ɪbitɔ, ménɪ fú yabi méeda ibwi kɔkɔsɔ.’ ”

¹² Yesu léle mú onó ɔbéé, “Betrá wanlín bɛɛ, ‘Mákapó fú Wíe Bulu ki.’ ”

¹³ Bréá Ɔbunsám lómɔ isóki anfi féé onó á, ɔlɔko náti sí mu asa.

Yesu Gyumagyihe Asitsua Galilea Ɔmátó

(Mateo 4:12-17; Marko 1:14-15)

¹⁴ Ɔɲe Wankíhé túmi lékpa Yesu, oleyinkí yó Galilea ɔmátó. Mu ɪwɪ asón lekkléi wa ɔmá ámu féétó. ¹⁵ Oletsíá súná ató Yudafo ofiakpa, ahá ámu féé bekanfú mu.

Bumɔho Yesu Mu Wúlutɔ

(Mateo 13:53-58; Marko 6:1-6)

¹⁶ ɪnu Yesu léyinkí bá Nasaret, ɔtínéá oletsíá dan. Fé alíá otetsíá bwé á, ɔlɔyo Yudafo ofiakpa ɔkpónú ɔdaké. Bréá ɔlɔkusú yélu amó ansító ɔbékla Bulu asón á, ¹⁷ botsu Bulu ɔnósú ɔtáípu Yesaia ɔwɔlú há mu. Ɔlesankí mú á, olowun ɔtɪnekúá bɔwanlín wá bɛɛ,

¹⁸ “Anɪ Wíe Bulu ladá mí ofúli.

ɪni su mu Ɔɲé bu misɔ.

Alalé mí ɔbéé, ndáa asɔn wankláán ámu ɔkan suna ahá ání buma tɔtɔ.

Ɔbéé, mbébláa nkpábi mbéé, masí amó ɪwɪ há amó.

Mí ambɪa ansibi abwíepó mbéé, mabwíí amó ansibi.

Ɔbéé mbébláa ahá ání buɔde amó ipiantɔ wa é mbéé, malé amó ipiantɔ.

¹⁹ Fówun mí ambɪ mbéé,
anɪ Wíe ahá nwewúunbi lafun.”

²⁰ ɪnu olokuntá ɔwɔlú ámu, yínkíá ha mósú ɔkípu, ɔlɔwɔí tía asɪ. Ahá amó bɔbu ofiakpa ɪnu ámu féé besi buɔde mu kí díín. ²¹ ɪnu Yesu lébláa amó ɔbéé, “Nde, Bulu asɔn wanlínhé anfi laba mótó. Mú mlilanú á.”

²² Ahá ámu féé bonu asɔn wankláán amó ɔlɔdali mu onó ámu. Onó lobwie amó, befité bɛɛ, “Megyí Yosef mu bi ámu ni?”

²³ Yesu lébláa amó ɔbéé, “Nyin ání mléha mí yébi anfi mlíaa, ‘ɪlɔ ɔtsapó, tsa fú ɪwɪ!’ Mlélabláa mi mlíaa, ‘Bwe ató amóú anɪlanú ání fúɔde bwe Kapernaum

amu fú wúlutò nfi é.’ ” ²⁴ Inu oleyinkí bláa amú òbée, “Ònòkwali nde mli bláa. Botamahò Bulu ònósú òtáipú òkuku asón mu wúlutò.

²⁵ “Mlinu, Bulu ònósú òtáipú Elia bísó á, nyankpu mótswíe nfinsa múa ifun kéké. Akún lehie ba Israel òmátó fée. Ibu mótó ání asurapu tsòtsòtsò betsiá Israel òmátó alí bré ámòtò, ²⁶ táme Bulu méha Elia òyò amótó òkuku wá. Òsurapu òkúá òbu Sarefat wúlutò, Sidon òmátó nkule wá òleha mu òlòyò. ²⁷ Ilo pèpè alòpò tsòtsòtsò é betsiá Israel òmátó Bulu ònósú òtáipú Elisa bísó. Táme òmeha òkuku iwí mèplí, òn Naaman ání otsú Siria nkule.”

²⁸ Òbló lehie kítá ahá ámúú búbu ofiakpa inu ámu, bréá bonu Yesu asun blíhé anfi. ²⁹ Bòkúsú gya mu dáli amú wúlutò. Wúlu amu idin búbu. Begya mu alu yówie wúlu amu ònó, bée abuwuta mu wa tsonkolitò. ³⁰ Yesu lénatí tsun amótó yó òtínéá òyó.

*Yesu Òye Laláhe Gyáa
(Marko 1:21-28)*

³¹ Inu Yesu lékplí yó Kapernaum, Galilea wúlu kutò. Olosuná amú ató amú ofiakpa òkpúnú òdaké. ³² Mu atosunáhé lobwie amú ònó, tsúfé olosuná amú ató tùmísu. ³³ Oyin òku bu ofiakpa inu, òye laláhe bu mūsu. Òlòkplón blí òbée, ³⁴ “Kí mi! Yesu Nasaretyin, amansu bu ania fonyò nsiné? Ntée aní òhìkpá febá lóó? Nyin òhá oduá fúgyi. Fúgyí Bulu Òha Wankíhé amu ní!”

³⁵ Yesu lókpòn wa òhé ámu òbée, “Kpa ònó bun, afòdali mótò.” Inu òye laláhe amu léfin oyin ámu dá ahá ámòtò inu, dáli mótò. Tòtò móbwe mu.

³⁶ Ònó lobwie amú fée, bẹfité aba bée, “Amansu ní? Oyin ání bu tùmí, òdekplón wa òye laláhe, ide mu bu, dáli ahátò?” ³⁷ Mu iwí asón lekkléi wá òmá ámu féeítò.

*Alòpò Tsòtsòtsò Tsa
(Mateo 8:14-17; Marko 1:29-34)*

³⁸ Yesu lédali Yudafò ofiakpa inu yó Simon wóyító. Òlòyò á, owísó lakítá Simon mu sia tsíhé, òda kinkíínkín. Bẹbláa Yesu bée, ogyíi mu búale. ³⁹ Yesu lókpukpé tó òtsi ámu, òlòkplón wa owísó ámu òbée, ikúsu mūsu. Inu òlòkúsó mūsu, òtsi ámu lókusó bwé amú afòótò.

⁴⁰ Bréá owí deta á, ahá bəsúrá amú ahá ání búde ilo òtsan-òtsan lo ba, Yesu lópu ibi dínká amúsú tsá amótó okugyíòku ilo. ⁴¹ Òye laláhe bu amótó akòtò. Yesu lókpòn wa òye laláhe amu. Bédali, búde okitikíti bée, “Fúgyí Bulu mu Bi ámu ní.”

Táme Yesu lówa mbala wá òye laláhe amu ání búmátóí, tsúfé búyin ání mogyí Kristo, (òhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) ní.

*Bulu Asón Òkanda Yudafò Ofiakpa
(Marko 1:35-39)*

⁴² Mú òyi kehe bake a, Yesu lédali wúlu amòtò yó itsétó òtineku. Ahá bodunká mu alu yótu mu, bokokóli mu bée òmánatí sí amú. ⁴³ Táme òlebláa amú òbée, “Ilehíán ání néda Bulu iwíegyí iwí asun wankláán ámu òkan awúlu atráhe amu ésú. Tsúfé mú òbwekpá Bulu lówa mí ní.”

⁴⁴ Iní sv oleki Yudea òmátó fée, dá Bulu asun wankláán amu òkan amú ofiakpa.

5

*Yesu Akasípú Gyankpapu Tí
(Mateo 4:18-22; Marko 1:16-20)*

¹ Èke òku Yesu líi Genesaret paati* ònó, ahá tsòtsòtsò beba boputá mu ání bónu Bulu asón. ² Olowun nkùn anyò paati ámu ònó. Aye alèpò ámu bakplí

* 5:1 Genesaret paati: Mú kén gyí Galilea òpu ní.

yó buɔe amó asawutɔ da. ³ Yesu lódu wíe kuleá igyi Simon klétɔ. Móu ɔlebláa Simon ɔbéɛ, osún mú kpalobí dinka ntsusu. Inu oletsiaá mótó suná ahá ámu ató.

⁴ Bréá ɔlɔtɔí tá á, ɔlebláa Simon ɔbéɛ, “Mlɔpla ɔklɔn amu ya okluklúkpá, amlɔyɔtswi asawu ɛ aye.”

⁵ Móu Simon lébláa mu ɔbéɛ, “Owíé, anilóbwe kásián igye onyé féé, animénya tɔtɔ. Táme íniá fɛe ayó, su nɔyɔtswi asawu amu.” ⁶ Bréá bɔyɔtswi asawu amu a, beɛ aye tsatsɔtɔ. Mú su asawu amu lówa tití bi. ⁷ Inu bɔbwe ibi tí amó agyómá ayɔbá ámuú buɔu ɔklɔn nyɔsɔtɔ ámu beɛ buɔbɛtsa amó. Beba betsa amó, beɛ aye amu bólá nklɔn anyɔ ámu dédéédé, ideklé ime. ⁸ Bréá Simon Petro lówun mó alí á, ɔleda akpawunu Yesu ayabitɔ, bláa mu ɔbéɛ, “Mí Wíé, mákpɔkpé mantáa mi! Lakpan ɔbweɔpó ngyi.”

⁹ Tsúfé aye amóú balé ámu lówa muu mu aba ámu wánwan. ¹⁰ Alí kén ilówa Sebedeo abí Yakobo muu Yohane, bugyi Simon agyómá ayɔbá ámu é wánwan ní.

Móu Yesu lébláa Simon ɔbéɛ, “Mánya ifú! Tsú nde póya a, anyánkɔpɔsa féɛ.” ¹¹ Simon muu mu aba ámu benya plá nklɔn amu besi osubúnɔ alí, besi tógyító tswi, kplá buo Yesu.

Ilɔ Pɛɛ ɔlɔpɔ ɔku Tsa
(Mateo 8:1-4; Marko 1:40-45)

¹² Eke ɔku Yesu bu wílu kusu, ilɔ pɛɛ ɔlɔpɔ ɔku lówun mu. Inu ɔlebede akpawunu, pú ɔsɔkɔɔ yi ɔsulótɔ, kókólí mu ɔbéɛ, “Owíé, ní fótɔsulá á, fétalí há mí iwí bépli.”

¹³ Yesu létinkí ibi da mu, bláa mu ɔbéɛ, “Natsúlá, fú iwí iplí.” Inunu ilɔ ámu lɛɔa ɛ mu iwí. ¹⁴ Inu Yesu léda mu ɔlá ɔbéɛ, “Mábla ɔhaa. Natí laa afɔpu fú iwí yosuná Bulu igyí ɔhapó, afɔha mu iwígyɔrátɔ amóú Mose mbla losuná tsú ilɔ pɛpɛtsa iwí ámu. Igyi adánsiɛ suna ahá ání fú iwí laplí.”

¹⁵ Táme Yesu iwí asún létrá kleí yó ntíné dínká mósó. ɔɔam beba mu atosunáhé onukpá, ɔtsa amótó alɔpu é ilɔ. ¹⁶ Táme oletsiaá dáli amótó bré ku yó dimbísó ɔtɔnekɔ mu nkɔle yóɔɔ mpái.

Tsukɔle Osínpu Tsa
(Mateo 9:1-8; Marko 2:1-12)

¹⁷ Eke ɔku Yesu dé ató suná. Farisifɔ, Mose mbla asunápó akɔá botsú Galilea pú Yudea ɔmátó pú Yerusalem beba betsiá asu inu. Bulu túmi bu Yesutɔ há ilɔtsa.

¹⁸ Inu á, ayin akú bɔsɔrá tsukɔle osínpu akpasu ba. Bekleá bópu mu wíe wóyító, pú mu tswi Yesu ansító. ¹⁹ ɔɔam amu su buɔmenya ɔkpa. Iní su bɔyódu obu ámu awunso, dá mú ɔtɔnekɔ tíí, bekplíá akpa amu tswi ahá ámuɔtɔ Yesu ansító inu. ²⁰ Bréá Yesu lówun ání bahɔ mu gyi a, ɔlebláa tsukɔle osínpu amu ɔbéɛ, “Opíó, nasí fú lakpan kíe fú.”

²¹ Mose mbla asunápó pú Farisifɔ ámu beblí wá nwuntɔ beɛ, “Ma gyí oyin ánfí ɔde abususu blí ánfí? Ma ɔbétalí sí lakpan kíe ahá ɔɔn Bulu nkɔle?”

²² Yesu lébi amó agywiun. Mú su ɔlefíté amó ɔbéɛ, “Ntogyi sɔ mlíde íni odu gywiín? ²³ Mɔmu lópɔn ha blí? ‘Nasí fú lakpan kíe fú.’ lóó, ntéɛ ‘Kusu tsu fú akpa afɔnatí?’ ²⁴ Táme ndekléá mlibú ání mí, Nyankɔpɔsa-Mu-Bi ánfí mbu túmi ɔyí ánfítɔ sí ahá lakpan kíe amó.” Inu ɔlebláa tsukɔle osínpu amu ɔbéɛ, “Nde fú bláa mbéɛ, kusu. Tsu fú akpa afɔnatí yɔ wóyí!”

²⁵ Inununu tsukɔle osínpu amu lókɔsú líí amó féé ansító, tsú mu akpa, ɔlɔpu ɔkpa ɔyó wóyí ɔde Bulu kanfó. ²⁶ ɔnó lobwie ahá ámu féé. Ifú lowie amó féétó, bekanfó Bulu beɛ, “Nde anilawun ofúla!”

Lewi Tí
(Mateo 9:9-13; Marko 2:13-17)

²⁷ Mú ɔma bréá Yesu lédali inu á, olowun lampóo ahópu ɔkúá butetí mu Lewi, msie mu lampóo ahókpa. Yesu lébláa mu ɔbéé, “Bobuo mi.” ²⁸ Inu Lewi lókusú, sí mu tógyító ɔmagyáa, yóbuo mu.

²⁹ Mú ɔma a, Lewi lótswi ɔpónú mu wóyító há Yesu. Lampóo ahópu tsɔtsɔtsɔ pú aha bambá é beba ató ámu ogyíkpa. ³⁰ Farisifo pú Mose mbla asunápú ání bubu Farisifo ámutɔ befité Yesu akasípú amu beé, “Ntogyi sù mliá lampóo ahópu pú lakpan abwepú mlidé ibi wa gyi ató, mlidé ntá nú?”

³¹ Yesu léle mú ɔnó ɔbéé, “Alɔpu léhián ilo ɔtsapó, megyí ahá ání iwí bu amó ɔnlɔn. ³² Mmɛba aha wankláán ɔtikpá. Mboun lakpan abwepú ɔtikpá neba, ménɔ bédamlí klɔntɔ.”

Ɔnókli Iwi Asɔn Fitéhé
(Mateo 9:14-17; Marko 2:18-22)

³³ Aha aku bebláa Yesu beé, “Asú Ɔbɔpú Yohane akasípú butetsiá klí ɔnó bó mpá. Farisifo akasípú é butɔbwé alɔ, táme fú akasípú mú budegyí, budenuú.”

³⁴ Yesu léfité amú ɔbéé, “Ɔtsi ɔkpainpú anyawíe béklí ɔnó bréá ɔbu amú wá? Ekekeke! ³⁵ Táme eke ɔku béba ání békpa mu náti sí amú. Alɔ nke ámutɔ béklí ɔnó ní.”

³⁶ Inu ɔleha amú yébi ɔbéé, “Ɔhaa tamapú tati pɔpwe tan tati dada. Ní ɔbwé mú alɔ á, alayintá pɔpwe amu, pɔpwe amu pú dada amu ansí é iméekanáa aba.

³⁷ Alɔ kén butamapú nta pɔpwe wá ɔwuló-kpákpá kente wuhétó ní. Nta pɔpwe amu ibófu fá kente amu tsítsá, yintá kente amu é. ³⁸ Inu su ɔwuló-kpákpá kente pɔpweɔ bótɔpú nta pɔpwe wá. ³⁹ Ɔhaa tamafité nta pɔpwe su bréá alanu dánhe. Tsúfé ɔteblí ɔbéé, ‘Ɔdánhe amu bu alé dɔn.’ ”

6

Ɔkpónú Ɔdaké Mu Wie
(Mateo 12:1-8; Marko 2:23-28)

¹ Yesu muá mu akasípú bɔtsɔn ayó ndɔ kutɔ ɔkpónú ɔdaké. Mu akasípú amu bɔpɔrɔn ató-abí ámu ku, bɔpɔsáa mú wí. ² Farisifo ámu aku befité amú beé, “Ntogyi sù mlidé tóá anɔ mbla meha ɔkpa ání bubwéé ɔkpónú ɔdaké bwe?”

³ Yesu léfité amú ɔbéé, “Mlɔmókókla nu tóá Owíe Dawid lóbwé bréá akón de muá mu abúopu kí? ⁴ Olebitíwíé Bulu osúm kpa yótsu bodobodoá bapóhá Bulu igyí ba, muá mu abúopu amu begyi. Bulu igyí ahapó nkole bele ɔkpa bótegyi alɔ bodobodo amu.”

⁵ Mú Yesu ɔlɔmɔ mu asún ɔnó ɔbéé, “Mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfɔ gyí ɔkpónú ɔdaké mu wie.”

Ɔlɔtsa Ɔkpónú Ɔdaké
(Mateo 12:9-14; Marko 3:1-6)

⁶ Yesu lóyɔ ató osunákpá Yudafo ofiakpa ɔkpónú ɔdaké bámbá. Oyin ɔkúá mu gyɔri ibi lawú bu inu. ⁷ Mose mbla asunápú pú Farisifo aku beɛe Yesu kí beé, ɔbétsa ilo ɔkpónú ɔdaké, ménɔ bénya mu iwí asún, púyénatí musu súná ahande.

⁸ Yesu yin amú nwuntɔ asún. Mú su ɔlebláa oyin á múú mu ibi kule lawú ámu ɔbéé, “Kusɔ belí amú ansító nfi.” Inu oyin ámu lókusú belí amú ansító. ⁹ Mú Yesu lébláa amú ɔbéé, “Nde mli fité, ntɔ mbla ámu léha ɔkpa ání abwéé ɔkpónú ɔdaké? Yilé lóó, ntée lalahé? Ahóó ɔha nkpa lóó, ntée amóó mu?” ¹⁰ Inu ɔledamlí kí amú féé fiá. Mú ɔlebláa oyin ámu ɔbéé, “Tinkí fú ibi amu.” Olenya tinki ibi amu alɔ pé, ɔhé lowie móto.

¹¹ Ɔbló lekítá amú, befité aba beé, “Ntɔ kóún abéhiɛ bwé Yesu anfi?”

Akasípú Amu Adá
(Mateo 10:1-4; Marko 3:13-19)

¹² Eke oku Yesu lódu yó ibusu yóbò mpái há Bulu tsú onyé yéha ayi kehe. ¹³ Mó ayi kehe a, oleti mu akasípú, olee amótó dúanyò, oleti amó mu sumbí ayòpó. ¹⁴ Amógyí, Simon ání oledinká mu Petro mua mu pio Andrea; Yakobo mua Yohane; Filipino, Bartolomeo, ¹⁵ Mateo, Toma, Alfeo mu bi Yakobo, Simon ání ogyi iwisutsiá adunkápú opasuato oha; ¹⁶ Yakobo oku mu bi Yuda pú Yuda Iskariot ání oleebe Yesu há.

Yesu Atósundá Múa Ilo Tsa
(Mateo 4:23-25)

¹⁷ Yesu mua sumbí ayòpó ámu bekplí tsú ibu ámuusu ba osulúv tantasu. Mu abúopu tsatsòtsò pú odòm kpònkpònkpòntiá botsú Yudea omátó, Yerusalem pú opu onó awúlu Tiro mua Sidonsu beba mu. ¹⁸ Beba beee beba bonu mu asun blíhé, ota amó ilo. Ahá ání ohe laláhe de amó háan é beba, olegya ohe laláhe lé amótó. ¹⁹ Amó fée bekleá bópu ibi da mu, tsúfée ohe dedali mutò, oletsu amó fée ilo.

Oyúla Asón
(Mateo 5:1-12)

²⁰ Yesu lótsu ansí ki mu akasípú, olebláa amó obée,
“Bulu layúlá mlíá mlímá tòtò,
tsúfée mlibó mu iwíegyi amu ni.

²¹ Bulu layúlá mlíá akón de mli séi,
tsúfée mléba begyi mwe.

Bulu layúlá mlíá mlidésú séi,
tsúfée mléba bómási.

²² “Bulu layúlá mlíá bude mli lu, bude mli gyáa le amótó, síá mli, tí mli ida laláhe mí, Nyankpusa-Mu-Bi ání su. ²³ Ansí igyi mli eke ámu, amlifuli kpayi ansigyísú, tsúfée mli ikóká tsò osúsú. Alí amó anáin bóbwe Bulu onósú atóipú amu ni.

²⁴ Táme mli ání mlilanyá iwí séi, mligyòwi ní.
Tsúfée mli ansigyí fée mlilanyá á.

²⁵ Mli ání mlilamwé séi, mligyòwi ní.
Tsúfée akón béba bekítá mli.

Mli ání mlidémási séi, mligyòwi ní.
Tsúfée mléba begyi awirehò, su.

²⁶ “Mli ání ahá fée bude mli kanfó, mligyòwi, tsúfée alí mli anáin bekanfó Bulu onósú atóipú afunupu amu é ní.

Alupódwe
(Mateo 5:38-48; 7:12a)

²⁷ “Táme nde mli ání mlónu bláa mbée, Mlidwe mli alupó, amlibwe yilé ha amó. ²⁸ Mliyula ahá ání butòlwíi mli, amlibò mpái ha ahá ání butesíá mli. ²⁹ Ní oha odá fú isutò a, damli nyòsisi é ha mu oda. Ní oku oswíi fú tati á, wò fú atadié é ha mu. ³⁰ Ní oku okóli fú ató á, ha mu. Ní oku é otsú fú ató á, máyóhò mó. ³¹ Bwe ha ahá alí fòdeklé fée bubwée ha fu.

³² “Ní fú adwepú nkule futòdwé á, ipán mòmò fénya? Lakpan abwepú kóráá butòdwé amó adwepú. ³³ Ní oha ání otòbwé yilé há fú nkule futòbwé yilé há á, ntogyi só Bulu odáa fú ipán? Lakpan abwepú é butòbwé alí. ³⁴ Ní oha ání fuyin ání obénya há fú nkule futehá ipán a, ntogyi só Bulu odáa fú ipán? Lakpan abwepú óó butòpó ató pan amó aba, yínkí hò mó alí. ³⁵ Mó su mlidwe mli alupó, mlibwe yilé ha amó, mlipan amó ató, mlímátí amó akò, méní Bulu obéka mli ikò tsòtsòtsò. Fówun mlilabwé Osúsúsú Bulu ámu abí. Tsúfée obu awitòle há ahá ání ató tamagyi amó ansí pú aha laláhe fée. ³⁶ Mlibwe nwe awúnpu fée alíá mli Sí Bulu gyí nwe owúnpu.

Ilále
(Mateo 7:1-5)

³⁷ “Mlumále ahá alá, ménì Bulu méele mli alá. Mlumáha ahaa ipón, ménì Bulu é oméeha mli pón. Mlisi mli aba alá kie amó, Bulu osi mli klé kie mli. ³⁸ Mliha ahá tóá de amó hián, Bulu abélahá mli. Obópu ato susúhe wankláán wá mó, wósóu mó, sílá mó, íbóbólá tsítsá há mli. Tsúfée tóá fopósúsu ha fú bá á, mó kén Bulu obópusúsu ha fu ní.”

³⁹ Yesu létrá ha amó yébi abée, “Nsibi obwiepú abétalí kpá nsibi obwiepú? Amó fée buméekpa wíé abótó? ⁴⁰ Okasípú tamadun mu wie, táme okasípú okási bí á, abwé fée mu wie.

⁴¹ “Ntogyi só fúde ipí tükúríibi wúun fú bá nsibisú, táme fumedé ogyakpatín ání idin fú klésu mó wúun? ⁴² Ntée ntogyi só fúde fú bá bláa fée, ‘Mí píó, ha mí andinkì ipí fú nsibisú’, táme fumedé ogyakpatín ání idin fú klésu mó wun? Apinabwebí abwepú, gyankpa dinkì ogyakpatín ámu fú nsibisú, ménì fówun ató wankláán, tálí dinkì ipí ámu fú bá klésu.

Oyí Pú Mó Abi Swiehé
(Mateo 7:6-20; 12:33-35)

⁴³ “Oyi wankláán méetalí swíé abi laláhe. Alì kén oyi laláhe é méetalí swíé abi wankláán ní. ⁴⁴ Tsúfée oyí-ibí butópóbí mó. Butamakpótí kankaba okplóto oyísú, butamakpótí tsákpun é tunkpa iflasu. ⁴⁵ Oha wankláán telé tsiátó wankláán owan tsú mu klontó, oha laláhe é telé tsiátó laláhe owan tsú mu klontó. Tsúfée tóá idun oha klun a, mótédálí tsu mu onó.

Butásó pú Osublúto Obuyí
(Mateo 7:24-27)

⁴⁶ “Ntogyi só mlidé mí tí mliha, ‘Mí Wíé! Mí Wíé!’ táme mlitamagyi mí asun blíhéso? ⁴⁷ Nósuná mli alíá ohá ání abeba mí wá bonu mí asún, gyi dinká mósó gyí. ⁴⁸ Ogyi fée ohá ání abá beyi obu á, olegyankpá kwí mó ntswiasì abó yótu butá, olowa ntswiasì ámu dinká mósú. Bréá ntsu lóbolá kítá mó á, imetalí kpínkì obu ámu, tsúfée oleyi mó wankláán. ⁴⁹ Táme ohagyíoha ání olonu mí asun blíhé, omegyí mósó gyí fée ohá ání oleyi mu obu asólósu keke, omowa mó ntswiasì. Bréá ntsu lóbolá wa mó á, ilobwie dá gbloo inunu, yíntá fée!”

7

Romafó Isá Akapú Ohande Osúmpú Oku Ilo Tsa
(Mateo 8:5-13; Yohane 4:43-54)

¹ Bréá Yesu lébláa ahá ámu asún ání fée tá á, olayo Kapernaum wúluto. ² Romafó isá akapú ohande oku bu inu. Obu osúmpú okuá otehié kle mu asún. Osúmpú amu délo, odeklé owu. ³ Bréá isá akapú ohande amu lónu Yesu nka á, olowa Yudafo ahande aku sísí Yesu abée, buyókokóli mu abetsa mu osúmpú amu ilo ha mu. ⁴ Ahande amu behie kókóli Yesu bee, “Abwíí ipa, ní oku léhián fú mbua á, mómó oyin ání ní! ⁵ Tsúfée abdwé aní pi. Moléyi aní ofiakpa kóráá há aní ní.”

⁶ Mó su Yesu mua amónyo bapu okpa. Bréá beta wóyí ámutó wie tá á, isá akapú ohande amu lówa mu anyawíe abée buyéfiá Yesu, abubla mu bee, mbée, “Owíé! Máhan fú iwí, tsúfée mmofun ání féba mí wóyító. ⁷ Nawun ání mí é mmofun ání néba fú wá. Fú mó bli asvanku, iwí bowa mí osúmpú amu onlin. ⁸ Tsúfée mí é mbu ahande aku asi. Isá akapú aku é bubu mí asi. Nelé onó mbée amótó oku onátí á, otenátí. Ní mbée abá é á, abeba. Tógyítóá nebláa mí osúmpú mbée abwée á, abdwé.”

⁹ Bréá Yesu lónu asón ánfí á, onó lobwie mu, ɔledamli bláa ɔdɔm amóú bɔbɔuo mu amu ɔbéé, “Onɔkwali asón, nde mli bláa, mmakówun ɔhá ání ɔbu hógyi kɔnkpɔnti ánfí odu Israelfɔtɔ kóráá kú!”

¹⁰ Bréá abɔpu amóú ísá akɔpú ɔhande amu lówa ámu beyinkí yó wóyítá a, bowun ání osúmpú amu iwí lawá mu ɔnlin.

Ɔsurapu Ɔku Mu Bi Tsinki

¹¹ Imɔwa ɔpá kuku Yesu lóyɔ Nain wúlutɔ. Ɔdɔm bɔbɔuo mu akasípú. ¹² Bréá olowie wúlu onó á, ɔlɔtu aku, bɔsɔn fúli akpasu bebá. Obi yinhé ɔkupe pé ogyi há ɔsurapu ɔku. Ɔdɔm kɔnkpɔnkpɔntiá botsú wúlu amɔtɔ é bɔbɔuo ɔtsi ámu. ¹³ Bréá aní Wíe lówun ɔtsi ámu a, mu asón lówa mu nwe, ɔlebláa mu ɔbéé, “Másu!” ¹⁴ Múú ɔlɔyópu ibi da akpa amu, asurápú amu besi lí. Inu ɔlebláa fúli amu ɔbéé, “Ɔyasubi, nde fú bláa mbéé, kusu!” ¹⁵ Inu fúli amu lókusú tsíá, wá tɔí bi. Yesu lópu mu wá mu yin ibitɔ.

¹⁶ Ifú lekítá ahá ámu féeé, bekanfú Bulu bee, “Bulu labɔbɔvá mu ahá! Mu ɔnósú ɔtɔípú kɔnkpɔnti ɔku lalin anitɔ!”

¹⁷ Yesu iwí asón ánfí leklei wá Yudea ɔmá pú awúlu ání ibu nsiné inu féeétɔ.

Yesu Mva Asú Ɔbɔpú Yohane (Mateo 11:2-19)

¹⁸ Asú Ɔbɔpú Yohane akasípú beyébláa mu asón ánfí féeé. Mú su ɔlɔwa amótó abanyó sísí Yesu ɔbéé, ¹⁹ bɔyéfíté mu bee, “Fúgyi ɔhá amóú ɔbéba amu ni, ntée akí ɔha bambá ɔkpa?”

²⁰ Bréá ahá ámu beba bowie Yesu wá á, bebláa mu bee, “Asú Ɔbɔpú Yohane ɔbéé abéfíté fú aniaa, ‘Fúgyi ɔhá amóú ɔbéba amu ni, ntée akí ɔha bambá ɔkpa?’”

²¹ Yesu létsa alɔpu pú ahá ání iwí dé amú ɔsin tsɔtsɔtsɔ alí bré amɔtɔ. Olegya ɔɛ laláhe lé ahátɔ, bwíí ansibi abwiepú tsɔtsɔtsɔ é ansíbi. ²² Inu ɔlele Yohane akasípú asón ámu onó ɔbéé, “Mliyinki yebláa Yohane tóá mlilabowun pú móa mlilabonu. Mlilabowun ání ansibi abwiepú bɔde ató wúun, abɔ bɔna. Ìlɔ pepe alɔpú iwí deplí, isu atínpu bɔde asón nu. Afúli bɔdetsinkí, ahiánfɔ é bɔde ason wankláán ámu nu. ²³ Bulu obóyulá ɔhá ání mí bwehé makusú líí musu.”

²⁴ Bréá abí amóú Yohane lówa sumbí ámu beyinkí bɔyó á, Yesu lówa tɔí tsú Yohane iwí súná ɔdɔm amu bi. Ɔbéé, “Bréá mlilédaí yɔ dimbísú inu á, ntɔ ɔkíkpa mlilóyɔ? Fitáa ání afú de mú tsúon lóó? Ekekεεke! ²⁵ Ní megyí mú á, ntɔ kóún ɔkíkpa mlilóyɔ? Ɔhá ání ɔdídí ntsrim. Ekekεεke! Ahá ání bɔtedídá tati ámu odu gyi ɔdwe á, awíe wóyí bɔtetsiá. ²⁶ Mlibla mi! Bulu ɔnósú ɔtɔípú mlilédaí yéki? Ee, Yohane ni. Ɔdɔn Bulu ɔnósú ɔtɔípú. ²⁷ Mu iwí asón Bulu léblí bɔwanlín mú tswi bee, ‘Kí, nde obí wa gya fu nkpa. Mu ɔbéla ɔkpa há fú ní.’ ” ²⁸ Yesu lóyɔ mu asónsú ɔbéé, “Nde mli bláa mbéé, ɔhagyíɔha ání ɔha tsihé laken kwí mófɔn mu, támε mu é ɔmɔfɔn Bulu iwíegyí amɔtɔ ɔkusú kóráá.”

²⁹ Aha ání bonu Yesu asón ánfí pú lampóo ahópu kóráá bowun ání Bulu asón da ɔkpa. Botsulá há Asú Ɔbɔpú Yohane lóbo amú asú. ³⁰ Támε Farisifɔ pú Mose mbla asunápú amu mú bɔmeha Yohane ɔbo amú asú. Bekiná tóá Bulu léhuhie ha amú bwe.

³¹ Yesu lóyɔ mu asónsú ɔbéé, “Séi ánfí á, amendi nópukápu ndemba-abí ánfí? Ntɔ belian? ³² Bɔgyi fé nyebíá bɔtsie dɔnsu bɔde aba kpolí, blí bee, ‘Anilaplíí ansigyísú, mlimétsa. Mú su anilawá awirehɔ Ìlɔ, támε mlimósú.’ ³³ Mligyí fé nyebí ánfí, tsúfé Yohane léba á, oletsíá klí onó, omonu ntá, támε mlíaa, ‘Ɔɛ laláhe bu mɔtɔ!’ ³⁴ Mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfí mú naba nde ató gyí, nde ntá núu. Mú é mlíaa, ‘Mlíki opotsuapu pú nta ɔbɔpú. Lakpan abwepú pú lampóo ahópu onyawíe.’ ³⁵ Támε ɔhá ání ɔbu Bulu nyánsa á, mu tsíátó telé mú ɔwan.”

Ɔtsi Lakpan Ɖwεpó Ɖku

³⁶ Farisiyin ɔku léti Yesu ató ogyíkpa mu wóyító. Bréá Yesu tsie ɔpónú ámu asi á, ³⁷ ɔtsi ɔkúá ɔbu wúlu amɔtɔ, ogyi lakpan ɔwεpó lónu Yesu nka ání batswi ɔpónú há mu Farisiyin amu wóyító. Inu olotsu mu ofobí fánfán ání ibu bíá prentwa wankláán ɔɔ ba inu. ³⁸ Ɖlebeda akpawunu Yesu ayabiasɪ, ɔlekpa isú yi woo. Ɖlɔpɔ mu ntsú fwí Yesu ayabiasɪ, pó mu nwunso-imi tsítsi mó. Ɖlɔkúlá Yesu ayabi pútá, tséí ofobí fánfán ámu wólí mu ayabisu. ³⁹ Bréá Farisiyin amó ɔletɪ Yesu amu lówun ínɪ á, ɔleblí wá nwuntɔ ɔbéε, “Ní Bulu ɔnósú ɔtɔ́pú oyin ánfɪ gyí lélé á, tekɪ alawun ɔhá oduá ɔtsɪ ánfɪ gyí asa ɔdεpɔ ɪbɪ da mu, tsúfé lakpan ɔwεpó ogyi.”

⁴⁰ Yesu lébláa oyin ámu ɔbéε, “Simon, mbu asɔanku bláa fu.”

Simon léfité mu ɔbéε, “Osunápó, amansu igyi? Bla mi.”

⁴¹ Yesu lébláa mu ɔbéε, “Ahá abanyó aku bepan sika oyin ɔku wá. Ɖkule lépan bliba-anu (5,000,000), ɔkule é lépan mpím lafanu (500,000)*. ⁴² Bumenyá kóba amu ká. Mó su oyin ámu lésikíé amó abanyó féé. Bla mi, amótó ɔmamu ɔbódwe oyin ámu dun?”

⁴³ Simon lébláa mu ɔbéε, “Nahogyiá ɔmumú mu ikɔ tɔɔ dun amu.”

Yesu lébláa mu ɔbéε, “Ɖnɔkwali igyi.” ⁴⁴ Inu Yesu léyinkí kɪ ɔtsɪ ámu, ɔlebláa Simon ɔbéε, “Fawun ɔtsɪ ánfɪ? Nɛba fú wóyító a, fɔmɛha mí ntsu anfwɪ ayabiasɪ. Táme ɔtsɪ ánfɪ mó lapó mu ntsú fwí mí ayabiasɪ, pó mu nwunso-imi tsítsi mó. ⁴⁵ Fɔmelatá mí pútá, táme tsú bréá nɛba nfi ɔpá á, ɔtsɪ ánfɪ mókósí mí ayabi kulá pútá. ⁴⁶ Fɔmɛtsɛí ofobí wólí mí nwuntɔ, táme mu mó alatséí ofobí fánfán wólí mí ayabisu. ⁴⁷ Mó su nde fú bláa mbéε, ɔdwe tsɔtsɔtsɔ ánfɪ alalé súná mí ánfɪ idesuná ání Bulu lasí mu lakpan tsɔtsɔtsɔ ámu féé kíé mu. Táme ɔhá ání Bulu osíi lakpan kpalobí kíé á, ɔdwe kpalobí ɔtelé súná.”

⁴⁸ Inu Yesu lébláa ɔtsɪ ámu ɔbéε, “Nasí fú lakpan féé kíé fú.”

⁴⁹ Ahá amó amúa Yesu butsie ɔpónúasi ámu, beblí wá nwuntɔ beε, “Ma gyí oyin ánfɪ ɔbéε muna mude ahá lakpan sikíé amó.”

⁵⁰ Mú Yesu lébláa ɔtsɪ ámu ɔbéε, “Fú hógyi laho fu nkpa. Natɪ iwilwiitɔ.”

8

Atsɪá Bobuo Yesu

¹⁻² Imɔwa ɔpá kuku, Yesu léki awúlu móa nkuda asi, ɔde Bulu iwígyí ámu iwɪ asɔn wankláán ɔkan da. Mu akasípó dúanyɔ ámu pó atsi akúá olegya ɔɛ laláɛ lé amótó, tsá amó ilo bobuo mu. Atsi ámu gyí, Magdalayintse Maria ání Yesu légya ɔɛ laláɛ asienó lé mɔtɔ. ³ Owíe Herode wóyísú ɔkírɔ Kusa mu ka Yohana. Ɔtsɪ ɔkúá butetɪ mu Susana pó atsi tsɔtsɔtsɔá betsiá pú amó ató kɪ Yesu mu mu akasípósu.

Ató-abí Owunyápu Iwɪ Yébi

(Mateo 13:1-9; Marko 4:1-9)

⁴ Bréá ɔdɔm kpɔnkpɔnkpɔntɪ botsu awúlu-awúlusu ba befia Yesu wá á, ɔleha amó yébi ɔbéε,

⁵ “Ɖɔtɔpɔ ɔku lóyɔ ató-abí owunyákpa. Bréá ɔde mó wunyáa a, iku lówólí ɔkpatɔ, ahá betsatsáa mósú, mbubwi é bɔtswetswéε mó féé. ⁶ Iku lówólí abutású, ɔtínéá ɪsɪ kpalobí dun. Iɔwa ɔsa kwe, táme bréá owí lelɪn a, ɪɔtɔ mó mó, tsúfé imenya ntsu. ⁷ Abí ámu ku lówólí awutɔ, awu ámu lɔbulá kítá mó, ɪmedan. ⁸ Abí ámu ku lówólí ɔsuló wankláánsú, dan. Iloswie abí tsɔtsɔtsɔ fé mó amó olodu ámu odu tsé lafa.”

Yesu lómɔ mu asún ɔnɔ ɔbéε, “Ɖhá ání ɔbu asu onúu.”

* **7:41** Sika ánfɪ igyi sika futútú lafanu (500) móa aduenu (50), igyi ɔha nke lafanu (500) móa aduenu (50) ikóká.

*T'á Svá Yesu Látóí Ayébisv**(Mateo 13:10-17; Marko 4:10-12)*

⁹ Yesu akasípó befité mv yébi anfi asi. ¹⁰ Ọlebláa amó ọbée, “Bulu lahá mli ọkpa ọbée, mlibú mv iwíegyi ámv iwí ason ñáínhé. Táme nde aha bambá asón bláa ayébisv, ménì bówun, támé bóméebi. Bónu, támé bómóonu mó asi.

*Ató-abí Owunyápv Yébi Amv Asi**(Mateo 13:18-23; Marko 4:13-20)*

¹¹ “Yébi amv asi ní. Ató-abí ámv gyí Bulu asón. ¹² Abí ámúú ilawólí ọkpató ámv gyí ahá ání butonú asón ámv, támé Ọbunsám teba bele mó lé amó klwntó, ménì bómóòhó mósú gyi, fówun bénya nkpa ání itamatá. ¹³ Abí ámúú ilawólí abutású amv gyí ahá ámúú bonú asón ámv pé, bahó mó ansigyísó, támé boma nlin. Mó sv butamahogyi wa ọpá. Ní isókì kv inyá tó amó pé, badida. ¹⁴ Abí ámúú ilawólí awutó ámv gyí ahá ání bonú asón ámv a, bahó mó, támé ọyí ánfító ató hiánhe iwí gywín, pó mótó atonyahé iwí ansigyí tegyi asón ámv sv. Iní sv butamaswíé abí dan. ¹⁵ Abí ámúú ilawólí ọsulúú wankláánsú ámv gyí ahá ámúú bonú asón ámv a, butòhó mv wá klwntó wankláán ání itonú asón, gyi mósótó. Iní sv butotomi swíé abí tsàtsàtsà.

*Ọkandíe Iwí Yébi**(Marko 4:21-25)*

¹⁶ “Ọhaa tamanywé ọkandíe pó ató bun mósú, ntée pówá mpá ayasi. Ọfuvákpá ọtọpúbian, ménì ibówankí há ahá ání béba wóyí ámótó.

¹⁷ “Tsúfẹ tótó má mv ọbénjain, iméelin ọwan. Ason ñáínhé kuku é ma mv ọbóméebi mó.

¹⁸ “Mliki wankláán mli asón-nutó. Tsúfẹ ọhá ání odekléá obónu mí atosunáhé amv asi á, Bulu ọbópó kv tsía mótó há mv. Táme ọhá ání omedékléá obónu mó asi á, Bulu ọbóswí mv kpalobí ámúú olosusúu ání alabí ámv kúráá.”

*Yesu Abusuanfó Onutó**(Mateo 12:46-50; Marko 3:31-35)*

¹⁹ Yesu mv yín mv ọbá mv apíó beba mv wá, támé ọdóm amv sv bometalí wíé ba mv wá. ²⁰ Ahá ámútó ọkv lébláa Yesu ọbée, “Fú yín mv ọbá apíó bulí kpankpá, bodekléá bówun fv.”

²¹ Yesu lébláa amó ọbée, “Mí yín mv ọbá mí apíó gyí ahá ání butonú Bulu asón ámv, gyi mósú.”

*Atsufú Asibá**(Mateo 8:23-27; Marko 4:35-41)*

²² Ọke ọkv Yesu lébláa mv akasípó ọbée, “Mliha afa Galilea ọpó yó mó ọbun.” Mó sv ọpó ọkpa ọbáyó. ²³ Bréá ọbáyó á, Yesu lédidi. Inu afú kpankpá ọkpankpá kv lówa tsóon bi. Ntsu ámv ọdada wíé ọklwntó, ideklé imé. Ọlótó amó ansí pẹpẹ.

²⁴ Mó sv betsinkí Yesu, bláa mv beé, “Aní Wie! Anídé ntsu wie!”

Yesu lóksú lé ọnó wa afú móa ntsu ámv, mv fée lólóá. ²⁵ Inu ọlefíté amó ọbée, “Mli hógyi mé?”

Ifú lẹkitá amó, ọnó lobwie amó, befité aba beé, “Nyankpósa ọmóm mv ni, alalé ọnó wa afú móa ntsu kúráá, banú mv ọmé ahí?”

*Ọje Laláhe Gyáa Le Ogbedéptó**(Mateo 8:28-34; Marko 5:1-20)*

²⁶ Yesu mv ọbá mv akasípó befa ọpó tsú Galilea yówie Geraséfó* ọsulúú. ²⁷ Bréá Yesu dédali ọklwntó á, oyin ọkọá otsú wúlu amútó, ọje laláhe bv mótó lébefia mv. Oyin anfi lẹkpa ató, tú dáli wóyító, yó otsie afúli opulákpá ilawá ọpá. ²⁸ Bréá olowun Yesu a, ọlósorá okitikítí, dá akpawunu Yesu ayabító, kplón

* **8:26** Gadarafó bv nwólú dada amv akútó.

blí òbée, “Òsósóósó Bulu mu Bi Yesu, amansu igyi? Kókoli, mápítí mí ató.” ²⁹ Alí bré ámutò á, Yesu lakplón wa òje laláhe amu òbée, idáli mutò dodo. Mú su oyin ámu léblí alí ní. Òje laláhe amu itowíé mutò brégyíbré. Mú su butowá mu ibi pú mu ayabi ikan, gyo mu iwí. Mú óó á, otebíá ikan amu, òje laláhe amu itehá mu òtesrí wíé aputu.

³⁰ Inu Yesu léfité mu òbée, “Nkálí butetí fú?”

Oyin ámu lélé mú ònó òbée, “Mí dá gyí ‘Òdam.’ ” Tsúfé òje laláhe tsòtsòtsò bu mutò. ³¹ Òje laláhe amu bokokóli Yesu òbée, òmágya amú yówa ilán klúklúúklúá ima òkatò.†

³² Mprákuo tsòtsòtsò aku budegýí okúku kusu inu fún. Mú su òje laláhe amu bokokóli Yesu bée, òhá abuyowie mprákuo ámutò. Òleha amú òkpa òbée buyó.

³³ Inunu bedali oyin ámutò yówie mprákuo ámutò, amú fée besrí kpákplí okúku amu wíé òputò, wúwu.

³⁴ Bréá mprákuo akpapú ámu bowun tóá ilaba a, besrí yéblí asón ánfí wúluto pú òmá ámutò. ³⁵ Inu ahá beba beki tóá ilaba. Bowun ání oyin ámúú tekí òje laláhe bobu mutò ámu ansító ladí, alawá atadié otsie Yesu wá. Ilawa amú ifú.

³⁶ Ahá ámúú bowun itó ámúú ileba amu bebláa amú alíá oyín ámúú òje laláhe bobu mutò ámu lénya mu ilòtsá. ³⁷ Òmá ámutò ahá fée bokokóli Yesu bée, òdálí amú òmátó, tsúfé ifú lehie kítá amú. Mú su Yesu lówie òklon amutò òbée amonati.

³⁸ Oyin ámúú tekí òje laláhe tsie mutò ámu lókokóli mu òbée, “Ha mí ambuo fu yo.” Táme Yesu méha mu òkpa.

³⁹ Mboún òlebláa mu òbée, “Yínki yo wóyí, afuyeblláa mli pi toyiléá Bulu labwé há fú.”

Mú su oyin ámu léki wúlu amu fée fiá, òde toyilé ámúú Yesu labwé há mu amu blí wúlu amutò fée.

*Ohande Oku Mu Bi Mva Otsi Oku Ilo Tsa
(Mateo 9:18-26; Marko 5:21-43)*

⁴⁰ Bréá Yesu léyínki yówie òpu amu òbin a, òdam bòhò mu atúu, tsúfé bude mu òkpa kí. ⁴¹ Inu oyin òkúá butetí mu Yairo, ogyi Yudafò ofiakpa òhande léba beda akpawunu mu ayabitò, kókóli mu òbée, òhá abuyò mu wóyító. ⁴² Mu bi tsíhé òkule péá òbu, alahò nfi dúanyò da odewu.

Bréá Yesu lópu òyó inu á, òdam amúú bobuo mu amu bekpa buo mu yee. ⁴³ Otsi òkúá obugya de mu wolí nfi dúanyò ní, òhaa mókótálí tsá mu, alayíntá mú iwísu ató fée ilò atsapó ibitò bu ahá ámutò. ⁴⁴ Otsi ánfí lótsun yo Yesu òma, pú ibi da mu tati osiebí. Inunu obugya amu leka itin. ⁴⁵ Múú Yesu léfité òbée “Ma lápú ibi da mi?”

Bréá ahá ámu fée bée bumàkópú ibi da mu a, Petro léfité Yesu òbée, “Mí Wíé, òdam anfi bupu fú ánfí á, mú fòde asón ánfí fité?”

⁴⁶ Táme Yesu léblí òbée, “Oku lapó ibi da mi. Nawun ání òje kú ladálí mütò.”

⁴⁷ Bréá òtsi ámu lówun ání itó ámúú mabwé ámu lalin òwan á, òledali ba. Òdekpinkí kpakpakpa, òleyéda akpawunu Yesu ayabitò, bláa mu ahá ámu fée ansító tóá suá mòpu ibi da mu, pú alíá manyá ilòtsá. ⁴⁸ Inu Yesu lébláa mu òbée, “Mí bí, fú hógýi latsá fú ilò. Natí iwílwíitò.”

⁴⁹ Bréá Yesu bu mu tóí anfisú á, òkú lésrí tsú Yairo wóyító ba bebláa Yairo òbée, “Fú bí ámu òdikpa mowa alé. Mátepi trá wa osunápú tóí.”

⁵⁰ Bréá Yesu lónu asón ánfí á, òlebláa Yairo òbée, “Mánya ifú. Fú mú hogyi wule, obénýa nkpa.”

⁵¹ Bréá Yesu lówie wóyító inu á, òmeha òhaa obuo mu yo obuá kebi ámu da mútò, dun Petro, Yohane, Yakobo pú kebi ámu akwíró. ⁵² Alí bré ámutò á,

† **8:31** Ilán klúklúúklúá ima òka gyí òje laláhe isu òbitíkpá.

ahá ámu fée budesú, buɗe okitikíti. Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlisi okitikíti sɔrá. Ɖmɔkówú, dídí ɔɗe.”

⁵³ Ahá ámu fée buyin ání otsibi amu lawú. Mú su bɔmɔsí Yesu. ⁵⁴ Inu Yesu lékitá otsibi amu ibi, kpólí mu ɔbée, “Obí, kusu!” ⁵⁵ Ɖhé lɛlawíé mu, ɔɔkusú lí ɔtsáwɔle pé. Mú Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlidunka tɔku ha mu ogyi.” ⁵⁶ Ɖnó lobwie otsibi amu akwípó, táme Yesu léda amú ɔlá ɔbée, “Mlimábláa ɔhaa asón áñfi.”

9

Akasípó Dúanyɔ Amu Sumbiwa (Mateo 10:5-15; Marko 6:7-13)

¹ Yesu létí akasípó dúanyɔ ámu fia, ɔleha amú túmi, há amú ɔkpa ɔbée, buyáa ɔhe laláhe fée, abutsa ilo. ² Ɖɔwa amú ɔbée, buyéda Bulu iwíegyi ámu ɔkan, abutsa alɔpu. ³ Ɖlebláa amú ɔbée, “Ní mlɔyó á, mlimátsu tɔtɔ. Mlimátsu oyi yiáhé, akpankogyo, atogyihe, kóba ntée atadiɛ nyɔɔsi. ⁴ Wóyígyíwóyítá bóhɔ mli á, mlitsia nu yófun ekeá mlédali wúlu amutɔ. ⁵ Ní bɔmɔhɔ mli wúlu kusu, mlédali mlɔyó á, mlɔkpakpa mli ayabitɔ-isi wuli wúlu amutɔ, isuna ání bɔmɛbi bwé.”

⁶ Benatí kí nsiné nu awúlu féesó, buɗe asun wankláán ámu ɔkan da, tsá ilo.

Herode Légyigyáa (Mateo 14:1-12; Marko 6:14-29)

⁷ Bréa Galilea ɔmású ogyípó Herode lónu tásá ide mósú yɔ á, olegyigyáa. Tsúfé aku buɗeblí beɛ, “Asú Ɖbɔpú Yohane lakúsú tsú afúlitɔ.” ⁸ Aku é beɛ, “Bulu ɔnósú ɔtɔípó dada Elia lálé iwɔ ɔwan.” Aku é beɛ, “Bulu ɔnósú atɔípó dada amutɔ ɔku lákúsú tsú afúlitɔ.” ⁹ Herode léblí ɔbée, “Nahá batɔn Yohane. Ngya oyin ɔmɔmu iwɔ asón ntráa ndenu alí?” Mú su ɔlɔbɔ mbódí ání mówun Yesu.

Ahá Mpím-nu Atogyihe Ha (Mateo 14:13-21; Marko 6:30-44; Yohane 6:1-14)

¹⁰ Yesu sumbí ayɔpó amu beyinkí bá bebláa mu tásá bayóbwɛ. Ɖlekpa amú buo iwɔ, amú nkule bɔyɔ Betsaida wúlutɔ. ¹¹ Bréa ɔɔm amu bebi ání ɔbu nu á, begya mu ɔkpa yó nu. Yesu lóhɔ amú atúu, ɔlebláa amú Bulu iwíegyi amu iwɔ asón, ɔletsa amúá buɗelo.

¹² Bréa owí ɗɛpóon a, sumbí ayɔpó dúanyɔ ámu beba bebláa Yesu beɛ, “Ha amú abɔnatɔ, ménɔ bétalí yó awúlu ání ibu mantáa nfɔsu yóɗunká atogyihe móa ɔɔkpa, tsúfé anuméenya tɔtɔ há amú dimbí áñfitɔ.”

¹³ Táme Yesu léle mú ɔnó ɔbée, “Mlidunka ató ha amú abugyi.”

Akasípó amu bebláa mu beɛ, “Tásá anɔbu fée gyí bodobodo apin anu pú ntsutso iye bwáhé anyɔ. Nkétɔ anɔlayóhɔ atogyihe ba ahá áñfi fée.” ¹⁴ (Ayin ání bobu nu bóbwɛ fé mpím-nu (5,000).)

Yesu lébláa akasípó amu ɔbée, “Mliha amú abotsia okútó. Iku kule ibwée fé ahá aduenu (50).”

¹⁵ Akasípó amu bɔbwɛ dínká mósú, ɔhagyíɔha létsiá asi. ¹⁶ Inu olotsu bodobodo anu pú ntsutso iye bwáhé anyɔ ámu. Inu olotsu ansí fúá kí ɔsúsú, ɔleɗa Bulu ipán. Mú olebiabía mótó póhá akasípó amu ɔbée, buyée mú ha ahá ámu fée abugyi. ¹⁷ Amu fée begyi mwe sian. Bréa akasípó amu bɔtɔsí isianhe amu a, ilɔbulá alakpá dúanyɔ.

Ɖhá Aní Yesu Gyi (Mateo 16:13-19; Marko 8:27-29)

¹⁸ Eke ɔku Yesu nkule ɗé mpái bɔ, mu akasípó amu bobu nu. Mú ɔlefíté amú ɔbée, “Ma ahá beɛ ngyi?”

¹⁹ Bele mú onó bεε, “Akv bεε, fógýí Asú Ɔbɔpú Yohane. Akv bεε, Bulu Ɔnósú Ɔtɔípú Elia. Akv é bεε, Bulu onósú ɔtɔípú dada ɔkv lákúsú tsú afúlitó.”

²⁰ Múú ɔlefíté amó ɔbée, “Mli é mé? Mlia mígyí ma?” Petro léle mú onó ɔbée, “Fógýí Kristo, (ɔhá á múú Bulu ladá mu ofúli amv) ni.”

Yesu Iwiasin Pó Mv Lowu Iwi Asón Blí
(Mateo 16:20-28; Marko 8:30-9:1)

²¹ Inu Yesu léda amó ɔlá kpákpáákpá ɔbée, bumábláa ɔhaa mu iwi asón á nfi. ²² Ɔletrá bláa amó ɔbée, “Ilehián á ní mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi á nfi néhiε wun iwiasin tsɔtsɔtsɔ Yudafɔ ahandε, Bulu igyí ahapú dehen pú Mose mbla asunápú ibitɔ; amó fée békiná mí, há bómɔ mí, táme Bulu ɔbélakúsúa mi tsú afúlitó eke sáásí.”

²³ Inu ɔlebláa ahá á mu ɔbée, “Ní ɔkv dékléá obóbuo mi á, osíi tóá otekle bwε, otsu mu oyikpalíhe ekekegyíεεε bobuo mi. ²⁴ Tsúfée ní ɔkv lépri mu nkpa á, ɔbóhulí mú. Ní ɔkv é lési mu nkpa há mí su é á, Bulu ɔbóhɔ mu nkpa. ²⁵ Ní ɔkv onyá ɔyító ató fée, táme ɔhólí mu ɔkláa a, labi mɔmu ɔlɔwa há mu? ²⁶ Ní ɔkv onyá mía mí atosunáhé péli a, mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi á nfi é nénya mu péli bréá nna mía mí Sí pú mu abɔpɔ wánkíhé numnyamtɔ nebá. ²⁷ Ɔnɔkwali ndε mli bláa. Akv bobv mli tɔ nfi bumóowu asa bówun Bulu iwígyí amv.”

Yesu Iwitsée
(Mateo 17:1-8; Marko 9:2-8)

²⁸ Yesu léblí asón á nfi ndawótswí ɔma a, ɔlekpa Petro mva Yohane pú Yakobo buo iwi, bɔɔv yó mpái ɔbɔkpá ibv kusv. ²⁹ Bréá ɔde mpái á mu bɔ á, mu ansító letse. Mu atadiε lofulí húnánáná, ide ogyá kpa. ³⁰⁻³¹ Inu á, ahá abanyó á ní batsiá kí, bɔgyi Mose mva Elia bele iwi ɔwan ɔsúsú numnyamtɔ. Amóa Yesu bɔtɔí tsú mu lowuá Bulu léhiε tswi mu á ní imóowa ɔpá obówu Yerusalem iwi. ³² Petro mva mu aba á mu bεdidí. Bréá bɔwan tsinkí á, bowun Yesu numnyam, ahá abanyó á mu é bulí mu wá. ³³ Bréá ahá abanyó á mu bɔdenatí á, Petro lébláa Yesu ɔbée, “Mí Wíé, ibv aláá abétsiá nfi. Ha ada abú asa. Fú klé kule, Mose klé kule, Elia é klé kule.” (Ɔmebi tóá ɔdeblí).

³⁴ Bréá ɔde asón á nfi blí á, agyinde kv lobobun amó féesó. Inu ifu lekítá amó abasá á mu. ³⁵ Inu á, ɔme kv ledali tsu agyinde amɔtɔ ɔbée, “Ɔni gyí mí Bía nalé ní. Mliyaa asv amlinu mu ɔme.”

³⁶ Ɔme amv lótsutsúá ibeka tin á, ɔlasí Yesu nkule inu. Akasípú amv bekpa onó bun asón á nfi su nke á mu tɔ. Bumεbláa ɔhaa itóá bayówun.

Ilo Dídahe Ɔbɔpú Tsa
(Mateo 17:14-18; Marko 9:14-27)

³⁷ Mú ɔyi kehe a, Yesu mva akasípú abasá á mu bekplí tsú ibv á mu sv, ɔɔm amv befiá mu. ³⁸ Inu amótó ɔkv lókplɔn ɔbée, “Osunápú, kókoli, damli kí mí bí ha mi. Obi yinhé ɔkule pé ogyi mí. ³⁹ Ɔhe laláhe kv towíé mutɔ, ɔtɔkplón. Ɔtedida gbá, ɔdekɔ tsikitsiki, mu onó tɔbwé afu. Ipiantɔ asa itesí mu, ide mu yintá. ⁴⁰ Nobobwií ipa há fú akasípú amv mbée, bɔgyáa mú le mutɔ, táme bumetalí.”

⁴¹ Yesu léle mú onó ɔbée, “Ndεmba-abíá mli má hógyi, mli tsiátó ma aε. Alí nétsiá mli wá, nyá klɔn há mli ekekegyíεεε ní?”

Inu ɔlebláa oyin á mu ɔbée, “Kpa fú bí á mu ba mi.” ⁴² Bréá ɔlekpa kebi á mu ɔbá á, ɔhe laláhe amv léfin mu dá, ɔdekɔ tsikitsiki. Táme Yesu lókplɔn wa ɔhe laláhe amv, tsá kebi á mu. Inu oleyinkía mu há mu sv. ⁴³ Bulu túmi kpɔnkpɔntí á mu leha onó lobwie ahá á mu fée.

Yesu Lowu Iwi Asón Blí Otse Nyɔasi
(Mateo 17:22-23; Marko 9:30-32)

Bréá mu bwehé ide ɔhagyíɔha wánwan wa á, Yesu lébláa mu akasípú ɔbée, ⁴⁴ “Mlihiε yaa asv amlinu. Béle mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi á nfi há adón bómɔ mí.”

45 Táme akasípó amv bomonu mú asi. Bulu lópv mú asinu nájín amó. Mú sv imowankí amó asún ání odebli. Ifú é de amó ání bēfité mv.

Ma Ǫóbwε Ǫhandε?

(Mateo 18:1-5; Marko 9:33-37)

46 Nwéen kv léba akasípó amv nsiné, tsú amótó Ǫhá ání Ǫóbwε Ǫhandε iwí. 47 Yesu lébi amó agywun. Mú sv Ǫlekpa kebi Ǫkv belí mv iwí wá. 48 Mú Ǫlebláa amó Ǫbée, “ǪhagyíǪha ání ǪlǪhǪ kebi ánfí mí dátó lahǪ mí. ǪhagyíǪha ání ǪhǪ mí é lahǪ Ǫhá ámú ǪlǪwa mí ámv. Tsúfé Ǫhá ání ogyi Ǫtráhe mlitǪ fée gyí Ǫdéhén.”

Aní Obúopv

(Marko 9:38-40)

49 Yohane lébláa Yesu Ǫbée, “Mí Wíé, anilǪwun oyin Ǫkv dépv fú dá gya Ǫhe laláhe, aniléka mv tin, tsúfé Ǫma anitǪ.”

50 Táme Yesu lébláa amó Ǫbée, “Mlímáka mv tin! Tsúfé Ǫhá ání ǪmǪkvsú lí mlisv buo mlí.”

SamariafǪ BvmǪhǪ Yesu

51 Bréá nkeá Bulu obótsu Yesu ya Ǫsúsú dekpǪkpé ba a, Ǫlbwε agywun ání ǪbǪyǪ Yerusalem kokooko. 52 ǪlǪwa abí gyankpá yó Samaria wúlu kvsv Ǫbée, buyéla mv yaí ha mv. 53 Táme bvmǪhǪ mv wúlu amutǪ, tsúfé Yerusalem Ǫyó. 54 Bréá mv akasípó Yakobo mv a Yohane bowun alí á, bēfité mv bεε, “Aní Wíé, fudeklé fεε ahá ogyá itsu Ǫsúsú bǪhǪ amó mǪ?”

55 Táme Yesu lédamlí, wá iyin wá amó.* 56 Mú bǪpv Ǫkpa yó wúlu bámbású a.

Ahá Aní Bεε BǪbwε Yesu Abúopv

(Mateo 8:18-22)

57 Bréá mv ǪkpatǪ bǪyó á, oyin Ǫkv lébláa Yesu Ǫbée, “Nóbuo fv yó ǪtíneyíǪtínéá fǪyó.”

58 Yesu lébláa oyin ámv Ǫbée, “Awíá mv mv mbó, mbubwi é mv mv asia, táme mí, Nyankpusa-Mv-Bi ánfí mú á, mma Ǫtínéá nópv mí nwun tswí.”

59 Yesu lébláa Ǫha bambá é Ǫbée, “Bobuo mv.”

Táme oyin ámv lébláa mv Ǫbée “Owíé, ha mí anyopulá mí sí asa ambobuo fv.”

60 Mú Yesu lébláa mv Ǫbée, “Si awupú† abvpula amó afúli. Táme fú mú yǪ afvye da Bulu iwíegyí ámv Ǫkan.”

61 Ǫkv é lébláa mv Ǫbée, “Mí Wíé, nóbuo fv, táme ha mí anyinki ye klá mí wóyító ahá asa.”

62 Yesu lébláa mv Ǫbée, “Ǫhá ání Ǫtesrí dámlí kv Ǫma mǪfvn ha Bulu iwíegyí ámv agyómá yǪ.”

10

Akasípó Aduesienó-nyǪ Sumbí Wa

(Mateo 10:7-16)

1 Iní Ǫma a, Yesu léle mv akasípó aduesienó-nyǪ (72)* akv é, ǪlǪwa amó abanyó-abanyó Ǫbée bvgyánkpa yó wúlugyíwúluá mv onutó mǪyǪ músó. 2 Ǫlebláa amó Ǫbée, “AtǪ kpǪtíhé amv itsǪ, táme mú akpǪtípó bvmǪtsó. Mú sv mlíkokolí ndǪ mv wie, Ǫwa akpǪtípó tsǪtsǪ abvba bǪkpǪtí mv atǪ ámv. 3 Mlínati, mlíbi ání nde mlí wa fé akúfabi Ǫyó adúndutǪ. 4 Mlímátsu sika kente, akpankogyo ntée ntǪkvta kítá. Ní mlíná ǪkpatǪ á, mlímálí tǪntǪn ahá. 5 Ní

* 9:55 Iní bu nwulǪ dada amv akvtǪ: Ǫbée, “Mlíméyin Ǫhe oduá ide mlí kpa. Tsúfé Nyankpusa-Mv-Bi ámv méba ahá ǪmǪkpá, nkpa ǪhǪkpa Ǫleba.” † 9:60 Awupó gyí ahá ání bawú Ǫhétó. * 10:1 Aduesienó-nyǪ (72): Aduesienó (70) bu nwulǪ ámv akvtǪ.

młowíe wóyígyíwóyítá a, mligyankpa bla amó mliaa, ‘Bulu óhá mli iwilwii.’
 6 Ní wóyí mu wie amu tekle iwilwii a, mli iwilwii bésin wóyí ámuṣu. Táme ní otamakle iwilwii a, íbésankí bá mli wá. 7 Mlitsia wóyí amóú bəhə mli mótó ámuṣə. Mligyi ató, amlinu tógyítá béha mli, tsúfé agyómá ɔyɔpú buteká íkə. Mlimátu láyétsiá wóyí bámbátó. 8 Ní młowíe wúlu kusu, bəhə mli á, mligyi t́á béha mli. 9 Mlitsa aləpu ání bubu wúlu amuṣə, amlíbla wúlu amuṣə ahá mliaa, ‘Bulu iwíegyí lawíe wóyí tá.’ 10 Táme ní młowíe wúlu kusu, buməhə mli á, mlídalí yelí brənuṣu, amlíbli mliaa, 11 ‘Anídé mli wúlutə otútúu amóú ílawólí aní ayabiasí amu kóráá kpakpáa wulí. Táme mlibi ání Bulu iwíegyí ámu lawíe wóyí tá.’ 12 Ndé mli bláa mbéé, Bulu óbébití wúlu amuṣə ahá ísu dɔn Sodomfə mu asón ogyíké amu.

Ahá Aní Bvmedamli Klwntə Asóngyi (Mateo 11:20-24)

13 “Korasinfə, mligyowu. Betsaidafə, mligyowu ní. Ní Tiro pú Sidon awúlu laláhe amuṣə nəbwe ofúla akpənkpənti ání nəbwe mlitə ání á, tekí buda akpekpetə, bakpá nsúó wá nwuntə púsúná ání badámli klwntə. 14 Táme mlibi ání Bulu óbébití mli ísu mu asón ogyíké dɔn Tiro móa Sidonfə. 15 Mli Kapernaumfə, mlídeklé mliaa mlótsu íwí fúá alí yówə ɔsúsú? Ekəkəkəkə! Bulu óbéba mli así yówie afúlitə.”

16 Yesu lébláa mu akasípú amu óbée, “Óhá ání óhə mli asón lahə mli. Óhá ání olekiná mli asón hə lakíná mí asón hə. Óhá ání olekiná mí asón hə é lakíná mí Sí amóú oləwa mí ámu asón hə.”

Akasípú Aduesienó-nyə Amu Yinkí Ba

17 Akasípú aduesienó-nyə ámu beyinkí ba ansigyísú. Bebláa Yesu bée, “Aní Wíe, ní akplón wa ɔhe laláhe kóráá fú dátó a, butobú aní.”

18 Yesu lébláa amú óbée, “Nowun ání Satan lékpa tsú ɔsúsú fé alá nsaintə təfwí íbi beda ɔsulótə pə. 19 Mlinu! Nahá mli túmi ání mlitsatsa awə pú nyankpukpíesə tsun, amligyi ɔbunsám túmi féesú. Tətəɔtə móɔbwe mli. 20 Táme ansí mágyi mli ání ɔhe laláhe labú mli. Mbouún ansí igyi mli ání Bulu lawánlín mli adá tsu ɔsúsú.”

Ansí Legyi Yesu (Mateo 11:25-27; 13:16-17)

21 Alí bré ámuṣə á, ɔhe Wankíhé léha ansí lehie gyi Yesu. Múú ɔleblí óbée, “Mí Sí, ɔsú muə así Owíé! Nedá fú ípán ání falé t́á fəpəhájín anyansapə pú asón abípú ɔwan súná ahá ání bumeyín ɔlala, bugyi fé nyebí. Ee, Mí Sí! Alí fudeklé fée íbá mótó ní.”

22 Múú ɔlebláa mu akasípú amu óbée, “Mí Sí lapó tógyító wá mí íbitə. ɔhaa méyín óhá ání Obí ámu gyí, nkéti ɔsí ámu nkule. ɔhaa méyín ɔsí ámu é, nkéti Obí ámu, pú óhá ání Obí ámu latsúlá ání óbéle mu súná mu.”

23 Bréá ɔhaa má amó wá á, ɔledamli kí amó, bláa amú óbée, “Mli mó á, Bulu layúlá mli, mlíde ató ání wúun. 24 Ndé mli bláa mbéé, Bulu ɔnósú atóipú pú awíe tsətsətsə bekle ání bówwun ató ání, abonu asón ání mlídeńu, táme buményə mú alí.”

Samariayin Awitəlepə ɔku

25 Mose mbla osunápú ɔku lókusó líí fité Yesu asón ání pəsə mu kí. ɔlefíté mu óbée, “Osunápú, ntə mbwéé asa anya nkpa ání ítamátá?”

26 Yesu lébláa mu óbée, “Nkálí Mose Mbla léblí? Nkálí fonu mó así?”

27 Oyin ámu lébláa mu óbée, “Pú fú klun, fú ɔkláa, fú ɔwunlín pú fú agywun fée dwé fú Wíe Bulu, afudwe fú bá fé fú íwí.”

28 Yesu lébláa mu óbée, “Mú fablí á. Bwe mó, fényə nkpa ání ítamátá.”

29 Táme oyin ámu lékléá obósuná ání mú asón da ọkpa. Mú sù ọlefíté Yesu ọbée, “Ma gyí mí bá?”

30 Yesu lébláa mu ọbée, “Bré kusu oyin ọku lékplí tsú Yerusalem ọyó Yeriko. Bréá ọna ọkpatọ á, oleyéfia ogyo atswapú aku. Ahá ánfí bẹkpa mu tati, swíí mu atọ fée, dá mu sian mu mọ, náti sí mu tswi. 31 Bulu igyí ọhapú ọku ná ọkpa ámu kénsú. Bréá olowun mu sísí á, ọlebaí tson ifóntọ náti sí mu. 32 Alí kén Lewiyin ọku é lóbatu mu, báí tson ifóntọ náti ní. 33 Táme Samariayin ọkúá ọnà ọkpa ámusu mú léba bowotíí musu. Bréá olowun oyin ámu a, ọlọwa mu nwe. 34 Ọlenatí yótu mu. Ọletséi nta kpeklé wólí mu nlọsu, yí ofobí wá mú, klí mú, tsú mu dínká mu afrímúsú, pọ mu ya afọọ ọswiúkpá yéki musu. 35 Mú ọyi kéhe a, Samariayin amu léle sika futútú anyọ há afọọ ọswiúkpá inusu ọkípu ọbée, ‘Kí musu ha mi. Ní feyintá tọku tsía a, neyínkí néka fú.’ ”

36 Yesu lómọ mú ọnọ ọbée, “Fú atọ kíheto á, ahá abasá ánfito ọmọmu gyí oyin ámúú olefia ogyo atswapú ámu mu ba?”

37 Mose mbala osunápọ amu lébláa mu ọbée, “Oyin ámúú olowun mu nwe ámu.” Yesu lébláa mu ọbée, “Mómú yọ afọyọbwe mú odu.”

Marta Mva Maria Wá Yọ

38 Bréá Yesu mva mu akasípọ bọna ọkpatọ bọyọ Yerusalem a, bowie wúlu kusu. Ọtsi ọkúá bọtetí mu Marta lóhọ mu ọfọọ, ọlekpa mu ya mu wóyítá. 39 Mu pio tshé gyí Maria. Maria anfi lébetsiá Yesu ayabiasí, ọde mu atosunáhé nu. 40 Marta nkule dédamlí tson mótá, alíá ọbóbwe ọbóbwe amú afọótọ. Ọlọdun mu. Múú ọlenatí yó Yesu wá, yéfíté mu ọbée, “Mí Wíé, fawun ání mí píó lasí agyómá ámu fée tswi mi nkulesu? Bla mu ọbetsa mí.”

41 Yesu lébláa mu ọbée, “Oo Marta, Marta! Fude fú iwí háan ntobí tsọtsọtsọ iwí. 42 Toku kole pé déhián, Maria lalé múá ọbọ alé dọn. Ọhaa méetalí swíí mu.”

11

Mpáúbọ Iwí Atosundhé

(Mateo 6:9-13; 7:7-11)

1 Ẹke ọku Yesu bu ọtineku ọde mpái bọ. Bréá ọlọbọ mpái ámu tá á, mu akasípọ amuto ọkule lébláa mu ọbée, “Mí Wíé, suna aní mpái bọ fẹ alíá Asú Ọbọpọ Yohane lósuná mu akasípọ.”

2 Yesu lébláa amú ọbée, “Ní mlóbọ mpái á, mlibo mú alí. ‘Aní Sí,

ahá bobúú fú dá.
Ba begyi iwíé.

3 Ha aní atogyihéá ọbófún aní ekekegyíeke.

4 Sí aní lakpan kie aní,
fẹ alíá anitesikíé ahá ání bọtọpọ ilá gyi aní.
Mákpa aní wá ọsókító.’ ”

5 Inu ọlebláa amú ọbée, “Ní mlító ọku bu onyawíe a, ọbókúsú yó mu wá ọyínsuné yébláa mu ọbée, ‘Mí nyáwíé, pan mi bodobodo apin asa. 6 Mí nyáwíé ọku labọswíí mí sésééséí. Mma tọtọá néha mu obégyi.’

7 “Mu nyawie amu ọbébláa mu sísí ọbée, ‘Máwa mí tói. Mía mí abí aniladí. Nafin obu, mméetalí kósú beha fú tọtọ.’ 8 Nde mli bláa mbée, fialí onyawíe ọkpasu á, ọmọkúsú há mu. Táme alíá ọde mu kokóli kótóó su á, ọbókúsú há mu alíá odeklé.

9 “Mú su nde mli bláa mbée, mlikoli Bulu, ọbéha mli. Mliidunka, mlówun. Mliida mu klonsu, obéfinkí mú há mli. 10 Tsúfẹ ọhá ání ọtókólí atọ tenyá. Ọhá ání otodúnká atọ towun. Ọhá ání ọtedá klonsu bótefinkí há. 11 Ọsí ọmọmu bu inu, mu bi ọkólí mu iye a, ọbékítá iwọ wá mu ọbitọ? 12 Ntée ní ọkólí mu bọnọ a, ọbékítá nyankpọkpíe wá mu ọbitọ? 13 Mli lakpan abwepú kúráá mliyin alíá

butópú ató wankláán há mlí abí. Ntogyi só mlí Sí á múú òbú òsúsú ámú mú móòpú Òje Wankíhé há ahá ání búde mu kulí?”

Yesu Mva Beelsebul
(Mateo 12:22-30; Marko 3:20-27)

¹⁴ Yesu légya òje laláhe lé oyin òkúá alató omúmutò. Bréá òje laláhe amu lédalí a, oyin ámú lówa tóí bí. Mú sù ònó lobwie òdòm amú. ¹⁵ Táme amótó aku beblí bée, “Òje laláhe owíe Beelsebul túmí òdepygya òje laláhe lé ahátò.”

¹⁶ Amótó aku é bekleá bósò Yesu kí. Mú sù bebláa mu bée, òbwée osúna púsuna ání lélé otsú Bulu wá. ¹⁷ Táme Yesu lébí amú agywun. Mú sù òlebláa amú òbéé, “Iwíe ogyíkpa ání ilaye anyò, búde aba kò tédida. Wóyí oduá mótó atsiápó búde aba kò é tobwíé. ¹⁸ Ní Satan iwíe ogyíkpa labóí anyò, búde aba kò á, mu iwíegyí bédida. Táme mlídéblí mlíaa, Beelsebul dátó nde òje laláhe gyáa le ahátò. ¹⁹ Ní Beelsebul túmí ndepgya òje laláhe lé ahátò á, múmó ma túmí mlí abí é búdepygya òje laláhe lé ahátò? Mlí abí ámú onutó obégyi mlí asón. ²⁰ Táme íniá Bulu túmí ndepgya òje laláhe sù á, mlíbí ání Bulu iwíegyí ámú laba mlí wá dodo.

²¹ “Tsúfè ní òwònlínú bú akotó, òde mu wóyí gyo a, mu tótò tamafwí. ²² Táme ní òhá ání òbú òwònlín dún mu òbá begyi músù á, òtaswíí mu mu akotó á múú mu ansí dún músú ámú, yée mu atóá olenya étó.

²³ “Òhá ání omobuo mi dé mí lu. Òhá ání òmedé mí tsa akpa ahá ba Bulu é dé amú gyáa teía mi.

Òje Laláhe Yínkí Ba Òhato
(Mateo 12:43-45)

²⁴ “Ní òje laláhe idálí òhato á, iteyéki dimbísú dúnká otsiákpá, táme itamanyá. Inu iteblí ání ibéyínkí yó mú wóyí dadatò. ²⁵ Ní ísánkí yó á, itowun ání baféí mótó, lá mótó wankláán. ²⁶ Iteyínkí yékpa mú aba asienó ání butòbwé laláhe dún mu, buteba betsiá inu. Inu òhá ámú tsiátó teyíntá dún alá igyi yáí.”

Oyúla Onutó

²⁷ Bréá Yesu dé asón ánfí blí á, òtsi òkú bú òdòm amútò. Òtsi ámú lótsu òme fúá blí òbéé, “Bulu layúlá opúni amúú fedi mótó pú nyópu amúú fonyópú ámú.”

²⁸ Táme Yesu lébláa mu òbéé, “Ahá ání butonú Bulu asón, gyí músú mbóun Bulu layúlá!”

Bodunká Ofúla
(Mateo 12:38-42)

²⁹ Bréá òdòm amú búdeemoní tsía a, Yesu léblí òbéé, “Ndeмба-abí laláhe, mlídé osúna dúnká amlíwun, táme mlímóowun kòkòkò dún Bulu ònósú òtópú Yona osúna amú. ³⁰ Tsúfè alí á múú Yona lóbwe osúna há Niniwefò ámú a, alí mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí é nóbwe osúna há ndeмба-abí ní. ³¹ Seba owíe tsihé òbókúsú líí Bulu asón ogyíké, há mlí ndeмба-abí ánfí ipón. Tsúfè olotsu òsaasí òmá kutò kéin gya òkpa ba, bonu Salomo nyánsa atosunáhé. Mlíki, òhá ání òdún Salomo líí nfi á. ³² Niniwefò é bókúsú líí Bulu asón ogyíké amú, há mlí ndeмба-abí ánfí ipón. Tsúfè bréá Yona léda Bulu asón òkan súná amú á, bedamí kluntò ba Bulu wá. Mlíki, òhá ání òdún Yona onutó líí nfi á.

Nyankpusa-oyí Òkandíe
(Mateo 5:15; 6:22-23)

³³ “Òhaa tamanywé òkandíe pónjáin, ntée pú òlò bun músú. Òfúákpá òtópúbían, méní íbòwankí há ahá ání béba wóyí ámútò. ³⁴ Fú ansíbi igyi òkandíe há fú nyankpusa-oyí. Ní fú ansíbi bú alá á, fú nyankpusa-oyí ámú fèé bówankí. Táme ní fú ansíbi ma alá a, fú nyankpusa-oyí ámú fèé íbòklun. ³⁵ Mú sù mlíki ání

wanki onutó b́o mliṭo, megyí oklún. ³⁶ Ní f́o nyankpɔsa-oyí ámu lówankí, oklún ma otinetine a, f́o iwí f́éé b́owankí fé alá okandíe t́owánkí wólí f́úsó.”

Mose Mbla Asunápó Pó Farisifó Tsiátó
(Mateo 23:1-36; Marko 12:38-40)

³⁷ Bréá Yesu lótoí tá á, Farisiyin oku léti mu ató ogyíkpa mu wóyító. Mú su Yesu lóyo yétsiá opónó ámu asi. ³⁸ Iṭowa Farisiyin amu wánwan aní Yesu mófwi ibi pógýóra iwí asa oḁe ató ámu gyí. ³⁹ Iní su Yesu lébláa mu oḁéé, “Mli Farisifó mliṭofwi mli nwe pó mli ablanwe wankláán, táme onsípe ḿa owuntolun sóón lábólá mli. ⁴⁰ Mli aha mimláhe, megyí mótó ḿa mó oḁa f́éé Bulu lóbwe? ⁴¹ Mliṭu mli atonyahé ámu ha ahiánfó, tógyító iwí b́etin ha mli.

⁴² “Farisifó, mliḁyowí ní! Mliṭeye mli otsoṭsú pó kpántánkplámá aná f́éétó idú, pó idúsí amu há Bulu. Táme mliḁédé Bulu mbla ámuó ihíe dehián, igyi asóngyí okwalisɔ pó Buludwe ámuṣu gyí. Módéhián ní, táme mliḁákiná iyétó dúsí amu é ha.

⁴³ “Farisifó, mliḁyowí ní! Mliṭekle oṭsiákpá yílé tsiá Yudafó ofiakpa. Mliṭekle mliḁaa, ahá b́obún ha mli itsiá d́insu. ⁴⁴ Mliḁyowí ní! Mliḁabwé f́é ntsán aní b́omehié mó nsu*, ahá b́ototson ḿsú b́omeyín aní ntsán igyi.”

⁴⁵ Mose mbla asunápó amoto okule lébláa Yesu oḁéé, “Osunápó, ní feblí alí á, fasiá aní é o.”

⁴⁶ Yesu léblí oḁéé, “Mose mbla asunápó, mli é mliḁyowí ní! Tsúf́e mliṭopó ató d́windwín sórá ahá, táme mliṭamapó osrebi okule kóráá tsá amó sórá. ⁴⁷ Mliḁyowí ní! Tsúf́e mliṭopwé Bulu onósú atáípu amóó mli anáin b́omó ámu ntsán wankláán. ⁴⁸ Iní d́esuná aní mliḁatsúlá d́ínká mli anáin b́wehé ámuṣu ní. Tsúf́e mli anáin b́omó amó, mli é mliḁapwé amó ntsán. ⁴⁹ Mú su Bulu lópu mu nyánsa blí oḁéé, ‘Nówa mí onósú atáípu pó mí sumbí ayopó amótó. B́omó aku, d́ínká aku éso.’ ⁵⁰ Bulu oḁéfíté mli ndemba-abí ánfi mu onósú atáípu ámu obugya amóó iḁwolí asi tsú bréá oyí lelin opá ámu. ⁵¹ Oḁéfíté tsú Habel obugyasu alu b́ofon Sakaria klésu. Mu b́omó afóḁie-asubwi ḿa Bulu otswékpá amu nsíné ní. Ee! Nde mli bláa mbéé, Bulu oḁéfíté mó tsú mli ndemba-abí ánfi wá.

⁵² “Mose mbla asunápó, mliḁyowí ní! Tsúf́e mliḁé asónb́i sáafi amu. Mliḁéfinkí wíé, mliḁéhá ahá okpa é abowie.”

⁵³ Bréá Yesu lénatí inu oyó á, Mose mbla asunápó pó Farisifó ámu b́opu mu iwí oḁló, yó b́oḁe mu asón tsotsoṭso fité ṕfíní mu yibi, ⁵⁴ kí beé b́enya mu onótó asvanku pókítá mu.

12

Apinabwebíwwe Iwí Oláda
(Mateo 10:26-27)

¹ Igyi alí, bréá ahá mpím-mpím beba befia inu, b́oḁe aba ayabiasí tsatsáa a, Yesu légyankpá dá mu akasípu amu olá oḁéé, “Mliḁi wankláán Farisifó Bodobodotu-afásó,* tsúf́e apinabwebí abwepó b́ogyi. ² T́oto má inuá babun ató ḿsú aní b́omóobwií ḿsú. Tógyító é ma inuá ileḁain aní iméelin owan. ³ B́éda asón aní mliḁéblí nklobító okan. Kugyíkúá igyi, ipló b́obon.

Ohá Aní Abénya Ifú
(Mateo 10:28-31)

⁴ “Apíó aba, nde mli bláa mbéé, mliḁánya nyankpɔsa ifú. Oḁétalí mó mli oyulúu, táme oméetalí bwé mli t́oto mó oḁa. ⁵ Nósuná mli ohá aní mliḁyá ifú.

* **11:44** Yudafó amándíe onó á, ní fetsá ntsánsó a, ifin lada fu. Mú su b́otekpá mó afá futútú, póhié mó nsu. * **12:1** Farisifó Bodobodotu-afá gyí amó afunu atosunáhé. Kí Mateo 16:12.

Mugyí Bulu. Mv omó mli oma a, obv túmi tswi mli oklára é wá isvbití ogyá ání itamaduntò. Ee! Mv mlinyá ifú ní!

⁶ “Afini butokoku fe akénsire anu kéké? Megyí kóba ana? Amó kórará á, Bulu tamatan okokusu, ⁷ ménì bée mliá Bulu yin mli nwunsu imi kórará klátò. Mú sv mlimánýa ifú. Mlibu ibiá dvn akénsire tsotsòtsò!

Adánsi gyi Pó Asónkiná

(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Nde mli bláa mbéé, ní oku létalí gyi mí iwí adánsi ahátò á, mí, Nyankpusa-Mv-Bi ánfì é négyi mv iwí adánsi Bulu-abòpò ansító. ⁹ Táme ní oku lékiná mí ahátò á, mí é nékiná mv Bulu-abòpò ansító.

¹⁰ “Oha gyíha ání òleblí mí, Nyankpusa-Mv-Bi ánfì iwí ason laláhe a, Bulu obétalí sikíé mv. Táme ní oku léblí Ohe Wankíhé amv iwí abususu a, Bulu méesikíé nde, oméesikíé mv òke.

¹¹ “Ní bekpá mli ya Yudafo ofiakpa, ntée omásó agyípó pó awíe ansító á, mlimágywín asón ání mléblí póká iwí lé ntée alíá mléle mó onó. ¹² Tsúfé Ohe Wankíhé amv obòsuná mli alíá mléblí alí bré ámvtò.”

Osikani Mimláhe Oku Iwí Yébi

¹³ Odòm amvtò oku lébláa Yesu obéé, “Osunápó, bla mí déhen, oha mía mnyo aye atóá aní sí lési yáí anitò.”

¹⁴ Táme Yesu léfité mv obéé, “Agya, ma léyaí mí asón ogyípó ntée atótó oyépu há mli?” ¹⁵ Múò òlebláa ahá ámv féé obéé, “Mlikì wankláán onsipewasu, tsúfé nyankpusa nkpa ima atonyahé tsotsòtsòtò.”

¹⁶ Inu òleha amó yébi obéé, “Osikani oku ndòtò ató lehie wá alé ofi oku. ¹⁷ Múò òlefíté mv iwí obéé, ‘Nkálì nóbwe mí ató-abí? Mma otínéá nópuyáí.’ ¹⁸ Inu òleblí obéé, ‘Nyin tóá nóbwe. Nóbwie mí idan, láwá akpònkpòntì. Mótó nòpu mí atíkò pó mí ntobí ámv wá ní. ¹⁹ Fówun nabláa mí oklára mbéé, ‘Mí oklára, iklon idí fú asi. Kì, fobv ató tsotsòtsòtò ida ha fú nfi-nfi. Gyì, afonu, ansí igyi fv.’ ²⁰ Inu Bulu lébláa mv obéé, ‘Oha mimláhe! Onyeni nde fú oklára hòò le fú ibitò. Ma obégyi ató ánfì fakle yáí ánfì féé?’ ”

²¹ Yesu lómò mú onó obéé, “Alí bóbwe ohá ání olekle ató yáí há mv iwí osulúv anfisv, támé oma tòtò Bulu wá ní.”

Ansí Pvdínká Bulusv

(Mateo 6:25-34)

²² Inu Yesu lébláa mv akasípó obéé, “Mú sv nde mli bláa mbéé, mlimáhan iwí tóá mlégyi, tóá mlónu pó tóá mlédidá sv. ²³ Nyankpusa nkpa dehián dvn atogyihe. Mv osulúv é idvn atò didáhé. ²⁴ Mlikì aklankpa. Butamadú, butamasíétí wá idantò. Boma idan ntée ifa, támé Bulu tephá amó atogyihe. Mlimá labi dvn mbubwi? ²⁵ Mlitò ma obétalí han iwí pó bré kpalobí tsía mv nketo? ²⁶ Ní mliméetalí bwé itó túkúríbí ánfì kórará á, ntogyi só mlidé iwí háan tráhe amusu? ²⁷ Mlikì alíá pututò-oyí ntswítswí tedan. Itamayó agyómá ntée ló atati. Táme nde mli bláa mbéé, Owíe Salomo, mv inya féétò a, ometalí híhie iwí wá akíle fé oyí ntswítswí anfitò koku. ²⁸ Ní Bulu dé ifá ání nde líí, òke ilawú, bawá mú ogyá tati didá á, oméetalí didá mli atati dvn mú? Ntogyi só mli hógýi mòtsò alí?

²⁹ “Mú sv mlimágywín tóá mlégyi ntée tóá mlónu iwí, iha mli ansí ipé. ³⁰ Tsúfé ínì aná omá-omá butesrí gya ni. Mli Sí ámv yin ání ide mli hián. ³¹ Itóá mligyánkpa dunka gyí Bulu iwígyí, Bulu obòpò ínì tsía mótò há mli.

Atonyahé Pvydí Osósó

(Mateo 6:19-21)

³² “Ɔpasua tukuríibi, mlimánya ifú. Tsúfẹ ɪbu mli Sí ámu ɔdwe ání ɔbɔpu iwie ogyíkpa amu há mli. ³³ Mlufe mli ɪwisu ató, amlipu kóba amu kie ahá ání buma tɔtɔ. Mlibin akenteá iméeyintá ha mli ɪwi. Múgyí, mliyaɪ mli siadie ɔsósó. ɪnu mú á, kuku méedalí mótó, tsúfẹ awikplu buma ɪnu, atéple é butamawí ató ɪnu. ³⁴ Tsúfẹ ɔtínéá fú siadie bu a, ɪnú fú agywun tetsiá.

Asúmpóá Btogyo

³⁵ “Mliwa atadie, amlinywe mli nkandíe. ³⁶ Mlibwe ɪwi fẹ asúmpóá buɔe amó wie ɔkpa kí, obótsu ɔká otsiákpá ba. Fékí ní ɔbá beɔa klɔnsu á, béfinkí há mu. ³⁷ Ansí bégyi asúmpú oduá amó wie ɔbéba bɔtu amó butsie bugyo mu. Ɔnɔkwali nde mli bláa. Amó wie amu ɔbésabáa tati, há amó bétsiá ɔpónúasi, mu onutó ɔbókankí atogyihe amu há amó. ³⁸ Ansí bégyi amó, ní ɔbá bɔtu amó butsie bugyo mu, ɔyínsiné ntée bake. ³⁹ Táme mlinu asón áñfi. Ní wóyí mu wie yin bréá owikplu ɔbéba mu wóyító a, teki omesi wóyí ámu tswi, owikplu móbwie wie wí mu ató. ⁴⁰ Mli é mligyo, tsúfẹ mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi áñfi néba bréá mli ansí medín mísó.”

Osúmpó Wankláán Pó Ɔlaláhe (Mateo 24:45-51)

⁴¹ Petro léfité mu ɔbéé, “Ani nkule fode yébi anfi ha lóó, ntée ania ahá áñfi fée?”
⁴² Yesu léblí ɔbéé, “Ma mee gyí osúmpóá ɔletin ansí, ɔbu ɔnɔkwali? Mu ɪbitɔ mu wie tɔpú mu aba atráhe wá, ɔbéé ɔhá amó atogyihe dɔnka brésó. ⁴³ Ansí bégyi osúmpú amu ní mu wie amu ɔbá bowun ání lélé ɔde mú bwe. ⁴⁴ Ɔnɔkwali nde mli bláa. Mu wie amu ɔbɔpu mu ató fée wá mu ɪbitɔ. ⁴⁵ Táme ní osúmpú amu léblí wá nwuntɔ ɔbéé, ‘Mí wie ɪbábi makófun, ɔbówa ɔpá.’ ɪni su olefi asi ɔde mu aba asúmpú atsi múa ayin da, ɔde ató gyí si amó, ɔde ntá núu bu á, ⁴⁶ mu wie amu ɔbéba bofwie mutɔ ekeá ɔmedín ansí. Mu wie amu ɔbéhie títi mutɔ, trá bití mu a ahá ání bɔmɔhɔ mu gyí ɪsu kékée.
⁴⁷ “Osúmpú oduá oyin tóá igyi mu wie apé, táme ɔmela ɪwi bwé yáí á, mu wie ɔbéhie pítí mu ató wankláán. ⁴⁸ Táme osúmpóá omeyín mu wie apé, ɔɔbwe tóá ilehián ha ató pítí á, mu wie ɔbépítí mu kpalobí. Bulu tefíté tsɔtsɔ tsú ɔhá áñfi ɔleha mu tsɔtsɔ wá, ɔtefité tsɔtsɔɔtsɔ é tsú ɔhá áñfi ɔleha tsɔtsɔɔtsɔ wá.

Ipián Yesu Lópɔba, Megyi Iwilwii (Mateo 10:34-36)

⁴⁹ “Ogyá ɔɔɔdákpa néba ɔsulúv anfisɔ. Ní mí nkule su mú á, teki idetsií dodoɔdo. ⁵⁰ Asúbɔ ku ɪda misá bóbɔ mí. Mí klɔn méedi mí asi yófun bréá ɪlamó ɔnó. ⁵¹ Imábwe mli fẹ iwilwii nɔpɔba ɔsulúv anfisɔ. Megyi iwilwii, ahá nsiné yintá nɔpɔba. ⁵² Tsúfẹ tsú séi pɔya a, wóyí áñfi ahá abanú bubu mótó á, abasá bókusú lí abanyósó. Abanyó é bókusú lí abasásó. ⁵³ Abi yinhé múa amó asi nsiné béyintá. Abi tsihé múa amó ayín é nsiné béyintá. Osia tsihé múa mu sia tsihé nsiné é béyintá.”

Brétó Asón Asinu (Mateo 16:2-3)

⁵⁴ Yesu létrá bláa ahá ámu ɔbéé, “Ní nyankpɔ obilá busu á, mliteblí mliaa, nde nyankpɔ obótswie, lélé ototswie. ⁵⁵ Ní nsaintɔ itsú fúá á, mliteblí mliaa, nde owí ɔbélin, lélé ɪtelin. ⁵⁶ Apinabwebí abwepú! Mliyin alíá butelé ɔsulúsv pú nwólútaasɔ ató asi. Ntogyi só mlimétálí nú ɪtó áñfi ɪdebá séi áñfi mú asi?

Anyabá Nsinéla (Mateo 5:25-26)

⁵⁷ “Ntogyi só mlitamatalí gyí asón wankláán há mli ɪwi? ⁵⁸ Ní ɔku ɔsáma fu á, wa ɔsa ha amlibli mú wóyító, méní fú onyabá móɔpu fú ya asón ogyíkpa. Fówun

asón ogyípú méegyi fú asón, pò fú wá prósiyin ibítà, òwa fú obu. ⁵⁹ Ní megyí ahi á, mméemlé fú, nkéti faká tógyító tá asa fédalí inu.”

13

Mhídamli Iklvntà, Mèni Mhímóowu

¹ Ahá ámú búbú inu ahi bré ámútà akú bēbláa Yesu bēe, Pilato lamó Galileafò akú bréá būdē afōdiē bō há Bulu, Yerusalem Bulu òtswékpa inu, há obugya lada afōdiē ámu. ² Yesu léfité amó òbēe, “Mhíkí mliáa, Galileafò ánfí bogyi lakpan abwepú òn Galileafò atráhe, sù bowun iwíwá ánfí odu? ³ Nde mli bláa mbēe, megyí ahi ígyi! Ní mli é mhimédamli klvntà á, mli fēé mlówu fē amó. ⁴ Ntēe ahá dúkwe ámú abansúru lobwie dá mó Siloam òmanti ání ìbú Yerusalemto ámu mé, mli kí mliáa, lakpan abwepú bogyi òn aha atráhe ání betsiá Yerusalem ahi bré ámútà fēé? ⁵ Nde mli bláa mbēe, megyí ahi ígyi. Ní mhimédamli klvntà á, mli é mlówu fē amó.”

Pòntà Māswiéhé

⁶ Múú òleha amó yébi òbēe, “Oyin òkú lótswie pòntà mu ndòtò. Èke òkú òlòyò yéki bēe, abí kú idun mótó. Òlòyò á, kòkú medín mótó. ⁷ Iní sù òlebláa mu òpayin òbēe, ‘Nfinsa ní, nna oyí ánfí asi. Mmòkòwun kòkòkò mótó. Ntogyi sù ìbétrá lí yíntá òsolúbú? Kun mú da!’ ⁸ Táme òpayin amú lébláa mu òbēe, ‘Mí wíé, fú mú sí mú itra lu ofi òkùle, ampulipuli mú asi, kpa wúna wa mú asi. ⁹ Ní ofiébá iloswie á, ìbú alé, táme ní imoswie á, nakun mú dá.’ ”

Òtsi Òkú Ilo Tsa Òkpónú Òdaké

¹⁰ Yesu lóyò òde ató suná Yudafò ofiakpa òkpónú òdaké íkú. ¹¹ Òtsi òkú òhe laláhe lówa mu ìlò nfí dúkwe ní, ìlahá mu alaklo, òmetálí bwíí nátí bú inu. ¹² Bréá Yesu lówun mu á, òletí mu bláa mu òbēe, “Aní yín, iwíwá fú ònlín!” ¹³ Inu òlòpú ìbú da òtsi ámu. Inu òlòtswií lí kánfú Bulu.

¹⁴ Ofiakpa òhande amú lénya òbló ání Yesu latsá òha òkpónú òdaké. Mú sù òlebláa ahá ámu òbēe, “Nkensíé bú inu há agyómá yò. Mliáa nke ámútà, abútsa mli ìlò. Megyí òkpónú òdaké!”

¹⁵ Aní Wíe Yesu léle mó ònó òbēe, “Apinabwēbi abwepú! Mliáa òkugyíòkú tówóí mu nnantswie ntēe afrímú lé ìbantò, pò amó ya ntsu onúkpa òkpónú òdaké. ¹⁶ Mú ìmá aléá mí mú nésankí Abraham mu ná ánfí Òbunsám lakíklí mu nfí dúkwe kéké ánfí òkpónú òdaké?” ¹⁷ Mu asun blíhé ánfí léha péli lékitá mu alupú ámu, ansí légyi atráhe amú fēé, ofúla kpankpan ti ámú òdebwe ámu sù.

Takyí-akpin Ibi Yébi

(Mateo 13:31-32; Marko 4:30-32)

¹⁸ Inu Yesu léfité òbēe, “Ntò Bulu iwíegyi ámu lèlian? Ntēe ntò nópokápú mu? ¹⁹ Igyi fē takyí-akpin ibí, oyin òkú lódu wá mu ndòtò. Ìledan mlí oyí yilé, mbubwi bútoyonká mú abámbítò.”

Bodobodotu-afá Yébi

(Mateo 13:33)

²⁰ Yesu létrá blí òbēe, “Ntò mpókapa Bulu iwíegyi ámu? ²¹ Igyi fē Bodobodotu-afá ání òtsi òkú lópútsiá bodobodo nfúó kente kùle, ìleha mú ìlotu.”

Obu-òno Kplánhe

(Mateo 7:13-14, 21-23)

²² Bréá Yesu òyó Yerusalem a, òlòtsun nkudasí pò awúlusu. Òna òde amó ató suná. ²³ Òha òkú léfité mu òbēe, “Owíé, ahá kpalobí kú obénya nkpa?”

Yesu lébláa ahá ámu òbēe, ²⁴ “Mliáa mbódí amlitsun obu-òno kplánhe amútà. Tsúfé ahá tsòtsòtsò bóbò mbódí ání bótson wie inu, táme buméetalí. ²⁵ Táme ní wóyí mu wie òkúsó fin obu ámu, mlebá belí klun òma, dá klun amusu

mhaa, ‘Owíé, finki ha aní!’ á, òbébláa mli òbéé, ‘Mmeyín mli, mmeyín òtínéá mlotsú.’ ²⁶ Inó mléblí mhaa, ‘Ania fonyo létsiá gyi ató, nú ntá, fetsiá súná ató aní dínsu!’ ²⁷ Táme òbéé mú ònó òbéé, ‘Mmeyín mli. Mmeyín òtínéá mlotsú. Mlinati tti mísó, mli lalahé abwepó fée!’ ²⁸ Ní mlowun Abraham, Isak, Yakob pú Bulu ònósú atáipó amu fée bubu Bulu iwíe ogyíkpa, táme bumeha mli mó òkpa amlíwíe inu á, inó mlósu kpisií nì. ²⁹ Ahá bótsu owí òdalíkpa pú owí òkplíwíékpá, bínasv móa gyòpísv ba betsiá ató ogyíkpa Bulu iwíegyí ámutò. ³⁰ Ònòkwali, amapu aku bémlí agyankpapu. Agyankpapu aku é bémlí amapu.”

Yesu Lósú Ha Yerusalem
(Mateo 23:37-39)

³¹ Inu Farisifo aku beba Yesu wá bebláa mu beé, “Dali Galilea òmátó nfi, tsúfé òmású ogyípó Herode dékléá òbómò fú.”

³² Yesu lébláa amú òbéé, “Mliyebláa òkpataku ámu mhaa, ‘Négya òhe laláhe lé ahátò, tsá ahá ìò nde, gya le òke, mó mú ònó kláí.’ ³³ Táme ilehián ání òyó mí ònátí amusu nde, òke móa kláí. Tsúfé òkpa má inuá bómò Bulu ònósú atáipó òkoku òtinetine, òvun Yerusalem!”

³⁴ “Òo Yerusalemfò, Yerusalemfò! Mlítómmó Bulu ònósú atáipó, dá abí ání Bulu lawá sísí mli abwi mó ní. Ntekleá nóbun mli abísú brégyíbré, fé ahá bate tobun mu abísú, táme mlitamahá mí òkpa. ³⁵ Mliki, Bulu obési mli òtswékpá tswi mli. Nde mli bláa mbéé, mlumétrá wun mli ekekeke, yófvn ekeá mléblí mhaa, ‘Bulu oyúla òhá ámú òbá mu dátó’ ámu.”

14

Òòpòv Òkò Tsa

¹ Farisifo òhande òku létí Yesu ató ogyíkpa mu wóyító òkpónú òdaké. Ahá bəpu ansí yi Yesusu, bude mu téé. ² Inu oyin òkúá alapúnyá léba Yesu wá. ³ Yesu léfité Mose mbla asunápó pú Farisifo ámu òbéé, “Ani mbla léha òkpa ání butsáa ìò òkpónú òdaké lóò, ntéé imeha òkpa?”

⁴ Amótó òkoku móbwii ònó. Mú Yesu lékitá oyin ámu, tsá mu ìò, olesi mu òlenatí. ⁵ Inu òlefíté ahá ámu òbéé, “Mlító ma mu bi ntéé mu ònanswie òbékpadá wíé ibúntó òkpónú òdaké, òmòòkòsí lé mu?”

⁶ Bumetalí lé mú ònó.

Iwiasibá

⁷ Inu Yesu lówun ání ahá ámú òbeti ató ogyíkpa inu ámutò aku bude otsiákpá yilé ònká bétsiá. Mú òleha amú yébi òbéé, ⁸ “Ní òku òtí fú òká otsiákpá a, máyétsiá òfvákpá. Fíali òleti òhande òkúá òvun fv. ⁹ Inu òhá ámú òleti mli ámu òbebláa fv òbéé, ‘Mí wíé, kusv pv obíá ha òhá ánfí.’ Inu péli békitá fú, fépetí yóðunká òtineku tsíá. ¹⁰ Mó sv ní òha òtí fú ató ogyíkpa a, yetsiá obíá kusubisv mboun, òhá ámu òbebláa fv òbéé, ‘Mí wíé, betsiá òfvákpá nfi.’ Inu obótsu fú ansító fúá ahá ámu fée ansító. ¹¹ Tsúfé òhagyíòha ání ototsú iwí á, Bulu teba mu asi. Òhagyíòha ání òteba iwiasí é á, Bulu totsú mu fúá.”

¹² Yesu lébláa òhá ámú òleti mu ató ogyíkpa amu é òbéé, “Ní fətswi òpónú òpa onyé á, máti fú anyawíé, fú apíó, fú abusuanfò ntéé iwí anyapóá butsie mantáa fú. Ní fəbwé mú alí á, amú é bélatí fú amú kle asi ká ikò. ¹³ Mboun ti ahíánfò, tsukule asínpu, abubúpu pú ansibi abwiepó. ¹⁴ Bulu obóyulá fú, tsúfé buma tətóá bópuká fú ikò. Bulu òbéka fú ikò ekeá òbókusóa aha yilé tsú afúlitò.”

Nke Kpənkpənti Kv Yébi
(Mateo 22:1-10)

¹⁵ Ahá ámú òmúá Yesu butsie òpónóasi ámutò òkule lónu mu asv blíhé anfi, òleblí òbéé, “Ansí bégyi ahá ání bégyi ató Bulu òpónú òtswíke mu iwíegyí ámutò!”

¹⁶ Táme Yesu lébláa mu obéé, “Oyin aku lótswi apónú kpánkpaánkpaánti ku, aléti ahá tsatsatsa. ¹⁷ Bréá beniná atogyihe amu tá á, alawa mu asúmpú obéé buyébláa ahá amúú aléti ámu beé, ‘Babwé tá!’ ¹⁸ Táme amú féé beblí beé amú ibi de. Ogyankpapu obéé, ‘Nahɔ osulɔv ku. Ilehian ání néyékí mú. Mú su mlíkita mótó ha mi.’ ¹⁹ Onyɔɔsi é obéé, ‘Nahɔ nnantswie yínhé idú, bɔpulipúli mí ndɔto há mí. Neyékapó amú kí. Mú su mlíkita mótó ha mi.’ ²⁰ Obambá é obéé, ‘Nwéén kótóó netsiá aká. Mú su mméetalí ba.’

²¹ “Inu osúmpú amu léyinkí bebláa mu wie. Oból lekítá mu wie amu, alebláa mu obéé, ‘Wa asa sri yeki dɔnsu pú brɔnusu, afukpa ahianfɔ, tsukule asinpu, ansibi abwiepú pú abubúpu ba.’ ²² Imawa opa osúmpú amu léba bebláa mu obéé, ‘Mí wíé, nayó sumbí ámu, táme otsiákpá trá da.’ ²³ Mu wie amu lébláa mu obéé, ‘Tsun mmuátse móa nkpakwí féé. Ti ahagyíɔha ání fówun féé obá, méni ahá bóbólá mí wóyító. ²⁴ Nekáse, ahá amúú nehie tí ámutɔ akuku méeda mí ató áñfi áñó!’ ”

Yesu Búotɔ Ipián
(Mateo 10:37-38)

²⁵ Yesu mua adam kpánkpaánkpaánti ámu ná bɔyó. Múú alédamlí bláa amú obéé, ²⁶ “Ahagyíɔha ání aleba mí wá, táme ode mu si, mu yin, mu otsiába, mu abí, mu apíó, mu onutó kóráá iwɔ dwe dɔn mi á, améetalí bwé mí akasípú. ²⁷ Ohá ání omotsu mu oyikpalíhe bobuo mi mófun ání obóbwe mí akasípú.

²⁸ “Mlitɔ amamu bú inu, ní obéyi obu kpánkpaánti á, oméetsiá asi kí tɔá obéyintá, wun ání mu kóba bɔfun? ²⁹ Ní ameki mú ali, asa alakusú wá obu ámu ntswiasi, pwé mú fun akpatɔ, ametalí mó mú á, obu ámu awúnpu féé bómási mu. ³⁰ Béblí beé, ‘Oyin áñfi lókusú ode obu yíi, ametalí mó mú á.’

³¹ “Ntéé owíe amamu bu inuá ní owíe aku dé akapú mpím-aduanyɔ (20,000) obá bakɔ mu a, oméetsiá asi kí aliá obóbwe obópu mu isá akapú mpím-dú (10,000) yéfia amú? ³² Ní owun ání améetalí á, obówa abí asasu bóyókokóli mu há ikulebwe, bréá bumakónyá kpókpe ba. ³³ Inu su mlitɔ ohá ání omesi mu tógyító amagyáa améetalí bwé mí akasípú.

Nfólá Ima Labi
(Mateo 5:13; Marko 9:50)

³⁴ “Nfólí bu alé, táme ní itá adwe á, ntɔ bélapúwá mú adwe? ³⁵ Itráa ma ale há tɔtɔto bwe. Tsei butetséi mú tsítsá wúnasu. Ohá ání obu asu onúu asón áñfi.”

15

Kufa Fwihé
(Mateo 18:12-14)

¹ Eke aku lampóo ahópu pú lakpan abwepú beba Yesu asun blíhé onukpá. ² Farisifɔ pú Mose mbala asunápú amu bowuntí mu beé, “Oyin áñfi mua lakpan abwepú ténátí, butɔwá ibi gyi ató kóráá.” ³ Mú su Yesu léha yébi pósúná amú ató obéé,

⁴ “Mlitɔ ma bú akúfa lafakule (100), akule afwí á, omesi adukwebá-kwebá (99) tráhe wá dimbító inu, yóduká mu ali kpéfun bréá obówun mu? ⁵ Nahogyi mbéé, ní owun mu a, ansí bégyi mu, obótsu mu wá nkankɔ, ⁶ pú mu ya wóyító. Obéti mu anyawíe pú mu aba, bláa amú obéé, ‘Mliha anya ansigyí. Nawun mí kufa amúú alɔfwɔ ámu!’ ⁷ Ali kén nde mli bláa mbéé, ní lakpan abwepú akule pé adámlí klɔntɔ á, ansí béhe gyi ahá asósɔ inu dɔn aliá ibégyi amú aha wankláán adukwebá-kwebá (99) ání bumetrá hián klɔntɔdamlí iwɔ.

Kóba Fwihé

⁸ “Ntéé ní otsi aku bu sika futútú dú, mótó kule lafwí á, omóonywe akandíe kiki mu wóyító wankláán, kpákpa ntobító kí, féi wóyí ámutɔ wankláán yófun bréá

alawun mó? ⁹ Ní owun mó á, òbèti mu apíó aba, bláa amó òbée, ‘Mliha anya ansigyí. Nawun mí sika futútú á múú ìlòfwí ámu. ¹⁰ Nde mli bláa mbée, alí ansí béhie gyi Bulu-abòpò ní lakpan òwèpú òkùle òdámí kluntò ní.’ ”

Obi Fwihé Òkù

¹¹ Yesu létrá ha amó yébi òbée, “Oyin òkù létsiá, òbù abi yinhé anya. ¹² Òkùsu amu lébláa mu sí òbée, ‘Mí sí, ye fú atótó, afupò mí klé ha mi.’ Inu mu sí lékitá mu atótó ye há amó. ¹³ Imegyí nke kùkù òkùsu amu lókulá mu ató fée, olotu òkpa yó tsútsúútsú òmá kùtò. Inu oleyétsiá nkpa laláhe yíntá mu ató ámu fée. ¹⁴ Bréá oleyíntá ató ámu tá á, akón kpònkpònti kù léba òmá ámuò, òlòwa akón di bi. ¹⁵ Mú su òlòpò iwí yémantá inuyin òkùsu, oyin ámu lékpa mu yáa mu ibúasí òbée, òyéki mu mprákuosu ha mu. ¹⁶ Teki olekleá obétsiá gyi mprákuo atogyihe amu kù, táme òhaa méha mu mó iwí òkpa. ¹⁷ Bréá mu ansí leyinkí ba mu iwísu á, òlefíté mu iwí òbée, ‘Apafò amòmu kóráá má mí sí wóyító, bumedé ató gyí sian ekekegyíeke? Mú ntsie nfi, akón de mí mò? ¹⁸ Nókùsú yínkí yó mí sí wá, yébláa mu mbée, mí sí, napó ilá gyí Bulu, pógyi fú é. ¹⁹ Mmekanáa ání fétrá ti mí fú bí. Pò mí bwée fú apafò ámuò òkùle.’ ²⁰ Mú su òlòkùsú pú òkpa òbá mu sí wá.

“Bréá olowotíí, mu sí lówun mu sísí á, òlòwa mu nwe, òlesrí yéfiá mu, látá mu pútá. ²¹ Inu mu bi ámu lébláa mu òbée, ‘Mí sí, napó ilá gyí Bulu, pógyi fú é. Mmekanáa ání fétrá ti mí fú bí.’ ²² Táme mu sí létí mu asúmpú, bláa amó òbée, ‘Mliwa òsa yotsu atadié wankláán ámu bòwa mu. Mliwa mu opetia, amlíwa mu ntòkùta. ²³ Mliyele ònanswie yínhé kánáhe amóú alawá nfò ámu ba, amlìbòmo mu, apogyi nke ha mu. ²⁴ Tsúfè mí bí ánfí lawú tsínkí. Òlòfwí, anilawun mu.’ Inu bòwa nke gyí bi.

²⁵ “Alí bré ámuò á, obi dehen amu bu ndòtò. Bréá olotsu ndò ámuò òbá, alatá wóyító wie tá á, olonu ání pléi de wóyító inu. ²⁶ Mú su òletí mu sí asúmpú amuò òkùle, fité òbée, ‘Amansu lába?’ ²⁷ Osúmpú amu léle mú ònó òbée, ‘Fú píó laba. Mú su fú sí lahá bamó ònanswie kánáhe amu, tsúfè alayínkí bòtu mu, òbù nkpa, òbù ònlín.’

²⁸ “Òbló lékitá òdèhen amu. Mú su olesin mmuáa. Mu sí lédalí ba bokokóli mu òbée, òbá wóyító. ²⁹ Táme òlele mú ònó òbée, ‘Mí sí, kí nfi dódúódúá napútsiá fú wá sùm fú. Mmòkóbwé mábúla kùkù kí. Táme fòmòkòhá mí òkpalábi fèe míá mí aba apòwa iwí ansigyí kí. ³⁰ Táme fú bí ánfí alayíntá fú tógyító, mu akipó bayégyi nkpa ánfí mú laba a, famó ònanswie yinhé kánáhe amóú alawá nfò ámu há mu!’ ³¹ Inu mu sí lébláa mu òbée, ‘Mí bí, yéé fú mú fòbù mí wá brégyíbré. Fòbú mí ató fée. ³² Fú píó ánfí lawú tsínkí. Òlòfwí, anilawun mu. Mú su lehián ání abégyi mú nke, nyá ansigyí.’ ”

16

Agyómású Òkípù Ansítìnpò Òkù

¹ Yesu lébláa mu akasípó òbée, “Iwí onyapú òkù létsiá, òbù agyómású òkípù. Ahá bowi tsá mu wie amusu beé òde mu gyí. ² Inu su òletí oyin ámu, fité mu òbée, ‘Ntò asón ndenu tsú fú iwí alí? Bobu akúnta ha mi, tsúfè fúmèétrá kí mí agyómású.’ ³ Agyómású òkípù amu léfité mu iwí òbée, ‘Nkálí nóbwe? Mí wie òbá begya mi. Mma òwònlín ání nénatí dò ha ahá. Ibo mi péli ání nénatí kólí ató é. ⁴ Ibo alé! Nyin tóá nóbwe, méní ní osí mí á, nénya ahá ání bóhò mi wá amó wóyító.’

⁵ “Mú su òletí ahá ání bude mu wie ikò kùlekùle. Òlefíté ogyankpapù òbée, ‘Ikò afíní fódé mí wie?’ ⁶ Ikò òkitápú amu léle mú ònó òbée, ‘Nfò agbòngbò lafa-anya (200).’ Agyómású òkípù amu lébláa mu òbée, ‘Tsan fú adánsiè òwulú ámuò, afòwanlín lafakùle (100).’ ⁷ Òlefíté òkù é òbée, ‘Ikò afíní fódé?’ Ikò òkitápú amu

lébláa mu óbée, ‘Bodobodo nfúó akente apím-akule (1,000).’ Agyómású akípú amu lébláa mu óbée, ‘Tsan fú adánsi e owóló ámótó afowanlun lafakwe (800).’

⁸ “Osikani ámu lékanfú agyómású akípú anfí oma onakwalí anfí aní alatálí tìn ansí alí.” Yesu lómá mú onó óbée, “Ndemba-abí aní bubuo oyító ató ansítún aní bəpu butsie amú abató idun amóá buyin Bulu klé.

⁹ “Nde mli bláa mbée, mli pu oyító ató bwe apió, méní ní itá á, Bulu óbóhó mli wá mu wóyíá ibu inu bré féeótó. ¹⁰ Ohá aní óletalí kítá ató túkúrííbi, olegyi onakwalí mósú á, mu kén obégyi onakwalí ató kpənkpənti ésú ní. Táme ohá aní oməwa onakwalí ató túkúrííbisi oməwa onakwalí ató kpənkpəntisi. ¹¹ Mú su ní mli má onakwalí oyító atósú a, ma mee óbóhó mli pu gyi, pú ósósú ató onutó wá mli ibitó? ¹² Ntée ní fuma onakwalí oku klésú á, ma mee óbópu fú klé há fú?”

¹³ “Osúmpú okuku méetalí súm awie anyo. Óbódwe okule, lú okule. Ntée obóbu okule, omóobu okule. Fuméetalí súm Bulu, súm Kóba.”

Yesu Asun Blíhé Kú

(Mateo 11:12-13; 5:31-32; Marko 10:11-12)

¹⁴ Farisifó butódwé kóba. Mú su bréá bonu Yesu asun blíhé anfí á, bəbwe mu ahinlá. ¹⁵ Inu Yesu lébláa amú óbée, “Mlitelé iwí súná aní aha yilé mli gyí ahá ansító, támé Bulu mú yin mli kləntó. Tsúfé tóá nyankpəsa tekíá ibu labi igyi Bulu akisító.

¹⁶ “Mose Mbla ámu pú Bulu onósú atóipó amu asun wanlínhé ləyo agyómá alí bəfon Asú Óbəpú Yohane brésú. Tsú mūsu bude Bulu iwígyí ámu iwí asun wankláán okan da, ahá é budepriú wie mótó. ¹⁷ Ósú móa así bétalí mó onó, támé itoduáhé ntée asúnbi ikule kóráá móowu Mose Mbla ámótó.

¹⁸ “Oyin okíná mu ka láyétsiá ótsi bámbá á, alató mbua. Oyingyíoyin aní otsiá ótsi anfí mu kulu lakíná mu é lató mbua.”

Iwí Onyapú Oku Mva Lasaro

¹⁹ Yesu lébláa amú óbée, “Iwí onyapú oku létsiá. Atati wəlihe ótedídá, otegyi nkpa wankláán ekekegyíeke. ²⁰ Ató okólípú okuá mu iwí letsitsíí nló é létsiá. Butetí mu Lasaro. Betsiá pú ohíáni anfí yéyaí iwí onyapú ámu okpa onó. ²¹ Okíá obénya atogyihe mpupubiá íbékpa kpáa bun oyin ámu ópónóasi gyi. Akíai létsiá beyintá mu nló ámu kóráátó.

²² “Bréá ohíáni anfí lówu á, Bulu-abəpu botsu mu ya, oleyétsiá aní náin Abraham wá ósósú. Iwí onyapú anfí é lóbowu, bopulá mu. ²³ Óləyo óbu isobití ogyá aní itamaduntó, óde iwíəsin wúun. Olotsu ansí fúá, olowun aní Lasaro tsie Abraham wá tsútsúútsú. ²⁴ Inu okəplón óbée, ‘Aní sí Abraham-ée! Wun mi nwe, afuha Lasaro óyəpu mu osrebi da ntsutso pəbədə mí ódandəsu, ilwii kpalobí. Nde iwíəsin wúun ogyá ánfító dóbí!’

²⁵ “Táme Abraham lébláa mu óbée, ‘Obí, kain, fú nkpatasiátó a, fegyí ódwe, Lasaro é letsiá ósintó. Séi á, óbu ódwetó, fú é fúbu ósintó. ²⁶ Oma a, ilán kpənkpənkpənti ku da ania fonyo nsiné. Mú su óhaa méetalí fá tsú nfi ba fú wá inu, óhaa é méetalí fá tsú inu ba aní wá nfi.’ ²⁷ Oyin ámu lébláa Abraham óbée, ‘Mómó nobwíí ipa, aní sí Abraham, wa Lasaro sisi mí sí wóyító. ²⁸ Mbu apio yinhé abanú aku inu, óyeda amú ólá, méní bowú á, buméeba bowun iwíəsin anfí odu.’

²⁹ “Abraham léle mú onó óbée, ‘Mose mva Bulu onósú atóipó amu nwóló bu amú wá, ide amú ólá da. Bonúú mú, abugyi mósú.’ ³⁰ Oyin ámu léle mú onó óbée, ‘Aní sí Abraham, asún ámu nu keke méeha amú abodamli kləntó. Mboún ní oku okósú tsú afúlitó yó amú wá á, bédamli kləntó.’ ³¹ Táme Abraham lébláa mu óbée, ‘Ní bumegyí Mose mva Bulu onósú atóipó amu nwólótó asún ámu su á, oku okósú tsú afúlitó yó inu kóráá á, bumóonu ohá ámu asún.’ ”

17

*Lakpanbwe**(Mateo 18:6-7, 21-22; Marko 9:42)*

¹ Yesu lébláa mu akasípó amu obéé, “Ibwébwéébwé á, tóku béha nyankpósa obóbwe lakpan, táme ohá ání ina musu mu ba lóbwe lakpan agyówi ní. ² Ní oku léha ahá ání bumakódan mísú hógyito ánfito oku lóbwe lakpan á, ní beda nfúókwebu síán mu ometo, tswi mu wá opu okluklúkpa pó á, ibu alé dun. ³ Mú su mlíkí mli iwí wankláán.

“Ní fú bá opu ilá gyi fu á, wa iyin wa mu. Ní oledamli klonto á, sikie mu. ⁴ Ní olopu ilá gyi fu tse sienó* ekewóle owító, olera bobwií ipa há fú á, sikie mu.”

Hógyi

⁵ Yesu sumbí ayopó ámu bebláa mu beé, “Ha aní hógyi imoni tsia.”

⁶ Yesu léle mú onó obéé, “Ní mli hógyi lómoní fě takyi-akpin ibí á, mlétalí bláa keli ání mliaa, ‘Puli yelí opoto.’ Ibóbwe dínká músó.

Osúmpó Gyumagyihé

⁷ “Ní mlito oku bu osúmpóá otayó agyómá mu ndoto ntée otaki mu akúfasu, otsú agyómátó ba a, bláa mu wie tebláa mu obéé, ‘Wa oša bwe afogyi ató?’ Ekekekeke! ⁸ Bláa otebláa mu obéé, ‘Tsu tati saba, afubotswi opónú ha mi. Belí mí angyi ató. Negyi ta á, fayégyi fú klé.’ ⁹ Otedá osúmpó amu ipán obéé, alabwé tóá mowa mu bwe? Ekekekeke! ¹⁰ Iní su ní mli é mlóbwé tóá bowa mli bwe tá á, mlibli mliaa, ‘Asúmpó keke anigyí. Tóá igyi aní bwehé anilabwé á.’ ”

Ilo Pepe Alópó Dú Tsa

¹¹ Yesu ná Samaria pó Galileafó okasu oyó Yerusalem. ¹² Bréá oleta wúlu kusu wie tá á, ilo pepe alópó dú aku buna bebá befia mu, besi lí tsútsú. ¹³ Inu bakplón bí beé, “Yesu! Owíé! Wun aní nwe.”

¹⁴ Yesu lótsu ansí kí amó, otebláa amó obéé, “Mlipu mli iwí yosuná Bulu igyi ohapó.†”

Bréá bopu okpa boyó á, amó iwí lépli. ¹⁵ Okule mú lówun ání mu iwí laplí a, oleyinkí odekplón kanfú Bulu kóklókóú. ¹⁶ Olebemli bún Yesu ayabito, ode mu ipán da. Samariayin oyin ání gyi. ¹⁷ Inu Yesu léfité obéé, “Megyí ahá idú natsá? Mú kwebá atráhe mé? ¹⁸ Mú su amótó okoku méba bekanfó Bulu dun Samariayin ofó ání nkule?” ¹⁹ Inu otebláa oyin ámu obéé, “Kusu nati. Fú hógyi latsá fú ilo.”

*Bulu Iwígyí Amu Iba**(Mateo 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Farisifó aku befité Yesu beé, “Omenke Bulu iwígyí ámu ibéba?” Yesu lébláa amó obéé, “Megyí tóá oha obópu ansíbi wun Bulu iwígyí ámu igyi. ²¹ Oha méetalí bí obéé, ‘Kí, móbu nfi.’ Ntée ‘Móbu nána á.’ Tsúfé mli klonto Bulu iwígyí amu bu.”

²² Inu Yesu lébláa mu akasípó obéé, “Eke oku íbá, mlódunká ání mlówun mí, Nyankpósa-Mu-Bi ání ekewóle pé, táme mlímóowun mú. ²³ Ahá bébláa mli beé, ‘Obu nfi.’ ntée ‘Obu nána,’ táme mlímásrí buo amó yéki. ²⁴ Tsúfé mí, Nyankpósa-Mu-Bi ání obáke bóbwe fě alí amóú nyankpu tófwí ibi, butowun mú nsainto fěé ámu. ²⁵ Táme négyankpá wun iwíwsin tsotsotsó, ndemba-abí ání é békiná mí. ²⁶ Alí amóú ilegyi Noa brésó amu a, alí íbégyi mí, Nyankpósa-Mu-Bi ání é íbábi ní. ²⁷ Ahá betsiá, bude ató gyí, bude ntá núu; bude aká tsiá, bude atsi kítá há akúlu alu yófun ekeá Noa lówie mu dáka kpankpannti ámuto, ntsu lóbulá bomo amó fěé. ²⁸ Alí kén ileba Lot é brésó ní. Ahá betsiá, bude ató gyí, bude ntá

* **17:4** Idesuná ání tsé dúdúá olopu ilá gyi fu. † **17:14** Abubi ání mli iwí laplí Mose mbli okpasu.

núu, bude ató hoo, bude ató fe; bude ató du, bude ibu yíi, ²⁹ yófon ekeá Lot lédali Sodom wúluto, ogyá móa atonkodu lotswie tsu osósó behi amó fée. ³⁰ Alí kén mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí iwíwanleké bófwie ahátó ní.

³¹ “Eke ámu a, ohá ání odin obusu, mu ató ibu obuto omákpí botsu tótó. Alí kén ohá ání obu ndótó é máyinkí botsu tótó ní. ³² Mlikaun Lot mu ka asónsú!† ³³ Tsúfé ní oku lódunká ání obéprí mu nkpa á, obóhulí mú. Táme ní oku lóhulí mu nkpa á, obélanya mú. ³⁴ Nde mli bláa mbée, alí eke ámu onyé á, ní ahá abanyó buda oklan kulesu á, Bulu obótsu okule sí okule.”

³⁵⁻³⁶ “Ní atsi abanyó bude nfúó kwe á, Bulu obótsu okule sí okule.‡” ³⁷ Yesu akasípó amu befité mu bee, “Aní Wíe, nkónó ibéba?”

Yesu lébláa amó obée, “Ótínéá itó wuhé da a, inú alása butefia ní.”

18

Ɔsurapu Mva Asón Ogyípó Ɔku

¹ Inu Yesu léha yébi ku púsúná ání bubóo mpái brégyíbré, imákpən amó. ² Ɔlebláa amó obée, “Asón ogyípó oku létsiá wúlu kusu. Ɔtamanyá Bulu ifú, Ɔtamanyá ohaa é péli. ³ Ɔsurapu oku é létsiá wúlu amuto. Oletsíá bokokóli mu obée, ogyíi mu asón onokwalisu ha mu, oje mu tsu mu olupó ibito! ⁴ Teki olekle okina, táme oma-oma a, ojebláa mu iwí obée, ‘Ibu móttá ntamanyá Bulu ifú, ntamanyá ohaa é péli. ⁵ Táme alí ánfí Ɔsurapu anfi ná oje mí háan anfi su á, négyi mu asón onokwalisu. Ní megyí alí á, oméesi mí tó wa. Ɔméeha mméenya okpa bwé tótó.’ ”

⁶ Yesu lóyo mósú obée, “Mliki alí asón ogyípó anfi Ɔtamagyí asón onokwalisu ánfí lablí. ⁷ Mómó nkáli Bulu mú méegyí mu ahá amó alalé, budesú kpolí mu opa-onyé ámu asón onokwalisu? Obési amó asón wá obiátó? Ekekεεke! ⁸ Nde mli bláa mbée, obégyi mú onokwalisu há amó osasu. Táme ndefité mbée, ní mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí neyínkí bá a, nówun ahógyipu aku osulóu anfisú?”

Lampóo Ɔhópu Mva Farisiyin

⁹ Yesu létrá ha yébi ku púsúná amó ató tsú ahá ání buteki amó iwí yilé abwεpó dun amó aba. ¹⁰ Ɔleha yébi amu obée, “Ayin abanyó aku bōdu yó mpái obokpá Bulu Ɔtswékpa. Amótó okule gyí Farisiyin, okule é gyí lampóo Ɔhópu.”

¹¹ “Farisiyin amu lókusu líi, bó mpái wá nwuntó obée, ‘Bulu, nedá fó ipán ání mme gyí fé aku. Mí mú mma onsipe, ntamasísi oha, ntamató mbua, mme gyí fé Lampóo Ɔhópu anfi é. ¹² Nteklí onó tse nyó ndawótswí ikuletó. Nteye mí ató féétó dú, lé idúsí há fó.’ ”

¹³ “Táme lampóo Ɔhópu amu mú léyelí tsútsú, oloko nwuntó wá. Omotsulá tsú ansí kúráá fóa kí osósó. Ɔlɔpu obumáa dá ibito, kókóli Bulu obée, ‘Oo Bulu, wun mi nwe, lakpan obwεpó ngyi.’ ” ¹⁴ Yesu lómó mú onó obée, “Nde mli bláa mbée, asa beyínkí yó wóyí á, Bulu ansí légyi lampóo Ɔhópu amu iwí dun Farisiyin amu. Tsúfé ohá ání ototsú iwí á, Bulu obéba mu asi. Ohá ání oteba iwiasí é á, Bulu obótsu mu fóa.”

Nyebi Yulá

(Mateo 19:13-15; Marko 10:13-16)

¹⁵ Aha aku bɔpu amó abí ba Yesu bee, ɔpúu ibi dinka amósú, oyula amó. Mu akasípó bowun amó. Mú su bowa iyun wá amó. ¹⁶ Táme Yesu létí nyebí ámu ba mu iwí wá, ojebláa akasípó amu obée, “Mliha nyebí ámu aboba mí wá. Mlumátin amó okpa, tsúfé ahá ánfí odu bú Bulu iwíegyi amu ní. ¹⁷ Onokwalí nde mli bláa. Ohá ání oməho Bulu iwíegyi ámu fé kebi á, omóowie móttó.”

† **17:32** Bréá omobu Bulu, oledamli kí oma a, olemli nfólísín. Kí Genesis 19:26. § **17:35-36** Móttó yée 36 bu nwuló dada amu akoto: Ní ayin abanyó bude agyómá yo ndo kuletó á, Bulu obótsu okule sí okule.

*Atonyahé Iwí Atosundhé**(Mateo 19:16-30; Marko 10:17-31)*

¹⁸ Eke oku Yudafɔ ɔhande oku lébefité Yesu ɔbéε, “Osunápu yilé, nta nóbwe asa nénya nkpa ání itamatá?”

¹⁹ Yesu léfité mu ɔbéε, “Ntogyi só fude mí ti ɔha yilé? ɔhaa mégyi ɔha yilé, nkéti Bulu nkole. ²⁰ Yéε fuyin Bulu mbla ámu o. Múgyi, máto mbua, mámɔ ɔha, máwi ató, máka asón dínká fú básó, bu fú sí mu fú yín.”

²¹ ɔhande amu lébláa mu ɔbéε, “Tsú mí nyebito ɔpa nde mú féésó gyí.”

²² Yesu lónu mu asun blíhé anfi á, ɔlebláa mu ɔbéε, “Toku kule ilasí ání fóbwe. Yéfe fú iwisu ató féé, afuye kóba amu ha ahíánfɔ, méni fénya siadiε ɔsúsú. Fóbwé mú tá á, ba afubobuo mi.” ²³ Bréá oyin ámu lónu asón anfi á, ɔlɔto mu klɔn, tsúfé dhíé ɔbu ató.

²⁴ Yesu lówun ání ilahan mu. Mú su ɔleblí ɔbéε, “Ibu ɔnlun asa iwí onyapó obówie Bulu iwígyi ámu. ²⁵ Lélé mú á, ɔlɔpɔn ha kpósó ání ɔbótson ɔbun-ato ɔbótó, dun ání iwí onyapó obówie Bulu iwígyi ámu.”

²⁶ Ahá ání bonu asón anfi befité beε, “Mómó ma mεε Bulu ɔbóhɔ nkpa?”

²⁷ Táme Yesu lébláa amú ɔbéε, “Tóá nyankpɔsa méetalí bwé mɔdón Bulu bwε.”

²⁸ Inu Petro lébláa Yesu ɔbéε, “Mí Wíε, ki, anulasí aní wóyí tswi bobuo fu.”

²⁹ Yesu lébláa amú ɔbéε, “ɔnɔkwali nde mli bláa. ɔhaa má inuá obési mu wóyí, mu ka, mu apíó, mu akwúpu ntée mu abí tswi Bulu iwígyi ámu su, ³⁰ Bulu méelawá mú otsiákpá há mu tsé dú tsé lafa séi, láha mu nkpa ání itamatá bré amú ɔbá ámu. ”

*Yesu Lowu Iwí Asón Blí Otse Saasi**(Mateo 20:17-19; Marko 10:32-34)*

³¹ Yesu létí akasípu dúanyɔ ámu ya itsétó, ɔlebláa amú ɔbéε, “Ayó Yerusalem. Inu asón amú Bulu ɔnósú atápu amu bɔwanlín tsú mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi anfi iwí ámu féé béba mútú ní. ³² Béle mí há ahá ání bumegyí Yudafɔ. Bóbwe mí ahinlá, síá mí, tú atsonó wólí mí. ³³ Bépití mí ató, mó mí. Mú eke saásí a, nókusú tsú afúlitó.”

³⁴ Akasípu amu bɔmonu iní asi, tsúfé Bulu lɔpɔhain amú. Bumebi tóá ɔleblí é.

*Ansibi Obwiepu Oku Ilo Tsa**(Mateo 20:29-34; Marko 10:46-52)*

³⁵ Yesu léta Yeriko wúluto wie tá á, ansibi obwiepu oku tsie ɔkpa ɔnó, ɔde ató kulí. ³⁶ Ansibi obwiepu ámu lónu ání ɔdam budetsún. Mú ɔlefité ɔbéε, “Amansu igyi?”

³⁷ Ahá bebláa mu beε, “Yesu Nasaretyin amu détsún.”

³⁸ Inu ansibi obwiepu ámu lókplɔn blí ɔbéε, “Aní wíε Dawid mu na Yesu, wun mi nwe!”

³⁹ Ahá amú bɔgya Yesu nkpa ámu bɔkplón wa ansibi obwiepu ámu beε, ɔwáa ɔsa kpa ɔnó bun. ɔlelakplón dun ali ɔbéε, “Aní wíε Dawid mu na, wun mi nwe!”

⁴⁰ Yesu lési lí, ɔleha ɔbéε bɔkpá mu ba mu. Bréá bekpa mu ba a, Yesu léfité mu ɔbéε, ⁴¹ “Nta fudeklé feε mbwée ha fu?”

ɔlele mú ɔnó ɔbéε, “Owíε, ha mí anwun ató!”

⁴² Yesu lébláa mu ɔbéε, “Fú hógyi latsá fú ɔlɔ. Wun ató.”

⁴³ Inu mu ansibi lobwií, ɔlekplá buo Yesu, ɔde Bulu kanfó. ɔdam amu féé bowun iní, amú é bekanfó Bulu.

19*Yesu Mva Sakeo*

¹ Yesu déka tsun Yeriko wúluta. ² Lampóo ahópu òhande òkúá òbu kóba bu wúlu amòtò, butetí mu Sakeo. ³ Oyin ánfí dékléá òbópu ansíbi wun Yesu, táme òma iswí, ahá é bòdubi. ⁴ Mú su òlesrí yódu pòntò-oyí kuá Yesu òbòtsun mú asi, méní obówun mu. ⁵ Bréá Yesu lówie oyí ámu asi á, olotsu ansí fúá, wun Sakeo, òlebláa mu òbéé, “Sakeo, wa òsa kplí ba. Nde, fú wóyí nówí ní.”

⁶ Sakeo lówa òsa kplí, pò ansigyí kpá mu ya wóyító. ⁷ Ahá ání bowun mú fée bowuntí bée, “Oyin ánfí layóswí lakpan òwepó wóyító.”

⁸ Sakeo lókúsú líí wóyító inu, bláa aní Wíe Yesu òbéé, “Mí Wíé, kí, néye mí atótó anyò, pò ifun kíé ahíánfò. Ní nasísi òku é á, nélahá mu mú aku ana.”

⁹ Yesu lébláa mu òbéé, “Nde Bulu lahò wóyí ánfí nkpa, tsúfé Abraham mu na òní ánfí é gyí. ¹⁰ Ahá ání bafwí odunkákpá mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí neba, anhò amó nkpa.”

Asúmpó Kóba Ha (Mateo 25:14-30)

¹¹ Ahá ámu bode asón ámú Yesu déblí ámu nu. Alí bré ámòtò á, Yesu latá Yerusalem wie tá. Mú su òleha amó yébi pòtswí amó, tsúfé budesusúu bée Bulu iwíegyi béfi asi inunu. ¹² Òleha yébi amu òbéé, “Iwí onyapú òku lóbwe agywun òbéé, mótu òkpa yó amó owíe dehen wá, òyai mu owíe, oyinki begyi iwíe mu òmátó. ¹³ Asa òbóyo á, òletí mu asúmpú idú, oleye pòonu kolekule há amó fée. Òlebláa amó òbéé bupúyo agyómá yófun ekeá méba. ¹⁴ Táme mu wúluta ahá bolu mu, wá abí buo mu bée, bumedékléá òwéé amó owíe.

¹⁵ “Táme mú óó á, owíe dehen amu léyai mu iwíe amu, òlesankí ba wóyí. Olenya wíé pé òleha betí mu asúmpú amu, òkí tóá banyá dínká kóba amusu. ¹⁶ Ogyankpapu léba bebláa mu òbéé, ‘Mí wíé, nanyá pòonu dú tsía fú klé amòtò.’ ¹⁷ Mú òlebláa osúmpú amu òbéé, ‘Fabwé ató. Osúmpú wankláán fúgyi. Iníá fawá ònòkwali itó túkúríibi ánfí iwí su á, nòpu awúlu idú wá fú ibitò, fékí mósó.’ ¹⁸ Onyòasi léba bebláa mu òbéé, ‘Mí wíé, nanyá pòonu anu tsía fú klé amòtò.’ ¹⁹ Owíe amu lébláa mu òbéé, ‘Fú é fékí awúlu anusu.’

²⁰ “Òbambá é léba bebláa mu òbéé, ‘Mí wíé, fú sika ámu ní. Neda mú wá dúkubi ònó yáí. ²¹ Nyin fu. Nde fú ifú nya, tsúfé fú asón bu ònlín. Fútotsú ató òtínéá fómòpu tòtò yáí, fútòkpótí ató é òtínéá fómòdu tòtò.’ ²² Mu wie amu lébláa mu òbéé, ‘Osúmpú laláhe. Fú ònótó asón nòpogyi fu asón. Yéé foyin ání mí asón ihíe bu ònlín, ntotsú ató òtínéá mmòpu tòtò tswí, kpótí ató òtínéá mmòdu tòtò a? ²³ Mú ntogyi só fómòpu mí kóba amu yótswi sika òyaíkpá. Fékí ní neyínkí ba a, nòyòhò múa mósó abí?’

²⁴ “Inu owíe amu lébláa ahá ání bubu inu òbéé, ‘Mlswí osúmpú anfi kóba amu ha òmòamú olenya idú ámu.’ ²⁵ Táme ahá ámu bebláa mu bée, ‘Nanáín, òbu pòonu dú dodo o!’ ²⁶ Owíe amu lébláa amó òbéé, ‘Nde mlí bláa mbée, òhá ání òdekléá obónu mí atosunáhé amu asi á, Bulu òbópu iku tsía mótó há mu. Táme òhá ání òmedékléá obónu mí atosunáhé amu asi á, Bulu òbóswí mu kpalobí ámú alabí ámu kóráá. ²⁷ Séí á, mlíkpa ahá ámú bókúsú líí mísú bée mmágyi iwíe amu ba, amlibòmòmò amó mí ansító nfi!’ ”

Bòhò Yesu Fé Owíe Yerusalem (Mateo 21:1-11; Marko 11:1-11; Yohane 12:12-19)

²⁸ Yesu léha amó yébi anfi tá á, òlòtsun gyankpá pò òyó Yerusalem. ²⁹ Òleta Betfage múa Betania awúluá idin Nfò-nyíbu* ámòsu wie tá á, òlòwa mu akasípó abanyó gyankpá, ³⁰ bláa amó òbéé, “Mlìyo wúlu anfi ida mlí ansító ánfísu. Ní mlówíe wúlu ònó á, mlówun afrímú kanáhe òku da òfétó, òhaa mókútsiá musu

* **19:29** Nfò-nyíbu igyi obubwí kuá ibu mantáa Yerusalem, butetí mú Olifbu.

ki. Mlisanki mu ba mi. ³¹ Ní oku ofité mli obéé, ‘Ntogyi só mlidé mu sankí?’ á, mlíbla mu mlíaa, ‘Ani Wíe dé mu hián.’”

³² Akasípó abanyó ámu bəyówun afrímú kánáhe ámu fé alíá Yesu lébláa amú. ³³ Bréá búde mu sankí á, mu awíe befíté amú bée, “Ntogyi só mlidé mu sankí?”

³⁴ Bée mú onó bée, “Ani Wíe dé mu hián.” ³⁵ Besi bekpa afrímú kánáhe amu ba Yesu, beyaí amú atati dínká musu, tsú Yesu bian musu. ³⁶ Bréá Yesu tsie musu oyó á, ahá ámu bekpa amú atati yáí tswi okpatə, olenatí mósú tsun.

³⁷ Bréá Yesu lówa Nfə-nyíbu ámu kpíí oyó Yerusalem wúlutə bi a, mu abúopu amu féé bətswi opé kánfú Bulu kóklókóó, ofúla amóó oləbwe, bowun amu féé su.

³⁸ Bée, “Bulu oyúla owíe anfi obá mu dátó anfi! Iwilwii bu osúsú. Numnyam lbwée Bulu klé osúsúsú inu.”

³⁹ Farisifo aku bubu odəm amutə. Inu bebláa Yesu bée, “Osunápú, ka fú abúopu anfi itin!”

⁴⁰ Yesu lébláa amú obéé, “Nde mli bláa mbéé, ní ahá anfi behíé kpá onó bun kóráá á, abwi anfi bókplon kanfú Bulu.”

Yesu Lósú Yerusalem Sv

⁴¹ Bréá Yesu léta Yerusalem wie tá, olowun wúlu amu sísí á, olosu ha mú.

⁴² Obéé, “Yerusalemfə, tekí ilehián aní mlébi tóá itəpú iwílwii ba nde, táme mlimétáli bí mó. ⁴³ Bré ku íbá, mli alupó békafia mli abuntíi, pwé okpó wá mli, sá mli tin okpəgyíokpasu. ⁴⁴ Béhi wúlu anfi pú mótó atsiápú. Buméesi íbwi kulé dínká mú bású, tsúfé mlimébi bréá Bulu léba mli nkpa ohókpa!”

Ibíá Agyípó Gyáa Le Bulu Otswékpa Wunsínésú

(Mateo 21:12-17; Marko 11:15-19; Yohane 2:13-22)

⁴⁵ Bréá Yesu lówie Yerusalem a, oləyə Bulu otswékpa wunsínésú. Olenya wíe inu ali, oləwa íbíá agyípó gyáa bi. ⁴⁶ Oləbláa amú obéé, “Bəwanlín wá Bulu asón amutə bée, ‘Béti mí otswékpa bée, mpáí obəkpa.’ Táme mlílapó inu mlí awikpílu ojaínkpá.”

⁴⁷ Oletsiá súná ató Bulu otswékpa inu ekekegyíeke. Bulu igyí ahapú dehen, Mose mbla asunápó pú Yudafə ahande amu bodunká okpa aní bətsun mósú mó mu. ⁴⁸ Táme bumenya, tsúfé ahá ámu féé bubuo mu ason blíhé.

20

Yesu Túmi Iwí Asun Fitéhé

(Mateo 21:23-27; Marko 11:27-33)

¹ Eke oku Yesu bu Bulu otswékpa wunsínésú inu əde Bulu asón wankláán ámu okan da, əde ató suná. Inu Bulu igyí ahapú dehen, Mose mbla asunápó pú Yudafə ahande beba bətu mu. ² Befíté mu bée, “Ma léha fú okpa fúde ntobí anfi bwe? Ma léha fú túmi?”

³ Yesu léle mú onó obéé, “Mí é nfíte mli asun kua kulé. ⁴ Bulu wá Asú Obəpó Yohane lénya túmi póbó ahá asú lóó, ntée nyankpəsa? Mlíbla mi.”

⁵ Amú wuləwulə bəyə asón anfitə bée, “Ní ablí aníaa itsú Bulu wá á, obéfíté aní obéé, mú ntogyi só animóhə mu gyi? ⁶ Ní ablí aníaa nyankpəsa wá é á, odəm anfi bédá aní abwi mó, tsúfé bohogyi aní Bulu onósú otəpú Yohane gyí.” ⁷ Mó su bele mú onó bée, “Ohwée! Animéyín otínéá olenya mu túmi tsú.”

⁸ Yesu lébláa amú obéé, “Mómó mí é mméebíla mli túmi oduá ndepubwé ntobí anfi.”

Apafə Laláhe Aku

(Mateo 21:33-46; Marko 12:1-12)

⁹ Inu Yesu létrá ha amú yébi obéé, “Odətəpu oku lódə wáun ndə, oləpu ndə ámu wá apafə íbítə, tú okpa yó omá kutə yétsiá inu nfi-nfi. ¹⁰ Bréá wáun-abí ámu kpətíbi ləfun a, oləwa mu osúmpó apafə ámu wá obéé, oyóhə mu ogyíkpá ba mu.

Táme apafɔ ámu beda obí ámu, gya mu sísí ibikpan. ¹¹ Ɔdotɔpu amu lélawá mu osúmpú nyɔasi amó wá. Apafɔ ámu beda mu, sópa mu, gya mu é sísí ibikpan. ¹² Ɔletrá lawá ɔba sáásí. Apafɔ ámu bepilán mu, gya mu lé ndɔ ámɔtɔ. ¹³ Mú ndɔ mu wie amu léblí ɔbéɛ, ‘Nkálí kóráá nóbwe? Nówa mí onutó mí bí ɔdwepú amó wá. Fíali bóbu mu mú.’ ¹⁴ Táme bréá apafɔ ámu bowun mu bi ámu sísí á, bebláa aba beɛ, ‘Ɔni obégyi mu si ató ní. Mliha amɔ mu, méní ndɔ ámu ibémlí aní klé.’ ¹⁵ Inu bekitá mu, bitía mu dálí ndɔ ámɔtɔ yómɔ mu.

“Ntɔ mlilahogyi mlíaa ndɔ mu wie amu ɔbóbwe apafɔ ánfí? ¹⁶ Ɔbéba bɔmɔ amó, pɔ ndɔ ámu wá apafɔ bámbá ibítɔ.”

Bréá ahá ámu bonu asón ánfí á, beblí beɛ, “Iní mó itsúun anísv!”

¹⁷ Yesu léki amó ansító díín, ɔlefíté amó ɔbéɛ, “Bulu asón ánfí así mé?

‘Ibwi ámó obú ayípu bekiná ámu

lébemlí okonkísóbwi ní.’

¹⁸ Ɔhagyíha aní ɔledida ibwi ámúsv obébiabía blúblúblúblú. Ní ibwi ámu isúnkí dá ɔkúsv é á, íbókwe mu fikófíkfíkfí fé nfúó.”

Lampóoka

(Mateo 22:15-22; Marko 12:13-17)

¹⁹ Ilɔwankí Mose mbla asunápú pɔ Bulu igyí ahapú amu aní amó iwí yébi alahá. Inu bekleá békítá mu, táme benya ahá ámu ifú. ²⁰ Mó sv bodunká ɔkpa aní bótsɔn músú kítá Yesu. Inu bele ahá beɛ bupína bwe iwí fé aha wankláán, abute mu kí beɛ bónu asvanku tsú mu ɔnó, méní bélí músú kítá mu ya ɔmású ogyípú. Mubúv túmi gyi mu asón. ²¹ Yesu atépu amu befité mu beɛ, “Osunápú, aniyin aní ɔnɔkwalipu fɔgyi, fótosúná mó é. Futamakí ɔhaa ansító. Mboún fótosúná Bulu ɔkpa ámu ɔnɔkwalísv. ²² Afíte fú! Aní mbla leha ɔkpa aní akáa lampóo ha Roma owíe dehen Kaesare, ntée anímáka?”

²³ Táme Yesu lówun amó agywíun. Mó sv ɔlebláa amó ɔbéɛ, ²⁴ “Mlipu kóba amu kv ba mí anki.” Bɔpɔba mu. Múv ɔlefíté amó ɔbéɛ, “Ma nwun pɔ mu idá dín músú?”

Bele mó ɔnó beɛ, “Kaesare.”

²⁵ Múv ɔlebláa amó ɔbéɛ, “Mómú mlipu tóá igyi Kaesare klé ha Kaesare, amlipu móá igyi Bulu klé é ha Bulu.”

²⁶ Mó sv bɔmetalí líí Yesu ason blíhé anísv kítá mu ahá ámu ansító. Ɔnó é lobwie amó, bɔmetalí trá bwíí ɔnó.

Kv́sú Tsú Afúlitɔ Iwí Asv́n Fítéhé

(Mateo 22:23-33; Marko 12:18-27)

²⁷ Sadukifɔ ɔpasua buteblí beɛ, kv́sú tsú afúlitɔ ma ínu. Amótó aku beba Yesu wá, ²⁸ befité mu beɛ, “Osunápú, Mose lówanlín tswí aní ɔbéɛ, ‘Ní ɔku mva mu ka bɔmɔkwíí asa olowu sí mu ka ámu a, mu pio otsú mu ka ámu tsía, féki ɔkwí ha owupú ámu.’ ²⁹ Oyín ɔkúle abí abasiénó aku betsiá. Amótó ogyankpapu létsiá ɔká, táme ɔmɔkwíí asa olowu. ³⁰ Mu gyama lótsu ɔsvrapuka amu tsía, táme mu é ɔmɔkwíí. ³¹ Ɔsaasi é lótsu ɔtsí ámu tsía. Mu é ɔmɔkwíí. Alu yótv osienósí amu. Amótó ɔkuku mókwíí asa olowu. ³² Ɔma-ɔma a, ɔsvrapu amu é lóbowu. ³³ Afúli ɔkúsóké a, amótó ɔmɔmu ɔbóbwe mu kulu? Tsúfé amó abasiénó ámu féé betsiá mu.”

³⁴ Múv Yesu léle mó ɔnó ɔbéɛ, “Ɔyí ánfítɔ ahá tétsiá aká móa akúlu. ³⁵ Táme iméeba alí bré ámóv íbá ámɔtɔ. Ahá ámóv bɔfɔn aní bókv́sú tsú afúlitɔ, tsía nkpa ɔyí ámóv íbéba amɔtɔ ámu mó bɔméetsiá akúlu, bɔméetsiá aká. ³⁶ Bɔméétrá wu, tsúfé bóbwe fé Bulu-abɔpu. Bulu ahá bɔgyi, tsúfé bakósú tsú afúlitɔ. ³⁷ Aní náin Mose kóráá lówanlín ató tsú afúlikv́sú iwí. Tsúfé ɔlówanlín ɔbéɛ, eke ámóv olowun oyíbi kv de ogyá tsií, táme imedéhóo amu a, ɔletí Bulu ɔbéɛ, ‘Abraham mva Isak pɔ Yakob Bulu.’ ³⁸ Megyí awupú Bulu ógyi, akiankpapu Bulu ógyi, tsúfé mu ansító mó á, amó féé bubu nkpa.”

³⁹ Inu Mose mbla asunápo amu akw beblí bee, “Osunápo, fabí lé mú onó!” ⁴⁰ Mú su amótó okokooku métrá wa klun fité mu asvansu.

Ma Gyí Kristo Amu?

(Mateo 22:41-46; Marko 12:35-37)

⁴¹ Inu Yesu léfité mbla asunápo amu obéé, “Nkálí ɔ́bwe asa ahá bee, Owíe Dawid mu na gyí Kristo amu? ⁴² Tsúfé owíe Dawid onutó léblí Israelfo ɔ́bwe,

‘Aní Wíe Bulu lébláa mí Wíe obéé,

Tsia mí gyopisu,

⁴³ yofun bréá nópú fú alupó bwé fú ayabi oyíkpa.’

⁴⁴ Owíe Dawid létí Kristo amu obéé, mu wie. Mú nkálí su ɔ́tráa ogyi mu na?”

Mose Mbla Asunápo Tsiátó

(Mateo 23:1-36; Marko 12:38-40)

⁴⁵ Inu ɔ́lebláa mu akasípú ahá ámu ansító obéé, ⁴⁶ “Mlíki Mose mbla asunápo anfi wankláán. Butekle ligá wa náti kí. Butekle bee ahá bobún ha amú itsiá dunsu. Otsiákpá yilé butekle tsiá Yudafó ofiakpa pú nke ogyíkpa. ⁴⁷ Butəswíi asurapu amú wóyí, butepina bə mpáí tintíntín ahátó póbun amú lalahesu. Bulu obébití amú ɔ́su kínkínkín!”

21

Osurapu Okw Tswitswi

(Marko 12:41-44)

¹ Bréá Yesu tsie mantáa tswitswi dáka ámu Bulu ɔ́tswékpá inu á, olowun alíá ahá aní amú ɔ́bwe bu odwin buɔ́pəpə kóba akpənkpənti bəwa dáka ámuɔ́. ² Inu ɔ́surapu ohiáni okw é lópú mu kóba ana bəwa mútú. ³ Múú Yesu léblí obéé, “Oɔ́kwali nde mlí bláa, tswitswiá ɔ́surapu anfi, ɔ́ma tətə anfi lawá á, ɔ́duɔ́ ɔ́hagyíɔ́ha klé. ⁴ Tsúfé atráhe amu féé á, amú kóba tsətsətsəto balé kpaloɔ́bi tsú bəwa. Táme ɔ́surapu anfi mú íniá ɔ́ma tətə su tóá ɔ́bu féé alapú bəwa á.”

Bulu ɔ́tswékpá Amu Bwie

(Mateo 24:1-2; Marko 13:1-2)

⁵ Yesu akasípú akw buɔ́təɔ́i tsú alíá bəpə abwi aní ɔ́bu bíá yi Bulu ɔ́tswékpá amu, pú atokiehé wankláán lá mútú. Táme Yesu lébláa amú obéé, ⁶ “Bré kw ɔ́bá, bóbwie mú féé bun. Ibwi kule kóráa méesian dínká mú bású.”

Iwəsin Múá ɔ́kplán

(Mateo 24:3-14; Marko 13:3-13)

⁷ Múú mu akasípú amu befité mu bee, “Osunápo, bré məmuɔ́to ínɔ́ féé béba? Osúna məmu abópúbíá bré ámu ɔ́lafun?”

⁸ Inu Yesu lébláa amú obéé, “Mlíki wankláán, ménɔ́ ɔ́haa méemlé mlí. Tsúfé ahá tsətsətsəto bəpə mí dá ba bee, amúgyí Kristo amu ní. Mú bré lafun ta, táme mlímábuo amú. ⁹ Ní mlonúá isá múa kpokiti ladá á, opúni mátsíí mlí. Tsúfé ilehián aní ínɔ́ aná bégýankpá bá, táme ɔ́yí ɔ́nóməké iméeba inuɔ́.”

¹⁰ Inu ɔ́lebláa amú obéé, “Oma bókə aba. Awíe bókusú líí abasu. ¹¹ ɔ́sulúu ɔ́békpunkí ntíné-ntíné. Akún múa ɔ́ tsánkíhé é béba ntíné-ntíné. Ntobíá ihé bu ifú pú osúna akpənkpənti béba tsú ɔ́súsú. ¹² Táme asa mú féé béba a, békítá mlí, béhie dínká mlísu, pú mlí ya Yudafó ofiakpa yégyi mlí asún, wá mlí obu. Mí su békpa mlí ya awíe pú ɔ́mású agyípú ansító. ¹³ Inu ɔ́béha mlí ɔ́kpa mlétalí gyi mí iwí adánsie súná amú ní. ¹⁴ Táme mlímáhan mlí iwí susúu alíá mléle iwí onó. ¹⁵ Tsúfé néha mlí nyánsa múa ɔ́nəwanki, mlí anyabá ámuɔ́to okokoo méetalí gyi mlí nwéen. ¹⁶ Mlí akwípú, mlí apíó, mlí wóyítú ahá pú mlí anyawíe kóráa béle mlí há, bómə mlítə akw. ¹⁷ Mí su ahá féé bólu mlí. ¹⁸ Táme mlí nwunsu-imi kule kóráa móɔ́fwí. ¹⁹ Ní mlétalí líí kínkín á, mlénya nkpa aní itamatá.

Yerusalem Bwie Iwi Asón Blí
(Mateo 24:15-21; Marko 13:14-19)

²⁰ “Ní mlowun ání isá akápó bakáfia Yerusalem wúlu a, mlibiá wúlu amu ibá obwiekpá. ²¹ Mómó ahá ání bobu Yudea amátó busrú yó abusu. Ahá ání bobu Yerusalem wúluto budáli. Amóá buma wúlu amoto é bumáyinkí ba. ²² Tsúfé alí nke ámu íbóbwe Israelfó ísobití nke fé alí Bulu onósú atóipó amu bəwanlín tswi. ²³ Amenyapó pú abí ayín ání bupia abi bəbwe alí bré ámuto, bogyówi ní. Tsúfé asun wunhe amu onó bowa onlin. Ikplán kpənkpənti béba osólósu, ísobití kpənkpənti é íbéba mósú atsiápósu. ²⁴ Amótó aku bésin ədayí onó. Békítá amó aku é ndoun ya amá-amátó. Yerusalem wúlu bətsiá amá bábásófó asi, alí yófón bréá amó amá ámu asitsiábí lámó onó.

Nyankpusa-Mv-Bi Amv Ibábi
(Mateo 24:29-31; Marko 13:24-27)

²⁵ “Bówun osúna owí, ətsra pú ntsrakpabisu. Əpu béda ifúsú. Əsolósu atsiápó bénya ifú, buméebi tóá bəbwé. ²⁶ Nwulótáa móa mótó ató féé bəkpunkí. Mú su ahá bénya ifú, t́n nje t́á idebá su. ²⁷ Alí bré ámuto á, əhagyíəha obówun ání mí, Nyankpusa-Mv-Bi ánfí napó túmi móa numnyam kpənkpənti mbu nwulótáato tsú osósú nebá. ²⁸ Ní ntobí ánfí ide mósú yó á, mlíkusu lí, amlitsu ansí fwa kí, tsúfé mli nkpahóbi lafón.”

Əyí Ənámə Iwi Osúna
(Mateo 24:32-35; Marko 13:28-31)

²⁹ Yesu léha amó yébi əbé, “Mlípuki pəntə móa nyí atráhe. ³⁰ Ní ide ate pəpwe le á, mlítowun mó, bí ání awikpan bré lafón ta. ³¹ Alí kén, ní mlowun ání ntobí ánfí féé ide mótó bá a, mlibi ání Bulu iwíegyí ámu ilawíé wóyí tá.

³² “Ənəkwalí nde mli bláa. Ndemba-abí ánfí féé bumóowu tá, asa íni féé béba mótó. ³³ Əsú móa asi féé bótson, táme mí ason blíhé mósotsən ekekεεεε.

Iwisuda

³⁴ “Mlíki wankláán, méní opotsuawa, ntábu pú əyító ató əmagyáa méegyí mli agywunsu, méní mí, Nyankpusa-Mv-Bi ánfí əbáke amu méebekítá mli fé yibi. ³⁵ Tsúfé íbéba əyító ahá féésú. ³⁶ Íni su mligyo, amlibə mpái, méní mlénya əwənlín tálí tsən ofúla amu féétó, belí mí, Nyankpusa-Mv-Bi ánfí ansító.”

³⁷ Nke ámuto á, Yesu létsiá yósuná ató Bulu ətswékpa inu əpa. Onyé á, alanátí yó Nfə-nyíbu ámusu. ³⁸ Ahá tsətsəətsə bətəkósú ba Ətswékpa inu bəke, bonu mu asun blíhé.

22

Bekikí Yesu Nwunsu
(Mateo 26:1-5; Marko 14:1-2; Yohane 11:45-53)

¹ Israelfó Bodobodo MátúhéNke, igyi amósú Katsən Nke ámu gyí íbá bəfón. ² Bulu igyi ahapó dehen pú Mose mbli asunápó amu bodunká əkpa ání bótson mósú kítá Yesu nájintə, mó mu, tsúfé bude ahá ámu ifú nya.

Yuda Iskariot Lótsulá Aní Əbéle Yesu Há
(Mateo 26:14-16; Marko 14:10-11)

³ Inu Əbunsám lówie Yuda Iskariot, ogyi Yesu akasípó dúanyó ámuto əkuletə. ⁴ Mú su əlgyə Bulu igyi ahapó dehen pú Bulu ətswékpa agyópu dehen wá, békítá agywun alí əbéle Yesu há amó. ⁵ Ansí légyi amó. Mú su bətsulá ání bəka mu íkə. ⁶ Yuda lótsulá. Mú su olodunká əkpa ání əbótson mósú híéé lé Yesu há amó, bréá ahá tsətsəətsə ámu buma inu.

Katsən Atogyihé Gyí
(Mateo 26:17-19; Marko 14:12-21; Yohane 13:21-30)

⁷ Bodobodo MátúhéNke ámọtò ekéá butómó Israelfòsù Katsùn Nke akúfa lófòn. ⁸ Yesu lówa Petro m̀ua Yohane òbée, òyòb̀wè Israelfòsù Katsùn atogyihè am̀u yaì ha am̀ó.

⁹ Petro m̀ua Yohane b̀efítè m̀u b̀eè, “Anì Wíé, nk̀ónu ayòb̀wè m̀ó yaì?”

¹⁰ M̀úú òlèbláa am̀ó òbée, “Ní m̀lowíé ẁúlu ònó á, m̀léfia oyin òkúá òsù ntsu-òlò. M̀libuo m̀u yò ẁóyító. ¹¹ M̀lowíé á, m̀lufite ẁóyí m̀u wie am̀u m̀lìaa, ‘Osunápó òbée, afítè f̀ú, nk̀ónu afòó òsẁíkpà b̀u, anì m̀ía m̀í akasípó abéba begyi Katsùn atogyihè am̀u?’ ¹² Obòsuná m̀lì abans̀òru yílè kúá balá m̀tótó yaì. M̀lib̀wè ató am̀u yaì inu.”

¹³ Petro m̀ua Yohane b̀òpu òkpa. Boyòwun tógyító alì am̀úú Yesu lébláa am̀ó am̀u p̀ép̀ééé, b̀òb̀wè Katsùn atogyihè am̀u yaì inu.

Yesu Nt̀óp̀wè Atogyihè Tráhe

(Mateo 26:26-30; Marko 14:22-26; 1 Korintofò 11:23-25)

¹⁴ Ató am̀u gyíbi lófòn, Yesu m̀ua m̀u sumbì ayòpó b̀eba b̀etsiá òp̀ónú am̀u asì. ¹⁵ Yesu lébláa am̀ó òbée, “Nhíé ndeklé mbée, m̀ía m̀l̀nyò abégyi Katsùn Nkètò atogyihè anfi asa m̀í anwun iẁiòsin. ¹⁶ Tsúfè nde m̀lì bláa mbée, mméetrá gyi m̀ó ekekekeke yòfòn ekéá itó am̀úú atogyihè anfi ilí há am̀u laba m̀tótó Bulu iwíeg̀yí am̀útò.”

¹⁷ Inu olotsu ntá-èwè, dá Bulu ipán, òlèbláa am̀ó òbée, “M̀lìhò am̀l̀inu ha aba. ¹⁸ Tsúfè nde m̀lì bláa mbée, mméetrá nu wáin-abí ntá anfi ekekekeke yòfòn bréá Bulu iwíeg̀yí am̀u ibéba.”

¹⁹ Inu òlèle bodobodo ipín, òlèda Bulu ipán, bíábía m̀tótó p̀hà am̀ú, blí òbée, “M̀í òyulá m̀lì sù nasí há ní. M̀l̀tsia b̀wè ínì p̀okain m̀ísó.” ²⁰ Alì kén, bréá begyi ató am̀u tá á, olotsu ntá-èwè am̀u há am̀ú, blí òbée, “Ntá-èwè anfi gyí Bulu ntam p̀òp̀wè anì nètseì m̀í obugya ẁólí p̀ósí m̀ósó há m̀lì ní.

²¹ “Iníá ndeblí á, m̀ía òhá am̀úú òbèlè m̀í há am̀u ibi da òlèpè òkuletò. ²² M̀í, Nyankpòsa-M̀u-Bi anfi nówu f̀é alíá Bulu lèhìe yaì, táme òhá am̀úú òbèlè m̀í há am̀u ògyòwì.”

²³ Inu befi asì b̀udè aba fité b̀eè, “Ngya anitò ma òbòb̀wè ínì?”

Ma Òbòb̀wè Òhande?

²⁴ Nwéeng̀yí léba sumbì ayòpó am̀útò, am̀ótó òm̀úá òbòb̀wè òhande sù. ²⁵ Yesu lébláa am̀ó òbée, “Òm̀átòfò awíe b̀òb̀u túmì am̀ú ahásù. Ahá am̀u butetì am̀ú ahande b̀eè, ‘B̀uale agyípó.’ ²⁶ Táme m̀l̀itò m̀ó á, umába alì. Òhá anì odekléá òbòb̀wè m̀l̀itò òhande òb̀wèè m̀u iẁi òtráhe. Òhá anì odeklé òbée, m̀ób̀wè m̀lì nkpà ogyápu é òb̀wèè m̀u iẁi f̀é osúmpó. ²⁷ Ma dón m̀u ba? Òhá anì otsie òp̀ónúasi lóó, ntée òhá anì odesúm òp̀ónú am̀u asì? Meg̀yí òhá am̀úú otsie m̀ó asì am̀u dòn? Táme m̀bu m̀l̀itò f̀é osúmpó.

²⁸ “M̀lìlòwa klòn buo m̀i m̀í isòkì f̀éétó nì. ²⁹ Alì am̀úú m̀í Sí layáí m̀í owíe am̀u a, alí m̀í é nde m̀lì yaì ní, ³⁰ m̀énì m̀létsiá m̀í òp̀ónúasi, gyi ató, nú ntá m̀í iwíe ogyíkpà inu. M̀létsiá awíe mbíásó, gyi Israel abusuan dúanyò am̀u asún.”

Petro Òbòsẁí Òbée M̀m̀meyìn Yesu

(Mateo 26:31-35; Marko 14:27-31; Yohane 13:36-38)

³¹ Yesu lébláa Simon Petro òbée, “Simon, Simon! Kì, Òb̀unsám dè òkpa kulì òbée, obòfunì m̀lì f̀é ayó. ³² Táme nakókòli Bulu há f̀ú mbée, f̀òmádìda hògyitò. Ní feyínkì ba m̀í wá á, wa f̀ú aba am̀u é òwunlìn.”

³³ Petro lébláa m̀u òbée, “M̀í Wíé natsúlá, ní obu igyi kúráá m̀ía f̀unyò abédi. Ní lowu igyi é á, m̀ía f̀unyò abòwu.”

³⁴ Yesu lébláa m̀u òbée, “Petro, nde f̀ú bláa mbée, nde, asa bate òbèlè ònó á, f̀òsẁí p̀ò ibi wá ogyá tse sa f̀èè f̀umeyìn m̀í.”

Iwíklí Anì Ibéba Ekekú

³⁵ Inu Yesu léfité akasípó amu ɔbéε, “Bréá nɔwa mli sumbí, mlimédé sika akente, mlimédé akpankogyo ntée ntukvta nyɔɔsi a, tɔku lehián mli?”

Bele mú ɔnɔ béε, “Èkekεεke! Tɔtɔ mehián aní.”

³⁶ Múú ɔlebláa amú ɔbéε, “Táme séi mú á, fúá fúbu sika kente, ntée akpankogyo a, tsu kita. Ní mli tɔ ɔku má ɔdayí iya anyɔ á, ɔfé mu tati puho ku! ³⁷ Tsúfé ilehián aní mí iwí asún amúú ibu Bulu asun wanlínhétɔ ámu ibéba mótó. Bɔwanlín béε, ‘Bekla mu wá lakpan abwεpótó.’ Tsúfé asún amúú bɔwanlín tsú mí iwí ámu ibá lafon ta.”

³⁸ Akasípó amu bebláa mu béε, “Aní Wíε, kí, ndayí anyɔ ní.”

Múú Yesu lébláa amú ɔbéε, “Itsɔ.”

Mpáibɔ Nfɔ-nyíbusu

(Mateo 26:36-46; Marko 14:32-42)

³⁹ Yesu lédalí wúlutɔ yó Nfɔ-nyíbu ámusu, fé alíá otetsiá yó inu yáí. Mu akasípó é bobuo mu. ⁴⁰ Bréá bowie inu á, ɔlebláa amú ɔbéε, “Mlikokoli Bulu, méni mlimóowie isókítɔ.”

⁴¹ Múú ɔledali amótó yó nkpa kpalobí fé nfi móa nfi, yéda akpawunu bó mpái ɔbéε, ⁴² “Mí Sí, ní fótusulá á, ha ntá-εwe ánfí* itsun misu. Táme megýí tóá ndeklé, móa fudeklé ibá mótó.” ⁴³ Inu Bulu-ɔbapɔ lótsu ɔsúsú bá bele iwí ɔwan súná mu, wá mu ɔwonlín. ⁴⁴ Asún ihíε de mu háan. Mú su ɔlɔbɔ mpái kínkíínkín. Uleha mu apípi lemlí fé obugya, idetun da ɔsulótɔ ta-ta-ta.

⁴⁵ Bréá ɔlɔkusú tsú mpái ámu ɔbɔkpá, yínkí ba akasípó amu wá á, olowun aní buɔɔɔɔ. Awireho de amú. Mú su iwí lawú amú. ⁴⁶ Múú ɔléfité amú ɔbéε, “Ntogyi sɔ mliɔɔɔɔ? Mlikusu amlíkokoli Bulu, méni mlimóowie isókítɔ.”

Yesu Kitá

(Mateo 26:47-56; Marko 14:43-50; Yohane 18:1-11)

⁴⁷ Yesu ɔnɔ mesi, ɔɔm bowotíí amósú. Akasípó dúanyɔ ámutɔ ɔkoleá butetí mu Yuda gyá amú nkpa. Inu ɔlenatí tó Yesu ɔbéε, amulata mu puta, ⁴⁸ támε Yesu léfité mu ɔbéε, “Yuda, latá félatá mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfí pútá, pólé mí há?”

⁴⁹ Akasípó amúú bubu Yesu wá ámu bowun tóá ibá. Mú su befité Yesu béε, “Akóɔ amú? Aníbu ndayí.” ⁵⁰ Inu amótó ɔkole lótsu mu ɔdayí kpá Bulu igýí ɔhapú dehen osúmpú ɔku gyɔpi-isu lé.

⁵¹ Yesu lébláa ɔkasípó amu ɔbéε, “Mábwe! Isíi mli ɔka!” Inu ɔlɔpu ibi da osúmpú amu isu ámu, íleyinkí tsá.

⁵² Múú Yesu léfité Bulu igýí ahapú dehen, Bulu ɔtswékpa agyópu ahande pú Yudafo ahande amúú beba mu ɔkítákpá amu ɔbéε, “Ogyo otswapú ngýi, sɔ mliɔtsú nkpotí pú ndayí mleba mí ɔkítákpá? ⁵³ Ntsie mli wá Bulu ɔtswékpa wunsínésú ekekegyíεke, mlimópu ibi da mi ekekεεke. Táme mli bré ní, oklún túmi dé iwíε gyí.”

Petro Lóswú ɔbéε Mmemyín Yesu

(Mateo 26:57-58, 69-75; Marko 14:53-54, 66-72; Yohane 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Inu ahá ámu bekítá Yesu, kpá mu ya Bulu igýí ɔhapú dehen wóyító. Petro lépetí obuɔ amú ɔma tsútsúútsú. ⁵⁵ Táme bréá bosun agyabi wunsínésú inu, bɔtsie mú asi á, Petro léyétsiá amú wá. ⁵⁶ Otsibi ɔkúá ogyi osúmpú inu lówwun aní Petro tsie ogyá ámu asi, ɔlεkí mu díín, blí ɔbéε, “Oyin ánfí é buo Yesu!”

⁵⁷ Táme Petro lópu ɔnólí blí ɔbéε, “Otsi, mmeyín mu ɔtinetine!”

⁵⁸ Ilɔbwe kpalobí á, ɔha ɔku é lówwun Petro, ɔlebláa Petro ɔbéε, “Fú é fúbu amótó.”

Táme Petro lébláa mu ɔbéε, “Owíε, megýí mí ní!”

⁵⁹ Fé ɔnɔhwírí kule ɔma a, ɔha bambá é léba bɔtsulá mósú ɔbéε, “Lélé, oyin ánfí é létsiá mu wá, tsúfé Galileayin ogyi.”

* **22:42** Ntá-εwe ánfí igýi iwíɔsin aní Yesu obówwun.

⁶⁰ Táme Petro léle mú onó obéé, “Agya! Ki, mmeyín asón ánfí iwí kóku.”

Petro onó mesi, bate lóbòn. ⁶¹ Aní Wíe Yesu lédamlí kí Petro. Inu Petro lékaín asón ámú aní Wíe lébláa mú obéé, “Fóswí tse sa fée fómeyín mí asa bate obéle onó onyeni.” ámusu. ⁶² Inu òledalí yó kpankpá híé yósu.

Yesu Ahinlá Bwé
(*Mateo 26:67-68; Marko 14:65*)

⁶³ Yesusu akípu befi así bude mú ahinlá bwé, bude mú da. ⁶⁴ Bòpu ató klí mú ansíbi, fíté mú bée, “Bulu onósú òtópó, maládá fú? Bla aní.” ⁶⁵ Bekpa mú asiabí, bláa mú nyányála.

Yudafó Asón Agyípú Ansító Lú
(*Mateo 26:59-66; Marko 14:55-64; Yohane 18:19-24*)

⁶⁶ Yudafó ahande, Bulu igyí ahapú dehen pó Mose mbala asunápó amu befia oyi kehe nyanki-nyanki, bebítia Yesu belí amú ansító. ⁶⁷ Bebláa Yesu bée, “Ní fógýí Kristo, (ohá amú Bulu ladá mú ofúli amu) a, bla aní.”

Yesu lébláa amú obéé, “Ní nebláa mlí kóráá, mlímóhogyi. ⁶⁸ Ní nefíté mlí asuanku é á, mlíméle mú onó. ⁶⁹ Táme tsú séi púya a, mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí nétsiá Bulu Otúmípu amu gyopisu.”

⁷⁰ Amó fée befité Yesu bée, “Mú su fógýí Bulu mú Bi ámu ní?”

Yesu lébláa amú obéé, “Ee, onakwali amu mlilabli á.”

⁷¹ Inu befité aba bée, “Ntogyi só abétrá dunká adansífo bámbá? Mú anilanú tsú mú onutó onó á.”

23

Yesu Kpa Ya Pilato
(*Mateo 27:1-2, 11-14; Marko 15:1-5; Yohane 18:28-38*)

¹ Inu ahá amú befia inu ámu bókusú kpá Yesu ya omású ogyípú Pilato. ² Beka asón dínká musu bée, “Anilawun ání oyin ánfí dé omá ánfító ahá yintá. Ode amú bláa obéé, bumátra ka lampóo há Roma owíe dehen. Odeblí é obéé, mugyí Kristo, (ohá aní Bulu ladá mú ofúli amu), idesuná ání owíe ogyi.”

³ Pilato léfité Yesu obéé, “Fógýí Yudafó owíe amu ní?”

Yesu léle mú onó obéé, “Ee, mú fabli á.”

⁴ Pilato lébláa Bulu igyí ahapú dehen pó odam amu obéé, “Mmókówun tsitsa kókóá oyin ánfí labwé.”

⁵ Táme amú mú bude mútó kótóó bée, “Odepu mú atosunáhé tí itré múa ikó wá Yudea omá ánfító. Olefi mú así tsú Galilea, alapú bowie nfi.”

Yesu Lú Herode Ansító

⁶ Bréá Pilato lónu asón ánfí á, òlefíté obéé, “Galileayin oyin ánfí gyí?” ⁷ Bréá òlebi ání Yesu otsú Galilea, otínéá owíe Herode dé iwíe gyí a, òleha bekpa mú ya Herode. Alí bré amúto á, Herode bu Yerusalem wúluto inu. ⁸ Bréá owíe Herode lówun Yesu a, ansí lehie gyi mú. Tsúfí olodunká ání obówun mú dodoodo, mú iwí asón ání alanú su. Odeklé ání Yesu obwée osúna ku suna mú. ⁹ Mú su òlefíté Yesu asón tsòtsòtsò, táme Yesu méle kóku onó. ¹⁰ Bulu igyí ahapú dehen amu pó Mose mbala asunápó amu bulí inu, budekplón ka asón dínká musu. ¹¹ Owíe Herode múa mú isá akópó ámu é bósópáa mú, bwé mú ahinlá. Bòpu sríkí ligá ku wá mú, beyinkía mú ya Pilato. ¹² Owíe Herode múa Pilato bemli anyawíe tsú eke ámu. Teki amú nsiné ima ale yái.

Yesu Lowu Ipón Ha
(*Mateo 27:15-26; Marko 15:6-15; Yohane 18:39-19:16*)

¹³ Pilato létí Bulu igyí ahapú dehen, Yudafó ahande pó omá ámu fée befia. ¹⁴ Mú òlebláa amú obéé, “Mlilékpá oyin ánfí ba mí mlíaa, òde omá ámu agywun yintá. Nafíté mú onótó asón mlí ansító, nawun ání asón amú mliléka dínká

muṣu ámu ima mótó. ¹⁵ Owíe Herode é lawun mó alí. Mú sọ alayínkía mu sísí aní ní. Oyin ánfí mókúbwé tótá bómọ mu. ¹⁶ Iní sọ néha bẹpítí mu atọ, mí ansi mu ọnatí.”

¹⁷⁻¹⁸ Inu ọdọm amu fée bọkplón bí bẹe, “Lẹ mu inu, afusi Baraba ha aní!”*
¹⁹ (Baraba anfi da obu, tsúfẹ ọlọkúsú lí wúlu amuṣu, ọlọmọ ọha é mótó.)

²⁰ Pilato lékléá obési Yesu. Mú sọ ọlẹtrá tọí kplá ọdọm amu. ²¹ Táme bọkplón kóklókúú bláa mu bẹe, “Da mu manta oyikpalíhesu! Da mu manta oyikpalíhesu!”

²² Pilato lébláa amó otse saasi ọbée, “Tsitsa mọmu alabwé? Mmọkọwun tọá alabwé, sọ néha bómọ mu. Néha abupítí mu atọ, ọnatí.”

²³ Táme bọbọ mọsú bọdẹkplón kọklókúú bẹe, ọháa abuda mu manta oyikpalíhesu. Inu bọdọn mu ọnalí. ²⁴ Mú sọ Pilato lóbwe dínká tó ámọú bọdedunká ámuṣu. ²⁵ Olesi oyin ámọú ọlọkúsú lí ọmá ámuṣu, mó ọha mótó sọ ọda obu ámu, olesi Yesu há mu isá akọpọ ọbée bọbwee mu alíá ahá ámu bodeklé.

Yesu Da Mántá Oyikpalíhesu

(Mateo 27:32-44; Marko 15:21-32; Yohane 19:17-27)

²⁶ Bréá bẹkpa Yesu bọyọ á, bẹfia Kireneyin ọkọá bọtẹtí mu Simon. Otsú abúasi. Isá akọpọ ámu bẹka mu híe bẹe ọsóra oyikpalíhe amu buo Yesu.

²⁷ Ọdọm bobuo Yesu. Atsiá bọbọ amótó bọpu amó anyọpọ, bọhíe bodesú ha Yesu. ²⁸ Yesu lédamlí, ọlẹbláa amó ọbée, “Yerusalemfọ atsi, mlímásu mí. Mlísu mí iwí pọ mí abí. ²⁹ Tsúfẹ nke kọ ibá mléblí mlíaa, ‘Bulu layúlá atsiá bọmọkókúwí kí, obí mókúdí amó opúnitọ kí, obí mókónyọpọ amó é kí.’ ³⁰ Alí bré ámuṣọ á, ahá bébláa abọ bẹe, ‘Mlúbwie bun aníṣu. Nkúku, mlípula aní.’ ³¹ Tsúfẹ ní bọde oyi bọbwee ogyá wa alí á, nkálí bóbwee oyi wọlìhe?”†

³² Isá akọpọ ámu bẹkpa laláhe abwepọ abanyọ é mántá Yesuṣu, bọyọmọ amó. ³³ Bréá bowie ọtínẹkọá bọtẹtí inu “Nwun Okokobi” a, bẹda Yesu mántá oyikpalíhesu. Bẹda amó abanyọ ámu é mántá nyikpalíhesu. Ọkọle bu Yesu gyọpíṣu, ọkọle é bu mu binasú. ³⁴ Inu Yesu léblí ọbée, “Mí Sí, sikie amó, tsúfẹ bọmeyín tọá bodebwee.”‡

Isá akọpọ ámu bọtswí abi ye Yesu atadietọ. ³⁵ Ahá tsọtsọtsọ amóú bobuo amó yọ inu ámu besi bọlú inu bode mu kí. Yudafo ahande amu bọbwee mu ahinlá bẹe, “Ọlọhọ ahá nkpa. Ní lélé mọgyí Kristo, (ọhá ámọú Bulu ladá mu ofúli), mu Bulu lalé ní á, ọhọ mu iwí nkpa!”

³⁶⁻³⁷ Isá akọpọ ámu é bọpọ ntá ọdái tin mu ọnọ, bwé mu ahinlá bẹe, “Ní fúgyí Yudafo owíe amu ní á, lẹ fú iwí!”

³⁸ Bọwanlín atọ mántá oyikpalíhe amu awunso bẹe, “YUDAFỌ OWÍE AMU NÍ.”

³⁹ Laláhe abwepọ amóú bẹda mántá oyikpalíhesu ámuṣọ ọkọle léblí Yesu iwí abususu ọbée, “Megyí fúgyí Kristo amu ní? Lẹ fú iwí, afule aní mee!”

⁴⁰ Táme onyọọsi amu lówa iyin wá mu ọbée, “Fumede Bulu ifú nya! Fúa mọnyọ fée dé isubítí kọle họ. ⁴¹ Aní mó á, aní isubítí ida ọkpa, aní lakpan aní anilóbwe sọ. Táme oyin ánfí mó mókúbwé laláhe kọkọ.” ⁴² Mú ọlẹbláa Yesu ọbée, “Yesu, ní fẹbá fú iwíe ogyíkpa a, káin mísó!”

⁴³ Yesu lébláa mu ọbée, “Ọnọkwálí nde fú bláa. Nde, mía fonyọ abétsiá Paradiso.”

Yesu Lowu

(Mateo 27:45-56; Marko 15:33-41; Yohane 19:28-30)

* **23:17-18** Mótó yée 17 bu nwólọ dada amu akọtọ: Katsun Nke kugyíkọtọ á, lehián aní Pilato obési obu ọdipọ ọkọle aní Yudafo ámu bodeklé há amó. † **23:31** Ní mí ánfí mí asón da ọkpa ánfí kóráá bodebwee alí á, nkálí Bulu ọbóbwee ahá aní bẹgyí pón mu ansítọ? ‡ **23:34** Mótó yée 34 ima nwólọ dada amu akọtọ.

44-45 Alí bré ánfí íbóbwe fé òpa dóduányò. Owí leta àsólóv amòsv fée alí yófun ntópwe dəsətə. Owí mètrá lún ε. Inu á, tati ámúv bəpəká Bulu Ɔtswékpa obu ámútə ílebalí anyò. 46 Yesu lókplon kóklókúv blí əbée, “Mí Sí, napó mí əhə wá fú íbítə.” Olenya blí alí tá pé, əlele əhə.

47 Bréá ísá akəpú əhande amv lówun tóá ilaba a, əlekanfú Bulu əbée, “Lélé, əha yilé oyin ánfí gyí.”

48 Ahá ámúv bulí inu ámv fée bowun tóá ilaba, bəpu awirehə náti bəyó wóyí.

49 Táme amúvə bəyin Yesu pú atsi ámúv bobuo mv tsú Galilea əmátə ámv besi bulí tsútsúútsú bəde itóá ide mósó yə kí.

Yesu Pulá

(Mateo 27:57-61; Marko 15:42-47; Yohane 19:38-42)

50-51 Oyín əkv létsiá, bətətí mv Yosef. Otsú Yuda wúlu kvá bətətí mó Arimateatə. Əha yilé ogyi, obú é bu mòsv. Ibv mótóá əbu əmá ámv asón agyípótə, táme omotsulá dínká amú agywun pú amú bwehé ánfisv. Otsie ogyo Bulu iwíegyi ámv. 52 Oyín ánfí lóyə Pilato wá, yókvli mv əkpa əbée, osii Yesu fúli amv ha mv. Pilato léha mv əkpa. 53 Inu Yosef léyəsíéí Yesu fúli, ələpu əhráda kíklí mv iwí, pú mv yówa əbó kvá mv onutó əleha bəda bətátə há mv iwí, bəməkópúlá əhaa mótó kí. 54 Eke ámv igyi Fieda. Eke ámv igyi ogyá ədudáké. Owí inyá tá pé, əkpónú ədaké ámv lafi así.

55 Atsi ámúv bobuo mv tsú Galilea amv bobuo Yosef yéki Yesu opulákpá pú alí ələpu fúli amv tswí əbó ámútə. 56 Beyínki yó wóyí yókwə ohuam, əhién pú ofobí fánfán áni bəpu yékpə Yesu. Botsutsúa abubwe ta á, owí latá, bəda əkpónú əkpónú ədaké ámv fé alí Mose Mbla leblí.

24

Yesu Kvsú Tsú Afúlitə

(Mateo 28:1-10; Marko 16:1-8; Yohane 20:1-10)

1 Kwasiəda, igyi ndawótswítə eke gyankpapv bəke a, atsi ámv bəkvsú tsú afá ámúv bəkwə yáí ámv yó Yesu ntsán ámv así. 2 Bowun áni bamína íbwi ámúv bəpətin əbó ámv ənó ámv lé inu. 3 Mó sv bebitíwíé əbó ámútə, táme bəmowun Yesu fúli amv. 4 Besi bulí, bəde nwuntə bu. Bəki a, ayin abanyó akv líí amú wá inu á. Amú atadiə de ogyá kpa. 5 Ifú lekítá atsi ámv, bəda akpawunu pú ansítə bun əsólótə. Táme ayin ámv befité amú bəe, “Ntogyi sú mlidé əkiankpapv dunká afúlitə? 6 Əma nfi, alakósó! Mlikain asón ámúv əlebláa mlí bréá mlía mɔnyə mlíbv Galilea əmátə ámòsv. 7 Əbée, ‘Ilehián áni bélé mí, Nyankpəsa-Mv-Bi ánfí há lakpan abwəpú. Bədə mí mántá oyikpalíhəsv. Mó eke sáásí a, nókvsú tsú afúlitə.’ ” 8 Inu atsi ámv bəkaín Yesu asón ánfisv. 9 Beyínki tsú ntsán ámv así bebláa sumbí ayəpú dúəkvn ámv pú aha atráhe amúv bobv inu ámv fée tóá bayóvun.

10 Atsiá bəyə ntsán ámv así gyí, Magdalayintse Maria, Yohana pú Yakobo mv yin Maria. Amúv atsi akv́á bobv amútó lékla asón ánfí suná sumbí ayəpú ámv. 11 Asón ámv ləbwe sumbí ayəpú ámv fé mimlála. Mó sv bəməhə mósó gyí. 12 Táme Petro mú lókvsú, tsíí əsrí yó ntsán ámv así. Olobun kpelékí əbó ámútə. Tati ámúv bəpəpúlá Yesu nkule olowun áni ida ífóntə. Oleyínki yó wóyítə, əde nwuntə bu tsú asón ánfí ilaba anfi iwí.*

Emaus Wúlutə Yə

(Marko 16:12-13)

13 Eke ámv kén á, abúopv amv abanyó bənátí bəyó wúlu kvá bətətí mó Emaustə. Tsú Yerusalem ya inu bóbwe fé máulí asienó. 14 Amó nkule bəna bəde

* 24:12 Mótó yée 12 ima nwóló dada amv akv́ə.

nkambə gyí tsu asón ámúú ilaba amu iwí. ¹⁵ Bréá buđe mótó yə á, Yesu onutó é lóbətu amú, mba amónyə bəna. ¹⁶ Bulu létin amú ansí. Mú su bomebi mu. ¹⁷ Yesu léfité amú əbée, “Amansu iwí nkambə mliná mlidégýí alí?”

Besi lí tikpa, awirehə lekítá amú. ¹⁸ Amótó əkuleá butetí mu Kleopa léfité əbée, “Fó nkule gyí əfəó Yerusalem wúluta, fómeyín asón ání ilaba inu nke ánfítə?”

¹⁹ Yesu léfité mu əbée, “Amansu igýi?”

Bebláa mu bée, “Yesu, Nasaretyin amu iwí asón igýi. Bulu ənsú ətəípú ogyi. Əəbwe ofúla akpənkpənti, blí Bulu asón túmisu, Bulu mba anyənkpəsa fée ansító. ²⁰ Aní Bulu igýi ahapó dehen pú wúlu ahande bapú mu há ahá, bahá mu lowu ipán, dá mu mántá oyikpalíhesu. ²¹ Teki mogyí əhá ání aniléki əkpa aniaa, əbéha aní Israelfə abégýi iwí ní. Nde eke sáásí əpá asón ánfí lébá. ²²⁻²³ Múá idun kúráá á, anitə atsi aku bayó mu ntsán ámu asi bakiení, táme bəmwun mu fúli amu. Bée, bayówun Bulu-abəpu aku babláa amú bée, əbu nkpa. Tóá beyinkí bebláa aní lawá aní wánwan. ²⁴ Iní su anitə aku é basrí yó ntsán ámu asi, bayówun mú fé alíá atsi ámu beba beblí. Amú é bəmwun fúli amu.”

²⁵ Yesu lébláa amú əbée, “Mlímimlá o! Mli agywun tamayó agyómá əsas. Nkálí igýi sú mlímóhə asón ámúú Bulu ənsú ətəípú amu beblí tswi amu féesú gyi? ²⁶ Mlímeyín mlíaa, ilehián ání Kristo, (əhá ání Bulu ladá mu ofúli amu) obówun iwiasin, asa obénya mu numnyam?” ²⁷ Inu Yesu léle mu iwí asón ání bəwanlín wá Bulu ason wanlínhé amutə, tsú Mosesu bətu Bulu ənsú ətəípú amu féesú asi súná amú.

²⁸ Bréá bowie wúlu amutə bəyó á, Yesu lóbwe fé ədetsúun əyó ətine bambá. ²⁹ Táme abúopu amu bebláa mu bée, “Aní sí, owí lapən, di aní wá nde.” Mú su Yesu lébái yó amú wá. ³⁰ Bréá buđe ató gyí a, Yesu léle bodobodo ipán, dá Bulu ipán. Múó olebiabía mótó púhá amú. ³¹ Inunu amú ansísú letítú amú, bebi mu, táme əəfwí sí amú. ³² Inu befité aba bée, “Ansí mehie gyí aní bré ámúú ania mnyə aniná, əde aní asón bláa, əde Bulu ason wanlínhé amu asi le súná aní amú?”

³³ Bəkusú inunu yínkí ba Yerusalem. Beba a, sumbí ayəpú dúəkun ámu pú aha tráhe bafia, ³⁴ búdeblí bée, “Lélé, aní Wíe lakósú. Alalé iwí əwan súná Simon!”

³⁵ Mú su ahá abanyó ámu é beblí tóá bayówun əkpatə. Tóá bəpúbí mu gyí bodobodo amúú oleye ha amú ámu.

Yesu Iwíəwanle Súná Mu Akasípú

(Mateo 28:16-20; Marko 16:14-18; Yohane 20:19-23; Gyumagyihe 1:6-8)

³⁶ Ahá abanyó ámu bobu mósú buđetáí alí á, Yesu onutó léba belí amú nsiné. Əleblí əbée, “Iwí ilwíi mli.”†

³⁷ Opúni letsii amú, bəwan. Uəbwe amú fé fúli buđewúun. ³⁸ Inu Yesu léfité amú əbée, “Ntogyi sú mlidé ifú nya, mlidé nwéen gyí mli klontə alí? ³⁹ Mlíki mí ibi, amlíki mí ayabiasí. Megýi mí onutó ní? Mlíki mí amlíki. Fúli má əyulúu múa awú fé alíá mbu.”

⁴⁰ Bréá əleblí asón ánfí tá á, əəpu mu ibi pú mu ayabi súná amú. ⁴¹ Ansí lehie gyi amú, asón ámu é lówa amú wánwan. Mú su bəmohogyi ání lélé mu ni. Inu əléfité amú əbée, “Mlibu atogyihe ku nfi?” ⁴² Beha mu iye təhé itin ku, ⁴³ əəhə mú, wí mú amú ansító inu.

⁴⁴ Inu əlebláa amú əbée, “Iní gyí asón ání nebláa mli bréá mbu mli wá ní. Nebláa mli mbée, ilehián ání mí iwí asón kugýíkúá bəwanlín wá Mose Mbla, Bulu ənsú ətəípú nwulú pú Israelfə ibi əwulótó fée béba mótó.”

⁴⁵ Inu olobwíi amú agywun, méní bónu Bulu ason wanlínhé amu asi. ⁴⁶ Əlebláa amú əbée, “Bəwanlín tswi bée, Kristo, (əhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) amu obówun iwiasin, wú. Bulu əbókusúa mu mú eke sáásí tsú afúlítə.

† 24:36 Əleblí əbée, “Iwí ilwíi mli.” uma nwulú dada amu akotə.

⁴⁷ Mú ɔma a, ahá bédá Bulu asɔn wankláán ámu ɔkan mí ɔdátó há ɔmá fée bεε buɔámli klɔntɔ, fέki Bulu obési amó lakpan kíe amó. Bέfi mú asɔ tsú Yerusalem. ⁴⁸ Mlɔgyí mí adansífo há asón áfi ní. ⁴⁹ Nόpu Ɔhe Wankíhé amó mí Sí léhie yáí há mli ámu sísí mli. Mú sɔ mlɔtsia wúlu anfitɔ alu yófon ekeá Ɔhe Wankíhé amu obótsu ɔsósú bá beha mli túmi.”

Yesu Ɔsósú Yɔ

(Marko 16:19-20; Gyumagyihε 1:9-11)

⁵⁰ Bréá Yesu lébli asón áfi tá á, ɔlekpa amó dáli, bɔyo Betania wúluta. Inu olotsu ibi fóa, yulá amó. ⁵¹ Bréá ɔde amó yulá á, muva amónyo nsiné lówa ifó wa bi, Bulu lótsu mu ya ɔsósú. ⁵² Inu beda akpawunu súm mu, bɔpu ansigyí kpɔnkpɔnti yínki yétsiá Yerusalem. ⁵³ Betsiá yó Bulu ɔtswékpa inu brégyíbré, yékanfó Bulu.

Asun Wanklaán Aní Yohane Lówanlín

¹ Asa ɔ́yí lebelin a, Asón ámu bu inu. Asón ámu mva Bulu bu inu. Asón ámu gyí Bulu.

Asón Aní Itehá Nkpa

² Asón ámu mva Bulu bu inu asa ɔ́yí lebelin. ³ Músú Bulu lótsun bwe tógyító. Tótɔ́tɔ́ má inuá Bulu lóbwɛ tsun mu ɔ́ma. ⁴ Mutɔ́ nkpa itsú. Nkpa ámu tópo wanki ba ahá fée ní. ⁵ Wanki anfi tɔ́wánkí oklúntɔ́, táme oklún mókógyi músú ki.

⁶ Bulu lówa oyin ɔ́kúá bɔ́tɛtí mu Yohane* sísí. ⁷ Ɔ́leba bebláa ahá wanki amu iwí asón, méní ahá fée bóhɔ́ asón ámu bu gyí. ⁸ Megyí Yohane onutó gyí wanki amu. Mu mú wanki amu iwí asón ɔ́leba bebláa ahá. ⁹ Ɔ́há ámuó ogyi wanki onutó, ɔ́tɔ́wánkí há ɔ́hagyíɔ́ha amu ɔ́bá ɔ́yító.

¹⁰ Ɔ́bu ɔ́yí ánfítɔ́. Músú Bulu lótsun bwe ɔ́yí, táme ɔ́yí ánfítɔ́ atsiápo bɔ́mɛbi mu. ¹¹ Ɔ́leba mu onutó ɔ́mátó, táme mu pi bɔ́mɔ́hɔ́ mu. ¹² Táme ɔ́leha ahá aní bóhɔ́ mu, hɔ́ mu gyí fée ɔ́kpa aní bɔ́bwée Bulu abí. ¹³ Amó Bulu abí bwe motsú ilíntɔ́, ntée nyankpɔ́sa apébwɛtɔ́, ntée oyin ɔ́wólí ɔ́kpasu. Mboún Bulu onutó lóbwɛ amó mu abí.

¹⁴ Asón ámu lébemlí nyankpɔ́sa, oletsíá anitɔ́. Awítale pú ɔ́nɔ́kwali sósón létsiá mutɔ́. Anilówun mu numnyam. Mu Si lówa mu numnyam amu, tsúfɛ́ Obí ɔ́kókónú ɔ́kule pé ogyi há mu.

¹⁵ Yohane léle mu súná, tóí tsú mu iwí ɔ́bée, “Ɔ́ni iwí asón neblí mbée, ‘Ɔ́há ámuó obuɔ́ mi ɔ́bá ámu dun mi, tsúfɛ́ ɔ́bu inu asa bɔ́kwí mí’ ” ní.

¹⁶ Mu awítale itsɔ́. Iní sɔ́ ɔ́de awítale tsɔ́tsɔ́tsɔ́ anfi wa há aní fée ní. ¹⁷ Mosesu Bulu mbla ámu ná ɔ́leba, táme ɔ́nɔ́kwali mva awítale mú ina aní Wíe Yesu Kristosu ɔ́leba. ¹⁸ Ɔ́haa mókówwun Bulu ki. Obí ɔ́kókónú ɔ́kule pé, mu onutó ogyi Bulu, otsie Ɔ́sí ámu gyɔ́pɔ́su, Ɔ́sí ámu tɛhíé kle mu asón ámu, nkule labláa aní alíá Bulu gyí.

Asú Ɔ́bɔ́pó Yohane Bulu Asón Ɔ́kanda

(Mateo 3:1-12; Marko 1:1-8; Luka 3:1-18)

¹⁹⁻²⁰ Yudafo ahandɛ́ aní bɔ́bu Yerusalem bɔ́wa Bulu igyí ahapó pú Lewifo Yohane wá beɛ bɔ́yɛ́fité mu beɛ, ma ogyi? Yohane mési asuansu ñáín amó. Ɔ́lele bláa amó ɔ́bée, “Megyí mígyí Kristo, (ɔ́há ámuó Bulu ladá mu ofúli amu).”

²¹ Befíté mu beɛ, “Mómó fúgyí ma? Fúgyí Elia?”

Ɔ́lele mú ɔ́nɔ́ ɔ́bée, “Megyí mígyí Elia.”

Betrá fité mu beɛ, “Fúgyí Bulu ɔ́nɔ́sú ɔ́tɔ́ipó amó ɔ́béba amu?”

Ɔ́lele mú ɔ́nɔ́ ɔ́bée, “O-o.”

²² Múú befíté mu beɛ, “Ma fohíé fúgyi? Bla aní, méní abéyébláa ahá ámuó bɔ́wa aní ámu. Nkálí fúdeblí tsú fú onutó iwí?”

²³ Yohane lópo asón aní Bulu ɔ́nɔ́sú ɔ́tɔ́ipó Yesaia léblí tswí lé mú ɔ́nɔ́ ɔ́bée, “Mígyi ɔ́há ámuó ɔ́dekplón dimbísú ɔ́bée,

‘Mlitswii aní Wíe ikpa ámu ha mu’ amu ní.”

²⁴⁻²⁵ Inu Farisifo akúá bɔ́wa Yohane wá é befíté mu beɛ, “Ní megyí fúgyí Kristo amu, megyí fúgyí Elia ntée Bulu Ɔ́nɔ́sú Ɔ́tɔ́ipó amó ɔ́béba amu é á, ntogyi sɔ́ fúde ahá asú bɔ́?” ²⁶ Yohane léle mú ɔ́nɔ́ ɔ́bée, “Ntsu ndɛpɔ́bó ahá asú, táme ɔ́ha ɔ́ku bu mlitɔ́ nfi, mlíméyín mu. ²⁷ Múgyi ɔ́há aní obuɔ́ mi ɔ́bá ní. Mmɔ́fun aní nésankí mu ntɔ́kɔ́ta ɔ́fé kpán.”

* **1:6** Asú Ɔ́bɔ́pó Yohane

²⁸ Asón ánfí fěé léba Yordan ntsu ɔ̀bun Betania wúlutɔ̀. Inó Yohane létsiá b́ ahá asú ní.

Bulu Okúfabi

²⁹ Ɔ̀yi kehe a, Yohane lówun ání Yesu ná ɔ̀bá mu wá. Mú ɔ̀lebláa ahá ámu ɔ̀bée, “Mliki, Bulu Okúfabi amu ɔ̀bá á. Músú Bulu tɔ̀tsun sí ɔ̀yító ahá lakpan kíe amú ní! ³⁰ Mu iwí asón neblí mbée, ‘Ɔ̀ku buo mi ɔ̀bá. Ɔ̀dun mi, tsúfě ɔ̀bu inu asa bakwí mí’ ní. ³¹ Mí onutó mmeyín mu, táme neba nde ahá asú b́, méní Israelfó bébi ɔ̀há ání ogyi.”

³² Yohane léblí ɔ̀bée, “Nowun Ɔ̀ye Wankíhé amu, ɔ̀lekplí tsú ɔ̀súsú fě abróduma bogyonká m̀suv. ³³ Mí onutó mmeyín mu, táme Bulu lówa mí ɔ̀bée mbá b́pu ntsu b́ ahá asú. Mólébláa mi ɔ̀bée, ‘Ɔ̀há ámúú fówun Ɔ̀ye Wankíhé amu ɔ̀békplí tsú ɔ̀súsú bogyonká m̀suv ámu ɔ̀bópu Ɔ̀ye Wankíhé amu b́ ahá asú ní.’ ³⁴ Nawun ání ilaba mótó. Mú su nde mu iwí adánsie gyí mbée, m̀gyí Bulu mu Bi ámu ni.”

Yesu Akasípó Agyankpapu

³⁵ Mú ɔ̀yi kehe a, Yohane m̀ba mu akasípó abanyó besankí ba inu. ³⁶ Bréá Yohane lówun Yesu détsúun a, ɔ̀leblí ɔ̀bée, “Mliki, Bulu Okúfabi amu ná inu á.”

³⁷ Akasípó abanyó ámu bonu asón ánfí. Mú su bekplá buo Yesu. ³⁸ Yesu lédamlí ki wun ání bubuo mu. Mú ɔ̀lefíté amú ɔ̀bée, “Ntɔ̀ mlidédunká?”

Befíté mu bee, “Osunápó, nkónu futsie?”

³⁹ Yesu léle mú ɔ̀nó ɔ̀bée, “Mlɔ̀ba beki.” Mú su ayin abanyó ámu bobuo Yesu yéki mu otsiákpá. Ibóbwé fě ntópwe dɔ̀natɔ̀. Betsiá mu wá tá owí.

⁴⁰ Ayin ámúú bonu asón ání Yohane léblí tsú Yesu iwí, bekplá buo Yesu amɔ̀tɔ̀ ɔ̀kule gyí Simon Petro mu pio Andrea. ⁴¹ Mú ɔ̀ma a, itɔ̀ gyankpapuá Andrea lóbwé gyí, oloyóduká mu pio Simon, bláa mu ɔ̀bée, “Anilawun Mesia.” (Mú asi gyí, “Kristo”, ɔ̀há ámúú Bulu ladá mu ofúli amu.)† ⁴² Inu ɔ̀lekpa Simon ba Yesu wá.

Yesu léki mu díin, ɔ̀leblí ɔ̀bée, “Fúgyí Yohane mu bi Simon ni. Tsú nde ṕya a, b́eti f́ Kefa.” (Griiki ɔ̀blítɔ̀ “Petro.” Mú asi gyí, “B́tá.”)

Filipo M̀ba Nataniel Ti

⁴³ Ɔ̀yi kehe a, Yesu lóbwé ɔ̀bée móyɔ̀ Galilea ɔ̀mátó, olowun Filipo. Mú ɔ̀lebláa Filipo ɔ̀bée, “Buo mi.” ⁴⁴ Filipo otsú Betsaida, Andrea m̀ba Petro wúlutɔ̀. ⁴⁵ Filipo lówun Nataniel, ɔ̀lebláa mu ɔ̀bée, “Anilawun oyin ámúú Mose lówanlín mu iwí asón wá Bulu mbla ámɔ̀tɔ̀, Bulu ɔ̀nósú atóipó amu é b́wanlín mu iwí asón ámu. Mu dá gyí Yesu. Mu si gyí Yosef, otsú Nasaret wúlutɔ̀.”

⁴⁶ Nataniel léfíté mu ɔ̀bée, “Itɔ̀ yilé ku b́talí dalɔ̀ tsu Nasaret wúlutɔ̀?”

Filipo lébláa mu ɔ̀bée, “Ba afubeki.”

⁴⁷ Bréá Yesu lówun Nataniel ɔ̀bá mu wá á, ɔ̀leblí ɔ̀bée, “Israelyin onutónutó ní. Afunu k̀ku ma m̀tɔ̀.”

⁴⁸ Nataniel léfíté Yesu ɔ̀bée, “Nkálí lóbwé febi mí?”

Yesu léle mú ɔ̀nó ɔ̀bée, “Nowun fu bréá fubu p̀ntɔ̀-oyí ámu asi inu, asa Filipo lébeti f́b.”

⁴⁹ Nataniel lébláa mu ɔ̀bée, “Osunápó, fúgyí Bulu mu Bi Israel Owíe amu ni.”

⁵⁰ Yesu lébláa mu ɔ̀bée, “Alí ámúú nabláa fu mbée, nowun fu p̀ntɔ̀-oyí ámu asi ámu su fahogyi? Fówun ofúla ání idun íni.” ⁵¹ Yesu létrá bláa mu ɔ̀bée, “Ɔ̀nɔ̀kwali nde mli bláa, mlówun ání ɔ̀súsú lafinkí, Bulu-ab́pu b́de ɔ̀súsú yɔ̀ yínki bá Nyankp̀sa-Mu-Bi ámu su.”

2

Ɔ̀kátsiá Kana Wúlutɔ̀

† 1:41 Kristo igyi Griiki ɔ̀blí, Mesia é igyi Hebri ɔ̀blí.

¹ Eke saási a, betsiá òká Kana wúlu ání ìbù Galilea òmátó. Yesu mu yin bu ìnu. ² Bèti Yesu mu a akasípó é mú asì. ³ Bréá amó ntá leta á, Yesu mu yin lébláa mu òbée, “Botráa buma ntá.”

⁴ Yesu lébláa mu òbée, “Amó yín, yéé megyí mí asón igyi o! Mí bré m̀òkónyá f̀un.”

⁵ Mu yin lébláa wóyí ámutò asúmpó òbée, “M̀l̀bwe dinka asóngyiasón ání òbébláa m̀l̀s̀v.”

⁶ Yudafo b̀t̀afwí iwí amó amándíé òkpasu. Mú su b̀p̀v awòndi akp̀òkp̀òkp̀ònti asie yáí wóyí ámutò. ⁷ Yesu lébláa ìnu asúmpó amu òbée, “M̀l̀isa ntsu bula awòndi ámu f̀éé.” Lélé besa. ⁸ Ìnu òlébláa amó òbée, “M̀l̀isa ìku ya nkesu òkíp̀v amu.” Besa ya mu. ⁹ Òleda mú ònó á, ìdádámli bwé ntá. Omeyín òtínéá benya ntá ámu tsú. (Táme asúmpó amu mú buyin.) Ìnu òleti òká otsiápv amu ya itsétó, ¹⁰ òlébláa mu òbée, “Nta wankláán òhagyíòha tegyankpá yáí. Ní bonu mú tá asa b̀t̀apó múá ima ale ba. Táme f̀v mú f̀apó wankláán ámu yáí b̀f̀v̀n séi.”

¹¹ Ìni gyí osúna gyankpav ání Yesu l̀óbwe ní. Òl̀óbwe mú Kana ání ìbù Galilea òmátó, p̀l̀é mu numnyam òwan. Ìleha mu akasípó b̀òhò mu gyi.

¹² Ìni òma a, Yesu mu a mu yin, mu apíó p̀v mu akasípó b̀yò Kapernaum wúlutò, yétsiá ìnu nke kpalobí.

Yesu Bulu Òtswékpá Yò

(Mateo 21:12-13; Marko 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ Bréá nkeá Yudafo b̀p̀vgyi Israelfòsu Katsun Nke lowie wóyí tá á, Yesu l̀ódv yó Yerusalem. ¹⁴ Òl̀yò Bulu òtswékpá amu wunsinésó yówun ání ahá b̀vde nnantwie, akúfa p̀v abróðvma f̀e. Òlowun aku é b̀vtsie mp̀ónúasì b̀vde k̀b̀ba tsée. ¹⁵ Ìnu òl̀óbwe m̀pl̀i, wíé amótó, gyáa amóa m̀b̀wí ámu f̀éé dáli. Òlowutá k̀b̀ba atsépv amu mp̀ónú dá, dá amó k̀b̀ba sáín. ¹⁶ Múú òlébláa abróðvma afépv ámu òbée, “M̀l̀l̀de amó nfi! M̀l̀mápv mí Sí wóyító bwé m̀l̀i ibíá ogyíkpa.” ¹⁷ Ìniá ìleba alì su á, mu akasípó amu bekaín Bulu asun wanlínhé anfìsu. “F̀v osúmkpá amu asón ìhíé igyi mí asunbogya.”

¹⁸ Yudafo ahande amu beba Yesu wá befíté mu bee, “Osúna m̀m̀mu f̀óbwe p̀ósúná anì ání Bulu túmitò f̀vde ìni b̀we?”

¹⁹ Yesu lébláa amó òbée, “M̀l̀l̀bwie Bulu òtswékpá anfi, ǹp̀v nkensá yí mú.”

²⁰ Yudafo ahande amu bebláa mu bee, “Nfi advana-sie kéké b̀p̀vgyi obu anfi. Mú f̀v mú f̀ee, f̀p̀v nkensá yí mú?”

²¹ Táme mu nyankp̀vsa-oyí iwí asón òdeblí, megyí Bulu òtswékpá amu.

²² Bréá Bulu l̀ókusúa mu tsú afúlìtò òma a, mu akasípó amu bekaín ání òdeblí asón anfi. Mú su b̀òhò Bulu asón p̀v Yesu asun blíhé amvsv gyi.

Yesu Yin Nyankp̀vsa Kl̀vntò

²³ Yesu l̀óbwe osúna tsòtsòtso Israelfòsu Katsun Nke ámutò bréá òbù Yerusalem, ahá tsòtsòtso bowun. Mú su b̀òhò mu gyi. ²⁴ Táme Yesu m̀p̀v an sí dínká amúsú, tsúf̀é oyin alíá amó f̀éé b̀vgyi. ²⁵ Mehián ání òhaa òbébláa mu òha iwí asón, tsúf̀é mu onutò oyin asón ání ìbù nyankp̀vsa kl̀vntò.

3

Yesu M̀v̀a Nikodemo

¹ Yudafo òhande òku létsiá, b̀vètí mu Nikodemo. Farisiyin ogyi. ² Òleba Yesu wá eke òku onyé bebláa mu òbée, “Osunápó, aniyin ání Bulu l̀ówa f̀v sí sí f̀é ató osunápó. Tsúf̀é òhaa méetalí bwé osúna anfi f̀vde b̀we anfi, ní Bulu m̀óbúo mu.”

³ Yesu léle mú ònó òbée, “Òǹkwali nde f̀v bláa, òhaa méetalí nyá Bulu ogyi iwíe m̀v̀sv, nkétì balákwíí mu.”

⁴ Nikodemo léfité mu obéé, “Nkálí bélakwíi óhá ání aladan? Óbétalí sánkí wíé mu yin iputo, obélakwíi mu?”

⁵ Yesu léle mú onó obéé, “Onokwali nde fú bláa. Ní bumelakwíi oku tson ntsu móa Jhe Wankíhétó á, oméetalí wíé Bulu iwíegyí ámutó. ⁶ Ojúlúv nkpa itsú nyankpúsato, onjéto klé é itsú Bulu Onjéto. ⁷ Mú su máha mú iwa fú wánwan ání nabláa fu mbéé, ilehián ání bélakwíi mli. ⁸ Afú tatsun yo otínéá ideklé. Futonú mú nka, táme fumeyín otínéá itsú pú otínéá iyó. Alí kén igyi há ohagyíoha ání bakwíi mu tsú Onjé ámutó ní.”*

⁹ Nikodemo léfité mu obéé, “Ngya nto asón ní?”

¹⁰ Yesu léle mú onó obéé, “Israelfo osunápú yilé fúgyi, mú fée fumakónú asón ání asi? ¹¹ Onokwali nde fú bláa. Tóá aniyin iwí anidétó tsú, tóá anlawnun é iwí anidé adánsie gyí, táme mlitamahó aní asón ámu. ¹² Ní nebláa mli tóá ide músú yo oyi ánfito, mlimóhogyi a, nkálí íbóbwe nebláa mli tóá ide músú yo osúsó mboun mlóhogyi? ¹³ Ohaa mókódó yó osúsú inu kí, nkéti Nyankpúsa-Mu-Bi ámú olotsu inu ba amu.

¹⁴ “Alí ámú Mose lópu kóbrí iwó sián oyísó, tsú mú líi dimbísó inu ámu a, alí kén ilehián ání béda Nyankpúsa-Mu-Bi ámu mántá oyísó, tsú mú líi,† ¹⁵ méni ohagyíoha ání olóhó mu gyi obénya nkpa ání itamatá ní. ¹⁶ Tsúfé dwé Bulu léhie dwé anyánpúsa. Mú su olópu mu Bi okukónú okule pé ámu há, méni ohagyíoha ání olóhó mu gyi omóowu, mboun obénya nkpa ání itamatá. ¹⁷ Bulu mópú mu Bi ámu sísí oyi ánfito obéé, óhá begyi ahá asón, óha ahá ipón, mboun obéé, óhá bóhó ahá nkpa.

¹⁸ “Óhá ání olóhó mu Bi ámu gyi lagyi asu. Óhá ání omóhó mu Bi ámu gyi a, Bulu lahá mu ipón dodo, tsúfé omóhó mu Bi okule pé ámu gyi. ¹⁹ Alí óbéha ipón ámu gyí, wanki amu laba oyító, táme ahá bódwe oklún don wanki amu, tsúfé lalahé abwepú bugyi. ²⁰ Ohagyíoha ání otóbwé lalahé tolú wanki amu. Otamakpókpe mantáa mú, tsúfé ode ifú nya ání mu bwéhé bélun ówan. ²¹ Táme óhá ání otóbwé yilé tēhá wanki amu tōwánkí wólí musu, méni ahá bówun ání Bulu apé odebwe.”

Yesu Mva Asú Obapó Yohane

²² Iní óma a, Yesu mva mu akasípó bedalí Yerusalem yó Yudea ómátó. Betsiá inu kpalobí, oletsíá bó ahá asú. ²³ Alí bré ámutó á, Yohane é dé ahá asú bó Aenon nsáintó, mantáa Salim wúlu. Tsúfé ntsu dada nsiné inu. Ahá betsiá yó mu wá, oletsíá bó amó asú. ²⁴ (Bumakónyá kítá Yohane tswí obu alí bré ámutó.)

²⁵ Iwígyuráa iwí nwéengyi kú leba Yohane akasípó pú Yudayin oku nsiné. ²⁶ Inu Yohane akasípó bəyo mu wá yébláa mu beé, “Osunápú, yéé fakáin oyin ámú fóa mnyo mlilétsiá Yordan bunkpá obin, fegyí mu iwí adánsie wankláán ámusu? Ode ahá asú bó, ahá féé bode mu wá yo.”

²⁷ Yohane léle mú onó obéé, “Ohaa méetalí bwé tōto, nkéti Bulu lahá mu okpa. ²⁸ Mli onutó mlétalí gyi mi adánsie ání nebláa mli mbéé, ‘Megyi mígyi Kristo amu, táme Bulu lówa mí gya mu nkpa.’ ” ²⁹ Inu oléha amó yébi obéé, “Óká otsiápu bó mu ka. Óká otsiápu amu mu nyawie é tetsiá oká otsiákpá inu, méni ansí bégyi mu ní onú mu nyawie amu óme. Alí kén ansí de mí gyí séi ní. ³⁰ Mí atomabi béta wíé mu kletó.”

Óhá Ání Olotsu Osúsó Ba

³¹ Óhá ámú otsú osúsó ámu don ohagyíoha. Óhá ání otsú osúlósu é gyí osúlósu óha. Osúlósu asón oteblí, táme óhá ání otsú osúsó don ohagyíoha. ³² Otegyi tóá alawnun pú tóá alanú iwí adánsie, óhaa tamahó mu ason blíhé. ³³ Táme ohagyíoha ání olóhó mu ason blíhésu gyi dé músú si ání Bulu asón igyi onokwali.

* **3:8** Onjé móa afú lehan aba Griiki oblíto. † **3:14** Mu oyikpaliheso sián iwí asón odebli.

³⁴ Ǫhá ámuó Bulu lówa ámu telé Bulu asón blí, tsúfé Bulu tǪpú Ǫhé ámu bólá muǪ. ³⁵ Ǫsí ámu tǪdwé mu Bi ámu, alapó túmi fée wá mu ibuǪ. ³⁶ ǪhagyíǪha ání ǪlǪhǪ mu Bi ámu gyi bu nkpa ání itamatá. ǪhagyíǪha ání ǪmǪhǪ mu gyi má nkpa ání itamatá. Bulu ɪsubítí é ɪdɪn muɪsɪ.

4

Yesu Mva Samariayintse Ǫku

¹ Farisifo bonu ání Yesu dé abúopu nya, bó amó asú duǪn Yohane. ² (Táme megyí Yesu onutó dé amó bǪ. Mu akasípó dé amó bǪ.) ³ Bréá Yesu lébɪ ání Farisifo ámu banú asón ánfɪ á, Ǫledali Yudea Ǫmátó yínkí yó Galilea Ǫmátó.

⁴ Táme lehián ání ǪbótsuǪ SamariafǪ Ǫsulósu.

⁵ Yesu lóyówie Sikar ání igyi Samaria wúlu kuǪ. Wúlu anfi bu mantáa Ǫsulósu kuá Yakob lǪpuhá mu bi Yosef bímbí ámu. ⁶ Inó Yakob ibún bu nɪ. Ǫkpa ámu bu ɪfó. Mú su Yesu lótsutsúa obowie ɪnu á, ɪlapíán mu. Mú su oletsiá ibún ámu asi. Alɪ bré ámuǪ á, ɪlabwé fé Ǫpawísó.

⁷ Inu á, Samariayintse Ǫku léba ntsu Ǫsakpá. Yesu lókolí mu Ǫbéɛ, “Nobwíí ɪpa, ha mí ntsu annu.” ⁸ Alɪ bré ámuǪ á, Yesu akasípó bǪyó wúluto yóhǪ atogyihɛ.

⁹ YudafǪ bu tamapó ibɪ da SamariafǪ nwe núu ntsu. Mú su Ǫtsɪ ámu léfité Yesu Ǫbéɛ, “Yudayin fugyi, mí é Samariayintse ngyi. Nkálɪ igyi só fǪde mí ntsu kolí?”

¹⁰ Yesu léle mú Ǫnó Ǫbéɛ, “Ní fuyin Bulu atokiehé pǪ Ǫhá ání Ǫde fǪ ntsu kolí á, teki fǪkolí mu, Ǫbéha fǪ ntsu ání itehá nkpa.”

¹¹ Ǫtsɪ ámu lébláa mu Ǫbéɛ, “Anɪ sí, fǪmedé Ǫfé, ibún ánfɪto é bu oklú. Nkónu fénya ntsu ání itehá nkpa? ¹² FǪduǪn anɪ náin Yakob ání olokwi ibún ánfɪ há anɪ, mva mu abí pǪ amó mbwɪ bonu ntsu mútǪ?”

¹³ Yesu léle mú Ǫnó Ǫbéɛ, “Ǫmewóli bélakitá ǪhagyíǪha ání otonu ibún ánfɪto ntsu. ¹⁴ Táme ǪhagyíǪha ání obónu ntsuá néha mu a, Ǫmewóli méétrá kitá mu ekekekeke. Ntsu ámuó néha mu amu ibédamlí ntsu Ǫwíkpa muǪ ání ibélin ha nkpa ání itamatá.”

¹⁵ Ǫtsɪ ámu lébláa mu Ǫbéɛ, “Anɪ sí, ha mí ntsu ánfɪ ku, méni Ǫmewóli méétrá kitá mí, mmétrá ba nfi é besa ntsu.”

¹⁶ Yesu lébláa mu Ǫbéɛ, “Yetɪ fǪ kúlu amlɪba.”

¹⁷ Ǫtsɪ ámu léle mú Ǫnó Ǫbéɛ, “Mma okúlu.”

Yesu lébláa mu Ǫbéɛ, “ǪnǪkwali igyi fablí ání fǪma okúlu. ¹⁸ Tsúfé fatsía akúlu tse nu kɪ. Mégyí fǪ kúlu gyí oyin ámuó fǪa mǪnyǪ mliná séi ámu é. Fawá ǪnǪkwali.”

¹⁹ Mú Ǫtsɪ ámu lébláa mu Ǫbéɛ, “Anɪ sí, nawun ání Bulu Ǫnósú ǪtǪipú fugyi.

²⁰ Anɪ anáin SamariafǪ bosúm Bulu ibu ánfɪsu, táme mli YudafǪ mú mliha Yerusalem kóun lehián ání ǪhagyíǪha obósum Bulu.”

²¹ Yesu lébláa mu Ǫbéɛ, “Ǫtsɪ, hǪ mí asón ánfɪsu gyi. Bré ku béba ání ahá bu méétrá súm Ǫsí ámu ibu ánfɪsu ntée Yerusalem. ²² Mli SamariafǪ mli méyín Ǫhá ání mli désum. Anɪ YudafǪ mú anɪyín Ǫhá ání anɪ désum, tsúfé YudafǪsu ina nkpahóo léba ǪyítǪ. ²³ Bré ɪbá, ɪlafuǪn ta ání Bulu asúmpǪ anǪkwali pu bósum Ǫsí ámu Ǫhéto pǪ ǪnǪkwali su. Tsúfé ahá ánfɪ odu Ǫsí ámu dédunká Ǫbéɛ busúm mu nɪ. ²⁴ Ǫhé Bulu gyí. Mú su ilehián ání ahá ání butosúm mu bósum mu Ǫhéto pǪ ǪnǪkwali su.”

²⁵ Ǫtsɪ ámu lébláa mu Ǫbéɛ, “Nyin ání Mesia*, (Ǫhá ámuó Bulu ladá mu ofúli amu) Ǫbéba. Ní Ǫbá á, Ǫbéle asúngyiasón asi súná anɪ.”

²⁶ Mú Yesu lébláa mu Ǫbéɛ, “Mí ánfɪ nde fǪ asón bláa anfi gyí Kristo amu nɪ.”

²⁷ Inu akasípó amu besankí tsú wúluto ba bǪtu amó. ɪlǪwa amó wánwan ání bawun Yesu mva Ǫtsɪ bulí budétǪí. Táme amótǪ Ǫkoku métalí fité Ǫbéɛ, “NtǪ fǪdedunká tsú mu wá, ntée ntogyi só fǪa Ǫtsɪ ámu mli détoí?”

* 4:25 Griikifo tétí Mesia bɛɛ Kristo.

28 Ɔtsi ámu lési mu ɔ́lɔ́ yáí inu, yínkí yó wúluto yébláa ahá ɔ́béé, 29 “Mliha amlibeki oyin ɔ́kúá alabláa mi tóá nabwé ki fée. Mlilahogyi mliaa, megyí Kristo amu ni?” 30 Mú su ahá bedali tsu wúlu amoto beki Yesu.

31 Ali bré amoto á, mu akasípó ámu bode mu kokóli beé, ogyí ató.

32 Táme ɔ́lebláa amó ɔ́béé, “Mbu tóá négyi, mlíméyín mú iwí kukuku.”

33 Mú su akasípó amu befité aba beé, “Ntée ɔ́ku labeha mu tɔ́ku alagyi?”

34 Yesu lébláa amó ɔ́béé, “Mí atogyihe gyí aní nóbwe tóá ɔ́há amóú ɔ́lɔ́wa mí sísí ámu ɔ́béé mbwéé, ammɔ́ mú ɔ́nó. 35 Yéé mliteblí mliaa, ‘Tsra ana pé lasí ayó tɔ́nbi bófun?’ Táme nde mli bláa mbéé, mlitsu ansí ki adɔ́búu amoto, ayó ámu ɔ́labli fun tɔ́n. 36 Bode mu atɔ́npu akɔ́ ka dodo. Bode mú tɔ́n yaí há nkpa aní itamatá. Mú su ansí bégyi adupó móa atɔ́npu amu fée ekewóle. 37 Mú su ɔ́nɔ́kwali igyi buteblí beé, ‘Ɔ́ku todú, ɔ́ku é tetɔ́n.’ 38 Nɔ́wa mli mbéé mliyéɔ́n ayóá mlímóyɔ́ mú odukpá. Aha bambá lóyɔ́ mú iwí agyómá, ɔ́lawá labi há mli.”

39 Samariafɔ́a bubu wúlu amoto tsɔ́tsɔ́tsɔ́ bɔ́hɔ́ Yesu gyi, adánsie amóú ɔ́tsi ámu légyi suná amó ɔ́béé, “Alabláa mi tógyítá nabwé mí nkpatɔ́ fée” ámu su. 40 Iní su bréá beba Yesu wá á, bokokóli mu beé, ɔ́tsíá amó wá. Yesu létsiá inu nkenyó.

41 Yesu asun blíhé su Samariafɔ́a ámu tsɔ́tsɔ́tsɔ́ é belahɔ́ mu gyi. 42 Bebláa ɔ́tsi ámu beé, “Megyí fú asún ámu sù anilétrá hɔ́ mu gyi ngya o. Aní onutó anílanú, anilawun aní lélé oyin ánfí gyí ɔ́yító Nkpa Ɔ́hɔ́pu amu ni.”

Ɔ́hande Ɔ́ku Mu Bi Ilo Tsa

43 Nkenyó ámu ɔ́ma a, Yesu lénatí yó Galilea ɔ́mátó. 44 (Tsúfée mu onutó olowun blí ɔ́béé, “Butamabú Bulu ɔ́nósú ɔ́tɔ́ípó mu onutó ɔ́mátó.”) 45 Bréá olowie Galilea a, inu fɔ́ bɔ́hɔ́ mu atúu, tsúfée amó onutó bɔ́yɔ́ Yerusalem Yudafɔ́su Katsɔ́n Nke ámu ogyíkpá. Mú su bowun tóá ɔ́lɔ́bwe inu fée.

46 Yesu létrá yínkí yó Galilea ɔ́mátó, Kana wúluto, ɔ́tɔ́né amóú ɔ́ledamli ntsu bwé ntá ámu. Ɔ́má ɔ́hande ɔ́ku tsie Kapernaum wúluto. Ɔ́bu obi yínhé ɔ́kúá ɔ́da ɔ́delɔ́. 47 Bréá ɔ́hande amu lónu aní Yesu latsú Yudea ba Galilea a, olegya mu ɔ́kpa yókokóli mu ɔ́béé, mu bi yínhé lawú tá, ɔ́kplí ba Kapernaum, ɔ́betsa mu ɔ́lɔ́ ha mu. 48 Yesu lébláa mu ɔ́béé, “Mú su ní mlímókówun osúna a, mlímóhɔ́ mi gyi ekekeke?”

49 Ɔ́má ɔ́hande amu lébláa mu ɔ́béé, “Owíé! Ní aní ayabi mɔ́wa ɔ́sa á, kebi ámu obówu.”

50 Yesu lébláa mu ɔ́béé, “Yɔ́! Fú bí ámu obénya nkpa!”

Oyin ámu lóhɔ́ asún amóú Yesu lébláa mu amusu gyi, oleyinkí ɔ́yó wóyí. 51 Bréá ɔ́yó á, mu asúmpú beba befia mu, bláa mu beé, “Fú bí ámu lanyá nkpa.”

52 Inu ɔ́lefité amó bréá iwí lówa mu bi ámu ɔ́nlin. Bebláa mu beé, “Owísó ámu lési mu ígye ɔ́pa ɔ́dɔ́-kuletɔ́.” 53 Inu á, ɔ́lekaín aní ali bré amoto kén Yesu lébláa mu ɔ́béé, mu bi ámu obénya nkpa ní. Iní su muá mu wóyító fée bɔ́hɔ́ Yesu gyi.

54 Iní gyí osúna nyɔ́ɔ́sía Yesu lóbwe bréá olotsu Yudea ba Galilea ni.

5

Tsukule Ostɔ́npu Ɔ́ku Ilo Tsa

1 Asún ánfí ɔ́ma a, Yesu lódu yó Yerusalem Yudafɔ́ Bulusúm nke ku ogyíkpá. 2 Bɔ́pwe buntíi wá wúlu amu. Bokwi ibún ku mantáa buntíi amu ɔ́kpa ɔ́nó kúá butetí mú Akúfa Ɔ́tsónkpa. Butetí ibún ámu Betesda Hebri ɔ́blítɔ́. Beyi mbu anu bómlí mú. 3-4 Alɔ́pu tsɔ́tsɔ́tsɔ́ bubun ibún ámu asi mbu ánfítɔ́. Amótó aku bugyi

ansibi abwiepú, abo pú tsukule asínpu.* ⁵ Oyin okvá alasin tsukule nfi advasa-kwe (38) kéké da inu. ⁶ Bréá Yesu lówun mu a, olowun ání alaló, dí inu wá opá. Mú su olefté mu obéé, “Fudeklé fée iwí iwá fú onlin?”

⁷ Tsukule osínpu amu léle mú onó obéé, “Owíé, ní bowúli ntsu ámotó á, mma ohá ání obótsu mí wá mótó. Nótsutsúa ambobwe á, oku lagyankpá wíé mótó dodo.”

⁸ Yesu lébláa mu obéé, “Kuso! Tsu fú oklan, afonati!” ⁹ Inononon oyin ámu iwí lówa mu onlin, olokusú tsú mu oklan, wá natí bi.

Alí eke ámu igyi Yudafó Okpónú Odaké. ¹⁰ Mú su Yudafó ahande beka oyin ámú Yesu latsá mu ilo ámu ansító, blí beé, “Nde igyi Okpónú Odaké. Aní mbla meha okpa ání fósorá fú oklan.”

¹¹ Oebláa amú obéé, “Ohá ámú oletsa mí ilo ámu lébláa mí obéé, ‘Tsu fú oklan, afonati.’”

¹² Mú su befité mu beé, “Ma lébláa fu obéé, fotsúu fú oklan afonati?”

¹³ Oyin ámu mébi ohá ání oletsa mu ilo, tsúfé ahá bohíé butso inu, Yesu lófwí wá amótó.

¹⁴ Oma a, Yesu lóyówun mu Bulu otswékpa inu. Mú oiebláa mu obéé, “Yéé fawun ání iwí lawá fú onlin. Mátrá bwe lakpan, méní móa idon iní méeba fusu.”

¹⁵ Oyin ámu léyébláa Yudafó ahande amu obéé, Yesu létsa mu ilo. ¹⁶ Iníá Yesu dé ntobí ánti odu bwe okpónú odaké su á, Yudafó ahande amu bowa mu kpekpée bi. ¹⁷ Táme Yesu lébláa amú obéé, “Mí Sí mókúsí agyómá ya. Mú su mí é mmókúsí.”

¹⁸ Mu asun blíhé anfi su á, Yudafó ahande amu bekle ání bómó mu okpagyíokpasu. Tsúfé megyí okpónú odaké mbla ámu nkule tóon su, mboun oieblí obéé, mu si gyí Bulu, ilosuná ání mva Bulunyó bugyi kékéé.

Bulu Téhá Mu Bi Amu Túmi

¹⁹ Yesu léle mú onó obéé, “Onokwalí nde mlí bláa. Mí Bulu mu Bi ánti onutó mméetalí bwé tótó mí iwísu. Tóá nowun ání mí Sí débwe á, mú ntóbwe. ²⁰ Tsúfé mí Sí tódwé mí, otosúná mí itáá mu onutó odebwe fée. Inn! Ibówa mlí wánwan ání obósuná mí móa idon alí. ²¹ Alí ámú mí Sí tókúsvá ahá tsú afúlitó, há amú nkpa ámu a, alí mí é ntehá ahá ání ndeklé nkpa ní. ²² Mí Sí tamagyi asón há ipón, támé alapó asóngyí fée wá mí ibitó, ²³ méní ohagyíoha obóbu mí fé alíá otobú mí Sí ámu. Ohá ání otamabú mí tamabú mí Sí ámú olopu mí sísí ámu é.

²⁴ “Onokwalí nde mlí bláa mbéé, ohagyíoha ánti otonú mí asón, otóho ohá ámú olopa mí sísí ámu gyi, bu nkpa ánti itamatá. Bulu méegyí mu asón, há mu pón, tsúfé aladálí lowutó ba nkpató dodo. ²⁵ Onokwalí nde mlí bláa. Bré ku íbá. Bré ámu ilawúna fon ánti ahá ánti bugyi fé aha wuhé† bónu Bulu mu Bi ámu ome. Amóá bonu mú bénya nkpa. ²⁶ Tsúfé mí Sí búb túmi, otehá nkpa. Alí kén alahá mí ánti ngyi mu Bi ánti túmi, obéé nháa ahá nkpa ní. ²⁷ Alahá mí túmi obéé, ngyi ahá asón, tsúfé mígyí Nyankpósa-Mu-Bi ámu ní. ²⁸ Asón ánti umáwa mlí wánwan. Bré ku íbá, afúli fée bónu mí ome, ²⁹ kósú. Amóá bobwe yilé bélakósú, nyá nkpa ánti itamatá. Amóá bobwe laláhe a, négyi amú asón, há amú ipón.”

³⁰ “Mméetalí bwé tótótó mí iwísu. Asón ánti nonú tsú mí Sí wá á, mú ntópogyí asón. Mú sú ntegyi asón onokwalísu ní. Tsúfé ntamabwé tóá mí onutó ndeklé, mboun tóá ohá ámú olopa mí sísí ámu tekle.”

Yesu Iwí Adánsie Wankláán Agyípó

³¹ Yesu lóyo mósú blí obéé, “Ní mí onutó negyi mí iwí adánsie á, mlímóho mú ánti onokwalí igyi.† ³² Bulu é tegyi mí iwí adánsie. Nyin ánti mí iwí adánsie ámú

* **5:3-4** Mótó yéé 4 bu nwóló dada amu akotó: Ibo nu bu inu á, Bulu-obopu tobowulii ntsu ámotó. Iní su butsie inu bugyo mu. Tsúfé ní obá bowulii mú á, fúa fegyankpá wíé mótó á, fotonya ílotsá. † **5:25** Ahá ánti bawú ohétó. ‡ **5:31** Mose mbla lósuná ánti ahá abanyó ogyí adánsie.

odegyí amu igyi ɔ̀nɔ̀kwali. ³³ Mlilawá abí sí sí Yohane. Alabláa mli ɔ̀nɔ̀kwali amu. ³⁴ Mí mó á, mmehián anyánkpósa adánsi. Mboun nde mli asón ánfí bláa, méni Bulu ɔ̀bóhɔ̀ mli nkpa. ³⁵ Yohane ason blíhé lɔ̀bwe fɛ̀ ɔ̀kandíe ání idɛwankí. Mó su mlilótsulá gyi mó ɔ̀dwe kpalobí. ³⁶ Mbu tóá itegyí mí iwí adánsi, idun Yohane klé amu. Agyómá amóú mí Sí lawá ɔ̀béé mbwéé mɔ̀ mó ɔ̀nɔ̀, nde mó bwe ámu dé adánsi gyí ání molówa mí sí sí. ³⁷ Mí Sí amóú ɔ̀lɔ̀wa mí ámu onutó lagyi mí iwí adánsi. Mlumókónu mu ɔ̀me, mlumókówun mu é ki. ³⁸ Mlimóhɔ̀ mu asón wá mli klɔ̀ntɔ̀, tsúfé mlimóhɔ̀ mí amóú ɔ̀lɔ̀wa sí sí ámu gyi. ³⁹ Mlikíá mlénya nkpa ání itamatá tsú Bulu ason wanlínhé amutɔ̀. Mó sù mli ansí lapé, mlidé mó kasí ní. Mí iwí adánsi Bulu ason wanlínhé amu idegyí. ⁴⁰ Táme mlilakíná mí wá bá, méni mlénya nkpa ámu.

⁴¹ “Mmedédunká mbéé, ahá bokánfu mí, ⁴² tsúfé nyin mli dodo. Nyin ání mlitamadwé Bulu tsú mli klɔ̀ntɔ̀. ⁴³ Naba mí Sí dátó, mlimóhɔ̀ mi. Táme ní ɔ̀ha bambá ɔ̀bá mu onutó iwísu á, mlóhɔ̀ mu. ⁴⁴ Mlutekleá mlékanfú aba, táme mlitamabó mbódí ání Bulu ɔ̀kɔ̀le pé ámu ɔ̀kánfu mli. Nkálí ɔ̀bóbwe mlóhɔ̀ mi gyi? ⁴⁵ Mlimákí mlihaa, néle mli ilá mí Sí ansító. Mose amóú mli ansí idun mɔ̀su mlihaa ɔ̀bóhɔ̀ mli nkpa ámu mboun ɔ̀béle mli ilá Bulu ansító ní. ⁴⁶ Ní lélé mlilóhɔ̀ Mose asónsú gyi a, teki mlóhɔ̀ mí asónsú gyi, tsúfé mí iwí asón ɔ̀lɔ̀wanlín tswi. ⁴⁷ Táme iniá mlimóhɔ̀ tóá ɔ̀lɔ̀wanlín tswísu gyi a, nkálí ɔ̀bóbwe mlóhɔ̀ mí ason blíhésu gyi?”

6

Ahá Mpím-nu Atogyihe Ha

(Mateo 14:13-21; Marko 6:30-44; Luka 9:10-17)

¹ Ini ɔ̀ma a, Yesu mɔ̀a mu akasípó bɛfa Galilea ɔ̀pɔ̀á butetí mó Tiberia amu yó mó ɔ̀bun. ² Ɔ̀dam betsiá buo mu, tsúfé ɔ̀de alɔ̀pu tsa wánwansu. ³ Mɔ̀a mu akasípó bɔ̀du yó okúku kusu, yétsiá asi inu. ⁴ (Alí bré amutɔ̀ á, Yudafɔ̀ nkeá bɔ̀pɔ̀gyi Israelfɔ̀su Katsun Nke ámu ilafun ta.) ⁵ Inu Yesu lótsu ansí fɔ̀á wun ání ɔ̀dam kpɔ̀nkpɔ̀nkpɔ̀nti bebá mu wá. Mú ɔ̀lefíté Filipino ɔ̀béé, “Nkónú abénya atogyihe hɔ̀ ha ahá ánfí bégyi?” ⁶ (Yesu léblí asón ánfí pɔ̀sɔ̀ Filipino ki, tsúfé oyin tóá ɔ̀bóbwe dodo.)

⁷ Filipino léle mó ɔ̀nɔ̀ ɔ̀béé, “Ní apú tsra kwe ikáká hɔ̀ atogyihe kóráá á, imóɔ̀fun ání okugyíɔ̀ku obénya kpalobí gyí!”

⁸ Simon Petro mu pio Andrea, ogyi akasípó amutɔ̀ ɔ̀kɔ̀le lébláa Yesu ɔ̀béé, ⁹ “Oyimbi ɔ̀ku dé bodobodo apín pútúpútú anu pú ntsutso iye bwáhé anyɔ̀. Táme ntɔ̀ ini bóbwe ahá tsɔ̀tsɔ̀tsɔ̀ ánfí?”

¹⁰ Yesu lébláa mu akasípó amu ɔ̀béé, “Mliha amú abutsiatsia asi.” Ahá ámu fɛ̀é betsiá ifású. Ayin ání bobu amótó bóbwe fɛ̀ mpím-nu (5,000). ¹¹ Mú Yesu lóhɔ̀ bodobodo amu, dá Bulu ipán, ɔ̀leha beye mó há ahá amóú botsie inu ámu. Alí kén ɔ̀bóbwe ntsabi buáhé amu é ní. Amótó okugyíɔ̀ku lénya aliá odeklé. ¹² Begyi mwe sian. Yesu lébláa akasípó amu ɔ̀béé, “Mlikola síanhe amu, méni imóɔ̀bwe atɔ̀ yintáhé.” ¹³ Léle, bɔ̀tsí síanhe amóú benya tsú bodobodo anu amutɔ̀ ámu. Ulobólá alakpá dúanyɔ̀ kéké.

¹⁴ Ahá ámu bowun osúna anfi Yesu labwé ánfí. Mó su beblí beé, “Lélé, oyin ánfí gyí Bulu ɔ̀nɔ̀sú ɔ̀tɔ̀ípú amóú bɔ̀wanlín mu iwí asón wá Bulu asóntó beé, ɔ̀béba ɔ̀yító ámu ní.” ¹⁵ Yesu lówun ání ahá ámu babwé agywun beé, béba bekitá mu ɔ̀wɔ̀nlíntó yáí mu iwíe. Mó su mu nkɔ̀le ɔ̀leladó yó nkpa sí amó.

Ɔ̀pɔ̀su Natí

(Mateo 14:22-33; Marko 6:45-52)

¹⁶ Bréá owí lɔ̀pɔ̀n a, Yesu akasípó bekplí ba Galilea ɔ̀pu ɔ̀nɔ̀. ¹⁷ Owí latá, táme Yesu mókóyínkí bɔ̀tu amó. Mó su bɔ̀du wíe ɔ̀klɔ̀ntɔ̀, bɔ̀dɛfa bɔ̀yó Kapernaum.

18 Afú kpònkpònti kv léba idetsóon, òpò amò lówa dabi. 19 Alí bré ámòtò á, akasípó amò baplá òklon amò yó fè máli asa ntéé ana. Inò bowun ání Yesu ná òpò amòsò òbá amò wá. Mú sù ifú lèkitá amò. 20 Táme Yesu lébláa amò òbéé, “Mí ní, mímánýa ifú!” 21 Inò bòtsu mò wá òklon amòtò ansigyísó. Ilotsutsúa iwanki amò á, òklon amò lawíé otsubúno, òtíné amòú báyó ámu.

Yesu Dunká

22 Òyí kèhè a, òdòm amòú besi bubu òpò amò òbin inò ámu bowun ání òklon kòkò itráa melí inò. Múá tètí ilí inòtò akasípó amò bowie náti ní. Bowun ání Yesu mówie mótó asa benatí. 23 Mú òma a, nklon akò lótsu Tiberia wúlutò belí mantáa òtíné amòú begyi bodobodo amòú Yesu léda Bulu ipán púhá amò ámu. 24 Òdòm amò bowun ání Yesu lanatí inò, mò akasípó amò é buma inò. Mú sù bòdò wíé nklon amòtò yó Kapernaum, bòdè Yesu dunká.

Bodobodoá Itèhá Nkpa

25 Bréá òdòm amò boyówun Yesu ntsu òbin inò á, befíté mò bèé, “Osunápó, bré mòmò fobowie nfi?”

26 Yesu lébláa amò òbéé, “Ònòkwali nde mli bláa. Megyí osúna amòú ndèbwe mlidéwúun amò sù mligyá mí òkpa. Mboún bodobodo amòú nèha mli, mlilégyí mwe ámu sù. 27 Mlímáwun ipian atogyihe ání iteyíntá sù. Mboún mliwun ipian múá ibétsiá yó, ibéha nkpa ání itamatá, ání mí, Nyankpòsa-Mv-Bi ánfi nèha mli sù. Tsúfè mí mí Sí Bulu lahie nsù ání mbò òkpa há mú.”

28 Befíté Yesu bèé, “Gyoma mòmò abwéé isuna ání anidé tóá Bulu tekle bwè?”

29 Yesu lélé mú ònò òbéé, “Tóá Bulu déklé òbéé mliwbéé gyí, mlihò mí ánfi òlwa sísí ánfi gyi.”

30 Inò befíté Yesu bèé, “Osúna mòmò fóbwe abówun, ménì abóhò fò gyi? Ntò fóbwe? 31 Anì anáin begyi mana dimbí ámòsù. Bòwanlín mú wá Bulu asón ámòtò bèé, ‘Mose léha amò atóá ilotsu òsúsó bá begyi.’ ”

32 Múú Yesu lébláa amò òbéé, “Ònòkwali nde mli bláa. Megyí Mose léha mli atogyihe amò tsú òsúsó. Mí Sí léha mli bodobodo onutónutó ámu tsú òsúsó. 33 Tsúfè bodobodo ání Bulu tehá gyí mí ánfi natsú òsúsó bá, nèbá beha òyító ahá nkpa ánfi.”

34 Ahá ámu bebláa mò bèé, “Owíé, tsia ha anì bodobodo anfi brégyíbré, tsú séi pòya.”

35 Yesu lébláa amò òbéé, “Mígyí bodobodo amòú itèhá nkpa ámu ní. Akón méeakitá òhá ání òleba mí wá èkèkèkè. Òmewóli méeakitá òhá ání òlòhò mli gyi é èkèkèkè. 36 Fè aliá nèbláa mli á, mlilawun mli, támè mli mòkòhò mli gyi bòfon séi. 37 Òhagyíhà ání Òsí ámu léha mí òbéba mí wá. Mmèegya òhagyíhà ání òleba mí wá. 38 Tsúfè mmòtsu òsúsó ba mbéé, nèbá bòbwe tóá ndeklé. Mboún tóá òhá amòú òlwa mí sísí ámu déklé òbwekpá nèba. 39 Tóá òhá amòú òlwa mí sísí ámu déklé gyí, ahá amòú òlòpòhá mí ámòtò òkòkò mádalí mí ibi. Mboún nkòsua amò fèé tsu afúlitò èkè tráhe amò. 40 Tóá mí Sí ámu tekle gyí, òhagyíhà ání òlowun mí, mò Bi ánfi, hò mli gyi obénýa nkpa ání itamatá. Nókúsua mò tsú afúlitò èkè tráhe amò.”

41-42 Iníá Yesu léblí òbéé, “Mígyí bodobodo amòú nòtsu òsúsó ba amò ní” sù á, Yudafo ámu bòwa mò wuntí bi. Bèé, “Megyí Yosef mò bi Yesu amò ní? Animéyín mò sù mva mò yin? Òkpa mòmò sù òdèblí òbéé, ‘Òsúsó nòtsu nèba?’ ”

43 Yesu lébláa amò òbéé, “Mlìsi wuntí mli wòlèwòlè. 44 Òhaa méetalí ba mí wá, nkétí mí Sí amòú òlwa mí sísí ámu lakpá mò ba mli. Mí é nókúsua mò tsú afúlitò èkè tráhe amò. 45 Bulu ònósó atóipú amòtò òkò lówanlín tswì òbéé, ‘Bulu obòsuná ahá fèé ató.’ Òhagyíhà ání alanú mí Sí asón, kásí mú tsú mò wá tèba mí wá. 46 Òhaa mòkòwun Òsí ámu kí. Mí ánfi nòtsu Bulu wá bá anfi nkòlè lówun mò kí. 47 Ònòkwali nde mli bláa. Òhagyíhà ání òlòhò mli gyi bò nkpa ání itamatá.

⁴⁸ Mígyí bodobodoá itehá nkpa ní. ⁴⁹ Iníá mli anáin begyi mana dimbísú óó á, amú féeé bowu. ⁵⁰ Táme bodobodo anfi gyí móa ilatsú asúsú bá, méní ÷hagyí÷ha ání obégyi mó móowu ní. ⁵¹ Mígyí bodobodo amúú ntehá nkpa, natsú asúsú ba amu ní. ÷hagyí÷ha ání ogyi bodobodo anfi obétsiá nkpa, omóowu ekekeeke. Mí ÷yulúú gyí bodobodo amu. Mó nési há, méní ÷yító÷fó bénya nkpa ní.”

⁵² Inu Yudafó ámu benya asón anfi Yesu lablí anfi iwí ÷bló. Amú wulewule begyi aba nwéén bée, “Nkálí oyin anfi ÷bétalí pú mu ÷yulúú há aní ÷béé agyíi?”

⁵³ Yesu lébláa amú ÷béé, “Ïnkwalí nde mli bláa. Ní mlimégyi mí, Nyankpusa-Mu-Bi anfi ÷yulúú, nu mí obugya a, mlimá nkpa ání itamatá kokooku mliá.

⁵⁴ ÷há ání olegyi mí ÷yulúú, nu mí obugya bu nkpa ání itamatá. Nókusúá mu tsú afúlitó eke tráhe amu. ⁵⁵ Tsúfé mí ÷yulúú igyi atogyihe onutó, mí obugya é igyi atonuhé onutó. ⁵⁶ ÷há ání ogyi mí ÷yulúú, nu mí obugya tsie mitó, mí é ntsie mutó. ⁵⁷ Mí Sí ÷kiankparu amu lówa mí sísí. Mu só mbu nkpa. Mó su fóá fegyí mi a, mí su fú é fubu nkpa. ⁵⁸ Mígyí bodobodo onutóá notsu asúsú ba ní. Mli anáin begyi mána, táme bowu. ÷há ání ogyi bodobodo anfi mó obétsiá nkpa ání itamatá.”

⁵⁹ Yesu léblí asón anfi bréá ÷de ató suná Kapernaum, Yudafó ofiakpa.

Nkpa Aní Itamatá Asón

⁶⁰ Yesu abúopu tsotsótsó ámutó aku bonu asón anfi á, beblí bée, “Atosunáhé anfi mó bu ÷nlín o! Ma ÷bétalí hó mó?”

⁶¹ Yesu lówun ání mu abúopu ámutó aku bode wunti ání alabli alí su á, ÷lefíté amú ÷béé, “Asón anfi ilahan mli? ⁶² Mó mó ní mlowun Nyankpusa-Mu-Bi ámu ÷yó ÷tínéá olotsu ba me, nkálí mlóbwe? ⁶³ Bulu ÷hé ámu téhá nkpa. Nyankpusa ÷wónlín mó á, kpaali ígyi. Asón anfi nde mli bláa anfi itsú ÷hé amúú ÷tehá nkpa ámu wá, ⁶⁴ táme mliá aku bumòhò mósú gyi.” Yesu lówun amóá bumòhò mósú gyi pú ÷há ání ÷béle mu há yáí dodoodo. ⁶⁵ ÷letrá bláa amú ÷béé, “Iní só nebláa mli mbée, ÷haa méetalí ba mí wá, nkéti mí Sí lakpá mu ba mí” ní.

⁶⁶ Tsú eke ámu a, Yesu abúopu amu tsotsótsó beyinkí mu ÷ma, bumetrá buo mu. ⁶⁷ Mó su Yesu léfíté mu akasípú dúanyó ámu ÷béé, “Mli é mli ÷dekléá mléyinkí mí ÷ma lóó?”

⁶⁸ Simon Petro lébláa mu ÷béé, “Owíé, ma wá abóyo? Fú wá asón ání itehá nkpa ání itamatá bu. ⁶⁹ Anlahogyi, anlabí ání fógyí ÷ha Wankíhé amúú fotsú Bulu wá ámu ní.”

⁷⁰ Inu Yesu lébláa amú ÷béé, “Mli ahá dúanyó nele, táme mliá ÷ku gyí ÷bunsám!” ⁷¹ (Simon Iskariot mu bi Yuda ÷de á. Tsúfé ogyi akasípú dúanyó ámutó ÷kole. Mu ÷béle mu há ní.)

7

Yesu Mva Mu Apio Yinhé

¹ Mó ÷ma a, Yesu létsiá kí Galilea ÷mátó. Omekleá ÷bóyo Yudea ÷mátó, tsúfé Yudafó ahande amu bode mu téé abumò mu. ² Táme Yudafó Kantankpatátsiá Nkegyí lafun. ³ Mó su mu apio yinhé bebláa mu bée, “Nati yo Yudea nke ámu ogyíkpá, méní fú abúopu amúú bubu inu ámu é bówwun ofúla ání fudebwe. ⁴ ÷há ání odekléá ahá bubú mu gyumagyihe tamanáín iwí. Iníá fúde ntobíá igyi alí bwe á, wuna le mó suna, ÷yí féeé abowun.” ⁵ (Mu apió ámu kóráá bumòhò mu gyi. Mó su bebláa mu alí ní.)

⁶ Iní su Yesu lébláa amú ÷béé, “Bréá nóyo inu məkónyá fun. Mli mó mlétalí yó inu brégyíbré. ⁷ ÷yító÷fó buméetalí lú mli, táme mí mó bode mí lu, tsúfé nde amú ilá le. ⁸ Mliyo nke ámutó. Mí mó mməkónyá yó, tsúfé mí bré məkófun.” ⁹ Yesu léblí asón anfi tá á, olesi tsiá Galilea ÷mátó.

Yesu Kantankpatátsiá Nke Amu Ogyíkpá Yo

¹⁰ Táme bréá Yesu apíó ámu benatí yó nke ámu ogyíkpa a, mu é olenjàín iwí yó inu. ¹¹ Yudafò ahande amu bodunká mu nke ámu ogyíkpa, bode ahá fité bee, “Oyin ámu me?”

¹² Ɔdám amu beblí asón tsòtsòtsò nklobító tsú Yesu iwí. Aku bee, “Ɔha wankláán ogyí.” Aku é bee, “Ekekekeke, ɔde ahá mlé.” ¹³ Táme amótó ɔhaa metálí blí mu iwí asón kókló ahá abonu, tsúfé bode Yudafò ahande amu ifú nya.

¹⁴ Bréá bowie nke ámu nsíné á, Yesu lódu wíé Bulu ɔtswékpa wunsínésú inu yéfi ató suná asi. ¹⁵ Mu atosunáhé lobwie Yudafò ahande amu ɔnó. Mú su befité aba bee, “Oyin ánti mókókásí ɔwuló yó nkpa. Nkálí ɔbɔwe asa ɔlebi ɔwuló alí?”

¹⁶ Yesu léle mú ɔnó ɔbéé, “Megyí mí wá atosunáhé anfi itsú. Itsú Bulu wá. Múlówa mí sísí. ¹⁷ Ní ɔku dékléá ɔbɔwe Bulu apé á, obówun ní atosunáhé anfi itsú mí wá ntéé Bulu wá. ¹⁸ Ɔhá ání ɔde mu onutó asón blí dé mu numnyam dunká. Táme ní ɔku todúnká numnyam há ɔhá ání ɔlɔwa mu sísí á, ɔnɔkwalipu ɔhá ámu gyí. Ɔtamawá afunu. ¹⁹ Yéé Mose lópu mbla ámu ba mli a? Táme mlito ɔkuku médé mósú gyí. Ntogyi su mlidékléá mlómó mí?”

²⁰ Inu ɔdám amu bebláa mu bee, “Ɔne laláhe bu futò! Ma dékléá ɔbómó fú?”

²¹ Yesu lébláa amú ɔbéé, “Ofúla kule pé ɔbɔwe ɔkpónú ɔdaké, mli féé ɔnó lobwie mli. ²² Mose lówa mbla há mli ɔbéé, mlitín keté. (Ibu mótó ání megyí Mose lótsò keté tìn, mli anáin léfi mú asi.) Yéé mú sò mlitetin ahá keté ɔkpónú ɔdaké ní a? ²³ Ní mlidé keté tìn ɔkpónú ɔdaké, méní mlímóokósú líí Mose mbla ámu su á, ntogyi sò mlilanyá ɔbló mísú mliaa, natsá nyankpɔsa kéin ɔkpónú ɔdaké? ²⁴ Mliyo asóntó wankláán, asa amliha ipón. Mlipu ɔnɔkwali gyi asón.”

Yesu Iwí Nwéngyí

²⁵ Yerusalemfò aku befité amú iwí bee, “Megyí oyin ánti Yudafò ahande bodedunká abómó ní? ²⁶ Megyí mu líí aháto ɔdetáí, amótó ɔkuku mékpla mu a? Ntéé ɔlawánkí amú ánti megyí Kristo, (ɔhá amú Bulu ladá mu ofúli amu) ní? ²⁷ Oyin ánti mú a, aní féé aniyin ɔtínéá otsú, táme ní Kristo ámu ɔbá á, ɔhaa méebi ɔtínéá otsú.”

²⁸ Bréá Yesu bu mósú ɔde ató ámu suná Bulu ɔtswékpa wunsínésú inu á, olotsu ɔnó fóbá blí ɔbéé, “Mliyin mi, mliyin ɔtínéá notsú, táme megyí mí onutó túmisu neba. Ɔnɔkwalipu ɔhá amú ɔlɔwa mí sísí ámu gyí. Mlíméyin mu. ²⁹ Táme mí mú nyin mu, tsúfé mulówa mí sísí. Mu wá notsu ba.”

³⁰ Inu bekle abókita mu, táme bómɔpu ibi da mu, tsúfé mu bré mɔkófɔn. ³¹ Táme amótó ahá tsòtsòtsò bɔhɔ mu gyí. Mú su befité bee “Ní Kristo amu ɔbá á, ɔbétalí bwé osúna don mú ánti oyin ánti débwe?”

Bɔwa Bee Búkita Yesu

³² Bréá Farisifò ámu bonu ánti ɔdám amu bode Yesu iwí asón blí nklobító á, amú Bulu igyí ahapó dehen amu bɔwa Bulu ɔtswékpa agyópu bee bukíta Yesu. ³³ Iní su Yesu lébláa amú ɔbéé, “Ílasi nke kpalobí pé nétsiá mli wá. Mú ɔma a, néyinkí yó ɔhá amú ɔlɔwa mí sísí ámu wá. ³⁴ Mlódunká mí, táme mlímóowun mi. Mlíméetalí ba ɔtínéá mbu é ekekeke.”

³⁵ Yudafò ahande amu befité aba bee, “Nkónú oyin ánti obótu ɔkpa yó, su abódunká mu anímóowun mu? Ntéé odekléá ɔbóyo Griikifò awúlu amú aní pi badásáin yó mósú ámu su, ntéé obóyósuná Griikifò ámu ató? ³⁶ Asón ánti ɔdeblí é asi mé? Ɔbéé, ‘Mlódunká mí, táme mlímóowun mi. Mlíméetalí ba ɔtínéá mbu é.’”

Nkpa Ntsu

³⁷ Nke ámu eke tráheá igyi eke títriu á, Yesu lókósú líí kplon blí ɔbéé, “Ní ɔmewólí de ɔku á, ɔbá mí wá obonu ntsu. ³⁸ Ɔhagyíɔha ánti ɔlɔhɔ mi gyi a, ‘Nkpa ntsu bówi dali mɔtò.’ Alí bɔwanlín wá Bulu asón ámɔtò ní.” ³⁹ (Ɔne Wankíhé

amúú Bulu òbèha ahá àní bóhò mu gyi amu iwí asón òdeblí. Alí bré ámutò á, Òḡe Wankíhé amu mókónyá ba, tsúfè Bulu mókónyá wá Yesu numnyam.)

Ahá Ámutò Leye

⁴⁰ Bréá òḡam amu bonu Yesu asón blíhé anfi á, amútó akú beblí bée, “Lélé, Bulu ònósú òḡáipú amúú anídé mu òkpa kí amu ní.”

⁴¹ Akú é bée, “Kristo amu ní!” Táme amútó akú é beblí bée, “Yé megý Galilea òmátó Kristo amu obótsu o. ⁴² Bòwanlín wá Bulu asón ámutò bée, Owíe Dawid abusuantò Kristo amu òbédalí tsu. Bókwií mu Betlehem, Dawid wúlutò.” ⁴³ Ina Yesu iwí asón anfi sù ikùlebwé metsiá amútó. ⁴⁴ Amútó akú bekle abókita Yesu, támé òhaa mórú ibí da mu.

Yesu Máhogyi

⁴⁵ Òma-òma a, Bulu òtswékpa agyóru amúú bòwa sumbí ámu besankí ba Bulu igýí ahapú òḡehen pú Farisifò ámu wá. Befité agyóru amu bée, “Ntogyi sù mli mékítá mu ba?”

⁴⁶ Bèlé mú ònò bée, “Òhaa mókótóí fè oyin anfi kí!”

⁴⁷ Farisifò ámu befité amú bée, “Mú sù oyin ámu lamlé mli é. ⁴⁸ Mli lawun òhande ntéé Farisiyin òkú lahò mu gyi kí? ⁴⁹ Èkèkèkè! Òḡam anfi bumeýin Mose mbla ámu iwí tòtò. Mú sù Bulu òlwí amú.”

⁵⁰ Inu Farisifò ámutò òkúle, ogyi Nikodemo amúú òḡyò Yesu wá onyé ámu léfité amú òbée, ⁵¹ “Ani mbla leha òkpa àní abéha òkú ipón asa abéfité mu ònótó asón nú?”

⁵² Befité mu bée, “Galileayin fò é fógýi? Kí Bulu asón ámutò wankláán. Fówun àní Bulu ònósú òḡáipú òkòkòkò múotsu Galilea òmátó.” ⁵³ [Inu amú fèé benatí yó wóyító.

8

Òtsi Òkú Mbvatò Pó Mu Kítá

¹ Bréá ahá amu beḡasáin á, Yesu lódu yó Nfò-nyíbu ámusu*. ² Mú ḡyi kèkè bákè a, oleyinkí ba Bulu òtswékpa wunsínésú inu. Ahá ámu fèé beba mu wá. Mú sù oletsiá asi, olefi asi òde amú ató suná. ³ Bréá òḡetóí á, Farisifò pú Mose mbla asunápú amu bekpa òtsi òkúá bakítá mu, òde mbvatò ba belí amú ansító. ⁴ Mú bebláa Yesu bée, “Osunápú, bakítá òtsi anfi mbua òḡkpa. ⁵ Mose Mbla ámu léblí òbée, adáa atsi anfi odu abwi m. Nkálí fòdeblí tsú asón anfi iwí?” ⁶ Asónklé sù befité mu asón anfi, abuyòtò mu ha ahandé. Inu Yesu lóbun, pú osrebi òde ató wanlín òsolótò.

⁷ Bréá butráa bòde asón ámu fité plá á, olobwií tsíá, bláa amú òbée, “Mli tò òhá àní òmókòbwé lakpan kí ogyánkpa da òtsi anfi ibwi.” ⁸ Òleblí mú alí á, oleyinkí bun òde mu ató wanlín òsolótò. ⁹ Bréá ahá ámu bonu mu asón anfi á, bòwa natí ikùle-kùle bí, tsú ahandé sù bòtu nyebísó. Ilebesi Yesu mva òtsi ámu nkùle òbun nsíné inu. ¹⁰ Yesu lóbwií tsíá, òlefíté òtsi ámu òbée, “Òtsi, nkú ahá ámu mé? Òkòkò mésián àní òbèha fú ipón?”

¹¹ Òtsi ámu lélé mú ònò òbée, “Owíé! Òkòkò méha mí pón o!” Mú Yesu lébláa mu òbée, “Ibu alé! Mí é mméeha fú ipón! Nati, mátrá bwe lakpan.”]†

Òyító Wankí

¹² Inu òma a, Yesu léyinkí bláa Farisifò ámu òbée, “Mígyí òyító wankí ní. Òhagyíḡha àní obuò mí obénya wankí àní ibéha mu nkpa, oméésin oklúntò èkèkèkè.”

¹³ Inu á, Farisifò ámu bebláa mu bée, “Nfòlí tamakánfó mu iwí. Fòmókòblí tòtò.”

* **8:1** Nfò-nyíbu igýi obubwí kúá ibu mantáa Yerusalem, bótétí mú Olifbu. † **8:11** Ima Griikifò nwóló dada amu akòtò.

¹⁴ Yesu lébláa amó ɔbéε, “Ní mí onutó ndε mí ɪwɪ adánsɪε gyí ó á, ɔnɔkwali igyi. Tsúfé mí mú nyin ɔtínéá notsú pú ɔtínéá nɔyó. Táme mliméyín ɔtínéá notsú pú ɔtínéá nɔyó. ¹⁵ Anyánkpósa asóngyí ɔkpasu mlitegyi asón tson, táme mí mú ntamagyi ɔhaa asón. ¹⁶ Ní negyi asón ó á, ɔnɔkwali ɔkpasu negyi mú tson. Tsúfé megyí mí nkule tegyi mú. Mía mí Sí ámú ɔlɔwa mí sísí ámu nyo tegyi mú. ¹⁷ Bɔwanlín wá mli onutó Mbla ámɔtɔ bεε, ‘Ní adansɪfɔ abanyó beblí asun kua kule a, amó asón ibu mótó.’ ¹⁸ Mí onutó ntegyi mí ɪwɪ adánsɪε. Mí Sí lɔwa mí sísí. Mv é otegyi mí ɪwɪ adánsɪε.”

¹⁹ Befité mv bεε, “Nkónú fú sí bu?”

Yesu léle mú ɔnó ɔbéε, “Mliméyín mí wankláán, mliméyín mí Sí ámu é. Ní mlyin mi wankláán á, tekɪ mlébi mí Sí ámu é.”

²⁰ Yesu léblí asón ánfɪ bréá ɔde ató suná Bulu ɔtswékpa tswitswɪ adáka otsiákpá. Táme ɔhaa mékitá mv, tsúfé mv bré mɔkónyá fvn.

Yesu ɔsúsóyɔ

²¹ Yesu létrá bláa amó ɔbéε, “Mí mú nɔyó. Mlódunká mí. Mlówu wá mli lakpantɔ. Mliméetalí ba ɔtínéá nɔyó.”

²² Yudafɔ ahande amu befité bεε, “Mó ɔbómɔ mv ɪwɪ, sú ɔdeblí ɔbéε, mliméetalí ba ɔtínéá nɔyó?”

²³ Yesu léle mú ɔnó ɔbéε, “Mli mú mlotsú ɔyí ánfɪtɔ, táme mí mú notsú ɔsúsó. ɔyí ánfɪtɔfɔ mligyí. Mmegyí ɔyí ánfɪtɔyin mí mú ngyi. ²⁴ Mú sù ndε mli bláa mbéε, mlówu wá mli lakpantɔ ní. Mlówu wá mli lakpantɔ, ní mlimóhógyi ání ‘Mígyí ɔhá ámú mbéε ngyi ámu.’ ”

²⁵ Befité mv bεε, “Fúgyí ma?”

Yesu lébláa amó ɔbéε, “ɔhá ámú ntebláa mli yáí mbéε, ngyi ámu kén ntráa ndε mli bláa a. ²⁶ Mbu asón tsɔtsɔtsɔá néblí tsú mli ɪwɪ púhá mli pón. Táme ɔnɔkwaliɔ ɔhá ámú ɔlɔwa mí sísí ámu gyí. Asón ání nonu tsú mv wá ndε mli ɔyítɔfɔ bláa.”

²⁷ Imɔwankí amó ání mv Si ámú ɔbu ɔsúsú ámu ɪwɪ asón ɔde amó bláa. ²⁸ Mú sv Yesu lébláa amó ɔbéε, “Ní mlédá Nyankpósa-Mv-Bi ámu mántá oyikpalíhesu, tsú mú líí á, mlówun ání ‘Mígyí ɔhá ámú mbéε ngyi’ ámu. Mlébi ání ntamabwé tɔtɔtɔ mí onutó túmitɔ. Múá mí Sí lɔpɔwá mi ɔnó á, mú nteblí. ²⁹ ɔhá ámú ɔlɔwa mí sísí ámu buo mi. ɔmɔkóyínkí mí ɔma, tsúfé tɔá itegyi mv ansí ntɔbwé brégyíbré.”

³⁰ Inu ahá ámú bonu mv asón ánfɪtɔ tsɔtsɔtsɔ bɔhɔ mv gyi.

Abraham Abí-aná

³¹ Yesu lébláa Yudafɔ ámú bɔhɔ mv gyi amu ɔbéε, “Ní mlobuo mí atosunáhé a, mligyí mí akasípú lélé. ³² Mlébi ɔnɔkwali amu. ɔnɔkwali amu ibéha mlégyi ɪwɪ.”

³³ Beblí bεε, “Abraham abí-aná anigyí. Animókúbwé ɔhaa nkpábi kɪ. Mó ntogyi sù fúde anɪ bláa fεε, ‘Mlégyi ɪwɪ?’ ”

³⁴ Yesu léle mú ɔnó ɔbéε, “ɔnɔkwali ndε mli bláa. ɔhagyíɔha ání ɔtɔbwé lakpan á, ogyi lakpan ɔkpábi. ³⁵ ɔkpábi tamatsiá mv wie wóyí yó, obí tetsiá mv si wóyí yó. ³⁶ Mú sv ní Bulu mv Bi ámu ɔhá mlegyi ɪwɪ á, mómó mliagyi ɪwɪ f́é. ³⁷ Nyin ání Abraham abí-aná mligyí, táme mlidékléá mlómɔ mí, tsúfé mlimóhɔ mí atosunáhé. ³⁸ Tɔá nowun tsu mí Sí wá ndeblí. Mli é asón ání mlilónu tsú mli sí wású mlidégyí.”

³⁹ Bebláa mv bεε, “Anɪ sí gyí Abraham.”

Yesu lébláa amó ɔbéε, “Ní Abraham abí mligyí á, tekɪ mli bwehé lɛlian Abraham. ⁴⁰ Mlidékléá mlómɔ mí, tsúfé ndε mli ɔnɔkwaliá nonu tsú Bulu wá bláa. Abraham móbwe ali! ⁴¹ Mli sí bwehé mlidébwε.”

Bebláa Yesu bee, “Megyí mbua bɔtɔ kwí aní. Bulu onutó gyí aní Sí. Anímá ɔsí ɔkuku tsía mutɔ.”

⁴² Yesu lébláa amó ɔbé, “Ní mli Sí gyí Bulu á, tekí mliɔdwé mí, tsúfé mu wá notsu ba. Mólówa mí sísí. Megyí mí onutó túmitɔ neba. ⁴³ Ntogyi só mlimédé mí ason blíhé así nu? Mlimédé mó así nu, tsúfé mí asón de mli asutɔ wɔɔ. ⁴⁴ Ɔbonsám gyí mli sí. Mó su mli tekleá mlóbwe tóá mli sí tekle. Ahá ɔmɔpó ogyi tsú nfiásí. Ɔtamabuo ɔnɔkwali. Mó su ɔnɔkwali kuku ima mutɔ. Ní ɔwá afunu a, mu tsiátɔ ɔwan ɔdele, tsúfé ofunupu ogyi. Mɔgyí afunupu fée ɔsí ní. ⁴⁵ Táme nteblí ɔnɔkwali. Mó su mli tamahɔ mí asónsú gyí ní. ⁴⁶ Mliɔ ma ɔbétalí súná ání lakpan ɔwɛpó ngyi? Ní nde ɔnɔkwali blí á, mó ntogyi mlimóhɔ mi gyi? ⁴⁷ Ɔhá ání ɔtsú Bulu wá teyáá asu nú mu asón. Mli mó mlimótsú mu wá. Mó su mli tamayáá asu nú mu asón ní.”

Yesu Mva Nandín Abraham

⁴⁸ Yudafo ámu bebláa mu bee, “Ní abli aníaa Samariayin fugyi, ɔɛ laláhe bu fɔtɔ á, anilawá afunu?”

⁴⁹ Yesu lébláa amó ɔbé, “Ɔɛ laláhe ma mítɔ. Ntobú mí Sí, táme mli mó mli tamabú mí. ⁵⁰ Mmedé mí iwí numnyam wa. Ɔha ɔku bu inuá ɔde mó dunká há mí. Mɔgyí asón ogyípó wankláán ámu ní. ⁵¹ Ɔnɔkwali nde mli bláa. Ɔhagyíɔha ání otegyi mí atosunáhésu omóowu ekekekeke.”

⁵² Inu Yudafo ámu bebláa mu bee, “Séi ánfí mó á, anilawun ání lélé ɔɛ laláhe bu fɔtɔ! Abraham mva Bulu ɔnósú atóipó amu bawú. Táme fú mó fɔdeblí fée, ɔhagyíɔha ání otegyi fú atosunáhésu omóowu ekekekeke. ⁵³ Aní náin Abraham lówu. Fuki fée fɔdun mu? Bulu ɔnósú atóipó amu é bowu. Nkálí fóde fú iwí kí?”

⁵⁴ Yesu léle mó ɔnó ɔbé, “Ní nɔwá mí iwí numnyam a, kpaali ígyi. Mí Sí gyí ɔhá ání ɔtɔwá mí numnyam. Mu mli déblí mli aa ogyi mli Bulu ní. ⁵⁵ Ibo mótó ání mli méyín mu, táme mí mó nyin mu. Ní neblí mbée mmeyín mu a, nabwé ofunupu fée mli. Mí mó nyin mu, ntegyi mu asónsú. ⁵⁶ Mli náin Abraham lénya ansigyí ání mówun mí bábi. Olowun mó é, ansí legyi mu.”

⁵⁷ Yudafo ámu bebláa mu bee, “Fumókúhɔ nfi aduenu (50) kóráá, mó fée fɔtu Abraham?”

⁵⁸ Yesu lébláa amó ɔbé, “Ɔnɔkwali nde mli bláa. Mbu inu asa bɔkwí Abraham.”

⁵⁹ Yesu lénya blí alí pé, ahá ámu bɔkulá abwi bee abɔtswi da mu mɔ. Táme Yesu lóbwe híéé, dáli Bulu ɔtswékpa wunsínésú inu.

9

Ansibi Obwiepó Ɔku Tsa

¹ Eke ɔku Yesu mva mu akasípó bona ɔkpatɔ, bowun oyin ɔkúá bɔkwí mu ansibi obwiepó. ² Yesu akasípó amu befité mu bee, “Osunápó, ma lakpan só bɔkwí oyin ánfí ansibi obwiepó? Mu onutó lakpan su lóó, ntée mu akwíipó?”

³ Yesu léle mó ɔnó ɔbé, “Megyí mu ntée mu akwíipó lakpan su bɔkwí mu ansibi obwiepó. Mboún alí Bulu ɔbéle mu túmi súná tsun mu ilo ámutɔ su. ⁴ Ila sí kpalobí owí ɔbéta. Ɔhaa méetalí trá yɔ agyómá. Mó su ilehián ání abóyɔ agyómá ámutɔ ɔhá ámutɔ ɔlɔwa mí sísí ámu lówa mí ɔbé nyóɔ amu. ⁵ Iníá nanya mbu ɔyí ánfíto á, mígyí ɔyí ánfíto wanki.”

⁶ Bréá Yesu lébláa amó asón ánfí tá á, olotu atsonó tswi ɔsulúto, ɔlɔpu osrebi tsía isi, títi mó tan ansibi obwiepó ámu ansíbisu. ⁷ Mú ɔlebláa ansibi obwiepó ámu ɔbé, “Nati yɔfwí ansító Siloam paatitɔ.” (Siloam así gyí, “Bɔwa mu sísí.”) Oyín ámu lóyɔfwí ansító yínkí ɔbá wóyí á, ɔde ató wúun.

⁸ Mu aba pó ahá ání butowun mu ɔde ató kulí befité bee, “Megyí oyin ánfí tetsiá kólí ató bré ámu ní?”

⁹ Amótó aku bee, “Mu ní!” Aku é bee, “O-o, lían ɔlelián mu.”

Inu oyin ámu onutó léblí òbée, “Mí ní.”

¹⁰ Befité mu bée, “Nkálí ìlòbwe asa fùde ató wúun ngya?”

¹¹ Ìlèlè mú ònó òbée, “Oyin ámúú butetí mu Yesu amu lóbwe òdiba tan mí ansíbisu. Múú òlèbláa mi òbée, nnátí yòfwi ansító Siloam paatítà. Nòyòfwi, múú nde ató wúun a.”

¹² Befité mu bée, “Nkónú òbu?” Múú òlèlè mú ònó òbée, “Ohwée.”

Farisifò Ansibi Obwiepó Amu Asón Fité

¹³ Inu bèkpa oyin ámúú tèki ogyi ansibi obwiepó ámu yáa Farisifò wá. ¹⁴ Èke ámúú Yesu lóbwe òdiba pùbwií mu ansíbi amu igyi òkpónú òdaké. ¹⁵ Múú su Farisifò ámu belafité oyin ámu alá ìlòbwe asa òde ató wúun. Ìlèbláa amú òbée, “Òdiba òlòputan mí ansíbisu, nòyòfwi ansító. Múú nde ató wúun ngya a.”

¹⁶ Farisifò ámu aku beblí bée, “Megyí Bulu òha oyin ámúú olobwií mu ansíbi amu gyí, tsúfè òtamagyi òkpónú òdaké mbla ámu su.”

Támè aku é befité bée, “Nkálí lakpan òbwepó òbétalí bwé osúna anfi odu? Asón anfi su bume trá bwe kole.”

¹⁷ Múú su belafité oyin ámu bée, “Fèe mulòbwií fú ansíbi. Amansu fubu blí tsú mu iwí?”

Oyin ámu lélè mú ònó òbée, “Bulu ònósú òtáipú ogyi.”

¹⁸ Yudafò ahande amu bumohogyi ání lélé, bòkwí mu ansibi obwiepó asa séi òde ató wúun, kpéfòn bréá beti mu akwíró ba. ¹⁹ Befité amú bée, “Mlì bí ámúú mlíaa, mu ansíbi lobwie asa mlílòkwí mu amu ní? Nkálí ìlòbwe asa òde ató wúun ngya?”

²⁰ Mu akwíró amu bele mú ònó bée, “Aniyin ání aní bí ní. Aniyin ání anlòkwí mu ansibi obwiepó. ²¹ Támè alá ìlòbwe asa òde ató wúun pú òhá ání olobwií mu ansíbi mú á, anímeyín. Kókoli mlì, mlífite mu onutó. Megyí kebi ógyi, aladan. Òbétalí lé mú ònó.” ²² Mu akwíró amu bu òde Yudafò ahande amu ifú nya. Múú su beblí alí ní. Tsúfè ahande amu bablì tswi bée, òhagýíòha ání òbèblí òbée, Yesu gyí Kristo, (òhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) a, bégya mu lé Yudafò ofiakpa inu. ²³ Múú su mu akwíró amu bée, “Megyí kebi ógyi, aladan, mlífite mu onutó!” ní.

²⁴ Belatí oyin ámúú bòkwí mu ansibi obwiepó ámu otse nyòòsi, bláa mu bée, “Ka ntam Bulu ansító ání fèblí ònòkwali. Aniyin ání lakpan òbwepó oyin ámúú olobwií fú ansíbi amu gyí.”

²⁵ Múú oyin ámu lélè mú ònó òbée, “Ní lakpan òbwepó ogyi o, yilé òbwepó ogyi o, mí mú mmeyín. Toku kole pé nyin. Múgyí, tèki bré ámu ntamawun ató, támè séi mú ndewúun.”

²⁶ Múú befité mu bée, “Nkálí òlòbwe fú? Nkálí olobwií fú ansíbi amu?”

²⁷ Múú òlèlè mú ònó òbée, “Nabláa mlì dodoodo, támè mlímónu. Ntogyi só ntráa bla mlì? Mlì é mlìdékléá mlóbwe mu akasípú lóó?”

²⁸ Besia mu, bláa mu bée, “Fúgyí mu akasípú. Aní náin Mose akasípú aní mú anigyí. ²⁹ Aniyin ání Bulu lótoí bláa Mose asón, támè anímeyín òtínéá oyin ánfi mú otsú.”

³⁰ Oyin ámu lébláa amú òbée, “Ngya ntò asón ní? Mlímeyín òtínéá otsú, támè mulábwií mí ansíbi ní o. ³¹ Aní fèé aniyin ání Bulu tamanú lakpan abwepó isu. Òhá ání otobú mú, otegyi mu mblassu isu otonú. ³² Tsú bréá Bulu lóbwe òyí òpá á, òhaa mókúnú ání òku labwií òhá ání bòkwí mu ansibi obwiepó ansíbi kí. ³³ Ní megyí Bulu òha oyin ánfi gyí á, tèki òméetalí bwé tòtòtò.”

³⁴ Ahande amu bele mú ònó bée, “Fú ánfi fúgyi lakpan òbwepó tsú bréá bòkwí fú ánfi dékléá fósuná aní asón?” Inonu begya mu lé ofiakpa inu.

Òhétó Ansibi Bwie

³⁵ Yesu lónu ání bagya oyin ámu lé ofiakpa inu. Múú su bréá olowun mu a, òlefité mu òbée, “Fòhò Nyankpusa-Mu-Bi ámu gyí?”

³⁶ Oyin ámu lébláa mu òbée, “Owíé, suna mí òhá ání ogyi, mí anho mu gyi!”

³⁷ Yesu lébláa mu òbée, “Fawun mu dodo. Mogyí òhá ání òde fò asón bláa séi ání á.”

³⁸ Múú oyin ámu lébláa mu òbée, “Mí Wíé, nahò fu gyi.” Inu olosúm Yesu.

³⁹ Yesu léblí òbée, “Asón ogyíkpa neba òyí ánífítò, ménì ahá ání bumedé ató wúun bówun ató. Ahá ání budewúun é ansíbi ibwie.”

⁴⁰ Farisifò akvá búbu Yesu wá inu bonu asón ání. Múú befité mu beé, “Mó sù fudeblí fée anì é anìgyí ansibi abwiepó?”

⁴¹ Yesu léle mó ònó òbée, “Ní ansibi abwiepó mligyí á, tekì Bulu méeha mli ipón. Táme íniá mlihaa mli dé ató wúun sù á, mli lakpan lasin mli sù.”

10

Akúfa Òkparú Mva Mu Akúfa

¹ Yesu léblí òbée, “Ònòkwali nde mli bláa. Òhá ání òdó tson akúfa ibansu wíe mútò, òmòtsun òkpa ònó á, owikplu pò ogyo otswapó ogyi. ² Tsúfè iban ònó akúfa òkparú tòtsun wie mútò. ³ Iban ámu sù òkípu tefinkí mó há akúfa òkparú ámu tebítiwíé. Òtòpó akúfa ámu dá tí amó, bútonú mu òme, òtekpá amó dáli. ⁴ Ní òkpá akúfa ámu fée dáli a, otegya amó nkpa, búto buo mu, tsúfè buyin mu òme. ⁵ Bútamabuo òfò. Srí bútesrí sí mu, tsúfè búmeyín mu òme.”

⁶ Yesu léha amó yébi anfi, táme búmonu mó asi.

Akúfa Òkparú Wankláán Amu

⁷ Yesu létrá bláa amó òbée, “Ònòkwali nde mli bláa. Mígyí akúfa iban ámu ònó ní. ⁸ Awikplu pò ogyo atswapó ahá ání begyankpá ba fée bogyi. Akúfa ámu búmebi amó òme. ⁹ Mígyí akúfa iban ámu ònó ní. Ní òku òtsun muto wíe dáli a, tòtò mòòbwe mó. Obéyénnya ató gyí mwe. ¹⁰ Owikplu agywun gyí, òbá bowi, òmò, oyinta ató. Mí mó neba, ménì ahá bénya nkpa ání ilòfun.

¹¹ “Mígyí akúfa òkparú wankláán ámu ní. Akúfa òkparú wankláán tòtsúlá hólì mu nkpa há mu akúfa. ¹² Táme akúfa òkparú ání òde ipa gyí, megyí mu onutó bú akúfa ámu tesrí ní owun òkpataku òbá bekítá amó. Òkpataku ámu tekítá akúfa ámu òku, atráhe bútedásáin. ¹³ Oyin ámu tesrí, tsúfè ipa keke odegyí. Akúfa ámu nkpa tamahian mu. ¹⁴ Mígyí akúfa òkparú wankláán ámu ní. Nyin mí akúfa, mí akúfa é buyin mi, ¹⁵ fé alá mí Sí ámu yin mi á, alí mí é nyin mu ní. Ntòhólì mí nkpa há mí akúfa. ¹⁶ Mbu akúfa bámbá aku é. Boma akúfa iban ánífítò. Ilehíán ání nékpa amó é ba. Amó é bónu mí òme. Amó fée búòbwe akúfa iku kùle pò òkparú òkùle.

¹⁷ “Inì sù mí Sí tekle mi asón ní. Tsúfè natsúlá ání nòhólì mí nkpa há ahá, ménì nélanyá mó. ¹⁸ Òhaa méetalí swíí mí. Mí onutó latsúlá ání nòhólì mó. Mbu òkpa hólì mí nkpa, mbu òkpa lányá mó é. Inì mí Sí lébláa mi òbée mbwée ní.”

¹⁹ Mu ason blíhé anfi sù Yudafo ahande ámu búmetrá bwe kùle. ²⁰ Amótó aku beblí beé, “Òhe laláhe bu muto. Mu nwun ideyintá. Òhaa mátrá nu mu ason blíhé.”

²¹ Aku é beé, “Òhá ání òhe laláhe bu muto méetalí blí asón ánífí odu. Òhe laláhe òbétalí bwíí ansibi obwiepó ansíbi?”

Yesu Kind

²² Èkéá búòpókáin Bulu òtswékpa gyurásu Yerusalem lòfun. Alí bré ámu igyi lilitò. ²³ Yesu lóyo odeki Bulu òtswékpato òtinekúvá bútetí inu “Salomo Abrándáású.” ²⁴ Yudafo ahande ámu aku befia bomlí mu. Befité mu beé, “Òmenke kéin asa fébláa anì ònòkwali ámu? Ní fúgyí Kristo, (òhá amó Bulu ladá mu ofúli ámu) a, wuna le mó tii anì.”

²⁵ Yesu lébláa amó òbée, “Nébláa mli bútsun, táme mli médehogyi. Ofúla amó ndebwe mí Sí dátó ámu dé mí iwí adánsiè gyí. ²⁶ Táme mli médehogyi,

tsúfẹ́ mlímá mí akúfatò. ²⁷ Mí akúfa b̀tonú mí òmẹ. Nyin amó, b̀tobuo mi. ²⁸ Ntẹhá amó nkpa ání itamatá. B̀m̀óowu ekekeke. Ọ́haa méetalí swíí mí amó. ²⁹ Mí Sí amóú ọ̀lọ̀pọ̀ amó há mí ámu d̀n tógyító. Ọ́haa méetalí swíí amó lé mí Sí ị̀bítò. ³⁰ Mía mí Sí anígyí k̀vẹ́.”

³¹ Inu á, Yudafo ahande amu be trá kulá abwi be abutswi da Yesu m̀. ³² Táme Yesu léfité amó ọ̀bée, “Nabwé ofúla tsòtsòtsòá itsú mí Sí wá súná mli. Mótó m̀m̀v sò mli dékléá mléda mí abwi?”

³³ Bebláa mu be, “Megyí ofúla ání fabwé k̀k̀v̀k̀v̀ sò aniaa abéda fú abwi. Alí amóú fablí abususu p̀k̀k̀sú líí Bulusu ámu sv. Nyankp̀usa f̀gyi, táme fee Bulu f̀gyi.”

³⁴ Yesu léfité amó ọ̀bée, “B̀m̀wanlín wá mli Mbla ọ̀wóló am̀tò be, Bulu ọ̀bée, ‘Mli gyí fé Bulu?’ ³⁵ Aniyin ání ọ̀nkwali Bulu asón igyi. Mú sv ní Bulu létí ahá amóú ọ̀lọ̀pọ̀ mu asón há ámu ọ̀bée, b̀gyi fé mu a, ntogyi sò mli dé ọ̀bĺ nya? ³⁶ Mí mó á, mí Sí léle mí yáí, ngyi mu kle, ọ̀lọ̀wa mí sí sí ọ̀yí ánfítò. Ntogyi sò mli déblí mlihaa nablí mbée, ‘Bulu mu Bi ngyi’ sv nablí abususu p̀k̀k̀sú líí mu sv? ³⁷ Ní megyí mí Sí agyómá ndebwe mó á, mli máhò mi gyi. ³⁸ Táme ní mí Sí agyómá ndebwe, asa mli máhò mi gyi kóráá á, mómú mli h̀ ofúla amóú ndebwe ámu mó gyi, amlibí ání Mí Sí ámu b̀v mitò, mí é mbu m̀tò.”

³⁹ Be trá bwe ání békítá mu, táme ọ̀ledali amó ị̀bí, ná tí sí amó.

⁴⁰ Yesu léyinkí fá Yordan ọ̀bún ba ọ̀tíné amóú Yohane létsiá bó ahá asú ámu, olesi tsiá inu. ⁴¹ Ahá tsòtsòtsò beba mu wá, b̀vde aba bláa be, “Yohane móbwe osúna k̀k̀v̀k̀v̀, táme asón ání Yohane léblí tsú oyin ánfí iwí féé laba mótó p̀p̀p̀p̀.” ⁴² Ahá tsòtsòtsò b̀hò mu gyi inu.

11

Lasaro Lowu

¹ Oyin ọ̀k̀v́á butetí mu Lasaro muva mu apio tsihé Maria p̀ Marta betsiá Betania wúlutò. Oyin ámu lóló. ² Maria anfi létseí mu ofobí fánfáánfán wólí aní Wíe Yesu ayabisu, p̀ mu imi tsítisi mó ni. Mu pio yínhé gyí Lasaro anfi ọ̀da ọ̀delò á.* ³ Mú sv mu apio tsihé ánfí b̀wa abí sí sí Yesu be, “Owíé, fú ọ̀dwe p̀ d́lò.”

⁴ Yesu lónu asón ámu a, ọ̀leblí ọ̀bée, “Megyí ị̀lò ánfí ọ̀bómò mu, mboún ị̀béle Bulu numnyam ọ̀wan. Ib̀wa mí Bulu mu B́í ánfí é numnyam.”

⁵ Yesu tekle Marta muva Maria p̀ Lasaro féé asón. ⁶ Táme bréá olonu ání Lasaro d́lò á, ọ̀letrá si tsiá ọ̀tínéá ọ̀v nkenyó kéké. ⁷ Mú ọ̀ma a, ọ̀lebláa mu akasípó ọ̀bée, “Mliha ayinki yò Yudea.”

⁸ Mu akasípó amu befité mu be, “Osunápó, nwén nfi Yudafo ahande bakle abuda fú abwi m̀. Mú fee fétrá yinkí yó inu?”

⁹ Yesu lópu yébi lé mú ọ̀nó ọ̀bée, “Megyí d̀nhwírí dúanyò b̀v eke wólétò? Ní ọ́ha ná ọ̀yí kehetò á, ọ̀tamasúti, tsúfẹ́ nsaintò lówankí, sv odewúun. ¹⁰ Táme ní ọ̀k̀v́ ná oklúntò á, otosúti, tsúfẹ́ ọ̀medé ató wúun.” ¹¹ Asón ánfí ọ̀ma a, ọ̀letrá blí ọ̀bée, “Ani nyáwíe Lasaro ladídi, táme ǹyó anyetsinkí mu.”

¹² Akasípó amu bebláa mu be, “Ani Wíe, ní ọ̀dedídi mó á, iwí b̀wa mu ọ̀nlín!”

¹³ Lasaro lowu iwí asón Yesu déblí, táme akasípó amu mó b̀k̀i be mu didí keke iwí asón ọ̀deblí. ¹⁴ Inu Yesu lówunáa kpa mó opulu ọ̀bée, “Lasaro lawú. ¹⁵ Mli sv ị̀lawá mí ansigyí ání mma inu asa olowu, méni mlóhò mi gyi. Mliha ayeki mu.”

¹⁶ Inu Toma ání ogyi Tabí† lébláa mu aba ámu ọ̀bée, “Mliha ania munyò féé ayò, méni ní lowu ígyi kóráá á, ania munyò awu!”

* **11:2** Iní kén b̀v 12:1-8tò. † **11:16** Didimus múa Toma así gyí Tabí Griiki múa Hebri ọ̀blíto.

Ọhá Aní Ọ̀tókósúá Ahá Tsú Afúlitá, Há Amó Nkpa

¹⁷ Yesu lówie Betania wúlutá á, bebláa mu bée bopolá Lasaro ilagyi nkená. ¹⁸ Tsú Betania ya Yerusalem mofon máilí anyá. ¹⁹ Mú sù Yudafá tsátsátsá beba Maria mu Marta gyáwí ọ́hakpá, amó píó lowu sù.

²⁰ Benya bláa Marta aní Yesu ọ́bá alí, ọ́lọ́kúsú yéfia mu ọ́kpa. Maria mú lésin wóyító. ²¹ Mú Marta lébláa Yesu ọ́bée, “Mí Wíe, tẹkí ní fọ́bù nfi á, tẹkí mí píó mówu sí mí. ²² Táme séi kóráá nyin aní tógyítá f́kólí Bulu á, ọ́bẹ́ha f́.”

²³ Yesu lébláa mu ọ́bée, “F́ó píó ámu ọ́bẹ́lakósú.”

²⁴ Marta lébláa mu ọ́bée, “Nyin aní ọ́bókúsú eke tráhe amó afúli bókúsú ámu.”

²⁵ Yesu lébláa mu ọ́bée, “Mígyí ọ́há aní ntókósúá ahá tsú afúlitá, há amó nkpa. Ọ́há aní ọ́lọ́họ mí gyi owú kóráá á, ọ́bẹ́trá tsiá nkpa. ²⁶ Ọ́há aní otsie nkpa, ọ́lọ́họ mí gyi é móowu ekekeeke. Fahọ mósú gyi?”

²⁷ Marta lótsulá mósú ọ́bée, “Ee! Mí Wíe, nahogyi aní f́ógýí Kristo, (ọ́há amó Bulu ladá mu ofúli), Bulu mu Bi amó bée ọ́bẹ́ba ọ́yító ámu ní.”

Yesu Lósú

²⁸ Bréá Marta léblí alí tá á, oleyinkí ba wóyító betí Maria ya itsétó, bláa mu ọ́bée, “Osunápó laba, ọ́de f́ó tí.” ²⁹ Maria lénya nú mú alí, ọ́lọ́kúsú yó Yesu wá. ³⁰ (Alí bré ámutá á, Yesu mókónyá wíe wúlutá. Ọ́lú ọ́tíné amó Marta lóyótu mu amu.) ³¹ Bréá ahá amó butsie Maria wá wóyító, bude mu klun yíá ámu bowun aní alakósú ọ́tsáwule pé ọ́yó á, bókúsú buo mu. Buki bée ọ́yó opulákpá inu yósu.

³² Bréá Maria lówie Yesu wá á, ọ́leda akpawunu, bláa Yesu ọ́bée, “Mí Wíe, ní fọ́bù nfi á, tẹkí mí píó mówu sí mí!”

³³ Bréá Yesu lówun aní Maria mu ahá amó bubuo mu amu f́éé budesú a, ilẹ́he han mu. Mú sù mu ansí lẹ́pe. ³⁴ Ọ́lefíté amó ọ́bée, “Nkónó mlílópulá mu.”

Inu bebláa mu bée, “Aní Wíe, beki.”

³⁵ Inu Yesu lósú. ³⁶ Mú sù Yudafá ámu beblí bée, “Kí alíá ọ́tehié dwé Lasaro!”

³⁷ Táme amótó aku beblí bée, “Megýí oyin anfi lóbwií ansibi obwiepú ámu ansibi ní. Ntogyi sù ọ́metalí kítá Lasaro yáí, alawú?”

Lasaro Kvsá

³⁸ Yesu ansí létrá pé, ọ́lenatí yó opulákpá inu. Ibwi alatá bopolá mu, bemináa ibwi tin mú ọ́nó. ³⁹ Inu ọ́lebláa amó ọ́bée, “Mlúmina ibwi ámu le ọ́bó ámu ọ́nó.”

Táme owupú ámu mu pio tsíhé Marta lébláa mu ọ́bée, “Mí Wíe, nde aná mú á, alayintá. Nde eke náásí ọ́pá bopolá mu.”

⁴⁰ Yesu lébláa mu ọ́bée, “Mmẹ́bláa f́u mbée ní fohogyi a, f́owun alíá Bulu iwí bu ifú?” ⁴¹ Inu bemináa ibwi ámu lé ọ́bó ámu ọ́nó. Yesu lótsu ansí f́óá kí ọ́sósú, blí ọ́bée, “Mí Sí, nedá f́ó ipán aní fanú mí ọ́me. ⁴² Nyin aní f́otonú mí mpái ekekegyíeke. Táme ahá anfi bulí nfi anfi sù nablí alí, méní bóhogyi aní f́ólówa mí.” ⁴³ Bréá ọ́lọ́bọ́ mpái anfi tá á, ọ́lọ́kplón blí ọ́bée, “Lasaro, dalí ba!” ⁴⁴ Lasaro lédalí a, tati kí mu ibí pọ́ mu ayabi. Dúku é kí mu ansító. Yesu lébláa amó ọ́bée, “Mlisanki mu ọ́natí.”

Bekikí Yesu Nwunsu

⁴⁵ Yudafá amó bobuo Maria ba inu ámu bowun tóá Yesu labwé. Mú sù amó tsátsátsá bọ́họ́ mu gyi. ⁴⁶ Táme amótó aku bọ́yọ́ yébláa Farisifá ámu tóá Yesu labwé. ⁴⁷ Inu Bulu igyí ahapú dehen pọ́ Farisifá ámu betí aba asún agyípó fia. Mú befíté aba bée, “Nkálí abóbwe? Lélé mú á, oyin anfi dé osúna tsátsátsá bwe. ⁴⁸ Ní anuméka mu itin á, ọ́hagyíọ́ha ọ́bọ́họ́ mu gyi. Ibẹ́ha Romafá béba bobwie aní Bulu ọ́swékpa amu, yintá aní ọ́má!”

⁴⁹ Táme amótó ọ́kuleá butetí mu Kaiafa, ogyi Bulu igyí ahapú dehen ofí ámutá lébláa amó ọ́bée, “Mlú mú mluméyín ọ́lala! ⁵⁰ Mlúmókóbí aní ibu aléá ọ́bakóle obówu ahá f́éé nwunsu, don aní ọ́má ámutá ahá f́éé béhi?” ⁵¹ Megýí Kaiafa onutó agywun ọ́lọ́publí asún anfi. Táme iníá ofí ámutá mogyí Bulu igyí ahapú

dɛhɛn sɔ á, igyi asón ání ɔleblí tswɪ ání ilehián ání Yesu obówu há Yudafo ɔmá. ⁵² Megyí bɛɛ ɔmá ámu nkɔlɛ pé sɔ obówu, mboún aliá ɔbékpa Bulu ahá ání badásáin fée bɔwa abato, bóbwe ikɔlɛ sɔ.

⁵³ Tsú eke ámu bɔwa agywun bwe ání bómɔ Yesu bi. ⁵⁴ Inɪ sɔ Yesu métrá tsiá lé iwɪ ɔwan Yudafo. Mboún ɔlenatí yó wúlu kuá butetí mó Efraim, ání ibɔ dimbísú. Mɔa mu akasípú amɔ betsiá inɔ.

⁵⁵ Bré ámɔtɔ á, Yudafo nkeá bɔpɔgyi Israelfɔsɔ Katsɔn Nke ámu lawíé wóyí tá. Ahá tsɔtsɔtsɔ botsu awúlusɔ dú yó Yerusalem ání bɔyógyɔráa iwɪ asa nke ámu ifun. ⁵⁶ Bréá bɔyɔ Bulu ɔtswékpa wunsinésú inɔ á, bodunká ání bówun Yesu. Mó sɔ bɛfité aba bɛɛ, “Nkálɪ mlidékú? Mlɪlahogyi mlɪaa, ɔbéba nke ánfɪtɔ lóó?” ⁵⁷ Táme bré ámɔtɔ á, Bulu igyí ahapú dɛhɛn pú Farisifo ámu babláa ahá bɛɛ, ní ɔku owun ɔtínéá Yesu bɔ a, ɔhá amó ibɪ, ménɪ bɛyékítá mu.

12

Ofobí Fánfáánfán Pɔwólí Yesu

(Mateo 26:6-13; Marko 14:3-9)

¹ Ilesi nkensíé abɔgyi Israelfɔsɔ Katsɔn Nke a, Yesu lóyɔ Lasaro amó ɔlɔkɔsúa tsu afúlitɔ ámu wúlutɔ Betania. ² Mó ntópwesɔ bɔtswɪ ɔpónú há mu. Marta léye atogyihɛ ɔpónú ámu asi. Lasaro mɔa ahá amó betɪ ámu bɔwa ibɪ gyi ató Yesu wá. ³ Inɔ Maria lópu ofobí fánfáánfán ání ibɔ ibiá prentɔa yílé ɔbɔ betséi wólí Yesu ayabisɔ, ɔlɔpu mu nwunsɔ-imi tsítsi mó. Ofobí ámu ɔfan lɔhɔ wóyí ámɔtɔ fée.* ⁴ Táme Yuda Iskariot, ogyi Yesu akasípú amɔtɔ ɔkɔlɛ, ɔbéle Yesu há ámu mó léblí ɔbéɛ, ⁵ “Ofobí ánfɪ bɔ bíá. Ntogyi sú bɔmɛfɛ mó, pú kɔba amɔ há ahiánfɔ? Mó bíá bóbwe ɔbakúle ofi ɔkɔlɛ akatua.” ⁶ Megyí ahiánfɔ nwewúun sɔ Yuda dé asón ánfɪ blí. Owikplu ógyi sɔ. Mu wá sika okentebɪ bɔ, ɔtetsiá wí ku lé mótó.

⁷ Yesu léblí ɔbéɛ, “Mlɪsi mu ɔpu ofobí ánfɪ wɔlɪ mí ha mí opuláké. ⁸ Ahiánfɔ mó bétsiá mlɪ wá ekekegyíeke, támɛ mí mó mméetsiá mlɪ wá yó.”

Bekiklɪ Lasaro Nwunsɔ

⁹ Yudafo tsɔtsɔtsɔ bonu ání Yesu laba Betania. Mó sɔ begya ɔkpa yó mu ɔkíkpa. Megyí mu nkɔlɛ sɔ bɔyɔ inɔ. Bɛyékɪ Lasaro amó Yesu lókɔsúa tsu afúlitɔ ámu é. ¹⁰ Mó sɔ Bulu igyí ahapú dɛhɛn amɔ bɔbwe agywun bɛɛ bómɔ Lasaro é. ¹¹ Tsúfé mu kɔsúa tsu afúlitɔ sɔ Yudafo tsɔtsɔtsɔ bɔdɛ ɔma yinkí bɔhɔ Yesu gyi.

Bɔhɔ Yesu Fé Owíe Yerusalem

(Mateo 21:1-11; Marko 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² Ɔyi kehɛ a, ɔɔm amó baba nke ogyíkpa amɔ bonu ání Yesu ɔbá Yerusalem. ¹³ Mó sɔ beka mbláa, bɔpu ɔkpa beyéfia mu. Bɔdɛ okitikítɪ bɛɛ, “Hosiána! Bulu oyúla ɔhá anfi ɔna anɪ Wíe Bulu dátó ɔbá ánfɪ! Bulu oyúla Israel Owíe amɔ!”

¹⁴ Yesu lénya afrímú ɔku, ɔlɔdɔ bian musɔ, fé aliá bɔwanlín wá Bulu asóntó bɛɛ,

¹⁵ “Sionfɔ, mlɪmánya ifú!

Mlɪ Wíe dín afrímú ibísú ɔbá á!”

¹⁶ Yesu akasípú amɔ bɔmɔkɔsí nú asón ánfɪ asi. Táme bréá Bulu lókɔsúa Yesu tsú afúlitɔ, wá mu numnyam ɔma a, bekaín ání bɔwanlín asón ánfɪ tsú mu iwɪ. Mó bɔbwe há mu a.

¹⁷ Aha ání bobuo Yesu bréá ɔletɪ Lasaro fúli-ɔbótó, kɔsúa mu tsú afúlitɔ bɔyɔ mósú dá asón ánfɪ ɔkan. ¹⁸ Inɪ sɔ ɔɔm amɔ beyéfia mu ni. Bonu ání alabwé osúna anfi. ¹⁹ Farisifo amɔ bebláa aba bɛɛ, “Mlɪlawun ání anɪlabwé kásíán. Mlɪki, ahá fɛɛ bayó bubuo mu o!”

* **12:3** Oyi kuá butetí Naadi nlin butɔpɔbwé ofobí ámu.

Griikifɔ Akv Bodunká Yesu

²⁰ Griikifɔ akv bobv ahá ámúú beba Bulu osúmkipá Yerusalem Israelfɔsu Katsɔn Nke ámutɔ. ²¹ Bɔyɔ Filipino aní otsu Betsaida aní ibu Galilea ɔmátɔ wá yébláa mv beɛ, “Owíé, anidékléá abówun Yesu.”

²² Filipino lébláa Andrea, mva mɔnyɔ beyébláa Yesu. ²³ Yesu lébláa amú ɔbéɛ, “Bré lafɔn aní bówa Nyankpɔsa-Mv-Bi ámv numnyam. ²⁴ Ɔnɔkwali nde mli bláa. Ní kpolibí mǎkówíé ɔbótɔ, ikwe, plá á, kpoli ibi-kole amv kén igyi. Táme ní ikwe, plá á, itɔbwé abí tsɔtsɔtsɔ. ²⁵ Ní ɔkv tɔdwé mv nkpa ɔyi ánfɔ á, ɔbóhulí mǔ. Ní ɔkv é tamadwé mv nkpa á, obénya nkpa aní itamatá. ²⁶ Ní mliɔ ɔkv ɔbéɛ mósum mí á, ilehián aní obóbuo mli, ménɩ obétsiá ɔtínéá mv. Ní ɔkv dé mí sum á, mí Sí ɔbówa mv numnyam.”

Yesu Lowu Iwi Asón Blí

²⁷ Yesu lɔyɔ mǔsú ɔbéɛ, “Séi á, asón dé mí klɔn háan! Amansv néblí? Blí nteblí mbéɛ, Mí Sí, le mí tsu asɔn wunhe anfiɔ lóó? O-o, mó sv neba ni. ²⁸ Mí Sí, wa fú iwi numnyam!”

Inu á, ɔme ɔkv lótsu ɔsúsú ba ɔbéɛ, “Nawá mí iwi numnyam dodo. Nétrá wa mǔ.”

²⁹ Bréá ɔɔm amúú bulí inu ámv bonu ɔme amv a, beblí beɛ “Ɔpráda lapótí.” Akv é beɛ, “Bulu-ɔbɔpv lábláa mv asón!”

³⁰ Inu Yesu lébláa amú ɔbéɛ, “Mli sv ɔme anfi lalin, megyí mí. ³¹ Bréá Bulu obégyi ɔyítɔfɔ asón ní. Bréá Bulu ɔbékplí Ɔbunsám, ɔyísú ogyípú amv obíású ní. ³² Táme mí mó á, ní bedá mí mántá oyikpalihesv, tsú mó líí á, nékpa ahá féé ba mí iwi wá.” ³³ (Yesu léblí asón anfi púsúná lowu oduá mówu.)

³⁴ Inu ɔɔm amv befité mv beɛ, “Ani mó anilónu tsú ani Mbla ɔwoló ámutɔ aní Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mv ofúli amv) obétsiá bré féé. Mó ntogyi sv fúdeblí féɛ, ilehián aní bedá Nyankpɔsa-Mv-Bi ámv mántá ɔyísú, tsú mó líí? Ma gyi Nyankpɔsa-Mv-Bi ámv?”

³⁵ Yesu lébláa amú ɔbéɛ, “Bré kpalobí kv pé ilasí aní Wanki amv ɔbétrá tsíá mli wá. Iníá Wanki amv trá ɔbv mli wá á, mlinati wanki amv, ménɩ owí méeta wá mli. Tsúfé ɔhá aní ɔna oklúntɔ tamabí ɔtínéá ɔyó. ³⁶ Bré anfi wanki† amv trá ɔbv mli wá á, mliho mv gyi, ménɩ mlóbwɛ wanki amv abí.”

Yudafɔ Yesu Máhogyi

Bréá Yesu lébláa amú asɔn anfi tá á, ɔlenatí yénaín. ³⁷ Iníá ɔlɔbwɛ osúna tsɔtsɔtsɔ amú ansítɔ ó á, bɔmɔho mv gyi. ³⁸ Inu léha Bulu ɔnósú ɔtáipú Yesaia asón ámúú ɔleblí tswi dodo amv léba mótɔ. Ɔbéɛ, “Ani Wíe, ma láho asón ámúú aniléblí ámvsv gyi?

Ma ani Wíe lalé mv túmi súná?”

³⁹ Mó sv bɔmetálí ho Yesu gyi, tsúfé Yesaia létrá blí ɔbéɛ,

⁴⁰ “Ani Wíe Bulu lahá bɔmedéwúun,

bómedé asón nu,

Mó sv bɔmóowun ató,

bɔmóonu asón, ménɩ bédamlí ba mí wá,

nétsa amú ilo.”

⁴¹ Yesaia lówwun Yesu numnyam. Mó sv ɔleblí asón anfi tsú mv iwi ní.

⁴² Mó ó á, Yudafɔ ahandɛ amv tsɔtsɔtsɔ bɔho mv gyi, táme bɔmele amú hógyi ɔwan. Tsúfé benya ifú aní Farisifɔ ámv bébi amú, gya amú lé amú ofiakpa.

⁴³ Tsúfé bɔtekle beɛ ahá bókánfv amú dɔn aní Bulu ɔbékanfó amú.

Yesu Asón Bulu Ɔbɔpvgyi Ahá Asón

⁴⁴ Yesu lókpɔn blí ɔbéɛ, “Megyí mí nkule ɔhagyíɔha aní ɔlɔho mli gyi déhógyi. Ɔhá ámúú ɔlɔwa mí sísí ámv é. ⁴⁵ Ɔhagyíɔha aní ɔde mí wúun dé ɔhá ámúú ɔlɔwa

† 12:36 Yesu gyi Wanki amv.

mí sísí ámu é wúun. ⁴⁶ Naba ɔyí ánfito fẹ wanki, fẹki ɔsulóv anfisv iwanki, ménì ɔhagyíɔha ání ɔlɔhɔ m̀ gyi méésin oklúntɔ. ⁴⁷ Ní ɔk̀v onú mí asón, táme omegyí m̀sú á, megyí mí ɔbéha m̀v ipón. Tsúfẹ m̀m̀eba asón ogyíkpa. Ahá nkpa ɔhókpa n̄eba. ⁴⁸ Ɔha ání okíná mí, ɔm̀ɔhɔ mí asón é b̀v asón ání b̀p̀p̀há m̀v ipón. Mí ason blíhé am̀v íbéha m̀v ipón eke tráh̄e am̀v. ⁴⁹ Tsúfẹ megyí mí onutó túm̀i n̄p̀t̀t̀í. Mí Sí l̀w̄a mí sísí. M̀l̀éha mí asón ání m̀blí, p̀v alá m̀blí m̀. ⁵⁰ Nyin ání m̀v asón ámu itehá nkpa ání itamatá. M̀v s̀v asón ání ɔt̀w̄á mí blí k̀ún n̄t̀blí.”

13

Akasípó Am̀v Ayabiasí Fwí

¹ Asa béfì Israelf̀s̀v Kats̀v̀n Nk̄e ámu gyí así á, Yesu léb̀v ání m̀v bré laf̀v̀n ání m̀d̀alì ɔyí ánfito ỳv m̀v S̀v wá. Ɔl̀d̀w̄e ahá ám̀v̀v b̀gyi m̀v kl̄e ɔsul̀s̀v n̄fì ámu alì ỳf̀v̀n m̀v owuké.

² M̀v̀a m̀v akasípó am̀v befia nt̀p̀w̄e ató ogyíkpa. Alì bré ám̀v̀t̀v á, ɔb̀v̀sám lawúna wie Simon Iskariot m̀v bi Yuda kl̀v̀nt̀v ání ɔȳ́́e Yesu ha. ³ Yesu yin ání m̀v S̀v l̀p̀v̀v t̀gyító wá m̀v íb̀t̀v. Oyin ání Bulu wá motsu ba, m̀v wá méyinkí ỳv ní. ⁴ M̀v s̀v ɔl̄e ɔl̄e íb̀v ɔl̄e ɔl̄e ám̀v̀t̀v, ɔl̀k̀v̀sú wáí m̀v atadīe tsw̄v, tsú ɔsan sába. ⁵ Ɔl̄ets̄e n̄tsu wá onuwétó, olefì así ɔde m̀v akasípó am̀v ayabiasí fwí. Ɔfwí ɔm̀áyín a, alapó m̀v osiétó ɔsan ámu tsítsi m̀v ayabiasí. ⁶ Bréá ɔl̀v̀v Simon Petro a, ɔlefíté Yesu ɔbé̄e, “Mí Wíé, f̀v ɔb̀f̀w̄v mí ayabiasí?”

⁷ Yesu léle m̀v ɔnó ɔbé̄e, “F̀v m̀v̀onv tó ánfì nd̄eb̄w̄e ánfì así séi. Ɔma asa f̀vbonu m̀v así.”

⁸ M̀v̀v Petro lébláa m̀v ɔbé̄e, “O-o! M̀méesi, af̀vfw̄v mí ayabiasí ekekekeke.”

Yesu lébláa m̀v ɔbé̄e, “Ní m̀m̀f̀w̄v f̀v ayabiasí á, f̀v m̀éenyv ogyíkpa mí wá.”

⁹ Simon Petro lébláa m̀v ɔbé̄e, “Mí Wíé, megyí mí ayabí nk̄v̄e. Wuna fwí mí íb̀v p̀v mí nwuntó é.”

¹⁰ Yesu lébláa m̀v ɔbé̄e, “Ɔhá ání alabie n̄tsu métrá hián n̄tsubíe. Mboún m̀v ayabiasí fwí pé, tsúfẹ alalín dodo. M̀lì íw̄v lalín, táme megyí m̀lì f̄́é.” ¹¹ (Yesu lébláa m̀v alì, tsúfẹ oyin ɔhá ání ɔbé̄e m̀v há. M̀v s̀v ɔl̄eblí ɔbé̄e, “Megyí m̀lì f̄́é lalín” n̄.)

¹² Bréá ɔl̀f̀w̄v am̀v ayabiasí tá á, ɔl̄elatsú m̀v atadīe wá, yinkí yétsiá ɔp̀v̀nó ámu así. M̀v̀v ɔlefíté am̀v ɔbé̄e, “M̀l̄ilánú itó ánfì nabwé há m̀lì ánfì así? ¹³ M̀l̄it̄é mí ‘Osunápó,’ m̀l̄it̄é mí ‘Owíé.’ M̀v ɔkpa ní, tsúfẹ m̀v nḡyí ní. ¹⁴ Ní mí ání nḡyí m̀lì osunápó p̀v m̀lì Wíe, nafwí m̀lì ayabiasí á, m̀m̀v̄ ilehián ání m̀lì é m̀l̀f̀w̄v m̀lì aba ayabiasí. ¹⁵ Nabwé súná m̀lì, ménì m̀l̀b̄w̄e m̀v alì ám̀v̀v nabwé m̀v há m̀lì ámu. ¹⁶ Ɔn̄kwalì nd̄e m̀lì bláa. Osúmpó ɔk̀k̀v m̀v w̄v. Alì k̄én sumb́v ɔỳp̀v m̀v ɔhá ání ɔl̀w̄a m̀v n̄. ¹⁷ Iníá m̀l̄ilabí ɔn̄kwalì anfi á, Bulu ob̀yulá m̀lì ní m̄legyí m̀sú.

¹⁸ “Megyí m̀lì f̄́é íw̄v asón nd̄eblí. Tsúfẹ nyin ahá ání nalé. Táme lehián ání Bulu asón ánfì íbéba m̀t̀t̀. Asón ámu ɔbé̄e, ‘Ɔhá ám̀v̀v m̀v m̀v̄v̄v anid̄e íb̀v wa ɔl̄ep̄t̀v ámu lakúsú líí m̀sú.’ ¹⁹ Nd̄e m̀lì bláa séi asa íba, ménì ní íbá á, m̀l̀h̄v m̀v gyí ání mígyí ɔhá ám̀v̀v m̀b̄́e nḡyí ámu n̄. ²⁰ Ɔn̄kwalì nd̄e m̀lì bláa. Ɔhagyíɔha ání ɔlɔhɔ ɔhá ání n̄w̄a sumb́v lah̄v m̀. Alì k̄én ɔhagyíɔha ání ɔlɔhɔ m̀v lah̄v mí Sí ámu ɔl̀w̄a mí sísí ámu é ní.”

Yesu L̄e Há

(Mateo 26:20-25; Marko 14:17-21; Luka 22:21-23)

²¹ Bréá Yesu léblí asón ánfì tá á, asón ihíe de m̀v háan m̀v kl̀v̀nt̀v. M̀v s̀v olowunáa kpa m̀v tati ɔbé̄e, “Ɔn̄kwalì nd̄e m̀lì bláa, m̀l̄it̄v ɔk̀v̄e ɔbé̄e mí há.”

²² Akasípó am̀v b̄ekp̄el̄é k̄v aba ansító, tsúfẹ b̀m̄eyín am̀t̀t̀v ɔm̀v̄v ɔde.

²³ Akasípó am̀v̄v ɔk̀v̄elá otsie mantáa Yesu, gyí ɔm̀v̄v Yesu t̄ehíe dwé ní. ²⁴ M̀v s̀v Simon Petro l̀v̀bun m̀v ansíbi ɔbé̄e, ɔf̄ite m̀v ɔhá ání ɔbé̄e m̀v há.

²⁵ Múú akasípú amu léyinkí kpísá Yesusu, fité mu obéé, “Mí Wíé, ma obéle fú há?”

²⁶ Yesu lébláa mu obéé, “Ohá ámúú nébia bodobodo, púdá oputsútó há ámu gyí mu ni.” Inu olebia bodobodo púdá oputsútó há Yuda, ogyi Simon Iskariot mu bi. ²⁷ Olenya hɔ mú alí, ɔbunsám lówie mutɔ. Mú su Yesu lébláa mu obéé, “Bwe tóá fɔdekléá fóbwe sasa!” ²⁸ Ahá ámúú butsie ɔpónó ámu así ámutɔ ɔkoku mébi tóá svá Yesu lébláa mu asún ánti. ²⁹ Amótó aku buki beé, Yuda gyí amú sikasu ɔkípu. Fíali Yesu dé mu bláa obéé, ɔyóhɔ atóá bɔpɔgyi nke ámu, ntéé ɔpú tɔku ya ahíánfɔ.

³⁰ Yuda lénya hɔ bodobodo amu alí, ɔledali. Owí latá alí bré ámu.

Mbla Pɔpwe

³¹ Yuda lénya dáli obuto inu alí Yesu lébli obéé, “Bréá Mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánti numnyam bélin ɔwan ní. Bulu ɔbótsɔn misu lé mu numnyam ɔwan. ³² Ní ɔtsɔn misu lé mu numnyam ɔwan á, alí kén ɔbótsɔn mu iwísu lé mí numnyam ɔwan ní. ɔbówa mí numnyam inu. ³³ Mí abí, mméetrá tsiá mli wá, wá ɔpá. Mlódunká mí. Alí ámúú nébláa Yudafɔ ahande amu mbéé, ‘Mliméetalí ba ɔtínéá nɔyó ámu’ a, alí kén nde mli bláa mli é ní. ³⁴ Mbla pɔpwe ndewa há mli mbéé, mlidwe aba. Alí ámúú nɔdwe mli ámu a, alí kén mli pú ɔdwe ámu dwe mli aba ní. ³⁵ Ní mlidé aba dwe á, ibósuná ahá fée ání mí akasípú mligyí.”

Petro ɔbóswí ɔbéé Mɔmeyín Yesu

(Mateo 26:31-35; Marko 14:27-31; Luka 22:31-34)

³⁶ Simon Petro léfité Yesu obéé, “Mí Wíé, nkónu fɔyó?”

Yesu léle mú ɔnó obéé, “ɔtíné ámúú nɔyó ámu a, fɔméetalí buo mi yó inu séi. Táme ɔma a, fóbobuo mi.”

³⁷ Petro léfité mu obéé, “Mí Wíé, ntogyi só mméetalí buo fu séi. Nówu fú su!”

³⁸ Yesu léfité mu obéé, “Fówu mí su? ɔnɔkwali nde fú bláa. Fóswí pú ibi wá ogyá tse sa fee fɔmeyín mí asa bate obéle ɔnó.”

14

ɔsí Amu Wá ɔkpa

¹ Yesu lébláa mu akasípú amu obéé, “Opúni mátsií mli. Mli hɔ Bulu gyi, amlihɔ mi gyi. ² Otsiákpá tsɔtsɔtsɔ bu mí Sí wóyító. Ní otsiákpá ma inu á, tekí mmebláa mli mbéé neyéla inu yáí mli. ³ Ní nɔyó yéla otsiákpá amu yáí mli tá á, néyinkí bá bekpa mli yáa mí iwí wá, méní mlétsiá ɔtínéá mbu. ⁴ Mliyín ɔkpa ání ida yo ɔtíné ámúú nɔyó.”

⁵ Inu Toma léfité mu obéé, “Mí Wíé, anímeyín ɔtínéá fɔyó, nkáli abóbwe abébi ɔkpa ámu?”

⁶ Yesu léle mú ɔnó obéé, “Mígyí ɔkpa ámu, ɔnɔkwali amu pú nkpa ámu. ɔhaa méetalí yó mí Sí ámu wá, nkéti alatsɔn misu. ⁷ Ní mliyín mi lélé á, tekí mlilabí mí Sí ámu é. Táme séi mú mlilawun mu, mlilabí mu é.”

⁸ Filipino lébláa mu obéé, “Aní Wíé, suna aní fú Sí ámu. Mú kpán tsɔ aní.”

⁹ Yesu léfité mu obéé, “Filipo! Mbu mli wá dodoodo. Mú su fɔmɔkúbí mí? ɔhagyíɔha ání alawun mi kí lawun mí Sí ámu. Ntogyi só fúdeblí fee, nsúna mli ɔsí ámu? ¹⁰ Fɔmohogyi ání mbu mí Sí ámutɔ, mu é ɔbu mutɔ? Asún ánti nde mli bláa anfi motsú mí onutó wá. Mboun mí Sí ámúú ɔbu mutɔ ámu dé mu agyómá yo. ¹¹ Ní nde mli bláa mbéé, mbu mí Sí ámutɔ, mu é ɔbu mutɔ á, mli hɔ mi gyi. Ní mlimóhɔ asún ámu su gyi óó á, ofúla amúú ndebwe ámu su mli hɔ mi gyi. ¹² ɔnɔkwali nde mli bláa. ɔhagyíɔha ání ɔlɔhɔ mi gyi a, ɔbóbwe itóá ndebwe. ɔbóbwe mú don mí klé, tsúfé mí mú nɔyó mí Sí ámu wá. ¹³ Nóbwe tógyítóá mlókólí mí idátó há mli, méní nówa mí Sí ámu numnyam. ¹⁴ Ní mlókólí tógyító mí idátó á, nóbwe mú.”

Ἰηε Wankihé Amv Iba

¹⁵ “Ní mlitədwé mí á, mlégyi mí mblasu. ¹⁶ Nókulí mí Sí, əbópu Ɔma Ɖlípó bambá sísí mli, əbéba betsiá mli wá bré fée. ¹⁷ Mvgyí Ɖηε Wankihé. Mutósúná ənakwali ání ibu Bulutə. Ɖyító ahá buméetalí hə mv, tsúfé bumədé mv dunká. Buméebi mv é, táme mli mó mliyin mv, tsúfé əbu mli wá, obétsiá mlitə.

¹⁸ “Mméesi mli tswi fé awumbi. Néyinkí bá mli wá. ¹⁹ Ulasí kpalobí əyító ahá bumétrá wun mi, táme mli mó mlówwun mi. Iníá mbu nkpa su á, mli é mlétsiá nkpa. ²⁰ Ní εke ámv ifon a, mlébi ání mbu mí Sí ámvə. Mli é mliəbu mitə fé alí ámvú mí é mbu mlitə ámv.

²¹ “Ahá ání bude mí mblasu gyí a, amúgyí mí adwepó ní. Ɖhagyíəha ání ətədwé mí á, mí Sí əbədwe mv. Mí é nódwe mv, lé mí iwí əwan súná mv.”

²² Múu Yuda (megyí Yuda Iskariot) léfité mv əbéε, “Mí Wíε, ntogyi sú aní nkule pé féε iwí əwan súná, megyí əyító ahá fée?”

²³ Yesu léε mó ənə əbéε, “Ní əku dé mí dwe á, əbóbwe dínká mí atosunáhəsv. Mí Sí əbədwe mv. Mía mí Sí ámv nyə abéba betsiá mv wá. ²⁴ Ɖhá ání ətamadwé mí əməəbwe dínká mí atosunáhəsv. Asón ánfí ndeblí mlidénu ánfí motsú mí onutó wá. Mí Sí lówa mí, mv wá itsú.

²⁵ “Nde mli asón ánfí bláa, séi ánfí mbu mli wá. ²⁶ Táme Ɖma Ɖlípó, ogyi Ɖηε Wankihé amúu mí Sí əbəpəsisí mí idátó ámv obósuná mli tógyító. Ɖbékaín mli asóngyiasón ání nebláa mli.

²⁷ “Iwilwii nde mli ha! Napó mí iwilwii há mli. Megyí mó amúu əyítófo butehá ámv odu. Mli máha opúni itsii mli. Ifú é mákítá mli. ²⁸ Nabláa mli bətsəv mbéε, ndenatí, táme néyinkí bá mli wá. Ní mlitədwé mí á, tekí mlénya ansigyí ání nəyó mí Sí wá, tsúfé ədov mli. ²⁹ Nde mli ínı féε bláa yai, ménı ní íbá mótó á, mlóhogyi. ³⁰ Mméétrá tói yó nkpa, tsúfé əyísú ogyípó ámv əbá. Ɖma túmi mísó.

³¹ Ntonú mí Sí əme, ménı əyítófo bəbi ání ntədwé mv.

“Mlikəsv anatı.”

15

Wán Oyí Onutó

¹ Yesu léblí əbéε, “Mígyí wáın ifla onutó. Mí Sí gyí mó ədópu. ² Bámbigyibámbiá ibu mí iwí, itamaswíé á, ətekpálí mó tsítsá. Táme kugyíkəwá itoswíé á, ətelá mó wankláán, ménı íbəswie tsətsəətsə dvn. ³ Mí atosunáhé ánfí mlílanú ánfí sv mli iwí latın dodo. ⁴ Mlitsia mító, mí é antsia mlitə. Bámbi kukukə méetalí swíé abí, nkéti itsa mó oyísú brégyibré. Alí kén mli é mli méetalí swíé abí, nkéti mliəbu mitə ní.

⁵ “Mígyí wáın ifla ámv. Mli gyí mó abámbi. Ɖhá ání əbu mitə, mí é mbu mvə obəswie abí tsətsəətsə, tsúfé mli méetalí bwé tətəətsə tsəv mí əma. ⁶ Ɖhagyíəha ání ometsie mitə gyí fé bámbiá bakpálí mó bun, íbəwuli, békpa mó wá ogyá. ⁷ Ní mlitsie mitə, mí asón é ibu mlitə á, mléfité mí Sí tógyítóá mlidéklé, əbéha mli. ⁸ Ní mloswíé abí tsətsəətsə á, íbəwa mí Sí numnyam. Mó obósuná ání mí akasípó mli gyí ní. ⁹ Alí amúu mí Sí tədwé mí ámv a, alí kén mí é ntədwé mli ní. Mlitsia mító, ménı nódwe mli yó. ¹⁰ Ní mlegyi mí mblasu á, nódwe mli yó, fé alí amúu mí é ntegyi mí Sí mblasu, ətədwé mí yó ámv.

¹¹ “Nabláa mli asón ánfí fée, ménı ansigyí amúu ibu mitə ámv bətsiá mlitə. Fówun ansí bəgyi mli wankláán. ¹² Mbla ání ndepohá mli gyí; mli dwe aba fé alíá ntədwé mli. ¹³ Ɖdwe kukə mədún ání əku obəwu mv nyawie nwunsu. ¹⁴ Ní mlegyi mí mblasu á, mí anyawíε mli gyí. ¹⁵ Mméétrá ti mli mí asúmpó. Tsúfé osúmpó méyín tóá mv wie dəbwe. Nde mli mí anyawíε, tsúfé nabláa mli tógyítóá nonu tsú mí Sí wá. ¹⁶ Megyí mli léε mí. Míléε mli yái mbéε, mli yəə amliyoswie abíá íbətsiá bré fée, ménı mí Sí əbéha mli tógyítóá mlókulí mv mí idátó. ¹⁷ Mbla ání ndewa há mli gyí, ‘Mli dwe aba.’

Ahá Bólu Mli

¹⁸ “Ní òyító ahá bɔde mli lu á, mlikaun ání mí begyankpá lú. ¹⁹ Ní òyító ahá mligyí a, teki òyító ahá bódwe mli fé amó abí. Táme nalé mli tsú òyítófɔtɔ, su mli má amótó. Iní su òyítófɔ butolú mli ní. ²⁰ Mlikaun asón amóú nebláa mli mbéé, ‘Osúmpó òkoku módɔn mu wie’ amusu. Ní ahá bɔdin mísó a, mli é bédunká mli su. Ní begyi mí asónsú á, mli é bégyi mli asónsú. ²¹ Táme míbó mli, su bópu iní féé gyi mli, tsúfé bɔmeyín òhá amóú òlɔwa mí ámu. ²² Ní mməkóbláa amó asvansu á, teki buma ipón kuku gyí. Táme séi ánfí mú buma ònó lé. ²³ Òhagyíòha ání otolú mí tolú mí Sí é. ²⁴ Nabɔbwe agyómá ání òhaa mókóbwé mú odu kí amótó. Ní bɔmɔpu amó ansibi wun mú á, teki Bulu mééha amó ipón. Bowun tóá nɔbwe asa bɔde mía mí Sí lu. ²⁵ Ilehián ání íbéba alí, méní asón amóú bɔwanlín wá amó Mblatɔ bɛɛ, ‘Bolu mí kpaali’ ámu íbéba mótó.

²⁶ “Nówa Òma Òlípó obótsu mí Sí wá bá. Mɔgyí Òje Wankíhé amu. Mɔtósúná ònəkwalí ání íbu Bulutɔ. Obégyi mí íwí adánsíe. ²⁷ Mli é mlégyi mí íwí adánsíe, tsúfé mli latsíá mí wá tsú bréá nefi ató suná así.

16

¹ “Nabláa mli asón anfi féé, méní mli méeɔɔɔda hógyitɔ. ² Yudafɔ ahande bégya mli lé amó ofiakpa. Bré ku kóráá íbéba ání ahá bómo mli, súsú bɛɛ Bulu agyómá bɔdeyo. ³ Bópu iní gyi mli, tsúfé bɔməkóbí mí ntée mí Sí ámu. ⁴ Táme nabláa mli asón anfi, méní ní íbá á, mlékaín ání nebláa mli yáí.

Òje Wankíhé Gyumagyihe

“Mməkósí bláa mli asón anfi, tsúfé mbu mli wá. ⁵ Táme séi nde mli bláa, tsúfé nɔyó òhá amóú òlɔwa mí sísí ámu wá. Táme mli tɔ òkoku méfité mí òbée, ‘Nkónó fɔyó.’ ⁶ Iníá nabláa mli asón anfi su á, awirehɔ lahíe kítá mli. ⁷ Táme nde mli ònəkwalí bláa. Òkláa lawá mli ogyá ání nɔyó. Tsúfé ní mməyo á, Òma Òlípó amu òmééba mli wá. Táme ní nɔyó á, nɔpu mu sísí mli. ⁸ Ní òbá á, òbéle súná òyító ahá ání lakpanbwe su bafwí, òbéle tóá igyi Bulu yilébwe pú mu asóngyí é súná amó. ⁹ Bébí ání mísó máhogyi igyi lakpan. ¹⁰ Bébí tóá igyi Bulu yilébwe, tsúfé nɔyó mí Sí wá, mli méeétrá wun mí ekekeke. ¹¹ Bébí tóá igyi Bulu asóngyí, tsúfé Bulu lahá òbunsám, ogyi òyísú ogyípó amu ipón dodo.

¹² “Mbu asón tsɔtsɔtsɔ ání nébláa mli, táme mli méeetalí nú mú féé así séi. ¹³ Òje Wankíhé amu tósúná ònəkwalí ání íbu Bulutɔ. Ní òbá á, òbéle asón ání igyi ònəkwalí féé súná mli. Tsúfé megyí mu onutɔ túmitɔ òbótɔí, mbóun òbéblí asón kugyíkɔá olonu. Òbébláa mli múá íbéba é. ¹⁴ Òje ámu òbówa mí numnyam, tsúfé òbébláa mli asón ání nteblí. ¹⁵ Tógyítá mí Sí búu a, mí bú. Mú su nabláa mli mbéé, Òje ámu òbébláa mli asón ání nteblí ní.

Akasípó Amu Awirehɔ Pó Ansigyí

¹⁶ “Ílasí kpalobí mli méeétrá wun mí, táme imóowa òpá kuku mlélawun mí.”

¹⁷ Akasípó amutɔ aku befíté aba bɛɛ, “Ngya ntɔ asón ní? Òbéé, Ílasí kpalobí, animéeétrá wun mu, táme imóowa òpá kuku, abélawun mu. Òdeblí é òbéé, ‘Nɔyó mí Sí wá?’ ¹⁸ ‘Ílasí kpalobí’ ánfí así mé? Anímédé asón ánfí òdeblí ánfí así nu.”

¹⁹ Yesu lébí ání akasípó amu bɔdeklé abufíte mu asón amutɔ. Mú su òlebláa amó òbéé, “Blí ndeblí mbéé, ílasí kpalobí mli méeétrá wun mí. Táme imóowa òpa kuku mlélawun mí. Iní mli dé aba fité ní? ²⁰ Ònəkwalí nde mli bláa. Mlósu kpisíí, táme òyító ahá mú bénya ansigyí. Mlégyi awirehɔ, táme mli awirehɔgyí amu íbéba bemlí ansigyí. ²¹ Ní íkwú de òtsí dwíín á, ahómítí tekítá mu, tsúfé mu íwíwíwí wúunbí lafun. Táme onyákwií tá pé òtetan mu íwíwíwí amusu, tsúfé ansí de mu gyí ání makwíí obí wá òyító. ²² Alí kén igyi há mli ní. Ahómítí de mli séi, táme nélawun mli. Mú su mléhié nyá ansigyí ání òhaa méetalí ká mli itin.

²³ “Alí eke ámu a, mliméetrá kulí mí tótótó. Onəkwalí nde mli bláa. Tógyítá mlókulí mí Sí mí idátó a, obéha mli. ²⁴ Bətu nde mlimókófité tótótó mí idátó. Mlifite, obéha mli, méní íbéhié wá mli ansigyí.

Yesu Ɔyísó Gyl

²⁵ “Nde mli asón ánfí bláa ayébisu, táme bré ku béba, mméetrá tóí ayébisu. Nówuná kpa mí Sí asón tati súná mli. ²⁶ Tsú bré ámusu póya a, mlókulí mí Sí ámu ató mí idátó. Mmedéblí mbéé, mí obókulí mu ató há mli. ²⁷ Tsúfé mí Sí ámu onutó tədwe mli. Ɔtədwe mli, tsúfé mlitədwe mí, mlilahogyi ání notsú mu wá. ²⁸ Mí Sí wá notsu ba ɔyító. Séi á, ndeyinkí tsú ɔyító nɔyó mí Sí ámu wá.”

²⁹ Inu akasípó amu bebláa mu beé, “Ehéen! Séi mó á, fotráa fomédétóí ayébisu. ³⁰ Séi mó anlabí ání foyin tógyító. Mó su mehián ání ohaa obétrá fité fú asvansu. Iní lahá anlahogyi ání lélé fotsú Bulu wá.”

³¹ Yesu léfité amó obéé, “Séi mó mlilahogyi? ³² Bré ku íbá. Ifəvən ta, mlédasáín. Mlito okugyíaku obóyɔ mu otsukpá sí mí. Táme iméesi mí nkole, tsúfé mí Sí ámu bu mí wá. ³³ Nabláa mli asón ánfí féé, méní mlótsɔn misu nyá iwilwii. Mlówun iwɔsɔn ɔyí ánfíto, táme mliwa klɔn, tsúfé nagyí ɔyísó dodo!”

17

Yesu Lóbɔ Mpáí Mv Akasípó Nwunsu

¹ Yesu léblí asón ánfí tá, olotsu ansí fúá kí ɔsúsó bó mpáí obéé, “Oo mí Sí, bré lafəvən. Wa mí numnyam, méní mí é nówá fú numnyam. ² Tsúfé feha mí túmi ahá féésó, ání nháa ahá ání feha mí féé nkpa ání itamatá. ³ Nkpa ání itamatá ámu gyí, bubí fú Bulu Onəkwalipu ɔkukónó ɔkule pé ánfí, abubi mí Yesu Kristo ánfí fəpɔsísí ɔyító ánfí. ⁴ Nawá fú numnyam ɔsulóv ánfí, tsúfé namó agyómá ámú fəpɔhá mí ámu féé onó. ⁵ Mí Sí! Wa mí numnyam fú ansító nya, fé alí ámú mbu mó fú wá yáí asa fəbwe ɔyí ámu.

⁶ “Nalé fú súná ahá ámú fele ɔyító há mí ámu. Fóbú amó, fəpɔ amó há mí, bagyi fú asónsú. ⁷ Séi babí ání tógyítá mbu itsú fú wá. ⁸ Tsúfé nabláa amó asón ání fəpɔhá mí féé, banú. Babí ání lélé fú wá notsú, bahogyi ání fólówa mí.

⁹ “Nde fú kokóli ha amó. Megyí ɔyító ahá féé nde mpáí bə há. Mbóún ahá ámú fəpɔhá mí ámu, tsúfé fóbú amó. ¹⁰ Mí klé igyi fú klé, fú klé é igyi mí klé. Fatsɔn amósú lé mí numnyam ɔwan. ¹¹ Nebá fú wá séi. Mméetrá tsiá ɔyító, táme amó mó bubu ɔyító. Mí Sí Wankíhé, pu fú idá ámú fəpɔhá mí ámu túmi kí amósú, méní bóbwe kole fé alí ámú mía fonyɔ anigyí kole amu. ¹² Bréá mbu amó wá á, nekítá amó wankláán, idá ámú fəpɔhá mí ámu túmitə. Nele ansí kítá amó wankláán. Mmeha amótó ɔkuku mófwi, dɔn ɔmɔamóú ida yaí ání obéhi ámu, féki Bulu asɔn wanlínhé amu íbéba mótó. ¹³ Nebá fú wá séi. Táme bré ánfí ntráa mbu ɔyító nfi nde asón ánfí blí, méní bénya ansigyí fé alí ámú mí é mbu ansigyító amu. ¹⁴ Nabláa amó asón ámú febláa mli ámu. Mó su ɔyító ahá bode amó lu, tsúfé butráa bumegyí ɔyítófo, fé alí ámú mí é mmegyí ɔyítóyín amu. ¹⁵ Mmedéblí mbéé, fuléé amó le ɔyító. Mbóún mbéé fókí amósú wankláán, méní bumóowie lalahe obwepó* ámu íbitə. ¹⁶ Alí ámú mmegyí ɔyítóyín ngyi ámu a, alí amó é bumegyí ɔyítófo ní. ¹⁷ Fú asón ámu gyí onəkwalí. Tsɔn mósú afəpɔ amó bwe fú klé. ¹⁸ Alí ámú fəwa mí sísí ɔyító ámu a, alí mí é nawá amó sísí ní. ¹⁹ Amó su nəpɔ iwí há fú, méní amó é bótɔn onəkwalí amusu mlí fú klé.

²⁰ “Megyí mí akasípó amu nkole nde mpáí bə há. Mbóún ahá ání bótɔn amó atosunáhésu hə mli gyi féé ndebə há. ²¹ Nde mpáí bə mbéé, amó féé bubwéé kole. Mí Sí, alí ámú fəbu mitə, mí é mbu fəto ámu a, ha amó é abɔtsia anitə alí kén, fówun ɔyító ahá bóhogyi ání fólówa mí sísí ɔyító. ²² Nawá ahá ánfí numnyam

* 17:15 Ɔbunsám gyí lalahe obwepó.

amóú fowa mí ámu, ménì bóbwe kule fé alíá ntsu tamatsun míá fonyo nsiné. ²³ Mbu amótó fé alíá fubu mito, ménì bóbwe kule, ntsu móatsun amó nsiné. Ní íbá alí á, oyító ahá bébì ání fúlówa mí, futòdwé amó fé alí amóú futòdwé mí ámu.

²⁴ “Mí Sí! Ndeklé mbéé ahá amóú fopuhá mí ámu bétsiá mí wá otíné amóú mbu amu. Fówun bówun numnyam amóú fowa mí ámu. Tsúfé futòdwé mí asa fóbwe oyí. ²⁵ Mí Sí Yilé obwepó! Oyítófo bomebì fú, táme mí mu nyin fu. Ahá ánfì é buyin ání fúlówa mí sísí oyító. ²⁶ Nele fú súná amó. Nétrá le fú súná amó. Fówun odwe amóú futòdwé mí ámu itsia amótó, ménì mí é nétsiá amótó.”

18

Yesu Kitá

(Mateo 26:47-56; Marko 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹ Yesu lóbó mpái ánfì tá á, mva mu akasípó amu benatí yótsun Kidron tsonkolitò wíé ndobii kotò. ² Yuda amóú òlele Yesu há ámu é yin ndobii amotò, tsúfé Yesu mva mu akasípó butetsiá yéfia inu. ³ Mó su Yuda lékpa Romafò isá akópó pú Bulu otswékpa agyópu akúá Bulu igyí ahapó dehen pú Farisifò bowa, bəyó inu. Bude mbia, nkandíe pú akotó. ⁴ Iníá Yesu yin tóá íbá musu su á, òledali fia amó, fité amó obéé, “Ma mlidédunká?”

⁵ Bele mú onó beé, “Yesu Nasaretyin amu.”

Yesu lébláa amó obéé, “Mí ní.”

(Yuda amóú ode mu le há ámu é líí amó wá inu.) ⁶ Bréá Yesu lébláa amó obéé, “Mí ní!” á, besankí yédida lalá kpla. ⁷ Yesu lélafité amó obéé, “Mbéé, ma mlidédunká?”

Bebláa mu beé, “Yesu Nasaretyin amu.”

⁸ Yesu lébláa amó obéé, “Nakó bláa mli mbéé, mí ní. Mó su ní mí mlidédunká mú á, mliha ahá ánfì abonati.” ⁹ (Òlebláa amó alí, ménì asún amóú òleblí ámu íbéba mótó. Obéé, “Ahá amóú fopuhá mí ámutò okuku mófwi.”)

¹⁰ Inu á, Simon Petro dé adayí iya anyo, òlebití mú lé, kpá Bulu igyí ahapó dehen osúmpó gyopi isu. Osúmpó amu idá gyí Malkus. ¹¹ Yesu lébláa Petro obéé, “Sankia fú adayí wa mú ofletò! Imehián ání nówun iwosin ání mí Sí lahá mí obéé nwúun lóó?”

Yesu Kpa Ya Hana

(Mateo 26:57-58; Marko 14:53-54; Luka 22:54)

¹² Inu isá akópó ámu, amó ohande pú Bulu otswékpa agyópu amu bekítá Yesu, klí mu íbì. ¹³ Begyankpá kpá mu ya Kaiafa mu sia Hana. Kaiafa gyí Bulu igyí ahapó dehen ofi ámutò ní. ¹⁴ Mólébláa Yudafò ahande amu obéé, íbu aléá obakóle obówu ahá féé nwun su ní.

Petro Lékiná Yesu

(Mateo 26:69-70; Marko 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵ Simon Petro mva akasípó bambá bobuo Yesu. Bulu igyí ahapó dehen amu yin akasípó bambá ánfì wankláán. Mó su olobuo Yesu bitíwíé Bulu igyí ahapó dehen amu wóyító. ¹⁶ Táme Petro mú lési òlí wóyí ámu onó. Okasípó bambá ánfì óyin Bulu igyí ahapó dehen anfi lédalí yébláa otsibi okúá ode wóyí ámu onó gyo, òlekpa Petro ba wóyí ámutò. ¹⁷ Otsibi amu léfité Petro obéé, “Megyí oyin ámu akasípó amutò oku fúgyi?”

Petro léle mú onó obéé, “Èkekèeke. Mma amótó.”

¹⁸ Atsalì bu inu. Mó su asúmpó pú agyópu amu bədudá ogyá, bulí mú asi. Petro é léyelí amó wá, ode ogyá ámu núu.

Bulu Igyí Ohapó Dehen Léfité Yesu Asún

(Mateo 26:59-66; Marko 14:55-64; Luka 22:66-71)

19 Bulu igyí ÷hapó ÷ehen amu léfité Yesu asón, tsú mu akasípó pú mó atosunáhé iwí. ²⁰ Yesu léle mó ÷nó ÷béé, “Ahá ansító nelí blí mí asón fée. Netsiá súná ató Yudafó ofiakpa pú Bulu ÷swékpa, ÷tínéá ahá fée butefia. Mmèblí asvansu ñáintó. ²¹ Ntogyi só fúde mí asón ánfí fité. Fite ahá ání bonu asón ání neblí. Amó yín asón ání neblí.”

²² Bréá Yesu léblí asón ánfí á, inu agyópu amoto ÷kuleá ÷lí mantáa mu léda mu isuto, fité mu ÷béé, “Alí féle Bulu igyí ÷hapó ÷ehen asón ÷nó ní?”

²³ Yesu lébláa mu ÷béé, “Ní nablí asokpan á, le mó blí ÷hagyí÷ha onu. Táme ní ÷nòkwali nablí á, ntogyi su fúde mí da?”

²⁴ Yesu trá ÷da ÷fétó ÷hande Hana lópu mu sísí Bulu igyí ÷hapó ÷ehen Kaiafa.

Petro Létrá Kind Yesu

(Mateo 26:71-75; Marko 14:69-72; Luka 22:58-62)

²⁵ Simon Petro trá ÷lí ogyá ámu asi, ÷ku léfité mu ÷béé, “Megyí oyin ánfí akasípó amoto ÷kule fugyi?”

Petro lóswí ÷béé, “Èkekèeke. Mma amótó!”

²⁶ Bulu igyí ÷hapó ÷ehen amu osúmpú ÷ku, ogyi ÷há ámó Petro lékpa mu isu kule amu mu pio léfité Petro ÷béé, “Megyí fúa munya nowun ndobii amoto ní?”

²⁷ Petro létrá swí pú ibi wá ogyá. Inunu bate lóbon.

Yesu Kpa Ya Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marko 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸ Oyi kehe bake-bake a, bekpa Yesu tsú Kaiafa wóyító ya Roma ÷hande ání ÷de Yudea ÷máso gyí wóyító. Yudafó ahande amu bumedékléá bópu ifin da iwí. Mú su bomebitiwíé wóyító inu. Tsúfé bodekléá béki ání amó iwí letin, méní bétalí gyi Israelfosu Katsun Nke ámu.* ²⁹ Mú alí su Pilato lédalí ba kpankpá befité amó ÷béé, “Amansu mlibu blí tsú oyin ánfí iwí?”

³⁰ Bebláa mu beé, “Ní ÷há ánfí mókóbwé lakpan á, tekí animékpa mu ba fu.”

³¹ Pilato lébláa amó ÷béé, “Mómó mlíkpa mu ya, amliyeyi mu asón mli mbla ÷nó.”

Yudafó ahande amu bele mó ÷nó beé, “Animá ÷kpa mó ÷ha.” ³² (Asón ánfí léba mótó, méní asón ámó Yesu léblí tsú mu lowu ání obówu iwí ámu íbéba mótó.)

³³ Inu Pilato léyinkí wíé wóyító. Mú ÷leti Yesu, fité mu ÷béé, “Fúgyí Yudafó owíe amu ní?”

³⁴ Yesu léle mó ÷nó ÷béé, “Fú onutó ason fitéhé igyi, ntée aku lábláa fu mí iwí asón?”

³⁵ Pilato léle mó ÷nó ÷béé, “Yudayin ngyi? Fú onutó ahá pú Bulu igyí ahapó ÷ehen lékpa fú ba mi. Nto fabwé?”

³⁶ Yesu lébláa mu ÷béé, “Megyí oyi ánfito nde iwíe gyí. Ní oyi ánfito á, tekí mí abúopu bókó ho mi. Bómécha bómóopu mí wá Yudafó ahande ibito, táme megyí oyi ánfito nde iwíe gyí!”

³⁷ Pilato léfité mu ÷béé, “Mómó yéé owíe fugyi á?”

Yesu léle mó ÷nó ÷béé, “Onòkwali fablí fée Owíe ngyi. Mí á, bəkwí mí neba oyi ánfito ání mbá ambegyi onòkwali amu iwí adánsie. ÷hagyí÷ha ání ogyi Onòkwali amu klé teyaa asu nú mí ÷me.”

³⁸ Pilato léfité mu ÷béé, “Nto gyí onòkwali amu?”

Pilato Léha ÷kpa ÷béé Bómó Yesu

(Mateo 27:15-31; Marko 15:6-20; Luka 23:13-25)

Pilato léblí asón ánfí tá á, ÷letrá dalí yo Yudafó ámu wá wóyí ÷nó inu. ÷lebláa amó ÷béé, “Mmókówun lalahé kukukúá nópohá oyin ánfí ipón. ³⁹ Táme mli amándié ÷nó á, ntesí obu ÷dipó ÷kule há mli Katsun Nke kugyíkuto. Mlidéklé mlíaa, nsii Yudafó Owíe anfi ha mli?”

* **18:28** Ní fowíé ÷há ání omegyí Yudayin wóyító a, ifin lada fu.

40 Bɔ̀kplɔ̀n lɛ mɔ́ ɔ̀nɔ́ bɛɛ, “Èkɛkɛkɛ! Megyí mv. Si Baraba ha anɪ.” (Ogyo otswapú Baraba é gyí).

19

1 Inu Pilato léha bekpa Yesu ya, yépití mv ató wankláán. 2 Isá akɔ̀pú ámv bɔ̀lo obungyo-awu, bwé mɔ́ owíepa bun mv nwun, bɔ̀wa mv ligá pɛpɛ kv. 3 Inu benatí bwé mv ahinlá bɛɛ, “Yudafɔ Owíe, fú nkpasu ɔ̀nlɪnsu!” Fówun badá mv ɪsɔ̀tɔ kpa.

4 Pilato létrá dali yɔ́ wóyí ɔ̀nɔ́ mv yébláa amó ɔ̀béɛ, “Nakpá mv neba mli, amliwun ání mmɔ̀kɔ̀wun lalahɛ kɔ̀kɔ̀ mv ɪwi.” 5 Bréá Yesu lédali ba a, obungyo-awu ipa ámv bun mv nwun, ɔ̀bɔ̀wa ligá pɛpɛ amv. Pilato lébláa amó ɔ̀béɛ, “Mv nɪ!”

6 Bulu igyí ahapú dɛhɛn pɔ́ Bulu ɔ̀tswékpa agyópv amv benya wun mv pé, bɔ̀sɔ̀rá okitikíti blí bɛɛ, “Da mv manta oyikpalíhɛsu! Da mv manta oyikpalíhɛsu!”

Pilato lébláa amó ɔ̀béɛ, “Mli onutó mlikpa mv ya, amliyɛda mv manta oyikpalíhɛsu. Mí mɔ́ mmɔ̀kɔ̀wun lalahɛ kɔ̀kɔ̀ mv ɪwíá nɔ̀pɔ̀há mv ipɔ̀n.”

7 Yudafɔ ámv bebláa mv bɛɛ, “Anɪ mbla ɔ̀nɔ́ á, ilehián ání obówu. Tsúfé ɔ̀leblí ɔ̀béɛ, Bulu mv Bi mvgyi.”

8 Bréá Pilato lónu asón ánfɪ á, ifú létrá kitá mv tsía mótó. 9 Oleyinkí yó mv wóyító yéfité Yesu ɔ̀béɛ, “Nkónó fotsú?”

Támɛ Yesu mékpla mv. 10 Mɔ́ sv Pilato léfité mv ɔ̀béɛ, “Fɔ̀mɛékplá mí? Fɔ̀meyín ání mbv túmiá nétalí sí fú ntéɛ nétalí há beda fú mántá oyikpalíhɛsu mɔ́ fú?”

11 Yesu léle mɔ́ ɔ̀nɔ́ ɔ̀béɛ, “Ní megyí Bulu léha fú ɔ̀kpa á, tekɪ fɔ̀ma túmi kɔ̀kɔ̀ mɪsɔ́. Inɪ sv ɔ̀há ámvú ɔ̀lɔ̀pv mí wá fú ɪbɪtɔ́ ámv lakpan dɔ̀n fú klé.”

12 Pilato lónu asón ánfɪ á, olekle osi Yesu. Támɛ Yudafɔ ámv bɔ̀sɔ̀rá okitikíti kóklókóú blí bɛɛ, “Ní fesi ɔ̀há ánfɪ á, mómó megyí Roma owíe dɛhɛn* mv nyawie fɔ̀gyi. Tsúfé ɔ̀hagyíɔ̀ha ání ɔ̀blí ɔ̀béɛ owíe mvgyi á, alakósó líí Roma owíe dɛhɛnsu!”

13 Bréá Pilato lónu asón ánfɪ á, ɔ̀lekpa Yesu dáli ba kpankpá, tsía mv asóngyí obiá ání itsie ɔ̀tɪnekɔ̀vá bɔ̀pv abwi bwé mv, butɛtí mv “Abwitɔ́” sv. (Butɛtí mv “Gabata” Hebri ɔ̀blítɔ́.) 14 Èkɛ ámv igyi ogyá ɔ̀dɔ̀dáké há Israelfɔ̀sv Katsɔ̀n Nkɛ. ɪbɔ̀bwe fé ɔ̀pa dódúanyɔ̀tɔ́ á, Pilato lébláa Yudafɔ ámv ɔ̀béɛ, “Mli Owíe amv nɪ!”

15 Bɔ̀sɔ̀rá okitikíti bɛɛ, “Kpa mv ya, kpa mv ya, afɔ̀yɛda mv manta oyikpalíhɛsu.”

Pilato léfité amó ɔ̀béɛ, “Ndáa mli owíe manta oyikpalíhɛsu?”

Bulu igyí ahapú dɛhɛn amv bebláa mv bɛɛ, “Anɪmá owíe ɔ̀kɔ̀kɔ̀ dɔ̀n Roma owíe dɛhɛn!”

16 Inu Pilato lési Yesu há amó ɔ̀béɛ buyéda mv manta oyikpalíhɛsu.

Yesu Da Mántá Oyikpalíhɛsu

(Mateo 27:32-44; Marko 15:21-32; Luka 23:26-43)

Isá akɔ̀pú ámv bekpa Yesu náti. 17 Mv onutó olotsu mv oyikpalíhɛ dínká mv nkanta alɪ yéwie ɔ̀tɪnekɔ̀vá butɛtí mv “Nwun Okokobi Otsiákpá.” (Butɛtí mv “Golgota” Hebri ɔ̀blítɔ́.) 18 Beda Yesu mántá oyikpalíhɛsu mv, beda ayin abanyó akv é mántá nyikpalíhɛsu mv wá mv. ɔ̀kɔ̀lɛ bv Yesu bɪnasv, ɔ̀kɔ̀lɛ é bv mv gyɔ̀pɪsv, Yesu bv amó nsɪné. 19 Pilato lówanlín asón mántá oyikpalíhɛ amv awunso. Asón ámv gyí, “YESU NASARETYIN, YUDAFɔ OWÍE.” 20 Yudafɔ tsɔ̀tsɔ̀tsɔ́ bekla asɔ̀n wanlínhé anfi. Tsúfé ɔ̀tɪné ámvú beda Yesu mántá oyikpalíhɛsu ámv ɪbv mantáa Yerusalem. ɔ̀leha bɔ̀wanlín asón ámv Hebri ɔ̀blí, Roma ɔ̀blí pɔ́

* 19:12 Roma Owíe dɛhɛn gyí Kaesare.

Griiki ɔblító. ²¹ Bulu igyí ahapó dehen amu bebláa Pilato bee, “Máwanlín fee, ‘Yudafɔ Owie.’ Mboún wanlín fee, ‘Oyin ánfí ɔbéé, mígyí Yudafɔ Owie.’ ”

²² Pilato lébláa amú ɔbéé, “Múá nawánlín á, nawánlín mú dodo.”

²³ Isá akɔpú ámu beda Yesu mántá oyikpalíhe amusu tá á, botsu mu atadié, beye mótó aku ana. Okugyíɔku klé kule. Botsu mu ligá ání ɔɔlɔ mú tsú ɔsúsó beyi asi. ²⁴ Inu bebláa aba bee, “Mlímáha abali atadié ánfí mótó. Mliha atswi abi ki bee, ma obénya mú.” Asón ánfí léba, méní Bulu asón á múú ɔwanlín tswi bee,

“Beye mí atadieto,
bɔtswi abi mí ligásó” amu ibéba mótó.

Isá akɔpú ámu ɔɔbwe dínká músó.

²⁵ Yesu mu yin, mu yin mu pio tsíhé Maria, ogyi Klopá mu ka pú Magdalay-intse Maria bulí oyikpalíhe amu asi. ²⁶ Bréá Yesu lówun mu yin pú mu ɔkasípú á múú ɔtéhíé dwé ámu, bulí mantáa inu á, ɔlebláa mu yin ɔbéé, “Amú yín, fú bí ní.”

²⁷ Múú ɔlebláa ɔkasípú amu é ɔbéé, “Fú yín ní.” Tsú eke ámu a, ɔkasípú amu lékpa mu ya mu wóyító.

Yesu Lowu

(Mateo 27:45-56; Marko 15:33-41; Luka 23:44-49)

²⁸ Iní ɔma a, Yesu lówun ání mu agyómá lamó ɔnó. Múú ɔleblí ɔbéé, “Ɔmeɔwóli de mí.” Iní leha Bulu asón á múú ɔwanlín tswi amu leba mótó.

²⁹ Onuwé ku tsie inu, ntá ɔdáí ɔbó mú. Isá akɔpú ámu ɔɔpu ɔsapɔ dá ntá ámu ɔ púsíán oyísó, tsú mú fúá yétin mu ɔnó. ³⁰ Yesu lékpikpí mú mé. Inu ɔleblí ɔbéé, “Ilatá!”

Múú oloko nwuntɔ wá, ɔlele ɔhé á.

Yesu Abintɔ Ató Wɔ

³¹ Eke ámu igyi Fieda. Mú ɔyi kehe igyi ɔkpónú ɔdaké kpɔnkpɔntí há Yudafɔ. Mú su bumekle ání ahá ámu busían nyikpalíhe amusu yófun owi tahé.† Mú su ɔkólí Pilato ɔkpa bee ɔháa mu isá akɔpú abuyebiabía amú ayabi, méní bókɔsí wú, fówun béle amú tsu nyikpalíhe amusu asa owí ɔta. ³² Mú su ɔɔyɔ yébiabía ayin abanyó ámu ayabi. ³³ Táme bréá bowie Yesu wá á, bowun ání alawú dodo. Mú su bumebia mu ayabi. ³⁴ Táme isá akɔpú ámu ɔkule lópu mu pía wɔ Yesu abintɔ, ntsu múa obugya lefen dali. ³⁵ (Ɔhá á múú olowun mú ámu légyi mú iwí adánsie, fówun mlí é mlóhogyi. Megyí afunu igyi. Oyin ání ɔnɔkwali asón muɔleblí.) ³⁶ Iní fée léba mótó, méní Bulu asón á múú ɔwanlín tswi bee, “Buméebia mu iwú kokɔɔku” ámu ibéba mótó. ³⁷ Bulu ason wanlínhé amu kén leblí ɔbéé, “Béki ɔhá á múú ɔwɔ mu abintɔ pía ámu.”

Yesu Pulá

(Mateo 27:57-61; Marko 15:42-47; Luka 23:50-56)

³⁸ Iní fée ɔma a, Arimateayin Yosef léba bokokóli Pilato ɔbéé, ɔpú Yesu fúli amu ha mu. (Yosef anfi buo Yesu njáintɔ, tsúfé ɔde Yudafɔ ahande amu ifú nya.) Pilato léha mu ɔkpa. Mú su Yosef léyeye Yesu fúli amu oyópulá. ³⁹ Nikodemo á múú ɔleba Yesu wá eke ɔku onyé ámu é léba. Ɔɔpu afá fánfáánfán aku anyɔ‡ ání ɔkwe mú wá abatɔ tsɔtsɔtsɔ ba. Mú odwin bóbwe kilo aduasa (30). ⁴⁰ Ayin ánfí ɔpú ɔhráda kíklí afá ámu mántá fúli amu iwí fé alíá Yudafɔ ɔtɔbwé amú afúli asa ɔtopulá amú. ⁴¹ Ndobíi ku ɔbu mantáa ɔtíné á múú beda Yesu mántá oyikpalíhesu ámu. Bolotí ɔtátó bwé mú fúli-ɔbó inu. Bumákpúlá ɔhaa mótó ki. ⁴² Iníá eke ámu igyi ogyá ɔɔɔdáké, fúli ɔbó ámu é ɔbu mantáa inu su á, ɔpulá Yesu mótó.

† **19:31** Yudafɔ ɔkpónú ɔdaké tefi asi tsú owi tahé. ‡ **19:39** Afá aku anyɔ ámu adá gyí mire múa aloe.

20

Yesu Kvsó Tsú Afúlitó

(Mateo 28:1-8; Marko 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹ Ndawótswító εκε gyankpapu, igyi Kwasiada baε-baε, bréá nsainto mókótítí a, Magdalayintse Maria lóyo Yesu opulákpá ɛnu. Olenya wíe ɛnu alí olowun ání bamína ibwi ámu lé ɔbó ámu ɔnó. ² Mú su oleyinkí srí ba ɔkasípó ámuú Yesu tɛhíé dwé mu amu mua Simon Petro wá, bebláa amú ɔbéε, “Balé Yesu ɔbó ámuɔ. Anímeyín ɔtínéá bapú mu yówa!”

³ Múú Petro mua mɔnyɔ bɔpu ɔkpa bɔyó opulákpá ɛnu. ⁴ Amú abanyó ámu fée betsií ɔsrí, táme ɔlesrí sí Petro gyankpá yówie opulákpá ɛnu. ⁵ Bréá olobun kí ntsán ámuɔ á, olowun ání ɔhráda ámu kpán dá, táme omebitíwíé mótó. ⁶ Simon Petro lóbatu mu, ɔlɔtsun bitíwíé ntsán ámuɔ, olowun ɔhráda amu da. ⁷ Olowun ɔhráda ámuú bɔpotó mu nwun ámu é, ilokuntá ida ifóntó. ⁸ ɔkasípó amúú olegyankpá wíe ɛnu ámu é lébitíwíé mótó, wun ɔhráda ámu pú mú ámuú bɔpotó mu nwun ámu alí olohogyi. ⁹ Bré ámuɔ á, Bulu asun wanlínhé amúú ɔleblí ɔbéε, ilehián ání Yesu ɔbókvsó tsú afúlitó ámu mɔkónyá wánkí amú. ¹⁰ Beyinkí yó wóyí.

Yesu Iwɔwanle Súná Magdalayintse Maria

(Mateo 28:9-10; Marko 16:9-11)

¹¹ Táme Maria lési ɔlí opulákpá ɛnu odesú. Bréá odesú a, olobun kí ɔbó ámuɔ. ¹² Inu olowun Bulu-abɔpu abanyó ání bɔwa atadiε futúúúúú, butsie ɔtíné ámuú bɔpu Yesu fúli tswi amu. ɔkɔle tsie mu adianwun, ɔkɔle tsie ayabiasí. ¹³ Befíté mu beε, “Amú yín, nkáli igyi só fɔdesú?”

ɔlele mú ɔnó ɔbéε, “Balé mí Wíe náti. Mmeyín ɔtínéá bapú mu yótswi!”

¹⁴ ɔleblí tá á, ɔledamlí kí ɔma. ɔkí a, Yesu líi mu ɔma, táme ɔmebiá Yesu ni. ¹⁵ Yesu léfíté mu ɔbéε, “Amú yín, nkáli igyi só fɔdesú? Ma fɔdedunká?”

Mu mú ɔkí ání ndobii amuɔ agyómá ɔyɔpó ní. Mú su ɔlebláa Yesu ɔbéε, “Aní sí, ní fólatsú mu yótswi ɔtineku á, suna mí, anyetsu mu nati.”

¹⁶ Yesu lókpólí mu ɔbéε, “Maria.”

ɔledamlí kí, kpólí Yesu Hebri ɔblító ɔbéε, “Rabuni!” (Mú asi gyí, “Osunápó.”)

¹⁷ Yesu lébláa mu ɔbéε, “Mápu ibi da mi, tsúfé mmɔkónyá yó ɔsúsú mí Sí wá. Mboun nati yebláa mí apíó ámu fεε, nɔyó mí Sí ání ogyi mli Sí wá. Nɔyó mí Bulu ání ogyi mli Bulu wá.”

¹⁸ Magdalayintse Maria léyebláa akasípó amu ɔbéε, “Nawun aní Wíe!” ɔlebláa amú asún ání Yesu lébláa mu.

Yesu Iwɔwanle Súná Mu Akasípó

(Mateo 28:16-20; Marko 16:14-18; Luka 24:36-49)

¹⁹ Kwasiada ámu ntópwesu á, akasípó amu befia. Befin obu wá ɛwi, tsúfé bude Yudafo ahandε amu ifú nya. Inu á, Yesu lébelí amú nsiné, ɔlebláa amú ɔbéε, “ɛwi ilwíi mli.” ²⁰ ɔlebláa amú alí tá á, ɔɔpu mu ibito pú mu abinto súná amú. Ansí légyi amú, tsúfé bawun amú Wíe. ²¹ Yesu létrá bláa amú ɔbéε, “ɛwi ilwíi mli. Alí ámuú mí Sí lawá mí ámu a, alí ndε mli wa ní.” ²² Inu ɔlɔlun ɔhíé fú wólí amúsú, bláa amú ɔbéε, “Mliho ɔhe Wankíhé amu. ²³ Ní mlesí ahá lakpan kíé amú á, Bulu lasíkíé amú. Táme ní mli mésikíé amú á, Bulu méesikíé amú.”

Yesu Iwɔwanle Súná Toma

²⁴ Bréá Yesu léba a, amútó ɔkɔleá butetí mu Toma, butelátí mu Tabí má ɛnu. ²⁵ Mú su akasípó atráhe amu bebláa mu beε, “Anilawun aní Wíe!”

Táme Toma lébláa amú ɔbéε, “Ní mmɔkúwun mu ibito ndatobi nlo ámu, kpíé osrebi wá mótó, kpíé ibi wá mu abinto ɔlɔ ámuɔ á, mmóohogyi ekekeεke.”

²⁶ Nkekwe ɔma a, akasipó amu beɔra fia obu amuto. Ali eke amu mó á, Toma bó amótó. Befin obu amu, táme Yesu lébelí amú nsiné, bláa amú ɔbée, “Iwi ilwii mli.” ²⁷ Mú ɔlebláa Toma ɔbée, “Ki mí ibito, kpie osrebi wa nfi. Kpie fó ibi wa mí abunto. Si nwéen gyí, afuhogyi!”

²⁸ Toma léle mú ɔnó ɔbée, “Mí Wíé pó mí Bulu!”

²⁹ Yesu lébláa mu ɔbée, “Ali amú fawun mí amu su fahogyi lóó? Ansí bégyi ahá amú bumɔpu amú ansíbi wun, asa bohogyi amu!”

Tɔ́á Svá Bɔwanlín Ɔwoló Anfi

³⁰ Yesu létra bwe osúna tsɔtsɔtsɔ mu akasipó amu ansító ání bumɔwanlín wá ɔwoló ánfito. ³¹ Táme bawánlín íni, méní mlóhogyi ání Yesu gyí Bulu mu Bi Kristo amu. Asún ánfisu hógyi ɔbéha mlénya nkpa ání itamatá mu idátó ní.

21

Yesu Iwɔwanle Síná Akasipó Abasiénó

¹ Iní ɔma a, Yesu létra le iwi ɔwan súná mu akasipó Tiberia ɔpu* ɔnó tson ɔkpa ánfisu. ² Simon Petro mu Toma ání butelátí mu Tabí, Nataniel, otsú Kana wúluá ibu Galilea ɔmátó, Sebedeo abí amu pó akasipó abanyó é befia. ³ Simon Petro lékla amú ɔbée, “Nɔyó ɔpusu yéle aye.”

Bebláa mu beɔ, “Aní é abóbuo fu yó.” Iní su boyówie ɔklonto náti. Táme betsiá ntsusu onyé amu féé, bumanya tɔtɔ. ⁴ Bréá ɔyí íbá beke a, bowun ɔku líi ɔpu amu ɔnó. Bumebi ání Yesu ní. ⁵ Mú Yesu léfité amú ɔbée, “Mí anyawíe, mliménya tɔtɔ?”

Bele mú ɔnó beɔ, “Ee!”

⁶ Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlitswi asawu amu wa gyɔpisi fon, mléle aye.” Mó su bɔtswi wa iwu. Aye ɔbulá asawu amu, bumetalí bíti mó lé.

⁷ Mú ɔkasipó amú Yesu tɔhíe dwé amu lébláa Petro ɔbée, “Aní Wíe Yesu ní!” Bréá Petro lónu ání aní Wíe Yesu ní á, olotsu mu atadie mla iwi. (Tsúfé ɔlɔwá mu atadie tswi), olotu wíe ntsu amuto gyuaa, ɔdepítí ɔyó Yesu wá. ⁸ Táme akasipó atráhe amú bubu ɔklonto amu bebitia asawu amú aklemetí bubu mó amu ba osubúnɔ, tsúfé buma ífó ɔpu ɔnó iwu. Mó ífótó bóbwe fé ayabi lafasa (300). ⁹ Bréá bowie ɔpu ɔnó á, bowun ání bawá agyawunu ogyá, buɔe iye tɔ músú, bodobodo é da mó asi. ¹⁰ Mú Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlile aklemetí amú mlilalé amu ku ba.”

¹¹ Mó su Simon Petro léyinkí dó wíe ɔklon amuto, ɔleyébitia asawu amú aklemetí akpɔnkpɔnti bubu mó amu bɔtswi ɔpu ɔnó. Aklemetí amu bugyi lafakule aduenu-sa (153). Iníá bɔtsɔ ó á, asawu amu metítí. ¹² Yesu létí amú ɔbée, “Mlibegyí ató.” Amótó ɔkuku métalí wá klon fité mu ɔbée, “Ma fugyi?” Tsúfé bebi ání amú Wíe ní. ¹³ Yesu lótsu bodobodo amu há amú, olotsu aye amu é há amú.

¹⁴ Bulu lókusúa Yesu tsú afúlito ɔma a, íni gyí otse saasi ání ɔlele iwi ɔwan súná mu akasipó amu ní.

Yesu Mva Petro

¹⁵ Bréá begyi nyanki atogyihe amu tá á, Yesu léfité Simon Petro ɔbée, “Yohane mu bi Simon, futɔdwé mí ɔnó fó aba ánfí lóó?”

Petro léle mú ɔnó ɔbée, “Ee, mí Wíé, foyin ání ntɔdwé fó.”

Yesu lébláa mu ɔbée, “Ki mí akúfabi amusu.” ¹⁶ Ɔletra fité Petro otse nyɔsi ɔbée, “Yohane mu bi Simon, futɔdwé mí?”

Petro léle mú ɔnó ɔbée, “Ee, mí Wíé, foyin ání ntɔdwé fó.”

Yesu lébláa mu ɔbée, “Kpa mí akúfa amu.” ¹⁷ Yesu léfité mu otse saasi ɔbée, “Yohane mu bi Simon, futɔdwé mí lélé?”

* **21:1** Botetraa ti mó Galilea ɔpu.

Ulehan Petro, tsúfée otse saasi Yesu lafité mu obée, “Futodwé mí?” á. Mú su olele mú onó obée, “Mí Wíé, fú onutó fuyin tógyító. Yéé fuyin ání ntehíé dwé fú!”

Yesu lébláa mu obée, “Kí mí akúfa amusu. ¹⁸ Onokwali nde mli bláa. Bréá fúgyi ayasubi á, fú onutó fotetáli tsú fú atadié híhié iwí, kósó yó otínegyíotínéá fudeklé. Táme ní fobwé oyin dehen a, fétunkí ibi, há oku obédidá fú ató, kpá fú ya otínéá fumedékle.” ¹⁹ (Yesu lébli asón ání, púsúná okpa ání Petro obótsun músú wú pówá Bulu numnyam.) Inu olebláa Petro obée, “Buo mí!”

Yesu Mva Okasípó Otehíé Dwé

²⁰ Petro lédamlí kí a, Yesu okasípó amúú otehíé dwé ámu buo amó. (Múgyí ohá amúú oleyinkí kpísá Yesusu ntúpwé ató ogyíkpa, fité mu obée, “Owíé, ma obéle fú há?” ámu ni.) ²¹ Bréá Petro lówun mu a, olefité Yesu obée, “Mí Wíé, ntó obéba oyin ání éśú?”

²² Yesu léle mú onó obée, “Ní ndeklé mbéé otsía nkpa yófun bréá néyinkí ba a, fú asón igyi? Fú mú buo mí wole!”

²³ Asón ání ilekléí wá Yesu abúopu amutá, ání alí okasípó amu mú móowu. Táme Yesu mébli obée, omóowu. Blí olebli obée, “Ní ndeklé mbéé, otsía nkpa yófun bréá néyinkí ba a, fú asón igyi?”

²⁴ Múgyí okasípóá olowun íni féeé, olowanlín mú tswi ni. Aniyin ání mu ason blíhé anfi igyi onokwali.

Onómo

²⁵ Ató tsotsotso itráa bu unvá Yesu lóbwé tsía ínító. Ní bəwanlín mú féeé wá nwalótó ikole-kole a, teki buméenya nwaló ámu ayaíkpa osuló anfisú. Natóí tá.

Sumbí Ayɔpú Amu Gyumagyihe

¹ Mí wíé Tiofilo,

Mí Luka dé ɔwuló ánfí wanlín sísí fò. Mí ɔwuló gyankpapu amɔtɔ á, nɔwanlín Yesu atɔ bwehé pú mu atosunáhé fée; tsú bréá olefi mu agyómá asi, ² bɔfun ekeá Bulu lótsu mu ya ɔsúsú. Asa Bulu lótsu mu náti á, ɔlɔtsun Ɔhe Wankíhé túmitɔ bláa ahá ámúú ɔlele ɔbéé, bɔbweé mu sumbí ayɔpú amu tɔá bɔbweé. ³ Mu iwɔɔsun wúun pú mu lowu ɔma a, oletsia lé iwɔ ɔwan ɔkpa ɔtsan-ɔtsansu súná amú, púsúná ání lélé ɔtsie nkpa nke adwana ání ɔlelatsia ɔsulúsu fée; ɔde Bulu iwíegyí iwɔ asún blí. ⁴ Bré kɔá muva amúnyɔ befia a, ɔleda amú ɔlá ɔbéé, “Mlumanatí Yerusalem. Mlitsia inu gyo mí Sí atokiehé ámúú ɔlehié yáí ɔbéé méha mli, nebláa mli mú iwɔ asún ámu. ⁵ Asú Ɔbɔpú Yohane lɔpu ntsu bó ahá asú, táme nke kútúklú ku ɔma a, Bulu ɔbɔpu Ɔhe Wankíhé amu bó mli asú.”

Yesu Ɔsúsú Yɔ

⁶ Mú su bréá muva amúnyɔ belafia a, befité mu beé, “Aní Wíé, bré ánfíto féyinkia iwíegyí amu há Israelfɔ ní?”

⁷ Yesu lébláa amú ɔbéé, “Imehián ání mlébi nke ntée bréá mí Sí nkule lahié mu onutɔ túmitɔ. ⁸ Mboún ní Ɔhe Wankíhé amu owíé mlitɔ á, mlénya túmi tálí gyi mí iwɔ adánsie tsú Yerusalem wúlutɔ, Yudea pú Samaria ɔmátɔ fée yófun ɔyí ɔka.” ⁹ Bréá ɔleblí asún ánfí tá á, amú ansítɔ inu Bulu lótsu mu ya ɔsúsú, ɔlɔfwɔ wíé nwulótáatɔ.

¹⁰ Besi bɔde nwulótáa kí alí. Beláki a, ayin abanyɔ akɔá bɔwa atadié futútú líí amú wá á. ¹¹ Ayin ámu befité amú beé, “Ɔo Galileafɔ ayin, ntɔ mlidékú nwulótáasu alí? Alí ánfí mlilawun Bulu latsú Yesu ɔya ɔsúsú ánfí á, alí kén obéyinkia mu ba ní.”

Matias Yuda Otsiakpá Tsia (Mateo 27:3-10)

¹² Inu beyinkí kplí tsú Nfɔ-nyíbu ámusu* ba Yerusalem. Ɔkpa ámu íbɔbwe máli fun. ¹³ Bowie wúlutɔ á, bɔɔ yó abansórutɔ, ɔtíné ámúú bɔtsie yaí ámu. Sumbí ayɔpúá bɔɔ inu gyí: Petro, Yohane, Yakobo muva Andrea, Filipo muva Toma, Bartolomeo muva Mateo, Alfeo mu bi Yakobo, Simon ání ogyi iwɔɔtsia adunkápú ɔpasuatɔ ɔha pú oyin ɔkɔá bɔtétí mu Yakobo mu bi Yuda. ¹⁴ Ahá ání bɔtrá du yó inu gyí, atsi aku, Yesu mu yin Maria pú Yesu apíó. Ahá ánfí fée létsia bwe íkule bó mpái.

¹⁵ Nke ámɔtɔ á, ahógyipu bɔbwe fé lafakule-adwanyɔ (120) befia. Inu Petro lókusú líí amú nsiné bláa amú ɔbéé, ¹⁶ “Mí apíó ahógyipu, Ɔhe Wankíhé asún ámúú ɔleblí tsun Owíé Dawidsu, íbu Bulu asun wanlínhé amɔtɔ, tsú Yuda Iskariot ámúú ɔlekpa ahá beyékítá Yesu iwɔ ámu ilaba mótɔ. ¹⁷ Yuda Iskariot ánfí létsia anitɔ. Ania munyɔ lóyɔ osum agyómá ánfí.”

¹⁸ Yuda lɔpu mu lalaha ání ɔbɔwe íkɔá beka mu yóhɔ ɔsulúu ku. Ɔlekpa tsú ɔsúsú beda ɔsulúu amusu pɔ, mu ipu lefa po, mu mpúni é lefen dali wurɔɔɔ. ¹⁹ Ɔhagyísha ání ɔbu Yerusalem lónu asún ánfí. Bedunká ɔsulúu amu dá amú ɔblítɔ beé, “Hakeldama.” Mú asi gyí, “Ɔsulúuá obugya lawólí músú.”

²⁰ Petro lóyɔ mu asúnsú ɔbéé, “Tsúfé bɔwanlín wá Israelfɔ íbu ɔwulú ámɔtɔ beé, ‘Mu wóyí ídí kpan.

Ɔhaa mátsia mótɔ.’

* **1:12** Nfɔ-nyíbu igyi obuwí kɔá íbu mantáa Yerusalem, bɔtétí mú Olifbu.

Betrá wanlín tswɪ bεε,
‘Oha bambá otsiá mu otsiákpá.’

²¹⁻²² “Mó su ilehián ání ɔku ɔbétsa anɪ Yesu afúlitakusó ánfɪ ɪwɪ adánsɪe gyí. Ilehíán ání ɔhá ámu obótsu ayin ámúú betsiá anɪtɔ bré ámúú anilóbwo anɪ Wíe Yesu, náti kí ntíné-ntíné amɔtɔ. ɔhá ání olobwo anɪ tsú bréá Asú ɔbɔpú Yohane léblí asúbɔ asón alu bɔfɔn εke ámúú Bulu lótsu Yesu ya ɔsúsú sí anɪ ámu.”

²³ Inɪ su bele ahá abanyó, bɔgyi Yosef ání bɔtɛtí mu Barsaba, bɔtɛtráa tɪ mu Yustus muva Matia. ²⁴ Múú bɔbɔ mpái bεε, “Anɪ Wíe, fuyin ɔhagyíɔha klɔntɔ asón. Suna anɪ ahá ánfɪtɔ ɔmuá falé, ²⁵ otsiá Yuda amúú alakíná agyómá ánfɪ, nyá mu ɪsubítí ámu otsiákpá, ɔyɔ fú osum agyómá ámu.” ²⁶ Múú bekapú ató amú abanyó nwunsu. Ileyi Matiasu. Mó su bɔpɔ mu wá sumbí ayɔpú dúɔkɔn ámɔtɔ, belabwé dúanyɔ.

2

ɔhe Wankihé Ibáto

¹ Pentekoste Ekε, igyi Israelfɔ atɔ pɔpwe ɔnɔ ɔdaké ámu lɔfɔn a, ahógyipɔ amu fée beba befia amú ofiakpa. ² ɔtsáwɔle pé á, olú kɔá igyi fε afú kpɔnkpɔntɪ ilotsu ɔsúsú bɔbolá wóyí ámúú bɔbɔ mótó ámu. ³ Inu bowun tɔkɔá igyi fε ogya plɛnplɛn, ɪlehan ɔdandɔ. ɪledasáin dínká amótó okugyíakɔsu. ⁴ ɔhe Wankihé lɔbolá okugyíakɔtɔ, ɪleha okugyíakɔ léfi asɪ ɔde ɔblí bambá blí.

⁵ Bré ámɔtɔ á, Yudafɔá bɔtenyá Bulu ifú, bɔbɔ ndító fée baba bɔtsie Yerusalem. ⁶ Bréá ɔɔm anfi bonu okitikítí amu a, besrí befia ɪnu. Amótó okugyíakɔ lónu mu wúlutɔ ɔblí. Mó su ɔnɔ lobwie amú. ⁷ ɪlɔwa amú ifú, wá amú wánwan. Mó su befité bεε, “Ahá ánfɪ bɔdɛtɔ á, megyí Galileafɔ són bɔgyi? ⁸ Mó nkálɪ ɪlɔbwe asa anɪdenuá bɔde anɪtɔ okugyíakɔ wúlutɔ ɔblí blí? ⁹ Anɪtɔ akɔ atsú Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Yudea, Kapadokia, Ponto, Asia, ¹⁰ Frigia, Pamfilia, Egyipte ɔmátó pú Libia awúlu ání ɪbu mantáa Kirene wúlutɔ. Akɔ é bɔtsú Roma wúlutɔ, ¹¹ bɔgyi Yudafɔ pú amúá bɔmegyí Yudafɔ bawíé Yudafɔ Bulusúmtó aná fée bɔbɔ anɪtɔ. Kretafɔ pú Arabifɔ é bɔbɔ anɪtɔ. Táme anɪdenuá bɔde Bulu atɔ kpɔnkpɔntɪ ání alabwé blí anɪtɔ okugyíakɔ ɔblítɔ.” ¹² Alɪ ámúú asón ámu ɪlobwie amú ɔnɔ ámu su bɔbwe yɔɔ, sí bɔde amú aba fité bεε, “Ngya amansu é ní?”

¹³ Táme amótó akɔ bɔbwe ahógyipɔ amu ahinlá bεε, “Ntá banu bu.”

Petro Asóntóle Súná Ahá Amu

¹⁴ Inu Petro muva mu aba dúɔkɔn ámu bɔkɔsú líí. Múú Petro lótsu ɔme fúá bláa ɔɔm amu ɔbéε, “Apíó aba Yudafɔ pú mlɪ féeá mlɪbɔ Yerusalem, mlɪhɪe yaa asu, anle asóntó suna mlɪ. ¹⁵ Mlɪmákɪ mlɪaa ahá ánfɪ babú, tsúfé ɔyí mɔkúke. Bréá dokwebá ladá ní. ¹⁶ Mbóun asón ánfɪ ɪlaba nde ánfɪ Bulu ɔnɔsú ɔtáipú Yoel léblí yáí ní. ɔbéε,

¹⁷ ‘Bulu ɔbéε, “Nke tráhe amɔtɔ á,
nɔpɔ mí ɔhé wá anyánkpósa féeétó.

Mlɪ abɪ yinhé pú mlɪ abɪ tsihé béblí asón ání nɔpɔwá amú ɔnɔ.

Mlɪ nyasubi bówun ató.

Mlɪ ayin dehen bókwun nkude.

¹⁸ Nke ámɔtɔ á, nɔpɔ mí ɔhé wá mí asúmpó
atsɪ múa ayin féeétó.

Mó su béblí asón ání nɔpɔwá amú ɔnɔ.

¹⁹ Nóbwe ofúla nwulótáasu,
bwé osúna ɔsolósu.

Ogyá, obugya pú ogyási tuun béba ɔyító.

²⁰ Owí ɔbéta ɔpá.

- Otsra é ðbépe kəə fé obugya,
asa anı Wíe numnyam eke kpənkpəntı ámu íbófun.
- 21 Ibéba ání ðhagyíðha ání okpólí anı Wíe a, ðbéha mu obénya nkpa.” ’ ”
- 22 Petro lóyo mósú ðbéé, “Mí apíó Israelfo, mliyaa asu amlınu asón ánfı. Bulu lóbwe ofúla múa ató kpənkpəntı pú osúna tsətsəətsə tsun Yesu Nasaretyin amusu, púsúná ání mólówa mu. Mli fée mlıdówun mú, tsúfé mli ansísú ını fée leba. 23 Igyi tóá Bulu yin yai dodo, igyi mu apé ání béle Yesu há mli. Mlıléha ahá ání bütamagyi mbılasu bəda mu mántá oyikpalíhesu, mó mu. 24 Táme Bulu léle mu lowu sínsínsíntó, kósóa mu tsú afúlıto. Tsúfé lowu méetalı gyi musu, osin afúlıto. 25 ını só Owíe Dawid léblı mu ıwı asón ðbéé, ‘Brégyıbré á, ntowun anı Wíe mí ansísú.
Tsúfé ðlı mí gyəpısu, su tətə móəwa mí ifú.
- 26 Mú su ansı tegyi mı, ntətóı ansıgyısó.
Nyankpısa ngı. Lowu da gyo mí, táme nde Bulu əkpa kıı.
- 27 Tsúfé fıméesi mí əkláa wá afúlıto. Fıméeha mí fú osúmpó wankíhé mmóəpló.
- 28 Fólósuná mí əkpa ání ntsúun mósú, mí anya nkpa ání ıtamatá. Nı fóbı mí wá á, ansı bégyı mı ekekegyıeke.’ ”
- 29 Petro létrá bláa amú ðbéé, “Mí apíó Israelfo, mbúa hıe bla mli amlınu. Anı náın Owíe Dawid lówu, bopulá mu. Bótı nde mu ntsán da anı wá nfi. 30 Bulu ənsó ətəıpó ogyı, oyın ání ntam ání Bulu léka há mu béba mótó. Bulu léka ntam há mu ðbéé, méha mu natına əku obétsıá mu obıású eke kú. 31 ınıá anı náın Owíe Dawid lówun mú yái su á, ələtəı tsú Kristo, (əhá amúú Bulu ladá mu ofúli amı) kusó tsú afúlıto ıwı ðbéé, ‘Bulu méesi mu wá afúlıto.
Mú su mu əyulúu móəpló.’ ”
- 32 Petro lóyo mósú ðbéé, “Yesu gyı əhá ání Bulu lókısuá tsu afúlıto, anı fée anıgyı mú adansıfo. 33 Bulu lótsu Yesu ya əsósú, há mu otsıákpá yilé mu gyəpısu. Anı Sí Bulu lópu Əhe Wankíhé ání əlehıe yái ðbéé, mópıhá mu ahógyıpu há mu. Əhé ámu Yesu lapóhá anı á. Mó gyumagyihe mlıdėwıun, mlıdėnu á. 34 Megyı Owíe Dawid Bulu lótsu ya əsósú, táme móléblı yái ðbéé, ‘Anı Wíe Bulu lébláa mí Wíe ðbéé,
Tsıa mí gyəpısu,
- 35 yáfıun bréá nópı fú alupó bwé fú ayabi oyıkpa.’ ”
- 36 “Mú su mli Israelfo fée mlınu. İbu mótóá mlıléda Yesu mántá oyikpalíhesu. Táme mlıhıe bı ání Bulu ladá mu ofúli, bwé mu Kristo pú anı Wíe.”
- 37 Bréá Israelfo ámu bonu asón ánfı á, ılehıe han amú. Mó su befité Petro mıa mu aba sumbí ayəpó atráhe amı beé, “Apıó, ntə abwée?”
- 38 Múú Petro léle mú ənó ðbéé, “Mlıto okugyıəku ədámli klontə, abə mli asú Yesu Kristo dátó, ménı Bulu obési mli lakpan kıé mli, há mli Əhe Wankíhé amı.
- 39 Tsúfé mlıa mli abı-aná pú ahá ání bıbu tsútsúútsú ání Bulu əbətı fée əlehıe Əhe Wankíhé anfi há.”
- 40 Petro léblı asón tsətsəətsə, pótóı kplá amú ðbéé, “Mlıe mli ıwı tsu ndemba-abı laláhe anfıtə.” 41 Amótó ahá tsətsəətsə bıhə Petro asón ámu. Mó su bıbı amú asú. Eke ámu a, ahá bıbwe fé mpım-sa (3,000) bətsıá ahógyıpu amıtə.
- 42 Ahógyıpu amı beıe ansı kıtá sumbí ayəpó ámu atosunáhé, amú ıkulebwe tógyıtótó, əpasua amıtə atogyıhetə yée pú mpáıbətó.
- Ahógyıpu Amı Tsiátó*
- 43 Sumbí ayəpó ámu bıbwe ofúla pú osúna tsətsəətsə, ənó lobwie ðhagyıðha.
- 44 Ahógyıpu amı fée bıbwe tógyıtó kule. Betsıá ye amú ató há aba. 45 Betsıá

fé amú ató, ye kóba ání benyatò há amótó okugyíakwá òma. ⁴⁶ Amú fée betsiá fia Bulu òtswékpa wunsínésó ekekegyíeke. Bòpò amú klòntò-òdwè tsíá gyi ató òpasuatò amú aba wóyító. ⁴⁷ Betsiá kánfó Bulu, ahá fée bekle amú asón, aní Wíe Bulu létsiá pú ahá ání òdele betsiá amótó ekekegyíeke.

3

Petro Mba Yohane Ibo Oku Tsa

¹ Eke oku ntópwe òsatò mpáibo bré á, Petro mba Yohane bọyò Bulu òtswékpa amu wunsínésó. ² Oyin okwá bókwií mu ibò tetsiá Bulu òtswékpa amu okpa ònó kwá butetí mú “Okpa ònó Wankláán.” Ahá butotsú mu ba beyaí inu ekekegyíeke, òtókúlí ahá ání bówie Òtswékpa inu kóba. ³ Bréá ibò amu lówun ání Petro mba Yohane bodebitíwíé Òtswékpa inu á, òlòkúlí amó kóba. ⁴ Petro mba Yohane besi líí bude mu kí díín. Mú Petro lébláa mu òbéé, “Fú mú kí aní wole.” ⁵ Ibo amu kí òbéé, béha mu taku. Mú su olotsu ansí fúá òde amú kí. ⁶ Táme Petro lébláa mu òbéé, “Mma sika futútú ntée pépe, táme néha fú tóá mbu. Kusu lu, afunati Yesu Kristo Nasaretyin amu dátó!” ⁷ Inu Petro lékitá mu gyòpí bi, tsú mu líí, inonu òwònlín lowie mu ayabi pú mu ntsakpátó. ⁸ Olofulí kpáyí òtsáwòle pé, wá natí bi. Mú su òlekplá buo Petro aná wíé Bulu òtswékpa wunsínésó inu; òna odefulí kpáyí; òde Bulu kanfó. ⁹ Ahá ání bubu inu fée bowun mu ání òna òde Bulu kanfó. ¹⁰ Mú su bréá òwankí amú ání ibò amó otetsiá Okpa Ònó Wankláán inu kólí ató ámu ní á, òlòwa amó wánwan, bwíé amó ònó.

Petro Tóí Bulu Òtswékpa Wunsínésó

¹¹ Oyin ámu pú Petro mba Yohane kínkínkín Bulu òtswékpa wunsínésó, òtinekwa butetí inu Salomo Abrándáásó. Mu òlòtsa lòwa amó wánwan. Mú su besrí ba amó wá inu. ¹² Bréá Petro lówun amú á, òlefíté amú òbéé, “Mí apíó Israelfò, ntogyi sù asón ání lawá mli wánwan alí? Ntogyi sù mlilaba mlidé aní kí alí? Mlíki mlíaa, aní onutó túmi ntée aní Bulusúm wankláán láhá su oyin ání lakósó òna? ¹³ Bulu ámú aní anáin Abraham, Isak pú Yakob bosúm ámu lówa mu osúmpó Yesu numnyam. Táme mlilópò mu há mlíaa bómóò mu. Mlílékiná òhá ání teki Pilato lóbwe agywun ání mési mu ònati ání. ¹⁴ Mlílékiná Òha Wankíhé pú Yilé Òbwepó ánífiá bòwanlín mu iwí asón wá Bulu asón òwòlótó anfi, bláa Pilato mlíaa, osíi ahá òmòpú ámu mbóun ha mli. ¹⁵ Mlíléha bómò nkpa òhapú ání, táme Bulu lókúsóa mu tsú afúlítò. Anígyí mú iwí adansífo ní. ¹⁶ Yesu túmi láhá ibò anfi mliyin yaí, mlidékí anfi iwí lawá mu ònlín. Aní Yesu hógyi látsá mu, mli fée mlidéwúun a.

¹⁷ “Iní su mí apíó, nyin ání mábí léha mlíaa mli ahande mlilópò iní fée gyi Yesu. ¹⁸ Táme a, Bulu léblí tson mu ònósó atóipó amu féesó yáí òbéé, ‘Kristo, (òhá ámúó neda mu ofúli amu) obówun iwíòsín.’ Mú su òleha òleba alí ní. ¹⁹ Mú su mlídamli klòntò, amlíyinki ba Bulu wá, méní obési mli lakpan fée kíé mli, wá mli òwònlín pòpwe, ²⁰ lópú Yesu sísí mli. Mu Bulu léda ofúli yáí há mli ní. ²¹ Ilehíán ání Yesu obétsiá òsósú inu yófun bréá Bulu òbéla tógýító bwé, fé alá òleha mu ònósú atóipó wankíhé amu beblí tswí. ²² Aní náin Mose léblí òbéé, ‘Mli Wíe Bulu òbéha mu ònósú òtóipó okwá ogyi fé mí òbédalí tsú mlítò há mli. Mlígyi mu asón blíhé féesó. ²³ Òhagyíòha ání omobu ònósú òtóipó anfi á, Bulu òbéle mu lé mu ahátò, mó mu.’

²⁴ “Tsú Samuelsu á, Bulu ònósú atóipóá beba fée bətóí tsú asón ání òdeba nke ánífò iwí. ²⁵ Mlígyí Bulu ònósú atóipó amu abí-aná. Mlíbú itó ámúó Bulu léhie yáí há aní anáin amu. Tsúfé Bulu lébláa Abraham òbéé, ‘Nótson fú abí-anásó yúlá òyító ahá fée.’ ²⁶ Iní sù bréá Bulu léle mu osúmpó Yesu a, olegyankpá pú mu sísí mli Israelfò, òbéé obóyulá mli, amlísi lakpan bwe ní.”

4

Petro Mva Yohane Onále Yudafó Asón Ogyíkpa

¹ Bréá Petro mva Yohane bɔbɔ mósú bɔdetáí kplá ahá ámu a, Bulu igyí ahapó múa Bulu ɔtswékpa agyópu ɔhande pú Sadukifó aku beba bɔtu amó. ² Ɔbló lekítá ahande anfi. Tsúfě sumbí ayɔpó ámu bɔde ahá ámu ató suná beɛ, Yesu lawú kósú tsú afúlító. Mú su wukósú bu inu há ɔhagyíɔha. ³ Ahande amu bekítá Petro mva Yohane. Owí deta su bɔpu amó yówa obu yéha ɔyi kehe. ⁴ Táme ahá ámú bonu amó atosunáhé amɔtɔ ahá tsɔtsɔtɔ bohogyi, betsiá ahógyipu amɔtɔ. Mú su ahógyipu amɔtɔ ayin bɔbwe fě mpím-nu (5,000).

⁵ Ɔyi kehe nyanki a, Yudafó awíe, amó ahande pú Mose mbla asunápú beba befia Yerusalem. ⁶ Ahá anfi pú ahande aní befia asón ámu asi gyí; Bulu igyí ɔhapó dehen Hana, mu wóyítá ahande Kaiafa, Yohane, Aleksandro pú wóyí amɔtɔ ahá fěé. ⁷ Beha bɔpu Petro mva Yohane belí amó ansító, befité amó beɛ, “Ma túmitɔ ntée ma dátó mlilétsa oyin anfi?”

⁸ Inu á, Ɔhe Wankíhé lɔbolá Petrotɔ. Mú su ileha mu túmi ɔlebláa Yudafó awíe pú amó ahande amu ɔbéɛ, ⁹ “Nde mú mlidé aní fité tóá swá anilawá awítale há ɔbɔ anfi, tsá mu ɔbɔ? ¹⁰ Mómú tsú nde mlia Israelfó fěé mlibi aní Yesu Kristo, Nasaretyin amu túmi pú mu dátó oyin anfi ɔlí mli ansító anfi lanyá ɔtsá. Múgyí ɔhá ámúú mliléda mántá oyikpalíhesu mú mu asa Bulu lókɔsɔa mu tsú afúlító ámu ni. ¹¹ Yesu anfi iwí asón bɔwanlín wá Bulu asón amɔtɔ beɛ, ‘Ibwi ámúú mli obu ayípu mlilékiná ámu

lábɔbwe okonkísɔbwi ní.’

¹² Yesu anfi nkɔle pé gyí ɔhá aní Bulu lóphá aní ɔyí ánfítɔ ɔbéɛ, atsúun musu nya nkpa. Ɔhaa trá ɔma inuá ɔdɔn mu.”

¹³ Iníá Yudafó ahande amu buyin aní Petro mva Yohane bɔmɔkókásí ɔwuló ki, táme ifú medé amó su á, ɔnó lobwie amó. Iɔwankí amó aní babuo Yesu ki. ¹⁴ Ahande amu bɔmenya asvansu blí. Tsúfě bowun aní ɔbɔ amúú alanyá ɔtsá ámu líí Petro mva Yohane wá. ¹⁵ Mú su bebláa Petro aná beɛ, bɔdálí asón ogyíkpa inu kpalobí, abókita agywun. Múú ahande amu befité aba beɛ, ¹⁶ “Nkálí abóbwe ahá anfi? Ɔhagyíɔha labí Yerusalem wúlutɔ aní amó labwé osúna kpɔnkpɔnti anfi. Aníméetalí gyi mú nwéɛn. ¹⁷ Táme alhá ɔbóbwe asón anfi méétrá kleí á, mliha ada amó ɔlá kinkíinkín aníaa bɔmátra bláa ɔhaa asvansu Yesu dátó ɛ.”

¹⁸ Inu belatí Petro mva Yohane ba obuto inu, beda amó ɔlá beɛ, bɔmátra bláa ɔhaa asóngyiasón ntée súná ató Yesu dátó ekekekeke. ¹⁹ Múú Petro mva Yohane bebláa amó beɛ, “Mli onutó mliki. Mɔmu bu alé Bulu ansító, aní abónu mli asón lóó, ntée Bulu klé? ²⁰ Tsúfě aní mú aníméetalí sí tóá anilawun pú asón aní anilanú blí.” ²¹ Bɔmetalí bití amó isu, tsúfě ahá ámu fěé bɔde Bulu kanfó ofúla kpɔnkpɔnti ámúú alabwé ámu su. Mú su ahande amu betrá da amó ɔlá kinkíinkín, besi amó benatí. ²² Oyin ámu ɔtsá lówa ifú, tsúfě alahɔ dɔn nfi advana (40) alí bré ámɔtɔ.

Ahógyipu Amu Atɔ Kolíhé

²³ Yudafó ahande amu benya sí amó alí, Petro mva Yohane beyinkí ba amó aba ahógyipu amu wá. Bebláa amó asón aní Bulu igyí ahapó dehen pú Yudafó ahande amu beblí fěé. ²⁴ Bréá ahógyipu amu bonu asón ámu a, amó fěé bɔpu ɔme kɔle kólí Bulu beɛ, “Aní Wíe Bulu Otúmípu, fólóbwe ɔsú fɔbwe asi, ɔpu múa ntsu pú mótó ató fěé. ²⁵ Fɔtsun Ɔhe Wankíhésu há aní náin Dawid, ogyi fú osúmpó léblí ɔbéɛ,

‘Ntogyi sɔ ɔmá-ɔmá banyá ɔbló?

Ntogyi sɔ ahá fěé babwé agywun kɔku kpaali?

²⁶ Ɔsulúsu awíe badídá ató.

Wúlu ahande batí aba fia,

kítá agywun laláhe aní Wie Bulu mva Kristo, (ohá amúú òleda mu ofúli) amusu.’ ”

²⁷ Petro lóyo mu asónsú òbée, “Lélé á, asón ánfí laba mótó. Owíe Herode mva Pontio Pilatoá bomegyí Yudafo pú Israelfo babwé kole wúlu anfito, kósú líí Yesusu. Mogyí fú osúmpú wankíhéá féda mu ofúli ní. ²⁸ Táme bomebi ání tóá fehíhíe yaí fée íbéba mótó fú apé pú fú túmito dodo babwé á. ²⁹ Aní Wie Bulu, kí alíá baká anísu, afokpa fú asúmpú, méní abétalí blí fú asón ámu, aníméenya ifú. ³⁰ Tsa ahá ò fú túmito, afuha abwe ofúla pú osúna fú osúmpú wankíhé Yesu dátó.”

³¹ Bréá bóbó mpáí ánfí tá á, amú ofiakpa un fée òkpínkí. Oje Wankíhé lóbólá amótó. Mú su bowa klón dá Bulu asón ámu akan.

Ahógyipu Amu Atótó Yée

³² Ahógyipu amu fée bopu klón kole móa agywun kole tsíá. Okoku méblí òbée tóá muvu igyi mu nkole klé. Mboun okugyíoku ató lóbwe amú fée klé. ³³ Sumbí ayopú ámu bopu túmi kpónkpónkpónti gyi aní Wie Yesu iwí adánsíe bée, Bulu lakósúá mu tsú afúlito. Bulu léhie wá awítale há ahógyipu amu fée. ³⁴ Amótó okoku mégyi ohian, tsúfé amóá bobu osulúu pú wóyí betsiá fé mú, pú mú onó kóba ba ³⁵ sumbí ayopú ámu, betsiá ye mú há ohagyíoha alíá ilehián mu.

³⁶⁻³⁷ Mú su alí kén Lewiyin okvá butetí mu Yosef léfe osulúu, olapu kóba amu ba sumbí ayopú ámu ní. Yosef anfi otsú Kipro omátó, sumbí ayopú beha mu idá Barnaba, (mú así gyí, “Ahá ateto-onlín awapó.”)

5

Anania Mva Safira

¹ Inu oyin okvá butetí mu Anania mva mu ka Safira é befe amú siadie ku. ² Táme Anania léle kóba amu ku njáín, mu ka é yin mó iwí. Olapu kóba amu tráhe ba sumbí ayopú ámu. ³ Móbó Petro léfité mu òbée, “Anania, ntogyi sù fahá Obunsám lagyi fusu, fapú kóba amú fenyá ámu ku njáín, bowa afunu suná Oje Wankíhé? ⁴ Fóbú fú osulúu asa fefe mú. Iníá fefe mú é á, fóbú fú kóba. Nto láhan fu sù fabwé itá igyi alí? Bulu fawá afunu súná o, megyí anyánkpósa.” ⁵ Anania lénya nú asón ánfí alí á, òletín da wú. Mú su ifú lehie kítá ahá ání bonu asón ánfí fée. ⁶ Inu nnyasubi aku bókusú tsú tati kíklí mu iwí, tsú mu yópulá.

⁷ Ilegyi fé ònhwírí asa oma asa mu ka Safira é lóbowie un. Alí bré ámutó á, omeyín tóá òlaba mu kulusu. ⁸ Petro léfité mu òbée, “Safira, bla mí. Kóba anfi gyí tóá fúa fú kulu mlílénya bréá mlíléfe osulúu amu ní?”

Safira léle mú onó òbée, “Ee, alí anilénnya ní.”

⁹ Mú su Petro léfité mu òbée, “Ntogyi su fúa fú kulu mlílabwé onò-òkole mlíaa mlósó Aní Wie Oje kí? Kí, nnyasubi ání bayópulá fú kulu yínkí lawíé obu-onó un á. Bósorá fú é ya.” ¹⁰ Inunv otsi ámu é létín da Petro ayabito un wú. Bréá nnyasubi ámu bobowie un á, bowun ání Safira é lawú, su botsu mu yópulá mu mantáa mu kulu. ¹¹ Ifú lehie wíe apasua ámu pú ahá ání bonu asón ánfí fée.

Sumbí Ayopú Amu Ofúla Pú Osúna Bwe

¹² Bulu lótsun sumbí ayopú ámu bwé ofúla pú osúna tsòtsòtsò wúlu amotó. Ahógyipu amu fée bóbwe kole tsíá fia otínokvá butetí un Salomo Abrándaású. ¹³ Ahá ání bomegyí ahógyipu kóráá betí ahógyipu amu idayilé. Táme okoku móbwe agywun òbée, mébetsiá ahógyipu amotó. ¹⁴ Igyi alí óó á, atsi móa ayin tsòtsòtsò bòhò aní Wie Yesu gyi. Bulu létsiá pú amú tsíá ahógyipu amotó. ¹⁵ Sumbí ayopú ámu ofúlábwe su wúlu amotó ahá betsiá tsú amú alapu ba brónusu, beyaí nkán tswí pú amú tswí mósú. Fówun ní Petro òbá bòtsun un á, mu yiyí bówólí amósú. ¹⁶ Odám ání botsú awúluá ibu bomlí Yerusalemtó é

bəpu amó aləpu pú ahá ání ɔhe laláhe dé amó háan ba, sumbí ayəpú ámu bətsa amó ilo.

Sumbi Ayəpú Amu Lu

¹⁷ Sumbí ayəpú ámu iwɪ lówa Bulu igyí əhapú dehen amu muə mu aba ání bəbu Saduki əpasuatə olu. ¹⁸ Inɪ su bekitá sumbí ayəpú ámu wá obu. ¹⁹ Táme onyé, Bulu-əbəpu əku léba befinkí obu ámu, kpá sumbí ayəpú ámu dáli. ²⁰ Bulu-əbəpu amu lébláa amó əbé, “Mliyo amliyelí Bulu ətswékpa wunsínésú inu, amlibla ahá nkpa pəpwe amu iwɪ asón fée.” ²¹ Sumbí ayəpú ámu begyi Bulu-əbəpu amu asónsú. Mú su benatí yó wunsínésú inu bəke, bude ahá ató suná.

ɔma-ɔma a, Bulu igyí əhapú dehen amu létɪ Yudafə asón agyípú amu fée fia. Mú bəwa abí bəe buyéle sumbí ayəpú ámu ba. ²² Táme bəyo á, sumbí ayəpú ámu bəma inu. Inɪ su beyinkí bebláa ahande amu bəe, ²³ “Anilóyo inu á, anilówun ání aklon amu fin wankláán. Obu adípúsú akípu amu bulí bude aklon amu ɔnó gyo. Táme bréá aniléfinkí aklon amu a, animówun əhaa obu ámuə.” ²⁴ Bulu ətswékpa agyópu əhande muə Bulu igyí əhapú dehen amu bonu asón ánfɪ a, bəbwe yə, sí bude asón ání ibéba mú ɔma gywín. ²⁵ Inu əha əku lébebláa amó əbé, “Mliki, ahá ámuú mlulówa obu ámu bulí Bulu ətswékpa wunsínésú inu, bude ahá ató suná.” ²⁶ Mú su Bulu ətswékpa agyópu əhande amu muə mu aba bəyo yékpa sumbí ayəpú ámu ba. Bəkpa amó díin pú amó ba, tsúfé benya ifú ání ní bəpú ibɪ da amó á, ahá bəda amó abwi.

²⁷ Bəpu amó ba belí Yudafə asón agyípú amu ansító. Mú Bulu igyí əhapú dehen amu léfité amó əbé, ²⁸ “Animéda mli əlá aniaa, mlímátrá tɪ oyin ánfɪ dá súná ató? Táme mliki tśá mlulabwé. Mlilahá mli atosunáhé labólá Yerusalem wúlutə fée. Mlidékléá mlópu mu lowu súrú anɪ.”

²⁹ Petro muə sumbí ayəpú atráhe amu beke mú ɔnó bəe, “Bulu asónsú lehián ání abégyi, megyí anyánkpośa. ³⁰ Mliléda Yesu mántá oyikpalíhesu mú mu. Táme anɪ anáin Bulu lókəśa mu tsú afúlitə. ³¹ Olotsu mu ya əśúsú, pú mu yéyaɪ mu gyəpɪsu, bwé mu ahá ɔkrapú pú Nkpa ɔhəpu. Fəwun əkpa idɪ ha Israelfə abudamli klontə, Bulu osi amó lakpan kie amó. ³² Anigyí alɪ asón ánfɪ iwɪ adansífə ní. ɔhe Wankíhé amó Bulu lópukíé ahá ání butegyɪ mu asónsú amu é dé mú iwɪ adánsɪe gyí.”

³³ Bréá Yudafə ahande amu bonu asón ánfɪ á, iləwa amó əbló. Mú su bəbwe agywun bəe, bómə sumbí ayəpú ámu. ³⁴ Táme Yudafə ahande amúə əkuá ogyi Farisiyin, mu dá gyí Gamaliel, ogyi Mose mbəla osunápú ání ahá fée butobú mu lókəśú lí, blí əbé bukpá sumbí ayəpú ámu dalɪ kpalobí. ³⁵ Inu əlebláa Yudafə ahande amu əbé, “Israelfə ayin, mliki wankláán itó ánfɪ mlíaa mlópu gyi ahá ánfɪ iwɪ. ³⁶ Mlikain ání bré kotə á, oyin əkuá butetɪ mu Teuda létsiá. ɔləbwe mu iwɪ fé əha kpənkpəntɪ əku. Mú su ahá bəbwe fé lafana (400) són bobuo mu. Táme bómə mu, mu abúopu fée bedasáin, mu bwəhé é fée lowie ntsu. ³⁷ Mu ɔma a, Yuda ání ogyi Galileayin é léba aháklábi. Mu é əlekpa ədəm buo iwɪ. Táme bómə mu, mu abúopu amu fée bedasáin. ³⁸ Mú su nde mli bláa mbé, mli si ahá ánfɪ. Mlímápu ibɪ da amó. Tsúfé ní itsú anyánkpośa wá á, mú fée ibéba bətsun. ³⁹ Táme ní itsú Bulu wá á, mlíméetalí ká amó itin. Mú su mlímábwe amó tətə, ménɪ iməəbwe fé mlíə Bulunyo mlidékə.”

Yudafə ahande amu botsulá dínká Gamaliel asón ánfɪsu. ⁴⁰ Inu beha betɪ sumbí ayəpú ámu ba obuto inu. Beha bənwən amó ató, bəda amó əlá bəe, bəmátrá tɪ Yesu dá súná ató ekekekeke, besi amó benatí. ⁴¹ Bréá sumbí ayəpú ámu bədalɪ Yudafə asón ogyíkpa inu bəyo á, ansí de amó gyí. Tsúfé Bulu lahá amó é bawun iwɪəsin Yesu su. ⁴² Sumbí ayəpú ámu bətsiá súná ató ekekegyíkeke, dá Bulu ason wankláán ámu əkan Bulu ətswékpa inu pú wóyígyíwóyító bəe, Yesu gyí Kristo, (əhá ámuú Bulu ladá mu ofúli amu).

6

Onó Alípó Abasiénó Le

¹ Bréá akasípó amv beba budeklei á, itré leda Yudafó Griiki ablípó amóv buetbli Hebri obli amv nsiné. Griiki ablípó amv beε, ekekegyíeke, ní bude ató yée a, butamahá Griikifó asurapv amv. ² Mú sv sumbí ayópó dúanyo ámv beti ahógyipv amv féé fia, bláa amó beε, “Ima alá abési Bulu asón okanda betsiá ye ató. ³ Iní sv apió, mlíkí mlító amlilé ahá abasiénó ání obú bu amósó, Oje Wankíhé móa nyánsa itsó amótó. Fówun apv amó lu atótó yée onó, ⁴ méní aní é abéle ansí kí mpáibó pú Bulu asón ámv okanda.”

⁵ Ansí legyi ahógyipv amv féé asón ánfí iwí. Mú sv beε oyin okuá mv hógyi onó bu onlv, Oje Wankíhé é itsó mótó, buetí mv Stefano mva Filipo, Prokoro, Nikanor, Timon, Parmena pú Nikolao, ogyi Griikiyin okuá otsú Antiokia asa alawíé Yudafó osúmtó. ⁶ Bópó ahá ánfí bosuná sumbí ayópó ámv, sumbí ayópó ámv é bópó ibí dínká amósó, bó mpái há amó.

⁷ Iní sv Bulu asón ámv leklei, akasípó amv bomoní Yerusalem. Bulu igyi ahapó ámv óó tsatsótsó bəhə Yesu asón ámv.

Stefano Kitá

⁸ Bulu lówa awítale há Stefano túmi kpənkpənkpənti. Mú sv obwε ofúla pú osúna akpənkpənti omá ámvta. ⁹ Táme aku bəkusú líí mvsv. Ahá ánfí botsú ofiakpa kuá buetí mú “Nkpábiá Bahə Iwısvtsiá.” Amó aku bugyi Yudafóá botsú Kirene pú Aleksandria awúlusu. Aku é botsú Kilikia pú Asia omátó. ¹⁰ Táme Oje Wankíhé léha Stefano nyánsa obputóí. Mú sv bumetalí gyí mv nwéεn. ¹¹ Iní sv beha aku onó beε bubli beε, bonu ání Stefano détoí wə Mose mva Bulu. ¹² Iní léha ahá ání bubv mv pú Yudafó ahandε pú Mose mbla asunápó amv benya obló Stefanosu. Inu benatí yótv mv, kítá mv, kpá mv ya Yudafó Asón Agyípó amv ansító. ¹³ Belahá aku bəwa afunu dínká mvsv beε, “Oyin ánfí totóí wə Bulu otswékpa wankíhé pú Mose mbla ámv ekekegyíeke. ¹⁴ Anilónu ání obébli obéε, ‘Yesu Nasaretyin amv obóbwie Bulu otswékpa amv, tse amándíé ání Mose lósuná aní féé.’ ” ¹⁵ Yudafó Asón Agyípó amv féé besi bude Stefano kí díín. Inu beki a, mv ansító de ogyá kpa fé Bulu-obopv ansító.

7

Stefano Iwı Onóle

¹ Bulu igyi ahapó dehen amv léfité Stefano obéε, “Asón ánfí babli tsú fú iwı ánfí féé bu mótó?”

² Stefano léε mú onó obéε, “Mí apió pú mí así, mliyaa asv amlınu! Bulu Onumnyampv amv léε iwı owan súná anı náın Abraham bréá otsie Mesopotamia omátó, Kaldeafóta asa olotu yétsiá Haran wúluta. ³⁻⁴ Inu Bulu lébláa mv obéε, ‘Tu dalı fú omátó si fú abusuan, afvya osulúv kuá nósuná fúsó.’ Mú sv Abraham lótu tsú Kaldeafó osulúsv yétsiá Haran wúluta. Mv sı lowu oma a, Bulu léha mv olotu ba otiné ánfí mlıtsie ndε ánfı. ⁵ Bré ámvta á, Bulu mókónyá há Abraham osulúv anfi yabi oyíkpa kole kóráá. Táme Bulu léhie mv ası yaı obéε, mva mv abı-aná obégyi osulúv anfi ekekú. Alı bré ámvta á, Abraham mókókwıı obi. ⁶ Asón ání Bulu lébláa mv gyı, ‘Fú abı-aná bóbwe afó osulúv kusv. Bópó amó bwé nkpábi, wá amó amomvya nfi lafana (400). ⁷ Táme négyi omá amóv fú abı-aná béyetsiá amó ası ámv asón, bítı amó ısv. Mú oma a, néε amó lé amó ıbitó, fówun béba bosúm mí nfi.’ ⁸ Bulu léka ntam há Abraham. Ntam amv onó á, Abraham obétın mv abı-aná keté. Mú sv mv bi Isak lóhə nkekwe á, Abraham létın mv keté. Isak é létın mv bi Yakob keté. Yakob é létın mv abı, bugyi anı anáın dúanyo ámv keté amó nyebıtó.

9 “Ani anáin anfi befe amó gyama Yosef, mu iwɪ olu su. Mú su ɔlɔɔ yébwε ɔkpábi Egyipte ɔmátó. Táme Bulu léli mu ɔma, ¹⁰ lé mu lé mu ason wunhe féétó. Bulu léha mu nyánsa, há Egyipte owíe lénya mu iwɪ ansigyí. Mú su ɔlɔbwε Yosef mu ɔmá pú mu wóyí féésó ɔkípu. ¹¹ Akón ku lébá Egyipte pú Kanaan ɔsolósu féé. Iɔpu ikplán ba ɔmá ámutó. Ani anáin amu bumenyá ató gyi. ¹² Mú su bréá Yakob lónu ání atogyihe bu Egyipte a, ɔlɔwa aní anáin anfi sísí. Bɔɔɔ inu eke gyankpapo yénya atogyihe ba. ¹³ Beyinkí yó otse nyɔɔsi a, Yosef léle iwɪ ɔwan súná amó ɔbéε, mɔgyí amó gyama Yosef ni. Iní su Egyipte owíe é lébi Yosef abusuan. ¹⁴ Mú ɔma a, Yosef lówa mu apíó sísí ɔbéε, buyékpá mu si Yakob pú mu abusuanfɔ, bóbwe fé ahá aduesienó-nu (75) ba, abubetsiá Egyipte ɔmátó. ¹⁵ Inu Yakob lóɔ Egyipte. Inó mva aní anáin amu bowu ní. ¹⁶ Nfi tsɔtsɔtsɔ ɔma a, bɔpu amótó akv afúli ya Sekem. Wúlu anfitó Abraham légyankpá tsíá ní. Bopulá amó ilán kvá Abraham lópu kóba hɔ tsu oyin ɔkvá butetí mu Hamor abí wátó.

¹⁷ “Nke ámóú Bulu léhie Abraham amu lotsutsúa ibɔfon a, aní anáin amu bakléi wá Egyipte ɔmátó. ¹⁸ ɔma a, Egyipte owíe ɔkvá ɔmebi Yosef lébetsiá obiá ámɔsu. ¹⁹ Owíe anfi lówa owuntɔlin aní anáin amɔsu. ɔleka amó híε ɔbéε, butswí amó abi ɔɔbwε tsalífwɪ abɔwu. ²⁰ Alí bré ámutó bɔkwí Mose ni. Ogyi obi ání ɔhíε ɔbu akíle, Bulu ansí legyi mu iwɪ. Mu yin léyaí mu tsra asa mu si wóyító. ²¹ Bréá bele mu mu wóyító a, Farao mu bi tsíhé lótsu mu, pú mu bwé mu bi alí, ɔledan. ²² Egyiptefɔ bosuná Mose amó amándíε kugyíku. ɔlɔbwε ɔha kpɔnkpɔnti mu itó pú mu bwehétó.

²³ “Bréá Mose lóhɔ nfi advana (40) á, ɔlɔbwε agywun ɔbéε, móɔ yéki aliá Egyiptefɔ bɔpu bude mu apíó Israelfɔ kpa. ²⁴ Inu á, olowun ání Egyipteyin dé mu apíó Israelfɔ ámutó ɔkvá da. Mú su ɔlɔɔ ɔyóhɔ mu pio ámóú ide mu dɔɔn amu, ilemlí mva Egyipteyin amu nyɔ. Inu ɔleda Egyipteyin ámu mó. ²⁵ Mose mú ki ɔbéε, ibówankí mu apíó Israelfɔ ání Bulu dépu mu hɔ amó nkpa, táme imɔwankí amó. ²⁶ Mú ɔyi kehe a, olowun Israelfɔ abanyó budekɔ. ɔlɔɔ ɔyékpátá amó, ɔlebláa amó ɔbéε, ‘Mlíki, apíó mlígyí. Ntogyi só mlí wolewole mlidé aba amumuyɔ wa?’ ²⁷ Táme ɔmɔamóú ɔde mu ba da ámu lówutá Mose sísí, fité mu ɔbéε, ‘Ma lówa fú ɔbéε fubégyi anísu, afɔgyi aní nsiné asón?’ ²⁸ Fudekléá fómó mí, fé alí ámóú ígye fómó Egyipteyin amu lóó?’ ²⁹ Mose lénya nú asón anfi alí, ɔlesrí dalí Egyipte ɔmátó yó Midiafɔ ɔsolósu. Oletsíá inu kwíí abi anyɔ.

³⁰ “Nfi advana ɔma a, Bulu-ɔbɔpu léle iwɪ ɔwan súná Mose dimbísó oyíbi kvá ibu awu, ogyá detsíi mótótó, mantáa Sinaibu. ³¹ Mose lówun mú á, ɔlɔwa mu ifú. Bréá ɔlɔkpokpé ɔyó yéki mú wankláán á, Bulu lébláa mu ɔbéε, ³² ‘Mígyí fú anáin Abraham, Isak pú Yakob Bulu.’ Mose lénya ifú, ɔdekpɔnkí kpakpakpakpa. Mú su ɔmetalí ki mú. ³³ Ani Wíε Bulu lébláa mu ɔbéε, ‘Wɔi fú ntɔkɔta tswi, tsúfé ɔtíné anfi fɔlí anfi igyi ɔtine wankíhé. ³⁴ Nawun ání mí ahá bude iwɪɔsin wúun Egyipte ɔsolósu. Nanú amó isú. Mú su nakplí nebá bɔhɔ amó. Ba, anwa fú Egyipte.’

³⁵ “Mose anfi Israelfɔ bekiná Egyipte ɔmátó, fité mu beε, ‘Ma lówa fú ɔbéε fubégyi anísu, afɔgyi aní nsiné asón?’ ní. Mose anfi kén Bulu léha ɔbéε, ɔbwéε aní anáin amósó ogyípu pú amó ɔlepó ní. Bulu lówa mu sumbí anfi tsɔn Bulu-ɔbɔpu amóú ɔlele iwɪ súná mu ogya plenplento ámɔsu. ³⁶ Mu kén gyí ɔhá ání ɔlekpa amó dalí Egyipte, bwé ofúla pú osúna tsɔtsɔtsɔ Egyipte ɔsolósu, ɔpu Pɛpɛ amu ɔnó pú dimbí ámɔsu nfi advana (40) kéké ní. ³⁷ Mu kén lébláa Israelfɔ ámu ɔbéε, ‘Bulu ɔbéle mu ɔnósó ɔtáipú ɔkvá ogyi fé mí tsú mlíto há mlí’ ní. ³⁸ Bréá mva Israelfɔ ámu befia dimbí ámɔsu á, Mose anfisɔ Bulu-ɔbɔpu amu lótsí tsɔn Sinaibu ámɔsu há aní anáin amu ni. Mu kénsó Bulu lópu mu nkpa asón ámu tsɔn, ide aní é tu ní.

³⁹ “Táme aní anáin bumbobu mu. Bekiná mu asón nu. Amó nkule su mú á, teki butráa bobu Egipte omátó. ⁴⁰ Iní su bebláa Aaron bee, oyá ikpi aní békpa amó ha amó. Tsúfé bomeyín tásá ilabwé Mose amóú òlekpa amó tsú Egipte amu. ⁴¹ Alí bré ámutò á, beblí sika pepe onantswiebí póbwé òkpi, tsíá há mú igyí. Amó ansí legyi amó ibi onó itò bwehé ánfí iwí. ⁴² Bulu lési amó asón, bəyo bude owí móa ətsra pú ntsrakpabi tswéé. Fé alíá bəwanlín wá Bulu onósú atáipó amu əwolótó bee,

‘Israelfò! Megyí mí mlilómə mbwí bó afədiə há
nfi advana (40) amóú mlilétsiá dimbí amusu.

⁴³ Mboún òkpi Molok tati-obu
pú Refan ntsrakpabi òkpi
mlilóbwe súra, náti tswé.

Iní su négya mlí yówa Babilonfə əsolóv əma ətinekú.’

⁴⁴ “Tati-obu amóú itosúná amó aní Bulu bu amó wá ámu é letsiá aní anáin amu wá dimbí amusu. Mose lóbwe mú alíá Bulu lósuná mu əbéé, əbwéé mú pépéépé. ⁴⁵ Aní anáin amu bowu sí Bulu tati-obu ámu há aní así, Yosua légya amó nkpá bəpəba əsolóv anfisv. Amó onutó ansító Bulu légya omá-omá lé əsolóv anfisv póhá amó. Bulu tati-obu ámu letsiá amó wá alí bətv Owíe Dawid brésú. ⁴⁶ Bulu ansí legyi Owíe Dawid iwí. Mú su Dawid lókulí mu əbéé, mvyíi obu ha mu, méní aní Yakob abí-aná féé abósum mu inu. ⁴⁷ Táme Owíe Salomo mboún lébeyi obu ámu.

⁴⁸ “Táme Osúsúsu Bulu tamatsiá nyankpəsa obu yihetò. Fé alíá Bulu onósú ətáipó òku léblí əbéé,

⁴⁹ ‘Aní Wíe Bulu əbéé, “Osúsú gyí mí owíe obíá,
əsolóv é igyi mí ayabi oyíkpa.

Ntə obu mlíaa mléyi ha mí?

Nkónu gyí mí òkpónó ədakpá?

⁵⁰ Megyí mí lóbwe ntobí ánfí féé?” ’ ”

⁵¹ Stefano lómə mu asón onó əbéé, “Asutə-onlín awíé, kluntə bu mlí odwin. Mlilakíná Bulu asón ámu nu. Mlí é mlitəkósú líi Ōhe Wankíhé amu asónsú brégyibré, fé alíá mlí anáin amu betsiá bwé. ⁵² Bulu onósú ətáipó əməmsú mlí anáin bumedínká? Bəmə Bulu onósú atáipó amóú beblí yáí bee, Yilé Ōbwepú ámu əbéba amu é. Mlíléle Yilé Ōbwepú ámu há, bəmə mu. ⁵³ Mlílòhə Mose mbli ámu tsú Bulu-abəpə ámu wá ní, támé mlímégyi mósú.”

Stefano Abwi Da Mó

⁵⁴ Bréá Yudafo ahande amu bonu Stefano ason blíhé anfi á, əbló lehie kítá amó, beda ansító kpən. ⁵⁵ Táme Ōhe Wankíhé lóbólá Stefanotə, olotsu ansí fúá, əde əsúsú kí. Olowun Bulu numnyam, Yesu líi Bulu gyəpísv. ⁵⁶ Múú əlebláa amó əbéé, “Mlíki, nawun aní əsúsú lafínkí, Nyankpəsa-Mu-Bi ámu líi Bulu gyəpísv.”

⁵⁷ Bréá bonu iní á, bəpə ibi tin asv. Inu amó féé bəsvrá okitikíti tú bun musv, ⁵⁸ bebitiá mu dalí wúlu amutə beyéda mu abwi mó. Adansífə ámu bəwóí amó awunso atadiə tswí əyasubi əkvá butetí mu Saulo wá. ⁵⁹ Bude mu abwi da alí, olokpolí aní Wíe əbéé, “Mí Wíe Yesu, hə mí ŋé.” ⁶⁰ Inu á, əleda akpawunu, kplón kúklókúú əbéé, “Mí Wíe, si lakpan ánfí kie amó.” Olenya blí alí pé, olomu onó.

8

¹ Saulo é lótsulá dínká Stefano məsv.

Saulo Əpasua Amusu Dínká

Tsú eke amusu á, bedínká əpasua amóú ibi Yerusalem amusu, wá amó mə bi. Mú su əpasua ámu féé bedasáin wá Yudea pú Samaria omátó, sí sumbí ayəpó ámu nkule pé wá inu. ² Táme Bulu asúmpú aku bosu Stefano, bin mu.

³ Saulo mú léfi ɔpasua ámu bwie asi. Oletsiá kí ahá wóyító, bítía ahógyipɔ atsi múa ayin fée yówa obu.

Filipo Bulu Asón Okanda Samaria Wuluto

⁴ Ahógyipɔ amu beda Bulu ason wankláán ámu okan ɔtínegyíótíné ání bedasáin yó. ⁵ Mú su Filipo lóyo Samaria wúlu yilé kutɔ yébláa amó Kristo, (ohá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) iwɔ ason wankláán ámu. ⁶ Afiapɔ amu fée bonu mu ason blíhé, bowun osúna ání ɔlɔbwe é. Mú su bɔhɔ mu asón ámu. ⁷ Ɔhe laláhe lósɔrá okitikiti dáli ahá tsɔtsɔtsɔ. Ahá ání amó ifón lawú pó tsukole asinpu tsɔtsɔtsɔ é benya ɔlɔtsá. ⁸ Mú su ansí lehiɛ gyi Samariafɔ ámu.

⁹ Alɔ bré ámutɔ á, ɔfápó kpɔnkpɔnti okvá butetí mu Simon bu wúlu amutɔ. Bréá Filipo mókóba inu á, ɔlɔbwé túmila súná mu pi amu, itɔwá amó ifú. Ɔtɔpɔ ibi sí kántó blí ɔbéɛ, otúmípu kpɔnkpɔnti mu gyi. ¹⁰ Nyebí ahande fée butobú mu, blí beɛ, “Oyin ánfɔ dé Bulu túmi kpɔnkpɔnti ámu.” ¹¹ Iníá ɔdepu mu asuma bwé ofúla suná amó, ilawá ɔpá su á, amó fée bɔhɔ mu gyi. ¹² Táme bréá Filipo léba beda Bulu iwíegyi pó Yesu Kristo iwɔ ason wankláán ámu okan a, atsi múa ayin bɔhɔ mu asón ámu su gyi, ɔlɔbɔ amó asú. ¹³ Simon onutó é lóhogyi, ɔleha Filipo lóba mu asú. Mu asúbɔ ɔma a, ɔlɔpu iwɔ mantáa Filipo. Bréá olowun alá Filipo dé ofúla múa osúna bwe á, ɔnó lobwie mu.

¹⁴ Sumbí ayɔpó ámúú bɔbɔ Yerusalem amu bonu ání Samariafɔ bahɔ Bulu asón ámu. Mú su bɔwa Petro mɔa Yohane amó wá. ¹⁵ Bréá boyówie inu á, bɔbɔ mpái há Samariafɔ ahógyipɔ amu beɛ, bɔnyáa Ɔhe Wankíhé. ¹⁶ Tsúfé asú keke babó amó anɔ Wíe Yesu dátó, táme amútó okokɔ mókónyá Ɔhe Wankíhé amu. ¹⁷ Inu Petro mɔa Yohane bɔpu ibi dínká amó nwunsv, Bulu léha amó Ɔhe Wankíhé amu.

¹⁸ Simon lówun ání ibi keke sumbí ayɔpó amu bapó dínká ahógyipɔ amu nwunsv, Bulu lahá amó Ɔhe Wankíhé. Mú su ɔlele kóba há Petro mɔa Yohane, ¹⁹ ɔlebláa amó ɔbéɛ, “Mliha mí túmi ánfɔ ku, ménɔ ní mí é nɔpú ibi dínká oku nwunsv á, Bulu ɔbéha mu Ɔhe Wankíhé.”

²⁰ Táme Petro lébláa mu ɔbéɛ, “Fúá fú kóba ámu nyɔ fée mlihi. Tsúfé fuki fɛɛ, fétalí pó kóba hɔ Bulu itokiehé ánfɔ. ²¹ Fuma ogyíkpa ntée ɔlúkpá anɔ gymagyihe anfitɔ, tsúfé fú klɔntɔ metin Bulu ansító. ²² Damli klɔntɔ tsu fú lakpan ánfɔ, afokɔli anɔ Wíe Bulu. Fíali obési agywun laláhe ánfɔ fabwé ánfɔ kíé fú. ²³ Tsúfé nawun ání fuhíé fúbu ɔnsipe, lakpan lagyi fúsv.”

²⁴ Simon lébláa Petro mɔa Yohane ɔbéɛ, “Nobwíi ipa, mlikokoli mli Wíe Bulu ha mi, ménɔ ɔméha asón ánfɔ fablí ánfɔtɔ kokɔ méɛba misv.”

²⁵ Bréá Petro mɔa Yohane begyi adánsiɛ, dá Yesu iwɔ asón ámu okan tá á, beyinkí yó Yerusalem. Bréá bɔna bɔyó á, beda ason wankláán ámu okan Samaria nkuda tsɔtsɔtsɔ asi.

Etiopia Owie Sikasu Okipɔ Klɔntɔdamli

²⁶ Alɔ bré ámutɔ á, Bulu-ɔbɔpu lébláa Filipo ɔbéɛ, “Kusv pu ɔsaasí dimbísú okpa ámúú ida tsu Yerusalem iyó Gasa amu.” ²⁷ Múú Filipo lókusó pó okpa. Bréá ɔyó á, ɔlɔtu Etiopia ɔmá ɔhande okvá baflo mu. Ɔhande amu gyí Etiopia owie tsihé Kandake sikasu okipɔ. Oyin ánfɔ layó Yerusalem yósum Bulu, ²⁸ yínkí ɔyó wóyí, otsie mu kekétó, mpɔnkɔ bɔde mu bití. Ɔde Bulu ɔnósú ɔtɔipó Yesaia ɔwoló ámu kláa. ²⁹ Múú Ɔhe Wankíhé lébláa Filipo ɔbéɛ, “Kpɔkpe manta keké ánfɔ.” ³⁰ Filipo lésrí tó keké ámu wun ání Bulu ɔnósú ɔtɔipó Yesaia ɔwoló ámu oyin ámu dé kláa. Mú su ɔlefíté mu ɔbéɛ, “Ɔhande, fude asón ámúú fudekláa amu asɔ nu?”

³¹ Ɔhande amu léle mú ɔnó ɔbéɛ, “Nkálɔ ibɔbwe nónu mú asɔ ní oku méle mú asɔ súná mí?” Mú su ɔlebláa Filipo ɔbéɛ, “Du tsia mí wá ayɔ.” ³² Bulu asón ání ɔdekláa ɔwoló ámutɔ gyí:

“Ḑḓḓwε dīn fε kufa ání bapú beya amakpá. Ḑmobwií mu nnonyḓ.

Ḑḓḓwε dīn fε alá kufa tḓbwé
ní bḓde mu iwí imi dínkí.

³³ Bḓkpḓí mu, bḓmegyi mu asón anakwalisḓ.

Ḑhaa méetalí súná mu abí-aná,
tsúfε beka mu nkpa tin asolḓḓv anfisḓ.”

³⁴ Múḓ amá ḓhandε amḓ léfité Filipino ḓbéε, “Ma iwí asón Bulu anósú ḓtḓpó anfi dεblí, mu onutó ntée ḓha bambá?” ³⁵ Inḓ Filipino lélí Yesaia asḓn wanlínhé anfisḓ bláa mu Yesu iwí asḓn wankláán amḓ. ³⁶⁻³⁷ Bḓpḓ bḓyḓ á, bḓtḓ ntsu kv. Múḓ amá ḓhandε amḓ léfité Filipino ḓbéε, “Ntsu dá a, ntḓ létin mí asúḓḓ ḓkpa?”*

³⁸ Mú sv amá ḓhandε amḓ léha mu keké amḓ ḓbitípó lélí. Mḓa Filipino bekplí wíε ntsu amḓtḓ, Filipino lḓbḓ mu asú. ³⁹ Bréá bedalí ntsu amḓtḓ á, aní Wíε Ḑḓé lotsu Filipino náttí. Ḑmá ḓhandε amḓ métrá wun mu, támε ḓḓpḓ ansigyí natí ḓyḓ wóyí.

⁴⁰ Filipino é léyεdalí Asoto wúlutḓ. Ḑlenatí kí inḓ awúlusḓ dá asḓn wankláán amḓ ḓkan alí, oloyówie Kaesarea wúlutḓ.

9

Saulo Klvntḓdamli (Gyumagyihe 22:6-16; 26:12-18)

¹⁻² Alí bré ánfítḓ fée á, Saulo mókúsí Yesu akasípó amḓ bláa ḓbéε, mómḓ amó. Mú sv ḓḓyḓ Bulu igyí ḓhapú dehen wá yókulí mu ḓbéε, ḓwánlín ḓwulú pḓle mu suna Damasko Yudafḓ ofiakpa ahandε, méní ní mu ibí da oyin ntée ḓtsi ḓku, ḓna aní Wíε ḓkpa amḓsv a, mékitá mu, kpá mu ba Yerusalem.

³ Saulo lḓpḓ ḓkpa ḓyḓ Damasko. Ḑleta wie tá á, nsaintḓ lekpa ogyá wa mu. ⁴ Ḑledida asolḓtḓ kpala. Inḓ olonu ḓmε kv. Ḑmε amḓ léfité mu ḓbéε, “Saulo, Saulo, ntogyi só fḓdín mísó alí?”

⁵ Saulo léfité ḓbéε, “Fó ma ní, mí Wíé?” Múḓ ḓmε amḓ lébláa mu ḓbéε, “Mí Yesu ní. Mísó fḓdín ní. ⁶ Kḓsv, afḓyḓ wúlutḓ inḓ. Ḑkv obósuná fḓ tḓá lehián ání fḓbwε.”

⁷ Saulo aba ání mḓa amónyḓ bḓna besi lí dīn. Bonu ḓmε amḓ, támε bḓmowun ḓhaa. ⁸ Saulo lḓkḓsú líí. Olobwií ansíbi, támε ḓmedé ató wúun. Mú sv bekítá mu ibí, kpá mu ya Damasko wúlutḓ. ⁹ Oletsiá nkensá owítḓ omowun ató. Omegyí ató, omonu tḓtḓ é alí bré amḓtḓ.

¹⁰ Alí bré amḓtḓ á, Yesu akasípó ḓku bḓ Damasko, bḓtetí mu Anania. Olowun ató. Múttḓ á, aní Wíε Yesu lḓkpolí mu ḓbéε, “Anania!”

Olotsulá ḓbéε, “Mí Wíé, mí ní.”

¹¹ Múḓ aní Wíε lébláa mu ḓbéε, “Kḓsv, yḓ brḓnḓ amóú bḓtetí mú ‘Ḑkpa Tswííhé’ amḓsv. Wie Yuda wóyítḓ, afḓfite oyin amóú otsú Tarso, bḓtetí mu Saulo amḓsv. Alaba, ḓbḓ inḓ ḓde mpái bḓ. ¹² Alawun ání oyin ḓkuá bḓtetí mu Anania laba bḓpḓ ibí dínká mḓsv, mu ansíbi labwíí.”

¹³ Múḓ Anania lébláa aní Wíε ḓbéε, “Mí Wíé, nanú oyin ánfí iwí asón. Alá ḓḓpḓ lalahε gyi fḓ ahá ání bḓbḓ Yerusalem. ¹⁴ Igyí ahapú dehen amḓ é bahá mu túmi bεε, ḓbá Damasko bekítá ahá ání bḓtḓbḓ mpái fḓ dátḓ fée.”

¹⁵ Aní Wíε lébláa mu ḓbéε, “Yḓ, mílalé mu mbée, ḓbwée mí osúmpḓ, ḓha amá bámbátḓfḓ, amó awíε pḓ Israelfḓ fée abḓbí mí. ¹⁶ Mí onutó nósuná mu alá ḓbḓkḓkv wun ipian mí sv.”

¹⁷ Mú sv Anania lḓyḓ Yuda wóyítḓ, yḓpḓ ibí dínká Saulosḓ, bláa mu ḓbéε “Opíḓ Saulo, aní Wíε Yesu amóú ḓlele iwí ḓwan súná fḓ bré amóú febá nfi amḓ lává mí fḓ wá. Ḑbéε, mbεha fḓ afḓlawun ató, Ḑḓε Wankíhé ḓbḓla fḓttḓ.” ¹⁸ Tḓkuá igyi fε

* **8:36-37** Mótḓ yée 37 bḓ nwḓlḓ dada amḓ akḓtḓ: Filipino lebláa mu ḓbéε “Ní fahḓ Kristo gyi tsú fḓ ikḓn fée ttḓ a, nétalí bḓ fḓ asú.” Ḑlebláa Filipino ḓbéε, “Eε, nahogyi mbεε Yesu Kristo gyi Bulu mu Bí.”

klemetí afwí lémaín lé mv ansíbisv kpadá inuvv. Mú sv òlèlè òde ató wúun. Inu òlòkvsó, bòbò mv asú. ¹⁹ Beha mv ató olegyi, òwvnlín lelawíé mv.

Saulo Bulu Asón Okanda Damasko

Saulo létsiá akasípó amv wá nke kpalobí. ²⁰ Inuvv òlenatí yó amó ofiakpa, yéfi Yesu iwí asón òkan da así òbéé, “Yesu gyí Bulu mv bi ámv ní.”

²¹ Ahá ání bonu mv asvnlíhè anfi fée ònó lobwie amó. Mú sv befíté bée, “Megyí mudé Yesu asúmpó mò Yerusalem ní? Megyí amó òkitákpá òlèba nfi, òkpa amó ya igyí ahapó òhèhè amv?”

²² Táme Saulo lélanyá túmi blí asón ámv òwvnlínsú òbéé, lélé Yesu gyí Kristo, (òhá ámvú Bulu ladá mv ofúli amv). Alíá òlèhíé lé asón ámvòtò lèha Yudafo ání bvbv Damasko inu bòbwe basaa. Bvmowun móa bòtsu.

²³ Nke tsòtsòtsò òma a, Yudafo ámv befia kítá agywvnlí bée bómò Saulo. ²⁴ Mú sv betsiá gyo wúlu amv ònó òpa onyé, méní bénya mv mó mv. Táme akv bowi tsá Saulos bée, alí Yudafo ámv babwé agywvnlí ní. ²⁵ Mú sv èkè òkv onyé á, Saulo abúòpò amvòtò akv bòtsu mv wá lakpátó, pò mv tsvnlí ikwítò kplí mv yi iban òma, òlèsrí náti.

Saulo Yerusalem Yò

²⁶ Bréá Saulo lówie Yerusalem a, òlòtsvnlí òkpa kugyíkvsu ání obówie Yesu akasípó amvòtò. Táme bvmohogyi ání alabwé òkasípó. Mú sv benya mv ifú.

²⁷ Inu Barnaba lékpa mv ya, yéle mv súná sumbí ayòpó amv. Òlèbláa amó alíá aní Wíe lélé iwí òwan súná Saulo Damasko òkpatò, mva Yesunyò batóí; pú alíá Saulo lówa klvnlí dá Bulu asón ámv òkan òwvnlínsú Yesu dátò Damasko wúlutò.

²⁸ Mú sv Saulo lówie amvòtò, beki Yerusalem wúlutò. Òlòwa klvnlí blí Bulu asón ámv Yesu dátò. ²⁹ Mva Yudafo ámvòtò bvtèblí Griiki òblí amv betsiá tóí, gyi aba nwéén. Táme alí bré ámvòtò fée á, bvdè agywvnlí bwe ání bómò mv. ³⁰ Bréá mó afú lòwvnlí ahógyipv amv a, bekpa mv yáa Kaesarea, há mv òlenatí yó Tarso.

³¹ Mú sv iwí lolwíí òpasua ání bv Yudea, Galilea pò Samaria òmátò. Òhè Wankíhé lékpa amó bekléí, dan hógvnlí, betsiá tsiátóá ílegyi aní Wíe Yesu ansí.

Aha Akv Ilò Tsa

³² Petro lénatí ki Samaria nkudasí. Èkè òkv òlèyékí Bulu ahá ání bvbv Lida wúlutò. ³³ Inu á, oleyéfiá oyin òkvá bvtétí mv Enea, olesin tsukvle nfikwe ní.

³⁴ Petro lébláa mv òbéé, “Enea, Yesu Kristo latsá fò ilò. Kvsu kunta fò òklan.” Inu Enea lókvvsú. ³⁵ Ahá ání bvté Lida wúlutò pú Saron nsáintò fée bowun oyin ámv. Mú sv bohogyi, bobuo aní Wíe.

³⁶ Òtsí òkv bv Yopa wúlutò, ogyi òkasípó. Bvtétí mv Tabita. Mv dá ámv así Griiki òblítò gyí, “Dorka.” Mú así gyí, “Abre.” Yilé òbwepú ogyi. Òbv awítòlè há ahíánfò. ³⁷ Bréá Petro bv Lida a, ilò lèda Tabitasv. Olowu, bebie mv ntsu, sí mv tsvnlí abansórv kvòtò. ³⁸ Yopa móa Lida awúlu imafò aba wá. Mú sv bréá akasípó amvòtò bvbv Yopa amv bonu lowu anfi á, bòwa abi anyò sísí Petro bée, bobwíí ipa há mv, òwáa òsa tv amó. ³⁹ Inu Petro lówa òsa bwé, móa amvnyò benatí. Bréá olobowie inu á, bekpa mv ya abansórv amvòtò. Wúlu amvòtò asvrapv fée bvbv fúli amv así. Bekpa pútá Petro budesú, bvdè atadiéá Dorka lóbwe bréá otsie nkpa pvsúná mv. ⁴⁰ Petro légya asvrapv amv fée lé obu ámvòtò. Mú òlèda akpawunu bó mpái, asa òlèdamlí kí fúli amv blí òbéé, “Tabita, kvsu.” Inu Tabita lóbwíí ansíbi. Bréá olowun Petro a, òlòkvsú tsíá. ⁴¹ Inu Petro lékítá mv bi, òlòkvsú líí. Petro létí asvrapv amv pú ahógyipv atráhe amv. Mú òlòpò Tabita súná amó ání alatsínkí. ⁴² Asón anfi lèkléí wá Yopa wúlutò. Mú sv ahá tsòtsòtsò bòhò aní Wíe gyi. ⁴³ Petro létsiá Simon ání òtòyò òwvnlí-kpákpá iwí agyómá wá Yopa inu wá òpá.

10

Konelio Abi Wa Petro Wá

¹ Oyin òkú létsiá Kaesarea inu, butetí mu Konelio. Ogyi Romafò isá akòpò òpasua kuá butetí mú Italia òhande. ² Òbu nsi Bulusúm iwí. Mba mu wóyítòfò fée butosúm Bulu. Konelio tekíe Yudafò ahiánfò ató. Òtòbò mpái há Bulu brégyíbré. ³ Eke òkú Konelio lówun ató ntópwe òsata. Mu atowunhe amutò á, olowun Bulu-òbòpò ansí káín, Bulu-òbòpò amu lókpólí mu òbé, “Konelio!”

⁴ Ifú lèkitá mu. Mú su olesi òde Bulu-òbòpò amu kí. Mú òlefíté Bulu-òbòpò amu òbé, “Mí Wíé, nkálí igyi?”

Bulu-òbòpò amu lébláa mu òbé, “Bulu lahò fò mpái. Fú ahá ató kie é lagi mu ansí. ⁵ Wa abí abuyò Yopa yeti Simon Petro ba. ⁶ Òbòyòswí òwulò-kpákpá iwí agyómá òyòpò Simon wóyítò, mantáa òpò ònò.” ⁷ Bréá Bulu-òbòpò amu lénatí á, Konelio létí mu asúmpò abanyò ání bobu mu wóyítò pò mu òbusufe ání ogyi isá òkòpò, otenyá Bulu ifú. ⁸ Òlebláa amú asún ání òlaba fée, òlwa amú sísi Yopa.

⁹ Mú òyi kehe bòkúsò bòyò Yopa. Beta inu wie tá á, òbòbwe fè òpa dódúanyòtò. Petro é dédò òyò obu awunso mpái òbòkpá. ¹⁰ Akón ihíe de mu. Mú su olekle ání obénya tòku wá ònò. Bréá bude ató ámu núná há mu a, Petro lówun ató. ¹¹ Atowunhe amutò á, olowun ání òsúsò lafinkí, tòkuá igyi fè òhráda téihé, bude mu nsiebí ana, òdekplí òbá òsulòsò. ¹² Òyítò mbwí òtsan-òtsan, mbwíá bobu ayín, táme buteká abòhò pò òyítò mbubwí fée bobu òhráda ámutò. ¹³ Mú òlonu òme ku lédalí òbé, “Petro, kusu mò mbwí ánfí afòwí.”

¹⁴ Táme Petro léle mú ònò òbé, “Ò-ò! Mí Wíé, bòkwí mí òpá á, mmòkògyi tóá Yudafò amándíe lekisí ntéé mú iwí metin ku.”

¹⁵ Òme amu léla bláa mu òbé, “Mátí tóá Bulu latín mú iwí atokisíhè.” ¹⁶ Atowunhe amu pò òme amu léba tse sa. Mu ansító inu á, bòtsu òhráda ámu ya òsúsò òtsáwòle pé.

¹⁷ Bréá Petro dé nwuntò bu tsú atowunhe anfi iwí á, Konelio abí ámu é bafíté wun Simon wóyítò, ba bulí òkpa ònò. ¹⁸ Konelio abí ámu bokpolí fité be, “Òfò òkú tsie nfi, butetí mu Simon Petro?”

¹⁹ Petro trá òde nwuntò bu tsú atowunhe amu iwí, Òhe Wankíhè lébláa mu òbé, “Simon, ahá abasá akú baba bude fò dunká. ²⁰ Kusu bwe, afòkplí yefia amú amlunatí. Mágyi nwéen, tsúfè mílawá amú fú wá.” ²¹ Inu Petro lékplí yòtu amú, bláa amú òbé, “Mígyí òhá ámúò mlidédunká ámu ní. Ntogyi sò mliná?”

²² Ahá ámu bele mú ònò be, “Animédé tsitsa. Isá akòpò òhande Konelio ání otenyá Bulu ifú, Yudafò fée butetí mu òdayilé lówa aní fú wá. Bulu-òbòpò òkú labèbláa mu òbé, òbá betí fú afòba mu wóyítò, méní obònu asún ání fúbu blí.”

²³ Mú Petro lékpa amú wá wóyítò, òleha amú òdikpa.

Òyi kehe a, Petro mba amónyò bòkúsò pò òkpa bòyò Kaesarea. Bréá bòyò á, ahógyipò akúá bobu Yopa inu é bobuo amú yò. ²⁴ Mú òyi kehe a, boyówie Kaesarea wúlutò. Bòtsutsúa abòwie inu á, Konelio latí mu wóyítò ahá pò mu anyawíe kláklá befia, òde amú òkpa kí. ²⁵ Bréá Petro lówie wóyí ámu ònò á, Konelio lókúsò yéfia mu, dá akpawunu mu ayabitò sún mu. ²⁶ Táme Petro léha mu òbòkúsò. Òlebláa Konelio òbé, “Kusu, máda akpawunu há mí. Nyankpòsa mí é ngyi.” ²⁷ Petro mba múnnyò buna bude tó alu olowie wóyítò. Inu olowun ání ahá tsòtsòtò bafia. ²⁸ Mú òlebláa amú òbé, “Mí onutò mliyin ání Yudafò mbala meha òkpa ání Yodayin mba òmá bámbátòyin bobwé anyawíe ntéé òbòyò mu wá kpán. Táme Bulu lahá mí nabí ání mmákí mbéé òkú iwí metin ntéé òmòfòn amándíe òkpasò. ²⁹ Mú sò bréá fòwa abí fée bobéti mí á, mmòkòkpòpò nwuntò ní. Amansu igyi? Bla mu.”

³⁰ Mú Konelio lébláa mu òbé, “Nde eke náásí, ntópwe òsata mbu wóyítò nde mpái bò. Òtsáwòle pé á, nowun oyin òkú líí mí ansító. Oyin ámu lówa atadié

fututú. ³¹ Oyin ámu lébláa mi obéé, ‘Konelio, Bulu lanú fú mpái. Fú ahá ató kie é lagyi mu ansí. ³² Mú su wa abí abuyɔ Yopa wúluto yeti Simon Petro ba. Ɔwɔlɔ-kpákpá iwɔ agyómá ɔyɔpú Simon wóyí ɔlɔswí. Otsie mantáa ɔpu ɔnó.’ ³³ Mú su inɔnɔ nɔwa abí sísí fú. Ibo alá fába. Séi á, aní fée anɔlafia Bulu dátó. Anigyó aní Wíe asún aní alapóhá fú obéé, fɔbláa aní.”

Petro Asɔn Blíhé

³⁴ Mú Petro lótsu ɔnó blí obéé, “Nawun aní lélé Bulu tamakɔ ɔhaa ansító. ³⁵ Mboún ɔhá aní otenyá mu ifú, ɔtɔbwé yilé asún otekle ɔmágyíɔmátó. ³⁶ Mliyín asɔn wankláán aní Bulu lópohá Israelfɔ. Asún ámu gyí, Bulu lapó iwílwii ba tɔn Yesu Kristo, ahá fée Owíe amɔsu. ³⁷ Mliyín asún kpɔnkpɔnti aní ilɛba Yudea ɔmátó fée. Ilotsu así tsú Galilea ɔmátó, bréá Asú Ɔbɔpú Yohane léda asúbɔ ɔkan ɔma. ³⁸ Mliyín aní Wíe Yesu Nasaretyín amɔ. Mliyín aní Bulu lópu mu Ɔɣe Wankíhé pú túmi wá mɔtɔ, oleki ɔtínegyíɔtíne bwé yilé, tsá ahá aní bobu ɔbunsám túmi así ilɔ, tsúfée Bulu buo mu. ³⁹ Anigyí ahá aní anilówun mu bwéhé aní ɔlɔbwe Yudea pú Yerusalem ɔmátó fée ní. Bɛda mu mántá oyikpalíhesu mó mu. ⁴⁰ Táme mú eke sáásí a, Bulu lókɔsúa mu, lé mu ɔwan, ahá bowun mu. ⁴¹ Megyí ɔyító ahá fée lówun mu, táme aní ahá amóú Bulu lélé yáí obéé, abwée mu adansíɔ ámu mó anilówun mu. Mu kósú tsú afúlito ɔma a, ania mɔnyɔ légyi, anilówi ní. ⁴² Ɔlehie aní obéé, adáa mu asɔn wankláán ámu ɔkan suna ahá, agyi mu iwɔ adánsie aní mɔgyí ɔhá aní Bulu laléá obégyi akɔankpapu pú awupú fée asún ní. ⁴³ Bulu ɔnósó atɔípó amɔ fée beblí beɛ lélé, ɔhagyíɔha aní ɔlɔhɔ Kristo gyi a, Bulu obési mu lakpan fée kíe mu Kristo dátó.”

Ɔmá Bámbásóɔ Ɔɣe Wankíhé Nya

⁴⁴ Bréá Petro dé asún anfi blí á, Ɔɣe Wankíhé lébá ahá amóú buɛ mu asún ámu nu ámu féesú. ⁴⁵ Ɔnó lobwie Yudafɔ ahógyipu amóú bobuo Petro ba inɔ ámu aní Bulu lapó mu Ɔɣe Wankíhé amɔ kíe ahá aní bɔmegyí Yudafɔ. ⁴⁶ Tsúfée bowun aní ahá ámu buɛ ɔblí bámbá blí, bɔhíe buɛ Bulu kanfó. Mú su Petro lébláa amó obéé, ⁴⁷ “Bulu lahá ahá anfi é Ɔɣe Wankíhé fɛ aní. Ɔku ɔbétalí tin amó ɔkpa ɔbée bɔmábɔ amó asú?” ⁴⁸ Mú su ɔleblí obéé, bobó amó asú Yesu Kristo dátó. Mú ɔma a, bokokóli Petro beɛ, otsia amó wá kpalobí.

11

Petro Iwɔ Asún Ɔnóle Yerusalem

¹ Yesu sumbí ayɔpú ámu pú ahógyipu amóú bobu Yudea ɔmátó ámu bonu aní ɔmá bámbátóɔ é bahɔ Bulu asún ámu. ² Mú su bréá Petro lóyɔ Yerusalem wúluto á, mɔa ahógyipu akɔá bɔtekleá ahá bɔtín keté asa abɔwie ɔpasua ámɔtɔ bebití asún. Bɛfité mu beɛ, ³ “Ntogyi su fayó ahá aní bɔmetin keté wóyí, fúa amónyɔ mlɔlawá ibi gyi ató?” ⁴ Mú su Petro lélé asún aní ilɛbatɔ súná amó ikɔle-kɔle obéé,

⁵ “Mbo Yopa wúluto nde mpái bɔ nowun ató. Mótó á, nowun aní tɔkɔá igyi fée ɔhráda téíhé, buɛ mú nsiebí ana lékplí tsú ɔsúsú bá mí wá. ⁶ Nowun pututɔmbwɔ pú wúluto mbwɔ, mbwɔá bobu ayín, táme bɔteká abɔnɔ pú ɔyító mbubwi fée ɔhráda ámɔtɔ. ⁷ Inɔ nonu ɔme ku ledali bláa mi obéé, ‘Petro, kɔsu mɔ mbwɔ anfi afɔwɔ.’

⁸ “Mú neblí mbée, ‘Mí Wíe, ekekekeke. Bɔkwí mí ɔpá á, mmɔkógyi tóá Yudafɔ amándíe lekisí ntée mú iwɔ metin ki.’

⁹ “Mú ɔme amɔ lótsu ɔsúsú lábláa mi obéé, ‘Máti tóá Bulu latin mó iwɔ atokisíhé.’ ¹⁰ Tsesa són nowun atowunhe anfi. Mú ɔma a, ilɛlayínkí yó ɔsúsú.

¹¹ “Alí bré ámɔtɔ kén á, ayín abasá akɔá bɔwa mí wá tsú Kaesarea baba bulí wóyí amóú ntsie mótó ámu ɔnó. ¹² Ɔɣe Wankíhé lébláa mi obéé, mbúo amó yɔ, mmágyi nwéɛn. Apíó abasíe anfi botsú Yopa anfi é bobuo mi yó Kaesarea, aní

fée anilóyɔ Konelio wóyító. ¹³ Konelio lébláa aní ɔbéε, mowun Bulu-ɔbɔpu ɔku mu wóyító, ɔlebláa mu ɔbéε, ‘Wa abí abuyɔ Yopa yeti oyin ɔkuá butetí mu Simon Petro ba. ¹⁴ Ɔbébláa fu asún aní fúa fú wóyító ahá fée mlótsun músú nyá nkpa.’

¹⁵ “Nenya tsú ɔnó ndetóí alí, Ɔye Wankíhé léba amósó fé alíá ɔleba anisɔ eke gyankpapu amu. ¹⁶ Inu nekaín aní Wíe asun blíhésu. Ɔbéε, ‘Yohane lópu ntsu bó ahá asú. Táme mli mó á, Bulu ɔbɔpu Ɔye Wankíhé bó mli asú.’ ¹⁷ Mú su ní Bulu lapú mu atokiehé ámu kíé amú, fé alíá ɔlɔpukíé aní ahá ámuó anilóhɔ aní Wíe Yesu Kristo gyi amu a, mígyí ma aní nétin Bulu ɔkpa?”

¹⁸ Bréá sumbí ayɔpú ámu bonu asún ánfí á, besi Petro tóí wa, bekanfú Bulu beε, “Mómú Bulu lahá ahá aní bomegyí Yudafɔ ɔkpa ɔbéε, amú é buɔámli klɔntɔ, abunya nkpa.”

Kristo Ɔpasua Aní Iɔv Antiokia

¹⁹ Stefano lowu ɔma a, beɔnká ahógyipu amusu. Mú su beɔasáín yó Foinike múa Kipro ɔsolósu pú Antiokia wúlutɔ. Yudafɔ nkɔle bebláa Bulu asun wankláán ámu. ²⁰ Táme amótó aku mú botsu Kipro pú Kirene ɔmátó ba Antiokia bebláa Griikifɔ ámu aní Wíe iwí asun wankláán ámu. ²¹ Aní Wíe Bulu lélí amú ɔma. Mú su amótó ahá tsɔtsɔtsɔ bohogyi, dámlí klɔntɔ ba aní Wíe Yesu wá.

²² Yerusalem ɔpasua ámu bonu asún ánfí. Mú su bɔwa Barnaba sísí Antiokia. ²³⁻²⁴ Barnaba gyí ɔha wankláán, Ɔye Wankíhé pú hógyi é itsɔ mɔtɔ. Bréá olowie Antiokia, olowun alíá Bulu lagyi amú buale a, ansí legyi mu. Mú ɔlɔtɔí kplá amú ɔbéε, bupúu amú klɔn fée dínka aní Wíe Yesusu, abuyi mu mblasu. Iní su ahá tsɔtsɔtsɔ bɔtsun mu asún ámusu hɔ aní Wíe gyi. ²⁵ Mú ɔma a, Barnaba lóyɔ Tarso wúlutɔ yóɔnká Saulo. ²⁶ Bréá olowun mu a, ɔlekpa mu ba Antiokia. Betsiá inu ofi ɔkɔle, tsíá fia ɔpasua ámu, súná amú ató. Antiokia begyankpá tí akasípó amu beε “Akristofɔ” ní.

²⁷ Bulu ɔnósú atáípú aku botsu Yerusalem ba Antiokia alí bré ámɔtɔ kén. ²⁸ Amótó ɔkɔle dá gyí Agabo. Ɔlɔkɔsú líí, blí Ɔye Wankíhé túmitɔ tswí ɔbéε, “Akón kɔnkɔntí ku béba Roma ɔmátó fée.” Ɔleba mótó bréá Roma Owíe Klaudio tsie obiású. ²⁹ Akasípó amu bɔbwe agywɔin beε, amótó okugyíaku obóɔnká tóá obénya, abupu yekie apíó ahógyipu aní bobu Yudea ɔmátó. ³⁰ Begyi dínká músú, bɔpuhá Barnaba múa Saulo bɔpuya ɔpasua ámu ahande.

12

Petro Obudi

¹ Alí bré ámɔtɔ á, Owíe Herode léɔnká ɔpasua ámɔtɔ akusu, wá amú amumuyɔ. ² Ɔleha betin Yohane mu pio Yakobo ɔdayító. ³ Herode lówun aní iɔv Yudafɔ ámu ɔdwe. Mú su omesi, ɔleyékítá Petro é. Alí bré ámɔtɔ buɔe Israelfɔ Bodobodo MátúhéNke gyí. ⁴ Mú su bréá ɔlekítá Petro a, ɔlɔpu mu tswí obu, ɔlele ísá akɔpú dúasie ɔbéε, bɔtsiá gyo mu iwí abaná-abaná. Ɔlɔbwe agywɔin ɔbéε, begyi Nke ámu tá á, mégyi Petro asún dɔnsu. ⁵ Bɔwa Petro obu, táme ɔpasua ámu bɔbɔ mpái kínkínkín há mu.

Petro Obule

⁶ Onyé asa ɔyí ɔbéε Owíe Herode ɔbéε Petro ba dɔnsu begyi mu asún á, bɔwa Petro ikan anyɔ kéké, ɔɔa ɔɔeɔɔi ísá akɔpú abanyó nsíné. Ísá akɔpú aku é bulí buɔe obu ámu ɔnó gyo. ⁷ Ɔtsáwɔle pé á, Bulu-ɔbɔpu ɔku lébelí amú wá obuto inu, inu fée lówankí. Bulu-ɔbɔpu amu lópu ibi da Petro abɔntɔ, oletsinkí. Ɔlebláa Petro ɔbéε, “Wa ɔsa kusu.” Inu ikan amu lówáí lé mu ibi. ⁸ Mú Bulu-ɔbɔpu amu lébláa mu ɔbéε, “Kusu pu ɔfé klí osiétó, afɔtsu fú ntukota wa.” Petro lóbwe. Mú ɔletrá bláa Petro ɔbéε, “Tsu fú ligá wa afɔba ayɔ.” ⁹ Petro lóbuo Bulu-ɔbɔpu amu dáli obu ámɔtɔ. Imɔwankí Petro ní akíankpatɔ ntée atowunhetɔ Bulu-ɔbɔpu

amu dé mu asón bláa. ¹⁰ Mva Bulu-əbəpu amu bətsən obu-ənó gyankpapu pú nyəəsi agyópusu. Bəba bətu dátə uklən ání fópodáli wie wúlutə. Iklən amu onutó lefinkí há amú bətsən. Bəpətsən brənu kusə bəyó á, Bulu-əbəpu amu lófwí sí Petro.

¹¹ Bréá Petro ansító letítí mu a, əleblí əbéé, “Séi mú nawun ání lélé Bulu lawá mu əbəpu, alabéle mí Owíe Herode ibi pú tóá Yudafə bude əkpa kítə.”

¹² Iníá Petro lówun mú alí su á, əlenatí yó Yohane ání butetráa tí mu Marko mu yin Maria wóyí. Alí bré ámutə á, ahá tsətsətsə bafia inu bude mpái bə. ¹³ Petro léda amú uklənsu, osúmbi tshé əkuá butetí mu Rode lébeki əhá ání ogyi. ¹⁴ Bréá Rode lébi ání Petro əme ni á, ansí lehié gyi mu. Mú su əletan obu ámu finkí. Mbóun oleyinkí srí yébláa amú əbéé, “Petro laba əlí obu-ənó.” ¹⁵ Ahá ámu bebláa mu bée, “Fú nwun layintá.” Táme əlɔyɔ mósú, ədeblí əbéé, “Lélé a.” Mú su bebláa mu bée, “Mómú fialí Bulu-əbəpuá əteki Petrosu ní.”

¹⁶ Alí bré ámutə féé á, Petro trá əde uklən amusu da. Bréá bəyɔ yéfinkí mú, bowun Petro a, ənó lobwie amú. ¹⁷ Petro lóbwe ibi súná amú əbéé bukásu, əlebláa amú aliá aní Wie lalé mu obu. Əlebláa amú əbéé, “Mlɔbla Yakobo mva apíó ahógyipu atráhe amu asón ánfí.” Múbú əlenatí amú wá yó ətine bambá á.

¹⁸ Bréá əyí leke a, isá akəpú ámu féé begyigyáa, fité aba bée, “Nkí Petro me?” ¹⁹ Owíe Herode léha bodunká Petro ətinegyíətíné, táme bəmwun mu. Mú su əletí obu adípósú akípú amu, fité amú asón, əleha bəmə amú.

Mú əma a, əlenatí Yudea əmátó yétsiá Kaesarea wúlutə nkensá ku.

Owíe Herode Lowu

²⁰ Bré kətə á, əblí lehié kítá Owíe Herode Tiro mva Sidonfə su. Mú su awúlu anyə ánfí bele abí bée buyókokóli mu, iwilwii itsia amú nsíné. Tsúfé Owíe Herode əmátó butenyá atogyihe tsú. Ahá ámu begyankpá yéle asóntó súná Owíe Herode wóyísú əkípú əkuá butetí mu Blasto, olotsulá gya amú nkpá bəyɔ Owíe Herode wá yókokóli mu.

²¹ Owíe Herode léhié amú eke. Eke ámu lófun a, əlehihíe iwí dáli betsiá mu obiású, bláa amú asón. ²² Ahá ámu bəklón blí bée, “Megyí nyankpəsa détoí, mbóun əkpi détoí o!” ²³ Inunu Bulu-əbəpu léda Herode, anyambi bəwi mu, olowu. Tsúfé əməpu numnyam há Bulu.

²⁴ Bulu asón ləyɔ mósú, kléi yó tsútsúútsú.

²⁵ Barnaba mva Saulo bəyɔ amú agyómá tá Yerusalem, bəkpa Yohane ání butetráa tí mu Marko buo iwí yínkí yó Antiokia.

13

Barnaba Mva Saulo Sumbí Wa

¹ Bulu ənósú atəípú pú ató asunápú akv betsiá Antiokia əpasua ámutə. Amógyí: Barnaba, Simeon ání butetí mu Obibi, Lukio ání otsú Kirene əmátó, Manaen ání bəyái mva Galilea əmású ogyípú Herodenyə tsukole pú Saulo. ² Bréá beklí ənó, bude aní Wie súm á, Əhe Wankíhé lébláa amú əbéé, “Mlɔle Barnaba mva Saulo ha mi, abəyɔ agyómá ámuú neti amú mbée buhbəyɔ ámu.”

³ Mú su bréá beklí ənó ámu bó mpái tá á, bəpu ibi dínká amú nwunsu, sí amú əkpa.

Barnaba Mva Saulo Kipro Əsólósu Yə

⁴ Əhe Wankíhé lówa Barnaba mva Saulo sumbí. Bəyɔ Seleukia wúlutə yótsu ntsusu-yibi fá yó əsólósu kuá ibu ntsu nsíné, butetí mú Kiprosu. ⁵ Bréá bowie wúlu kuá ibu inu, butetí mú Salamisu á, bəyɔ Yudafə ofiakpa yéda Bulu asón ámu əkan. Yohane ámuú butetráa tí mu Marko amu é lóbuo amú yétsa amú agyómá yə.

⁶ Bedali Salami wúluta, benatí alu bowie asólúv kúá butetí mú Pafosu. Inu befia ofápú kponkpontí okúá butetí mu Bar-Yesu. Ogyi Yudayin, otowá afunu obéé Bulu onósó otáipó mogyi. ⁷ Mu nyawie gyí inu omású ogyípó Sergio Paulo. Omású ogyípó anfi létin ansí. Olowa beyéti Barnaba mu Saulo ba mu wóyító. Tsúfè odekléá mónu Bulu asón. ⁸ Táme ofápú Bar-Yesu anfi mu dá asi gyí, Elima Griiki oblító anfi méha amú okpa abubla omású ogyípó amu Bulu asón ámu. Olóbó mbódí ání omású ogyípó amu mánu Yesu iwí asón ámu, fówun omóohó mósú gyi. ⁹ Inu Dye Wankíhé lóbulá Saulo amú bude mu ti Paulo amotó, olesí olí ode ofápú amu ansító kí. ¹⁰ Múú olebláa ofápú amu obéé, “Obunsám mu bi, futekísí ito wankláán kugyíku. Fapó ahámlé pú lalahegyí bwé fú agyómá. Mú su fóméesi Bulu onokwali amu afunuta wa? ¹¹ Kí, Bulu obébití fú isu. Fú ansíbi bóbwie. Fómétrá wun oyi kehetó owí alu yófun bré ku.”

Inonu Elima ansító loklun mu. Mú su olowa tatápu bi, ode oku dunká okita mu oyító. ¹² Bréá omású ogyípó amu lówun tóá ilaba a, olóhó aní Wíe gyi. Aní Wíe iwí asón amúú bude mu suná ámu leha onó lobwie mu.

Barnaba Mu Paulo Antiokia Aní Ibo Pisidia Omátó Yó

¹³ Paulo mu mu aba ámu botsu ntsusu-yibi tsú Pafo wúluta yó Perge aní ibu Pamfilia asólúv. Táme Yohane Marko mú léyinkí amú oma tsú inu yó Yerusalem. ¹⁴ Bókúso tsú Perge yó Antiokia aní ibu Pisidia asólúv. Okpónó odaké á, bəyə inu Yudafó ofiakpa yétsiá asi. ¹⁵ Bekla ató tsú Mose Mbla pú Bulu onósó atáipó nwulótó ta á, ofiakpa amu ahande bəwa abí beyébláa Paulo aná beé, “Apíó, ní mlidé asvankvá mléblí pówá ahá anfi owonlín á, okpa da.” ¹⁶ Múú Paulo lókúso líí, olóbwe amú ibi obéé bukásu. Múú olebláa amú obéé,

“Apíó Israelfó pú omá bábásófóá mlitenyá Bulu ifú, mlyaa asu amlinu. ¹⁷ Israel Bulu léle aní anáin bwé mu ahá. Oléha bekléi bréá bogyi afóó Egyipte asólúv. Oləpu mu túmi kponkpəonkpontí kpá amú dali omá ámutó. ¹⁸ Olenya klun kpá amú nfi advana (40) kéké dimbí ámu. ¹⁹ Oleyintá omá asienó kéké Kanaan asólúv, oleye amú asólúv amu púbwé siadié há aní anáin. ²⁰ Nfi lafana aduenu (450), oləpəbwé iní fée há amú.

“Mú oma a, oléha asón agyípó bekpá amú alu bətu Bulu onósó otáipó Samuel. ²¹ Bréá bebláa Bulu beé oyáí awíe ha amú á, Bulu léyaí Kis mu bi Saulo owíe há amú. Saulo otsú Benyamin abusuantó. Olegyi iwíe nfi advana (40). ²² Bréá Bulu lékplí mu a, oléha beyaí Dawid obíasó há amú. Asón anfi Bulu léblí tsú mu iwí ní. Obéé, ‘Yisai mu bi Dawid gyí ohá aní mí klun din mu, tsúfè obóbwe tógyítóá nébláa mu mbéé obwéé.’

²³ “Dawid anfi abí-anátó Bulu labelé Yesu tsú há Israelfó obéé, obwéé amú Oləpú fé alíá olélie yáí. ²⁴ Asa Yesu lébá a, Asú Obəpó Yohane légyankpá dá okan súná Israelfó fée obéé, budámli kluntó, abuha mu obó amú asú. ²⁵ Bréá Yohane obá bəmə mu agyómá onó á, oléfité ahá ámu obéé, ‘Ma mlidésusúu mlyaa ngyi? Megyí mígyí ohá amúú mlidé okpa kí amu. Mu mú obéba mí oma. Mməfun aní nówóí mu ntokota.’

²⁶ “Mí apíó, Abraham abí-aná pú omá bábásófóá mlitenyá Bulu ifú, mlyaa asu amlinu. Anigyí ahá aní Bulu ləpu nkpahó asón ámu sísí. ²⁷ Yerusalem atsiápú pú amú ahande buməbi aní Yesu gyí Oləpú. Bəmonu Bulu onósó atáipó amu asón aní bəwanlín tswi asi. Butekla mú okpónó odaké kugyíku. Táme begyi Yesu asón, há mu ipón, mó mu; iléha Bulu onósó atáipó amu asón anfi leba mótó. ²⁸ Bəmenya Yesu iwí asón kəkúá bélu mósú mó mu, táme bebláa Pilato beé ohá abəmə mu. ²⁹ Mú su bréá bəbwe tóá bəwanlín tsú mu iwí fée tá á, beé mu tsú oyikpalíhe amusu yópulá mu. ³⁰ Táme Bulu lókúsoá Yesu tsú afúlitó. ³¹ Mú oma a, oletsíá le iwí súná ahá amúú mu amónyó benatí tsú Galilea yó Yerusalem amu bré tsətsətsə. Ahá anfi gyí ahá aní bude mu iwí adánsié gyí suná Israelfó ní.

32-33 “Ani mó anidé mli asun wankláán ámu bláa. Múgyí, Bulu labwé tó ámóó òlehie ani anáin amu há amó abí-aná. Amúgyí ani á. Tsúfé alakósúa Yesu tsú afúlitò há ani, fé alíá bəwanlín wá Israelfò ìb nyəəsìtə bεε, ‘Mí Bí gyí fú.

Nde nabwé fú Sí.’

34 Bulu létrá tóí tsú Yesu kosó tsú afúlitò pú mu oyulúv amóó imóopló wá òbótó εκεκεεεε ámu iwí òbée,

‘Nópυ mí oyúla wankíhé amóó nehie mbée, ibwé alíagyialíá nópυhá Dawid amu há mli.’

35 Owíe Dawid é létrá lawánlín wá Israelfò ìb bábátó òbée, ‘Fóméeha fú osúmpú wankíhé móopló wá fúli òbótó.’

36 Owíe Dawid lósum Bulu mu nkpatò, bwé Bulu apé tá á, olowu, bopulá mu mu anáintò, òopló. 37 Táme Yesu anfi Bulu lókúsúa tsu afúlitò anfi mó móló. 38-39 Mú sv apíó, mlinu asún anfi anidé mli bláa anfi así. Yesu anfi nkulesu mlótsun nya lakpansikíé. Mose mbala métalí há amligyi asu Bulu ansító. Táme òhagyíòha aní alahò Yesu anfi gyi obégyi asu Bulu ansító. 40 Mú sv mlíkí wankláán, méní asún amóó Bulu ònósó atóipú beblí tswí amu méeba mlisu.

41 Asón ámu gyí,

‘Asón ámu iwá mli

ahá aní mlitowá Bulu asún nyányáa ifú, amlíwu.

Tsúfé ní nde òkú òblí gyuma aní ndegyí mlitò kóráá á, mlimóohogyi.’ ”

42 Bréa Paulo mva Barnaba bədēdalí Yudafò ofiakpa inu á, ahá ámu bəkolí amó bεε bubá òkpónú òdaké amóó ibá ámu, abutra bətóí tsu asún ámu iwí suna amó. 43 Bréa ahá ámu bēdalí Yudafò ofiakpa inu á, Yudafò tsətsəətsə pú òmá bábátó abí aní bawíé Yudafò osúmtó beklplá buo Paulo mva Barnaba. Mú sv sumbí ayəpú anfi bətóí kplá amó bεε, bəpúv ansí dínka Bulu awítəlesu.

44 Òkpónú òdaké amóó bebláa amó bεε bubá amu lófəv a, ilesi kpalobí tekí ahá beta wúlu amutə. Amó féé beba Bulu asún onukpá Yudafò ofiakpa inu. 45 Bréa Yudafò bowun òdəm amu a, Paulo aná iwí lówa amó olu. Iní sv begyi Paulo asun blíhé amu nwéen, síá mu. 46 Táme Paulo mva Barnaba bəwa kləv bláa ahá ámu bεε, “Tekí mli lehián aní abégyankpá bláa Bulu asún anfi. Táme iníá mlilékiná mó nu, mlidé mli iwí kú mliaa, mliméhián nkpa aní itamatá ámu sv á, anílayínkí ayó òmá bábásófə wá. 47 Tsúfé alí Bulu lówa aní ní. Òbée, ‘Napú fú bwé òkandíe há òmá bábásófə.

Ọyító ahá féé bótson fusu nyá nkpa aní itamatá.’ ”

48 Bréa òmá bábásófə ámu bonu asún anfi á, ansí legyi amó, békankfó aní Wíe asún ámu. Inu ahá aní Bulu lalé òbée, bənyáa nkpa aní itamatá bəhə asún ámu sv gyi.

49 Aní Wíe asún ámu ìlekí wíé òmá ámutə òtínegyíòtíné. 50 Táme Yudafò ámu pú atsiá bubu Yudafò osúmtó, obú bu amósú pú wúlu ahande bəkusó líí Paulo mva Barnabasv, gya amó lé òmá ámutə. 51 Sumbí ayəpú ámu bekpakpáa amó ayabitə-isi wólí amó nwunsu, benatí yó Ikonion wúlutə. 52 Táme Ọhe Wankíhé pú ansigyí ləbulá Antiokia akasípú amutə.

14

Paulo Mva Barnaba Bulu Asún Blí Ikonion Wúlutə

1 Ikonion wúlutə é á, alí kén Paulo mva Barnaba bəyə Yudafò ofiakpa ní. Beblí Bulu asún inu wankláán. Mú sv Yudafò pú Griikíə tsətsəətsə bəhə Yesu gyi. 2 Táme Yudafò amóó bəmhogyi amu bətóí wá òmátófə ámu asutə, há amó bəkusó líí ahógyipv amuv. 3 Ifú mekitá Paulo mva Barnaba. Betsiá inu wá əpá blí aní Wíe Yesu asún ámu wankláán. Yesu é lélí amó òma, sv bəbwε ofúla

pó osúna pòsúná ání mu awítale asón ámúbú bodeblí ámu igyi ònəkwalí. ⁴ Mò su wúlu amútò ìbòbí anyò. Aku bobuo Yudafò ámu, aku é bobuo sumbí ayòpó ámu.

⁵ Mò òma a, Yudafò, òmátòfò pó amó ahande bəbwe agywun bee, bowa sumbí ayòpó ámu iwíəsintò, dá amó abwi mó. ⁶ Sumbí ayòpó ámu bonu asón ánfí. Mò su besrí yó Likaonia awúlu yilé Listra móa Derbe pó awúluá ìbò mantáa inusu. ⁷ Beda ason wankláán ámu òkan inu é.

Paulo Mva Barnaba Gyumagyihe Listra Móa Derbe

⁸ Oyin òku létsiá Listra wúluto, bəkwí mu ìbò. Òməkókúsó líí mu ayabisu kí. ⁹ Ìbò anfi tsie òde Paulo ason blíhé nu. Paulo lési líí kí mu alí, olowun ání alahogyiá Bulu òbétalí tsá mu. ¹⁰ Mò su òləkplón kəkłókúú blí òbéé, “Kusu lu fú ayabi anyòsu.” Inu oyin ámu lókusu òtsáwule pé, wá natí bi. ¹¹ Bréá òdòm amu bowun tóá Paulo labwé á, bəklplón blí Likaonia òblítò bee, “Ùkri ámu badámli anyánkposá kplí ba aní wá.” ¹² Mò su bəpu amó òkri kəonkəontí dá tí Barnaba bee, “Seus.” Bəpu mu òtsiámí dá tí Paulo bee, “Hermes,” tsúfé Paulo líí amó ònó, òdetó ní. ¹³ Òkri Seus òtswékpa bu wúlu ònó. Seus igyi òhapú lýópu nnantswie pó oyí ntswítswí ba wúlu ònó inu. Tsúfé mva òdòm amu bodekléá bətswe sumbí ayòpó ámu.

¹⁴ Bréá Barnaba mva Paulo bonu tóá bebá bəbwe á, bekítá amó atadié bálí. Ilosuná ání bumotsulá dínká ító ámúbú bebá bəbwe ámusu. Besrí wíé òdòm amútò blí bee, ¹⁵ “Ntogyi mlidé iní bwe? Aní é anyánkposá anigyí fé mli. Bulu ason wankláán abá bebláa mli, amlisi atəkpan ánfí òmagyáa bobuo aní Wíe Bulu Òkiankparu. Mólóbwe òsú móa asi, òpu pó mótó ató féé. ¹⁶ Bímbí ámu a, olesi òkpa há òmágyíomá ání bəbweé tóá bodeklé. ¹⁷ Táme mú ó á, Bulu mókúsí atò wankláán tsətsətsə bwe, pòsúná ání muəb inu. Mútéhá nyankpu totswie, mli ndətsə ató təwá alé. Mútéhá mli atogyihe, òtehá ansí tegyi mli.” ¹⁸ Paulo aná ason blíhé anfi féé òma a, òlwa ònlín asa betalí ká òdòm amu tin bee, bumátin mbwí wólí amó ayabiasí tswé amó.

¹⁹ Mò òma a, Yudafò aku bətsu Antiokia ání ìbò Pisidia òmátó pó Ikonion wúluto ba beblí asón pótse òdòm amu agywun, bəkusú líí Paulosu. Beda Paulo abwi, bítia mu dálí wúlu amútò. Buki bee alawú, su besi mu tswí. ²⁰ Táme bréá akasípó amu beba bobomli Paulo a, òləkúsó yínkí yó wúlu amútò. Mò oyí kehe a, mva Barnaba bənatí yó Derbe wúluto.

Antiokia Aní Ìbò Siria Òmátó Yínkí Bá

²¹ Paulo mva Barnaba beda ason wankláán ámu òkan Derbe. Ahá tsətsətsə bədamli kləntə mli Yesu akasípó. Múbú bəlayínkí yó Listra, tsən yə Ikonion alí bəbedalí Antiokia ání ìbò Pisidia òmátó. ²² Inu Paulo mva Barnaba bəwa akasípó amu atətə-ònlín bee, bukíta hógyi amútò. Bebláa amó bee, “Ìlehían ání abətsən ipian tsətsətsətsə asa abówie Bulu iwíegyí ámútò.” ²³ Bətó òpasua kugyíku á, bətekli ònó bó mpái, yáí ahande há amó, pó amó wá aní Wíe amó amó ansí ònlín musu ámu ìbítò.

²⁴ Beki Pisidia òmátó òpasua ámusu tá á, beba Pamfilia òmátó. ²⁵ Beda Bulu ason wankláán ámu òkan Perge wúluto. Bəkusú tsú inu yó Atalia wúluto. ²⁶ Paulo mva Barnaba bəlatsiá ntsusu-yibitə tsú inu bowie Antiokia. Inu gyí òtínéá ahógyipu amu begyankpá klí ònó bó mpái, ání Bulu òwáa awítale ha amó, méní bəyò agyómá ánfí bamó mú ònó ánfí ní.

²⁷ Bréá bowie Antiokia a, bəti òpasua ámu féé fia. Bebláa amó aliá Bulu lapó amó gyi gyoma, pó aliá Bulu lahá ahá ání bumegyí Yudafò é bahə mu gyi.

²⁸ Betsiá akasípó amu wá nke tsətsətsə.

15

Sumbi Ayòpó Pó Òpasua Amu Ifla Yerusalem

¹ Bréá Paulo mva Barnaba bobu Antiokia a, ayin aku botsu Yudea omátó ba inu. Bosuná ahógyipu amúú bomegyí Yudafó amu ató bee, ní bumokótín keté Mose mbla onó á, Bulu mósóhó amó nkpa. ² Paulo mva Barnaba bokusó líí asón ánfisv. Mú sv amóá ató asunápú amu begyi mó nwéen kinkíinkín. Inu sv beblí bee, bówa Paulo mva Barnaba pú Antiokia ahógyipu amu aku Yerusalem, abuyowun Yesu sumbí ayópú pú inu opasua ahande amu tsú asón ánfí iwí.

³ Opasua amu besi ahá amu okpa benatí. Bréá báyó á, buna Foenike pú Samaria omátó. Bebláa inufó amu bee, ahá ání bomegyí Yudafó é badámlí klontó ba Bulu wá. Asón ánfí lehie wá ahógyipu amu féé ansigyí. ⁴ Bréá bowie Yerusalem a, opasua amu, amú ahande pú sumbí ayópú amu bóhó amó atúu. Paulo aná bebláa amú tóá Bulu labwé tsun amósó féé. ⁵ Táme ahógyipu amu akvá botsú Farisifóto bokusó líí blí bee, “Ilehián ání omá bámbásófo amu bétun keté, gyi Mose mbla ésú.”

⁶ Sumbí ayópú amu pú opasua ahande amu befia yó asón ánfíto. ⁷ Bebití asón ánfí wá opá. Mú oma a, Petro lókusó líí, bláa amó obéé, “Mí apíó, mliyin ání tsú bré kutó á, Bulu léle mí tsú mlitó obéé, mbláa ahá ání bomegyí Yudafó mu ason wankláán amu, méní amú é bónu, hó mósú gyí. ⁸ Bulu yín nyankpusa klontó. Olópu Oye Wankíhé amu há amú, fé alíá olópuhá aní púsúná ání alahó amú. ⁹ Olosuná ání bomegyí otsan há aní, tsúfé oleha amú klontó letin bréá amú é bohogyí. ¹⁰ Ntogyi sv mlidé Bulu sósó kí? Ntogyi sù mlidépu Mose mbla ánfí ania aní anáin anímétalí gyi mósú ánfí han akasípú anfi? ¹¹ Ekekεεκε! Anilahogyi ání Bulu obótsun aní Wíe Yesu awítólesv hó aní nkpa fé amú.”

¹² Bréá Petro lótoí tá á, afiapu amu féé bóbwe díín. Múó Paulo mva Barnaba bebláa amú alíá Bulu lótsun amósó bwé ofúla pú osúna tsotsótsó ahá amúú bomegyí Yudafó ámuto. ¹³ Bréá Paulo mva Barnaba bótóí tá á, Yakobo lóyo mósú obéé, “Apíó, mliyaa asv amlinu. ¹⁴ Simon Petro labláa aní obéé, Bulu légyankpá lé súná ání otekle ahá amúú bomegyí Yudafó amu asón. Mú sv olele amútó aku bwé mu ahá. ¹⁵ Asón ánfí pú Bulu onósú atóipú amu ason blíhé labwé kule. Tsúfé bōwanlín wá Bulu asón ámuto bee,

¹⁶ ‘Bulu obéé. Inu oma a, nélatsú Dawid iwíegyí

amúú iladida amu kósú.

Nélayi mó abuntíí féé,

há mó béli wankláán,

¹⁷ méní aha tráhe amu pú amóá bomegyí Yudafó,

mí dá dín amósó féé bódunká mía ngyi amú Wíe, wun mí.

¹⁸ Alí mí, mli Wíe Buluá

nele inu súná tsú bímbí ndeblí ní.’

¹⁹ “Inu sv tóá mí Yakobo ndeblí gyí, mli máha apu asvansv kíklí ahá ánfí bomegyí Yudafó, badámlí klontó ba Bulu wá ánfí. ²⁰ Mboún mliha awanlin owuló bláa amú aniaa, bumágyi atogyiheá bapóhá ikpi, tsúfé mó iwí metin. Bumáwa atsv móa ayin asón. Bumágyi obwíá bopúsáa mu mó pú obugya. ²¹ Tsúfé bímbí opá á, butedá Mose mbla amu okan wúlugyíwúluto, butekla mó Yudafó ofiakpa kugyíku okpónó odaké é.”

Ɔwuló Pvsísí Ahógyipvá Bomegyí Yudafó

²² Mú sv sumbí ayópú amu, opasua ahande amu pú opasua amu bóbwe agywun bee, bele ayin aku tsú amútó abubuo Paulo mva Barnaba yó Antiokia. Bele Yuda ání butetí mu Barsaba mva Silas. Amú féé bugyi akpapú há ahógyipu amu. ²³ Ɔwuló ání bopuhá amú bopuyátó asón gyí:

“Ahógyipvá mli mégyí Yudafó, mli bu Antiokia, Siria pú Kilikia omátó. Mli apíó sumbí ayópú pú opasua ahande dé owuló ánfí wanlín sísí mli.

“Anidé mli itsiá ha.

24 “Anlónu ání aní apíó akv botsu anıt̄o ba mli wá ınu, b̄p̄v asvankv kíkli mli, p̄yíntá mli agywun. Anumókówá amó. 25 Ɔni sv anulafia, tsúlá ání abéle aha akv abokpa aní apíó adwep̄ú Barnaba mva Paulo ba mli wá. 26 Ahá áñfi lási amó nkpa há aní Wíe Yesu Kristo agyómá ámv sv ní. 27 Mú sv anidé Yuda mva Silas wa anıaa, b̄p̄v ɔnó bebláa mli asón amóú anulawánlín wá ɔwuló amv̄t̄o ámv kén. 28 Ɔhe Wankíhé lalé súná anı, anı é anulah̄o mó ání ıma aléá ab̄p̄v at̄o dwindwín k̄kv s̄r̄á mli, d̄vn mbla áñfi mó ıwı dehián anfi. 29 Mbla ámv gyí, ‘Mlímágyi atogyiheá bapóhá ıkpi. Mlímágyi ɔbwıá b̄p̄vsáa mv mó p̄o obugya. Mlímáwa atsi móa ayin asón.’

“Ní mlídé mbla áñfisv gyi a, ıb̄wa alé há mli. Anılaf̄vn nfi.”

30 B̄wanlín ɔwuló áñfi há amó tá á, besi amóa sumbí aȳp̄ú ámv ɔkpa b̄p̄vya Antiokia. Boyówie ınu tí ahógyip̄v amv f̄éé fia, p̄o ɔwuló ámv wá amó ıbit̄o. 31 Bekla ɔwuló ámv a, ansí lehie gyi amó, tsúfé mótó asón leha kl̄vn lédi amó ası. 32 Yuda mva Silas, b̄gyi Bulu ɔnós̄o at̄oıp̄o amv b̄t̄oı kplá amó wankláán p̄wá amó ɔwvnlín, wá amó atet̄o-ɔnlın. 33-34 Betsiá amó wá nke kpalobí, ɔpasua ámv lési amó ɔkpa iwılwiıt̄o, beyinkí yó ahá amóú b̄wa amó sumbí ámv wá.*

35 Paulo mva Barnaba é betsiá Antiokia ınu yóf̄vn bré kv. Amóa ınu ahógyip̄v amv akv betsiá súná at̄o, tsıá dá anı Wíe asvn wankláán ámv ɔkan.

Paulo Mva Barnaba Abasvmaın

36 Bré kv ɔma a, Paulo lébláa Barnaba ɔbéé, “Ha ayinki ȳo awúluá anuladá anı Wíe asvn wankláán ámv ɔkan f̄éésú, ayekı alıá b̄vtsie.” 37 Barnaba lékléá b̄ekpa Yohane ání b̄tetı mv Marko buo ıwı. 38 Táme Paulo léblı ɔbéé, ıma aléá Marko ob̄obuo amó, tsúfé ɔmetrá buo amó ab̄v̄ȳo Bulu agyómá ámv. Oleyinkí amó ɔma tsú Pamfilia wúlut̄o ɔpá. 39 Paulo mva Barnaba beprı asón áñfi kinkíinkín, ıleha bemaın abasv. Barnaba lékpa Marko buo ıwı, botsu ntsusv-yibi yó Kipro ɔmátó. 40 Paulo é lékpa Silas buo ıwı, Antiokia ahógyip̄v amv b̄p̄v amó wá Bulu ıbit̄o, b̄p̄v ɔkpa. 41 Paulo l̄ȳɔtsvn Siria móa Kilikia ɔmátó; ɔl̄wa ɔpasua amóú ıb̄v̄v ınu ámv ɔwvnlín.

16

Timoteo Léýetsıá Paulo Mva Silast̄o

1 Paulo mva Silas benatı yó Derbe p̄o Listra. Ohógyip̄v ɔkvá b̄tetı mv Timoteo bv Listra wúlut̄o ınu. Mv yin gyí Yudayin ání ɔl̄h̄o Yesu gyi, táme mv sı gyí Griikiyin. 2 Apíó ání b̄v̄v Listra p̄o Ikonion betı Timoteo ıdayilé. 3 Paulo lékléá b̄ekpa Timoteo natı. Mú sv ɔleha betın Timoteo keté, tsúfé Yudaf̄o amóú b̄v̄v ınu ámv f̄éé b̄yın ání Griikiyin Timoteo mv sı gyí. 4 Bréá b̄ȳȳ á, bowíé wúlugyíwúlusu b̄v̄t̄osúná ınu ahógyip̄v mbla oduá Yesu sumbí aȳp̄ú ámv p̄o ɔpasua ahande amóú b̄v̄v Yerusalem amv bawá be b̄gyıi mósó. 5 Ɔni sv ɔpasua ámv benya ɔwvnlín hógyit̄o, kléı ekekegyíeke.

Paulo Makedonia Ɔmátó Ȳo

6 Paulo mva mv aba ámv b̄t̄svn Frigia p̄o Galatia ɔmásó. Tsúfé Ɔhe Wankíhé méha amó ɔkpa ɔbéé, budáa Bulu asón ámv ɔkan Asia ɔmátó. 7 Bréá bowie Misia ɔsul̄v̄v ɔka á, b̄b̄we agywun be b̄yinkí tsvn ȳo Bitinia ɔmátó, táme Yesu Ɔhe meha amó ɔkpa. 8 Mú sv b̄t̄svn Misia ɔsul̄v̄v kplı yó Troa wúlut̄o. 9 Mú onyé á, Paulo lówun at̄o. Olowun ání Makedoniayin ɔkv líı mv ansító, ɔde mv kokólı ɔbéé, “Fa ɔp̄v amv ba Makedonia, af̄vbegyı anı b̄vale.” 10 Paulo lénya wun at̄o ámv alı, ıl̄wankı mv ání Bulu dé anı wa ɔbéé, ayó yeda asvn wankláán ámv ɔkan ınu. Mú sv anul̄p̄v ɔkpa yó Makedonia.

* 15:33-34 15:34 Mótó yéé 34 bv nwuló dada amv akot̄o: Táme Silas mó l̄b̄we agywun ání obésın Antiokia ınu.

Lidia Klontadamli Filipi Wuluta

¹¹ Anilówie ntsusu-yibito tsú Troa, fá ɔpu yó Samotrake ɔsolósu. Mú ɔyi kehe a, anilélatsiá yó Neapoli wuluta. ¹² Anilópu ayabito tsú Neapoli yó Filipi wuluta. Filipi gyí Makedonia wulu yilé ní. Romafɔ bɔw wulu anfitɔ. Anilétsiá inu nke kpalobí. ¹³ Ɔkpónú ɔdaké á, anilédalí wuluta yó ɔpu ɔnó ɔtinekwá anikí aniaa, abówun ɔtínéá Yudafɔ butefia bɔ mpái. Anilétsiá inu bláa atsi akvá bebefia inu Bulu asún. ¹⁴ Atsiá bonu asún ámɔtɔ ɔkɔle gyí Lidia. Tiatirayin ogyi, ɔtɛfé tatiá mú ntsu lepe, ibu bíá. Bulu osúmpú ogyi. Aní Wíe léha mu olonu Paulo asun blíhé amɔtɔ. ¹⁵ Mú su bréá anilóbɔ mva mu wóyító ahá asú á, olobwíí ipa há aní, blí ɔbéé, “Ní mlilahogyi aní nahɔ Yesu gyi a, mlíbetsiá mí wóyító.” Ɔtsi ánfí bu anisu alu anilóbɔ mu yó mu wóyító.

Paulo Mva Silas Obudí Filipi

¹⁶ Eke ɔku ayó Yudafɔ mpái ɔbɔkpá inu á, anilótu otsibi ɔkuá ogyi ɔkpábi inu. Atóla ɔhé bu musu, ɔtɛlá ató, blí asún aní ibéba. Ɔtɔbwé kóba tsɔtsɔtsɔ há mu awíe tsú mótó. ¹⁷ Otsibi anfi lékplá buo ania Paulonyɔ. Ɔna ɔdekplón blí ɔbéé, “Ahá ánfí gyí Ɔsósúsú Bulu ámu asúmpú ní. Amódé mli nkpahóɔ ɔkpa suná ní.” ¹⁸ Ɔlobwe mú nke tsɔtsɔtsɔ. Iní lehan Paulo. Mú su ɔledamli bláa otsibi amu ɔbéé, “Atóla ɔhé, nde mbla wa há fɔ Yesu Kristo dátó, dalí mɔtɔ!” Inunu ɔhé ámu lédalí mɔtɔ.

¹⁹ Ɔkpábi amu awíe bowun aní amó kóba ɔkpa latin. Mú su bekitá Paulo mva Silas, bitía amó ya wulu ahande ansító. ²⁰ Bɔpu amó ya Romafɔ asún agyípu beé, “Yudafɔ ahá ánfí bugyi, bude asún klée wa aní wulu anfitɔ. ²¹ Bude amándié laláhe aní aní mbla meha mó iwí ɔkpa suná. Romafɔ aní mó anígyí. Anumétalí hɔ amó amándié ámu gyi mósó.” ²² Inu ɔɔm amu botu bun Paulo mva Silasu.

Asún agyípu amu beha beé bɔwɔí amó atadié, abunwen amó mpli. ²³ Bepití Paulo mva Silas ató wankláán tá á, beha bɔpu amó tswi obu. Bebláa obu adípúsú ɔkípu beé, ogyóo amó wankláán. ²⁴ Asún amó bebláa obu adípúsú ɔkípu amu su ɔɔpu amó yétswi obutótó, wá amó ayabi kplakitsi.

Obu Adípúsú Ɔkípu Yesu Hógyi

²⁵ Mú ɔyí-nsiné á, Paulo mva Silas bude mpái bɔ, bude ibu wa kánfú Bulu. Obu adípú atráhe amu é buɔda buɔdenú. ²⁶ Ɔtsáwɔle pé á, ɔsolóu lékpinkí ɔwɔnlínsú, ilekpinkí obu ámu ntswiasí. Mú aklɔn fée lefinkí. Obu adípú ámu ikan pú amó kplakitsi amu fée lɔwɔí. ²⁷ Obu adípúsú ɔkípu amu létsinkí, wun aní aklɔn amu fée lafinkí. Inu ɔlele ɔdayí iya anyɔ ɔbéé amuwɔ iwí, tsúfé ɔkí ɔbéé obu adípú ámu fée badáli srí. ²⁸ Táme Paulo lóklɔn kóklókúú bláa mu ɔbéé, “Mábwé iwí tɔtɔ. Aní fée aníbu inu.”

²⁹ Obu adípúsú ɔkípu amu léha botsu ɔkandíe ba mu, ɔlɔwa ɔsa wíe obu ámɔtɔ. Ifú de mu, su ɔdekpinkí kpakpakpakpa. Ɔleyéda akpawunu Paulo mva Silas ayabito. ³⁰ Inu ɔlekpa amó dáli yéfité amó ɔbéé, “Mí awíé, ntɔ mbwéé asa Bulu ɔhɔ mli nkpa?”

³¹ Mú Paulo mva Silas bebláa mu beé, “Hɔ Yesu gyi, méní Bulu ɔbóhɔ fúa fú wóyító ahá fée nkpa.” ³² Mú bebláa mva mu wóyító ahá fée aní Wíe Yesu asun wankláán ámu. ³³ Onyé-onyé ámu a, oyin ámu léyiá amó iwí nɔ amóú benya bré amóú bepítí amó ató ámu. Ɔleha amó bɔbɔ mva mu wóyító ahá ámu asú inunu. ³⁴ Obu adípúsú ɔkípu anfi lópu amó ya mu wóyító, ɔleyéha beniná ató há amó begyi. Iníá mva mu wóyító ahá fée bahɔ Bulu gyi su á, ansí lehie gyi amó.

³⁵ Mú ɔyi kehe a, asún agyípu amu bɔwa ahá akítápú aku beé buyébláa obu adípúsú ɔkípu amu beé, osíi ahá ámu abunatí.

³⁶ Mú su oyin ámu lébláa Paulo ɔbéé, “Asún agyípu amu bapú ɔme sísí mí beé, nsíi fúa Silas amlinatí. Mú su mlinatí iwilwiitɔ.”

³⁷ Táme Paulo lébláa ahá akítápó amu aku óbée, “Bumegyi aní asón, táme banwén aní ató óbontó. Romafó anígyí, táme bawá aní obu. Ntogyi su bodekléá bési aní njaintó? Ekekeke! Asón agyípó amu onutó bubá bele aní.”

³⁸ Ahá akítápó amu beyinkí yó yébláa asón agyípó amu. Bréá bonu ání Romafó Paulo mva Silas bugyi á, ifú lehié kítá amó. ³⁹ Mú su boyóbwii ipa há Paulo aná, bekpa amó dali yókokóli amó bee budáli wúlu amótó. ⁴⁰ Inu Paulo mva Silas benatí yó Lidia wóyító. Befia apíó ahógyipó amu inu, tói kplá amó, wá amó ówónlín asa benatí.

17

Paulo Tesalonika Yó

¹ Bréá Paulo mva Silas benatí tsú inu báyó á, buna Amfipoli pú Apolonia awúlusu beba Tesalonika. Yudafó ofiakpa ku bu inu. ² Fé ahá Paulo tóbwé brégyíbré á, óláyó ofiakpa inu ókprónú ódaké, mva amónyó báyó Bulu asón wanlínhé amótó. Ólóbwe mú alí tse sa són. ³ Ólélé Bulu asón ámútó súná amó, dínká ibwi mósó óbée, “Ilehián ání Kristo, (ohá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu), obówun iwiasin wú, lákósú tsú afúlitó.” Óláyó mu asón ámúsu óbée, “Yesu anfi nde mu iwí asón blí anfi gyí Kristo amu ní.” ⁴ Paulo asón anfi lówankí Yudafó ámútó aku. Mú su bobuo mva Silas. Alí kén Griikifó Bulu asúmpó pú atsiá obú bu amósú tsótsótsó é bobuo amó ní.

⁵ Iní léha Paulo mva Silas iwí lówa Yudafó ámu olu. Mú su bekpa aha laláhe aku buo iwí tsú brónusu, bəpə ahá tsótsótsó yéhan agywun wúlu amótó. Betsí yó oyin ókuá butetí mu Yason wóyító, bude Paulo mva Silas dunká abóbítia amó ba ódám amu ansító. ⁶ Táme bumowun Paulo mva Silas. Mú su bebitía Yason mva ahógyipó amu aku ya wúlu ahande ansító, bude okitikíti bee, “Ahá anfi ná bude agywun háan óyító féé ní. Bawíé nfi, ⁷ Yason lahó amó yái mu wóyító. Amó féé budekúsú líí Roma Owíe Dehen mblasu. Tsúfé bude ahá bláa bee, owíe bambá óku bu inu, mu dá gyí Yesu.” ⁸ Bréá wúlu ahande pú ódám amu bonu asón anfi á, ilehié han amó. ⁹ Táme bebití Yason mva mu aba ámu isu, beka ikó, ká ntam bee buméétrá han agywun, besi amó benatí.

Paulo Mva Silas Beroia Yó

¹⁰ Besi owí leta, ahógyipó amu beha Paulo mva Silas benatí yó Beroia wúlutó. Benya wíé inu alí, báyó Yudafó ofiakpa. ¹¹ Yudafóá búbu wúlu anfitó botsulá hó asón ámu dún amóá búbu Tesalonika. Bəpə ansigyí hə Bulu asón ámu, tsíá yó Bulu asón wanlínhé amótó ekekegyíeke kí bee, ónəkwalí Paulo dé amó bláa. ¹² Yudafó tsótsótsó pú Griikifó atsi móa ayin ání obú bu amósú é bəhə asón ámúsu gyi. ¹³ Yudafó ámúú búbu Tesalonika amu bonu ání Paulo layó óde Bulu asón ámu ókan da Beroia. Iní su begya ókpa yó inu bude inufó ámu agywun yintá. ¹⁴ Ósasú, ahógyipó amu bele Paulo lé wúlu amótó ya ópə ónó, táme Silas mva Timoteo mú besi búbu inu. ¹⁵ Ahá ámúú beyési Paulo ókpa ámu bekpa mu alu yówie Atene wúlutó. Bréá búdeyinkí á, Paulo lópu óme sísí Silas mva Timoteo óbée, búwáa ósa bətu mu.

Paulo Atene Yó

¹⁶ Bréá Paulo lési otsie ogyo Silas mva Timoteo Atene wúlutó á, inu tsiá lehié han mu. Tsúfé olowun ání ikpí són bu wúlu amótó. ¹⁷ Mú su ní óyó Yudafó ofiakpa inu á, mva Yudafó pú Griikifó ámúú bude Bulu súm ámu butetsiá lé asóntó há aba. Alí kén mva dunsu atsiápó é betsiá tói tsú mó iwí ní. ¹⁸ Mva atiansipó akóá botsu Epikuro pú Stoak ópasuató* ba inu é betsiá bítí asón anfi. Amótó aku befité bee, “Ntó ókan ónótó ókapó anfi déda?”

* **17:18** Epikuro ópasuatófó bugyi aha akóá buteblí bee, ilehián ání ansí bégyi aní. Fowú á, ílatá. Stoak ópasuatófó é bee, mehián ání ansí bégyi aní dúbídúbi, awírehó é mákítá aní dúbí.

Aha aku bele mú ɔ́nó bɛɛ, “Ɔ́debwɛ fɛ́ ikpi aku iwɪ ɔ́detá tsú.” Tsúfɛ́ Paulo dé Yesu mva afúlikɔ́sú iwɪ asón ɔ́kan da. ¹⁹ Múú bekítá Paulo, kpá mu ya Areopago, igyi amó wúlu ahandɛ ofiakpa. Ahandɛ amv bebláa Paulo bɛɛ, “Anidéklé aniaa, futó tsu fú atosunáhé pɔ́pwɛ amv iwɪ suna anɪ. ²⁰ Animókónú asón ánfɪ kɪ. Mú sv anidéklé aniaa, fuléɛ mótó suna anɪ.” ²¹ Tsúfɛ́ Atenefɔ́ pó afɔ́á bɔ́bv ɪnv fɛ́ɛ bɔ́tamabwé tɔ́tɔ́ dɔ́n asón ání ɪlaba nu pó mú blí.

²² Ɔ́nv Paulo lókɔ́sú lí afiapv amv ansító ɔ́bɛɛ, “Atenefɔ́, nawun ání mlitehíé tswɛ ikpi. ²³ Tsúfɛ́ ɪníá ndeki wúlu anfitɔ́ fɛ́ɛ á, nawun ntóbí oduá mlitɔ́tswɛ. Nawun afɔ́diɛ-asubwí kvá bɔ́wanlín dínká mósú bɛɛ, ‘BULUÁ ANIMÉYÍN Mv.’ Mú sv Bulu ámúbú mlidésu, mlíméyín mv dá ámv iwɪ ɔ́kan ndɛda súná mlí á. ²⁴ Bulu lóbwɛ ɔ́yí pó mótó ató fɛ́ɛ. Mvgyí ɔ́sú mva así Owíɛ. Ɔ́tamatsiá ɔ́tswékpá ání anyánkɔ́psa ɪbí léyi mótó. ²⁵ Ɔ́tamadúnká tɔ́tɔ́ tsú ɔ́haa wá, ménɪ ɪbwɛ fɛ́ tɔ́ku tehían mv. Tsúfɛ́ mutéhá ahá fɛ́ɛ nkpa, ɔ́hé pó tógyítá itehían amó. ²⁶ Mvéléha sv ahá fɛ́ɛ beln tsu ɔ́bakóɛ pɛ́tɔ́, ɔ́leha bekléí wá ɔ́yító fɛ́ɛ. Mvéléha ɔ́má kugyíku ɔ́tínéá bɔ́tsie pó bréá bétsiá yáfvn. ²⁷ Ɔ́lɔ́bwɛ mú alɪ, ménɪ nyankɔ́psa obódunká mv wun mv. Táme tekɪ ɔ́ma ɪfó anitɔ́ ɔ́kuku wá. ²⁸ Tsúfɛ́ ɔ́ku léblí ɔ́bɛɛ, ‘Bulu sv anitsie nkpa. Mv só anitekán iwɪ, anigyí alíá anigyí.’ Fɛ́ alíá mlí ɪv awapó aku beblí bɛɛ, ‘Bulu ahá anɪ é anigyí.’

²⁹ “Ɔ́níá Bulu ahá anigyí sv á, animákɪ aniaa, Bulu gyí fɛ́ tunkuá nyankɔ́psa lapó sika pɛpɛ, sika futútú ntéɛ ɪbwi pwé mú alíá odeklé. ³⁰ Bímíbí ámv a, ahá bɔ́mɛbí alíá Bulu gyí. Bulu lóbun ansíbi mósú, táme séí mó á, alabláa anyánkɔ́psa fɛ́ɛ ɔ́bɛɛ, bɔ́dámli klɔ́ntɔ́. ³¹ Bulu lalé eke yáí ání ɔ́bótsɔ́n ɔ́há ámúbú alalé yáí ámvsv gyi ɔ́yító ɔ́hagyíɔ́ha asón ɔ́nɔ́kwálɪsv. Odeklé ɔ́bɛɛ ahá bɔ́bú ání ɔ́nɔ́kwálɪ igyi. Mú só ɔ́lɔ́kɔ́súá ɔ́há ámv tsú afúlitɔ́ ní.”

³² Ɔ́níá Paulo ló́tá tsú afúlikɔ́sú iwɪ sv á, aku bɔ́mɔ́sí mv. Táme amótó aku beblí bɛɛ, “Anidéklé aniaa, fɔ́tráa ba afɔ́bebláa anɪ asón ánfɪ kv é.” ³³ Ɔ́nv Paulo lókɔ́sú dáɪ ofiakpa ɪnv. ³⁴ Táme ahá kpalóbí kv bɔ́hɔ́ Paulo asón ámvsv gyi, bobuo mv. Amótó ɔ́kɔ́ɛ dá gyí Dionisio, oletsíá wúlu ahandɛ amvɔ́. Mva ɔ́tsɪ ɔ́kvá bɔ́tɛtí mv Damari pó aha aku é.

18

Paulo Korinto Yɔ́

¹ Ɔ́ní ɔ́ma a, Paulo lókɔ́sú tsú Atene yó Korinto wúlutɔ́. ² Ɔ́lɔ́yótɔ́ Yudayin ɔ́kvá bɔ́tɛtí mv Akwila, bɔ́kwí mv Italia ɔ́manti kvá bɔ́tɛtí mó Pontotɔ́. Akwila mva mv ka Priskila beba Korinto ɪnv mɔ́kówá ɔ́pá. Tsúfɛ́ alɪ bré ámvɔ́ á, Roma Owíɛ Klaudio lagya Yudafɔ́ fɛ́ɛ lé Roma wúlutɔ́. Paulo lóyɔ́ amó wá. ³ Tati-obubí abwɛpó amó é bɔ́gyi. Mú sv Paulo létsiá amó wá, mva mɔ́nyɔ́ betsiá bwé tati-obubí ámv fɛ́. ⁴ Ɔ́kpónú ɔ́daké kugyíku á, Paulo tɔ́yó Yudafɔ́ ofiakpa yéɛ Bulu asón ámvɔ́ wankláán súná Yudafɔ́ pó Griikifɔ́ ámv, ménɪ bɔ́hɔ́ Yesu gyi.

⁵ Bréá Silas mva Timoteo bɔ́tsu Makedonia bɔ́tv Paulo a, olesi agyómá ámv yɔ́, pó Bulu asón ámv ɔ́kanda kóún bwé mv gymagyihe. Oletsíá gyi adánsie súná Yudafɔ́ ámv ɔ́bɛɛ, Yesu gyí Kristo, (ɔ́há ámúbú Bulu ladá mv ofúli amv) nɪ. ⁶ Táme bɔ́mɔ́hɔ́ mv asón ámv. Bákɔ́sú lí msv, síá mv. Mú sv Paulo lófwí ɪbí lé amó asóntó, bláa amó ɔ́bɛɛ, “Tsú ndɛ póya a, nalé ɪbí mlí asóntó. Ní lowu mlidéklé a, ɪbá mlísv. Néyébláa ahá ání bɔ́megyí Yudafɔ́ mbóún Bulu asón.”

⁷ Ɔ́ní sv Paulo lédalɪ Yudafɔ́ ofiakpa ɪnv yétsiá oyin ɔ́kvá bɔ́tɛtí mv Tito Yustus wóyító. Megyí Yudayin oyin ámv gyí, táme ogyi Bulu osúmpó. Mv wóyí ɪbv mantáa Yudafɔ́ ofiakpa ɪnv. ⁸ Táme Krispu ání ogyi Yudafɔ́ ofiakpa ɪnv ɔ́handɛ mva mv wóyítófɔ́ fɛ́ɛ mú bɔ́hɔ́ anɪ Wíɛ Yesu gyi. Korintofɔ́ ámv tsɔ́tsɔ́tsɔ́ é bohogyi, bɔ́bɔ́ amó asú.

⁹ Εκε οκου onyé á, Paulo lówun ató. Mótó á, aní Wie lébláa mu obéε, “Mánya ifú. Yó mósó afuda asón ámu okan wole. Mákpa onó bun. ¹⁰ Tsúfé mía funyó ná. Jhaa méetalí bwé fú tətə. Mí ahá butso wúlu anfıtə.” ¹¹ Mú su Paulo létsiá Korinto inu súná ahá ámu Bulu asón ofi okule móa ifun.

¹² Bréá Galio létsiá Roma owíε otsiákpá, əde Griikifə əsaasí əmanti kuá butetí mú Akaiasu kí a, Yudafə ámu bəbwe onə-əkuε, kítá Paulo, pú mu ya mu ansító. ¹³ Bεε, “Oyin ánfı dé ahá asokpan suná obéε busúm Bulu tsun okpa ání ıəkusó líı anı mblasusu.”

¹⁴ Paulo lénya bwíı onó obéε amətəı alı Galio lébláa Yudafə ámu obéε, “Ní tsitsa ntée lakpan ku oyin ánfı labwé á, tekti ıbu aláá néyaa asu nú mlı asón.

¹⁵ Táme ınıá adá pú mlı onutó mbla ıwı asón ıwı nwéen mlıdegyı su á, mlıyo amlıyeblí mú. Mméegyı asón ánfı odu.” ¹⁶ Múú əleha begya amú lé asón ogyıkpá inu á. ¹⁷ Ahá ámu féé bowunáa kítá Sostene ání ogyı Yudafə ofiakpa inu əhandε, dá mu inu. Táme Galio mótsu kəku lé mótó.

Paulo Yinkí Yə Antiokia

¹⁸ Paulo létsiá ahógyıpu amu wá Korinto yófun bré ku. Múú əlekłá amú, muə Priskila pú Akwila benatı yó Kenkrea wúlutə. Paulo lékpa mu nwun Kenkrea inu, pósúná ání alamó ntam kuá əleka onó. Múú botsu ntsusu-yibi pú bəyó Siria əmátó á. ¹⁹ Bréá bowie Efeso wúlutə á, Paulo lénatı sí Priskila muə Akwila, yó Yudafə ofiakpa, muə Yudafə ámu bude asóntó ıε há aba. ²⁰ Bokokóli mu bεε, ətráa tsia amú wá kpalobı, omotsulá. ²¹ Táme bréá ədedalı əyó á, əlebláa amú obéε, “Ní Bulu lótsulá á, néyinkı ba mlı wá.” Inu olowie ntsusu-yibıtə tsú Efeso inu natı.

²² Bréá əlekplı Kaesarea a, əbɔv yó Yerusalem yéha əpasua ámu tsiá. Múú oleyinkı kplı yó Antiokia a. ²³ Oletsıá Antiokia inu kpalobı. Mú əma a, əlenatı inu beki Galatia pú Frigia əsulósu, əde akasıpú amu Bulu asón bláa, pówá amú əwənlın.

Apolo Bulu Asón Əkanda Efeso Múa Korinto

²⁴ Alı bré ámətə á, Yudayın okuá butetı mu Apolo laba əbu Efeso wúlutə. Bəkwıı mu Aleksandria, wúlu ání ıbu Egipte əmátó. Oyin təı, oyin Bulu asun wanlınhé amu é wankłáán. ²⁵ Bosuná mu anı Wıε okpa ámu. Mú su Yesu ıwı onəkwalı amu blı tehié wá mu ansıgyı. Táme Asú Əbəpú Yohane asúbə ámu pé oyin. ²⁶ Apolo ménya ifú. Əłəwa klən súná ató Yudafə ofiakpa inu wankłáán. Bréá Priskila muə Akwila bonu mu asun blıhé a, bεkpa mu yáa wóyıtó yósuná mu Bulu okpa ámu wankłáán dən alıá oyin yaı. ²⁷ Bréá Apolo ləbwe agywun obéε, obóyə Akaiə əsulósu á, ahógyıpu amu bəwa mu atetə-ənlın. Bəwanlın əwəlı sısı inu ahógyıpu bεε, buhóə mu wankłáán. Bréá oloyówie inu á, əlehiε bəa ahá ání ına Bulu awıtəlesu bahə Yesu gyı. ²⁸ Apolo muə Yudafə ámu begyi Bulu asun wanlınhé amu ıwı nwéen, əłətəı lé asóntó túmisu pógyı amósó. Əłəpu Bulu asun wanlınhé amu súná amú ání Yesu gyı Kristo, (əhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu).

19

Paulo Bulu Asón Əkanda Efeso

¹ Bréá Apolo bu Korinto a, Paulo lóv yótson əsósú awúlusu bεdalı tíı Efeso. Əłətu akasıpú aku inu. ² Múú əlefıté amú obéε, “Mlılénya Əhe Wankıhé bréá mlıłəhogyı?”

Bele mú onó bεε, “Anımókónú kı ání Əhe Wankıhé ku bu inu.”

³ Paulo létrá fıte amú obéε, “Asú məmu bəbə mlı?”

Bele mú onó bεε, “Yohane asú ámu bəbə anı.”

⁴ Paulo lébláa amú obéε, “Yohane ləbə ahá ání badámli kləntə asú. Əlebláa amú obéε buhóə əhá ámúú obuo mu əbá ámusu gyı. Múgyı Yesu.”

⁵ Bréá ahá ámu bonu asón ánfí á, beha bəbə amó asú aní Wíe Yesu dátó. ⁶ Mú əma a, Paulo lópu ibi dínká amó nɔwunsu, Ŋhe Wankíhé leba amósú. Beblí əblí bábmbá, blí Bulu ənó asón é. ⁷ Amó fée bóbwe ayin dúanyə.

⁸ Paulo lélatiá yó Yudafə ofiakpa inu. Ŋəwa klɔn tóí lé asóntó súná amó tsra asa kéké. Omenya ifú, mənɪ bəhə asón amó ədeblí tsú Bulu iwíegyi iwɪ ámu su gyi. ⁹ Táme amó akv bəwa klɔntə odwin, bəməhə mu asónsú gyi. Bətəí wə aní Wíe Ŋkpa amó Paulo dé amó súná ámu ahátə inu. Mú su Paulo lékpa akasípó amu náti, oletsíá súná amó ató oyin əkvá bətətí mu Tirano ató əkasíkpá. ¹⁰ Paulo lósuná amó ató nfinyə kéké. Mú su Yudafə pú Griikifə ání bəbɔ Asia əmátó fée bonu aní Wíe asón ámu.

Skewa Abi Asón

¹¹ Bulu lótsɔn Paulosu bwé ofúla akpənkpəntɪ kv. ¹² Ahá bəkvlá mu adúkubi pú mu iwɔsu ató yédinká aləpɔsu, benya ɪlətsá, Ŋhe laláhe é lədalɪ ahátə. ¹³ Yudafə akv é bəbɔ nsíné inu buna bədeki gya Ŋhe laláhe lé ahátə. Bəwa klɔn bɛɛ, bəpɔ aní Wíe Yesu dá gya Ŋhe laláhe lé ahátə. Mú su bəkvplón wa Ŋhe laláhe bɛɛ, “Dalɪ Yesu amó Paulo dé mu iwɪ asón əkan da ámu dátó.” ¹⁴ Igyí ahapú əhande əkvá bətətí mu Skewa abi yinhé abasiénó létsiá bwé inɪ.

¹⁵ Ekə əkv Ŋhe laláhe léfité amó əbée, “Nyin Yesu, nabí Paulo, mli é mé, aməndɪ mligyí?” ¹⁶ Ŋhá amó Ŋhe laláhe bu mutə ámu lótu wíe amótó, dá amó, títi amó atadié fée. Inu amó fée bəpɔ amó yayá pú amó iwɪ nɔ sɪ dalɪ wóyí ámuə. ¹⁷ Yudafə pú Griikifə bəbɔ Efeso inu fée bonu asón ánfí. Ifú ləkítá amó. Mú su bəpɔ obú há aní Wíe Yesu. ¹⁸ Ahá amó bohogyi amuə tsətsətsə beɛ amó lakpan blí. ¹⁹ Amótó akv bugyi okó aləpú. Botsu okó ámu nɔwólə ba bəwa mó fée ogyá ahá ansító inu. Bobu amó nɔwólə ámu ibíá á, ɪləbwe sika futútú mpím-aduenu (50,000)*. ²⁰ Ina aní Wíe Yesu túmisu mu asón ámu lenya əkpa kléi wankláán.

Demetrio Mva Mv Aba Ikó Lɛ Wá Efeso

²¹ Asón ánfí fée əma a, Bulu Ŋhé ámu léha Paulo lóbwe agywun ání əbóyə Makedonia pú Akaia əsulósu, fówun əyə Yerusalem. Mú Paulo léblí əbée, “Ní nowíe inu á, ilehián ání néyékɪ Roma wúlutə é.” ²² Mú su ələwa mu abuápu abanyó, bugyi Timoteo mva Erasto sísi Makedonia. Mu onutó olesi tsiá Asia əmátó kpalobí.

²³ Alɪ bré ámuə á, aní Wíe Ŋkpa amó bəde ahá suná ámu su asón kpənkpəntɪ kv ləda Efeso inu. ²⁴ Oyin əkvá ətəbwé sika futútú ató, bətətí mu Demetrio bu inu. Oyin ánfí təpú sika futútú bwé əkpi yílə Artemi† ətswékpa akusubi ání ɪlɛliən mu ətswékpa yílə ámu fé. Mva mu aba agyómá ánfí ayəpú bətenyá kəba tsətsətsə tsú mótó. ²⁵ Ŋletɪ mu aba ámu pú ahá ání bətəbwé agyómá ámu odu fia. Mú əlebláa amó əbée, “Mí apíó, mlyin ání agyómá ánfí sú aní fée anɪlawá alé ní. ²⁶ Yéɛ mlɪtsie mlɪdenu, mlɪdewúun tóá Paulo débwe? Alatá ahá bláa ta Efeso wúlutə pú Asia əmátó fée fia əbée, ikpi ání ahá bapú ibi pwé bəmegyi tətə. Alatá ahá ənó mlé tá, bəde mu asónsú hógyi. ²⁷ Megyi aní agyómá wule ibeyintá. Ŋhaa méətrá bu əkpi tsíhé Artemi ətswékpa yílə ámu. Ŋkpi ámu dá é bəfwɪ lé əyító. Táme tekɪ mu gyí əkpiá ahá fée bətətswe Asia əmátó pú əyító fée ní.”

²⁸ Bréá ədəm amu bonu asón ánfí á, benya əbló, sóra okitikíti bɛɛ, “Ŋkpi kpənkpəntɪ aní Efesofə əkpi Artemi gyí!” ²⁹ Kpokitɪ ləda wúlu amuə fée. Ahá ámu bəkítá Paulo abúopu Gaio mva Aristarko ání botsú Makedonia sɪ pú amó ya wúlu ofiakpa. ³⁰ Paulo onutó lékléá əbóyə ofiakpa inu, əyətəí kpɪlɪ ədəm amu, táme akasípó amu bəməha mu əkpa. ³¹ Ŋmá ámuə ahəndɛ

* **19:19** Sika futútú mpím-aduenu (50,000) bóbwe əbakóle nfi lafakvle-advasa (130) ikəká. † **19:24** Artemi gyí əkpi kpənkpəntɪ əkv dá.

akpɔ̀kpɔ̀ntɪ akv́á bɔgyi Paulo anyawíe é bɔwa obí lóyóbwií ipa há mu bɛɛ, ɔ́máyo ofiakpa inu. ³² Kpokiti léda ofiakpa inu. Anɪ bɛɛ alɪ, anɪ é bɛɛ alɪ. Amótó ahá tsɔtsɔtsɔ bɔmɛbi tóá sv́á befia inu. ³³ Yudafɔ́ ámu akv́ bɔyo ofiakpa inu. Bowutá Aleksandro sísí ɔ́bɔntɔ́, bɔde mu asón aní ɔ́yébli bláa. Inɪ sv́ Aleksandro lótsu ɪbi fúá, ɔ́bɛɛ amɔle mu ɔ́nɔ́. ³⁴ Táme bréá bowun aní Yudayin ogyi á, belasórá okitikíti, blí asɔn kua kɔle dɔnhwírɪ anyɔ́ kéké bɛɛ “Ɔkpɪ kpɔ̀kpɔ̀ntɪ anɪ Efesofɔ́ ɔ́kpɪ Artemi gyí!”

³⁵ Inɪ f́éé ɔ́ma a, wúlu ató ɔ́wanlínpo léha ɔ́dɔm amu bekpá ɔ́nɔ́ bun. Mú ɔ́lebláa amó ɔ́bɛɛ, “Efesofɔ́ ayin, ma méyín aní Efeso nfi gyí anɪ ɔ́kpɪ kpɔ̀kpɔ̀ntɪ Artemi pó mu ɪbwi ámó ɔ́lekpa tsú ɔ́súsú ámu nwun? ³⁶ Ɔ́haa má inuá ɔ́bétalí gyí asón anfi ɪwi nwéɛn? Mlɪnya klɔn, ménɪ mlɪmóoko mli. ³⁷ Ahá anfi mlɪlakpá ba nfi ánfitɔ́ ɔ́kɔku mókúwí tɔ́tɔ́ tsú ɔ́tswékpa inu. Bɔmákúbli asɔansu kúsú lí anɪ ɔ́kpɪ tsíhé Artemisv́. ³⁸ Táme ní Demetrio mva mu aba agyómá ayɔ́pó amu bɛɛ bɔbɔ ɔ́ku ɪwi asón á, asón agyípo bɔbɔ inu, asón ogyíkpá é bu inu. Bétalí pó asón ámu ya inu kpéblí mú. ³⁹ Ní mlɪbv́ asɔn bambá kv́ tsía ínɪtɔ́ mú á, bétalí yéblí mú ɔ́tíné ámó anɪ f́éé anitefia gyi asón ámu. ⁴⁰ Tsúf́é ní aníméki wankláán á, abénya asón aní anɪlahan wúlu amu agywun ndɛ. Ní befité anɪ é á, aníménya asɔansu pólé mú ɔ́nɔ́.” ⁴¹ Olenya blí asón anfi tá alɪ, ɔ́leha amó f́éé bedasáín.

20

Paulo Yinkí Yó Makedonia Mva Griikifɔ́tɔ́

¹ Kpokiti amu ɔ́ma a, Paulo léba betɪ akasípó amu f́éé fia, tóí kplá amó, wá amó atɛtɔ́-ɔ́nlɪn. Ɔ́lekplá amó asa ɔ́lɔpɔ́ ɔ́kpa ɔ́yó Makedonia ɔ́sulósv́. ² Oleki nsiné inu ɔ́pasua ámɔsv́ tóí kplá amó asa olobowie Griikifɔ́ ɔ́sulósv́. ³ Oletsíá inu tsra asa. Bréá ɔ́lɔbwe agywun ɔ́bɛɛ, méfa ɔ́pɔ́ yó Siria ɔ́sulósv́ á, olowun aní Yudafɔ́ bɔde mu téɛ abukita mu. Mú sv́ ɔ́lɔbwe agywun ɔ́bɛɛ mélayótsɔn Makedonia ɔ́sulósv́. ⁴ Ahá aní bekpá mu ya inu gyí Beroiayin Sopater, ogyi Piro mu bi; Tesalonikafɔ́ Aristarko mva Sekundo pó Derbeyin Gaio; amó Timoteo pó Asiafɔ́ Tihiko mva Trofimo. ⁵ Alɪ ahá anfi begyankpá yógyo anɪ Troa wúlutɔ́. ⁶ Israelfɔ́ begyi amó Bodobodo Mátúhénke ɔ́ma a, anilétsiá ntsusv́-yibitɔ́ tsú Filipi wúlutɔ́. Anilénatí nkená owító. Eke núúsí a, anilóbɔtv́ nkpá agyápv́ amu Troa wúlutɔ́. Anɪ f́éé anilétsiá inu nkensíénó.

Eutiko Tsinkí Tsú Lowuto

⁷ Kwaseda, igyi ndawótswí ámɔtɔ́ eke gyankpapv́ ntópwɛsv́ á, aniléfia abégyi ató abatɔ́ fé alá anɪ Wíe lósuná anɪ. Iníá Paulo dékléá ɔ́bénatí ɔ́yi kehe sv́ á, ɔ́lɔtɔ́ kplá amó alɪ yéha ɔ́yínsíné. ⁸ Nkandíe tsɔtsɔtsɔ bu ɔ́súsú obu ámó aniléfia mótó ámɔtɔ́. ⁹ Oyimbi ɔ́kv́á butetɪ mu Eutiko lódv́ bian nfánsrí ɔ́nɔ́, ɔ́de asón ámu nu. Iníá Paulo lótv́ wá ɔ́pá sv́ á, didí lowie mu, f́úrv́ mu. Ɔ́lekpa tsú ɔ́súsú abansórv́ saasi nfánsrító inu beda ɔ́sulótɔ́. Bréá boyótsu mu a, alawú f́éé. ¹⁰ Mú Paulo lékplí yó inu, yémli bun mɔsv́, látá mu pútá, blí ɔ́bɛɛ, “Opúni mátsíi mli, ɔ́hé bu mɔtɔ́.” ¹¹ Paulo léyinkí dó yó ɔ́súsú inu, mva mu aba ámu nyɔ́ bebiabía bodobodo gyi. Ɔ́lɔyo mu tóí amɔsv́ alɪ yófv́n ɔ́yi kehe, ɔ́lenatí. ¹² Mú ahá ámu békpa kebi ámu ya wóyí á. Ansí lehɪe gyi amó aní ɔ́bu nkpa.

Paulo Troa Tsu Yó Mileto Wúlutɔ́

¹³ Anilégyankpá yówie ntsusv́-yibi ámɔtɔ́ ayó Aso wúlutɔ́ yótsu Paulo inu. Tsúf́é Paulo léha anɪ ɪbi ɔ́bɛɛ, ɔ́bótsɔn ayabitɔ́ ɔ́kpa ká tí inu. ¹⁴ Bréá anɪa mɔnyɔ́ aniléyífia aba Aso wúlutɔ́ inu á, olowie ntsusv́-yibi ámɔtɔ́, aniléfa yó Mitilene wúlutɔ́. ¹⁵ Anilénatí inu ɔ́yi kehe, anilókúsv́ inu yówie Kio. Eke nyɔ́así a, anilókúsv́ inu yówie Samo wúlutɔ́. Mú eke sáásí é á, anilétrá kúsv́ inu yówie Mileto wúlutɔ́.

16 Paulo mékléá obéyintá bré Asia òmátó. Mú sù òmekplí Efeso wúlutò, tsúfè òdekòsí àní ní òbétalí á, obóyówie Yerusalem asa abúgyi Pentekoste nké ámu.

Paulo Efeso Òpasua Ahande Klá

17 Bréá anilóyowie Mileto wúlutò á, Paulo lówa abí sísí Efeso òpasua ahande òbée, búbá bòtu mu. 18 Bréá ahande amu bebefia mu a, òlebláa amó òbée, “Mliyin alíá mía mliyno anilòpòtsiá tsú éke gyankpapu ání neba Asia òmátó. 19 Mliyin alíá neba iwiasí yó agyómá há mí Wíe, pú alíá Yudafò bókúso líi mísó, nowun ipian, su kúráá. 20 Mliyin ání mmòpu asón ání ibékpa mli ñáín mli bréá ñeda Bulu asón ámu òkan dínso pú mli wóyító. 21 Alíá ñòtòí kplá Yudafò pú Griikifò fée mbée, búsíi lakpan bwe abòdamli ba Bulu wá, abubòhò aní Wíe Yesu gyi.

22 “Séi ánfí á, ñoyó Yerusalem, fé alíá Òje Wankíhé labláa mi. Mmeyín tóá íbèba misu inu. 23 Táme múá Òje Wankíhé tebláa mí wúlugyíwúlusu, nyin gyí, ason wunhe pú obudí da gyo mí. 24 Táme mmotsu mú asonbogya. Mbóun alíá ñómò agyómá ámúò aní Wíe Yesu léha mí ámu ònó. Agyómá ámu gyí, nébláa ahá Bulu awítòle ason wankláán ámu.

25 “Séi ánfí a, nyin ání mli ahá ánfí ñebèda Bulu iwíegyi íwi asón òkan mliò ánfítò òkuku méétrá wun mi ékékééke. 26 Mú sù nde mli bláa mbée, ní mliò òku ménya nkpa ání itamatá á, megyí mí sù omenya. 27 Tsúfè nabláa mli tógyítóá Bulu déklé òbée mlibí.

28 “Mú sù mliki mli íwi pú ahá ámúò Òje Wankíhé lópòwá mli íbitò ámúso wankláán. Mlikpa Bulu òpasua ámúò òleyaí tson mu onutó mu bi lowusu ámu wankláán. 29 Nyin ání ñenátí á, akvá búgyi fé nkpataku, búbu íyin béba bowie mliò, dá òpasua ámu sáín. 30 Mliò aku óó bókúso, dámlí ònòkwali amu póbítíá mliò aku buo íwi. 31 Mú sù mliida iwíso. Mlikain ání netsiá mli wá ñfinsa sóón, pú ansí ntsú yíri íwi súná mli ató òpa onyé.

32 “Mú sù séi á, ndepu mli wá Bulu mu awítòle asón ámúò. Mu awítòle asón ámu íwá mli òwònlín, íha amlídan, talí lu kínkín, amlinya ató ámúò òlehié yáí há mu ahá ámúò bamli mu kle amu. 33 Bréá mbu mli wá á, mmepé ansí òhaa sika pepé, mu sika futútú ntée mu atósó. 34 Mli onutó mliyin ání mí íbi anfi ñòpoyó agyómá nyá tóá íde mía mí aba ámu hián fée. 35 Natsun òkpagyíòkpasu súná mli alíá mlòpu íbi yó agyómá, púgyi ahá ání íwi ma amó ònlín buale. Mlikain aní Wíe Yesu onutó ason blíhésu. Òbée, ‘Bulu toyúlá òhá ání otekíé ató òn òhá ání bútekíé mu.’ ”

36 Bréá Paulo léblí asón ánfí tá á, mu a amónyò fée bèda akpawunu bó mpái. 37 Amó fée bosu bréá belatá aba pútá, klá aba. 38 Tóá òlòwa amó ahómúti gyí mú ámúò òleblí òbée, mu méétrá wun amó ékékééke ámu. Besi mu òkpa yówie òpu ònó, olowie ntsusu-yibitò.

21

Paulo Yerusalem Yò

1 Bréá anilégyí nkla tá á, anilówie ntsusu-yibitò, náti laa yó Ko wúlutò. Éke nyòso a, anilóyo Rodo. Tsú inu á, anilébá Patara otsubúnò. 2 Anilénya ntsusu-yibi kuá íyó Foinike otsubúnò, anilówie mútò. 3 Bréá ayó á, anilówun òsulòbu kuá bútetí mú Kipro sísí. Anilési mú tswi binasu ífòn, tson yo Siria òmátó. Aniléyekplí Tiro otsubúnò, tsúfè inó béle ntsusu-yibi ámúò ató ní. 4 Anilòtu akasípó aku inu, anilétsiá amó wá nkensíénó. Òje Wankíhé léle súná amó òbée, Paulo máyo Yerusalem wúlutò. 5 Aní nke lófòn, anilòtuá aní òkpasu. Bréá anidénatí á, akasípó amu, amó aká pú amó abí fée beyési aní òkpa alu yówie òpu ònó. Inu á, aní fée aniléda akpawunu bó mpái. 6 Anilégyí nkla, anilówie ntsusu-yibi ámúò pú ayó, amó é beyínkí yó wóyí.

⁷ Anilédinká ɔpɔsɔ tsú Tiro alu bowie Ptolemai osubúnɔ. Bréá anilówie inu á, aniléyeha ahógyipɔ ání bobu inu itsiá, anilétsiá amó wá ekewóle. ⁸ Ɔyi kehe a, anilókɔsú tsú inu ba Kaesarea osubúnɔ. Anilóyɔswú Bulu asón akan ɔdapú Filipo wóyí. Oyin ánfɪ gyí ahá abasiénó ámóú beɛ Yerusalem beɛ, bɔtsáa ahande agyómá yɔ ámɔtɔ ɔkɔɛ. ⁹ Filipo bu abi tsihé abaná, bɔmɔkóyó ayin wá ki. Bulu ɔnósú atáipú mu abi tsihé ánfɪ bɔgyi. ¹⁰ Anilégyí nke kpalobí inu. Eke ɔku Bulu ɔnósú atáipú Agabo lótsu Yudea ɔmátó ba inu. ¹¹ Olenya bowie laa alí olotsu Paulo osiétó ɔfé klí mu onutó ibi pú mu ayabi. Móú ɔleblí ɔbéɛ, “Ɔhe Wankíhé ɔbéɛ, ‘Alí Yudafɔá bobu Yerusalem béklí ɔhá ámóú ɔbu ɔfé ánfɪ, pú mu wá ahá ání bɔmegyí Yudafɔ ibitɔ ní.’ ”

¹² Bréá anilónu asón ánfɪ á, ania ahá ámóú bobu inu ámu fée anilókokólí Paulo aniaa ɔmáyo Yerusalem. ¹³ Inu Paulo léfité anɪ ɔbéɛ, “Ntogyi só mlidésú, mlilahá iwɪ lawú mí alí? Mí mó á, megyí klí ámóú békiklí mɪ Yerusalem amu pé nalá iwɪ yáí há. Mboún nalá iwɪ yáí ání nówu anɪ Wíe Yesu sɔ é.”

¹⁴ Paulo ɔnó lɔɔn anɪ. Mó sɔ anilési mu tóɪ wa. Móú aniléblí aniaa, “Ibá mótó alíá anɪ Wíe déklé.”

¹⁵ Inɪ ɔma a, anilókɔlá anɪ ató du yó Yerusalem. ¹⁶ Ania Kaesareafɔ akasípú akɔ lóyo inu. Bekpa anɪ ya oyin ɔkuá bɔteti mu Mnason wóyító beɛ, aswú mu wá. Akasípú agyankpapɔ amɔtɔ ɔkɔɛ ogyi, otsú Kipro ɔmátó.

Paulo Yerusalem Wie

¹⁷ Bréá anilówie Yerusalem inu á, ahógyipɔ amu bɔhɔ anɪ atúu. ¹⁸ Ɔyi kehe ania Paulonyɔ aniléyeki Yakobo. Ɔpasua ahande amu fée beba inu. ¹⁹ Paulo lówa amó ɔnó, ɔlebláa amó tógyítóá Bulu latsɔn musu bwé ahá ání bɔmegyí Yudafɔtɔ. ²⁰ Bréá bonu Paulo asón ánfɪ á, amó fée bekanfó Bulu. Móú bebláa mu beɛ, “Opíó nu, Yudafɔ mpím-mpím ání badámlí klɔntɔ fée bɔde Mose mbla ámɔtɔ kinkíinkín. ²¹ Táme akɔ babláa amó beɛ, fasúná Yudafɔ ání bobu ɔmá bámbású fée fɛɛ, bɔmágyi Mose mbla ámɔsɔ. Ɔma é á, fɛɛ bɔmátɪn amó abí keté, bɔmágyi anɪ amándíé ésú. ²² Ibwébwéébwé á, ahá bónu ání faba nfi. Nkálɪ abóbwɛ tsú mú iwɪ? ²³ Abébláa fɔ tóá fɔbwée. Ayin abaná akɔá bobu anitɔ baká ntam há Bulu. Ilehían ání bógyɔráa iwɪ. ²⁴ Kpa amó ya, amlyɔgyɔráa iwɪ. Ka amó atɔ yintáhé fée ikɔ, ménɪ békpa amó nwun. Inɪ ɔbéha ahá fée bébɪ ání fɔtegyi Mose mbla ámɔsɔ. Inɪ sɔ fú iwɪ asón ámóú bonu ámu ɔma mótó. ²⁵ Anilawánlín ɔwɔlú sísí ahógyipɔá bɔmegyí Yudafɔ dodo. Anilówanlín aniaa, anilablí ání bɔmágyi atogyihéá bapóhá ikpi. Bɔmágyi obugya pú ɔbwíá bapósa mɔ. Bɔmáwa atsi mɔa ayin asón é.”

²⁶ Mó sɔ bréá ɔyí leke a, Paulo lékpa ayin abaná ámu ya, mɔa amónyɔ bɔyógyɔráa iwɪ. Ɔlɔyo Bulu ɔtswékpa inu yéblí ekeá amó iwɪgyɔráa amu íbómɔ ɔnó, ɔbéba bɔbɔ afɔɔɛ há amótó okugyíakɔ.

Paulo Kitá Bulu Ɔtswékpa

²⁷ Bréá nkensiénó ámu íbá bɔfɔn a, Yudafɔ akɔá botsú Asia ɔmátó bowun Paulo Bulu ɔtswékpa inu. Ɔɔm amóú bobu wunsínésú inu ámu fée benya ɔbló Paulosɔ, bekítá mu. ²⁸ Bɔsɔrá okitikíti beɛ, “Israelfɔ ayin, mlidalɪ ba oo! Oyin ámóú ɔna ɔde ahá ató suná, yíntá amó agywɪn ámu nɪ. Mudékɔsú líí ɔmá ánfɪ, Mose Mbla pú Bulu ɔtswékpa amɔsɔ ní. Alakpá Griikifɔ kóráá ba Bulu ɔtswékpa wunsínésú nfi. Mó sɔ alapú ifin da ɔwankíkpa amɔ.” ²⁹ Beblí mú alɪ, tsúfé bowun Efesoyin ɔkuá bɔteti mu Trofimo mɔa Paulo wúlu amɔtɔ dodo. Inɪ sɔ bukɪ beɛ Paulo lópu oyin ámu yáa Bulu ɔtswékpa inu.

³⁰ Wúlu amɔtɔ fée leda kpokiti. Ahá bedalɪ tsu amó wóyító srí ba bekítá Paulo, bebítia mu dáli ɔtswékpa wunsínésú inu, fin íban ámu. ³¹ Bréá bɔde mu da, bɔdekléá bómɔ mu a, ɔku léyebháa Romafɔ ísá akɔpú ɔhande ɔbéɛ, “Kpokiti ladá Yerusalem wúlutɔ.” ³² Inɔnu ɔhande amu lékpa ísá akɔpú ámu akɔ pú amó

ahande aku besrí yó inu. Ɖɔm amu benya wun amó alí besi Paulo dá. ³³ Ɖhande amu lénatí yótu Paulo, ɔleha mu isá akɔpú ámu bekítá mu, wá mu ikan anyɔ. Múu ɔlefíté ahá ámu ɔbéé, “Ma gyí oyin ánfí? Ntɔ alabwé?” ³⁴ Ɖɔm amu buɔe okitikítí, buɔetɔtɔi. Aku beɛ alí, aku é beɛ alí. Okitikítí amu ɔnó lɔwa ɔnlɔn. Mó su ɔhande amu mébi ɔnɔkwaliá ibu asón ámuɔtɔ. Iní su ɔleha ɔbéé, bukpá Paulo ya isá akɔpú ámu otsiákpá. ³⁵ Bréá bowie obu-ɔnó ɔɔvɔkpá á, ɔɔm amu buɔe iyin wa. Mó su isá akɔpú ámu botsu Paulo wá nkɔnkɔ. ³⁶ Ahá ámu fée buɔuo Paulo, buɔe okitikítí beɛ, “Mliha awuna mɔ mu! Mliha awuna mɔ mu!”

Paulo Iwi Ɖnóle

³⁷ Bréá bowie obu ámu ɔnó, bóɔv wíé amó otsiákpá inu á, Paulo lébláa ɔhande amu ɔbéé, “Nobwíi ipa, mbláa fu asuanku.”

Ɖhande amu léfité mu ɔbéé, “Futonú Griiki ɔblí? ³⁸ Mó su megyí fógyí Egyipteyin amúu ɔleha kpokiti leɔa bré kutɔ, ɔlekpa ahá amɔpú mpím-na (4,000) buo iwí ya dimbísú ámu ní?”

³⁹ Inu Paulo léle mú ɔnó ɔbéé, “Yudayin ngyi mí mú. Tarso ání ibu Kilikia ɔmátɔ bɔkwí mí. Megyí wúlubitɔ notsú. Nobwíi ipa, ha mí ambla ahá ánfí asón.”

⁴⁰ Isá akɔpú ɔhande amu léha mu ɔkpa. Mó su Paulo léyelí obu-ɔnó ɔɔvɔkpá inu, bwé ahá ámu ibu békasu. Inu lɔtɔ diin. Múu Paulo lébláa amó asón Hebrí ɔblítɔ ɔbéé,

22

¹ “Mí así, apíó aba, mliyaa asu mí anle mí ɔnó amlinu.” ² Bréá bonu ání Hebrí ɔblítɔ Paulo déɔtí á, inu lɔtɔ diin. Múu Paulo lóyɔ mu asónsú ɔbéé,

³ “Yudayin ngyi. Tarso wúlutɔ bɔkwí mí Kilikia ɔsolósu, táme Yerusalem nfi beyaí mí. Gamaliel lósuná mí aní anáin mbla ámu wankláán. Nɔwa nsi Bulusúm iwí fé alíá mli é mlidé mu súm nde. ⁴ Ahá ání buɔna aní Wíe ɔkpa ánfísu á, nedinká amósú. Nɔmɔ aku kóráá. Nekítá amótɔ atsi móa ayin aku, kíklí amó yótswí obu. ⁵ Bulu igyí ɔhapú dehen pú Yudafɔ asón agyípu amu fée bétalí gyi asón ánfí iwí adánsie. Amó wá nɔhɔ ɔwulú tsú pú neya apíó ání buɔu Damasko wúlutɔ, mí anyekítá alí ahá ámu wa amó ikan, pu amó ba Yerusalem, abubiti amó isu.

Paulo Klɔntɔdamlí Iwi Asón Blí (Gyumagyihe 9:1-19; 26:12-18)

⁶ “Ékeá nɔpu ɔkpa nɔyó, neta Damasko wúlutɔ wie tá, ibóbwe fé ɔpa dóɔúanyɔtɔ á, ɔsáwule pé, wanki kuá mú ɔnó ihíe bu ɔnlɔn, itsú ɔsúsú lɔwankí wólí mísú. ⁷ Múá nówun a, nda ɔsolótɔ. Inu nonu ɔme ku. Ɖme amu léfité mí ɔbéé, ‘Saulo, Saulo, ntogyi só fɔɔɔn mísú alí?’ ⁸ Inu nefíté mbéé, ‘Fó ma ní, Owíé?’ Múu ɔme amu lébláa mí ɔbéé, ‘Mí Yesu, Nasaretyin amúu fɔɔɔn mísú amu ní.’ ⁹ Mí aba amúu mía amónyɔ aniná ámu bowun wanki amu, táme buɔmonu asón ání ɔme amu dé mí bláa. ¹⁰ Nefíté mbéé, ‘Owíé, ntɔ mbwéé?’ Aní Wíe lébláa mí ɔbéé, ‘Kusu, afuyɔ Damasko wúlutɔ. Bébláa fu tógyítá Bulu lahá fó ɔbéé fubwéé.’ ¹¹ Wanki amu ɔnó bu ɔnlɔn. Mó su mmetrá wun tɔtɔ. Iní su mí aba ámu lékítá mí ibu, kpá mí ya Damasko wúlutɔ.

¹² “Oyin ɔkuá buɔetí mu Anania, otenyá Bulu ifú bu wúlu amutɔ. Otegyi Mose mbla ámuɔu wankláán. Mó su Yudafɔ ání buɔu wúlu amutɔ fée buɔetí mu idayilé. ¹³ Oyin ánfí léba belí mí ansítɔ, bláa mí ɔbéé, ‘Opíó Saulo, bwii ansíbi afuá ató.’ Inuɔu mí ansíbi lobwíi, nowun mu. ¹⁴ Ɖlebláa mí ɔbéé, ‘Aní anáin Bulu ámu léle fó yáí ɔbéé, fubébi mu apé, afuá mu Bi Yilé Ɖbweɔpú ámu, afonu mu ɔme. ¹⁵ Tsúfé féba begyi mu iwí adánsie, bláa ahá fée asón ání fonu pú múá fowun. ¹⁶ Ntɔ fɔtráa fuyɔ? Kusu kokoli aní Wíe, afuha abubɔ fó asú, ɔfwí fó lakpan fée le.’

Paulo Bulu Asón Ɖkanda Ɖmátɔfɔtɔ

17 “Bréá neyinkí yó Yerusalem wúluto nde mpáí bə Bulu ɔtswékpa inu á, nowun ató. 18 Mótó á, nowun aní Wíe Yesu, ɔlebláa mí ɔbéé, ‘Wa ɔsa bwe, afudali Yerusalem nfi. Tsúfé bómóhə fú adánsiə ání fégyi tsu mí iwí.’ 19 Inu nebláa mu mbéé, ‘Mí Wíe, amú onutó buyin ání netsiá yó Yudafo ofiakpa yékítá ahá ání bəhə fú gyi, dá amú, wá amú obu. 20 Buyin ání bréá bəmə fú ɔdansiyin Stefano a, mbu inu. Nelí amú ɔma mbéé bómó mu, nəhə ámu atadiə kóráá kítá.’ 21 Táme aní Wíe lébláa mí ɔbéé, ‘Nati, nówa fú fýə tsútsúútsú, ahá ání bomegyí Yudafo wá.’ ”

22 Ahá tsətsətsə amu beya asu nú Paulo asun blíhé alu bətu bréá ɔleblí ɔbéé, Bulu lówa mu ahá ání bomegyí Yudafo wá. Inu bəsurá okitikíti kóklókúú, blí bée, “Mlile mu inu! Ima alá ɔbétsiá ɔsulúu anfisú!” 23 Inu bəsurá okitikíti, nyá ɔbló wóí amú atadiə tswi tsalífwí, kpá isi tswi wá afútó. 24 Múú isá akəpú ɔhande amu lébláa mu ahá ɔbéé, “Mlikpa Paulo, amlipu mu ya mli otsiákpá. Mlipiti mu ató ɔbli ɔnəkwali, abí tóá swá ahá ámu bude okitikíti surá mu nwunsu alí.” 25 Bréá beklí Paulo tá, bée abuda mu a, ɔlefíté isá ɔkəpú ɔhande ɔkúá ɔlí mu wá ɔbéé, “Mbla leha ɔkpa ání mlipiti Romayin oduá bóməkógyi mu asón, há mu ipón ató?”

26 Bréá isá akəpú ɔhande amu lónu asón ánfí á, ɔleyébláa mu ɔhande amu ɔbéé, “Fakle afuse wulu manta iwí. Saa Romayin oyin ámu gyí oo!”

27 Múú ɔhande amu léba Paulo wá, befité mu ɔbéé, “Bla mi, lélé Romayin fugyi?”

Paulo lébláa mu ɔbéé, “Romayin ngyi.”

28 Múú ɔhande amu lébláa mu ɔbéé, “Mí mú á, ikə kpənkpənti neka asa nemlí Romayin.”

Táme Paulo lébláa mu ɔbéé, “Mí mú á, Romayin onutónutó ngyi.”

29 Inunu ahá ámuú bée abufite Paulo asón ámu féé badásáín. Ifú lekítá ɔhande amu onutó ó, bréá ɔlebi ání Romayin Paulo gyí asa alahá bawá mu ikan.

Paulo Yudafo Asón Agyípú Ansító Lú

30 Ɔyi kehe a, ɔhande amu lékléá ɔbébi tóá Paulo lóbwe, sú Yudafo bude asón kláa dínká musu. Mú su ɔleha bəwáí Paulo lé ikan amuto, ɔleha beti Bulu igyi ahapú dehen pú Yudafo asón agyípú amu befia. Múú ɔleha bekpa Paulo belí amú ansító.

23

1 Paulo lótsu ansí ki Yudafo asón agyípú amu díín. Múú ɔlebláa amú ɔbéé, “Mí apió Israelfə, nyin mí kləntə ání mməkótsiá nkpa laláhe Bulu ansító bətu nde.” 2 Múú igyi ɔhapú dehen Anania lébláa ahá ámuú bulí mantáa mu amu ɔbéé, budáa mu ɔnósú. 3 Inu Paulo lébláa mu ɔbéé, “Fú Bulu ɔbéda. Fabwé iwí fé buntíiá bakpá mú afá futútú, fabetsiá asi fée fəpu Mose Mbla gyi mí asón. Fude ahá bláa fée budá mí ansító. Fú mú megyí mbla ámu fatón a?”

4 Aha akúá bulí mantáa Paulo befité mu bée, “Bulu igyi ɔhapú dehen fudesia alí á?”

5 Paulo lébláa amú ɔbéé, “Mí apió, mmeyín mbéé, mogyí Bulu igyi ɔhapú dehen. Tsúfé bəwanlín wá Bulu asón ámuú bée, ‘Máblí ɔhá ání ɔde fú ɔmású gyí iwí asun laláhe.’ ”

6 Bréá Paulo lówwun ání Yudafo asón agyípú amuto aku bogyi Sadukifə, aku é bogyi Farisifə á, ɔləsurá okitikíti asón ogyíkpá inu ɔbéé, “Mí apió, mí ánfí nli á, Farisiyin ngyi. Mí anáin é á, Farisifə bogyi. Mí é nohogyi ání awupú bəlákósú. Mú ndeblí su bakpá mí ba asón ogyíkpá nfi ní.”

7 Olenya blí alí pé, ahá tsətsətsə amuto leye anyə. Farisifə ámu pú Sadukifə ámu bəwa aba nwéengyí bi. 8 Tsúfé Sadukifə buteblí bée, kusú tsú afúlitə kuku má inu. Bulu-abəpu pú ɔhe laláhe kuku é ma inu. Táme Farisifə mú bohogyi ání

íni fée bu inu. ⁹ Ini léha nwéén amu onó lehie wá onlin. Mbla asunápóá bugyi Farisifó bókúso líi blí bee, “Animókówun tsitsa kuku oyin ánfí iwí. Fíalí oné kú ntée Bulu-òbòpò òkú lébláa mu.”

¹⁰ Nwéén amu onó lehie wa onlin, ideklé imli ikó. Inu isá akòpú òhande amu lénya ifú ání bóbwe títi Paulo. Mú su òlebláa isá akòpú ámu òbée, “Mliwa òsa kpa Paulo ya mli otsiákpá inu.”

¹¹ Mú onyé á, aní Wíe lébelú Paulo wá, bláa mu òbée, “Wa klun! Alí ánfí fagyi mí iwí adánsíe Yerusalem nfi á, alí kén fuyégyi mú Roma wúlutò é ní.”

Paulo Mò Iwí Agywun Kítá

¹² Mú oyi kéhe a, Yudafo ámu aku befia, kítá Paulo iwí agywun. Beke ntam bee ní bómókómó Paulo bóméegyí ató, bómóonu ntsu. ¹³ Ahá amóú beke ntam amu budun adwana (40). ¹⁴ Bòyo Bulu igyí ahapó dehen pú Yudafo ahande wá, yébláa amú bee, “Anlahíe ká ntam aniaa, ní animókómó Paulo animéeda tótò onó. ¹⁵ Mú su tóá anidéklé aniaa fóá Yudafo asún agyípo amu mlibwée ha aní gyí, mliki ansí wa abí sísi isá akòpú òhande amu mliia, opú Paulo ba, amlilanu mu asóntó. Aniladá iwísu aniaa, obótsutsúa obowie nfi anilamó mu.”

¹⁶ Paulo mu bítepu òkú lónu asún ánfí fée. Mú su òlesrí yó isá akòpú otsiákpá inu yówi tsá Paulosu. ¹⁷ Inu Paulo létí isá akòpú òhande òkú, bláa mu òbée, “Kpa òyasubi ánfí ya mli òhande wá. Òde asvanku, òbébláa mu.” ¹⁸ Isá akòpú òhande amu lékpa òyasubi ámu ya amú òhande wá, yébláa mu òbée, “Obu òdípú Paulo òbée, nkpa òyasubi ánfí ba fu. Òde asvanku, òbébláa fu.”

¹⁹ Òhande amu lékítá òyasubi ámu ibi, kpá mu yáa itsétó yéfité mu òbée, “Amansu fòbu ání fébláa mí?”

²⁰ Òyasubi ámu lébláa mu òbée, “Yudafo ahande babwé agywun bee bépina wa abí fú wá bee, fúkpá Paulo ba obowun amú òke, abulanu mu asún ámuòò wankláán. ²¹ Táme máhò mósú gyi, tsúfé amú ayin ání budun adwana (40) bee bènain òkpatò gyo Paulo, mó mu. Amú fée baká ntam bee, tótò méeda amú onó, kpéfun bréá bamó mu. Fú nkule bugyo séi ání fótisulá kpá mu ba.”

²² Mú òhande amu léda òyasubi ámu òlá òbée, “Máyébláa òhaa fee fawí asún ánfí tsá mísú.” Olesi mu òkpa.

Paulo Le Ya Kaesarea

²³ Inu òhande amu létí isá akòpú ahande abanyó, òlebláa amú òbée, “Mliie isá akòpú lafanyò (200), mpònkòsu adinkápú aduesienó (70) pú píá atswípu lafanyò (200) abókusu onyení dokwebátó yò Kaesarea. ²⁴ Mliha Paulo mpònkò, odinká amósú yò. Mlika mu, amliha mu oyowie òmású ogyípo Felike wá písii.”

²⁵ Òhande amu lówanlín òwulò mántá musu òbée,

²⁶ “Mí Klaudio Lisia dé òwulò ánfí wanlín sísí fú, òmású ogyípo onumnyampu Felike. Nde fú itsiá ha. ²⁷ Nde fú ibi ha ání Yudafo lékítá oyin ánfí, bodekléá bómò mu, táme mía isá akòpú tsòtsòtsò anilóyóhò mu lé amú ibi. Tsúfé nonu ání Romayin ogyi. ²⁸ Ndeklé mbée, nébi tóá òbòwe. Mú su nòpu mu ya amú Yudafo asún agyípo ansító. ²⁹ Inu nowun ání amú mbla iwí nwéén bodegyí. Mú su òmókóbwé lakpan kùkùá bómò mu, ntée bówá mu obu. ³⁰ Táme òkú laba bowi tsá mísú òbée, Yudafo ámu aku babwé agywun bee bómò mu. Inú òbòwe agywun mbée, nòpu mu sísí fú. Nabláa mu anyabá ámu é mbée bopú amú asún ba fu. Nafon nfi. Nehá fú itsiá gyágyágyá.”

³¹ Isá akòpú ámu bòbwe dínká amú òhande asun blíhésu. Onyé-onyé ámu bekpa Paulo kònkònkòn alí yówie Antipatri wúlutò. ³² Bréá oyi leke a, beha mpònkòsu adinkápú amu bekpa mu yáa Kaesarea, ayabitò anatípo amu beyinkí yó amú otsukpá. ³³ Bréá mpònkòsu adinkápú amu boyówie inu a, bòpu Paulo pò òwulò ámu wá òmású ogyípo amu ibitò. ³⁴ Òmású ogyípo amu lékla òwulò ámu, òlefíté Paulo òbée, “Nkónu yin fuyi?” Bréá òlebi ání Kilikia òmátó Paulo otsú á,

³⁵ ɔlebláa Paulo ɔbéε, “Ní fú anyabá ámu bebá á, nónu fú ɔnó asón.” Inu ɔlebláa amú ɔbéε, bɔpɔ Paulo yɔwa Owíε Herode wóyító, abugyo mu iwí.

24

Paulo ɔnótin

¹ Nkenú ɔma a, igyí ɔhapó dɛhen Anania muɔa Yudafɔ ahandε aku pú Mose mbla ɔbipó ɔkuá bɔtɛtí mu Tertulo beba Kaesarea. Bebá bekla asón ání bɔbu tsu Paulo iwí súná ɔmásó ogyípó Felike. ² Bɛti Paulo belí. Múu Tetulo lékla mu asón ɔbéε,

“Onumnyampɔ Felike, fahá iwilwii laba ɔmá ánfítɔ. Fú nyánsa lalá ató tsɔtsɔtsɔ bɔwé aní ɔmá ánfítɔ. ³ Fú bɔwehé legyi aní ansí ɔtínegyíótíné. Fúdé ató bɔwε. ⁴ Mmedéklé mbéε néyintá fú bré tsɔtsɔ. Mú su nokókólí fu, nya klɔn ha aní, afunu aní asón tinbí ánfí. ⁵ Anilawun ání ató oyintápó oyin ánfí gyí. ɔtɛhá kpokiti tɛdá Yudafɔtɔ ɔyító ɔtínegyíótínéá ɔtɔyó. ɔtráa ogyí Nasaret ɔpasua ámu Bulu igyí ɔhapó. ⁶⁻⁷ Alakle ɔpɔ ifin da Bulu ɔtswékpa inu, asa ɔkláa ogyá anilékitá mu. * ⁸ Ní fú onutó fɛfíté mu a, fówun ání asón ánfí anidéblí tsú mu iwí ánfí fée bu mótó ntée ima mótó.” ⁹ Inu ámu fée bɔtsulá mósó bεε, asón ámu ɔlablí ámu bu mótó.

Paulo ɔnóε Felike Ansító

¹⁰ ɔmásó ogyípó Felike lóbwε Paulo ibí ɔbéε, ɔlé mu ɔnó. Inu Paulo léblí ɔbéε, “Nyin ání fode asón gyí ɔmá ánfítɔ ilawá ɔpá. Iní su ibu mí ɔdwe ání néle mí ɔnó fú ansító. ¹¹ Nobwí ípa, fétalí fité nú ání ibu mótóá nɔyɔ Yerusalem yósum Bulu, imákwɔn nke dúanyɔ. ¹² Mí anyabá ánfí bɔmowun mía ɔhaa agyi nwéεn Bulu ɔtswékpa inu. Bɔmowun mí anha kpokiti ida Yudafɔ ofiakpa kuku ntée ɔtinetine wúlu amɔtɔ. ¹³ Buma asuansuá bɔpɔgyi adánsiε ání amú asón ánfí bu mótó. ¹⁴ Táme natsulá ání ntosúm aní anáin Bulu tsun aní Wíε ɔkpa ámuú bɔde mú tɛ ɔpasua laláhe amɔsu. Nɔhɔ Mose Mbla ámu pú múá Bulu ɔnósó atɔipó amu bɔwanlín tswi é féesó gyi. ¹⁵ Nde ɔkpa kí fé alhá amú é bɔde ɔkpa kí ání Bulu ɔbókɔsúa aha yilé pú aha laláhe fée tsú afúlitɔ eke kó. ¹⁶ Iní su ntɔbó mbódí ání mí klɔn méetsiá há mí pón Bulu muɔa anyánkpósa fée ansító brégyibré.

¹⁷ “Iníá nedali Yerusalem ilawá ɔpá á, nayínkí ba inu, napó atokiehé nebá mí ahá abɔpɔha ahiánfɔ, mí anha Bulu igyí. ¹⁸ Mú ɔbwekpá mbu Bulu ɔtswékpa inu. Bréá nɔgyɔráa iwí tá amándíε ámu ɔnó á, beba bɔtu mí inu. Megyí mía ɔdɔm kuku lýɔ inu. Kpokiti kuku é mɛda inu. ¹⁹ Yudafɔ aku bɔtsu Asia ɔmátó ba bɔbu inu. Ní nɔbwε itɔ laláhe ku á, tekí amú kúráá ɔbéba bebláa fu, mía amúnyɔ abéblí mú. ²⁰ Ní ibówa alé kúráá á, ha ahá ánfí onutó abɔbɔ tsitsa oduá Yudafɔ asón agyípó amu bowun mí iwí, bréá bɔpɔ mí ya amú ansító. ²¹ Asun kua kole péá nɔkplón blí bréá nlí Yudafɔ asón agyípó amu ansító gyí, ‘Mídé mí asón gyí nde, tsúfé nohogyi ání awupú bélakósó tsú afúlitɔ.’ ”

²² Iníá onumnyampɔ Felike yin aní Wíε ɔkpa ámu wankláán su á, olotu asón ámu híε. ɔleblí ɔbéε, “Ní isá akɔpó ɔhandε Lisia ɔbá nfi á, nówun alhá nómu asón ámu ɔnó.” ²³ ɔlebláa isá akɔpó ɔhandε ámu ɔbéε, ogyóo Paulo iwí wankláán, ɔha mu otsia iwilwiitɔ. ɔhá mu aba ɔkpa abɔkí muɔsu.

Paulo Felike Muɔa Mu Ka Drusila Ansító Lí

²⁴ Nke kpalóbí ku ɔma a, Felike muɔa mu ka Drusila ání ogyi Yudayintse beba. Felike léha beyékpa Paulo ba, ɔlɔbɔtá tsú mu hógyi ání ɔbu Kristo Yesuto iwí súná amú. ²⁵ Táme bréá ɔdɛtá tsú yilébwε, iwisugyí pú Bulu asón ogyíké amúú ibá ámu iwí á, ifú lékitá Felike. Mú su ɔlebláa Paulo ɔbéε, “Ku yinkí asa.

* **24:6-7** Iní bu nwóló dada amu akɔtɔ: Anilóbwe agywun ání abópɔ aní onutó mbla gyi mu asón. Táme isá akɔpó ɔhandε Lisia lópu mu túmí bɔhɔ mu lé aní ibitɔ. Mú ɔma a, ɔlebláa aní ɔbéε, apó mu asón ba fu.

Nenyá bré wankláán ku á, nélatí fú.”²⁶ Bré ámọtó fée Felike léki okpa ání Paulo obódunká tǎku beha mu ọ́nó. Mọ́ su ịbu nu bu ịnu á, alapina wa abí bayéti Paulo, muu monyọ́ batóí.

²⁷ Nfinyọ́ ọma a, Felike lénatí. Porkio Festo lébetsiá mu obiásó. Ịniá Felike déklé ọ́bée, mu asún ịwá Yudafo ámu ọ́dwe su á, olesi Paulo wá obu náti.

25

Paulo Roma Owie Okpa Wá Yọ

¹ Ọmá sú ogyí pọ́ Porkio Festo lébetsiá obiásó Kaesarea. Mọ́ eke sáásí a, ọ́lọ́dọ́ yọ́ Yerusalem. ² Ịnu Bulu igyí ahapọ́ dehen pọ́ Yudafo ahande aku bọ́pụ Paulo ịwí asún yótswí mu ansító. ³ Bọ́bwe agywun ání bọ́yọ́wa obúun okpatọ́, mọ́ Paulo. Mọ́ su bọ́yọ́kọ́lí Festo bée, ọ́pụ Paulo ba Yerusalem. ⁴ Táme Festo lébláa amọ́ ọ́bée, “Paulo da obu Kaesarea wúlutọ́ dodo. Ịmọ́ọ́wa ọ́pá mí é néyinkí yọ́ ịnu. ⁵ Mliha mli ahande amu aku abubuọ́ mị yọ́ ịnu, abuyebli tsitsa oduá alabwé.”

⁶ Festo létrá tsiá Yerusalem nkekwe ntée nke dú asa oleyinkí yọ́ Kaesarea. Olowie ịnu á, ọ́lọ́wa bọ́yọ́pụ Paulo ba, oletsíá asún ámu su ọ́yí kehe. ⁷ Paulo lénya wíe ịnu alí, ahande amọ́ bọ́tsu Yerusalem ba amu bekafia mu, kla asún tsọ́tsọ́tsọ́ dínká mu su. Táme bumetalí nyá tọ́tọ́ pọ́súná ání asún ámu ịbu mótó. ⁸ Mọ́ Paulo léle mu ọ́nó ọ́bée, “Mmọ́kótún Yudafo mbla kuku, ntée bwé tǎku pọ́ ifin da Bulu ọ́tswékpá amu ntée pọ́ lalahé kuku é gyi Roma owie dehen.”

⁹ Festo déklé ọ́bée mu asún ịwá Yudafo ámu ọ́dwe. Mọ́ su ọ́lefíté Paulo ọ́bée, “Fọ́deklé fée fọ́yọ́ Yerusalem, mí anyegyí fọ́ asún ịnu?”

¹⁰ Paulo léle mọ́ ọ́nó ọ́bée, “Roma Owie Dehen asún ogyíkpá nli. Nfí ilehián ání bégyi mí asún. Fọ́ onutọ́ fuyin ání mmọ́kóbwe Yudafo tọ́tọ́. ¹¹ Ní natón mbla, ilehián lowu á, mmọ́kótin okpa mbée bumámọ́ mí. Táme ní asún ánfí Yudafo babli dínká mísú anfi ma mótó á, ọ́haa má okpa ání ọ́bọ́pụ mí wá amọ́ ịbitọ́. Mọ́ su mọ́ bọ́pọ́ mí asún ya Roma Owie Dehen onutọ́ ogyi mọ́.”

¹² Ịnu Festo muu mu ahande bọ́yọ́ abriwa wá. Mọ́ ọ́lebebláa Paulo ọ́bée, “Fọ́ onutọ́ fée, Roma Owie Dehen ogyi fọ́ asún. Mọ́ su abọ́pụ fọ́ ya mu wá.”

Festo Agripa Paulo Iwí Asún Bláa

¹³ Nke ku ọ́ma a, Owie Agripa muu Berenike beba Kaesarea. Beba beha Festo nkwunkpa. ¹⁴ Betsiá ịnu wá ọ́pá. Mọ́ su Festo lébláa amọ́ Paulo ịwí asún. Ọ́bée, “Felike lówa oyin oku obu nfi, olesi mu wá náti. ¹⁵ Bréá nọ́yọ́ Yerusalem a, Bulu igyí ahapọ́ dehen pọ́ Yudafo ahande beba beblí asún tsọ́tsọ́tsọ́ dínká mu su, bláa mị bée nháa mu ịpón, abumọ́ mu. ¹⁶ Táme nebláa amọ́ mbée, ‘Ima aní Romafọ́ amándiétọ́ ání béha oku ịpón, nkéti muu mu anyabá bafia gyi asún.’ ¹⁷ Mọ́ su ekeá míá Yudafo ámu anilóbowie Kaesarea nfi á, mmesi wá obiátọ́. Ọ́yí kehe kótọ́ neha bọ́yọ́pụ oyin ámu ba, netsiá asún ámu su. ¹⁸ Nkí mbée mu anyabá ámu bénya tsitsa ku tsú mu ịwí, táme bumenya. ¹⁹ Mbóún amọ́ Bulusúm pọ́ Yesu okwá alawú tsọ́n, táme Paulo ọ́bée, ọ́tráa otsie nkpa ịwí asún budebití. ²⁰ Mọ́ su mmowun alíá nọ́yọ́ asún ámọtọ́. Nefíté Paulo mbée, obótsulá aboyọ́ Yerusalem, yégyi asún ámu ịnu. ²¹ Táme ọ́leblí ọ́bée, mudekléá mu asún ịyọ́ Roma Owie Dehen ansító. Mọ́ su neha bọ́wa mu obu yọ́fọ́n bréá nọ́pụ mu sísí Roma Owie Dehen.”

²² Mọ́ Agripa lébláa Festo ọ́bée, “Mí é ndeklé mbée nónu asún ánfí tsú mu onutọ́ ọ́nótọ́.” Festo lébláa mu ọ́bée, “Oké néha bọ́pụ mu ba, ọ́bele asún ámọtọ́ suna fọ́.”

Paulo Agripa Ansító Lú

²³ Ọ́yí kehe a, Agripa muu Berenike behíhie ịwí, ịsá akọ́pọ́ pọ́ wúlu ahande bobuo amọ́ ba. Festo léha bekpa Paulo ba ịnu. ²⁴ Mọ́ ọ́leblí ọ́bée, “Owie Agripa

mu aha áni bafia nfi féé, mlilawun oyin áni olú? Yudafó áni bubu nfi pú Yerusalem féé bopu mu asón ba mi. Bee, mehián áni obétrá tsiá nkpa. ²⁵ Bréá nɔyɔ asón ámutɔ á, mmowun tóá alabwé su bómɔ mu. Táme mu onutó obéé, mpóu mu asón ya Roma Owíe Dehen. Mó su nabwé agywun mbéé, néha bopu mu ya. ²⁶ Táme mmowun tsitsa kuku mu iwí áni nówanlín mántá musu bopu mu ya. Mó sù nakpá mu ba mlí ansító ní, títriu fú Owíe Agripa. Ndekléá atéte asón ámutɔ, otínéá ileyéyi a, mí anya aswanku wanlín sísí mu. ²⁷ Tsúfé nawun áni ima alá bopu obu ɔdipó sísí, bumɔwanlín tóá alabwé mántá musu.”

26

Paulo Iwí Onóle Agripa Ansító

¹ Mú Owíe Agripa lébláa Paulo obéé, “Nahá fú ɔkpa, kusu le fú onó.” Paulo lótsu íbì fúá, lé mu onó obéé,

² “Owíe Agripa, nawun áni ɔkláa lawá mí ogyá nlí fú ansító, nde mí onó le tsú asón áni Yudafó bakla dínká mísú anfi iwí. ³ Múá íbu ansigyí kóráá gyí, foyin Yudafó amándíé pú tóá butegyí mú iwí nwéén féé. Iní su kókoli, nya klɔn afonu mí onó.

⁴ “Yudafó féé buyin mí tsiátó. Buyin alá nɔpɔtsiá mí ɔmátó tsú mí nyebito pú alá nɔpɔtsiá Yerusalem wúlutɔ. ⁵ Amó féé buyin mí dododo. Ní bodeklé a, amó onutó bétalí bláa fú áni Farisiyin ngyi wankláán. Farisifó é butegyí Yudafó Bulusúm mbla ámusu wankláán don ɔpasua kugyíku. ⁶ Tóá swá nde nlí nfi, fode mí asón gyí gyí, nde ɔkpa kí áni Bulu ɔbóbwe dínká mu asón ámutó ɔleka mú iwí ntam há aní anáin amusu. ⁷ Aní abusuan dúanyɔ ámu féé bopu ansí dínká ntam anfisú áni íbéba mótó há amó. Mó sù bode Bulu súm ekekegyíeke ní. Nanáin, ntam anfi sù Yudafó bode asón kláa dínká mísú ní. ⁸ Ntogyi sù mlí Yudafó áni mú mlímétalí hógyi áni Bulu ɔbétalí kósúa aha tsú afúlito?

⁹ “Teki mí óo nohogyiá nóbwe tógyítá nétalí pótin Yesu Nasaretyin amu gymagyihe ɔkpa. ¹⁰ Iní gyí tóá nóbwe Yerusalem ní. Bulu igyí ahapó dehen amu beha mí túmi bee, nkíta Bulu aha ámu tswí obu. Ní bómɔ amó é á, mí é ntotsúlá mbéé bumóo amó. ¹¹ Netsiá yó Yudafó ofiakpa kugyíkɔtɔ, ntehá butekítá amó, bití amó ísu, híé amó buteblí Yesu iwí abususu. Amó iwí ɔbló su ntedínká amósú yó ɔmá bámbású yékítá amó, bití amó ísu.

Paulo Iklɔntɔdamli Iwí Asón (Gyumagyihe 9:1-19; 22:6-16)

¹² “Mó ɔkpa eke ɔku Bulu igyí ahapó dehen amu beha mí nɔyɔ Damasko wúlutɔ yóbwe ní. ¹³ Bréá nna ɔkpatɔ nɔyɔ á, Nanáin, íbwe fé ɔpa dóduanyɔtɔ, wanki ku lówankí tsú ɔsúsú wólí mísú. Ílɔwankí don owí. Ílɔwankí wólí mía mí aba ámutó aniná ámusu. ¹⁴ Inu aní féé anilédida. Nonu ɔme ku Hebri ɔblíto obéé, ‘Saulo, Saulo, ntogyi sù fódun mísú alí? Iwí tóí fudewa.’ ¹⁵ Múú nefité mbéé, ‘Owíé, fú ma ní?’ Múú aní Wíe lébláa mi obéé, ‘Mí Yesu ní. Mísú fudin ní. ¹⁶ Nabele iwí ɔwan súná fú, méní fóbwe mí osúmpó. Kusu, afoyebláa aha tóá fawun tsu mí iwí nde, pú múá néle súná fú. ¹⁷ Nókɔ hɔ fú tsú aha ámutó nde fú wa sísí, bogyi fú onutó aha Yudafó pú amúá bumegyí Yudafó íbitɔ. ¹⁸ Fóbwií amó ansí, bédalí tsu oklúntɔ ba wankitɔ. Féle amó tsú Satan túmi así ba Bulu wá, méní obési amó lakpan kíé amó, fówun bénya otsiákpá aha ámutó Bulu latsun amó hógyisu bwé amó mu aha amutɔ.’

Paulo Gyumagyihe Iwí Asón

¹⁹ “Nanáin Agripa, iní su nóbwe dínká ató ámutó nowun itsú ɔsúsú ámusu. ²⁰ Gyankpapu a, nɔyɔ Damasko wúlutɔ. Mó ɔma a, nɔyɔ Yerusalem pú Yudea ɔmátó féé. Nɔyɔ aha ámutó bumegyí Yudafó ámu é wá. Neyébláa amó mbéé, busíi lakpan bwe, abɔdamli ba Bulu wá, abotsia tsiátó áni ilosuná áni badámli

klwntw. ²¹ Ini s3 Yudafw amv bekitw mi brwaw mbv Bulu wtswkwpa wv beε b3mw mi ni. ²² Tame Bulu dw mi kpa alu bafvn nde. Mw s3 nli nfi nde, nde mli nyebihandε fεw taw nawun blaw ni. As3n an3 Mose mva Bulu wnwsw atwipw amv bebli beε wbeba mw tw kvn ndebl3. ²³ Beε, 'Ilehiaw an3 Kristo, (whaw amw Bulu ladaw mw ofwli amv) ob3wun iwawsin wu, mwni wbbwε wha gyankpapv an3 wbbkwsw tsu afwliw. Wb3pw wank3 ba Yudafw pw ahaw an3 bwmegy3 Yudafw ε.' "

²⁴ Brwaw Paulo lεbli wni aw, wmwsw ogy3pw Festo lwkplvn wa Paulo wbeε, "Paulo, fw nwun lay3ntaw! Fw wwl3wb3 dwbdwb3 amv lahaw fwde gbedε lw."

²⁵ Mw Bulu lεblaw mw wbeε, "Onumnyampv Festo, mmedε gbedε lw. Wnwkwali onut3nut3 nde mli blaw. ²⁶ Nanawin Agripa yin as3n anfi fεw iw3. Nεtal3 blaw mw faan. Nahogy3 an3 megy3 asvn wainhε igyi haw mw, tsufε bwmbwε mw wain. ²⁷ Nanawin Agripa, fwhw Bulu wnwsw atwipw asvn wanlinhε amvsv gy3? Nyin an3 fwhw mwsw gy3."

²⁸ Inw Ow3ε Agripa lεblaw Paulo wbeε, "Fahogy3 fεε fεtal3 damli mi bwε Okristoyin brε tinb3 anfiw?"

²⁹ Paulo lεblaw mw wbeε, "Brε tinb3 o, brε tsawswawsw o, mi mpaw an3 ndebw haw Bulu gy3, fwa ahaw anfi mlidε mi asvn blihε nu nde anfi fεw mlεba bwbwε fε mi. Tame bwmwaw mli ikan anfi mw."

³⁰ Inw aw, Ow3ε Agripa mva wmwsw ogy3pw Festo pw Berenike mva ahaw amw butsv wv amv fεw bwkwsw dal3. ³¹ Beywli3 wstwt, amw wwlεwvlε bwdebli beε, "Oyin anfi mwkwbwε twaw ilehiaw haw mw lowu ntεε mw obuwa." ³² Mw Ow3ε Agripa lεblaw Festo wbeε, "Tek3 ni oyin anfi mεbli wbeε, Roma ow3ε dεhen kwun ogy3 mw as3n aw, tek3 fεtal3 si mw."

27

Paulo Pwya Roma Wwluw

¹ Brwaw bebli aw tw aw, bekitaw agywun beε, ab3tsvn wpsv y3 Italia wmat3. B3pw Paulo mva obu ad3pw akw ε waw Romafw waw ak3pw whandε wkwaw buteti mw Yulio wbtw. Whandε anfi bv Roma Ow3ε Dεhen Augusto waw ak3pw wpasuaw. ² Anil3wie ntsusv-yibi kwaw wtw Adramitio fwvn, w3 w3 wnw awwluaw wv Asia wmat3. Makedoniayin Aristarko, wtw Tesalonika amv ε bv an3. ³ W3 kεhε aw, anilwli Sidon w3 wnw. Waw ak3pw whandε Yulio lwwun Paulo nwε, wleha mw wlyw mw aba waw, mwni bεhaw mw ataw wbehiaw mw. ⁴ Anilkwsw tsu wv, afu lefia aw w3 amvsv. Mw anil3wswvn Kipro wswlv awunsw fwvn, tsufε afu amv medεts3vn wv mw. ⁵ Anil3tsvn wpsv y3tsvn Kilikia pw Pamfilia fwsw y3wε Likia wswlvsw, Mira wwluw. ⁶ Waw ak3pw whandε amv lwwun ntsusv-yibi kwaw wtw Aleksandria wwluw w3 Italia wmat3, wlele aw waw mw tw.

⁷ Anid3n w3 amvsv pwaw. Mw sv anilwgy3 nke tsawswawsw wkwpatw. Ilepian aw asa anil3wie Knido. Afu amv mεhaw aw wkwpa. Mw sv anil3pw y3tsvn mantaw Kreta wmat3. Inw aw, anil3pwkpl3 tsvn Salmone wulu wsaaw fwvn. Tsufε afu medεts3vn wv mw. ⁸ Inaw anil3tsvn w3 wnw-wnw kwawaw w aw, ilepian aw asa anil3bowie wtwkwaw buteti wv "Otsubwntw Wanklawn," wv mantaw Lasea wwluw.

⁹ Nke tsawswawsw lwbtswvn, nkeaw butw3kwli wnw kwli lakpansik3ε ε wtsvn. Nke amvaw ε aw, w3 amv wdwda. Mw sv mwsw tsvn lwaw wfu. Inw sv Paulo lwaw kplaw amw wbeε, ¹⁰ "Mi awiw, nawun an3 ni animwki wanklawn aw wkwpa anfi nat3w aw, ab3hwli atw tsawswawsw. Megy3 atw pw ntsusv-yibi amv wvlε, aw onut3nut3 ε abεsin mw tw." ¹¹ Tame waw ak3pw whandε amv lwhw ntsusv-yibi amvaw whandε pw mw wie as3n si Paulo. ¹² Inaw wtw wnw aw aw abεswaw wv nyankpwtsw3wεbv sv aw, amw tw ahaw tsawswawsw bebli beε abεnat3 wv. Amw an3 d3n an3 ab3y3wε Foinike, igyi Kreta wtw wnw, wv ow3ε kwplw3wkwpa fwvn, twaw wv nyankpwtsw3wεbv amv.

Atsufú Kpɔ̀nkpɔ̀nti Ɔ̀pɔ̀su Tsóvɔ̀n

¹³ Inu afú kuá itsú gyɔ̀pɔ̀su lówa tsóvɔ̀n brevu bi. Inu su ahá ámutɔ̀ akɔ̀ bosusúu ání amó agywun ámu békanáa. Mu su belatsú símpíá itehá ntsusu-yibi telí tsukule wá ntsusu-yibi ámutɔ̀, bɔ̀pɔ̀tsun Kreta ɔ̀pu ɔ̀nó-ɔ̀nó. ¹⁴ Táme imɔ̀wa ɔ̀pá kuku afú kpɔ̀nkpɔ̀nti ku lókusú tsú Kreta ifónsó. Afú ámu dá gyí “Binasu-owí-ɔ̀dalikpa-afú.” ¹⁵ Afú ámu lébefia aní. Iníá animétalí sánkíá ntsusu-yibi ámu su á, anlési iwí há afú ámu, ɔ̀pɔ̀su ntsusu-yibi ámu náti. ¹⁶ Uɔ̀pu mú srí yótsun mantáa ɔ̀pu nsiné ɔ̀solóv kuá butetí mú Kauda asi. Uɔ̀wa ɔ̀nlɔ̀n asa betalí tsú ɔ̀klɔ̀nbi ámuó butɔ̀pólé ahá ání buɔ̀e ntsu wie, isian ntsusu-yibi ámu ɔ̀ma amu wá yibi ámutɔ̀. ¹⁷ Inu ntsusu-yibi ámutɔ̀ agyómá ayɔ̀pó bebitía ɔ̀klɔ̀nbi ámu wá ntsusu-yibi ámutɔ̀. Bɔ̀pu ɔ̀fé klí ntsusu-yibi ámu kinkíínkín, méní iméemáin. Benya ifú beɛ afú ámu ibótsuan ntsusu-yibi ámu yówie Libia osubúno ɔ̀sublúto. Mú su bele tati ání isian ntsusu-yibi ámu, méní ntsusu-yibi ámu bénati pɔ̀to. Mú óó á, afú ámu lótsuan ntsusu-yibi ámu náti ɔ̀wɔ̀nlínsó. ¹⁸ Mú ɔ̀yi kehe a, afú ámu ɔ̀nó lehié wá ɔ̀nlɔ̀n. Mú su bɔ̀wa amó atɔ̀ suráhé le wá ɔ̀pɔ̀to bi. ¹⁹ Ɔ̀ke sáási a, bele ntsusu-yibi ámu iwí ntobí kugyíkúá amó ibi léda wá ɔ̀pu ámutɔ̀. ²⁰ Anitráa animédé owí móa ntsrakpabi wúun nke tsɔ̀tsɔ̀tsɔ̀, afú ámu ɔ̀nó é itráa bu ɔ̀nlɔ̀n. Mú su aní ansí metrá dinká tɔ̀tɔ̀su dɔ̀n lowu.

²¹ Nke tsɔ̀tsɔ̀tsɔ̀ lɔ̀tsun, ahá ámu butráa bumédé ató gyí. Inu Paulo lókusú líí amó féé ansító, bláa amó ɔ̀béɛ, “Mí awié, tekí ní mlílonu mí ɔ̀me, animénati Kreta osubúno a, tekí animókó befia ipian, hólí aní ató alí. ²² Táme séi á, mbláa mlí amlinu. Mlíwa klɔ̀n, tsúfé anito ɔ̀kuku móowu, ntsusu-yibi ánti wɔ̀le obéyintá. ²³ Igye onyé á, mí Buluá ntosúm lówa mu ɔ̀bɔ̀pu mí wá. ²⁴ Ɔ̀lebláa mí ɔ̀béɛ, ‘Paulo, mánya ifú. Ibwébwéébwé á, félí Roma Owíe Dehen ansító. Bulu lawá awítale há fú. Mú su alahɔ̀ ahá ánti fɔ̀a amónyɔ̀ mlíná ánti féé nkpa.’ ²⁵ Mú su mí awié, mlínya klɔ̀n, tsúfé mí ansí dɔ̀n ání Bulu ɔ̀béha íbéba mótó fé alíá mu ɔ̀bɔ̀pu labébláa mí. ²⁶ Táme íbwébwéébwé á, afú ámu íbéda aní ya ɔ̀pu nsiné ɔ̀solóv kusú.”

²⁷ Eke dúanasí onyé á, afú ámu bu mósó ide anida yáa nsiné inu ɔ̀pɔ̀a bótetí mú Adriasu. Mú ɔ̀yínsiné á, ntsusu-yibi ámutɔ̀ agyómá ayɔ̀pó bosusúu ání anílatá ɔ̀solóv tu tá. ²⁸ Mú su bɔ̀pu ɔ̀fé kápó ɔ̀pu amu oklú kí. Benya ayabi lafakule adwanyɔ̀ (120). Bré kpalobí ɔ̀ma be trá kápó mú kí a, benya ayabi adukwebá (90). ²⁹ Ifú lekítá ntsusu-yibitɔ̀ agyómá ayɔ̀pó ámu ání abódu abutásó. Mú su beɔ̀da asímpi ánti butɔ̀pókítá ntsusu-yibi líí ana kéké síán mú ɔ̀ma, sí mú wá ɔ̀pu ámutɔ̀. Bokokóli Bulu beɛ ɔ̀yí ikéé amó. ³⁰ Agyómá ayɔ̀pó amu akɔ̀ bekleá bésrí dalí ntsusu-yibi ámutɔ̀. Mú su beki ansí lé ɔ̀klɔ̀n kusubi ámu dinká ɔ̀pu ámu su híéé, fé símpi ámu buɔ̀eposíán ɔ̀klɔ̀n ámu ɔ̀nósó. ³¹ Táme Paulo lébláa ísá akɔ̀pó ámu pú amó ɔ̀hande ɔ̀béɛ, “Ní ntsusu-yibi ámutɔ̀ agyómá ayɔ̀pó bumetsiá mótó á, mlíméenya nkpa.” ³² Mú su ísá akɔ̀pó amu beka ɔ̀klɔ̀n kusubi ámu ɔ̀fé tun, há afú lótsuan mú náti.

³³ Ɔ̀yí íbá beke a, Paulo lóbwíí ípa há amó féé ɔ̀béɛ, bɔ̀gyíí ató. Ɔ̀leblí ɔ̀béɛ, “Kwasieda anyɔ̀ sóón ní, atogyihe mɔ̀dinká mlí ɔ̀wólí. Mlíimókúgyi tɔ̀tɔ̀to. ³⁴ Nobwíí ípa há mlí, mlígyi ató nya, méní mlímóowu. Mlíto ɔ̀kuku nwunsu-imi kule kóráá móɔ̀fwí.” ³⁵ Paulo lótoí tá á, ɔ̀lele bodobodo ípín, dá Bulu ípán amó féé ansító, ɔ̀lemaín ku wá gyí bi. ³⁶ Inu anito okugyíáku lówa klɔ̀n gyi ató. ³⁷ Aní ahá lafanyɔ̀ aduesienó-sie (276) bu ntsusu-yibi ámutɔ̀. ³⁸ Bréá amó féé begyi ató alíá betalí á, bele ayó ámuó íbu ntsusu-yibi ámutɔ̀ ámu féé wá ɔ̀pɔ̀to, há ntsusu-yibi ámu leta odwin.

Ntsusu-yibi Amu Bwiebwie

³⁹ Bréá òyí deké a, agyómá ayòpú ámu bowun ání òpú amu bámbi lowie òsulúu kúsu, táme bómébi osubúnò oduá igyi. Inu bóbwe agywun bée békan ntsusu-yibi ámu ya inu. ⁴⁰ Mú su bekakáa símpi ámu tintun wa òputò. Besankí ntsusu-yibi ámu mpai é. Mú botsu tati yílé ámuò isian ntsusu-yibi ámu ansító ámu fúá, fia afú ámu, bòpú bòyó òpú ònó. ⁴¹ Táme ntsusu-yibi ámu lóyódu ñesisu, sin inu, òpú amu leda wólí òklun amu òma máin-máin mú.

⁴² Isá akòpú ámu bóbwe agywun bée bómò obu adípú ámu fée, ménì òkoku méeputí dali, srí. ⁴³ Táme amú òhande léklé ání òbóhò Paulo nkpa. Mú su òmeha amú òkpa ání bumòò obu adípú ámu. Táme òlebláa amú òbée, òhagyíòha ání òbétalí á, otúu wie òpú amutò, òputí dali. ⁴⁴ Òma a, òleha atráhe amu é bòdu dínká ntsusu-yibi ámu afònsu yówie ogbémgbesu. Amú fée begyi mbla ámuòsu, bòyò ogbémgbesu inu.

28

Malta Wúlutò Asón

¹ Anì fée anilédínká ogbémgbe amuòsu. Òma asa anilébi ání òpú nsiné òsulúu kuá butetí mú Malta ni. ² Nyankpú détswíe, su atsalì bu inu. Táme inu atsiápú amu begyi anì buale dúdá ogyá òpú ònó inu há anì, anì fée anilétsiá mú asi. ³ Paulo lékpa ngayayibí òbée amuòpúwa ogyá ámutò. Sáa ibe bu mótò. Ogyá ámu okunkúu su ibe ámu lótswi yi Paulo òbiweto. ⁴ Bréá inu atsiápú amu bowun ání iwò ámu yí mu a, bebláa aba bée, “Ahá òmòpú oyin ánfì gyí. Ibu mótò ání aladálì òpú amutò, táme anì òkpì ámuò òtebití isu ámu médékle òbée otsiá nkpa.” ⁵ Inu Paulo lówunáa ibi, iwò ámu lékpa wíe ogyá, táme tòtò móbwe Paulo. ⁶ Amú fée besi bulí budékí. Buki bée Paulo obópunya, ntée òbétun wu. Táme bréá belí wá òpá tòtò méba a, beladámli amú agywun blì bée, “Òkpì òku òhá ánfì gyí.”

⁷ Òhande òku bu òsulúu ku òpú nsiné inu. Mu dá gyí Publio. Òlòhò anì atúu, kpá anì ya mu wóyítò, anilétsiá mu wá nkensá kéké. ⁸ Alì bré ámutò á, owísò lakítá òhande amu mu si, mu iwíto latú; òda. Paulo léyekì mu, òòpú ibi dínká muòsu bó mpái há mu, iwí lówa mu ònlìn. ⁹ Mú òma a, bòpú alòpúá bubu òsulúu amuòsu fée ba, Paulo létsa amú ilò. ¹⁰ Anilétsiá inu tsra asa, inuò ámu bòwa anì numnyam, kíe anì ató tsòtsòtsò. Bréá anidénatí á, bòpú atóá ibéhián anì òkpatò fée sí anì òkpa.

Roma Wúlutò Yò

¹¹ Anilóyò òpú ònó yótsu ntsusu-yibi kuá ilatsiá inu nyankpòtswíebi amu fée. Itsú Aleksandria wúlutò. Besré atabí akvá bogyi òkpì yi ntsusu-yibi ámu ansító. ¹² Aniléyelí òpú nsiné òsulúu ku osubúnò, butetí mú Sirakus, anilétsiá inu nkensá. ¹³ Tsú inu á, anilóbomli tsòn bowie wúlu yílé kuá butetí mú Regiosu. Mú òyì kehe a, afú ku lówa tsúòun bi tsu ayasì fón. Nkenyó òma a, anilóyowíe osubúnò kuá butetí mú Puteoli. ¹⁴ Aniléfia ahógyipú aku inu. Bokokóli anì bée, atsiá amú wá nkensíénò. Anilókòsò tsú inu á, anilóyò Roma wúlutò. ¹⁵ Apíó ání bubu Roma wúlutò bonu ání abá. Mú su amótò aku beba ibiá ogyíkpá, butetí inu Apia. Aku é beba òtinekuá butetí inu Afóò Òswíkpá Asa, ibu òkpatò befia anì. Bréá Paulo lówun amú á, mu ansí legyi, òle da Bulu ipán.

Bulu Asón Òkanda Roma Wúlutò

¹⁶ Bréá anilóyowíe Roma wúlutò á, Roma aban léha Paulo òkpa ání òbétalí yétsiá òtínéá odeklé, táme isá òkòpú òku obógyo mu iwí brégyíbré.

¹⁷ Eke sáásì a, Paulo létì Yudafò ahandeá bubu inu fée fia. Mú òlebláa amú òbée, “Mí apíó, ibu mótòá mmòpú lalahè kùkùkù gyi mí òmátòfò, mmeyintá anì anáin amándíe kùkù é. Táme anì ahande ání bubu Yerusalem bekítá mí ya Romafò. ¹⁸ Bòyò mí asúntò á, tekì bekleá bési mí, tsúfé bomowun tsitsa kùkù mí iwí asa bée bumòò mí. ¹⁹ Táme Yudafò ámu bumòtsulá ání busii mi. Amú bwehé

sv nɔkɔlí ɔkpa mbée, Roma Owíe Dehen onutó ogyíi mí asón. Megyí bee mbu mí ɔmá iwí asvansu. ²⁰ Mú sv natí mli fia ni. Tsúfé ɔhá ámbú Israelfɔ buɔe mu ɔkpa kí amv sù nda ikan anfitɔ.”

²¹ Amó é bebláa Paulo bee, “Animókóhɔ ɔwɔlɔ kuku tsú Yudea ɔmátó tsú fú iwí. Aní apíó Yudafɔ ámutɔ ɔkuku é mókútsú inu bebláa aní asv n laláhe kuku tsú fú iwí. ²² Táme ha aní abí fú agywun. Tsúfé aniyin ání ahá buɔeblí asv n laláhe tsú Bulusúm ɔpasua áñfi fóbv mótó áñfi iwí ɔtínegyíɔtíné.”

²³ Mú sv muv Yudafɔ ámu behie ekeá béfia. Eke ámu lófɔn a, Yudafɔ tsɔtsɔtsɔ beba befia Paulo wóyí inu. Paulo lɔtɔí kplá amó. Ɔlɔv Mose Mbla pú Bulu ɔnósú ɔtɔípú amv asv n wanlínhé lé Bulu iwíegyi ámu iwí asóntó súná amó tsú nyanki pɔn owí. Ɔlɔbɔ mbódí ání ɔbédamlí amó abɔhɔ Yesu Kristo iwí asón ámusu gyi. ²⁴ Amótó aku bohogyi, támé aku bumohogyi. ²⁵ Amó wɔlewɔle amv ɔnó mɔbwe kule, bɔwa asón ámu príu bi. Táme Paulo létrá bláa amó asv n kua kule asa beɔdasáin. Ɔlebláa amó ɔbée, “Ɔhe Wankíhé lébláa mli anáin ɔnɔkwali amv tsun Bulu ɔnósú ɔtɔípú Yesaiasv. Ɔbée,

²⁶ ‘Ɔɔ ahá áñfi wá afɔyebláa amó fee,
Bónu lánú, támé bumóonu mú asi.

Béki láki, támé buméebi mú.

²⁷ Tsúfé klɔntɔ bu amó odwin.

Batílá asv, bun ansíbi é.

Ní megyí ali á, teki bówwun ató

bónu asón,

amó agywun bóbwíi.

Bédamlí ba mí wá,
nétsa amó ɔlɔ.’ ”

²⁸⁻²⁹ Paulo lómɔ mu asón ɔnó ɔbée, “Mú sv ndekléa mlibú ání Bulu nkpahóɔ asón ámu lawíe ahá ání bumegyí Yudafɔ é wá dodo. Amó mú bóhɔ asón ámu.”*

³⁰ Paulo létsiá inu nfinyɔ kéké. Oletsíá mu onutó obu háihetɔ. Oletsíá hɔ afɔɔ ání beba besínáa mu fée. ³¹ Ɔlɔwa klɔn dá Bulu iwíegyi ámu iwí asón ɔkan, olosuná aní Wíe Yesu Kristo iwí asón é ahá fée ansító. Ɔhaa métin mu ɔkpa.

* **28:28-29** Mótó yée 29 bu nɔwɔlɔ dada amv akotɔ: Bréa Paulo lébli asón áñfi tá á, Yudafɔ ámu bɔkosú natí, amó wɔlewɔle buna buɔe asón ámu nwéen gyí.

Ɔwɔlɔ́á Paulo Lɔ́wanlín Sísí Romafɔ

¹ Mí Yesu Kristo osúm̄bi Paulo dé ɔwɔlɔ́ ánfí wanlín sísí ml̄i Romafɔ. Bulu létí mí ɔb́éé, mbób̄w̄e m̄v̄ sumb́i ɔyɔp̄. Ɖl̄e lé mí yáí ání n̄éda m̄v̄ as̄n wankláán ámv̄ ɔkan.

² Bulu léh̄i e as̄n wankláán ánfí yáí t̄s̄n m̄v̄ ɔn̄s̄s̄ at̄ɔ́p̄s̄v̄ dodoodo, b̄ɔwanlín mó wá m̄v̄ as̄n wanlínhé am̄v̄t̄. ³ As̄n wankláán ámv̄ ɔl̄ɔ́t̄í t̄s̄ m̄v̄ Bi, ogyi an̄i Wíe Yesu Kristo ɔw̄l̄. Anyánkp̄osa ɔkp̄as̄v̄ á, ɔl̄el̄in Owíe Dawid abusuant̄. ⁴ Bulu léle súná ání lélé m̄v̄ Bi ní. Ɖl̄ɔ́t̄s̄n Ɖh̄e Wankíhé túmit̄ kós̄ba m̄v̄ t̄s̄ afúlit̄. M̄v̄gyí an̄i Wíe Yesu Kristo. ⁵ Ina m̄v̄s̄v̄ Bulu lawá awít̄al̄e lé mí m̄v̄ sumb́i ɔyɔp̄, mén̄i n̄ékp̄a ɔmá bámbásúf̄o b̄h̄o m̄v̄ gyi, nú m̄v̄ ɔm̄e. ⁶ Ml̄i Romafɔ ánfí Bulu latí ɔb́éé, ml̄ibób̄w̄e Yesu Kristo klé é ml̄ib̄v̄ mót̄.

⁷ In̄i s̄v̄ mí Paulo nde ɔwɔlɔ́ ánfí wanlín sísí ml̄iá ml̄ib̄v̄ Roma f̄éé. Bulu lahíe d̄wé ml̄i, tí ml̄i, p̄ó ml̄i b̄wé m̄v̄ ahá. Nde an̄i Sí Bulu m̄v̄a an̄i Wíe Yesu Kristo kokóli mb́éé, b̄v̄gyí ml̄i b̄uale, ab̄v̄ha ml̄i iw̄ilw̄ii.

Paulo Bulu Ipánda

⁸ Gyankpap̄v̄ a, nna Yesu Kristos̄v̄ nde mí Bulu ipán da ml̄it̄ okugyíɔku n̄wuns̄v̄. Tsúf̄é ml̄i Kristo hógyi s̄v̄ ml̄i dá de ɔyít̄ó f̄éé. ⁹ Nap̄ó mí kl̄v̄n f̄éé nde Bulu s̄úm̄ t̄s̄n m̄v̄ Bi Yesu ɔw̄l̄ as̄n wankláán ɔkan ámv̄ó ndeda ámv̄s̄v̄. Obégyi m̄i adáns̄i e ání n̄tekáín ml̄is̄v̄ brégyíbr̄éá nde mpáí b̄o. ¹⁰ Ntetsiá kokóli m̄v̄ ekekegyíeke mb́éé, ɔts̄ula f̄inki ɔkp̄a ha ml̄i, antal̄i bes̄n̄áa ml̄i n̄ke ánf̄it̄o. ¹¹ Tsúf̄é ɔd̄in mí ɔwól̄iá mía ml̄n̄ȳo abéfiá, mén̄i n̄ébeha ml̄énya Ɖh̄e Wankíhé atokiehé ání ɔb̄owa ml̄i ɔw̄onlín. ¹² M̄óá ndebl̄i gyí, ní neba ml̄i wá á, mí hógyi b̄owa ml̄i ɔw̄onlín, ml̄i klé é ɔb̄owa mí ɔw̄onlín.

¹³ Mí ap̄ío, ndekléá n̄eha ml̄i b̄i ání nabwébwéébwé agyw̄un ání n̄ebes̄n̄áa ml̄i, táme t̄ok̄v̄ de mí ɔkp̄a t̄iin b̄ɔf̄v̄n nde. Ndekléá n̄éba ɔn̄v̄ b̄ɔt̄óí kplá ahá, mén̄i b̄h̄o Yesu gyi, f̄é al̄iá nahá ahá bah̄o m̄v̄ gyi ɔmá bámbát̄. ¹⁴ In̄i gyí t̄óá ilehián ání n̄ób̄w̄e ahá f̄éét̄ó n̄i. Ilehián ání n̄ób̄w̄e mó Griikif̄o p̄ó ɔbl̄i bámbá abl̄ip̄ó, atians̄ip̄v̄ p̄ó aha miml̄áhe f̄éét̄ó. ¹⁵ In̄i s̄v̄ mí ansí lapé ání nébl̄iá ml̄i ahá ání ml̄ib̄v̄ Roma w̄úlut̄o é as̄n wankláán ámv̄.

Bulu As̄n Wankláán Ámv̄ Túmi

¹⁶ Bulu as̄n wankláán ámv̄ ɔma mí p̄éli. Tsúf̄é mógyi Bulu túmi ání ɔdepōh̄o ɔhagyíɔha ání ɔl̄h̄o Kristo gyi nkpa ní. Yudaf̄o gyánkp̄á, asa ahá ání b̄omegyí Yudaf̄o b̄ob̄uo. ¹⁷ Tsúf̄é as̄n wankláán ámv̄t̄o Bulu léle al̄iá ɔt̄ɔbwé ɔha yil̄é ɔbwep̄ó súná. Mó ɔs̄v̄-as̄i f̄éé ɔl̄i h̄ogyis̄v̄. In̄i Bulu as̄n wanlínhé am̄v̄ lebl̄i ní. “Ɖhá ání m̄v̄ hógyi s̄v̄ Bulu latsú m̄v̄ ání m̄v̄ as̄n da ɔkp̄a obénya nkpa.”

Lakpan Ɖbwep̄ó Ɖhagyíɔha Gyí Bulu Ansít̄ó

¹⁸ Bulu léle m̄v̄ ɔbl̄ó súná t̄s̄ú ɔs̄s̄s̄. Olenya ɔbl̄ó ahá ání b̄utamanyá m̄v̄ ifú, b̄ude lalah̄e b̄w̄e, bap̄ó am̄ó owunt̄al̄in b̄ude Bulu as̄n ání igyi ɔn̄ɔkwali ɔkp̄a t̄iin. ¹⁹ Bulu ɔb́ébit̄i am̄ó ɔs̄v̄. Tsúf̄é t̄óá ilehián ání b̄ébi t̄s̄ú Bulu ɔw̄l̄ ɔda am̄ó ansít̄ó dodo. Bulu ɔnut̄ó léle mó ɔwan súná ámv̄. ²⁰ Ɖb̄v̄ mót̄ó ání ɔhaa tamawun Bulu túmiá ɔtamát̄á p̄ó al̄iá ogyi. Táme t̄s̄ú br̄éá Bulu lób̄w̄e ɔyí ɔp̄á á, Bulu t̄siát̄ó men̄ain. Tsúf̄é m̄v̄ at̄o b̄wehé lele mó súná wankláán ání ahá b̄etal̄i wun mó, p̄ób̄i m̄v̄. In̄i s̄v̄ ɔhaa má ɔn̄ó k̄ok̄v̄ lé. ²¹ B̄oyin Bulu, táme b̄om̄owa m̄v̄ numnyam ání ɔlets̄iá m̄v̄, b̄om̄ɔp̄v̄ ipán k̄ok̄v̄ é há m̄v̄. M̄bouin t̄óá ɔma as̄i b̄út̄ogyw̄iun t̄s̄u Bulu ɔw̄l̄. B̄utamatr̄áa nu m̄v̄ as̄n ámv̄ as̄i. Basin okl̄únt̄o. ²² B̄utek̄i am̄ó ɔw̄l̄ b̄eé bet̄in ansí, táme bemiml̄iá. ²³ Basí Bulu ɔkiankpap̄v̄ am̄v̄ t̄swi, yó b̄ude ɔkp̄i ání b̄uma nkpa s̄úm̄. B̄ɔp̄w̄e am̄ó, nt̄éé sr̄é am̄ó f̄é nyankp̄osa ání ɔtowú, nt̄éé mbubwi, nt̄éé mb̄w̄i p̄ó aw̄o ako.

²⁴ Iní sù Bulu ladámlí òma há amó, basí búde atò laláheá búdeklé tsu amó klòntò bwe, amóa amó aba búde iwí sùpáa. ²⁵ Bùtamatráa hò Bulu ònòkwali amòsu gyi. Asón ání uma mótò mbóun búdehógyi. Iní sù bayó búde Bulu atò bwehé mbóun sùm, sí atò fée Òbwepó ámu onutó. Kanfó letsia mú bré fée! Amen.

²⁶ Amó bwehé ánfí sù Bulu lédamlí òma há amó, buna búde hakpanla bwe. Amó atsi kóráá besi ayin wá dí, fé alíá ida yaí, amó wolewole buda aba wá. ²⁷ Alí kén ayin é besi atsi wá dí fé alíá bütòbwé mú yaí, buda aba wá ní. Hakpanla anfi bwe sù Bulu lébití amó isù ání lèkanáa ha amó, búde mú wúun ní.

²⁸ Iníá bakíná Bulu bí sù á, Bulu ladámlí òma há amó, búde asòkpan susúu, búde tóá uma alá òha òbóbwe bwe. ²⁹ Lalahé sóón bu amótó. Iku gyí; lakpanbwe, opotsuawa, olu, ònsípe, ahámò, mblikpée, ahámlé, agywun lalahé bwe pú ahátsíi. ³⁰ Ahá ònótin, Bulu asónkiná, atómábú, iwítsú, iwí adábi da. Lakpan òkpagyáa, akwípòsu kusólíi. ³¹ Bütamagywún, bütamagyi amó asun blíhésu. Bütamadwé ahá, bütamawun ahá nwe. ³² Iníá buyin ání Bulu mbla ámu losuná ání òhá ání otsiá atsiábi anfi odu obówu óó á, megyí ínì ánfí nkule búdebwe. Bütaráa búde lalahé abwepó é atetò-ònlun wa dínká músó.

2

Bulu Tamakí Òha Ansító

¹ Iní sù fúá fútsie fúde fú aba ilá lé, fuma ònò kòkò lé Bulu ansító. Tsúfé fúde akò ilá lé, táme fúde mú odu kén bwe. Mú sù ní fúde amó ilá lé á, iwí pón fúdeha.

² Aniyin ání Bulu òbéha ahá ání búde ínì odu bwe ipón. Aniyin é ání mu asón da òkpa. ³ Mú sù ní fúde ahá ilá lé lakpan ání fú onutó fúdebwe sù á, bí ání Bulu é òbéha fú ipón. Fuméetalí kòlì dalì mu ibì. Ntéé fumeyín alí? ⁴ Bulu lalé mu yilé pú mu awítòle òwan súná fú, alanyá klòn há fú, táme fumobu mu. Ntéé fumeyín ání alíá fédamlí klòntò yínkí ba mu wá sù alalé mu awítòle súná fú?

⁵ Táme klòntò bu fu odwin, asutò bu fu ònlun. Mú sù isutòbití ání ida gyo fú ekeá Bulu Ònòkwali pù obégyi asón itráa démoní tsia. ⁶ Bulu òbéka òhagyíòha ikò mu bwehé ònò. ⁷ Ako bapó ansí dínká ání bénya numnyam, idayilé pú nkpa ání itamatá. Mú sù banyá klòn búde yilé bwe ekekegyíeke. Amó Bulu òbéha nkpa ání itamatá ní. ⁸ Táme akvá búbu ònsípe, bakíná ònòkwali amò pú yilébwe, búbuo lalahé mú á, Bulu òbópù òbló gyi amó asón, bití amó isù wankláán. ⁹ Asun wunhe múa iwíòsin béba lalahé abwepó féesú. Ibégyankpá tú Yudafò, asa íbòtu ahá ání búmegyí Yudafò. ¹⁰ Táme Bulu òbówa yilé abwepó numnyam, há amó iwílwii, trá ha amó ayé. Obégyankpá há Yudafò, asa íbòtu ahá ání búmegyí Yudafò. ¹¹ Tsúfé Bulu tegyi asón ònòkwali sù, òtamakí òhaa ansító.

¹² Ahá ámuó búmeyín Mose Mbla ámu, búde lakpan bwe ámu óó bófwí. Táme Bulu móòpù mbla ámu gyi amó asón. Ahá ámuó buyin mbla ámu asa búde lakpan bwe ámu mú á, Bulu òbélí mbla ámu sù há amó ipón. ¹³ Tsúfé megyí ahá ání buyin Mose Mbla ámu asón da òkpa Bulu ansító. Mbóun ahá ání bútegyi músó. ¹⁴ Ibu mótóá ahá ámuó búmegyí Yudafò búmeyín Mose Mbla ámu. Táme ní amó onutó búde mbla ámu sù gyí a, búdesuná ání buyin yilé múa lalahé amó klòntò. ¹⁵ Amó bwehé ánfí desuná ání Bulu lówanlín mbla ámu dínká amó klònsù. Amó klòn de adánsie gyí ání lélé buyin mú. Tsúfé bré kutò á, amó agywun tchá amó ipón, bré kutò é á, itchá amó asù. ¹⁶ Alí kén íbéba eke ámuó Bulu òbòtsun Yesu Kristosù gyi tóá ahá babwé ñáintò iwí asón ní. Alí Kristo iwí asun wankláán ámuó nde mú òkan da ámu idesuná ní.

Yudafò Pú Mose Mbla

¹⁷ Fú fée Yudayin fúgyi, fú ansí dun Mose Mbla ámu sù, fúdepù ibì sí kántó fée Bulu mu bí fúgyi. ¹⁸ Fuyin Bulu apé, tsúfé fakásí Mose Mbla ámu. Mú sù foyin

tɔ́á ɪ̀bu alá. ¹⁹ Fútɛkɪ fú ɪ̀wɪ ansibi abwiepó ɔ̀kpaɔ́, fúgyi fé ɔ̀kandíe há ahá ání bomeyín Bulu, basin oklúntɔ́. ²⁰ Fú fɛɛ fúgyi aha mimláhe ansí ɔ̀tínpu. Fétalí suná ahá ání bomeyín ɔ̀lala tɔ́á ɪ̀bu alá. Tsúfɛ́ fatsúlá fɛɛ Mose Mbla ámu su fabí tógyító, fabí ɔ̀nɔ̀kwali kugyíkú é. ²¹ Táme íniá fúde ahá yilé suná á, ntogyi su fómóosuná fú ɪ̀wɪ mú? Fúde ɔ̀kan da bláa ahá fɛɛ bómáwi ató, táme fú onutó fúdewi? ²² Fɛɛ bómátɔ́ mbua, táme fúde mbua tɔ́? Fɛɛ bómásun ɪ̀kpi, táme fútowí ɔ̀kpasi ató. ²³ Fútotsú ɪ̀wɪ Mose Mbla ámu su, táme fútepan mósú. Iní su fúde Bulu kpáí. ²⁴ Bulu asun wanlínhé amu léblí ɔ̀béɛ, “Mlí Yudafɔ́ bwehé su ahá ání bomegyí Yudafɔ́ bude Bulu ɪ̀wɪ asun laláhe blí.”

²⁵ Ní mlidé Bulu mbla ámu su gyí á, mli ketétín bu labi. Táme ní mlitamagyí mósú á, mligyí fé ahá ání bometin keté. ²⁶ Ní ɔ̀ku métin keté, ɔ̀de Mose Mbla ámu su gyí a, ogyi fé keté ɔ̀tínpu Bulu ansító. ²⁷ Mlí Yudafɔ́ mliyin mbla ámu, tsúfɛ́ bɔ̀wanlín mú tswi mli, betin mli keté é, táme mlitepan Mose Mbla ámu su. Mú su ɔ̀há ání ɔ̀metin keté kóráá, táme ɔ̀de mbla ámu su gyí ɔ̀béle mli ɪ̀lá. ²⁸ Tsúfɛ́ megyí keté ɔ̀tínpu gyí Yudayin onutó. Ketétín onutónutó bu ɪ̀nu. Megyí ɔ̀yulúsu ketétín keke. ²⁹ Ní ɔ̀ku gyí Yudayin onutónutó á, mu klontɔ́ tósúná. Ketétín onutó itsú klontɔ́. Bulu Ɔ̀hé ámu tɔ̀bwé mú, megyí mbla ámu ɔ̀ bɔ̀wanlín tswi amu su gyí. Ɔ̀há ání Bulu Ɔ̀hé ámu ɪ̀letin mu keté á, Bulu onutó tékánfú mu, megyí nyankpɔ́sa.

3

¹ Mómó labi mɔ̀mu Yudafɔ́ bu bu don ahá ání bomegyí Yudafɔ́? Ntée labi mɔ̀mu ketétín bu? ² ɪ̀bu mótá labi ámu ihíe itsɔ́! Gyankpaɔ́ gyí, Bulu lópu mu klonsu asún wá Yudafɔ́ ɪ̀bɪtɔ́. ³ ɪ̀bu mótó ání amótó aku bómɔ̀hɔ́ Bulu asún ámu su gyí. Táme amó tsiátó anfi odu ɪ̀bétalí há Bulu obési tɔ́á ɔ̀lehie ání ɔ̀bɔ̀bwe lóó? ⁴ Ekekeke! Megyí alí igyi! Ní afunupu ahá fée bogyi óó á, Bulu mú á, ɔ̀nɔ̀kwali pu ogyi. Igyi fé ahá Owíe Dawid lébláa Bulu ɔ̀béɛ, “Ní fatóí á, ahá bublí beɛ fú asún igyi ɔ̀nɔ̀kwali.

Ní begyi fú asún é á, bublí beɛ fú asún da ɔ̀kpa.”

⁵ Ní aní tsiátó laláhe lalé Bulu tsiátó wankláán suná á, mómó ní ɔ̀de aní ɪ̀su bití aní tsiátó laláhe su á, nkáli abéblí? Abéblí aníaa, Bulu má ɔ̀kpa bití aní ɪ̀su? (Nyankpɔ́sa asun blíhé ndeblí á.) ⁶ Ekekeke! Ima mótó alí. Ní Bulu asún meda ɔ̀kpa á, nkáli obégyi ɔ̀yító ahá fée asún?

⁷ Ɔ̀ku ɔ̀béfité ɔ̀béɛ, ní mí ɔ̀nɔ̀kwali máwá lalé suná ání Bulu bu ɔ̀nɔ̀kwali, ɪ̀latsú mu dá fúá á, mómó ntɔ́ sù Bulu ɔ̀bétrá ha mí pón ɔ̀béɛ lalahé ɔ̀bwepó ngyi? ⁸ Ní igyi alí á, mómó ntɔ́ sù aníméebli aníaa, “Mlíha abwe lakpan, fówun Bulu tsiátó wankláán ɪ̀lin ɔ̀wan?” Fé alí ámu ɔ̀ aku bude mí ɔ̀nɔ́ tɪ̀n beɛ, nna ndeblí ámu. Bulu ɔ̀béha amó ɪ̀pón alíá ɪ̀lekanáa.

Ɔ̀haa Mégyí Yilé Ɔ̀bwepó

⁹ Nkáli meɛ abéblí pómó mú ɔ̀nɔ́? Mú su aní Yudafɔ́ anidɔ̀n ahá ámu ɔ̀ bomegyí Yudafɔ́ ámu lóó? Ekekeke! Anímódon amó ɔ̀kpagyí ɔ̀kpasu. Nablí bɔ̀tsɔ̀n mbéɛ, ɪ̀kɔ̀le Yudafɔ́ pó ahá ámu ɔ̀ bomegyí Yudafɔ́ ámu fée bogyi. Tsúfɛ́ lakpan lagyi amó féesú. ¹⁰ Bulu asún leblí ɔ̀béɛ, “Ɔ̀haa asún meda ɔ̀kpa Bulu ansító. Ɔ̀bakóle kóráá médalí mótó.

¹¹ Ɔ̀haa tamanú Bulu asún asi;

ɔ̀haa tamadúnká Bulu ɔ̀kpa.

¹² Amó fée badámlí ɔ̀ma há Bulu,

ámú fée bafwí.

Yilé ɔ̀bwepó ɔ̀koku má ɪ̀nu. Ɔ̀bakóle kóráá médalí mótó.”

¹³ Bulu asún ámu létrá blí ɔ̀béɛ,

“Butekle asokpan blí.

Bɔ̀tɔ́pó amó ɔ̀nɔ́ mlé ahá.

Amó ɔnótó asɔn blíhé tɔmó fé iwɔ elín.”

¹⁴ Bulu asón ámu létrá blí ɔbéé,
“Iwí pɔ asɔn-sɔnsín blí butegyí dɪ.”

¹⁵ Ɔlétrá blí ɔbéé,
“Ahámɔ ma amó ɔpá.

¹⁶ Ɔtíneygíɔtínéá bɔna á, bɔde ahá yintá, bɔde ahá ipiantɔ wa.

¹⁷ Bɔmeyín ɔkpa ání itɔpó iwílwii ba.”

¹⁸ Bulu asón ámu kɔ é léblí ɔbéé,
“Botamanyá Bulu ifú.”

¹⁹ Séi á, aniyin ání asóngyiasón ání Mose Mbla ámu losuná á, ɪda ha Yudafɔ ámuú bɔpɔ mbla ámu há ámu. Mú sɔ ɔkɔkɔ méenya ɔkpa lé asɔnsɔ ɔnó bréá Bulu dé ahá féé asón gyí. ²⁰ Tsúfé Mose Mbla ámu sɔ gyí méetalí há ɔha ogyi asɔ Bulu ansító. Há mbla ámu itehá anitebí ání lakpan abwepú anigyí.

Alá Ɔha Tegyí Asɔ Bulu Ansító

²¹ Séi á, Bulu lasúná ɔkpa ání ɔtɔtsɔn músó há ɔha asɔ. Imená Mose Mbla ámu sɔ gyí sɔ. Táme Mose Mbla ámu pɔ Bulu ɔnósú atɔpó amɔ asɔn wanlínhé léblí ɔkpa ámu iwí asón yáí. ²² Ɔkpa ámu gyí ɔkpa ání Bulu tɔtsɔn há ɔha asɔ mu ansító ní. Yesu Kristo hógysɔ Bulu tɔtsɔn hɔ ɔhagyíɔha. Ma fɔgyi o, ma fɔmegyí o, nkónɔ fotsú o, nkónɔ fɔmotsú o, ɔhaa mótɔn ɔtsan Bulu ansító. ²³ Tsúfé ahá féé babwé lakpan. Mú sɔ bahólí Bulu numnyam. ²⁴ Awítɔle Bulu lawá há anɪ. Mú sɔ nyankpɔsa obégyi asɔ mu ansító ní. Awítɔle anfi ina Kristo Yesu sɔ. Múléka nyankpɔsa nwunsɔ ikɔ. ²⁵⁻²⁶ Anyánkɔpɔsa bɔde lakpan bwe tsú bré ɔpá, táme Bulu lénya klɔn há amó, ɔmɛbití amó ɪsɔ. Séi á, Bulu labɔpɔ Yesu bó afɔde, pɔ mu obugya lé anɪ iwí mbusuo, ménɪ abótɔn mu hógysɔ nyá lakpansikíé. Bulu lóbwe mú alɪ púsúná ání mu asón da ɔkpa, ménɪ ibósuná nke ánfítɔ ání yilé ɔbwepú ogyi. Ototsú ahá ání bɔhɔ Yesu gyi ání amó asón da ɔkpa mu ansító.

²⁷ Séi mé, tɔkɔ bu inɔvá abótɔsɔ iwí músó? Tɔtɔ má inɔ. Ntogyi sɔ animéetalí tsú iwí? Mose Mbla ámu sɔ lóó? O-o! Anɪ hógysɔ sɔ animéetalí tsú iwí. ²⁸ Megyí atɔ wankláán ámuú Mose Mbla losuná anɪ bwe ámu sɔ anitegyi asɔ Bulu ansító. Ina Kristosɔ hógysɔ abégyi asɔ Bulu ansító. ²⁹ Yudafɔ nkɔle Bulu ógyi? Megyí ahá ání bɔmegyí Yudafɔ mú Bulu ogyi? Ee! Amó é amó Bulu ní. ³⁰ Bulu ɔkɔle pé bu inɔ. Mú sɔ ina hógysɔ olotsulá ání Yudafɔ asón da ɔkpa. Ina hógysɔ kénsú ɔlɔhɔ ahá ámuú bɔmegyí Yudafɔ ámu é ání amó asón da ɔkpa. ³¹ Mú sɔ ilehián ání abóhɔ Yesu gyi, sí Mose Mbla ámu sɔ hógysɔ lóó? Ekekéke! Megyí alɪ igyi. Yesu hógysɔ téhá anitekítá mbla ámu tɔ kínkíínkín.

4

Abraham Iwí Asón Lasúná Alá Hógysɔ Bɔ Labi

¹ Séi á, amansɔ anɪ Yudafɔ abéblí tsú anɪ náin Abraham iwí? Ntɔ olowun tsu Bulu aháhɔ asón ánfɪ iwí? ² Ní yilé bwe sɔ Abraham légyí asɔ Bulu ansító á, mómú ɔbɔ tɔá ɔbɔpɔtsú iwí, táme megyí Bulu ansító. ³ Nkálí Bulu asɔn wanlínhé amɔ léblí? Ɔléblí ɔbéé, “Abraham lóhɔ Bulu gyi. Mú sɔ Bulu lótsu mu ání mu asón da ɔkpa.” ⁴ Ní ɔkɔ ɔyɔ agyómá á, buteká mu ikɔ. Megyí atokiehé ikɔká ámu gyí. Igyi tɔá ilehián ání obénya tsú mu agyómá yɔtɔ. ⁵ Táme megyí ahá bwehé sɔ, mbóún amó hógysɔ sɔ Bulu tɔtsú amó ání amó asón da ɔkpa. Tsúfé Bulu téhá lakpan abwepú ání bɔhɔ mu gyi butegyí asɔ mu ansító. ⁶ Owíe Dawid léblí oyúla asón ánfɪ kén dodo. Ɔlɔtɔí tsú ahá ání Bulu mékɪ amó bwehé asa olotsu amó ání amó asón da ɔkpa iwí. Ɔlɔwanlín mú wá Bulu asɔn ámu tɔ ɔbéé,

⁷ “Bulu layúlá ahá ání alási amó lakpan kíé amó,

alagyóra amó!

⁸ Ahá á mú Bulu lasí amó lakpan kíé amó, ɔméetrá kaín músó ámu bégyi ɔdwe!”

⁹ Keté atínpu nkule bú ɔdwegyí anfi Owíe Dawid dé mó iwí asón blí anfi? O-o! Ahá á mú Bulu bɔmetin keté ámu é bɔbu mótó. Kaín ání anilakla asɔankɔ Bulu asɔn wanlínhé amɔtɔ. Ania, “Abraham lóhɔ Bulu gyi. Mó sɔ Bulu lótsu mu ání mu asón da ɔkpa.” ¹⁰ Bré mɔmu Bulu lótsu mu ání mu asón da ɔkpa? Ɔletin keté asa lóó? Ekekεεke! Bulu lótsu mu ání mu asón da ɔkpa dodoodo. ¹¹ Ɔma-ɔma asa ɔlebetin keté púhíe mu nsɔ. Ilosuná ání mu hógyi sɔ Bulu lótsu mu ání mu asón da ɔkpa. Iní sɔ ogyi fé ahá á mú Bulu bɔmetin keté, táme bɔhɔ Bulu gyi, Bulu lótsu amó ání amó asón da ɔkpa ámu. Mó sɔ ogyi amó féé ɔsí ní. ¹² Ogyi keté atínpu amu é ɔsí. Tsúfé megyí amó ketétin sɔ, mboún amó Buluhógyi sɔ. Fé alí á mú Bulu Abraham lóhɔ Bulu gyi asa betin mu keté ámu.

Tɔá Bulu Léhiε Yáí Mu Ahógyipu

¹³ Bulu léhiε Abraham muá mu abí-aná ání ɔyító féé íbóbwe amó klé. Megyí bεε Abraham légyi Mose mblasɔ, sɔ Bulu léblí asón anfi. Táme íniá ɔlɔhɔ Bulu gyi, Bulu é lótsu mu ání mu asón da ɔkpa mu ansító sɔ. ¹⁴ Ní ahá ání bɔde Mose Mbla ámɔtɔ obégyi Bulu ató á, mómó ɔha Bulu hógyi igyi kpaali. Bulu nhíhié há ɔha é ma labi kɔkɔ. ¹⁵ Tsúfé Bulu ɔbló mbla ámu tetí. Táme ní mbla má unu á, mblatɔn é ima unu.

¹⁶ Mó alí sɔ ina hógyisɔ ahá bétalí nyá atóá Bulu léhiε yáí há amó. Atokiehé á mú Bulu ɔbópɔhá Abraham abí-aná ámu íbédá amó íbɔ. Megyí ahá ání bɔtegyi mblasɔ nkule bú, táme ahá ání bɔhɔ Bulu gyi fé Abraham é. Tsúfé Abraham gyí aní féé ɔsí. ¹⁷ Fé alí á mú Bulu asɔn wanlínhé amu íleblí ɔbéε, “Napó fɔ bwé ɔmá tsɔtsɔtsɔ ɔsí ámu. Abraham gyí aní féé ɔsí Bulu ansító.” Tsúfé olohogyi ání Bulu téhá awupó nkpa, ɔtehá tóá ima unu yáí iteba mótó fé tóá íbɔ unu yáí. ¹⁸ Bréá tɔtɔ má unuá Abraham ɔbópɔ mu ansí dínká músó á, ɔlɔhɔ Bulu gyi ání ɔbóbwe mu ɔmá tsɔtsɔtsɔ ɔsí alí á mú Bulu ɔleblí yáí ámu. Bulu lébláa mu ɔbéε, “Fú abí-aná békéí fé ntsrakpabi.” ¹⁹ Alí bré ámɔtɔ á, Abraham lahɔ nfi lafakule (100). Mó sɔ aladan tsɔn kwíísú. Alí kén mu ka Sara é ɔkwípúni lawú, ɔméetrá kwí ní. Oyin íni féé, táme ɔmekpa mu hógyi ɔma. ²⁰ Iní féé ɔma a, omegyí nwéεn ɔbéε, itó á mú Bulu léhiε mu amu íméεba mótó. Mboún ɔlekitá mu hógyitɔ kínkíínkín, ɔlekanfó Bulu mó sɔ. ²¹ Tsúfé ɔhíé oyin ání Bulu ɔbétalí bwé itó á mú Bulu alahíé há mu amu. ²² Mu hógyi anfi sɔ Bulu léblí ɔbéε, mu asón da ɔkpa ní. ²³ Megyí mu nkule sɔ bɔwanlín wá Bulu asón ámɔtɔ bεε, “Bulu lótsu mu ání mu asón da ɔkpa.” ²⁴ Aní é, aní sɔ bɔwanlín mó. Ní anilóhɔ Bulu gyi a, obótsu aní ání aní asón da ɔkpa. Mɔgyí ɔhá ání ɔlɔkɔsúá aní Wíε Yesu tsú afúlitɔ. ²⁵ Aní lakpan sɔ Bulu léha beε mu há bɔmɔ mu. Bulu lókɔsúá mu tsú afúlitɔ, méní obótsu aní é ání aní asón da ɔkpa.

5

Isvgyi Bulu Ansító

¹ Aní hógyi sɔ Bulu latsú mó ání aní asón da ɔkpa. Mó sɔ aní Wíε Yesu Kristo lalá ania Bulunyɔ nsíné. ² Hógyi sɔ ɔkpa lafinkí há aní nya. Iníá aní Wíε Yesu sɔ Bulu awítɔle anfi laba anisɔ, anilapó hogyi nyá ɔlúkpá nya a, ihíé bu aní ɔdwe. Tsúfé anidín ansí ání abébenya mu numnyam amu kɔ. ³ Ansí ítráa de aní gyí ání anidé ipian wúun. Tsúfé ipian téhá anitɔwá nsí. ⁴ Nsiwa téhá anitebí tsíá alíá ilegyi Bulu ansí. Ní abí tsíá alíá ilegyi mu ansí á, abédínká ansí musɔ. ⁵ Ansí pɔdínká Bulusɔ méεha péli méεkitá aní. Tsúfé Bulu lótsɔn Ɔhε Wankíhé amó ɔbópɔhá aní ámɔsɔ pú mu ɔdwe wá aní klɔntɔ.

⁶ Bréá anítráa anígyí lakpan abwεpó, animá ɔwɔnlín á, Kristo lóbowu há aní lalahε abwεpó bréá Bulu onutó léhiεtɔ. ⁷ Ní ɔkɔ asón da ɔkpa kúráá á, íbówa

ɔnlɪn asa ɔku obótsulá wú há mv. Fíalɪ ɔha yilé mú á, ɔku ɔbówa klɔn wú há mv. ⁸ Táme tóá ilosuná ání Bulu tɛhíé dwé anɪ gyí, bréá anɪgyí lakpan abwɛpó á, ɔlɛha Kristo lóbowu há anɪ. ⁹ Ina Yesu Kristo obugya amúú ɪlɔwólí asɪ ámvsu Bulu lési anɪ lakpan kíé anɪ, tsú anɪ ání anɪ asón da ɔkpa. Kristo sv ɔbéle anɪ kokooko. Ɔméébití anɪ ɪsv lakpan abwɛpó ɪsv-ɔbitíké amv. ¹⁰ Tɛkɪ Bulu alupó anɪgyí. Táme tsóvɔn mv Bi ámv lowusu á, alabwé anɪ mv anyawíe kláklá. Iníá anɪlabwé mv anyawíe sv á, ɔbóhɔ anɪ nkpa kokooko. Tsúfé Kristo é bv nkpa. ¹¹ Megyí mú wɔle. Múá ɪtráa dvn kúráá gyí, anɪdé ɔdwe gyí. Tsúfé anɪ Wíe Yesu Kristo lalá anɪa Bulunyɔ nsíné. Mú sv anɪlabwé Bulu anyawíe.

Adam Mva Kristo

¹² Adam nkɔle bwehé sv lakpan léba ɔyító. Mv lakpan ámv só lowu léba ɔyító. Inɪ sv lowu lénya túmi ɔhagyíɔhasv, tsúfé ahá fée babwé lakpan. ¹³ Lakpan bv ɔyító asa Bulu lópv mv mbla ba Mose. Táme bréá Bulu mókópú mbla ámv ba mv a, olobun ansíbi lakpansv. ¹⁴ Tsú Adam brésú bɔtv Mose brésú lowu legyi iwíe anyánpósa féesú. Ɔbv mótó ání bvmɔtvn mbla kɔkv fé Adam, táme amú é bowu.

Akíu alíá Adam léklé ɔlian ɔmapv amv. ¹⁵ Adam ná ɔtsan há Yesu Kristo. Tsúfé Bulu awítɔle amv megyí fé Adam lakpan ámv. Adam nkɔle lakpan só ahá fée bowu. Táme Yesu Kristo nkɔle awítɔlewa sv Bulu laláwá awítɔle, pó mv atokiehé há ahá tsɔtsɔtsɔ. Mv atokiehé ámv ɪbv bíá dvn lowu ámv. ¹⁶ Tóá anyánpósa benya tsú Bulu atokiehé ámvɔ ina ɔtsan há tóá benya tsú Adam lakpan ámvɔ. Mv lakpan kɔle pé amv léha ɔhagyíɔha légyi pón Bulu ansító. Mólópv lowu ba, táme lakpan tsɔtsɔtsɔ ɔma a, Bulu atokiehé kɔle pé léha Bulu lótsu ahá fée ání amú asón da ɔkpa mv ansító. ¹⁷ Ɔbakóle lakpan sv lowu légyi iwíe ahásv. Táme alíá Bulu lahíé wá awítɔle há ahá ɪbv wánwan. Alatsɔn Yesu Kristo nkɔlesv tsú anɪ ání anɪ asón da ɔkpa, anɪa mɔnyɔ abégyi iwíe anɪ nkpatɔ fée.

¹⁸ Inɪ sv alɪ ámúú ɔbakóle lakpan sv Bulu léha ahá fée pón ámv a, alɪ kén ɔbakóle yilébwe sv Bulu lahá ahá fée bagyi asv mv ansító, alahá amú nkpa ání ɪtamátá é ní. ¹⁹ Alɪ ámúú ina ɔbakóle asɔtv-ɔnlɪn sv ahá fée bemlí lakpan abwɛpó ámv a, alɪ kén ina ɔbakóle obú sv Bulu obótsu ahá tsɔtsɔtsɔ ání amú asón da ɔkpa ní.

²⁰ Bulu lópv mbla ámv ba, ménɪ ahá bówun lakpan ání bvdɛbwe wankláán. Táme bréá lakpan dékleí á, Bulu awítɔle é ɪdekleí tsía. ²¹ Lakpan légyi ahásv, ɪlɛha ahá bowu. Alɪ kén Bulu lawá awítɔle tsú ahá ání amú asón da ɔkpa mv ansító ní. Inɪ lahá ahá batsɔn anɪ Wíe Yesu Kristosv nyá nkpa ání ɪtamátá.

6

Kristo Sv Anɪbv Nkpa

¹ Nkálɪ abéblí séi? Ɔlehián ání abóyɔ anɪ lakpanbwɛsv, ménɪ Bulu awítɔle bómoní tsía? ² Ekekekeke! Igyi fé anɪlawú, mú sv lakpan ma túmi anɪsv. Ntogyi sv abétrá tsía bwé lakpan? ³ Bré ámúú bɔbɔ anɪ asú ámv a, anɪa Kristo Yesunyɔ anɪlóbwe kɔle. Mɪyɪn mú alɪ? Alɪ bré ámvɔ á, anɪa Kristonyɔ lówu, ⁴ bopulá anɪ, tsúfé anɪa mɔnyɔ anɪlabwé kɔle. Mú sv alɪ ámúú anɪ Sí Onumnyampv amv lókvsúa mv tsú afúlitɔ ámv a, alɪ kén anɪ é abétsiá ɪtsiá pɔpwɛtv ní.

⁵ Mú sv ɪníá anɪa mɔnyɔ anɪlóbwe kɔle mv lowutɔ á, alɪ kén anɪa mɔnyɔ lóbwe kɔle mv kvsú tsú afúlitɔ é ní. ⁶ Mɪbɪ ání bréá bɛda Yesu mántá oyikpalíhe amvsu á, mva anɪ tsiátó dada amv lówu, ménɪ anɪméétrá bwe lakpan nkpábi. ⁷ Tsúfé ní ɔha owú á, ɔtamatráa bwe lakpan. Lakpan má mvsu túmi. ⁸ Iníá anɪa mɔnyɔ anɪlawú sv á, anɪbv hógyi ání anɪa mɔnyɔ abétsiá nkpa. ⁹ Anɪyɪn ání Bulu lókvsúa Kristo tsú afúlitɔ. Ɔméétrá wu ekekekeke. Lowu ɪtráa ma mvsu túmi. ¹⁰ Yesu lówunáa wu ɔsáwɔle, ménɪ ɔbéle lakpan ɪnv. Táme ɪníá ɔtsie nkpa á,

otsie ha Bulu. ¹¹ Mli é mlikɩ mli iwɩ ání mlilawú há lakpan, amlile mli iwɩ le mó túmi asi. Mlitsia nkpa ha Bulu, tsúfé mli Kristo Yesunyɔ mlilabwé kole.

¹² Inɩ sɔ mlímáha lakpan igyi mli nyankpɔsa-oyí áñfi ibówu áñfisu, ménɩ imeéha ɔwólɩ laláhe igyi mli sɔ, amlibwe tóá ideklé. ¹³ Mlimápu mli nyankpɔsa-oyí iwɩ ató há lalahɛbwe. Mboún mlipu mli iwɩ féé ha Bulu, fé ahá ání alakósóa amó tsú afúlitɔ ba nkpatɔ, ɔpu mli bwe tóá ida ɔkpa. ¹⁴ Ima alá lakpan ɔbétrá gyi mli sɔ, tsúfé séi mlitráa mlímá Mose Mbla ámu asi. Bulu awitɔle asi mboún mli bɔ.

Yilébwe Nkpábi Anigyí

¹⁵ Inɩ ɔma a, amansɔ abéblí? Ibo alá ɔbétrá bwe lakpan séi áñfi ánimá mbla ámu asi, anibɔ Bulu awitɔle mboún asi? Ekekεεke! ¹⁶ Mliméyín ání ní mleba iwiasɩ há tɔku, mlidé mó apé bwe, mlidé mó súm fé mli wíe a, mlilabwé mó nkpábi? Ní mleba iwiasɩ há lakpan á, mó mó mlówu, táme ní mleba iwiasɩ há Bulu á, mlégyi asɔ mu ansító. ¹⁷ Mlilóbwe nkpábi há lakpan bré kutɔ. Séi á, mlilapó mli klɔn féé hɔ atosunáhé amó bapóhá mli ámu, mlidé mósó gyí. Mó sɔ nde Bulu ipán da. ¹⁸ Bulu lahá mlilagyi iwɩ lé lakpan ibitɔ, mlilabwé nkpábi há yilébwe. ¹⁹ Alíá ibóbwe mlónu asún áñfi asi, sɔ napó nkpábi tsiátó nde mli suná. Bré kutɔ á, mlilóbwe mli iwɩ nkpábi há hakpan móa lalahɛbwe. Alí kén ilehián ání mlóbwe mli iwɩ nkpábi ha yilébwe, ménɩ mlófɔn yi nɩ.

²⁰ Bré ámuó mligyí nkpábi há lakpanbwe ámu a, yilébwe má túmi mli sɔ. ²¹ Labi mɔmu mlilénya tsú lakpan ámuó mlilóbwe, nde ibɔ mli péli amotɔ? Mó labi gyí lowu. ²² Táme séi mó á, Bulu lahá mlilagyi iwɩ lakpanbwe túmi asi. Mlilamlí mu nkpábi. Labiá mlénya tsú mó tó gyí; mlétsiá tsiátóá ilɔfɔn yi, nyá nkpa ání itamatá. ²³ Tsúfé lakpanbwe ikáká gyí lowu, táme Bulu atokiehé gyí nkpa ání itamatá. Mó ɔlɔpgyi anɩ bɔale tsɔn anɩa anɩ Wíe Kristo Yesu ikolebwe sɔ ní.

7

Mbla Amɔ Itráa ma Túmi Akristofɔsɔ

¹ Mí apíó, mli féé mliyin Mose Mbla ámu. Mliyin ání bréá ɔha tsie nkpa á, ɔbɔ mbla asi. ² Fé ní ɔtsɩ tsia okúlu, mu kulu amɔ mókówú á, ɔbɔ mu kulu amɔ asi. Táme ní mu kulu amɔ owú a, alagyi iwɩ, okúlu wóyí mbla kuku itráa medé mu. ³ Mó alí sɔ ní mu kulu amɔ mókónyá wú, ɔdálɩ mu ɔma a, alató mbua. Táme ní mu kulu amɔ owú mó á, ɔtráa ɔma okúlu wóyí mbla asi. Mó sɔ ní ɔláyétsiá oyin bámbá á, ɔmákótó mbua. ⁴ Mí apíó, alí kén igyi há mli ní. Mli é bréá mlilóhɔ Kristo gyi a, mli mɔnyɔ mlilówu. Mó sɔ mlitráa mlímá Mose Mbla asi. Séi á, mlilabwé ɔhá ámuó Bulu lókɔsóa tsu afúlitɔ ámu klé, ménɩ mlóbwe yilé há Bulu. ⁵ Tsúfé bréá anibɔ anɩ tsiátó dada amotɔ á, mbla ámu léha anɩ ɔwólɩ laláhe legyi anisɔ. Mó sɔ anilóbwe tóá itɔpú lowu ba. ⁶ Táme séi mó á, Bulu lahá anilagyi iwɩ tsú mbla ámuó tekɩ anibɔ mó asi ámu ibitɔ. Anɩa Kristonyɔ lówu. Mó sɔ mbla ámu itráa ma túmi anisɔ. Anilagyi iwɩ, anidé Bulu súm tsɔn ɔkpa pɔpwe ání ɔɣe Wankíhé dé anɩ sunású. Megyí ɔkpa ání mbla wánlínhé amɔ lósuná anisɔ.

Mbla Amɔ Móa Lakpanbwe

⁷ Mó sɔ anidéblí anɩa, itɔ laláhe Mose Mbla ámu gyí? Ekekεεke! Mbla ámu ibéha abébi tóá lakpan gyí. Tekɩ ní mbla ámu imeblí ɔbéé, “Mápe ansí fú bá atósú” a, tekɩ mmebi tóá gyí ɔnsípe. ⁸ Ina alí mbla áñfi sɔ lakpan lénya ɔkpa pú ɔnsípe kugyíku wá mító. Tsúfé ní mbla ámu má inɔ á, tekɩ lakpan má túmi mísú. ⁹ Mí onutó netsiá bré kutɔ, mmebi mbla ámu. Táme bréá nebebi mó á, nowun ání napán mósú. Lakpan ɔbwe pú ngyi. Mó sɔ nówu. ¹⁰ Nowun ání mbla ámuó nkɩ mbéé, ibéha mí nkpa ámu lópu lowu ba mɩ. ¹¹ Tsúfé lakpan lénya ɔkpa tsɔn mbla ámu sɔ mlé mí, mó mí.

¹² Tsiátó mbla ámu mó á, tsitsa kuku ma mó iwɪ. Mó nhíhé kugyíku lɔwankí, ɪda ɔkpa, ɪbu alé é. ¹³ Mó su idesuná ání Bulu mbla ánfɪ ɪbu alé ánfɪ lópu lowu ba mi? Ekekeke! Megyí alɪ ígyi. Lakpan lótsun ɪtɔ wankláán ámu su pú lowu ba mi. Ina mbla ámu su lakpan léle iwɪ súná ání itépí ma ale.

Atá Ideko Nyankpɔsa

¹⁴ Anɪyin ání ɔhétó ató mbla ámu gyí, táme mí mó á, nyankpɔsa gyi. Nabwé lakpan ɔkpábi. ¹⁵ Mmetálí bí mí tsiátó, tsúfé megyí tóá ndeklé ntɔbwé, tóá mmedéklé mboún ntɔbwé. ¹⁶ Ní tóá mmedéklé ndebwe mó á, natsúlá ání Mose Mbla ámu ɪbu alé. ¹⁷ Idesuná ání megyí mí dé alɪ ató ánfɪ bwe. Mboún lakpan túmiá ɪbu misu téhá ntɔbwé mó. ¹⁸ Nyin ání bré ánfɪ mbu mí tsiátó dada anfitɔ á, ɪtɔ wankláán kuku má mító, tsúfé nyankpɔsa gyi. Ntekleá nóbwe yilé, táme nakásián. ¹⁹ Mmedé yiléá ndeklé bwe. Lalahé amóú mmedékléá nóbwe ámu mboún ndebwe. ²⁰ Ní nde lalahé amóú mmedékléá nóbwe ámu bwe á, mómó idesuná ání megyí mí onutó dé mó bwe. Mboún lakpan túmi amóú ɪbu mitɔ ámu dé mó bwe.

²¹ Mó su nawun ání mbla ánfɪ lagyi misu. Ní ndekléá nóbwe yilé á, lalahé kóun ntɔbwé. ²² Tsúfé nhíé ndekléá négyi Bulu mbla ámu su tsú mí klɔntɔ. ²³ Táme ntowun ání mbla ku dé mbla amóú ɪbu mí klɔntɔ ámu ɪsá kɔ, gyi mósú, bwé mí lakpan ɔkpábi. Iahá lakpan amóú ɪbu mitɔ ámu ɪde mí bwehé kugyíku su gyí. ²⁴ Kɪ ipian kpɔnkpɔnkpɔntɪá mbu mótó! Ilapó mí ɪya lowutɔ. Ma ɔbéle mí tsú mótó? ²⁵ Táme anɪ Wíe Yesu Kristo su nde Bulu ɪpán da ání alalé mí!

Mí klɔntɔ mó á, teki ndekléá nóbwe Bulu mbla ámu ɔkpábi. Táme tsiátó lalahé amóú ɪbu mitɔ ámu lahá nabwé lakpan ɔkpábi mboún.

8

Nkpatsiá Dinká Bulu Ɔhé Amu Asónsú

¹ Inɪ su séi á, Bulu méetrá ha ahá ání amóa Kristo Yesunyɔ babwé kule ɪpón. ² Tsúfé Kristo Yesu su Ɔhé Wankíhé túmi ání ɪtehá nkpa lahá anlanyi iwɪ tsú lakpanbwe móa lowu ɪbitɔ. ³ Mose Mbla ámu metálí lé anɪ tsú anɪ lakpantɔ. Tsúfé anɪ tsiátó dada amóú ɪtehá anɪtɔbwé lakpan ámu imeha animegyí mbla ámu atosunáhésu. Táme Bulu lótsun ɔkpa pɔpwesu hɔ anɪ. Ɔlɔwa mu Bi onutó lébá fé nyankpɔsa ání ɔtɔbwé lakpan, táme mu mó ɔmɔbwé lakpan. Bulu lótsun mu lowusu mó anɪ tsiátó dada amóú lakpan legyi mósú ámu. ⁴ Ɔlɔbwé mó alɪ, ménɪ ní anɪbuo Ɔhé Wankíhé amu a, abétalí tsiá tsiátó wankláán amóú teki mbla ámu lósuná ámu, animeétrá tsiá anɪ tsiátó dada amu. ⁵ Tsúfé lalahé ahá ání tsiátó dada amóú ɪtɔbwé lakpan ɪde amósú gyí butɔgywín. Táme ahá ání buɔbuo Ɔhé Wankíhé amu a, tóá Ɔhé ámu tekle butɔgywín. ⁶ Ɔhá ání lakpan lagyi mu tsiátósu tenyá lowu tsú mótó. Táme ɔhá ání Ɔhé Wankíhé lagyi misu mó tenyá nkpa móa iwilwii. ⁷ Tsúfé ɔha ání lakpan lagyi mu tsiátósu tolú Bulu. Ɔtamagyi Bulu mblasu, tsúfé ɔméetalí gyi mósú ekekeke. ⁸ Ahá ání lakpan lagyi amó tsiátósu buméetalí gyi Bulu ansí.

⁹ Táme Bulu Ɔhé bu mlɪtɔ lélé. Mó su mlɪméetrá tsiá mlɪ tsiátó amóú lakpan legyi mósú ámu. Mlóbwe tóá Ɔhé Wankíhé amu tekle. Ní ɔku má Kristo Ɔhé ámu a, omegyí mu kle. ¹⁰ ɪbu mótóá lakpan su mlɪ nyankpɔsa-oyí ánfɪ obówu. Táme ní Kristo bu mlɪtɔ á, mlɪ ɔkláa bu nkpa. Tsúfé Bulu latsú mlɪ ání mlɪ asón da ɔkpa mu ansító. ¹¹ Bulu lókusúa Kristo tsú afúlitɔ lélé. Mó su ní mu Ɔhé bu mlɪtɔ á, mómó ɔbótsun Ɔhé ámu su há mlɪ nyankpɔsa-oyí amóú ɪbówu ámu nkpa pɔpwe.

¹² Inɪ su mí apíó, imehián ání abétrá tsiá anɪ tsiátó dada amu, bwé tóá anɪ ɔwólɪ lalahé tekle. Mboún lehián ání abóbwe tóá Ɔhé Wankíhé tekle. ¹³ Tsúfé ní mletsíá mlɪ tsiátó dada amutɔ á, mlówu tsítsá. Táme ní mlɔtsun Bulu Ɔhé ámu su kíná mlɪ nyankpɔsa-oyí ámu apé bwe á, mlétsiá nkpa ání itamatá. ¹⁴ Tsúfé ahá

ání bahá Bulu Ɖhɛ de amó kpa gyí Bulu abí. ¹⁵ Megyí Ɖhɛ ání íbéha mlóbwe nkpábi, tsíá nyá ifú Bulu lópɔwá mlítɔ. Mboún Ɖhɛ ámu lóbwe mli Bulu abí. Ɖhɛ ámu su anítetálí su kpolí Bulu aníaa, “Abba, mí Sí!” ¹⁶ Ɖhɛ ámu totsúlá há aní ání lélé á, Bulu abí anígyí. ¹⁷ Ní Bulu abí anígyí á, mómó anígyí mu ató agyípó. Ania Kristonyɔ obégyi mu ató. Tsúfé ní awun Kristo ipian ámu ku á, mómó abénya mu numnyam amu é ku.

Numnyam Aní Abénya Ekekó

¹⁸ Ní neki numnyam ání ida gyo aní, Bulu ɔbéle súná aní á, ipian ání anidéwúun bré ánfítɔ imɔfɔn mú ɔtinetine. ¹⁹ Bulu atɔ bwehé fée bwhíé bɔde ɔkpa kí ha ekeá Bulu ɔbéle mu abí numnyam ɔwan. ²⁰ Tsúfé Bulu atɔ bwehé fée lasí ida kɛkɛ. Megyí mú onutó apé igyi. Mboún mulóbwe mú alí, íha mu atɔ bwehé fée iki ɔkpa ²¹ ání ekekó á, ɔbéha amó fée bégyi íwí, buméetrá yintá ekekɛkɛ. Mu atɔ bwehé ámu íbénya mu abí íwígyí pú amó numnyam amu ku. ²² Aníyin ání bɔtu nde á, Bulu atɔ bwehé fée ide íwíɔsin wúun. Idekimí fé alíá ikwí todwíin ɔtsi. ²³ Megyí Bulu atɔ bwehé ámu nkɔle dékimí. Aní ámó alapú mu Ɖhɛ, igyi mu atokiehé gyankpapu wá anítɔ ámu é anidékímí aní klɔntɔ. Anihíé anítsie anígyó ekeá Bulu ɔbéha aní nyankpɔsa-oyí ání obégyi íwí, ɔbóbwe aní mu abí. ²⁴ Tsúfé ɔkpakú aní su ɔbɔhɔ aní nkpa. Butamakí tóá fúbu ɔkpa, tóá fuma ɔkpa buteki. ²⁵ Ní anidé tóá anímá ɔkpa kí a, anítenyá klɔn tsíá gyo mú.

²⁶ Ɖhɛ Wankíhé amu tetsá aní aní pɔntɔ. Tsúfé aníméyín alíá abókólí Bulu ató, íbégyi mu ansí. Ɖhɛ ámu onutó tɛhíé kímí púkólí Bulu ató há aní, dɔn alíá aní onutó abétalí. ²⁷ Bulu yin ɔhagyíɔha klɔntɔ asón. Mú su oyin mu Ɖhɛ ámu agywun. Tsúfé Ɖhɛ ámu tokókólí Bulu há mu ahá alíá Bulu onutó dé mú klé.

²⁸ Aníyin ání Bulu tɛhá tógyítɔ tɔwá alé há mu adwepó. Amógyí ahá ání mu onutó ɔletí mu nhíhé ɔnó ní. ²⁹ Tsúfé ahá ámó Bulu yin yaí ámu a, amó ɔlele. Ahá ámó ɔlele ámu ɔletí ɔbéé, bɔbélian mu Bi ámu. Fówun mu Bi ámu ɔbóbwe ɔdéhen mu abí tsɔtsɔtsɔ. ³⁰ Ahá ámó Bulu yin yaí dodo amu ɔletí. Ahá ámó ɔletí ámu olotsu ání amó asón da ɔkpa mu ansító. Ahá ámó olotsu ání amó asón da ɔkpa ámu ɔlɔwa numnyam.

Yesu Bulu Ɖdwe Ɖwanle

³¹ Amansu anítráa aníbu blí tsú íni íwí? Ní Bulu bu aní wá á, ma ɔbétalí kúsó líí anísu? Ɖhaa má ínu! ³² Bulu mékiná mu onutó mu Bi ámu si há lowu aní fée nwunsu. Olesi mu há faan. Nkálí sɔ ɔmɔɔpu ató tráhe fée tsíá mu Bi ámutɔ há aní? ³³ Ma ɔbétalí ká asón dínká ahá ámó Bulu lalé ámusu? Bulu lóó? Ekekɛkɛ! Mogyí ɔhá ání alatsú aní ání aní asón da ɔkpa mu ansító. ³⁴ Ma ɔbétalí há aní ipón? Ɖhaa má ínu! Tsúfé Kristo Yesu gyí ɔhá ání olobowu há aní, Bulu lókɔsúa mu tsú afúlitɔ. Alayó otsie Bulu gyɔpísu, ɔde mu kokólí aní nwunsu. ³⁵ Ma ntée ntɔ ɔbétalí títi ania Kristonyɔ nsíné ɔdwetɔ? Asɔn wunhe lóó, ntée ikplán? Ní bɔdɔn anísu lóó, ntée akón? Yayá natí lóó, ntée lowu? ³⁶ Tsúfé bɔwanlín wá Bulu asɔn wanlínhé amɔtɔ beɛ, “Fú su bɔde aní mɔ ekekegyíkeɛ.

Bɔde aní kí fé akúfa ání bapú beya ɔmɔkpá.”

³⁷ Táme íni fée tó a, ɔdwe ámó Kristo bu ha aní ámu su anílagyi ísu dáfá. ³⁸ Tsúfé nhíé nyin ání tɔtɔ méetalí ká ɔdweá Bulu bu ha anítɔ. Lowu o, nkpa o, Bulu-abɔpu o, túmi kugyíkɔá ítráa de íwíe gyí ɔsúsú o, atóá íbu nu séi pú móbá íbéba o. ³⁹ Tógyítóá íbu ɔsú pú así ntée ɔsolúb ayasí kokɔkɔ méetalí ká ɔdwe ámó Bulu ladwé aní tsɔn aní Wíe Kristo Yesusu ámutɔ ekekɛkɛ.

9

Ahá Aní Bulu Lalé

¹ Mía Kristonyɔ anɔlabwé kɔle. Mú sɔ ɔnɔkwali asón ndeblí séi. Ɔɣe Wankíhé dé mí kpa. Mú sɔ mí klɔn é de mí bláa ání mmedé afunu wa. ² Mí pɛ Israelfɔ sɔ asón ihíe de mí háan, ahumitiá imeká itin de mí. ³ Ní íbɔwa alá nénya ilwí, mía Kristonyɔ nsiné béyintá, méni bénya nkpa ání itamatá kóráá á, teki nɔpu iwí há. ⁴ Mí pɛ Israelfɔ gyí ahá ání Bulu léle pɔbwé mv abí. Amó ɔlele mv numnyam súná. Ɔleka ntam há amó, pú mv mbla wá amó íbitɔ. Olosuná amó ɔkpa ání bɔpɔtswɛ mv. Ɔlebláa amó tás alahíe ání ɔbɔpɔhá amó féé. ⁵ Amó léln tsu Israelfɔ anáin akpɔnkpɔnti ámɔtɔ. Múá idɔn kóráá á, amótɔ Kristo amó lébelun ɔsolɔv anfisɔ. Kanfó letsiaá Kristo, (ɔhá amó Bulu ladá mv ofúli amó), ogyi Bulu, ató féésú ogyípó amó bré féétó! Amen!

⁶ Iní imosuná ání Bulu asón amó ɔleblí tswɛ amó imeéba mótó. Tsúfé megyí Israelfɔ amó féé gyí Israelfɔ onutónutó. ⁷ Megyí Abraham abí féé gyí mv abí onutó. Tsúfé Bulu lébláa Abraham ɔbéé, “Isaktɔ fú abí-aná bédali tsu.” ⁸ Iní lósuná ání megyí ahá ání botsú Abraham abí féétó gyí Bulu ahá. Abraham abí-aná amó Bulu léhie há mv amó nkɔle gyí Bulu ahá. ⁹ Tsúfé tás Bulu léhie Abraham gyí, “Néyinkí bá ofiéba sɛsɛbre. Néba a, fú ká Sara lakwí obiyímbi.”

¹⁰ Megyí iní wɔle. Rebeka lókwí atabí há aní náin Isak. ¹¹ Táme bréá ɔmɔkónyá kwí amó, abɔdan bi yilé ntée lalahɛbwe á, Bulu lébláa Rebeka amó iwí asón. Bulu lóbwɛ mú alí, méni íbɔsuná aní ání ɔkpa amó ɔtɔtsɔn músú hɔ ahá amó imená aní bwehésú. Mboún ina mv nkɔle pé apé pú alíá ɔtelé mv ahásu. ¹² Asa Rebeka ɔbókwí nyebí amó a, Bulu lébláa mv ɔbéé, “Ɔdéhen obósum ɔkɔsu.” ¹³ Fé alíá bɔwanlín wá Bulu ason wanlínhé amó bɛɛ, “Ntɔdwé Yakob dɔn Esau.”

¹⁴ Séi á, nkáli abéblí? Abéblí aniaa, Bulu asón meda ɔkpa lóó? Ekekekeke! ¹⁵ Tsúfé Bulu lébláa Mose ɔbéé, “Ahá ání nówun amó nwe á, amó nówun nwe. Amó náhiéá négyi buale a, amó négyi buale.” ¹⁶ Mú sɔ megyí ɔha apé ntée mv nsiwa Bulu teki. Mboún mv onutó nwewúun igyi. ¹⁷ Bɔwanlín wá Bulu ason wanlínhé amó bɛɛ, Bulu lébláa Egipte owíe Farao ɔbéé, “Atoku anyɔ áni sɔ neyaí fú iwíe, alá nótson fɔsɔ lé mí túmi súná, pú alíá ɔyító ahá féé bónu mí dá, kanfó mí.” ¹⁸ Iní sɔ ní Bulu ɔhíe ání obówun ɔku nwe á, otowun mv nwe. Ní ɔhíe ání ɔbéha ɔku ɔbɔwa klɔntɔ odwin é á, ɔtehá mv ɔtɔwá klɔntɔ odwin.

Bulu Ɔblónya Pó Mv Ahá Nwewúun

¹⁹ Mlɔtɔ ɔku ɔbéfité ɔbéé, “Ní alí igyi ní mú á, ntogyi sɔ Bulu dé nyankpɔsa ipón ha? Ma ɔbétalí tin Bulu ɔkpa?” ²⁰ Táme nde mlí fité mbée, fúgyi ma ání fíle Bulu ilá? Ɔlɔ ɔbétalí fité mv ɔpwepú ɔbéé, “Ntogyi sɔ fapwé mí alí?” ²¹ Alíagyialíá igyi á, ató ɔpwepú tɔpú obón pwé tás odeklé. Ɔbétalí pó obón ipin kɔle pwé nlonyɔ. Ɔbɔpu kɔle bwé ɔlɔ nu ntsu, kpá nsúó wá kɔletɔ.

²² Alí kén igyi há Bulu ní. Ɔbu ɔkpa lé mv ɔblɔ súná, méni ahá bówwun mv túmi. Táme ɔlehie nyá klɔn há ahá amó olenya ɔblɔ amósú amó. Teki idɔn ání ɔbéhi amó. ²³ Bulu bu ɔkpa lé mv numnyam kpɔnkpɔnti ámv ɔwan ahá amó ɔlele yáí ání obówun amó nwe, ɔwa amó numnyam amó sɔ. ²⁴ Anígyí ahá amó ɔlele yáí amó ni. Megyí Yudafo nkɔletɔ ɔlele ahá. Ɔlele ahá ání bɔmegyí Yudafo aku é. ²⁵ Bulu léblí mv ɔnású ɔtɔípú Hosea ɔwɔlótɔ ɔbéé, “Néti ahá amó teki bɔmegyí mí ahá amó mí ahá.

Ahá amó teki ntamakle amó asón ámv ɔbɔbwɛ mí adwepú.

²⁶ Ɔtíné amó teki nebláa amó mbée, ‘Megyí mí ahá mlígyí’ ámv a, inɔfɔ néti mbée, ‘Bulu Ɔkiankpapu abí’ ní.”

²⁷ Bulu ɔnású ɔtɔípú Yesaia lókplɔn bláa Israelfɔ ɔbéé, “Ní Israelfɔ bekléi fí ɔpu ɔnɔ isɔ kóráá á, amótɔ ahá kpalóbí pé nɔhɔ nkpa. ²⁸ Tsúfé ɔbisasɔ aní Wíe obégyi ɔyító ahá féé asón, búa mú wankláán.” ²⁹ Tsúfé Bulu ɔnású ɔtɔípú Yesaia

légyankpá wanlín wá Bulu asɔn wanlínhé amɔtɔ ɔbéε, “Ní mí Wíε Bulu, túmí fée Owíε mési aní abí-aná akɔ yáí á, tɛkɪ aní fée abéhi fé Sodom móa Gomorafɔ.”

Israelfɔ Bulu Máhogyi

³⁰ Nkálí anidéblí ngya? Anidéblí aníaa, ahá ámóú bomegyí Yudafɔ ámu bɔmɔbɔ mbódí kɔkɔ, asa Bulu léha amó asu! Hógyi sɔ benya mó. ³¹ Táme Israelfɔ ámóú amó ansí lɛpɛ, bɔdɛ mbla ámɔsɔ gyí, Bulu ɔha amó asu ámu bɔmetalí. ³² Ntogyi sɔ? Tsúfé bɔmɛpɛ ansí pú hógyi dúnká mó. Uɔbwɛ amó fé mbla ámɔsɔ gyí Bulu ɔbótsɔn ha amó asu. Iní sɔ bosutiin “Ibwi ámóú itélé ahá dá” ámɔsɔ dida kpla. ³³ Ibwi ánfɪ iwɪ asón bɔwanlín wá Bulu asɔn wanlínhé amɔtɔ bɛε,

“Bulu ɔbéε, ‘Mlíki!

Ndɛpɔ Ibwi* tswɪ Sion wúlutɔ.

Ahá bósutiin ibwi ámɔsɔ dida.

Péhi méekítá ɔhagyíɔha aní ɔlɔhɔ mu gyi.’ ”

10

¹ Mí apíó, t́á ntekle mí klɔntɔ, pú mpái aní ndɛbɔ gyí, Bulu ɔbóhɔ mí ahá Israelfɔ. ² Nétalí gyi amó iwɪ adánsiε mbée, amó ansí lahíε pé Bulusúm iwɪ, táme bomeyín ɔkpa aní bótsɔn mósú súm mu wankláán. ³ Tsúfé bomeyín ɔkpa aní Bulu tɔtsɔn mósú há ahá asu. Mú sɔ beyírí iwɪ bɔdɛ amó ɔkpa dunká, ménɪ bégyi asu Bulu ansító. Mú alí sɔ bɔmɛba iwɪasi há ɔkpa ámóú Bulu tɔtsɔn mósú há ahá asu ámu. ⁴ Ɔnɔkwali amɔ gyí, Kristo lómɔ Mose Mbla ámu fée ɔnɔ. Mú sɔ ɔhagyíɔha aní ɔlɔhɔ mu gyi obégyi asu Bulu ansító.

Nkpaɔhɔ Bɔ Inɔ Há Ɔhagyíɔha

⁵ Mose lówanlín tsú ɔhagyíɔha aní ɔtɛkɪ mbla ámu aní mósú Bulu ɔbótsɔn tsu mu aní mu asón da ɔkpa iwɪ ɔbéε, “Ɔhagyíɔha aní otegyi mbla ámɔsɔ ɔbótsɔn mósú nyá nkpa.” ⁶ Táme hógyisɔ bɔtɔtsɔn gyi asu Bulu ansító. Bulu asɔn wanlínhé amɔ léblí ɔbéε, “Máfité iwɪ fɛε, ‘Ma ɔbódu yó ɔsúsú?’ ” (Féfité alí á, ilosuná aní fýɔpɔ Kristo tsúa ɔsúsú ba.) ⁷ Ntée fité iwɪ fɛε, “Ma ɔbékplí yó ɔsulúv ayasi?” (Féfité alí á, ilosuná aní fýɔpɔ Kristo tsúa afúlítɔ ba.) ⁸ Mboún asón aní Bulu asɔn wanlínhé amɔ léblí gyí, “Bulu asón ámu ima ífó fú wá. Ibo fú ɔnótɔ, ibo fú klɔntɔ dodo.” Asón ámu gyí hógyi asón ámóú anidéblí ámu ní. ⁹ Ní fobwí ɔnɔ blí fɛε, “Yesu gyí aní Wíε,” fɔpú fú klɔn fée hogyi aní Bulu lókɔsúa mu tsú afúlítɔ á, Bulu ɔbóhɔ fɔ nkpa. ¹⁰ Tsúfé iklɔn ɔha tɔpóhɔ Kristo gyi. Fówun Bulu obótsu mu aní mu asón da ɔkpa. Ɔnɔ é ɔha tɔpúbí ɔbéε, Yesu gyí mu wie, ménɪ Bulu ɔbóhɔ mu nkpa. ¹¹ Alí kén Bulu asɔn wanlínhé amɔ léblí ɔbéε, “Péhi méekítá ɔhagyíɔha aní ɔlɔhɔ mu gyi ekekekeke” ní. ¹² Iní sɔ imefáhɔn aní Yudayin fɔgyi, ntée fɔmegyí Yudayin. Tsúfé owíε ɔkɔlɛ pé asɪ amó fée bɔbɔ. Ɔbópɔ mu yilébwe gyi ahá aní bosu kpolí mu fée bɔalɛ. ¹³ Alí kén Bulu asɔn wanlínhé amɔ léblí ɔbéε, “Ɔhagyíɔha aní otosu kpolí aní Wíε obénya nkpa” ní.

¹⁴ Táme nkálí bétalí su kpolí ɔhá aní bɔmɔhɔ mu gyi? Nkálí bétalí hɔ ɔhá aní bɔmɔkónú mu iwɪ asón gyí? Nkálí bónu mu iwɪ asón ní ɔhaa méda mó ɔkan súná amó? ¹⁵ Nkálí bétalí dá mó ɔkan súná amó, ní bɔmɔkúwá amó? Bulu asɔn wanlínhé amɔ léblí ɔbéε, “Thíε bɔ akíle aní fówun aní ɔha ɔbá beda Bulu asɔn wankláán ɔkan!” ¹⁶ Táme megyí Israelfɔ fée lóhɔ Bulu asɔn wankláán ámu. Tsúfé Bulu ɔnósú ɔtáipú Yesaia lówanlín wá mu ɔwulótɔ ɔbéε, “Mí Wíε, ɔhaa móhɔ aní asɔn blíhé amɔsɔ gyi.” ¹⁷ Táme asɔn wankláán ámu téhá bɔtohogyi. Ina Kristo asón ánfɪ blísú ahá bɔtonú mu asón. Mú nu sɔ ahá bɔtɔhɔ mu gyi.

¹⁸ Mbée, bɛε nú bɔmonu asón ámu? Bonu! Tsúfé Bulu asɔn wanlínhé amɔ léblí ɔbéε,

* 9:33 Ibwi ámu gyí Kristo.

- “Amó ɔme lawíé ɔyító fée,
ámó asón é lawíé tsútsúútsú.”
- 19 Ntráa fitɛ. Israelfɔ bɔmonu mu asón asi? Móá Mose lébláa amó gyankpapu gyí,
“Bulu ɔbéɛ, ‘Nópu ɔmá ání bomegyí Israelfɔ wá mli ansipere.
Nóyulá ɔmá mímláhe pówá mli ɔbló.’ ”
- 20 Bré bámbátó a, Yesaia lówa klɔn bláa amó ɔbéɛ, “Bulu ɔbéɛ,
‘Ahá ání bɔmedé mí dunká lémentí mí.
Ahá ání bɔmedé mí súná.’ ”
- 21 Táme Israelfɔ ámu mó á, Bulu lébli amó iwɔ asón ɔbéɛ, “Iníá natéí ɔbitɔ bré fée
ání nóhɔ amó atúu ó á, bɔtráa bɔde asɔtɔ-ɔnlin wa. Bɔmedé mí bu.”

11

Bulu Israelfɔ Nwewúun

- 1 Nde mli fité mbéɛ, mó su Bulu lakíná mu onutó ahá léle? O-o! Mí onutó ánífi óó Israelyin ngyi. Abraham abí-anátó notsú. Benyamin abusuantɔ obí ngyi.
- 2 Megyí bɛɛ Bulu lakíná mu onutó ahá amó ɔlele amó yáí ámu. Mlikaun ali amó Bulu asɔn wanlínhé amu lébli tswɔ ɔbéɛ, Bulu ɔnósú ɔtɔ́pú Elia lékla Israelfɔ iwɔ asón súná Bulu amusu. ³ ɔbéɛ, “Mí Wíé! Israelfɔ bamó fú ɔnósú atɔ́pú fée. Babwíé fú afɔdɛ-asubwí é fée. Uasí mí nkukónú nkɔle. Bɔdekléá bómɔ mí é.”
- 4 Bulu léha Elia mbuai ɔbéɛ, “O-o! Megyí fú nkɔle lásí. Tsúfé nalé ahá mpím-sienó (7,000) ání bɔmɔkútswe ɔkpi Baal* kí há mí iwɔ.” ⁵ Ali ígyi nde nke ánfítɔ é ní. Bulu lawá awítale lé Israelfɔ kpalobí ako yáí. ⁶ Ní alawá awítale lé aha ako á, mómó itráa megyí ɔha bwehé su ɔbéle mu. Tsúfé ní ina ahá bwehésú mó á, tekí mu awítale amu ilesian.
- 7 Mó nkáli ilegyi? Israelfɔ ɔbi mɛda itó amó bɛpe ansí bɔdedunká ámu. Amótó ahá kpalobí akvá Bulu léle yáí nkɔle ɔbi léda mó. ɔleha atráhe bɔwa asɔtɔ-ɔnlin bréá ɔde ahá ti. ⁸ Bulu asɔn wanlínhé amu lébli ɔbéɛ, “Bulu léha ɔlelin amó ɔwólɔ. Mó su bótu nde bɔmetáli pú amó ansíbi wun ató, pú amó asu é nú asón.” ⁹ Owíé Dawid é lébli ɔbéɛ,
“Amó ɔdwe ogyíkpa ɔbwéɛ mpósa abɔda mótó. ɔbwéɛ agbláa, ikpa kíta amó.
ɔbwéɛ ima, abɔsrei dɔda mótó, ɔbwe ɔsubití ha amó.
- 10 Ansító iklún amó, ménɔ bɔmétrá wun ató.
Ha abɔtsia ipiantɔ bré fée.”
- 11 Mó su ntráa ndefíté mbéɛ, Yudafɔ basrɛí dɔda, bɔmétráli trá kusú? Ekɛkɛkɛ! Amó lakpan su Bulu lóhɔ ahá ání bomegyí Yudafɔ nkpa. Fówun ɔpe amó ansí.
- 12 Séi á, anɔyin ání Yudafɔ lakpan sɔ ɔmá fée banyá atɔ wankláán. Amó dɔda lawá labi há ahá ání bomegyí Yudafɔ. Ní belányá nkpahó mó á, mómó labi ání ahá ání bomegyí Yudafɔ bénya ima blító.

Ahá Aní Bomegyí Yudafɔ Nkpahó

- 13 Ahá ání mlímégyí Yudafɔ, mli nde asón ánífi bláa ngya a. Kristo sumbí ɔɔpó ngyi. ɔlɔwa mí sumbí mli wá. Mí gymagyihe legyi mɔ ansí. ¹⁴ Fíali nétáli há mí ahá Yudafɔ ansí bɛpe, fówun Bulu obénya ɔkpa hɔ amótó ako nkpa. ¹⁵ Bréá Bulu lédamlí ɔma há Yudafɔ á, ɔleha ɔmá atráhe fée bɔbwe Bulu anyawíé. Ní igyi ali mó á, brégyíbréá Bulu ɔbóhɔ amó é á, ɔbóbwe fé afúli fée bakósú tsú afúlitɔ.
- 16 Ní belé tɔkɔtɔ gyankpapu há Bulu igyí a, mómó itó ámu fée igyi mu kle. Ní Bulu bó oyí nlin á, idesuná ání oyí ámu abámbi é igyi mu kle. ¹⁷ Bekpalí oyí bámbi pú bambá tsá mósú. Yudafɔ gyí oyí ámu. Mli ahá ání mlímégyí Yudafɔ gyí bámbi bambá amó bapú betsa mósú ámu, ménɔ mlénɔ oyí ámutɔ ntsu

* **11:4** Baal gyí ɔkpi ɔkvá ahá amó begyankpá tsíá ɔsɔlɔv amusu asa Israelfɔ beba betsiá inu ámu bosúm.

wankláán ámu kv. ¹⁸ Mú alí sù á, mlímákí mlíaa mlí dún oyí ámu onutó abámbi amúú Bulu lékpalí lé ámu. Mlímátsu íwí amú ansító, tsúfé oyí ámu nlin tamanu ntsu lé mlító. Mlí mboún tonu ntsu lé móto púdan.

¹⁹ Fíalí mlí akv mléblí mlíaa, “Bekpalí abámbi amv, méní aní é abénya oyíkpa.” ²⁰ Ibv móto alí. Itsú alíá Israelfɔ bómohogyi sù Bulu lékpalí amú tsítsá. Mlí é mlí hógyi sù Bulu lapú mlí tsá mósó. Mú sù mlímáha nwuntɔ íwa mlí ɔdwe. Mlíha ifú ikíta mlí. ²¹ Tsúfé Israelfɔ amúú bogyi oyí ámu onutó abámbi kóráá bəbwε lakpan, Bulu lébití amú ísv, mú mlí? ²² Séi á, mlílawun aní Bulu bu awítəle, táme mu asún bu ɔnlín. ɔbu ɔnlín ahá aní badida hógyitəsv. Táme alawá awítəle há mlí. ɔbówa awítəle há mlí ní mlí ansí dín musv. Ní megyí alí á, ɔbébití mlí ísv mlí é. ²³ Táme ní Yudafɔ amúú besi mu hógyi amv beyinkí bəhɔ mu gyi a, Bulu ɔbélapú amú tsá oyí ámusv. Tsúfé ɔbu túmí aní obéyinkía amú tsá. ²⁴ Mlí ahá amúú mlímégyí Yudafɔ amv mú á, oyí laláhe bámbi mlígyí, bəpu mlí tsá oyí ámusv. Tekí ima ínv alí. Israelfɔ mú á, oyí wankláán ámu onutó abámbi bogyi, bekpalí amú tsítsá. Mú sù amú yinkía yí mó yintísv móɔwa ɔnlín há Bulu.

Bulu Towun Ahá Fée Nwe

²⁵ Mí apíó, asv́n ɔáínhé kv bu ínvá ndekléá mlíbí, méní mlíméeki mlí íwí aní mlílétn ansí dúbí. Asún ámu gyí, Yudafɔ amv akv búbu asv́tə-ɔnlín. Bówa asv́tə-ɔnlín alí bəfv́n bréá Bulu lahá ahá aní bvmégyí Yudafɔ fée baba mu wá. ²⁶ Mú ɔma a, Bulu ɔbóhɔ Yudafɔ fée nkpa. Bulu asún ámu léblí ɔbéε, “Sion wúlutɔ Nkpa ɔhópɔ amv ɔbéln tsu.

ɔbéba beha Yakob abí-aná fée bési lalahε bwε.

²⁷ Iní gyí ntam aní néka há amú bréá néle amú tsú amú lakpantɔ ní.”

²⁸ Iníá Yudafɔ amv bvməhɔ asv́n wankláán ámusv gyi sù á, bemlí Bulu alupú, méní íbówa labi há mlí amúú mlímégyí Yudafɔ amv. Táme ínía bogyi ahá aní Bulu léle sù a, amú anáín sù otekle amú asún. ²⁹ Ní Bulu ɔlé ɔkv ntée ɔpú mu atokiehé há ɔkv á, ɔtamatráa tse mu agywun. ³⁰ Bré kv́tɔ á, mlí ánfí mlímégyí Yudafɔ ánfí mlímóbu Bulu. Táme séi á, Yudafɔ bvmédé Bulu bu. Mú sù Bulu lawun mlí nwe. ³¹ Alí kén Bulu ɔbéba bowun Yudafɔ amúú bvmédé mu bu ámu é nwe fé alíá alawun mlí nwe ní. ³² Tsúfé Bulu lótsu mú aní ahá fée búbu asv́tə-ɔnlín, alíá íbóbwe obóvwun amú fée nwe sù.

Mlíha Akánfv́ Bulu

³³ 0o, mlíkí Bulu awítəle wv́le! Mu nyánsa pú mu asónbí ma ɔka! Ma ɔbétalí bí mu ɔkpa pú mu asóngyítɔ? ³⁴ Bəwanlín wá Bulu asv́n wanlínhé amv́tɔ bεε, “Ma yín aní Wíε nwuntɔ?

Ma ɔbétalí súná mu asún? ɔhaa má ínv.

³⁵ Ma lápú təkv há mu, ɔde ɔkpa kíá ɔbélaka mu ikɔ?”

³⁶ Bulu lóbwe tógyítɔ. Móbú tógyítɔ. Tógyítɔ bu ínv há mu. Kanfó íbwée mu kle bré féétɔ. Amen!

12

Tsiátɔ́ Bv́təpósum Bulu

¹ Iníá Bulu híé ɔde aní nwe wúun alí sù á, mí apíó, nde mlí kokóli mbée, mlípɔ mlí íwí fée ha Bulu mlí nkpatɔ. Íbwée fé igyí aható wankíhé ha mu. Iní gyí osum aní itsú klv́ntɔ, ilegíyí mu ansí ní. ² Mlímáha ɔsulóv anfv́sv́ atsiábi igyí mlísv. Mlíha Bulu ɔtse mlí agywun, íha mlí tsiátɔ́ itse. Fóvwun mlétalí bí aní Bulu apé bu alé, íbv ɔdwe, íbfv́n.

³ Bulu agyómá amúú alawá awítəle póhá mí ámusv nde mlító okugyíɔkv bláa mbée, ɔhaa mákí mu íwí dáfá alíá ogyí. ɔhagyíɔha ɔbá ansí así, ɔkí aní ɔmɔdun hógyi amúú Bulu lapúhá mu amv. ⁴ Nyankpúsa-oyí íwí ató aní fée anígyí. Ntóbí

ámɔtɔ kugyíku bu mú gyuma ání itegyí nyankpɔsa-oyí ámuɔɔ. ⁵ Alí kén ibu mótó ání anítsó, táme ania Kristonyɔ anilabwé ɔyɔlúɔ ɔkɔle ni. Mú su angyí ntobí ɔtsan-ɔtsan ání anítsátsáa abasɔ, anilóbwe ɔyɔlúɔ ɔkɔle amɔ. ⁶ Bulu atokiehé ámúú ɔleha aní ámu ina ɔtsan-ɔtsan. Ilehían ání aní fée abópu mu atokiehé ámu yó agyómá ató ámúú ɔleha aní ámu ɔnó. Mú su ní ɔku atokiehé gyí Bulu ɔnó asúnblí á, ɔhá ámu ɔbwée mú alíá mu hógyi losuná mu. ⁷ Ní ɔku klé gyí mu aba ahógyipu buá a, ɔbúa amú. Ní ɔku klé gyí ató suná á, osúna mú. ⁸ Ní ɔku klé gyí ahá atetɔ-ɔnlɔn wa á, ɔwá ahá atetɔ-ɔnlɔn. Ní ɔku é klé gyí ató kie á, ɔlé iwɔtɔ okie mú. Ní ɔku klé gyí ahá ɔnó líí á, ɔwáa nsi ɔbwe mú. Ní ɔku klé é gyí ahá nwe wúun a, ɔbwée mú ɔdwetɔ.

⁹ Mlɔdwe ahá tsu mli klɔntɔ. Mlɔkisi lalahɛ kugyíku. Mlɔkita yilébweɔ kinkíínkín. ¹⁰ Mliha mli ansí ɔpe mli aba Akristofɔ dwesɔ, amlibu aba wankláán. ¹¹ Mlímáha mli nsiwa bwé ató ɔnó iba asi. Mliha ɔɣe Wankíhé amɔ ɔwa mli ɔwɔnlín, amlisum aní Wíe. ¹² Mli ɔkpakí amɔ su mlinya ansigyí, amlidu kinkín mli ipiantɔ. Mlibɔ mpái bré féeɔtɔ. ¹³ Mlibua mli aba Bulu ahá ání bɔbɔ ikplántɔ. Mliyiri iwɔ hɔ afɔɔ.

¹⁴ Mliyula ahá ání bɔdɔn mliɔɔ. Mliyula amú, mlímálwí amú. ¹⁵ Ní aku bɔde ansigyí nya á, mliha amónyɔ mlinya ansigyí. Ní aku bɔdesú é á, mliha amónyɔ mliɔɔ. ¹⁶ Mli fée mlɔtsia wankláán. Mlímátsu iwɔ. Mlipu iwɔ manta ahá ání ahá bɔtamabú amú. Mlímákí mli iwɔ ání mlɔdɔn aku.

¹⁷ Ní ɔku ɔpú lalahɛ gyi mli á, mlímápu lalahɛ ká mu ikɔ. Mlibɔ mbódí amlibwe tɔá ibu aléá ahá fée bótɔsulá dínká músú. ¹⁸ Ahágyíalíá igyi mli mú á, iwilwii itsia mliha ɔhagyíɔha nsúné. ¹⁹ Mí apíó adwepó, mlímápu lalahɛ ká mli aba ikɔ. Mlisi tógyítɔ ha Bulu. Tsúfɛ bɔwanlín wá Bulu asún ámɔtɔ bɛɛ, “Bulu ɔbéɛ, ‘Mí, mli Wíe téká ikɔ. Mí ɔbéka ahá akɔ amú lakpan su.’ ” ²⁰ Bulu asún wanlínhé létrá blí ɔbéɛ, “Ní akón de fú olupú á, ha mu ató ogyi. Ní ɔmewóli de mu a, ha mu ntsu onu. Ní fɔbwé mú alí á, íbéha péli békítá mu ɔbétɛ.”* ²¹ Mlímáha lalahɛ igyi mliɔɔ, mbóun mlibwe yilé púgyi lalahɛɔɔ.

13

Iwiasíá Ha ɔmá Akpapú

¹ Ilehían ání ɔhagyíɔha ɔbéba iwiasí há ɔmá akpapú. Tsúfɛ Bulu téhá ɔmá akpapú túmi. ɔmá ɔkpapú ɔkɔku má inɔá megyí Bulu léyaí mu. ² Iní su ní ɔku ɔkósú líí ɔmá ɔkpapú ɔkɔɔ á, alakósú líí Bulu túmisɔ. Mú su ɔhá ámu dé isobítí klé ha iwɔ. ³ Tsúfɛ ɔmá akpapú bɔmegyá yilé abwepó, lalahɛ abwepó bɔgya. Mú su ní fɔmedékleá fɔnyáa ɔmá akpapú ifú á, mómú bwe yilé abɔkanfɔ fú. ⁴ Bulu osúmbi ɔhagyíɔha ání bapú mu yáí ɔmá ɔnó gyí. Mli yilé su bɔde agyómá yɔ. Táme ní ɔku dé lalahɛ bwe á, mómú obénya amú ifú, tsúfɛ bɔbɔ ɔkpa bití ahá isɔ. Bulu asúmbi bɔgyi, ɔleha amú ɔkpa ání bɔbítí lalahɛ abwepó isɔ ha mu. ⁵ Iní su ɔhagyíɔha ɔbá iwiasí ha ɔmá akpapú. Megyí bɛɛ bɔde ifú nya ání bɛbítí amú isɔ nkɔle su. Mbóun amú klɔn dé amú bláa ɔbéɛ, ilehían ání bóbu amú.

⁶ Iní kén sɔ ilehían ání mléka tswɔtswɔ é ní. Bulu asúmbi ɔmá akpapú bɔgyi. Bapú amú bré fée bɔde ɔmású kí. ⁷ Mlika ikɔ kugyíkuá idɔn mliɔɔ. Mlika tswɔtswɔ múa lampóo. Obú ɔkpasɔ á, mlibu amú fée. Ní igyi kanfú é á, mlikanfɔ amú fée.

Abadwe

⁸ Mlímákítá ɔhaa ikɔ dɔn mli abadwe. Ní ɔku dé mu aba dwe á, ɔde mbla ámu féesú gyí. ⁹ Mose Mbla ámu léblí ɔbéɛ, “Máto mbua.” “Mámɔ ɔha.” “Máwi ató.” “Mápe ansí fú ba atósú.” Iní pú mbla tráhe amɔ fée nwun gyí mbla kɔle ámúú uléblí ɔbéɛ, “Dwe fú bá fé fú iwɔ” ámu. ¹⁰ Ní ɔku dé mu ba dwe á, ɔmáɔpu lalahɛ gyi mu ekekɛɛke. Iní su ɔhá ání ɔtɔdwé mu aba lagyi mbla ámu féesú.

* **12:20** Igyi fé fakpá ogyá wólí mu ɔtántra.

¹¹ Mli onutɔ mliyin bré oduátɔ anɪbu. Bré lafun ání mlétsinkí, tsúfé anɪ nkpahóo lafun ta dun bré ámuó anilégyankpá hɔ Kristo gyi amu. ¹² Onyé detsúun, ɔyí lake ta. Mú su mliha asi oklúntɔ bwehé féé bwe, atsu anɪ ɔyí keheto akotó tsan. ¹³ Mliha anɪ tsiátɔ ibwe fé ahá ání butsie wankitɔ. Mlumáha ayinta anɪ bré yetsiá ɔdwe ogyíkpa, anidé atɔ dedé gyí, anidé ntá núu bu. Animáwa atsi múa ayin asún. Animáwa ɔnsípe, animátre kó. ¹⁴ Mboún mliɔv anɪ Wíe Yesu Kristo tin mli iwɪ. Mlumátrá tsiá tsiátɔ dada amó mli ɔwólɪ láláhe tekle amu.

14

Akristofɔ Iláɛ Ɔkpa Laláhesu

¹ Mliha mli aba Akristofá buma ɔwɔnlín hógyitɔ wa mliɔ. Ní beɛ tɔku bu alé ntée ima ale a, mli mágyi amó nwéen. ² Ɔku lóhogyi ání ɔbu ɔkpa gyi tógyítɔ, táme ɔku é hógyi ɔnó ima ɔnlɪn. Mú su ɔtamagyi iye. ³ Ɔkpa má inuá ɔhá ání otegyi tógyítɔ ɔbéɛ ɔhá ání ɔtamagyi tɔku ilá. Alɪ kén ɔhá ání ɔtamagyi tɔku é ɔmáɛ ɔhá ání otegyi tógyítɔ ilá ní. Tsúfé Bulu lahɔ amó. ⁴ Fúgyí ma ání féha ɔku osúmbi pón? Mu wie nkule pé búv ɔkpa ání ɔbéblí ɔbéɛ, otsie wankláán ntée ometsie wankláán. Ɖbétalí tsiá wankláán, tsúfé Bulu ɔbétalí há mu obétsiá wankláán.

⁵ Ɔku ɔbétalí blí ɔbéɛ, eke ku dun mú aba, ɔku é ɔbéblí ɔbéɛ nke ámu féé igyi kole. Ɖhagyíɔha ɔyó mu kluntɔ wankláán, otsu múa ibu alé. ⁶ Ní ɔku ɔlé eke ɔku ɔbéɛ igyi eke yilé á, ɔde músú gyí pútsú Bulu fúá. Ní ɔku é tegyi tógyítɔ á, ɔde mú gyí pútsú anɪ Wíe fúá. Ní ɔku é tamagyi iye a, mu é ɔde mú kisi pútsú anɪ Wíe fúá. Tsúfé amó féé butedá Bulu ipán músú. ⁷ Anitɔ ɔhaa métsie nkpa há mu iwɪ, anitɔ ɔkuku é móowu há mu iwɪ. ⁸ Ní anitsie nkpa á, anitsie ha anɪ Wíe. Awú é á, anɪlawú há mu. Mú su ní anɪlawú o, anitsie nkpa o, anɪ Wíe bú anɪ. ⁹ Tsúfé Kristo lówu, yínkí kúsú ba nkpatɔ, ménɪ ɔbóbwe akɪankpavú pú awupú féé Owíe. ¹⁰ Inɪ su imehián ání féha fú bá ipón ntée fékɪ fú bá ansítɔ kótíkótí. Tsúfé anɪ féé abéyéɪlí Bulu ansítɔ, obégyi anitɔ okugyiáku asún. ¹¹ Bɔwanlín wá Bulu asún ámutɔ beɛ, “Anɪ Wíe Bulu ɔbéɛ,

‘Nanyá mbu nkpa ánfɪ á,

ɔhagyíɔha ɔbéda akpawunu mí ansítɔ;

ɔhagyíɔha ɔbéɛ blí ɔbéɛ, Bulu ngyi.’ ”

¹² Mú su anitɔ okugyiáku ɔbéɛ mu asún ɔnó Bulu ansítɔ.

Máha Fú Bá Ɖɔɔɔda Mu Hógyitɔ

¹³ Mú su mliha asi aba ilá le. Mboún abwée agywun ání animóɔbwe tɔtɔá ibéha anɪ bá ɔkuku méesréi ntée ɔɔɔda. ¹⁴ Séi inuá namlí Okristoyin su nabí ání atogyihe kuku má inuá mu iwɪ metɪn. Táme ní Kristoyin ɔku lóhogyi ání tɔku iwɪ metɪn a, múmú mu wá mú iwɪ metɪn. ¹⁵ Ní fútegyi tɔku, ide fú bá háan a, múmú fú bwehé medé ɔdwe suná. Máha fú atogyihe iha fú bá ání Kristo lówu há mu ɔfwɪ. ¹⁶ Mú su máha tɔá foyin ání ibu alé ibwe tsitsa ahá ansítɔ. ¹⁷ Tsúfé Bulu iwíegyi ámu imegyí atogyihe ntée atonuhe asún, mboún yilébwe, iwilwii pú ansigyí ání itsú Ɖhe Wankíhé amutɔ asún igyi. ¹⁸ Ɖhagyíɔha ání otosúm Kristo ɔkpa ánfɪsu á, mu asún tegyi Bulu ansí. Ahá é butobú mu.

¹⁹ Inɪ su mliha anɪ ansí ipe tɔá ibóv iwilwii ba, ibówa apíó aba ɔwɔnlín hógyitɔsu brégyíbré. ²⁰ Máyintá Bulu gymagyihe fú atogyihe su. Ɔkpa bu inuá abétalí gyi tógyítɔ, táme ní ɔku dé tɔá ibéha mu ba ɔbóbwe lakpan bwe mú á, ima ale. ²¹ Ní ɔku tamagyi iye ku, ntée nu ntá ntée bwé tɔá ibéha mu ba ɔbéɔɔda á, ibu alé. ²² Mú su tógyítɔá fohogyi tsu ntóbí ánfɪ iwɪ á, ha mú ibwe fúá fú Bulunyɔ nsiné asún. Ní ɔku opúni medé mu tsií mu bwehésó á, múmú ɔkláa lawá mu ogyá. ²³ Táme ní mu klɔn medí mu asi mu atogyihe ku gyí su, ogyi mú á, Bulu

lahá mu ipón dodoodo. Tsúfɛ mu ató ámu gyí melíí hógyisu. Tógyítáá ɔha mɔpu hógyi bwé igyi lakpan.

15

Ahá Ansísó Ató Bwe

¹ Ilehíán ání aní ahá ání aní hógyi ɔnó bu ɔnlɔn abénya klɔn há ahá ání amó hógyi ɔnó ima ɔnlɔn. Megyí tóá iletsiá aní wole abóbwe. ² Ilehíán ání anító okugyíáku ɔbóbwe tóá ibu alé há mu ba, ménɔ ibéha mu ɔbédan hógyito. ³ Tsúfɛ Kristo kóráá móbwe tóá mu onutó otekle. Mu iwɔ asón bɔwanlín wá Bulu asón ámutɔ beɛ, “Asiabí ámutú besia fú ámu fɛé ilebedinká mísú.” ⁴ Asón kugyíkuá bɔwanlín wá Bulu asón wanlínhé amutɔ tsú tituti a, bɔwanlín mó ání ibósuná aní ató, wá aní atetɔ-ɔnlɔn, atomi lu kinkíinkín. Fówun abénya klɔn kɔ ɔkpa ha ató ámutú aní ansí dɔn mósó ámu. ⁵ Bulu téhá ahá bɔtenyá klɔn. Mutówá ahá atetɔ-ɔnlɔn. Nde mu kulí mbéɛ, ɔhá amlɔbwe kule, fɛ alhá Kristo Yesu lósuná aní. ⁶ Iní ɔbéha mli fɛé mlɔpu ɔme kule kánfú Bulu, ogyi aní Wíe Yesu Kristo mu Si ámu ní.

Ahá Aní Bomegyí Yudafɔ Asón Wankláán Bláa

⁷ Iní su mliho aba atúu fɛ alhá Kristo lóho mli, ménɔ ibówa Bulu numnyam. ⁸ Tsúfɛ nde mli bláa mbéɛ, Kristo labwé Yudafɔ osúmpú, ménɔ ibósuná ání Bulu obégyi mu tó ámutú ɔlehie amó anáin amosu. ⁹ Kristo léba, ménɔ ahá ání bomegyí Yudafɔ bétɔ Bulu idayilé, nwe ámutú olowun amó ámu su. Fɛ alhá Bulu asón wanlínhé amu ilebli. Asón ámu gyí, “Aní Wíe Bulu, ínɔ su nówa fú numnyam ahá ání bomegyí Yudafɔ ansító.

Nówa lu kánfú fú.”

¹⁰ Bulu asón ámu létrá blí ɔbéɛ,

“Mli ahá ání mli mégyí Yudafɔ, mli Bulu ahá mli nya ansigyí!”

¹¹ Betrá wanlín beɛ,

“Ahá ání mli mégyí Yudafɔ fɛé, mli kanfu aní Wíe Bulu.

Ɔmá fɛé abí, mli kanfu mu.”

¹² Bulu ɔnósú ɔtɔípú Yesaia é lébli tswɔ ɔbéɛ,

“Ɔha ɔku ɔbélɔn tsu aní náin Yisai* abí-anátó.

Mu obébegyi iwíe ahá ání bomegyí Yudafɔsu ní.

Musú bédinká ansí ní.”

¹³ Buluá bɔteki ɔkpa há ogyi. Nde mu kokóli mbéɛ, ɔhá iwɔ lwii mli, ansí igyi mli amlího mu gyi. Mu Ɔhe Wankíhé ɔháa mli túmi, ménɔ mu ɔkpakú móɔkpon mli.

Tóá Svá Paulo Léle Iwɔ Wánlín Ató Alí

¹⁴ Mí apíó Akristofɔ, mí onutó nhíé nyin ání aha wankláán mli gyí, mli labí asón tsɔtsɔtsɔ, mlétalí tóí kplá aba. ¹⁵ Táme nawá klɔn nhíé nde mli asón bláa ɔwɔlɔ ánfɔtɔ pókáin mli. Tsúfɛ Bulu lawá awítɔle pɔ agyómá ánfɔ wá mí ibɔtɔ ɔbéɛ mbwéɛ. ¹⁶ Múgyí, mbóbwe Kristo Yesu osúmbi ahá ání bomegyí Yudafɔtɔ. Mó su nde osum agyómá ánfɔ yɔ fɛ Bulu igyi ɔhapú. Nde ahá ámutú bomegyí Yudafɔ ámu Bulu asón wankláán ámu bláa, ménɔ bémlí igyi aható ání Ɔhe Wankíhé latin mó iwɔ, ilegyi Bulu ansí. ¹⁷ Iníá míá Kristo Yesunyɔ anlabwé kule su á, mbo ɔkpa tsú iwɔ agyómá ánfɔ ndeyɔ há Bulu ánfɔ su. ¹⁸ Tsúfɛ mméetalí blí aswansu tsía atóá Kristo latsɔn mí asón blíhé pɔ mí bwehésó bwé ahá ání bomegyí Yudafɔtɔ, ménɔ bóbu Bulu. ¹⁹ Ina ofúla móa osúna ámutú ɔbwe Bulu Ɔhe ámu túmitɔ ámusu netalí dá Kristo asón wankláán ámu fɛé ɔkan, tsú Yerusalem alí yédalí Iliriko ɔwɔlɔsu. ²⁰ Tóá idɔn mí klɔnsu bré fɛé, ndekléá nóbwe gyí, nénatí dá Bulu asón wankláán ámu ɔkan ntínéá bomekónyá ní

* 15:12 Yisai lókwí Owíe Dawid ání ogyi Yesu Kristo mu nain.

Kristo asɔn ki. Mmedékléá nótúá ɔku gyumagyiheɓu. ²¹ Tsúfé bɔwanlín wá Bulu asɔn ámɔtɔ beɛ,
 “Ahá ání bɔmɔkónú mɔ nka ki bówun mɔ,
 áhá ání bɔmɔkónú mɔ asɔn ki é bónu mó asi.”

Paulo Roma Ɔpasua Yésinda

²² Iní láhá mmɔkónyá ɔkpa ba mlí wá bɔtu nde ní. ²³ Táme séi mó á, mí agyómá lamó ɔnó nfi fónsú. Nfi tsɔtsɔtsɔ ní ndekléá néba mlí wá beki mlí. ²⁴ Mú sɔ nabwé agywɔn ání ní ndetsóɔn nɔyó Spania a, nótɔn ki mlí. Agyi ɔdwe kpalobí á, mlílasi mí ɔkpa nayó inu. ²⁵ Séi á, nabwé agywɔn ání négyankpá yó Yerusalem, yóbúá Bulu ahá ání bɔbu inu. ²⁶ Tsúfé Akristofá bɔbu Makedonia pú Akaia ɔsólósu bapó ɔdwe dúnká ató bɔdɛpɔsísí Bulu ahá ání bɔgyi ahiánfɔ Yerusalem. ²⁷ Iɔu amó ɔdwe ání bóbúá ahiánfɔ. Bawun ání ilehián ání bóbúá Yudafɔ é ká ikɔ. Tsúfé banyá Ɔhétó ató, nú nkpahó asɔn ámɔ tsú amó wá. Mú sɔ ilehián ání bódunká ɔyító ató ku há amó é. ²⁸ Ní nɔpú kóba ání bɔtswɔtswɔ ha mí fée wá amó ibitɔ á, nóbɔtsɔn mlí wá yó Spania. ²⁹ Nyin ání ní nehá á, nɔpu Kristo oyúla kpɔnkpɔɔnkpɔnti ba mlí.

³⁰ Mí apió adwɛpó, ndɛpu aní Wíe Yesu Kristo pú ɔdweá Bulu Ɔhété lahá mlí há mlí aba kókólí mlí mbéɛ, mlílú mí ɔma, amlibɔ mpái ha mɔ kinkíinkín. ³¹ Mlibɔ mpái mlíaa, Bulu ɔléɛ mí tsu Yudafɔ ámú bɔmɔhɔ mɔ gyi amɔ ibitɔ. Mlibɔ ha mɔ, Bulu ahá ání bɔbu Yerusalem inu abɔhɔ ató ámú nɔpú neya amó ámɔ. ³² Fówun ní Bulu lótsulá á, néba mlí wá ansigyí kpɔnkpɔɔnkpɔntitɔ, bɛda ɔkpónú. ³³ Buluá ɔtehá iwilwii, otsía mlí fée wá. Amen!

16

Itsida

¹ Nde opio tshé Foibe le súná mlí. Kenkrea wúlutɔ ɔpasuatɔ ahande ɔbúapu agyi. ² Mliho mɔ aní Wíe Yesu dátó alhá ilekanáa ání Bulu ahá bóbwe, amlibɔ mɔ ɔkpagyíɔkpasu alhá odeklé. Tsúfé mɔ onutó alabúá ahá tsɔtsɔtsɔ, alabúá mɔ é.

³ Nehá Priska mɔa mɔ kulu Akwila fée tsiá. Mía amónyɔ létsiá bwé aní Wíe Kristo Yesu agyómá. ⁴ Bɔpu amó iwí há ání bówu mí sɔ kóráá. Nde amó ipán da wankláán. Megyí mí nkule. Akristofá bɔmegyí Yudafɔ ɔpasua fée bɔde amó ipán da. ⁵ Nehá ɔpasua ámú betsíá fia amó wóyító ámɔ é fée tsiá.

Nehá mí ɔdwepú Epaineto tsiá. Mólégyankpá hɔ Kristo Asia ɔmátó fée ní. ⁶ Nehá Maria ámú olowun ipian mlí sɔ ámɔ tsiá. ⁷ Nehá mí aba Yudafɔ Androniko mɔa Yunia tsiá. Bawá mía amónyɔ obu ki. Bɔgyi Kristo sumbí ayɔpó ání obú bu amósú. Begyankpá hɔ Kristo asa natá bɔhɔ.

⁸ Nehá mí pío ɔdwepú Kristotɔ Amplia tsiá. ⁹ Nehá aní Kristo agyómá ɔyɔbá Urbano mɔa mí nyáwíe kláklá Staki tsiá. ¹⁰ Nehá Apele ámú alalé súná wankláán ání alapú mɔ iwí há Kristo amɔ mɔa Aristobulo abusuanfɔ fée tsiá. ¹¹ Nehá mí bá Yudayin Herodion tsiá. Nehá Narkiso abusuanfɔ ání bɔgyi Akristofɔ tsiá.

¹² Nehá Trifaina mɔa Trifosa, bɔgyi atsi ámú bɔde Kristo agyómátó kinkíinkín ámɔ tsiá. Nehá mí ɔdwepú tshé Persi, ɔde Kristo agyómá yɔ kinkíinkín ámɔ é tsiá. ¹³ Nehá Rufo mɔa mɔ yin ámú mí é nteí mɔ mí yin ámɔ tsiá. Rufo gyí aní Wíe agyómá ɔyɔpó ání alahɔ dá agyómá ámɔtɔ. ¹⁴ Nehá Asinkrito, Flegon, Herme, Patroba, Herma pú apió Akristofɔ ámú bɔbu amó wá ámɔ fée tsiá. ¹⁵ Nehá Filologo, Yulia pú Nereo mɔa mɔ pio tshé pú Olimpa mɔa Bulu ahá ámú bɔbu amó wá ámɔ fée tsiá.

¹⁶ Mlilata aba puta Bulu ɔdwetɔ. Kristo ɔpasua ámɔ fée bɔde mlí tsiá ha.

Tɔá Roma Ahógyipɔ Amɔ Bɔbwéɛ

¹⁷ Apíó, nokókóli mli, mlikɩ wankláán, ménɩ mlétalí wun ahá ání bɔbɔ mliɩ, bɔde mli dasáín. Alɩ ahá ámu bɔtehá ahá bɔtedɩda hógyitɔ. Amó atosunáhé tɛdá mó amóú nosuná mli ámu mó. Mlikɩla ɩwɩ le amóú. ¹⁸ Tsúfɛ́ ahá ámu odu á, megýí anɩ Wíe Yesu Kristo bodesúm. Amó ɔwólɩ laláhe bodesúm. Bapó amó ɔnɔwankɩ pó ahákanfó bɔna bɔde ahá ání bɔmeyín ɔlala mlé. ¹⁹ Táme mli mó á, ɔhagyɔha lanú alhá mliɩpó mli ɩwɩ há Kristo. Mó sɔ ɩbɔ mɩ ɔdwe, ansí de mí gyi wankláán mli sɔ. Táme ndekléá mliɩn ansí, amliɩ tóá ɩbɔ alé. Mliɩmáwa ɩbɩ lalahɛɩ. ²⁰ Bulu téhá anɩ iwɩlwii. Imówa ɔpá á, ɔbétɩsa Satansɩ mántá ɔsulóv tántáántán, mliélí mɩsɩ.

Anɩ Wíe Yesu Kristo ogyíi mli bɔale, ɔlu mli ɔma.

²¹ Mí bá agyómá ɔyɔpó Timoteo dé mli tsiá ha. Alí mí aba Yudafɔ Lukio mɩa Yason pó Sosipatro é bɔde mli tsiá ha ní.

²² Mí mli pío Okristoyin Tertio ání nɔwanlín ɔwoló anfi há Paulo, nde mli tsiá ha.

²³⁻²⁴ Mí wóyí mɩ wie Gaio amóú ɔpasua amóú bɔtefia mɩ wóyító amɩ dé mli tsiá ha. Erasto, ogyi wúlu kóbasɩ ɔkípɩ mɩa anɩ pío Kwartɔ é behá mli tsiá.*

Paulo Bulu Kanfɔ

²⁵ Mliha akanfɩ anɩ Bulu! Mɩ ɔbétalí tɩsɩn Yesu Kristo asón amóú nablí amɩsɩ há mliélí kínkíinkín hógyitɔ. ɔlɔpɩ ɔnɔkwali anfi nájín tsú ɔyí ɔpá. ²⁶ Séi mó á, alatsɩn mɩ ɔnósó atáípó amɩ atɔ wanlínhésɩ lé mó ɔwan. Fé alhá Buluá ɔbɩ unɩ bré fɛ́étó lahá ɔmá-ɔmá babí mó, ménɩ ahá fɛ́é bóhɩ mɩ gyi, bú mɩ.

²⁷ Bulu nkɔle gyí Bulu. Mɩ nkɔle bóv nyánsa. Numnyam ání ɩlekanáa ɩtsóɩn anɩ Wíe Yesusɩ ɩtɩ mɩ bré fɛ́étó. Amen!

* **16:23-24** Mótó yée 24 bɩ nwóló dada amɩ akotɔ: Anɩ Wíe Yesu Kristo ɔwáa awítɔle ha mli fɛ́é. Amen!

Ɔwulɔ Gyankpapɔ́ Paulo Lɔwanlín Sísí Korintofɔ

¹ Mí Kristo Yesu sumbí ɔyɔpɔ Paulo ání Bulu létɪ mɔ apétó pú anɪ pío Sostene dé ɔwulɔ ánfɪ wanlín.

² Anidé mó wanlín sísí Bulu ɔpasua ání ɪbu Korinto wúlutɔ, Bulu lalé amó, bwé amó mɔ ahá. Amó Kristo Yesu babwé kɔle, fé anɪ Wíe Yesu Kristo asúmpɔ́ bá bɔbu ɔyító féé, Yesu Kristo gyí anɪ féé Owíe.

³ Anɪ Sísí Bulu mɔa anɪ Wíe Yesu Kristo bɔgyí mɪ buale, abɔha mɪ iwilwii.

Ania Kristo Ikwɛbwɛtɔ Oyúla

⁴ Ntedá Bulu pán brégyíbré, alá mɪha Kristo Yesu kɔlebwɛ sɔ alawá awítɔle há mɪ. ⁵ Tsúfé mó sɔ mlilanyá ɪwɪ tógyítótó. Múá ɪdɔn gyí mɪ tɔ́ pó mɪ asónbɪ féétó. ⁶ ɪnɪ lasúná ání asón amó anilébláa mɪ tsú Kristo ɪwɪ ámɔ bu mótó. ⁷ ɪnɪ sɔ ɔhétó atokiehé kugyíkɔ medé mɪ hián séi ánfɪ mɪhié mlidé ekeá anɪ Wíe Yesu Kristo obótsu ɔsúsú ba beɛ ɪwɪ ɔwan ɔkpa kí anfi. ⁸ Mɔ onutó ɔbɔwa mɪ ɔwɔnlín yófun eke amó ɔbésankí bá begyi anɪ asón amɔ, ménɪ asɔansɔ méetsiá mɪ ɪwɪ. ⁹ Ɔnɔkwaliɔ Bulu gyí. Mɔlétɪ mɪ ɔbé, mɪha mɔ Bi, ogyi anɪ Wíe Yesu Kristonyɔ mlɔbɔbwɛ kɔle.

Ɔpasua Amɔtɔ Ikwɛmábwé

¹⁰ Apío, nɔpɔ anɪ Wíe Yesu Kristo kókóli mɪ ání mɪ féé mlɔbwé kɔle, ménɪ mɪmédasaín. Mɪha mɪ agywɔn ɪbwɛ kɔle mɪ asɔn blíhé kugyíkɔtɔ. ¹¹ Mí apío, tɔ́ sɔ́ nde asón ánfɪ blí gyí, akɔ́ botsú Kloe abusuantɔ babláa mɪ beɛ, asón bɔbu mɪ nsíné. ¹² Beblí beɛ, mlɔtɔ akɔ mɪhaa, “Paulo anɪbuo.” Abambá beɛ, “Apolo anɪbuo.” Akɔ é beɛ, “Petro, bɔtetráa tɪ mɔ Kefa anɪbuo.” Akɔ é beɛ, “Kristo anɪbuo.” ¹³ Nfítɛ mɪ, beye Kristotɔ? Paulo beɔa mántá oyikpalíhe amɔsɔ há mɪ, ntéɛ mɔ dátó bɔbɔ mɪ asú?

¹⁴ Nedá Bulu ɪpán ání Gaiɔ mɔa Krispu ɔma a, mmétrá bɔ mlɔtɔ ɔkɔkɔ asú. ¹⁵ Mó sɔ ɔhaa méetalí blí ɔbé, mí ɪdátó nɔbɔ mɔ asú. ¹⁶ Ké! Nakáín, nɔbɔ Stefana mɔa mɔ wóyító ahá é asú. Amó ɔma a, mméekáín ání netrá bɔ ɔhaa asú. ¹⁷ Kristo mówa mí ahá asúbɔ. Mboún ɔbé, mbeɔa asɔn wankláán amɔ ɔkan. Megyí ɔnɔwankɪ pó anyánkpɔsa agywɔn nɔpɔblí mó, tsúfé ní nɔpɔ mó blí mó á, túmɪ kɔkɔkɔ ɪméetrá tsiá Kristo oyikpalíhe amɔtɔ.

Bulu Túmɪ Pó Mɔ Nyánsa

¹⁸ Anɪ Wíe Yesu oyikpalíhesɔ lowu ɪwɪ asón amɔ igyi mimlála há ahá ání bɔdehi. Táme igyi Bulu túmɪ há anɪ ahá ání Bulu dé nkpa ání itamatá ha. ¹⁹ Tsúfé bɔwanlín wá Bulu asón amɔtɔ beɛ, “Néyintá anyansapɔ nyánsa.

Mmóɔhɔ amó agywɔn wankláán kɔkɔ.”

²⁰ Ní igyi alɪ á, mómó ntɔ onyansapɔ gyí? Ntɔ Mose mbla osunápó gyí? Ɔyí ánfɔtɔ nwéɛn agyí pó me? Ɔyító ansítɪn mé, imegyí mimlála Bulu ansító?

²¹ Bulu lɔpɔ mɔ onutó nyánsa bwé mó. Nyankpɔsa méetalí pó mɔ nyánsa bí mɔ ekekeke. Mó sɔ alapó anɪ mimlá ɔkan amó anidéda amɔ hɔ ahá ání bahɔ mɔ gyi nkpa. ²² Tsúfé osúna ání itsú Bulu wá Yudafɔ bɔtekleá bɔpɔbí ání asón amɔ bu mótó. Griikifɔ é á, nyánsa bɔtekleá bɔpɔbí ání ɪbu mótó. ²³ Mó sɔ ní adá ɔkan aniaa, beɔa Kristo mántá oyikpalíhesɔ á, ɪtɔkósú líí Yudafɔsɔ, igyi mimlála ɔmá bámbásófɔ é ansító. ²⁴ Táme ahá ání Bulu lalé, bɔgyi Yudafɔ pó Griikifɔ mó á, Kristo gyí Bulu túmɪ kpɔnkpɔntɪ pó mɔ nyánsa há amó. ²⁵ Tsúfé Bulu mimlála igyi ansítɪnla ɔn nyankpɔsa nyánsa. Mɔ pón é kóráá ɔn nyankpɔsa ɔwɔnlín.

²⁶ Apíó, mlíkain alíá mlígyí bréá Bulu létí mli. Ahá bɔtamabú mli ɔdɔdɔ ání mlílétun ansí. Mli ɔdɔdɔ mlímégyí iwí anyapó, ɔdɔdɔ é bɔmotsú abusuan kpikplítɔ. ²⁷ Bulu léle ahá ání bɔma nyánsa ɔyí ánfítɔ, méní ɔbópu amó sɔpa atiansipɔ. Ɔléle ɔyí ánfítɔ apónpu é, méní ɔbópu amó wá awɔnlínpó pélítɔ. ²⁸ Ɔléle ahá ání obú ma amósú, pú amóá bɔma labi kɔkɔ ɔyí ánfítɔ, méní ɔbópu amó wá amóá obú bɔ amósú pélítɔ. ²⁹ Ɔlɔbwe mó fée alí, méní ɔhaa móotsu iwí mu ansító. ³⁰ Bulu sɔ mlíia Kristo Yesunyɔ mlílabwé kɔle, alapó Kristo bwé aní nyánsa. Múlátsú aní ání aní asún da ɔkpa mu ansító, alabwé aní mu ahá. Alahɔ aní lé lakpan nkpábitɔ, há anílagyi iwí. ³¹ Mó sɔ fé alíá Bulu asún ámu léblí á, “Ɔhagyíha ání ɔbé, mótsu iwí á, ɔpú tóá aní Wíe labwé tsu iwí.”

2

Kristo Da Mántá Oyikpalíhesu

¹ Mí apíó, bréá neba beɔa Bulu asún ɔhainhé amɔ ɔkan súná mli á, mmɔpu ɔnɔwanki ntée nyánsa kɔkɔ bebláa mli Bulu asún ámu. ² Tsúfé bréá mbu mli wá á, nɔbwe agywun ání nótó tsú Yesu Kristo pú mu oyikpalíhesu lowu nkɔle iwí. ³ Bréá neba a, mí awútó yóyóyó. Ifú de mí, ndekpinkí. ⁴ Megyí mí nyánsa pú mí ɔnɔwanki nɔpudá asún ámu ɔkan súná mli. Mboún Ɔhé Wankíhé amɔ túmi léha asún ámu ɔwankí mli. ⁵ Ueba alí, méní mlénya mli hógyi tsú Bulu túmitɔ, megyí nyankpɔsa nyánsatɔ.

Bulu Nyánsa

⁶ Táme ní nowíe ahá ání badan hógyi amɔtɔ wá á, ntɔpó Bulu nyánsa bláa amó asún amó. Megyí nde ɔyí keheto nyánsa, ntée ɔyí ánfítɔ isɔ agyípo ání béba bɔhólú amó túmi klé. ⁷ Nyánsa ánfí anidé mó iwí asún blí ánfí igyi nyánsa ání Bulu lópuhain asa ɔyí lebelin, ání ɔbópɔwá aní numnyam. ⁸ Ɔyí ánfítɔ otúmípu ɔkɔkɔ mébi nyánsa ánfí. Ní bebi mó á, tekí bɔmɔda aní Wíe Onumnyampɔ amɔ mántá oyikpalíhesu. ⁹ Táme fé alíá bɔwanlín wá Bulu asún ámu á,

“Tóá ansíbi mɔkówun ki, asu mókónú ki,
umókúba nyankpɔsa agywuntɔ é ki a,
mó Bulu lalá yáí há mu adwepú ní.”

¹⁰ Táme anílabí íní, tsúfé alalé mó súná aní tsun mu Ɔhe Wankíhé amɔsu. Ɔhé ámu tokwí tógyítótó ki, ɔtelé Bulu asún ɔhainhéá ɔbɔ ɔtótótó kóráá súná aní. ¹¹ Ɔhaa tamawun mu ba nwuntɔ, nkétí mu onutó ɔhé. Alí kén Bulu Ɔhé ámu nkɔle tówun Bulu nwuntɔ ní. ¹² Aní mó á, Bulu lópu mu Ɔhé wá anitɔ, megyí ɔyí ánfítɔ ɔhé bɔ anitɔ. Mboún Ɔhéá itsú Bulu wá, méní abétalí nú itó ámu Bulu lapókíe aní faan amɔ asi.

¹³ Mó sɔ megyí aní onutó nyánsa asún anidé mli bláa. Mboún asún ání itsú Ɔhé Wankíhé ámu wá. Mó anidépolé Ɔhé ɔnɔkwali asún asi ní. ¹⁴ Ɔhá ání ɔma Ɔhé Wankíhé méetalí hɔ tóá itsú Bulu Ɔhé ámu wá, tsúfé igyi mimlála mu wá. Ɔhá ání Ɔhe Wankíhé bɔ mɔtɔ tónú asún ání Ɔhé ámu déblí asi. ¹⁵ Mutetalí tété tógyítótó nú mó asi. Táme mu mó á, ɔhaa méetalí tété mu asúntó, nú mu asi ekekεεεε. ¹⁶ Nkálí ɔbɔbwe asa bétalí nú mó asi? Igyi fé alíá Bulu asún wanlínhé amɔ léblí ɔbé,

“Ma ɔbétalí bí aní Wíe agywun?

Ma ɔbétalí súná mu asún?”

Táme Kristo agywun bɔ anitɔ. Mó sɔ aní mó abétalí bí mu agywun.

3

Bulu Asúmpó

¹ Apíó, bréá neba mli wá á, mmetalí tóí mli ansító fé ahá ání Ɔhe Wankíhé bɔ amótó. Nebláa mli asún fé ahá ání amó agywun ɔdɔn ɔyí ánfítɔ atósú, bɔmɔkódan

Kristotó. ² Nyópu-ntsu neha mli. Mmeha mli atogyihe onutó. Alí bré ámutó á, mlimákófun atogyihe onutó gyí. ³ Tsúfé oyí ánfító tsiátó itráa bu mli. Mli dé aba lu, mli détré. Ní mli dé íni bwe mé, imosuná ání mli agywun trá dín oyí ánfító atósó, mli gyí fé omátófo? ⁴ Mli akó mli aa, “Paulo mbuo.” Mli akó é mli aa, “Apolo mbuo.” Mbéé, íni medésuná ání mli gyí fé omátófo?

⁵ Mbéé, ma gyí Apolo, ntéé ma gyí Paulo, só mli détré aní su? Bulu asúmpó keke anigyí, mli latsun aní ibito mli mu ahógyipu. Anito okugyíakó légyi gyoma ání Bulu léha mu. ⁶ Mílódu, Apolo lówolí mó ntsu, táme Bulu léha mó íledan. ⁷ Megyí odupó mó ntsu owolípó lóbwe tótó. Bulu nkole tóbwe, tsúfé mutéhá mó ítedan. ⁸ Odupó mó ntsu owolípó féé bogyi kékéé Bulu ansító, obéka okugyíakó ikó mu bwehé onó. ⁹ Agyómá ayapó mía Apolo anigyí há Bulu. Mli gyí Bulu ndó, mli gyí mu obu é ní.

¹⁰ Bulu lówa awítale há mí, bwé mí obu oyípu otiansipu. Mó só napu abwi wá obu ámu ntswiasí, aha bambá betalí budepwe dínká mósó ní. Táme ohagyíoha okú wankláán obu ámu pwetó. ¹¹ Tsúfé ohaa méetalí wá ntswiasí bambá dun mó ámúú ida yaí, igyi Yesu Kristo amu. ¹² Ní okó apó sika pepe o, sika fututú o, abwi ání ibu bíá o, nyí o, afitáa ntéé ipí yi dínká ntswiasí ámu su á, ¹³ obí ání kugyíku íbélun owan eke ámúú Bulu obégyi aní asón ámu. Ogyá obópúso mó kí beé, obóbwe mó wankláán. ¹⁴ Ní ogyá ámu maho obu ámu yintá á, Bulu obéda mu ipán. ¹⁵ Táme ní obu ámu lóhó a, obéhié hólí ató. Bulu obóhó mu nkpa, táme obófuflu fé ohá ání alarí dali ogya plenplentó.

¹⁶ Mli méyín ání Bulu otswékpa mli gyí, Bulu Ohé ámu tsie mli? ¹⁷ Ohagyíoha ání oleyintá mu otswékpa a, Bulu é obéyintá mu, tsúfé Bulu otswékpa lowankí. Mu otswékpa amu gyí mli á.

¹⁸ Ohaa mámlé mu iwí! Ní mli okó dé mu iwí ti otiansipu nde oyí ánfító á, ilehián ání obóbwe mu iwí oha mimláhe, méni obóbwe otiansipu onutó. ¹⁹ Tsúfé oyí ánfító ansítún igyi mimlála Bulu ansító. Fé alíá bowanlín wá Bulu asun wanlínhé amutó beé, “Otiansipu agywun laláhe Bulu tóókítá mu.” ²⁰ Bulu asun wanlínhé amu letrá bí obéé, “Bulu yin ání otiansipu agywun itépi ma labi.” ²¹ Iní su ohaa mápu ansí dínká ohaasu tsú iwí. Mli bú tógyító. ²² Paulo o, Apolo o, Petro o, oyí ánfí o, nkpa ntéé lowu o, nde o, oké o, mli bú mó féé. ²³ Kristo bú mli, Kristo é gyí Bulu klé.

4

Kristo Sumbi Ayapó

¹ Iní su ohagyíoha otsú mó ání Kristo asúmbi keke mía Apolo anigyí, Bulu lapó mu asun naínhé amu agyómá wá aní ibito. ² Tóá ihíé dehián gyí, ohá ání bapó agyómá wá mu ibito obégyi onokwali. ³ Mí mó á, ní mli akó ntéé aha bambá bude mí pón ha kóráá á, imegyí tótó mí ansító. Mí onutó ó mmákóhá iwí pón ntéé asu. ⁴ Nyin mí kluntó, táme imosuná ání mí asón da okpa. Aní Wíe Yesu gyí mí asón ogyípó. ⁵ Iní su mli mákósi lé mli aba ílá kpéfun aní Wíe obáke amu. Mu obówankí wólí oklúntó atósó, lé aní agywun owan, asa Bulu obékanfú ohagyíoha alíá ilehián ní.

⁶ Mí apíó, mli só ndepu mía Apolo tsiátó súná mli ató, méni mlónu mó ámúú ahá botéblí beé, “Mli mányankí tóá bowanlín tswisu” ámu asi, fówun mli móowun ohaa tsú iwí. ⁷ Ma lébláa fu obéé fodun okó? Ntó fobvá imegyí Bulu léha fó? Ní Bulu léha fó tógyító á, ntogyi só fóde iwí tsu fé megyí ha beha fó?

⁸ Mli dékú ání mli lamwé! Mli lanyá iwí! Mli lawúna mli dé iwí gyí. Mí su mó á, tekí mli dé iwí amu gyí lélé, méni ania mli nyó abégyi iwí amu. ⁹ Ide mí bwe fé Bulu lahá aní sumbí ayapó ánfí anilabwé oma agyápu fé ndoun bakpá boyómó. Tsúfé anilamlí ató kíhe há oyító féé, Bulu-abopu móa anyánkúsa féé. ¹⁰ Kristo

só anilabwé aha mimláhe, mli mó mlilatɩn ansí. Anigyí apónpu, mli mó mlibu ɔwɔnlín. Ahá bɔde mli bu, anɩ mó ɔhaa tamabú anɩ. Megyí alɩ mlidé anɩ kú nɩ? Ntéé megyí alɩ? ¹¹ Bɔfɔn séi á, akún móa ɔmewóli de anɩ, atatidato anɩda. Bɔde anɩ atswé fulí, anɩmá ɔdikpa. ¹² Aniteyírɩ iwɩ pú anɩ ɩbi yó agyómá pónyá anɩ ato hiánhe. Ní bɔlwí anɩ á, anɩtoyúlá amó. Ní bɔdɩn anɩsu é á, anɩtotomi. ¹³ Ní beblí anɩ iwɩ asɔn laláhe a, anɩtɔpó ɔdwe lé mó ɔnó. Bɔfɔn séi á, anilabwé wúna, bɔde ipí pɔtsítsá anɩsu ɔyí ánfɩto.

¹⁴ Mmedé ínɩ wanlín pósópa mli, mboún ndepɔtói kplá mli fé mí abí adwepó. ¹⁵ Tsúfé ní ahá mpím-dú (10,000) lósuná mli Kristo iwɩ asún kórará á, ɔbakóle pé abí mligyí ɔhétó. Nɔbwe mli sí Kristo Yesu ɔ bréá neda asɔn wankláán ámu ɔkan súná mli. ¹⁶ Mó su nde mli kokóli, mlikasɩ mí tsiátó. ¹⁷ Inɩ su nde Timoteo wa sísí mli. Mí bí ní, ntɔdwé mu. ɔbu ɔnɔkwali Kristotó. Mu ɔbéba bekaín mli tsiátó oduá nɔpu mbuo Kristo, ndepɔsúná ɔpasua kugyíkúá ɩbu ɔtínegyíɔtíné nɩ.

¹⁸ Mlitó aku bɔde iwɩ tsu. Buki beɛ, fiali mméetrá ba mli wá ekekeke. ¹⁹ Táme ní anɩ Wíe Yesu lótsulá á, ɩmówa ɔpá kuko néba mli wá beki beɛ, asún keke iwɩ atsupó ánfɩ bɔdeblí lóó, ntéé lélé bɔbu Bulu túmi. ²⁰ Tsúfé megyí asɔn blíhé keke Bulu iwíegyí ámu igyi, mboún Bulu túmi. ²¹ Ní nebá mli wá á, ntɔ mpóba? Mpó mli ba lóó, ntéé ɔdwe móa ɩklɔn lwíihé?

5

Mbvatɔ Iwɩ Asún

¹ Bahíé bebláa mɩ beɛ, mlitó aku bɔde atɩ móa ayin asún wa. ɔmátófo kórará bɔmedé mó odu bwe. Mlitó ɔku mó kórará laswíi mu sɩ mu ka, ² ɩbu mli ansigyí! Ima mli awirehɔ. Péli medé mli, ménɩ mlégya ɔhá ánfɩ odu lé mli ɔpasuato. ³ Inɩá mlimédé mí wúun ó á, mbu mlitó ɔhétó. Nahá ɔhá ánfɩ ɔbu tsiátó anfi odu ipón dodoodo, fé mbu ɩnu. ⁴ Mlitɩ ɔpasua ámu fia anɩ Wíe Yesu Kristo dátó. Nétsiá mlitó ɔhétó, anɩ Wíe Yesu Kristo túmi é ɩbétsiá mlitó. ⁵ Inu á, mliɩu mu wa ɔbɔnsám ɩbitó, oyinta mu ɔyólóu, ménɩ Bulu ɔbóhɔ mu ɔkláa nkpa anɩ Wíe Yesu ɔbáke amu.

⁶ Kpaali mlidé iwɩ tsu. Mliméyín ání bodobodotu-afá kpalobí téhá bodobodo amu féé itotú? ⁷ Inɩ su mlile laláhe ɔbwepó anfi mlitó, ménɩ mli iwɩ bétɩn fé bodobodoá bɔmɔwa afá mótó, tsúfé alɩ mlihié mligyí ní. Megyí bodobodoá bɔmɔwa afá mótó, imotu bɔtɔpógyí Katsɔn Nke? Bamó anɩ Israelfɔsu Katsɔn Nketó Okúfabi, ogyi Kristo amu, lé anɩ nwunsu mbusuo há anɩ dodoodo. ⁸ Mó su mliha apu bodobodoá imotu, igyi iwɩtún móa ɔnɔkwaliwa gyi Katsɔn Nke ámu. Mlimáha apu bodobodoá ɩlatú, igyi tsiátó laláhe móa lakpan gyi mó.

⁹ Nɔwanlín wá ɔwóló kúá nɔpɔsísí mlitó mbéɛ, mlimápu mbua atɔpó gyi mba. ¹⁰ Megyí ɔyító mbua atɔpó, ɔnsɩpe awapó, awikplu ntéé ɩkpi atswépu iwɩ asún neblí. Mó mó tekɩ mlédali ɔyí ánfɩto asa mlimówa amó mba ní. ¹¹ Tóá nɔwanlín sísí mli gyí, mlimápu ɔhá ání ɔbéɛ Okristoyin mu gyi, táme ɔtótó mbua ntéé ɔbu ɔnsɩpe, ɔtɔswé ɩkpi, otesiá mu aba, ɔtɔbó ntá ntéé otowí ató gyi mba. Mliha ɔhá ámu nyɔ mlimáwa ɩbi gyi ató kórará.

¹² Ntɔ sɔ négyi ahá ání buma ɔpasua ámu ɔ asún? Megyí ahá ání bɔbu mótó, bɔde lakpan ánfɩ odu bwe mboún asún lehián ání mlégyi? ¹³ Bulu obégyi ahá ámu buma ɔpasua ámu mó asún. Táme bɔwanlín wá Bulu asɔn wanlínhé amutó beɛ, “Mli mó mligya laláhe ɔbwepó le mlitó.”

6

Bulu Ahá Wɔlewɔle Nsíné Asóngyi

¹ Ní mlitɔ ɔku mva mu ba Okristoyin benyá á, ntogyi só mlitɔwá klun pɔya ɔmátɔfɔ asón ogyíkpa, mlitamapú ya Bulu ahá abubli mó? ² Mliméyín aní Bulu ahá obégyi ɔyítɔ ahá fée asón? Ní mli obégyi ɔyítɔ ahá asón á, mó ntogyi só mliméetalí gyi mli wulewule nsiné asón? ³ Ntée mliméyín aní aní obégyi Bulu-abɔpu é asón? Ntogyi só animéetalí gyi ekekegyíeke asón mó? ⁴ Ní asón idá mli nsiné á, ntogyi só mlitɔpɔya ɔmátɔfɔ asón agyípú amó mli ɔpasuafɔ butamabú ámu? ⁵ Nde asón anfi wanlín sísí púsúpa mli. Mó su ɔtiansipu ɔkule kórará má mli ɔpasuafɔ aní ɔbétalí gyi mu aba nsiné asón? ⁶ Ntogyi só ohógyipu ɔbésamáa mu ba, móa idun kórará pú mu yélí ɔmátɔfɔ ansítɔ?

⁷ Alí ámó asón ibu mli Akristofɔ wulewule nsiné ámu kórará ilosuná aní mlilagyi pón dodo. Ntogyi só mli bá ɔpú ilá gyi mli, ntée osisi mli, mliméesikíé? ⁸ Mli mboun latsun gyankpá mlidé mli aba sísí, mlidé lalahɛ pugyi mli aba? ⁹ Ntée mliméyín aní aha lalahɛ bumóowie Bulu iwígyí ámɔtɔ? Mlimámlé mli iwi. Ahá aní butɔwá atsi móa ayin asón, ikpi atswépu, mbua atɔpú, ayin aní butekle amó aba ayin, ¹⁰ awikplu, ɔnsípe awapú, ntá abupú, ahá asiapú pú ahá asisipu buméenya ogyíkpa Bulu iwígyí ámɔtɔ. ¹¹ Teki bré ámu a, alí mlitɔ aku mligyí ní. Táme Bulu labie mli ntsu, alabwé mli mu ahá. Alatsun mu ɔhɛ ámu pú aní Wíe Yesu Kristosu tsú mli aní mli asón da ɔkpa mu ansítɔ.

Mli ɔyulɔv Pɔwá Bulu Numnyam

¹² Mlitɔ ɔku ɔbétalí blí ɔbéɛ, “Mbu ɔkpa bwé tótogyítɔ.” Ee! Táme nde mli bláa mbéɛ, “Megyí mó fée ɔbɔwa labi.” ɔku é ɔbéblí ɔbéɛ, “Mbu ɔkpa bwé tótogyítɔ, táme mméɛha tɔtɔ méegyí misu.” ¹³ Ibu mótáa ɔku ɔbétalí blí ɔbéɛ, “Atogyihɛ bu unu há ipu, ipu é bu unu há atogyihɛ.” Ee! Táme mó fée ibéhi ekekú. Bulu móbwe nyankpɔsa há atsi móa ayin asón wa. Mboun aní Wíe bó aní ɔyulɔv, aní ɔyulɔv é bó aní Wíe. ¹⁴ Bulu lókɔsúa aní Wíe Yesu tsú afúlitɔ. ɔbɔpu mu túmi ámu kúsáa aní é.

¹⁵ Ntée mliméyín mliáa, mli ɔyulɔv igyi Kristo nyankpɔsa-oyí ámu iwi atɔ? Mó nkáli só mpúv Kristo ɔyulɔv yeda obu-ɔnɔ otsiápú ɔyulɔv? Itsúvun misu! ¹⁶ Ntée mliméyín mliáa, ní ɔku ɔpú ibi da obu-ɔnɔ otsiápú a, mva mɔnyɔ ɔyulɔv labwé kule? Tsúfé Bulu asun wanlínhé amu léblí ɔbéɛ, “Oyin ámu mva ɔtsi ámu babwé ɔyulɔv kule.” ¹⁷ Táme ní ɔku mva Kristo babwé kule a, mva mɔnyɔ babwé ikule ɔhɛtɔ é.

¹⁸ Mlimápleí atsi ntée ayintɔ. Lakpan kugyíkúá ɔha tɔbwé tamakúsú líi mu ɔyulɔv. Táme ní ɔku ɔwá atsi móa ayin asón mó á, alabwé lakpan aní ilókɔsú líi mu onutɔ ɔyulɔv. ¹⁹ Ntée mliméyín mliáa, mli ɔyulɔv gyí ɔhɛ Wankíhé amu ɔtswékpa obu? Bulu lɔpu mu há mli, otsie mlitɔ. Mó su megyí mlíbú mli iwi. ²⁰ Ibiá kpékplékpé Bulu lóhɔ mli. Mó su mlipu mli ɔyulɔv wa Bulu numnyam.

7

Akúlu Mva Aká, Akpanko Pó Asɔrapv Atosunáhé

¹ Nayó asun fitéhé amó mliɔwanlín sísí mí ámɔtɔ kɪ a,

Ee! Ibu aléá oyin móɔpu ibi da ɔtsi. ² Táme mbuatɔ ladubi su oyingyíoyin onyá mu onutɔ ɔká, ɔtsigyíatsi é onya mu onutɔ okúlu. ³ Ilehian aní okúlu obégyi ɔkátsiá mbla féesú ha mu ka, ɔká é ɔbóbwe mó alí ha mu kulu. ⁴ Megyí ɔtsi bú mu iwi, mu kulu bó mu. Alí megyí oyin é bó mu iwi, mu ka bó mu ni. ⁵ Mó su mlimákiná aba ɔdikpa ha, nkéti mli abanyó ámu mlilatsúlá aní mlétsiá nke kpalobí, ménɪ mlétsiá bó mpái, asa mlélayó aba wá. Mliawun aba mó ɔma, ménɪ ɔbɔnsám méetalí sɔ mli kɪ, ní mliméetalí kítá iwi.

⁶ ɔkpa ida aní mlóbwe mó alí, táme megyí ɔhíé igyi. ⁷ Mí nkule su mó á, tekɪ mlétsiá kpanko fé mí, táme ɔhagyíɔha bu móá Bulu lópukíé mu. ɔmɔbwe aní fée kékéɛ. ɔhagyíɔha mva mu kle.

⁸ Sɛi nde akpanku mɔa asvrapu blaa mbɛɛ, ni bɔtsulá tsía mí atsiábi a, tekɪ ɪbu alé. ⁹ Táme ni mliméetalí kítá ɪwɪ ntée gyi mli ɪwɪsu mó á, mɪtsia akúlu mɔa aká, don áni mlénatí dá tsun.

¹⁰ Táme akúlu mɔa aká awíe mó á, mbla ku bu ɪnɔ́a megyí mí, mboún anɪ Wíe Yesu lówa há amó. Ɔbɛɛ, ɔká mákiná mu kulu. ¹¹ Táme ni ɔmáin mu kulusu a, ɔkíta ɪwɪ ntée oyínki yɔ mu kulu wá. Okúlu é mákiná mu ka.

¹² Mli aha tráhe mó á, mí onutó dé mli ɪni blaa. Megyí anɪ Wíe Yesu dé mó blí. Ní ohógyipu yínhé tsia ɔtsía omegyí ohógyipu, táme ɔtsi ámu latsúlá áni muɔa mɔnyɔ bétsiá á, ɔmákiná mu. ¹³ Ní ohógyipu tsíhé é tsia oyin áni omegyí ohógyipu, táme alatsúlá áni muɔa mɔnyɔ bétsiá á, mu é ɔmákiná mu. ¹⁴ Tsúfé ohógyipu tsíhé ámu su Bulu ɔbóhɔ mu kulu. Alí kén ohógyipu yínhé ámu su Bulu ɔbóhɔ mu ka é ní. Ní megyí alí á, Bulu móotsu amó abí áni amó asón da ɔkpa mu ansító, táme ɪni su Bulu latsú amó áni amó asón da ɔkpa mu ansító. ¹⁵ Táme ni okúlu ntée ɔká áni omegyí ohógyipu dékléá obékiná mu tsiába ohógyipu a, ohógyipu amu osíi mu ɔnatɪ. Mbla kuku meklí mu, tsúfé Bulu létɪ anɪ ɔbɛɛ, abétsiá iwilwiitɔ. ¹⁶ Ohógyipu tsíhé, foyin ní fɔ ɔbóhɔ fɔ kúlu nkpa? Ntée ohógyipu yínhé, foyin ní fɔ ɔbóhɔ fɔ ká nkpa?

Tsia Alá Fúgyi

¹⁷ Mó su ɔhagyíɔha ɔpɔ́u tɔ́a anɪ Wíe Yesu léha mu asa Bulu létɪ mu tsia. Múgyí tɔ́a ntebláa ɔpasua kugyíku ní. ¹⁸ Ní ɔku létɪn keté asa Bulu létɪ mu a, ɔmálayínkí yébwɛ mó ɪwɪ tɔ́tɔ́tɔ́. Ní ɔku é méɪn keté asa Bulu létɪ mu é á, ɔmáyéɪn. ¹⁹ Ketétɪn ntée ketémáɪn megyí tɔ́tɔ́. Bulu mbla ámuɔsu gyí mboún gyí asón. ²⁰ Ɔhagyíɔha ɔtsía alíá ogyi asa Bulu létɪ mu. ²¹ Ɔkpábi fúgyi asa Bulu létɪ fɔ? Imáhan fɔ. Táme ni ɔkpa ɪbá áni fégyi ɪwɪ á, kusɔ mósú. ²² Tsúfé ní ɔkpábi fúgyi asa anɪ Wíe létɪ fɔ á, alahá fagyí ɪwɪ. Alí kén ɔhá áni ɔtsie mu ɪwɪsu asa anɪ Wíe létɪ mu é gyí ɔkpábi sɛi há Kristo ni. ²³ Bulu lóhɔ mli ibiá kpékpélékpéé. Ɔni su mlimábwe mli ɪwɪ nkpábi há anyánkpósa. ²⁴ Mí apíó, aliágýialíá ɔhagyíɔha gyí asa Bulu létɪ mu a, ɔpɔ́u mó alí tsia.

Mbitebi Mɔa Asvrapu

²⁵ Mli mbitebiá mlimókútsiá akúlu kɪ mó á, mma mbla kukuá itsú anɪ Wíe wá há mli. Táme anɪ Wíe muɔa mu nwewúun, alahá mí nyánsa áni mlétalí hɔ mɪ gyi. ²⁶ Asón áni nde há mli gyí, ɔyító lawá ɔnlɪn sɛi. Mó su nahogyiá ɪbu aléá ɔhagyíɔha obétsiá alíá ɔtsie yaí. ²⁷ Ní fɔbu ɔká á, mákiná mu. Ní kpanku fúgyi é á, mátepi tsia. ²⁸ Táme ni fetsiá ɔká á, fɔmɔkóbwé lakpan. Ní obitebiá ɔmókútsiá okúlu kɪ é ɔtsiá a, ɔmókóbwé lakpan. Asɔn wunheá ɪbéba tekɪ ndetsu kúsú akúlu mɔa akású. Mó su nde ɪni blí.

²⁹ Mí apíó, mɔ́a ndeblí gyí, bré itinbí ɪlasí. Ɔni su tsú sɛi á, ɔhá áni ɔbu ɔká ɔbwéé fé ɔhá áni ɔma. ³⁰ Ɔsin ígyi o, ɔdwe ígyi o, ɪwɪnya ígyi o, ɔbwéé ɪwɪ fé asvansu medín muɔu. ³¹ Ahá áni buɔde ɔyí ánfítɔ ató pɔbwé tɔku buɔmápu amó ansí féé dínká mósú. Tsúfé ɔyí ánfɪ pú mótó ató féé béba bɔtsun.

³² Mmedékléá asón iháan mli. Ɔhá áni ɔma ɔká tɔpú mu ansí dínká anɪ Wíe agyómású, ménɪ obégyi mu ansí. ³³ Táme ɔká mu wie mó tɔpú ansí dínká ɔyító atósú, ménɪ obégyi mu ka ansí. ³⁴ Mó su mu agywɪn tɔbwé anyɔ. Alí kén ɔtsi kpanku é tesí mu ɪwɪ há anɪ Wíe, ɔyulúu mɔa ɔhétó féé, ménɪ obégyi Bulu ansí ní. Táme okúlu mu wie mó tɔpú mu ansí dínká ɔyító atósú, ménɪ obégyi mu kulu ansí.

³⁵ Mli yilé su nde asón ánfɪ blí. Mmedé mli itin ka. Mboún nde kléá mli bwéé tɔ́a ɪda ɔkpa, amlisi mli ɪwɪ féé há anɪ Wíe Yesu.

³⁶ Ní oyin ɔfíté ɔtsɪsu, owun áni ɔméetalí kítá ɪwɪ, ɔtsi ámu é déklé ɔdan tsun a, ɔyékpáin mu. Megyí lakpan igyi. ³⁷ Táme ni ɔlábwé agywɪn áni oméetsiá mu, ɔbétalí kítá ɪwɪ tsíá kpanku á, ɔbu ɔkpa bwé tɔ́a odeklé. Ní ɔbétalí kítá ɪwɪ á,

mómú ɔ́kíta ɪwɪ. Iɓu alé dɔn. ³⁸ Iɓu aléá obétsiá ɔ́ká, táme ní ometepí tsía a, ɪɓu alé dɔn.

³⁹ Mɓla léklí ɔ́tsɪ ání oméekiná mu kulu yóɓɔn mu owuké. Táme ní oyin ámu owú á, ɔ́ɓu ɔ́kpa tsía oyin ání odeklé. Táme ilehián ání ɔ́há ámu ɔ́bóbwe Okristoyin. ⁴⁰ Mí nkɔle sɔ́ mú á, ní otsie kpanko á, ansí bégýi mu dɔn. Nyin ání Bulu Ɔ́hé á múú ɪɓu mítɔ́ ámu sɔ́ natálí nde mlí asón ání bláa.

8

Ɔ́kpɪtɔ́ Atogyihɛ

¹ Mliha ablí ɔ́kpɪtɔ́-ató gyí ɪwɪ asón á múú mlíɔ́wanlín sísí mí ámu.

Mliɔ́ɔ́blí mliha, “Aní fée aniyin asón.” Iɓu mútɔ́, táme mliɓi ání asónɓi tɛhá ɔ́ha totsú ɪwɪ, ɔ́dwe é itɛhá ɔ́ha tɛdan. ² Ní ɔ́kɔ ɔ́bée, muyin asón dɔɓi a, ɔ́mɔ́kónyá bí tɔ́á idehián. ³ Ɔ́há ání ɔ́tɔ́dwe Bulu á, Bulu é yin mu.

⁴ Mú sɔ́ nkálí aníɔ́ɔ́blí tsú ɔ́kpɪtɔ́ ató gyí ɪwɪ? Aní fée aniyin ání ɔ́kpi mégyí tɔ́tɔ́tɔ́. Aniyin ání Bulu ɔ́kɔle pé é ɓu ɪɓu, ɔ́kɔkɔ trá ɔ́ma ɔ́tinetine. ⁵ Iníá ɪkpi múa túmí tsɔ́tsɔ́tsɔ́ ɓɔɓɔ ɔ́s múa así ɔ́ á, ⁶ aní mú aniyin ání Bulu ɔ́kɔle pé ɓu ɪɓu. Múgyí aní Sí, ɔ́s múa así Ɔ́ɓwepó. Mu anítsie nkpa há. Aní Wíe ɔ́kɔle pé é ɓu ɪɓu. Múgyí Yesu Kristo. Músu Bulu lótsɔn ɓwe tógyító. Mu kén sɔ́ anítsie nkpa ní.

⁷ Táme megyí Akristofɔ́ fée yín alí asón ání. ɪkpi sùm lamántá amó dodo. Iní sɔ́ ní begyi ɔ́kpɪtɔ́-ató á, ɓude mú tsu ání basúm ɔ́kpi ámu ní. Mú sɔ́ ifin lada amó, tsúfɛ ɓumɔ́kódan hógyitɔ́. ⁸ Megyí tɔ́á anítegyi sɔ́ ania Bulunyɔ́ nsíné bówa alé. Ntɔ́ anílégyí o, ntɔ́ anímégyí o, tɔ́tɔ́ meyintá aní ɪwɪ.

⁹ Táme mliki wankláán ání ɔ́kpa ání mliɓu gyí ɔ́kpɪtɔ́-ató ání imécha ɔ́há ání ɔ́mɔ́kódan hógyitɔ́ ɔ́méesidida. ¹⁰ Ní ɔ́há ání ɔ́mɔ́kódan hógyitɔ́ owun fú ání fɛe fuyin asón, fɔ́de ató gyí ɔ́kpɪtɔ́ á, ɪɓu alé? Mómú yée fɔ́de mu atɛtɔ́-ɔ́nlɪn wa fɛe, ogyíi ɔ́kpɪtɔ́ ató ání mu onutó oyin ání ima ale aní ní o. ¹¹ Mómú fapó fú asónɓi mlé fú píó wá. Fahá fú píó ání ɔ́mɔ́kódan hógyitɔ́, Kristo lówu há mu aní lafwí. ¹² Ní fɔ́pú ilá gyí fú píó Okristoyin ání ɔ́mɔ́kódan hógyitɔ́, fɛhá mu ɔ́ɓwé tɔ́á oyin ání ima ale á, Kristo fapó ilá gyí a. ¹³ Mú sɔ́ ní tɔ́á négyi ɪbɛ́ha mí píó Okristoyin ɔ́bóbwe lakpan á, mméetepí trá gyi iye ekekekeke, méní imécha mu ɔ́dida.

9

Sumbí Ɔ́yɔ́pó Túmí Pó Mu Gyumagyihɛ

¹ Mliki mliha mmetsie mí ɪwɪsɔ́? Ntée megyí sumbí ɔ́yɔ́pó ngýi? Mmɔ́kówwun aní Wíe Yesu kí? Megyí mí gyumagyihɛ sɔ́ mlílamlí aní Wíe klé nde? ² Ní mmegyí sumbí ɔ́yɔ́pó há akɔ́ á, mlí mú mliyin ání sumbí ɔ́yɔ́pó ngýi. Tsúfɛ iníá mli gyí Akristofɔ́ á, ilegyi adánsie ání aní Wíe sumbí ɔ́yɔ́pó ngýi.

³ Iní gyí tɔ́á ntɔ́pólé mí ɪwɪ ɔ́nɔ́ súná ahá ání ɓutelé mí ilá ní. ⁴ Mía Barnaba mú anímágyi ató, nu ntsu? ⁵ Anímá ɔ́kpa tsía ohógyipɔ́, kpá mu ɓuo ɪwɪ, fɛ sumbí ayɔ́pó atráhe amɔ́ pú aní Wíe apíó múa Petro aná? ⁶ Ntée mía Barnabanyɔ́ mú ayɔ́ ɔ́gyómá kí aní ɪwɪsɔ́? ⁷ Isá ɔ́kɔpú onutó téká ɪwɪ ɪkɔ́? Ekekekeke! Ɔ́ɔ́tɔ́pɔ́ ɔ́mɔ́mu tamagyí mu ndɔ́tɔ́-ató? Mɓwɪ ɔ́yaipó ɔ́mɔ́mu tamagyí mu ɔ́ɓwɪ yáihé?

⁸ Anyánkpósa agywɪn ndepɔ́blí iní? Yée Mose Mɓla ɔ́ ɪleblí alí á? ⁹ Tsúfɛ ɓɔ́wanlín wá Mose Mɓla ámutɔ́ ɓee, “ɓutamawá ɔ́nantswieá ɔ́de ayó da ɔ́nɔ́ ɪkan.”* Fahogyi fɛe nnantswie ɪwɪ dé Bulu hián sɔ́ ɔ́leblí asón ání? ¹⁰ Megyí aní sɔ́ ɔ́de asón ání blí? Aní sɔ́ ɔ́de mú blí a. ɓɔ́wanlín wá Bulu asón ámutɔ́ ɓee, “ɪflé ɔ́wópɔ́ muva ató ɔ́kpɔ́típó fée ɓugyo tɔ́á bénya tsú agyómá á múú bayó ámutɔ́.”

* 9:9 Deut. 25:4. Kí ató táanheá ɓu ifɔ́n XXX, (1 Ti. 5:18). Mú así gyí, “ɓutamalé ɔ́kwén pó ɪɓi tsítsi ɔ́sulótɔ́.”

11 Ní anɔlabláa mli asɔn wankláán ámu, igyi ɔɣétó abíá anɔladú wá mli tɔ á, anɔ mó anɔmá ɔkpa nyá anɔ ɔyító atohiánhe tsú mli wá? 12 Ní aku bubu ɔkpa nyá ató tsú mli wá á, anɔmá ɔkpa dɔn amó?

Táme anɔmótsu kuku lé inɔ. Anɔlapó klɔntɔ pisii hɔ tógyító, ménɔ anɔmóɔpu tɔtɔtɔ tin Kristo asɔn wankláán ámu ɔkpa. 13 Mli méyín mli aa, Bulu ɔtswékpa inu agyómá ayɔpó é bubu ogyíkpa inu? Ntée mli méyín ání afɔdié-asubwi amu asɔ asúmpó butegyí mó asɔ ató? 14 Alɔ kén anɔ Wíe léhié ání mu asɔn wankláán ámu ɔkan adapó é bugyí ató tsu ahá ání bude labi nya tsú asɔn ámu tɔ wá ní.

15 Táme mí mó mmákópó alɔ ɔkpa ání mli anɔ anɔ nyá tɔtɔ tsú mli wá. Megyí beé ndekléá néfi mó asɔ, sɔ nde asɔn ání wanlín sí sí mli. Ibo mí alá nówu, dɔn ání nɔhulí itó ání nɔpɔtsú iwɔ ání. 16 Táme ní nde asɔn wankláán ámu ɔkan da a, imegyí tɔá nɔpɔtsú iwɔ. Tsúfé ɔhíé igyi há mí. Bulu ɔbébití mí inu ní mmeda mó ɔkan. 17 Ní mí onutó lébli mbéé nóbwe mó á, teki Bulu ɔbéda mí ipán. Táme megyí mí onutó apétó nde mó bwe. ɔkpábi ngyi, Bulu lóbu mí ɔnɔkwali pu pɔ agyómá ání wá mí ibitɔ. 18 Ikóká mɔmu nénya tsú mótó ngya? Mógyí néda asɔn wankláán ámu ɔkan, buméeka mí tɔtɔ. Teki mli ɔkpa pòkle tɔku há mí iwɔ, táme mmóɔbwe mó alɔ.

19 Ntsie mí iwɔsu. Mma ɔhaa asɔ, táme nabwé iwɔ ɔkpábi há ɔhagyíɔha, ménɔ nékpa ahá tsɔtsɔtsɔ ba Kristo. 20 Ntɔbwé iwɔ fé Yudayin ní mli Yudafɔtɔ, ménɔ nétalí nyá Yudafɔ ámu. Mma Mose mbla asɔ, táme ntɔbwé iwɔ fé ahá ání bubu mó asɔ, ménɔ nétalí nyá amótó aku. 21 Alɔ kén ní mli ɔmátófɔá buma Mose mbla asɔ anɔn á, ntɔbwé iwɔ fé amó, ménɔ nétalí kpá amó ba Kristo ni. Inɔ medésuná ání mma Bulu mbla ámu asɔ, tsúfé ntobú Kristo mbla ámu. 22 Ntɔbwé iwɔ fé ahá ání amó hógyi ɔnɔ ma ɔnɔn, ménɔ nétalí há amó bédan Kristo tɔ. Ntedamli iwɔ ɔkpa ɔtsan-ɔtsansu há ahá féé, ménɔ nétalí kpá amótó aku ba Kristo.

23 Asɔn wankláán ámu sɔ ntɔbwé inɔ féé, ménɔ mí é nénya ogyíkpa mótó. 24 Mli kan ání ní ahá busrí a, okugyíaku teyírɔ iwɔ, táme ɔbakóle tégyi inu, butekié mu ató? Mli é mli yiri iwɔ srɔ, ménɔ mli gyí inu, békie mli ató. 25 ɔsrí ɔtsiípó okugyíaku tekítá iwɔ, ménɔ ɔbésrí pòhɔ idá ání itamatsiá yó. Táme anɔ mó anɔidé inɔ bwe, ménɔ abóhɔ idá ání imóɔfwɔ ekekεεεε. 26 Inɔ su megyí kpaali nsrí. Mli ansí dɔn tɔkusu. Ntamatswi atswε wá afútó. 27 Ntesen ansító, bwé mí iwɔ ɔkpábi, ménɔ ní nedá asɔn ámu ɔkan súná ahá ta á, Bulu méébláa mli ɔbéε, nabwé tsítsá.

10

Ikpi súm Iwɔ ɔláda

1 Mli apíó, ndekléá mli bí tɔá Bulu lóbwe há anɔ anɔin amu féé bímbí ámu. ɔleha agyinde lobun amó féésú, ɔleha ɔpu pepe bunkpato léε, ɔlekpa amó féé tsun ɔpu amu tɔ. 2 Bulu lópu agyinde móa ɔpu amu bó amó féé asú, pòsúná ání bugyí Mose abúopu. 3 Amó féé begyi ɔɣétó atogyihe oloku ɔkule amu. 4 Bonu ɔɣétó ntsu oloku ɔkule amu tsú butá ámu ɔlekpá amó ámu tɔ. Kristo gyí butá ámu ni. 5 Táme inɔ féé ɔma a, Bulu ansí megyí amó ɔdɔdɔ iwɔ, ɔlehi amó dimbí ámu su inu.

6 Ntobí ání ileba amósú ání féé igyi atosuanhe há anɔ, ménɔ amó lalahe amu odu bwe méedinká anɔ ɔwál, 7 anɔmóosúm ikpi é fé amó. Tsúfé Bulu asɔn wanlínhé amu ilebli ɔbéε, “Ahá ámu betsiá asɔ gyí ató, nu ntá, kúsú kóm.” 8 Mli máwa atsi móa ayin asɔn fé alí amótó aku bɔbwe, ileha amótó mpím adɔanyɔ-sa (23,000) benya lowu ekewóle. 9 Mli máha asɔ Kristo ki fé alɔ amó amótó aku bɔbwe, awɔ bodundun amó mó ámu. 10 Mli mále Bulu ilá fé alí amótó aku bɔbwe, Bulu lópu ɔbɔpu sí sí, ɔlɔbɔmɔ amó.

11 Ntobí ání ileba amósú féé igyi atosuanhe há anɔ. Bɔwanlín mó tswi, púdá anɔ ahá ání ɔyí ɔnómá bí lató anɔ ání ɔlá.

oyin, oyin é léhián ɔtsi. ¹² Tsúfě alí ámóú ɔtsi gyankpapu lédali tsu oyintó ámu a, alí kén ɔtsi é lókwí oyin ní. Táme Bulu lóbwe tógyító.

¹³ Mli onutó mliyo asón ánfito amlíki. Ibo aláá ɔtsi méeklí nwun asa ɔbóbo mpái há Bulu? ¹⁴ Fě aláá Bulu léle ɔyító á, ima aláá oyin obési mu imi íbówa íswí fě ɔtsi klé. ¹⁵ Imi títín igyi numnyam há ɔtsi, tsúfě Bulu lópu mó há mu fě nwun-abúntó. ¹⁶ Táme ní ɔku dé mó iwí nwéen gyí a, asón ání mbu blí gyí, mmotsulá dínká kokusu don íni. Alí kén Bulu ɔpasua atráhe fěé bumotsulá dínká mósú ní.

ጋጥኖታሃ

(Mateo 26:26-29; Marko 14:22-25; Luka 22:14-20)

¹⁷ Mmėekanfú mli asón ánfí nebá bebláa mli ánfí mótó. Tsúfě yilé kuku tamadáli tsu mli ifiató. Lalahé kóún itetí há mli. ¹⁸ Gyankpapu a, babláa mi beé mlitamabwé kule ní ɔpasua ámu befia. Nahogyi ání asón ánfí ku bu mótó. ¹⁹ Lélé mó á, ilehián ání nwéengyí bétsiá mlitó, méní mlówun ɔnɔkwahá ibu mótó. ²⁰ Táme beblí beé, ní mlefia a, megyí ɔጥኖታሃ su mlitefia. ²¹ Tsúfě mlitamagyo aba. Aku butegyi amó ató, butamahá aba. Mó su aku butonu bu, aku é butsie akón. ²² Mli onutó mlímá wóyíá mlitegyi ató, nu ntá mótó? Ntee mlidékléá mlósopáa Bulu ɔpasua ámu, amlíwa ahiánfó ámu pélitó? Amansu mbli tsu íni iwí? Nkánfu mli? Initó mó á, ekekeke, mmėekanfú mli!

²³ Tsúfě tóá nosuán tsu aní Wíe wá kén nde mli bláa a. Aní Wíe Yesu léle bodobodo ipín onyé ámóú bele mu há ámu, ²⁴ ɔleda Bulu ipán, bíábía mótó, blí ɔbéé, “Mí ɔyulúá ndepuhá mli ní. Mlitsia bwe íni pukain mísú.” ²⁵ Alí kén atogyihe amu ɔma a, olotsu ntá-ewe ámu, blí ɔbéé, “Ntá-ewe ánfí gyí mí obugya ání Bulu dépusí ntam pɔpwe amóú ibu mlia mɔnyo nsiné ámu su ní. Brégyíbréá mlónu mó á, mlinu mó pukain mísú.”

²⁶ Tsúfě brégyíbréá mlidé bodobodo anfi gyí, nu ntá tsú ewe ánfito á, mlidé aní Wíe lowu ámu ɔkan da kpéfɔn bréá obéyinkí bá. ²⁷ Mó su ɔhá ání obégyi alí bodobodo anfi, nu ntá tsú aní Wíe ewe ánfito mábú ɔkpasu á, alagyi aní Wíe ɔyulúu pú mu obugya amu iwí pón. ²⁸ Iní su ilehián ání mlóyo mli nwuntó wankláán, asa mlégyi bodobodo anfi, nu ntá-ewe ánfito. ²⁹ Tsúfě ní mlímóbu aní Wíe Kristo ɔyulúu, mlilégyí bodobodo amu, nu ntá ámu é dínká ifinsu á, Bulu ɔbéha mli ipón mó su. ³⁰ Mó só mlitó ahá tsɔtsɔtsɔ bapɔn, aku budelo, aku mó kóráá bawú ní. ³¹ Ní anitoyó aní nwuntó wankláán asa a, teki Bulu mécha aní pón. ³² Táme ní aní Wíe ɔlé aní ilá, bítí aní ísu á, ɔmécha ania ɔyító ahá fěé ipón kule.

³³ Iní su mí apíó, ní mleyéfia ɔጥኖታሃ ámu así á, mlitsia gyo aba. ³⁴ Ní akón de ɔku á, ogyíi ató tsu wóyító asa ɔba, méní mli ifia amu iméeti ísubití há mli. Mí onutó néba bebláa mli tóá mlíbwéé tsu asun tráhe amu iwí.

12

ጋዛ ወንቅካ ለታካካ

¹ Séi á, apíó, ndekléá néle ጋዛ ወንቅካ ለታካካ asón amó así wankláán súná mli.

² Mliyin ání bréá mli gyí ɔmátófo á, bosuná mli asunakpan, íleha mlilóyo mlidé ikpiá butamatóí sum. ³ Mó su ndekléá mlíbú móá itsú Bulu wá. ɔhagyíɔha ání ɔdepu ጋዛ ወንቅካ tóí méetalí lwí aní Wíe Yesu. ɔhá ání ጋዛ ወንቅካ dé mu kpa nkule ɔbétalí blí ɔbéé, “Yesu gyí mí Wíe.”

⁴ Bulu atokiehé ɔtsan-ɔtsan bu inu, táme ጋዛ ወንቅካ amu kén teye mó fěé. ⁵ Bulusúm agyómá igyi ɔtsan-ɔtsan, táme aní Wíe amu kén aní fěé anidésu. ⁶ ɔkpa ɔtsan-ɔtsansu Bulu tɔyó agyómá tsɔn anisu, táme Bulu ámu kén dé mó fěé bwe tsɔn aní fěésú. ⁷ Bulu telé mu ጋዛ ámu ɔwan tsɔn ɔkpa ɔkusɔ anitó okugyíɔkɔtó, méní abópukpá aba. ⁸ ጋዛ ወንቅካ tehá ɔku tɔpú nyánsa tóí kplá

ahá, òtèhá òkú é tẹbí asún. ⁹ Òtèhá òkú tẹhíé hò Bulu gyi, òtèhá òkú é tetsá ahá ọ̀. ¹⁰ Òjẹ Wankíhé amu kén tẹhá òkú túmi ọ̀tọ̀púbwé ofúla, òtèhá òkú é tẹbí asún ání Bulu lópówá mu ọ̀nó. Òtèhá òkú tetálí bí ọ̀jẹá itsú Bulu wá pọ̀ múá itsú ọ̀jẹ laláhe wá. Òtèhá òkú tẹbí ọ̀blí bambá, òkú é tonú mú asi. ¹¹ Òjẹ Wankíhé amu nkule tóbwé ını fée, oteye atokiehé áńfi há ọ̀hagyíọ̀ha alá odeklé.

Ọpasua Amu Igyi Nyankpusa-oyi Okule

¹² Nyankpusa-oyi ıwı ató itsọ, táme mú fée lóbwe nyankpusa amu. Alı kén igyi Kristo é ní. Mu ọpasua ámu gyi mu nyankpusa-oyi ámu ni. ¹³ Anıtọ aku anıgyi Yudafọ, aku Griikifọ, aku nkpábi ntée adíhıe, táme bọpu Òjẹ Wankíhé amu bó anı fée asú wá Kristo ọ̀yọ̀lọ̀ kule amuıtọ, Bulu lópu Òjẹ ámu kén núná anı fée.

¹⁴ Táme mégyi toku kule lóbwe nyankpusa-oyi ámu, mboun ıwı ató ọ̀san-ọ̀san. ¹⁵ Nı yabi ọ̀blı ọ̀béé, “Mma nyankpusa-oyi ámu ıwı, tsúfé megyi ıbi ngyi” á, ilosuná ání megyi nyankpusa-oyi ámu ıwı ató ogyi? ¹⁶ Nı ısu é ọ̀blı ọ̀béé, “Mma nyankpusa-oyi ámu ıwı, tsúfé megyi nsıbi ngyi” á, ilosuná ání megyi nyankpusa-oyi ámu ıwı ató ogyi? ¹⁷ Nı nsıbi nkule gyi nyankpusa-oyi ámu fée á, nkáli ọ̀bóbwe obónu asún? Ntee ní ısu nkule gyi nyankpusa-oyi ámu fée á, nkáli ọ̀bóhọ ató afú? ¹⁸ Táme Bulu lópu ıwı ató tsatsọtsọ bwé nyankpusa-oyi ámu, ọ̀lọ̀pu kugyiko yi ọ̀tınéá odeklé. ¹⁹ Nı ıwı ntobı ámu igyi toku kule a, nkáli nyankpusa-oyi ámu ıbóbwe? ²⁰ ıwı ntobı ámu itsọ mú, táme mú fée lóbwe nyankpusa-oyi amu ni.

²¹ Mú su nsıbi méetalı bláa ıbi ọ̀béé, “Fuma labi há mí!” ekekεεke. Nwun é méetalı bláa yabi ọ̀béé, “Fuma labi há mí!” ²² Nı akı a, ıwı ató ámuú anıdékı anıaa ılọ̀pon amu ıwı téhıan ni. ²³ Mú ámuú anıdékıá obú ima mósú ámu anıtobú dın ni. Ọtıné ámuú anıtamaklé ahá buwıun amu é anıtọ̀pú ató tın ni. ²⁴ Táme anıtamapú ató tın anı ıwı ntobı ámuú ıbu akıle amu. Bulu lóbwe anı ıwı ató ámu alı, ménı abóbu mú ámuú ima numnyam amu, kı mósú wankláan. ²⁵ Fówun ıkulebwe bétıá amótó, ménı gyọ̀rı okpıtá bına a, bına é lakpıtá gyọ̀rı. ²⁶ Nı nyankpusa-oyi ámu ıwı tọ̀ku dé ọ̀sun wıun a, nyankpusa-oyi ámu fée towun mú. Nı bekánfọ mótó ku é á, ansı tegyi nyankpusa amu.

²⁷ Yoo, ayọ nkpa. Kristo ọ̀yọ̀lọ̀ kule amu mlı fée mlıgyı. Mlıgyı mu ọpasua ámu ni. Mlıtọ okugyíọ̀ku gyı mu nyankpusa-oyi ámu ıwı tọ̀ku. ²⁸ Bulu léhıhıe ını fée wá mu ọpasua ámuıtọ. Gyankpapu, sumbí ayọ̀pú. Nyọ̀sı, Bulu ọ̀nósú atọ̀pú, saası, ató asunápú. Mú ọ̀ma a, ofúla abwepú. Amúá bubu ılọ̀tsá túmi, buale agyıpú, ahande pọ̀ ọ̀blı bambá ablıpú. ²⁹ Amú fée gyı sumbí ayọ̀pú? Ekekεεke! Amú fée gyı Bulu ọ̀nósú atọ̀pú, ntee ató asunápú, ntee ofúla abwepú? Iméeba mótó alı! ³⁰ Amú fée bu ılọ̀tsá atokiehé? Amú fée tẹbí ọ̀blı bambá, ntee amú fée tetálı nú ọ̀blı bambá ámu asi? ³¹ Mlıbọ mbódı amlıdunka atokiehé ámuıtọ múá idehıan dın.

Nélasúná mlı ọ̀kpa ání ıdın ını tsıa mótó.

13

Ọdwe

¹ Nı ntetálı blı anyánkpúsa pọ̀ Bulu-abọ̀pu ọ̀blı fée, táme ntamadwé mí aba á, ngyi fé ọ̀kan ntee gbémgbléın ání bude mú da, ıdelın kúklókúú. ² Nı mbu Bulu ọ̀nó asúnblı, Bulu asun ọ̀aınhé bı pọ̀ hógyi kpọ̀nkpọ̀ntıá ntetálı pọ̀púlı abu, táme mma mí bá ıwı ọ̀dwe á, mómú mma labi kọ̀ku. ³ Nı nọ̀pú mí ató fée kıé ahiánfọ, nọ̀pú mí ıwı há mbée buwáa mí ogyá, táme mma mí bá ıwı ọ̀dwe á, mma labi há ọ̀haa.

⁴ Ahá ọ̀dwepú tenyá ıkłun, ọ̀bu awıtale. Ọ̀ma olu, ọ̀tamaká ọ̀nótó, ọ̀tamatsú ıwı. ⁵ Otobú ató, ọ̀ma ọ̀nsıpe. Ọ̀tamakósı nyá ọ̀blı, ọ̀tamahọ asún wá ıwıtọ.

⁶ Otamatsúlá asokpan, onokwali otobuo. ⁷ Otenyá klun há tógyító, otəhə asónsú gyi. Mu ansí tedínká asónsú, ototomi é.

⁸ Odwe mú itamatá, táme Bulu onó asónblí bómə onó. Oblí bambá blí béka itin, asónbi é ɪbéba bətsən. ⁹ Tsúfé anumókónyá bí tógyító tá, anumókónyá blí Bulu onó asón é yi. ¹⁰ Táme onjéto atokiehé ánfí féé ɪməfən. Ní múá ɪməfən yi ɪbá á, ɪní féé bəfwi.

¹¹ Igyi fé ɪní. Bréá ngyi kebi á, nətəí fé kebi. Mí atə bwehé pú mí asən susúhe féé ɪəbwe fé kebi. Táme séi ánfí nadan a, nasí nyebitə bwehé ámu féé bwe.

¹² Séi á, anidé atə kú fulaa fé ogyásitə anidé mú kú. Bré ɪku béba a, abówun mú wankláán. Séi á, aní atəbi məfən. Oma a, abéba bebi mú fé alíá Bulu yin aní.

¹³ Onokwali a, atoku asa ánfí obétsiá ní. Hógyi, okpakú pú odwe, táme odwe dən mú féé.

14

Onje Wankíhé Atokiehé Bámhá

¹ Mlɪdunka odwe okpa, amlɪdunka onjéto atokiehé é. Múá ɪdən a, Bulu onó asónblí. ² Tsúfé ní oku dé oblí bambá blí á, megyí anyánkúsa odəbláa, Bulu odəbláa. Ohaa tamanú mú asi, tsúfé mu onjé dé asən nainhé blí. ³ Táme ohá ání odə Bulu onó asón blí mú á, ahá odəbláa, odəpubúá amú abudan hógyitə. Odəpúwá amú əwənlín, odəpəlwií amú ɪklən é. ⁴ Ohá ání odə oblí bambá blí nkule tényá əwənlín Bulusúmtó. Táme ohá ání odə Bulu onó asón blí mú təwá əpasua ámu əwənlín.

⁵ Teki ndekléá mlí féé mléblí oblí bambá, táme ní mlidé Bulu onó asón blí á, ɪbu mí alé dən. Tsúfé Bulu onósú otəipó dən oblí bambá əblípó. Nkétí ní oblí bambá əblípó ámu tetálí lé mú asi, méní əpasua ámu bénya təkú tsú mótó. ⁶ Mí apió, ní naba mlí wá séi beblí oblí bambá ku, mmele mú asi á, labi məmu ɪbówa há mlí? Táme ní neblí asón, nehá mlébi asón, ntée neblí asən lesúnáhé ku, ntée neblí Bulu onó asón ku, ntée súná mlí atə á, ɪbówa labi há mlí dən.

⁷ Mlɪpəkí ɪtá fedá mú itotsúlá, fé ɪkwə, oténte ntée okpe aná. Ní fəmeda mú itsula wankláán á, bətamanú mú asi. ⁸ Ní klunsi odapó mébi dá mú á, ohaa tamanú mú asi, didá atə yó ɪsá. ⁹ Alí kén ní mlidé oblí ání ohaa médé mótó nu blí á, mlidətəí wá afútó ní. ¹⁰ Oblí tsətsətsə bu əyító. Kugyíku ɪməfən, ɪbu mú əblípó anulé. ¹¹ Táme ní oku dé oblí ku blí, mí é mmedé mótó nu á, ntamanú mu asi, mu é otamanú mí asi. ¹² Mú sv ɪniá mlíhé mlidé Onje Wankíhé atokiehé ámu dunká á, mlíkuli múá ɪbówa əpasua ámu əwənlín.

¹³ ɪni sv ohá ání əteblí oblí bambá okóli Bulu mú asinu, méní əbétalí le mú asi súná mú anupó. ¹⁴ Tsúfé ní ndəpə oblí bambá bəmpái á, mí onjé dé mú bə, táme mmedé asón ání ndəblí asi nu. ¹⁵ Nkálí mɛə nóbwe? Nóbə mpái onjéto bré kətə, pú mí agywun é bə mú bré bambátó. Alí kén nówa ɪbə onjéto, pú mí agywun wá mú bré kətə é ní. ¹⁶ Tsúfé ní fúde Bulu kanfó onjéto pé á, nkálí ɪbóbwe ohá ání əmedé mú asi nu əbétsa fó? Nkálí bétsa fó Bulu ɪpán da ní bəmedé asón ání fudəblí asi nu? ¹⁷ Fíalí fúde Bulu ɪpán da wankláán, táme ɪtamawá fó bá əwənlín.

¹⁸ Nedá Bulu ɪpán ání nteblí oblí bambá dən mlitə okugyíəku. ¹⁹ Táme ní afia a, ntekleá néblí asón anu pé ání ohagyíəha obónu mú asi, ɪbóbúá amú é dún ání néblí asón mpím-dú (10,000) oblí bambátó ání ohaa mónu mú asi.

²⁰ Mí apió, mlímábwe agywun fé nyebí. Mlɪbwe ɪwí fé kebi-bəbwe lakpanbwe, táme mlígywun fé ahande. ²¹ Bəwanlín wá Bulu asón ámuəto bɛɛ, “Nətəí tsən afəósú, bébláa mí ahá oblí bambá.

Mú ó á, mí ahá bəmóonu mí əmɛ.” Aní Wíe léblí.

²² ɪni sv oblí bambá blí igyi osúna há əmátəfə, megyí ahógyipə. Bulu onó asón blí é igyi osúna há ahógyipə, megyi əmátəfə.

²³ Ní ɔpasua ámu ifia, ɔhagyíha dé ɔblí bambá blí, ɔha bambá pɔ ɔmátóyín bebá mliɔ á, bɔméesblí beɛ, mli nwun layíntá? ²⁴ Táme ní mli fées mli dé Bulu ɔnó asón blí, ɔmátófɔ ntée ahá ání bɔtamanú mótó bebá mliɔ á, amó onutó bóyɔ asón ámɔtɔ, nú iwiasí ání babwé lakpan. ²⁵ Ibéha amó klɔntɔ asón bélin ɔwan, béda akpawunu, kánfó Bulu beɛ, “Lélé, Bulu bɔ mliɔ.”

ɔpasua Amɔtɔ Nhinié

²⁶ Mí apíó, ní mlebá befia Bulu osúmkipá, mliɔ ɔku tɔwá ilɔ, ɔku tosúná ató, ɔku towun ató, ɔku teblí ɔblí bambá, ɔku é tonú mú así á, bɔbwée mú pɔwa ɔpasua ámu ɔwɔnlín. ²⁷ Ní aku béblí ɔblí bambá á, bɔbwée ahá abanyó. Ní bɔtsɔ kúráá á, abasá. Bɔblí mú ikɔle-kɔle, ménɔ ɔku ɔbéle mú así. ²⁸ Ní ɔhaa má ofiakpa invá ɔbéle mú así mú á, bɔkpá ɔnó bun, amóa amó Bulu abɔtɔi nklobítɔ. ²⁹ Bulu ɔnósú atáipú abanyó ntée abasá bɔtɔi, atráhe abuyɔ amó asɔn blíhé amɔtɔ. ³⁰ Táme ní Bulu ɔlé ató súná ɔkúá otsie ofiakpa inɔ á, Bulu ɔnósú ɔtáipú ámu osíi tɔi, ɔhá ámu ɔbli tɔá alawun. ³¹ Mli fées mlétalí blí Bulu ɔnó asón ámu ikɔle-kɔle, ménɔ mli fées mlósuán tɔku tsú mótó pówá iwí ɔwɔnlín. ³² Bulu ɔnósú atáipú amɔ bɔnyáa túmi ɔhé ámóú ide amó kpa amósú, ménɔ bótɔi há amó aba ɔkpa. ³³ Tsúfé Bulu asón lolwií, omegyi basabasa.

³⁴ Ní ɔpasua ámu ifia a, atsi bɔbwée díín. Bɔma ɔkpa tói. Bɔbá iwiasí fé alíá Mose Mbla léblí. ³⁵ Ní bɔdekléá bónu asɔankɔtɔ á, bɔfíte amó akúlu wóyítɔ, tsúfé ilɔ péliá ɔtsi ɔbótɔi ofiakpa.

³⁶ Mli lahogyi mliaa, mli wá Bulu asón ámu ilotsuá así? Ntée mli nkɔle látsɔ mú nu? ³⁷ Ní ɔku dékú ání Bulu ɔnósú ɔtáipú mɔgyi, ntée ɔbɔ ɔhétɔ atokiehé ku á, iwánkɔ mɔ ání anɔ Wie onutó mbla ígyi ndewanlín sísí mli. ³⁸ Ní ɔmɔhɔ asón ánfɔ á, mli é mli máhɔ mɔ asón.

³⁹ Mí apíó, inɔ sɔ mli pɔri ání mléblí Bulu ɔnó asón, táme mli mábláa ɔhaa mliaa, ɔmáblí ɔblí bambá. ⁴⁰ Mli bwe tógyítɔ dɔnka mú ɔkpasɔ wankláán, ifɔn.

15

Kristo Kɔsɔ tsú Afúlitɔ

¹ Mí apíó, séi á, nkáin mli asɔn wankláán ámóú neda mú ɔkan súná mli, mli lóhɔ mósú gyí, mli hógyi ilí mósú ámu. ² Asón ánfɔ ɔbéha mli nkpa ání itamatá, ní lélé mli lóhɔ mósú gyí nɔ. Táme ní mlekíná mósú hogyi mó á, mli hógyi labwé kpaali!

³ Tsúfé asón ání ihíe dehián bɔpɔhá mí nɔpɔba mli ígyi. Múgyí, Kristo lóbowu anɔ lakpan sɔ, fé alíá Bulu asɔn wanlínhé amɔ léblí. ⁴ Bopulá mɔ, Bulu lókɔsúa mɔ tsú afúlitɔ eke sáásí fé alíá Bulu asɔn wanlínhé amɔ ileblí. ⁵ ɔlele iwí ɔwan súná Petro. Mú ɔma a, ɔlele iwí ɔwan súná sumbí ayɔpú dúanyɔ ámu fées. ⁶ Inɔ ɔma a, ɔlele iwí ɔwan súná mɔ abúopɔ tsɔtsɔtsɔá bɔdɔn ahá lafanu (500) ɔtsáwɔle. Amótó aku bawú, táme ɔdɔdɔ bɔtráa bɔtsie nkpa. ⁷ ɔlele iwí ɔwan súná Yakobo é. ɔma a, ɔlele iwí ɔwan súná sumbí ayɔpú ámu fées.

⁸ Itráhe-tráhe a, ɔlele iwí ɔwan súná mí onutó ánfɔ nesin ɔma ba anfi. ⁹ Tsúfé mígyí sumbí ayɔpú ámɔtɔ ɔkɔsɔ nɔ. Teki mmɔfɔn ání bétɔ mí sumbí ayɔpú kúráá, tsúfé nedinká Bulu ɔpasua ámɔsɔ. ¹⁰ Táme Bulu awítɔle sɔ nde namlí alɔ. Mɔ awítɔle amɔ umɔbwe kpaali. Tsúfé nayó agyómá dɔn amótó okugyiáku. Táme megyí mí ɔwɔnlín nɔpɔyó mú. Mɔ awítɔle amɔ dé mí kpa. ¹¹ Inɔ sɔ ní mlétrá da asón ámu ɔkan o, amó o, móbá idehián gyí mli lóhɔ anɔ asón ámɔsɔ gyi.

Anɔ Kɔsɔ Tsú Afúlitɔ

¹² Ní anitédá Bulu asón ámu ɔkan aníaa, Bulu lókɔsúa Kristo tsú afúlitɔ á, ntogyi sɔ mliɔ aku mó beɛ, awupú bɔmósókɔsú tsú afúlitɔ? ¹³ Ní awupú bɔmósókɔsú mó á, idesuná ání Bulu mókɔsúa Kristo é. ¹⁴ Ní Kristo mókɔsú tsú

afúlitɔ á, tekɪ anɪ asɔn wankláán amɔ ɔkanda igyi kpaali. Mɪ mósú hogyi é igyi kpaali. ¹⁵ Ní Bulu tamakósúa awupó mó á, mómó afunu anidéwa tɪn Bulu ɔnɔ, blí aniaa alakósúa Kristo tsú afúlitɔ. Ní ɔtamakósúa awupó á, mómó asón ánfɪ ima mótɔ. ¹⁶ Ní ɔmókɔsúa amú mó á, mómó ɔmókɔsúa Kristo é ní. ¹⁷ Ní ɔmókɔsúa Kristo a, mómó kpaali mlilahɔ mɔ gyi. Idesuná ání mlɪlasiɪn lakpantɔ. ¹⁸ Mómó itráa desuná ání Kristo ahógyipɔwá bawú é bafwí. ¹⁹ Ní ɔyí ánfɪtɔ nkpa nkɔlesó anɪ ansídɪn Kristosɔ mó á, mómó anɪ ílá bu nwe don ɔhagyíɔha.

²⁰ Táme ɔnɔkwaliá ida gyí, Bulu lakósúa Kristo tsú afúlitɔ. Kristo labwé ahá ání Bulu ɔbókɔsúatɔ ogyankpapɔ. ²¹ Alɪ ámóú lowu léba tsɔn nyankpɔsasɔ ámɔ a, alɪ kén kɔsú tsú afúlitɔ é íleba tsɔn nyankpɔsasɔ ní. ²² Tsúfé alɪ ámóú ahá butowú amóa Adam ikɔlebwe sɔ ámɔ a, alɪ kén amóa Kristo ikɔlebwe sɔ amó fée bénya nkpa ní. ²³ Táme anɪtɔ okugyíɔkɔ bu mɔ bré. Kristo Bulu légyankpá kósúa tsu afúlitɔ. Ní Kristo oyínkí bá a, mɔ é ɔbókɔsúa mɔ ahá fée. ²⁴ Mó ɔma a, Kristo obégyi ɔhétɔ túmi laláhe, iwíegyí pú túmiá ide ɔyísú gyí féesú asa ɔyí ɔbómɔ ɔnɔ. Mó ɔma a, obéyinkía iwíegyí ámɔ wá anɪ Sí Bulu íbitɔ. ²⁵ Tsúfé ilehián ání Kristo obégyi iwíe kpéfɔn bréá alagyi mɔ alupó féesú, pú mɔ ayabi tsá amúsú. ²⁶ Olupú tráhe ání ɔbéhi gyí lowu. ²⁷ Tsúfé Bulu asɔn wanlínhé amɔ íleblí ɔbé, “Bulu lópu tógyítɔ wá mɔ asi.” Inɪ imosuná ání Bulu bu Kristo asi. ²⁸ Ní Kristo ogyi tógyítósú tá á, ɔbópɔ iwɪ wá Bulu asi. Móléha mɔ túmi dínká tógyítósú, fówun Bulu é obégyi tógyítóá íbu ɔtínegyíɔtínésú.

²⁹ Ní Bulu mókɔsúa awupó á, ntogyi sù ahá buɔe asú bɔ há ahá ání bawú? Ntogyi sù béha bábɔ amó asú há amó? ³⁰ Ntéɛ ntogyi sù anɪ mó abópɔ anɪ nkpa pléi brégyíbré? ³¹ Mí apíó, nekáɛ, ntefia alowusɔ ekekegyíɛke! Igyi tóá ntópótsú iwɪ ání mliha anɪ Wie Kristo Yesu mlɪlabwé ikɔle. ³² Mó sɔ kpaali nɔkɔ Efesofɔá bugyi fé mbwíkítá-atɔ? Ní Bulu mókɔsúa awupó mó a, “Mómó mliha agyi, awɪ, anu, tsúfé ɔke sesebre anɪlawú.” Fé alíá bɔwanlín wá Bulu asón ámɔtɔ.

³³ Mlɪmáha ahá ání buteblí asón ánfɪ odu abɔmle mli! Tsúfé ahande beɛ, “Mba laláhe gyí teyíntá ɔha.” ³⁴ Mlɪlabwe agywɪn wankláán, amlɪsi lakpan bwe. Tsúfé mlɪtɔ akɔ butépi bɔmeyín Bulu. Nde asón ánfɪ wanlín sísí mli pósópa mli.

Ɔyulúwá Abópɔkósú Tsú Afúlitɔ

³⁵ Ɔkɔ ɔbéfité ɔbéɛ, “Nkálɪ Bulu ɔbókɔsúa awupó? Ɔyulúw mɔmɔ bópɔkósú?” ³⁶ Ɔha mimláhe! Bɪ ání ní fodú ató-abí á, itɔpló asa itɔkwe. ³⁷ Megyi itóbí ámóú fɔpɔwá ɔsulótɔ ámɔ gyí ɔbán amóú itedan amɔ. ³⁸ Bulu tɛhá mó ɔyulúw pɔpwe ání mɔ onutó odeklé. Ɔtɛhá ató-abí kugyíko mó ɔyulúw ɔtsan.

³⁹ Alɪ ámóú ató-abí ɔtsan-ɔtsan búu inɔ ámɔ a, alɪ tógyítɔ ɔyulúw igyi ɔtsan ní. Anyánkpósa, mbwɪ, mbubwɪ pú ntsutso aye féeɔtɔ okugyíɔkɔ ɔyulúw ɔtsan.

⁴⁰ Ɔsúsú-ató bu inɔ, ɔsulósɔ-ató é bu inɔ. Mó fée íbu ɔyulúw ɔtsan-ɔtsan. Ɔsúsú klé numnyam ɔtsan, ɔsulósɔ klé é numnyam ɔtsan. ⁴¹ Owí numnyam igyi ɔtsan há ɔtsra. Ɔtsra klé é igyi ɔtsan há ntsrakpabi. Ɔtsrakpabi kugyíko ná ɔtsan, mó numnyam é ina ɔtsan há mó bá.

⁴² Alɪ íbɔbwe bréá Bulu ɔbókɔsúa awupó ní. Anɪ ɔsulósɔ-ɔyulúw anfi itowú, pló ánfɪ íbɔtsɔn ɔtsan há móá Bulu ɔbókɔsúa tsu afúlitɔ, tsúfé mó mó imóowu ekekeɛke. ⁴³ Anɪ ɔyulúw anfi tɔpɔn bréá bopúlá mó, táme ní Bulu ɔkósúa mó á, itenyá ɔwɔnlín, wá numnyam. ⁴⁴ Ɔsulósɔ-ɔyulúw igyi séi, táme ní Bulu ɔkósúa mó á, íbɔbwe ɔhétɔ ɔyulúw. Tsúfé alɪ ámóú ɔsulósɔ-ɔyulúw bu inɔ ámɔ á, alɪ ɔhétɔ klé é bu inɔ ní. ⁴⁵ Bulu asɔn wanlínhé amɔ lébláa anɪ ɔbéɛ, “Adam gyankpapɔ amɔ lóbwɛ ɔkɪankpapɔ.” Táme Adam tráhe, ogyi Kristo amɔ mó gyí Ɔhɛá ɔtɛhá

nkpa. ⁴⁶ Ɔsulɔsu-ɔyulɔv anitegyankpá nyá asa anitebenya ɔhétó klé. ⁴⁷ Ɔsulótɔ-ɔyulɔv Bulu lópɔpwé nyankpɔsa gyankpapɔ, ogyi Adam amv. Kristo, amóó obuo amv mó otsú ɔsósó. ⁴⁸ Nyankpɔsa okugyíáku bu ɔsulɔsu-ɔyulɔv fé Adam, táme aní ɔsósó-ɔyulɔv mó bóbwe fé Kristo klé. ⁴⁹ Alí amóó anígyí fé ɔsulɔsu Adam amv a, alí kén abóbwe fé Kristo amóó otsú ɔsósó ámv é ekekó ní.

⁵⁰ Apíó, tóá ndeblí gyí, aní ɔyulɔv anfi igyi ɔyulɔv móa obugya anfi iméenya ogyíkpá Bulu iwíegyi ámvɔ. Tóá iteyíntá iméetalí nyá ogyíkpá tóá itamayíntátó.

⁵¹ Táme mliyaa asv amlinu asv nainhé kuá Bulu lalé súná mí. Ɔbé, megyí aní féé obówu, táme aní féé ɔyulɔv bétse. ⁵² Ní ɔkpe tráhe ifólí pé á, aní féé abétse ɔsáwɔle pé. Bulu ɔbókɔsúa awupó ámv. Amó ɔyulɔv iméetrá yintá, ɔbétse aní nkpa atsiápó é féé. ⁵³ Tsúfé ilehián aní Bulu ɔbétse aní ɔyulɔv anfi itowú pló anfi, há aní ɔyulɔv itamawú, itamapló. ⁵⁴ Ní íbá mótó aní Bulu latsé tóá itowú, bwé mó tóá itamawú, tóá itopló é lábwe tóá itamapló á, inó Bulu asv wanlínhé anfi íbéba mótó ní. Ɔbé, “Batú lowu así plíplíplíplí. Isugyí onutó laba.”

⁵⁵ Bulu asv wanlínhé ku é léblí ɔbé, “Oo lowu, nkónv fú ɔkpe bu?

Nkónv fú isugyí bu?”

⁵⁶ Lakpan igyi ɔkpe aní itómó, Mose mbala ámv é itehá lakpan túmi. ⁵⁷ Nkálí kóráá abókukv da Bulu ípán? Múláhá anilatsv aní Wie Yesu Kristosv gyi asv.

⁵⁸ Mó sv apíó adwepó, mlilu kinkíínkín, mlímákpunkí. Mlisi mlí iwí féé há Bulu agyómá brégyíbré, tsúfé mliyín aní mlí gymagyihe móɔbwe kpaali.

16

Itswitswi Ha Yerusalem Ahíánfɔ

¹ Itswitswi ha Bulu ahá aní bubv Yerusalem asv́n ámv é á, mlíbwé mó fé alí amóó nebláa ɔpasua amóó íbubv Galatia ɔmátó mbéé bubwéé mó ámv.

² Ɔhagyíha ɔkí mv kóba alí ɔtenyá ɔnó, ɔle kv yaí Kwasiédagyíkwasieda. Mlímágyo mlíaa mbá asa amlitswitswi mó. ³ Ní neba á, nówanlín nwoóló há ahá aní mlí onutó mléle mlíaa, bupúv ató ámv ya Yerusalemfɔ ámv, pólé amó súná amó. ⁴ Ní íbv aléá nóyɔ á, mómó bóbuo mlí yó.

Paulo Ɔkpatu Nihíé

⁵ Ní nɔkósú tsú Makedonia a, néba mlí wá, tsúfé ndekléá nótsv inu asa néba.

⁶ Fíalí nétsiá mlí wá kpalobí. Fíalí kóráá nétsiá inu nyankpɔ móa atsalí bré ámv féé, fówun mlílasí mí ɔkpa nayó ɔtínegyíɔtíneá nóyɔ. ⁷ Séí mó á, mmedékléá néba beka tsv mlí wá kéke. Ní Bulu lótsulá á, nétsiá mlí wá kpalobí.

⁸ Táme nétsiá Efeso nfi kpéfɔn Pentekoste eke ámv. ⁹ Tsúfé ɔkpa kpɔnkpɔntí lafínkí há mí aní nóyɔ agyómá aní íbówa labí. Íbv mótóá mí alupó tsɔtsɔtsɔ bubv nfi mó.

¹⁰ Ní Timoteo owíé mlí wá á, mlímáha ifú íkíta mv, tsúfé aní Wie agyómá ámv kén ɔdeyɔ fé mí. ¹¹ Mlímáha ɔhaa ɔkí mv ansító kótíkótí. Mlisi mv ɔkpa wankláán oyínkí bɔtv mí, tsúfé ntsie ngyo mv aní apíó atráhe amv.

¹² Aní píó Apolo asv́n ámv a, nalí mvsv mbéé, obúo apíó ámv ba mlí wá, táme omedékléá ɔbéba séí. Ní onyá ɔkpa á, ɔbéba.

Asv́n Tráhe

¹³ Mlída iwísv, amlílu kinkíínkín mlí hógyítɔ. Mlíwa klv, amlíwa iwí ɔwvnlín. ¹⁴ Mlípɔ ɔdwe bwe mlí tógyító.

¹⁵ Mí apíó, mliyín aní Stefana mv mv wóyító ahá gyí agyankpapóá bedamlí klvntɔ Akaia nsáintɔ. Basí iwí há, bude Bulu ahá ámv súm. ¹⁶ Nokókóli mlí, mlíba iwíasi ha amóa ahá aní béba betsiá amótó, bópɔ nsi yó agyómá ámv.

¹⁷ Ansí lagyi mi ání Stefana moa Fortunato pɔ Akaiko baba mí wá. Tsúfɛ bode mi ɔbwekpá bwe. ¹⁸ Bawá mí atetɔ-ɔnlɔn wankláán, fé alí ámúú bɔwa mi ámu. Mlibu ahá ánfí odu.

¹⁹ Ɔpasua ámúú ɔbu Asia amu féé bode mi tsiá ha. Akwila moa Priska pɔ ɔpasua ámúú ɔbu amú wóyító amu é behá mi tsiá wankláán aní Wíe ɔdátó.

²⁰ Apíó aba ámu féé behá mi itsiá gyágyáágyá.

Milata aba puta Kristotɔ.

²¹ Mí Paulo onutó lapú mí ɔbi wanlín ínɔ, ndepuhá mi tsiá.

²² Ní ɔku tamadwé aní Wíe Yesu a, ɔlwí dín muvɔ!

Marana-ta! (Mú así gyí, “Aní Wíe, ba!”)

²³ Aní Wíe Yesu Kristo ogyí mi buale.

²⁴ Aní aní Wíe Kristo Yesu ɔkolɛbwe sɔ ntehié dwé mi féé. Amen!

Ɔwɔlɔ Nyɔɔsiá Paulo Lɔwanlɔn Sísí Korintofɔ

¹ Mí Paulo ání ɔna Bulu apétó nabwé Kristo Yesu sumbí ɔyɔpɔ mɔa anɔ pío Timoteo dé ɔwɔlɔ ánfɔ wanlɔn.

Anɔdé mɔ wanlɔn sísí Bulu ɔpasua ání ɔbu Korinto wúlutɔ pɔ Bulu ahá ání ɔbu Akaia ɔsolósu fée.

² Anɔ Sí Bulu mɔa anɔ Wíe Yesu Kristo ɔbugyi mli ɔuale, abuha mli iwilwii.

Paulo Bulu Ipánda

³ Mliha akanfɔ Bulu. Mɔgyí anɔ Wíe Yesu Kristo mɔ Si pɔ mɔ Bulu. Mɔgyí anɔ Sía otowun anɔ nwe pɔ anɔ Buluá otolwíí anɔ klɔn ɔkpagyíɔkpasu! ⁴ Otolwíí anɔ klɔn anɔ asɔn wunhe kugyíkɔtɔ, ménɔ anɔ é abétalí pɔ klɔn lwiíhé ámóú anɔlanyá tsú mɔ wá ámɔ lwíí anɔ aba klɔn amó asɔn wunhetɔ. ⁵ Alɔ ámóú Kristo léhie wun ipian kɔnkpɔnkpɔntɔ, anɔ é anɔdé mɔ kv wúun amɔ a, alí kén Bulu ná Kristosu ɔhíe ɔde anɔ klɔn lwií ní. ⁶ Mɔ sv ní anɔdé ipian wúun a, mli iwilwii pɔ mli nkpahɔ sv anɔdé mɔ wúun. Tsúfé Bulu dé anɔ klɔn lwií, ménɔ anɔ é abólwíí mli klɔn, fówun mlétalí nyá klɔn, tomi wun anɔ ipian ámɔ odu kén. ⁷ Ifú mɔdé anɔ mli sv, tsúfé anɔyin ání ania mlɔnyɔ dé ipian ámɔ wúun. Mɔ sv Bulu obólwíí mli klɔn fé anɔ.

⁸ Apíó, ɔbu aláá mlébi ání ɔwɔsɔn ámóú anɔlówun Asia ɔmátɔ ámɔ ɔnɔ lehie wá ɔnɔn. Iekle dɔn anɔ. Ifú lekítá anɔ, anɔkí ání abówu kokooko. ⁹ Ɔnɔkwali asón, ɔlɔbwe anɔ fé bahá anɔ lowu ipón. Táme alɔ anɔmóɔpɔ ansí dínká anɔ ɔwɔsɔ, mboún Buluá ɔtɔkósúa awupósú, sv ɔleba alɔ. ¹⁰ Lélé mɔ á, ɔlele anɔ tsú lowutɔ. Anɔlahogyi ání obétsiá lé anɔ brégyíbré. ¹¹ Ɔbéle anɔ, tsúfé mlɔdé mpái ɔbɔ anɔ nwunsu. Inɔ sv ahá tsɔtsɔtsɔ béda Bulu ipán anɔ nwunsu, tsúfé alawá awítale há anɔ, mpái ámóú ahá tsɔtsɔtsɔ ɔbudebɔ há anɔ ámɔ sv.

Paulo Nnihé Tse

¹² Abétalí pɔ ɔbi sí kántɔ anɔaa anɔ klɔn mókóhá anɔ pón anɔ nkpatɔ, títriu ania mlɔnyɔ nátítɔ. Megyi anɔ ɔsolósu anɔfɔsv nyánsa anɔlópɔ anɔdé anɔ agyómá yɔ, mboún Bulu awítale sɔ anɔlatálí lé ɔwɔtɔ anɔdé tógyítɔ bwe ɔnɔkwalisu. ¹³⁻¹⁴ Tsúfé megyi asón ání mlɔmétalí kla, nu mɔ asɔ anɔtɔwánlɔn sísí mli. ɔbu mótɔá mlɔmédé mɔ asɔ nu yi, támɔ nahogyiá mlóbonu mɔ asɔ wankláán ekékú. Fówun mli é mlétalí pɔ anɔ tsú ɔwɔ, fé alɔ anɔ é abópɔ mli tsú ɔwɔ anɔ Wíe ɔbáke amɔ.

¹⁵ Mí ansí dɔn asón ánfɔsv. Mɔ sv nɔbwe agywun ání néba mli wá, ménɔ mlénya oyúla anyɔ. ¹⁶ Mɔgyí, nótson mli wá yɔ Makedonia. Ní neyínkí é nélatson mli wá; fówun mlétalí sí mí ɔkpa, neyínkí ba Yudea ɔmátɔ. ¹⁷ Mléfité mlɔaa, ntogyi sɔ nalátse mí agywun. Ntée nabwé fé ɔyítɔ ahá ámóú ɔteblí beɔ, “Ee” latsé amó ɔnɔ beɔ “O-o” amɔtɔ ɔkɔ? ¹⁸ Alɔ ámóú Bulu ɔbɔ ɔnɔkwali, ɔtamawá afunu amɔ a, alí mí “Ee” igyi mí “Ee” ní. ¹⁹ Tsúfé Bulu mɔ Bi Yesu Kristo amɔ tamablí ɔbéɔ “Ee” latsé mɔ ɔbéɔ “O-o.” Mɔ mɔ á, “Ee” kóún ototsúlá. Mɔ ɔwɔ asón ɔkan mía Silas pɔ Timoteo anɔléda súná mli ní. ²⁰ Tsúfé mótótsúlá “Ee” há Bulu nnihié kugyíko ɔteba mótɔ. Mɔ sɔ akánfɔ Bulu tá á, anɔteblí anɔaa, “Amen!” ní. ²¹ Bulu téhá ania mlɔnyɔ anɔtetalí lí kínkínkín ania Kristonyɔ ɔkɔlebwetɔ. Mɔgyí ɔhá ání ɔleɔda anɔ ofúli. ²² Mɔ kén lópɔ Ɔne Wankíhé amɔ wá anɔ klɔntɔ, póhie anɔ nsu; isuna ání mɔbú anɔ, ɔbóbwe tɔá ɔlehie há anɔ.

²³ Bulu ɔbíti mí ɔsv ní megyi ɔnɔkwali nde mli bláa. Alɔ mméeba bowun tsitsa kɔkv blí tsú mli ɔwɔ sɔ mmetrá ɔbɔtsɔn ɔnu. ²⁴ Anɔmédékléá ɔbóbwe fé anɔdé mli hie alɔ mlópɔ mli hógyi yɔ agyómá. Mboún alɔ ansí bégyi mli sɔ ania mlɔnyɔ anɔdé agyómá yɔ. Anɔyin ání mli hógyi sv mlilí kínkínkín dodo.

2

¹ Mú sù nabwé agywùn ání mméetrá ba bowa mli awirehò. ² Tsúfè ní nebá bowa mli awirehò á, ma òbéha ansí bégyi mí dòn mli ámúbú nawá awirehò ámú? ³ Mú só nòwanlín òwóló gyankpapu amú sísí mli ní. Fówun ní nebá á, mli ámúbú mléha ansí bégyi mí ámú míméela há awirehò mbóún ikita mí. Tsúfè mí ansí dìn mli féesú ání ní ansí de mí gyí a, mli é ansí bégyi mli. ⁴ Megyí ansigyí nòpòwánlín òwóló ámú. Asún ihíe de mí háan, ndesú asa nòwanlín mú! Táme megyí alá néha mlégyi awirehò sù nòwanlín mú. Mbóún alá mlébi ání ntehíe dwé mli sù.

Lakpansikié

⁵ Ohá ámúbú òlòpò asún ba òpasua ámútò ámú mókópú òlala gyi mí. Ní bee bukí mú á, òpasua ámú fée alapú asún gyí. (Mmedékléá nódòn mú blí.) ⁶ Isùbití ámúbú mli òdòdò mlilébití mli amú itsò mli. ⁷ Ifòfòn ání mlésikié mli, yíá mli klòn ngya. Fówun asún mókòdòn mli, iwí mósowu mli. ⁸ Mú sù nokókóli mli, mlíe suna mli ání mlítráa mli mli mli iwí òdwe. ⁹ Ndekléá nébi ní mlitegyi mí asún ámú féesú. Mú sù nòwanlín òwóló ámú ní. ¹⁰ Ní mlesíkié òkò á, mí é nasíkié mli. Ní nesíkié mli é á, mli só nasíkié mli Kristo idátò, ní ilehián ní, ¹¹ mli méni Òbònsám oméenyà aní iwí òkpa, tsúfè aniyin òkpa ání òtòtsòn mósú fée.

Paulo Klòn Mèdi Mli Asi

¹² Bréá nebá Kristo asún wankláán ámú òkan òdakpá Troa wúlutò á, nowun ání aní Wie lafinkí òkpa há mí. ¹³ Táme mí klòn médi mí asi, tsúfè mmòtò mí píó Tito mli. Mú sù neklá amú ká tsòn yò Makedonia nsáintò.

Isgyí Kristo Idátò

¹⁴ Táme nde Bulu ipán da ání Kristo isgyí sù alabwé aní ndoun, alakpá aní buò iwí, anidé mli isgyí amú nke gyí. Ní ayó òtínegyíòtíne a, òtòtsòn anisù bláa ahá ámú Kristo asún wankláán ámú, fé alá ofóbí fánfán tòwá òfan yó tsútsúútsú. ¹⁵ Lélé mú á, Kristo gyí atò tòhé, anigyí mú òfan ání idekòsò há Bulu, há ahá ání bode nkpa nya pú amúbú bodefwi fée. ¹⁶ Itobon ahá ání bodefwi, kpá amú ya lowutò, itòwá ahá ání òde amú nkpa hòò òfan, kpá amú ya nkpatò. Ma mee lófòn ha gyuma ánfí odu yò? Ohaa má mli. ¹⁷ Aní mú animégyí fé ahá òdòdòá bode Bulu asún ámú fe púkè kòba. Iníá Bulu lówa aní sù á, aniteblí mú ònòkwálsò fé Kristo asúmli ání bulí Bulu ansítò.

3

Bulu Ntam Pòpwe Asúmpú

¹ Asún ánfí anidéblí ánfí ítráa desuná ání anidé iwí kanfó súná mli lóó? Ntée ilehián ání abòpò aní adánsie nwóló bá mli, ntée abòhò mú tsú mli wá fé alá akò bótòbwé? ² Ekékeké! Mli onutò tsiátò gyí adánsie nwóló bá wánlín dínká aní klònsù, òhagyíòha dé mú wúun kla, póbí ání anidé agyómá wankláán yò. ³ Mli gyí òwólóá Kristo lówanlín, òtòtsòn anisù ba. Táme megyí oyípe òlòpòwánlín mú, Bulu Òkíankpapu amú Ohé òlòpòwánlín mú. Megyí abwi pétéplé anyòsù* é òlòwanlín mú dínká, mbóún anyánkpòsa klònsù.

⁴ Aníbu òkpa blí alí, tsúfè Kristo sù aní ansí dìn Bulusù. ⁵ Aniyin ání animòfòn ání abétalí bwé tòtò aní onutò iwí. Bulu só anilófòn ha tógyítò bwe. ⁶ Móláhá anilabwé mli ntam pòpwe amú asúmpú. Megyí mli Bulu lópòwánlín mú mú, mbóún Ohé Wankíhé amú. Tsúfè mli wánlínhé amú itòpú lowu ba, táme Ohé Wankíhé klé amú mú itòpú nkpa ba.

⁷ Mli dáda amúbú Bulu lówanlín dínká abwi anyòsù ámú òlòpò lowu ba. Táme mú numnyam léha Mose ansítò lehie wankí asa òlòpòba Israelfò. Bréá

* **3:3** Abwi pétéplé anyò amúbú Bulu lówanlín mli Mli dú dínká mósú há Mose amú.

numnyam amɔ ɔnɔ ide asibá ó á, bɔmetali ki mɔ ansító. ⁸ Iníá mbla wanlínhé amɔ lénya numnyam ali á, múmú Ɖhe Wankíhé amɔ gyumagyihe numnyam íbèhiε dɔn mú! ⁹ Mbla wanlínhé amóú ítehá anitegyi ipón ámɔ kóráá íbɔ numnyam. Múmú nkáli Ɖhe Wankíhé gyumagyihe amóú íhíε bɔ numnyam dɔn mú ámɔ íbóbwe? Tsúfé ítehá anitegyi asɔ Bulu ansító! ¹⁰ Múmú idesuná ání Bulu mbla dada amɔ ítráa ma numnyam kóráá. Pópwe anfi numnyam lagi músó. ¹¹ Tsúfé ní Mbla dada amóú imetsiá wá ɔpá ámɔ íbɔ numnyam ali á, múmú pópwe anfi íbetsiá bré féé ánfí klé íbèhiε dɔn mú!

¹² Aní ansí dɔn ntam pópwe anfi sɔ. Mú sɔ aní bɔ ɔkpa tóí faan. ¹³ Anímégyí fé Mose ání oletsíá pú tati bun nwun, méní Israelfɔ bɔmóowun mɔ ansító wankí, bréá mú ɔnɔ ide asibá. ¹⁴ Táme mú óó á, Bulu léha amóú klɔntɔ lówa odwin bɔfɔn nde. Mú sɔ ní bɔde Bulu mbla dada amɔ kláa amóú ofiakpa a, bɔtamanú mú así, tsúfé tati ámɔ létin amóú agywun. Tɔtɔ méetali bwíí tati ámɔ lé amóú agywunsɔ, nkéti amóú Kristo babwé kule. ¹⁵ Bótu nde kóráá ní bɔde Mose mbla ámɔ kláa a, tati ámɔ ítráa bun amóú agywunsɔ. Mú sɔ bɔtamanú mú así. ¹⁶ Táme ní ɔha onyá dámlí klɔntɔ ba aní Wíε wá pé, Kristo labwíí tati ámɔ lé mɔ agywunsɔ. ¹⁷ Aní Wíε amóú asón ánfí ídetóí tsú mɔ íwí ámɔ gyí Ɖhé Wankíhé amɔ ní. Ɖtínegyíɔtínéá Ɖhé ámɔ íbɔ a, íwígyí tétisiá íwɔ. ¹⁸ Aní Wíε dé tati ámɔ bwíí lé aní féé ansító. Mú sɔ anidé mɔ numnyam amɔ íε súná ní. Mɔ Ɖhé ámɔ lahá anidé mɔ lían, tsúfé mɔ numnyam amɔ ítráa dεwankí aní tɔsía.

4

Ɖlótó Siadie

¹ Bulu lánwun aní nwe pú agyómá ánfí wá aní íbítɔ. Mú sɔ abatɔ tamawú aní. ² Anilakíná tóá íbɔ péli pú oklúntɔ ató féé. Anímédé ahá mlé, anímédé Bulu asón ámɔ é damlí bun. Mboún anidé ɔnɔkwali amɔ onutó blí pólé íwí súná ahá féé, íwankí amóú alíá anígyí Bulu ansító. ³ Ní tɔkɔ íbun asɔn wankláán amóú anidéblí ámɔsɔ kóráá á, ahá amóú bɔdefwí ámɔ nkɔle íbun há. ⁴ Ɖbɔnsám gyí ɔyí laláhe anfi sɔ ogyípó. Múlápó ató tin ahá ánfí bɔtamahɔ Bulu gyi anfi ansíbi. Mú sɔ bɔmedé asɔn wankláán amóú igyi wankí amɔ así nu ní. Wankí amɔ gyí Kristo. Múlèhiε lían Bulu numnyam ní. ⁵ Tsúfé animéná anímédé aní onutó íwí asón ɔkan da. Yesu Kristo íwí asón ɔkan anidéda aníaa, mɔgyí aní Wíε. Tóá aniteblí tsú aní íwí gyí, Yesu sɔ anilabwé mlí asúmpó. ⁶ Tsúfé Bulu amóú ɔleblí ɔbéε, “Wankí ídálí tsu oklúntɔ!” ámɔ kén lahá mɔ wankí amɔ ídεwankí aní klɔntɔ. Ílahá anilabí ání mɔ numnyam amɔ ídεwankí Yesu Kristo ansító.

⁷ Táme anígyí fé nló pwehé ání siadie bɔ mótó. Siadie ámɔ gyí wankí móa túmi ánfí ídεwankí aní klɔntɔ. Idesuná ání túmi kpɔnkpɔnkpɔntí ánfí imotsú aní, Bulu wá itsú. ⁸ Bɔde aní háan ɔkpagyíɔkpasɔ, táme bɔmɔkótálí sá aní tin. Íwí de aní klí, táme ímɔkókɔpɔn aní. ⁹ Bɔdɔn aní sɔ, táme Bulu mókúsí aní há. Bɔtefin aní dá, táme Bulu sɔ anímókówú. ¹⁰ Anilatsúlá íde aní ɔyɔlɔbɔ anfi ípian brégyíbré, anidéwu fé Yesu, méní mɔ nkpa ámɔ íbélɔn ɔwan aní tɔ. ¹¹ Yesu sún sɔ aní nkpa atsiápó anfi anitefia lowu brégyíbré. Alíá íbóbwe mɔ nkpa bélɔn ɔwan aní ɔyɔlɔbɔ anfi idewu ánfítɔ sɔ. ¹² Iní désuná ání lowu dé aní laláa, mlí é mlíde nkpa ání ítamátá nya.

¹³ Táme aní bɔ músó anidé Bulu asón ámɔ ɔkan da. Tsúfé anilóhɔ mɔ gyi fé alíá Israel íbɔ ɔwapó ámɔ lówanlín wá Bulu asón ámɔtɔ ɔbéε, “Nɔhɔ Bulu gyi. Móláhá sɔ nde mú ɔkan da ní.” ¹⁴ Aníyin ání alí amóú Bulu lókúsóa aní Wíε Yesu tsú afúlítɔ ámɔ a, alí kén ɔbókúsóa aní, ɔbékpa aníaa mlínyɔ féé ba mɔ íwí wá ní. ¹⁵ Iní féé bówa labí há mlí, méní ní Bulu híε ɔde awítɔle wa, kpá ahá ɔdɔdɔ ba Kristo wá á, bèhiε dá mɔ ípán, wá mɔ numnyam.

Hógyi Pɔtsiá

¹⁶ Mú sɔ abatɔ tamawú anɪ. Iɓu mótɔ́á anɪ ɔyɔ́lɔ́v anfi idewu mú, táme Bulu dé anɪ ɔkláa ɔwɔnlín wa ekekegyíeke. ¹⁷ Tsúfɛ́ iwɔ́sɪn kpalobí ánfɪ anɪdɛ́wúun séi ánfɪ íbɛ́ha abénya numnyam kpɔ̀nkpɔ̀nkpɔ̀ntɪ́a itamatá, ɪdɔn iwɔ́sɪn ánfɪ. ¹⁸ Mú sɔ anɪmédé iwɔ́sɪn ánfɪ anɪdɛ́wúun anfi bu. Mú́a nyankpɔ́sa ansíbi tamawun ɔkpa anɪdékí. Tsúfɛ́ iwɔ́sɪn ánfɪ íbɛ́ba bɔ́tsɔn. Ansigyí ámúbú ɪbɔ́ma, íbɛ́tsiá bré fɛ́é ámu ɔkpa anɪdékí.

5

¹ Anɪ ɔyɔ́lɔ́v anfi igyi fé kantankpa ání anɪtsie mótɔ́. Ní bobwíé mú á, Bulu ɔbɛ́ha anɪ obu bámbá ɔsúsú. Mómú á, megyí nyankpɔ́sa léyi mú. Mɔ onutó léyi mú, imóobwie ekekeeke. ² Tsúfɛ́ séi kóráá ɪde anɪ ipian ɔsolósv-ɔyɔ́lɔ́v anfitɔ́. Anihíé anɪgyó ekeá ɔbópv anɪ ɔsúsú-ɔyɔ́lɔ́v wá anɪ fé atadiɛ. ³ Mómú anɪmóɔbwe fé ɔ́hɛ́a ɪma ɔyɔ́lɔ́v, anɪná yayá. ⁴ ɪde anɪ ipian, anɪdékumí bré ánfɪ anɪtráa anɪbɔ́ anɪ ɔyɔ́lɔ́v dada anfitɔ́. Megyí bɛɛ anɪdékíléá awú, adali ɔyɔ́lɔ́v anfitɔ́. Mboún anɪdékíléá Bulu ɔwáa anɪ ɔsúsú klé amú́ itamawú pló ámu, ménɪ íbégyi mú ánfɪ itowú pló ánfɪsɔ́. ⁵ Bulu onutó léla anɪ yáí há mú, ɔlɔpv ɔ́hɛ́ Wankíhé amɔ́ wá anɪtɔ́. Múgyí íbwiá ɔledɪnká mósú ní.

⁶ Mú sɔ anɪtɔ́wá klɔn brégyíbré. Iɓu mótɔ́á bré ánfɪ anɪbɔ́ ɔsolósv-ɔyɔ́lɔ́v anfitɔ́ á, anɪbɔ́ ɪfó anɪ Wíe wá. ⁷ ɪnɪ sɔ hógyi anɪlapó anɪtsie nkpa, megyí tóá ansíbi dewúun. ⁸ Ee! Anihíé anɪdɛ́ klɔn wa, tsúfɛ́ tóá anihíé anɪdédunká gyí abówa ɪfó ɔsolósv-ɔyɔ́lɔ́v anfi wá, ayetsiá anɪ Wíe wá. ⁹ Mú sɔ ní anɪbɔ́ ɔsolósv nfi o, ɔtɪne bambá o, tóá ɪdɪn anɪ klɔnsv bré fɛ́é gyí, abóbwe tóá íbégyi anɪ Wíe ansí. ¹⁰ Tsúfɛ́ anɪ fɛ́é abéyélí Kristo ansító, obégyi anɪtɔ́ okugyíɔkv asón, ká mu ɪkɔ́ anɪ ɔsolósv-ɔyɔ́lɔ́v anfi bwehé ɔ́nó. Yilé igyi o, lalahɛ́ igyi o.

Bulu Onyawíe

¹¹ Anihíé anɪyin ání ilehián ání abénya anɪ Wíe ifú. Mú sɔ anɪdétóí kplá ahá anɪaa, amú é bɔnyáa mu ifú. Bulu híe oyin anɪ. Nahogyi ání mli é mliyin anɪ mli klɔntɔ́. ¹² Megyí iwɪ anɪtráa anɪdétu súná mli. Mboún anɪdɛ́ mli ɔkpa suná, ménɪ mlótsu iwɪ anɪ sɔ. Fówun ní ahá bɔde iwɪ tsu tóá ɔha tɔ́pú ansíbi wun sɔ, imegyí tóá ɪbɔ́ ɔha klɔntɔ́ sɔ á, mlénɪya kv bláa amú. ¹³ Tsúfɛ́ ní bɛɛ anɪ nwun layíntá kóráá á, Bulu asón igyi. Táme ní bɛɛ anɪ ansító da mú á, ɪda ha mli. ¹⁴ ɔdwe ámúbú Kristo bɔ́ ha anɪ ámu dé anɪ kpa, tsúfɛ́ anɪlanú iwɪasi ání mu nkɔle lówu há ahá fɛ́é. Mú sɔ muv ahá fɛ́é bawú. ¹⁵ Olowu há ahá fɛ́é lélé, ménɪ ahá ání bénya nkpa pɔ́pwe amɔ́ bɔ́mɛ́etrá tsiá nkpa alíá bɔdeklé. Mboún bɛ́tsiá nkpa há Kristo amú́ olowu, Bulu lókvósa mu há amú ámu.

¹⁶ ɪnɪ sɔ anɪtráa anɪmédé ɔ́haa kí fé alíá ɔyító ahá bɔteki mu. Iɓu mótɔ́á bré ámu anɪlétsiá kv Kristo fé alíá ɔyító ahá bɔteki mu, táme anɪtráa anɪmédé mu kí alí. ¹⁷ Mú sɔ ní ɔ́ha muv Kristo bɔ́bwé ɪkɔle a, alabwé ɔ́ha pɔ́pwe. Mɔ tsiátó dada amɔ́ fɛ́é ɪlatsɔn. Mɔ tsiátó labwé pɔ́pwe! ¹⁸ Nkpa pɔ́pwe anfi itsú Bulu wá. Múlótɔn Kristosɔ́ bwé anɪ ánfɪ anɪgyí mu alupó ánfɪ mu anyawíe. Alapó agyómá ánfɪ wá anɪ ɪbitɔ́, ɔbɛ́e aléɛ aha bambá é anyawíe ha mu. ¹⁹ Tsúfɛ́ Bulu lótsɔn Kristosɔ́ ɔde ɔyító ahá damlí bwé mu anyawíe. ɔ́tráa ɔ́medé amú lakpan iwɪ akúnta bu há amú. ɪnɪ ɔlɔ́pvwá anɪ ɪbitɔ́ ɔbɛ́e, abláa ahá nɪ.

²⁰ Kristo atsiámɪ anɪgyí, Bulu détoí tsɔn anɪsv há mli. Mú sɔ anɪlí Kristo ɔ́lúkpá anɪdɛ́ mli kokóli anɪaa, “Mliha Bulu ɔ́bwe mli mu anyawíe!” ²¹ Tsúfɛ́ Kristo móbwe lakpan kvkv! Táme Bulu lópv mu bó afɔde anɪ lakpan sɔ, ménɪ ɔbótsɔn anɪa mɔnyɔ́ ɪkɔlebwe sv tsú anɪ ání anɪ asón da ɔkpa mu ansító.

6

1 Ania Bulunyɔ anidɛ agyɔmá yɔ. Mó sv anidɛ mli kokóli aniaa, mlimáha Bulu awitɔle amóú mlianyá ámv ibwe kpaali. 2 Tsúfé Bulu lébli mv asv wanlínhé amotɔ ɔbéɛ,

“Bréá mí bré lɔfɔn ání nówun ahá nwe a,
nonu mli ɔmɛ.

Mí nkpa ɔhóke amv ulɔfɔn é á, negyi mli bvalɛ.”

Mlinu! Bré ámv lɔfɔn a. Nde gyí mli nkpa ɔhóke amv ni!

3 Animédékléá abétin ɔhaa aní Wíe wá ba ɔkpa, méní ɔhaa méenya asvansv blí tsú aní agyɔmá ánfí iwí. 4 Mboún aní bwéhé féétó a, anitelé súná ání Bulu asúmbi anigyí ɔnɔkwalisv. Anitotomi aní iwíɔsin, aní ikplán pó aní asv wunhe kugyíko étó. 5 Bepítí aní ató, wá aní obu, bekpa bun anísv dá aní. Anilóyɔ agyɔmá ání idv aní. Nkekó anítamadídi, nkekó é anitetsíá akón. 6 Anilótson aní tsiátósv lé súná ání ifin kɔkɔ má aní iwí. Aniyin asún, anitenyá iklvn. Aníbv awitɔle, ɔɣe Wankíhé amv tsie anitɔ. Anitehíé dwé ahá é tsú aní klvntɔ. 7 Anitedá Bulu asún ámv ɔkan ɔnɔkwalisv pó Bulu túmitɔ. Yilébwɛ gyí isá-akotá anidépukó ahá, anidépvtin aní iwí é. 8 Akv butobú aní, akv é butósópa aní. Akv butekánfú aní, akv é butɔkpóí aní. Aní asún da ɔkpa, táme bvdɛ aní bu afunupv. 9 Fé animégyí tɔtɔ ahá ansító, táme ahá anigyí. Fowun aní féɛ anidéwu ní, táme ki, aníbv nkpa. Bvtesian aní mɔ, táme anitedáli mótó. 10 Aníbv iwíɔsintɔ, táme Kristo sv aníbv ansigyító. Ahiánfɔ anigyí, táme anilahá ahá bamlí iwí anyapó. Anímá tɔtɔ, táme aníbv tógyító Kristo sv.

11 Korintofɔ! Anitehíé nyá mli iwí ansigyí, lé iwítv bláa mli asún.

12 Anítamakólá iwí mlísv, táme mli mó mlidé iwí kolá anísv. 13 Nde mli asún bláa fé mí onutó abí. Mli é mlimápv asvansv nájín aní.

ɔmátɔfɔ Pvgyi Mba

14 Mliá ɔmátɔfɔ mlimágyi mba. Nkáli yilé móa lalahɛ bétalí tsíá tsukvle?

Nkáli wankí móa oklún é bóbwe kvlɛ? 15 Kristo mva ɔbvnsám* bétalí bwé agywun kvlɛ? Ekékeké! Nkáli ohógyipv mva ɔhá ání ɔma hógyi bóbwe kvlɛ?

16 Nkáli bótswɛ ɔkpi Bulu ɔtswékpa? Tsúfé anigyí Bulu ɔkiankparv amv ɔtswékpa ni. Igyi fé alíá bɔwanlín wá Bulu asún ámvotɔ bɛɛ,

“Bulu ɔbéɛ, ‘Nétsíá mí ahátɔ,
mía amónyɔ abénatí.

Nóbwe amó Bulu,
amó é bóbwe mí ahá.’ ”

17 Bɔwanlín wá Bulu asún ámvotɔ é bɛɛ,

“Aní Wíe Bulu ɔbéɛ,
‘Mlidali amótó, amlímain iwí le amósú.’ ”

Betrá wanlín wá Bulu asún ámvotɔ bɛɛ,
“Mlimáwa ibí lalahɛtɔ,
mí anhɔ mli.”

18 Betrá wanlín wá Bulu asún ámvotɔ bɛɛ,

“Bulu ɔbéɛ, ‘Nóbwe mli Sí,
mli é mlóbwe mí abí.’
Alí aní Wíe Otúmípv débli ní.”

7

1 Mí apíó adwɛpó, Bulu lahíé ntobíá igyi alí yáí aní. Mó sv mliha afwí ibí le tógyítóá ibókpaí aní ɔyólóv pó aní ɔkláa féétó. Mliha anya Bulu ifú, méní ibéha aní iwí bétin, ifin kɔkɔ méétrá tsíá aní iwí.

Paulo Ansigyí

* 6:15 Paulo létí ɔbvnsám ɔbéɛ, ‘Belial.’

² Kókoli, mlímákwáá ɪwɪ anɪsɪ! Anímókópó lalahɛ gyi ɔhaa. Anímókóyíntá ɔhaa, anímókósísi ɔhaa é. ³ Megyí ɪpón ndɛ mli ha só ndɛ asón ánfɪ blí. Tsúfé nablí bɔtsɔn mbéɛ, anitekɛle mli asón. Lowutɔ o, nkpatɔ o, aníméetan mli sɪ ekekeke. ⁴ Ntɛtálí bla mli mí klɔntɔ asón, ndɛ ɪwɪ é tsu mli sɪ wankláán. Anɪ ɪpian fée ɔma a, mlilawá mí atɛtɔ-ɔnlɪn. Ansigyí kpɔnkpɔntɪ kɔ labólá mí klɔntɔ.

⁵ Tsúfé bréá anilówie Makedonia a, animénya ɔkpa dá ɔkpónú. Atsɔn nfi asón, ayínkí nfi itré. Mú sɪ ifú letsíá anɪ ayɛtɔ. ⁶ Táme Buluá otolwíí ahá ámúb ɪwɪ lawú amú ɪklɔn amɪ lékpa Tito ba anɪ, pólwíí anɪ ɪklɔn. ⁷ Megyí mɪ ɪbá amɪ nkɔlɛ léha ɪklɔn lólwíí anɪ, mboún asón ání ɔlɔpɔtsúa ɪnɔ ba é. Ɔlebláa anɪ ɔbée, mlihié mlidékléá mlówun mli. Alíá asón ámɪ lahan mli, mlilanú ɪwiasɪ ání mlímébi bwé pó alíá mlilahíé tsúlá dínká mí klésɪ, sɪ ansí letrá gyi mli tsía.

⁸ Tsúfé ní mí ɔwɔlú ámɔtɔ asón lehan mli kóráá á, mí mú ɪmehan mli. ɪbɔ mótáá ɪlehan mli bré kɔtɔ, tsúfé nowun ání ɪleha awɪrɛhɔ lékitá mli kpalobí. ⁹ Ansí de mí gyí séi. Megyí alíá ɪlɔwa mli awɪrɛhɔ sɪ. Mboún alíá awɪrɛhɔsú amɪ ɪlahá mliladámli klɔntɔ sɪ. Tsúfé mli awɪrɛhɔsú anfi odu Bulu tekɛle nli. Mú sɪ mí asón ámɪ imeyintá tɔtɔ tsú mli ɪwɪ. ¹⁰ Tsúfé awɪrɛhɔsúá igyi Bulu apé tɔpó klɔntɔdamli bá. Itɛhá anɪtenyá nkpa. Mú odu bɔ ɔsɪn, támɛ ɪma ɔsɪn. Ɔyítɔ awɪrɛhɔsú mú á, lowu ɪtɔpóba. ¹¹ Mliki tɔá awɪrɛhɔsúá igyi Bulu apé latí há mli! ɪlahá mlilatsú ɪkɔ lé asón ámɔtɔ, mlidésuná ání mli asón da ɔkpa sɪ ɔbló é de mli. ɪlatsíí mli opúni, ɪlahá mlihié mlidékléá mlówun mli, mlilatsúlá dínká mí klésɪ. Mlihié mlidédunká ání mlébití lalahɛ ɔbwɛpó ámɪ ɪsɪ. Lélé, mlilalé súná ání mlímégyi pón asón ánfɪtɔ.

¹² Nɔwanlín ɔwɔlú sísí mli, támɛ megyí ahá ánfɪ sɪ. Megyí ɔhá ámúb ɔlɔbwe ɪlá, ntée ɔhá ámúb ɔlɔpɔ ɪlá gyí mɪ amɪ sɪ. Alíá néle súná mli Bulu ansítɔ ání mlilatsúlá dínká mí klésɪ mboún sɪ. ¹³ ɪnɪ lahíé wá anɪ atɛtɔ-ɔnlɪn.

Múá ɪdɔn kóráá á, ansí legyi anɪ, bréá anilówun ání mli fée mlilahá ansí de Tito gyí, tsúfé mlilahá ɪklɔn ladí mɪ asi. ¹⁴ Ní nekanfó mli mɪ ansítɔ kóráá á, mlíméha péli mekitá mí. Alí ámúb asón ámúb anilébláa mli ámɪ fée igyi ɔnɔkwali amɪ a, alí kanfó ámúb nekanfó mli mɪ ansítɔ ámɪ é laba mótɔ ní. ¹⁵ Ní Tito ɔkáín alíá mli fée mlɪtɛyaa asɪ há mɪ, hɔ mɪ asɔn blíhé, pó alíá mletenyá ifú kpínkí mɪ ansítɔ á, ɔtɛtráa nya mli ɪwɪ ɔdwe tsía. ¹⁶ Ansí ihíé de mí gyí ání nɛtálí pó ansí dínká mli sɪ ɔkpagyíɔkpasɪ.

8

Akristofɔ Atókie

¹ Apíó, anidékléá mli búbí awɪtɔlɛá Bulu lawá há ɔpasua ámúb bɔbɔ Makedonia ɔmátɔ ámɪ. ² ɪnɪá bɔbɔ ɪpian múa asɔn wunhɛ tsɔtsɔtsɔtɔ kóráá á, bɔpɔ amú ohian futúúúúúú lé amú awɪtɔlɛ kpɔnkpɔnkpɔntɪ súná ansigyísú tsɔn amú atokiehétɔ. ³ Néblí mbéɛ, bekie ató dɔn alíá bétalí kóráá, tsú amú klɔntɔ. ⁴ Betsíá kólí anɪ ɔkpa bɛɛ, ahá amú é abɔnya ɔkpa wa awɪtɔlɛ ha Bulu ahá ání bɔbɔ Yerusalem. Fówun amú é amú ɪbɪ bówie osum agyómá ánfɪtɔ. ⁵ Bɔbwe dɔn alíá anilósusúu. Gyankpapɔ a, besi amú ɪwɪ há anɪ Wíe, belasí amú ɪwɪ há anɪ Bulu apétɔ. ⁶ Mú sɪ anilahá Tito ámúb olegyankpá beha mlilówa nsi ámɪ aniaa, ɔtráa yínki beha amlíwa nsi mɔ mli awɪtɔlɛ agyómá ámɪ ɔnó wankláán. ⁷ Mlilafɔn ɔkpagyíɔkpasɪ, tsúfé mlihié mli bɔ hógyi, mliyin tɔí, mlilétɪn ansí. Tɔtɔ tamakpɔn mli, mlitɛhíé dwé anɪ é. Ndekléá mli bɔɔ mbódí awɪtɔlɛ agyómá ánfɪ étɔ dɔn ɔhagyíɔha.

⁸ Mmedé mli hɪɛ mbéɛ, mli bwéɛ mú. Mboún ndɛpɔ mli ɔdwe kápú akvá bɔdɛpríú ání amú é bóbúá. ⁹ Tsúfé mliyin alíá anɪ Wíe Yesu Kristo lódwe ahá, wá awɪtɔlɛ. ɪwɪ onyapó ogyi tɛki, támɛ anɪ sɪ ɔlɔbwe ɪwɪ ohíáni, ménɪ abótsɔn mɪ ohian ámɪ sɪ bwé ɪwɪ anyapó.

¹⁰ Mí agywɔn gyí, ní mlámó agyómá ámúbú mliléfi asɔ ofikv ámv ɔnó á, íbówa labi há mli. Tsúfɛ mligyí ɔpasua gyankpapv ání mlilóbwe agywɔn ámv, mli kén léfi mó asɔ. ¹¹ Mliwuna bwe mó mɔ ɔnó. Mliɛ iklvntɔ bwe mó, fé alíá mliléfi mó asɔ. Mlikie mó mli ɔwɔnlín ɔnó, ménɩ íbékanáa agywɔn ámúbú mlilóbwe ámv. ¹² Ní ihíé igyi mli apéá mléha á, mlikie tóá mliɔv. Mótegyi Bulu ansí, megyí múbá mliá.

¹³ Megyí bɛɛ, anidékléá abéha iwɩ bólvwií akv, iwɩ ikli mli mó; mbouín alíá iwɩ bólvwií mliá amónyɔ féé kékéɛ. ¹⁴ Séi mliɔv ató tsɔtsɔá mlétalí póbóa amó. Mómó ní iwá alé há amó, iwɩ lɛklí mli é á, amó é bétalí búa mli, ménɩ mliá amónyɔ féé mlénya kékéɛ. ¹⁵ Mlikain ání Bulu asɔn wanlínhé amv lébli ɔbéɛ, “Ǿhá ámúbú ɔlekpa tsɔtsɔtsɔ ámv ménya mó dubi. Ǿhá ámúbú ɔlekpa kpalobí ámv é klé lɔfon mv.”

Tito Mva Mv Aba

¹⁶ Adá Bulu ipán ání alahá Tito é latsúlá dínká mli klésv fé mí. ¹⁷ Bréá anilówa mv aniaa ɔbá mli wá á, olotsulá. Mv onutó óó, íbɔ mv ɔdwe ání ɔbétrá ba mv. ¹⁸ Anidé mva opió ɔkv wa sísí mli. Ǿpasua ámv féé bɔde mv kanfó, asɔn wankláán ámv ɔkan da sv. ¹⁹ Makedonia ɔpasua ámv féé léle mv ání ania mɔnyɔ anátɩ ki, ahɔ atokiehé ámv ya Yerusalem. Anidé ató ánfɩ bwe pówá anɩ Wíe numnyam, ménɩ íbósuná ání anɩ onutó latsú dínká iwɩsv ání abóbwe mó.

²⁰ Anidé anɩ iwɩ kí wankláán, ménɩ ɔhaa méele anɩ ílá, tsú alíá anilópɔv anidé atokiehé ámvsv kí. ²¹ Tóá anidésusúu gyí, alíá abóbwe múbá ída ɔkpa Bulu mva anyánkɔsa féé ansító.

²² Inɩ sv anilapó anɩ apió ámvɔ ɔkv mántá Tito anásó. Anilasɔ mv kí, anilawun ání ɔhíé ɔbv nsí. Alahɔ mli gyi séi. Mó sv ɔhíé odekléá ɔbétsa anɩ agyómá ámv yɔ. ²³ Ní ɔkv léfité mɔsv á, mliɔv mv mliáa, mía mɔnyɔ dé agyómá yɔ púsúm mli. Makedonia ɔpasua lówa apió atráhe ámúbú mva amónyɔ bebá ámv. Inɩ désuná ání Kristo bɔde numnyam wa. ²⁴ Mó sv mliɛ mli ɔdwe suna amó. Isuna ɔpasua ámv féé ání mli sv anɩv ɔkpa tsú iwɩ.

9

Akristofɔá Bvma Tɔtɔ Bvɔ

¹ Imehián ání nówanlín mli ɔwɔlɔ tsú alíá mlidé Bulu ahá ání bɔbv Yerusalem bɔá iwɩ. ² Tsúfɛ nyin ání mlihié mlidékléá mlóbɔá amó. Nagyí mli iwɩ adánsɩe súná amó mbéɛ, tsú ofikv ɔpá Akristofɔá bɔbv Akaia ɔsulósv bɛda iwɩsv yáí ání bóbɔá. Mli nsiwa lahá ogyá kv lawíé amó ɔdɔdɔtɔ. Mó sv amó é bafɩ mó asɔ. ³ Táme nde apió ánfɩ wa sísí mli, isuna ání megyí kpaalɩ negyi mli iwɩ adánsɩe súná amó. Mliɔv iwɩsv, fé alíá nebláa mli yáí, amlíka mli tswɩtswɩ féé. ⁴ Tsúfɛ ní Makedonia Akristofɔ ámvɔ akv bobuo mɩ ba mv, bowun ání mliwókódá iwɩsv fé alíá nebláa amó á, abósvpáa amó ansító, táme mlósvpáa dɔn mɩ. ⁵ Mó sv nabwé agywɔn ání néha Tito mva mv aba ámv abɔgyankpa ba mli wá, íha amlidunka tóá mliléhiɛ ání mléha yáí. Táme mliha mó tsú mli klvntɔ, megyí ɔhíé igyi.

⁶ Mlikain ání ɔhá ání odú kpalobí á, kpalobí ɔtɔkpótí, táme ɔhá ání odú tsɔtsɔ tɔkpótí tsɔtsɔ. ⁷ Mliɔv okugyíɔkv ɔháa múbá ɔbétalí tsu mv klvntɔ. Imábwe ɔhíé, tsúfɛ ɔhá ání ɔtɔpú ɔdwe kíé ató asón Bulu tekle. ⁸ Bulu téhá mli tóá mlidéhián brégyíbré, dɔn alíá ilehián mli. Mó sv mlénya tóá íde mli hián brégyíbré. Íbɔfon mli sian, mlópɔbwé yilé há aha bambá. ⁹ Fé alíá bɔwanlín wá Bulu asón ámvɔ bɛɛ,

“Bulu ɔha telé iwɩtɔ kíé ahiánfɔ ató.

Mv yilébwɛ tamatá.”

¹⁰ Bulu téhá adɔtɔpɔv ató-abí butodú, ɔtéhá ahá atogyihɛ. Mliigyí fé amó. Ǿbéha mli ató-abíá mlópɔv ikv kíé ahá, atogyihɛ tsɔtsɔtsɔ bédalɩ tsu mli yilébwɛ ámvɔ.

¹¹ Ɖbéhie yúlá mli ɔkpagyɔkpasu, ménɪ mlówa awɪtɔle há ahá brégyíbré. Inɪ íbéha ahá ámu béda Bulu ípán, ató ámúú mlɪlapótsun anɪsu há amó ámu su. ¹² Tsúfɛ atoku anyɔ ɔbédalɪ tsu mli atɔ hahé ánfɪtɔ. Megyí ató ámúú mlɪlapóhá Bulu ahá ámúú ató de amó hián, buɔbu Yerusalem amu nkɔle, mboún íbéha ahá tsɔtsɔtsɔ béhie dá Bulu ípán. ¹³ Tsúfɛ ní mlehá amó á, íbéha békanfú Bulu. Ibósuná ání lélé mlidé Kristo asun wankláán ámúú mlɪlɔhɔ amusu gyí, mlidé awɪtɔle é wa há amóa aha bambá. ¹⁴ Béhie káín mɪsu, bó mpái há mli, tsú awɪtɔle kpɔnkpɔntɪ ámúú Bulu lapóhá mli ámu su. ¹⁵ Adá Bulu ípán há mu atokiehé ánfɪ idɔn blí ánfɪ!

10

Paulo Gyumagyihe Ɖnóle

¹ Ibu mótáá mlɪtɔ aku mlɪteblí mlɪaa, ní mbu mli wá á, mí asón lolwií, táme ntɔwánlín mí nwló túmisu. Táme mí Paulo nde mli kokóli mbée, mlɪpúkɪ alɪá Kristo asón lolwií, ɔleba iwiasɪ. ² Mlɪtɔ aku buɔdeblí beɛ, mí bwehé lalian ɔyítɔ ahá. Mú su ní netrɔ ba inu á, nawun ání ilehián ání mí ansítɔ bówa ɔnlɪn. Kókoli, mlɪmáha ampu tsiátɔ anfi odu ba inu. ³ Ibu mótáá ɔyí ánfɪtɔ anɪbu, táme megyí ɔyí ánfɪtɔ agywun anɪdépukó isá. ⁴⁻⁵ Megyí ɔyítɔ akɔtɔ anɪdépukó. Bulu akɔtáá ibu túmi anɪdépɔbwíé okpikplikpa kugyíkɔá itakósú líí Bulusu. Anɪtɔpóyíntá afunu asón kugyíkɔá ahá buɔtɔpótsú iwɪ, itehá amó buɔtamabí Bulu. Anɪtɔpódámlɪ agywun laláhe kugyíkɔ, há itobú Kristo. ⁶ Ní mli aha tráhe amu mlɪlapú iwɪ há Kristo, mlidé mu asónsú gyí a, abébití ahá ámúú buɔde asɔtɔ-ɔnlɪn wa ámu é asu.

⁷ Mlɪkɪ ɔnɔkwali ámúú ida mli ansítɔ ámu. Ní mlidékúá Kristo bú mli á, múmó mlɪkɪ mú wankláán, amlɪbɪ ání mubú anɪ é. ⁸ Ní nde iwɪ tsu túmi ámúú anɪ Wíe lapóhá anɪ ámu su dubɪ a, ima mí péli. Tsúfɛ ɔlɔpɔhá anɪ ɔbéɛ, apóɔba mli amlɪdan. Megyí ɔbéɛ, apóyínta mli. ⁹ Imábwe mli fé nde nwló wanlín, pówá mli ifú. ¹⁰ Tsúfɛ aku beɛ, “Mákpla Paulo. Mu asun wanlínhé bu odwin, ɔtɔpóhíé ahá. Táme ní mu onutó ɔbu anɪ wá á, ololwií, mu asun blíhé é ima íbíá!” ¹¹ Iwánkɪ ahá ámu ání asón ání anɪtɔwánlín sísí ahá kén anɪtɔbwé ní anɪbu amó wá ní.

¹² Lélé mú á, amendi anɪgyíá abópu iwɪ kápú ahá ánfɪ buɔde iwɪ kanfú ánfɪ? Amó wɔleɔwɔle dépu iwɪ kápú aba, buɔde ansí pɔdínká abasu. Mímlá igyi amó. ¹³ Anɪ mú anɪmóotsu iwɪ dáfá, mboún ɔkpa ámúú Bulu léhie há anɪ ámu ɔnɔ abótsu iwɪ fun. Múgyí agyómá ání anɪlabwé bɔtu mli ní. ¹⁴ Anɪlégyankpá pú Kristo asun wankláán ámu ba mli. Mú su ní anɪdé mli asón bláa a, anɪmókótí dáfá. ¹⁵ Anɪmédépu ɔhaa agyómá é tsú iwɪ. Mboún anɪdé ɔkpa kí ání mli hógyi bédan. Agyómá ámúú anɪdéyɔ mlɪtɔ ámu é íbékleí tsía. ¹⁶ Múmu abétalí dáfá mɪsu yéda asun wankláán ámu ɔkan ɔmá bámbá ésó, ménɪ imóɔbwe fé anɪlapú ɔtínéá ɔku lagyankpá yó agyómá tsú iwɪ.

¹⁷ Táme Bulu asun wanlínhé amu léblí ɔbéɛ, “Ɖhagyíɔha ání ɔbéɛ, mótsu iwɪ á, ɔpúu tɔá anɪ Wíe labwé tsu iwɪ.” ¹⁸ Tsúfɛ ní Bulu ɔkánfú fú gyí asón, iwɪ kanfú mú kpaali igyi.

11

Paulo Mva Sumbi Ayɔpó Afunupu

¹ Mlɪnya klɔn, amlɪnu mí mímlála kpalobí ánfɪ asɪ! Kókoli, mlɪnya klɔn ha mli. ² Mmesi mli tswɪ fé alɪá Bulu tamasi mli tswɪ. Tsúfɛ mlɪgyí fé obitebíá omeyín oyin, napú mli há oyin ɔkɔle, ogyi Kristo. ³ Táme alɪ ámúú iwɔ ámu lópu mu alape mlé Hawa amu á, ifú de mí ání ɔku ɔbémlé mli, mli ansí bédinkí ɔnɔkwaliwa pú ɔdwe wankíhé ámúú mlɪbu ha Kristo amusu. ⁴ Tsúfɛ nyin ání ní ɔku ɔbá béda Yesu bámbá ɔku iwɪ asón ɔkan súná mli, imegyí ɔmuamóú anɪléda

mu iwɪ asɔn ɔkan súná mli ámu a, mlókɔsí hogyi. Ní mlenyá ɔhɛ bámbá kwá ina ɔtsan há móámóó mlilégyankpá nyá ámu é á, mlóhɔ mó gyí. Alí kén ní mlonú asɔn bambá ání ina ɔtsan há móámóó anilébláa mli ámu é á, mlókɔsí hɔ mósó gyí ní!

⁵ Mmedéhogyiá ahá ánfí bɔde iwɪ tí “Sumbí ayɔpó akpɔnkpɔntí” ánfí bɔdɔn mɪ ɔkpa ɔkɔkɔsɔ. ⁶ Ní mmeyín tɔí kóráá á, nyin asɔn ání ndeblí. Nahogyiá anilahá asɔn ánfítɔ ɔlawánkí mli ɔkpagyíɔkpasɔ.

⁷ Iníá nɔpɔ iwɪasɪbá pó obú há mli bréá nɛda Bulu asɔn wankláán ámu ɔkan súná mli, mmɔhɔ mli tɔtɔ sɔ yéé tsitsa nɔbwe á? ⁸ ɔpasua bámbá ató nɔswí, póbá bɔyɔ agyómá há mli. Mú sɔ nɛtalí súm mli, mmɔhɔ mli tɔtɔ ní. ⁹ Bréá mbɔ mli wá, iwɪ lɛklí mí á, mmesi ipian tswɪ mlítɔ ɔkɔkɔsɔ. Mbóún apíó ámóó bɔtsu Makedonia ba ámu léha mí mí atohiánhɛ. Iní sɔ mmesi ipian dínká mlítɔ ɔkɔkɔsɔ, mméesi dínká é. ¹⁰ Iníá ɔnɔkwali nɛnya ndeblí tsú Kristo iwɪ mó á, ɔhaa méetalí ká mí itin ɔbée, mmápu asɔn ánfí tsú iwɪ Akaia ɔsolósu fée. ¹¹ Ntogyi sɔ? Ntamadwé mli lóó? Ekekɛkɛ! Bulu yin ání ntɔdwé mli!

¹² Nóbwe mí agyómá fɛ alíá nde mó bwe dodo. Nóbwe mó pótin amó ɔkpa, ní bɔde iwɪ tsu bɛɛ, gyɔma kɔlɛ ania amónyɔ anidébwe. ¹³ Afunupu bɔgyi. Bapina bwe iwɪ fɛ Kristo sumbí ayɔpó, bɔna bɔde mli mlé. ¹⁴ Táme ima wánwan! Tsúfɛ ɔbɔnsám kóráá tɛkí ansí bwé iwɪ fɛ Bulu-ɔbɔpɔ wankíhɛ! ¹⁵ Mó sɔ ima wánwan ání mu asúmpó anfi é bapina bwe iwɪ fɛ yilé abwepó. Amó ɔnómɔ bèle amó bwehé kugyíku ɔwan.

Paulo Asɔn Wunhɛ

¹⁶ Ntráa nde mli bláa mbée, ɔhaa mábu mí ɔha mimláhe. Táme ní mlídé mí bu alí óó á, mlítsu mó alí, mí é anya ɔkpa tsú iwɪ kpalóbí. ¹⁷ Aní Wíe tamató alí, támɛ nabwé iwɪ fɛ ɔha mimláhe. ¹⁸ Ahá tsɔtsɔtsɔ bɔtɔtsú iwɪ fɛ ɔyító ahá, sɔ mí é nótɔsu iwɪ. ¹⁹ Ee á, iníá mlihaa atiansɪpɔ mli gyí óó á, mlítɔtsúlá há aha mimláhe. ²⁰ Tsúfɛ ní ɔkɔ ɔpó mli bwé nkpábi kóráá á, mlítɔtsúlá. Ní ɔpó mli nyá iwɪ, ogyi iwíe mli sɔ, obú mli tɔkɔ odu, ɔdá mli isɔtɔ kóráá á, mlítɔtsúlá há mu. ²¹ Mliha mma ansító-ɔnlɪn. Ee, natsúlá. Mí klé ma inɔ.

Táme tógyítáá ɔkɔ labwé ɔdeɔtsú iwɪ á, mí é nɛtalí pó mí kle tsú iwɪ. (Táme nahogyi ání igyi mimlála.) ²² Ní bɛɛ Hebrifɔ bɔgyi á, mí é Hebriyin ngyi. Ní Israelfɔ é bɔgyi á, Israelyin mí é ngyi. Ní bɛɛ bɔtsú Abraham abí-anátó a, inɔ mí é nótɔsú ní. ²³ Bɛɛ Kristo asúmpó bɔgyi? Mblí mó mimlásɔ, ndɔn amó! Nayírɪ iwɪ yó agyómá dɔn amó. Nadí obu dɔn amó. Badá mí dɔn amó. Nesian wu bré tsɔtsɔtsɔtɔ. ²⁴ Yudafɔ banwén mí mpli tsé adɔasa-kwebá (39) tse nu kéké. ²⁵ Romafɔ é bapítí mí ató tse sa kéké. Bɛda mí abwi ɔtsáwɔlɛ. Tse sa kéké ntsusɔ-yibi labun mɪ, nasin ntsutso ekewóle owító. ²⁶ Mí ɔkpa tsɔtsɔtsɔ tutó á, nafá ntsu akpɔnkpɔntí, natsɔn ogyo atɔwapó ibítɔ dáli. Natsɔn ɔmá bámbásófɔ pó aní pɪ Yudafɔ fée ibítɔ dáli. Natsɔn awúlusɔ pó adimbísó, nafá ɔpɔ. Natsɔn ahá ámóó bɔde amó iwɪ tí bɛɛ, Akristofɔ ámu aná fée ibítɔ dáli. ²⁷ Nayó agyómá kpékplé, ɔlapíán mí kɪ. Ntamadídi nkekú. Ntetsiá akún móa ɔmɛwóli, nteklí ɔnó, ntedí atɔsali, náti yayá aná fée. ²⁸ Iní fée ɔma a, tóá idɪn mí klɔnsɔ, ntɔgywín mó iwɪ ekekegyíeke gyí ɔpasua ámu fée aléwa. ²⁹ Ma lópɔn, mmotsu kuku lé mu asóntó? Ma bekpa wá lakpantɔ, imɔwa mí ɔbló.

³⁰ Ní bɛɛ ntsú iwɪ á, ntobíá itehá mí hógyi tɛba asɪ nópɔtsú iwɪ. ³¹ Bulu, ogyi aní Wíe Yesu mu Sɪ, ɔlekanáa kanfó bré fée tó ámu yin ání mmedé afunu wa. ³² Owíe dehen Areta léha mu ɔmásó ɔkípɔ léyete mɪ Damasko wúlu ɔnó, ɔkita mí. ³³ Táme bɔpɔ mí wá lakpátó, lé mí tsɔn ikwitɔ, kplí mí yi buntíi ání bɔpwe wá wúlu amɔ ɔma, nesrí sí mu.

12

Paulo Atowunhe Pó Mv Atɔ Lesúndhé

¹ Ilehían ání nótsu iwɪ, táme tɔtɔtɔ uma iwɪtsútó. Táme mbli atɔ́a nowun pɔ́ tɔ́a anɪ Wíe lalé súná mí. ² Nfi dúana (14) ní, bɔwan mɪ ya ɔ́sɔ́sɔ́ saasɪtɔ. (Mí nyankpɔsa-oyí lóyɔ inu o, mí ɔ́kláa o, mméetalí bí. Bulu nkɔle yín.) ³⁻⁴ Fé alíá nakóblí á, bɔwan mɪ ya Paradiso. (Mí nyankpɔsa-oyí lóyɔ inu o, mí ɔ́kláa o, mméetalí bí. Bulu nkɔle yín.) Nonu asón ání uma blító, ɔ́haa é má ɔ́kpa blí mɔ́. ⁵ Nétalí pɔ́ itó ámóú nowun amɔ tsú iwɪ, táme mmóɔpɔ mí atɔ́ bwehé tsú iwɪ. Ntobíá itehá mí ɔ́wɔnlín ɔ́nɔ́ tɔ́ba asɪ ntɔ́pútsú iwɪ. ⁶ Ní mbéé nótsu iwɪ kóráá á, mmóotsu iwɪ fé ɔ́ha mimláhe, tsúfé nébli ɔ́nɔ́kwali. Táme mmóɔbwe. Mmedékléá ɔ́haa ɔ́kú mɪ dafa alíá mí tsiátó gyí, ntéé asón ámóú nɔ́pɔ́ba amɔ.

⁷ Alíá mmóɔpɔ ntobí ánfɪ ibu ifú, ibu wánwan, Bulu lalé súná mí ánfɪ tsú iwɪ sɔ́ á, ɔ́ɔpɔ owu ku wá mí awútó, igyi ɔ́bɔnsám-ɔ́bɔpɔ. Itedá wɔ́ mí, ménɪ mmóotsu iwɪ. ⁸ Nakókóli anɪ Wíe Yesu tse sa kéké mbéé, ɔ́lé itó ámɔ mító. ⁹ Táme asón ání ɔ́tebláa mɪ brégyíbré gyí, “Mí awítɔle pé gyí tɔ́a fehián. Tsúfé ɔ́há ání mɔ́ ɔ́wɔnlín ɔ́nɔ́ laba asɪtɔ mí túmɪ tɔ́hié lin ɔ́wan.” Inɪ sɔ́ ibu mɪ ansigyí ání nɔ́pɔ́ tɔ́a itehá mí ɔ́wɔnlín ɔ́nɔ́ tɔ́ba asɪ tsú iwɪ, ménɪ Kristo túmɪ ámɔ íbɛ́hie bun mɪsɔ. ¹⁰ Kristo sɔ́ ansí bégyi mɪ brégyíbré. Ní mí ɔ́wɔnlín ɔ́nɔ́ iba asɪ, bɔde mí sia, mbɔ ikplántɔ, bɔdin mísó, ntéé iwɪ de mí ɔ́sin, tsúfé ní mí ɔ́wɔnlín ɔ́nɔ́ iba asɪ á, mɔ́ ntelányá ɔ́wɔnlín ní.

Korinto ɔ́pasua Iwɪ Asón

¹¹ Nabwé iwɪ fé ɔ́ha mimláhe, táme mlɪláhá ɪlaba alɪ. Tekɪ ilehián ání mléblí asɔ́n wankláán tsú mí iwɪ. Tsúfé ibu mótɔ́a mmegyí tɔ́tɔ, táme ndɔ́n “sumbí ayɔ́pɔ́ akpɔ́nkpɔ́ntɪ” ánfɪ mɔ́. ¹² Bréá mbɔ mlɪ wá á, notomɪ bwé tɔ́a ibu wánwan pɔ́ osúna mɔ́a ofúla ɔ́tsan-ɔ́tsan, pɔ́súná mlɪ ání lélé sumbí ayɔ́pɔ́ ngyi. ¹³ Ntɔ́ dé mlɪ háan? Tɔ́a nɔ́bwe mlɪtɔ, mmóɔbwe ɔ́pasua bámbátó gyí, mmesi iwɪ tswɪ mɪsɔ. Kókoli, mlɪsikie mí!

¹⁴ Séi á, otse saasi ndɛbweá néba mlɪ wá á. Mméeba besi iwɪ tswɪ mɪsɔ, tsúfé mmédé tɔ́tɔ fité tsú mlɪ wá. Mlɪ onutó ndehián. Kebi tamatsú mɔ́ sɪ wá akɔ́nkɔ, mɔ́ sɪ tótsú mɔ́ wá akɔ́nkɔ. ¹⁵ Ibu mɪ ɔ́dweá néyintá tógyítá mbɔ mlɪ sɔ́, sí mí iwɪ féé kóráá há mlɪ. Iníá nde mlɪ dwe dubɪ alɪ á, ntogyi sɔ́ ɔ́dweá mlɪ mɔ́ mlɪbɔ há mísó dedɪnkí?

¹⁶ Fíalɪ mlɪlawun ání lélé, mméeba besi iwɪ tswɪ mɪsɔ, táme mlɪdébli mlɪaa, nofwiwí ansí. Ndepu ató tsɔ́n mlɪ omuá wá mlɪ ɔ́nɔ́. ¹⁷ ɔ́kpa ɔ́mɔ́mɔ́sɔ? Nɔ́tsɔ́n ahá ámóú nɔ́wa mlɪ wá ámɔtɔ ɔ́kɔ́sɔ́ sísi mlɪ lóó? ¹⁸ Bréá nokokóli Tito, nɔ́wa mɔ́a anɪ pío Okristoyin amɔ mlɪ wá mé, olebesisí mlɪ? Ekekεεεε! Tsúfé agywɪn kɔ́le mía mɔ́nyɔ́ anɪdɛ́pɔ́bwé toku kɔ́le.

¹⁹ Fíalɪ mlɪdé mɔ́ tsu bré ánfɪtɔ féé mlɪaa, anɪdétɔ́i póká iwɪ lé. Megyí alɪ igyi. Akristofɔ́ anigyí, anɪdétɔ́i Bulu ansító. Mí adwepó, anɪdé tógyító bwe pówá mlɪ ɔ́wɔnlín. ²⁰ Tsúfé ifú de mí ání néba mlɪmésɪe wankláán. Mɔ́ sɔ́ mí asɔ́n blíhé bɔ́wɔ mlɪ asɔ́tɔ. Fíalɪ nóbɔ́tɔ́ ɪtré, ɔ́nsɪpe, ɔ́bló, olu, ahásia, ahá iwɪ asónblí, iwɪtsú pɔ́ abasɔ́da mlɪtɔ. ²¹ Nhíé nde ifú nya ání ní nébá inu á, mí Bulu ɔ́bétrá ba mɪ asɪ mlɪ sɔ́. Nósu, tsúfé mlɪtɔ akɔ́ mlɪmókósi mlɪ lakpan dada amɔ bwe, dámlí klɔ́ntɔ sí mbɔatɔ, hakpanla pɔ́ ɔ́wólɪ laláhe amɔ.

13

Iklá Pó ɔ́láda

¹ Otse saasi nébá mlɪ wá á. Bulu asón lɛblí ɔ́béé, “Asa mléha ɔ́ku ipón á, mlɪnu adansífo abanyó ntéé abasá ɔ́nɔ́.” ² Bréá néba mlɪ wá otse nyɔ́ɔsi a, nɛda ahá ámóú bɔ́de lakpan bwe ámɔ féé ɔ́lá. Ntráa nde amóa aha tráhe féé ɔ́lá da, tsúfé ní nébá inu á, néhie bítí amó́ isɔ. ³ Tsúfé mlɪdékéleá mlébi ání lélé Kristo déttɔ́i tsɔ́n mɪsɔ. Kristo ɔ́wɔnlín ɔ́nɔ́ mɔ́kóba asɪ mlɪtɔ. Mɔ́ túmɪ é ihíé tsɔ́ mlɪtɔ. ⁴ Ibu mótɔ́a

mɔ oyikpalihɛsɔ lowu ilosuná ání alapɔn, táme séi á, otsie nkpa Bulu túmitɔ. Bréá ania mɔnyɔ anilóbwe kole a, anilɔpɔn, táme séi ania mɔnyɔ anɔtsie nkpa Bulu túmitɔ. Mó anidépɔkpá mli ní.

⁵ Mliyɔ mli nwuntɔ ki bɛɛ, ahógyipɔ onutó mligyí? Mlikapɔ mli iwɔ ki bɛɛ, lélé Kristo Yesu bu mlitɔ? Mlilawun ání ɔbu mlitɔ? Ní mlimókówun mɔ mlitɔ mó á, mómó megyí ahógyipɔ onutó mligyí. ⁶ Nahogyiá mléba bebɔ ání Kristo ahógyipɔ onutó anigyí. ⁷ Anidé Bulu kokóli aniaa, mlimátrá bwe lalahɛ kukɔ. Megyí alhá ibósuná ání anigyí Kristo ahógyipɔ onutó sɔ. Táme ní ahá budekí bɛɛ megyí Kristo ahógyipɔ onutó anigyí ó á, ɔhá mli mó amlɔbwe tóá ida ɔkpa. ⁸ Tsúfé anɔ mó animéetalí kósó líi ɔnɔkwali asón ámɔsɔ, don ání abéha mó ibóyɔ nkpa wɔlɛ. ⁹ Ní anɔ mó anɔ ɔwɔnlín ɔnó laba asi, mli klé ilawá ɔnlín á, ansí bégyi anɔ. Tóá anidé Bulu kulí gyí, ɔhá amlilalu kinkíinkín, amlɔdan Kristo hógyitɔ. ¹⁰ Inɔ sɔ nagyankpá nde ɔwɔlɔ ánfɔ wanlín sísí mli, asa amba inɔ ní. Méné ní nehá á, mmóobotsu ibɔ mli sɔ. Tsúfé ndekléá nɔpɔ túmi ámóú anɔ Wíe lapóhá mí ámɔ bóa mli amlɔdan. Mmóɔpɔyíntá mli.

¹¹ Apíó, ɔtráhe a, ansí igyí mli. Mliɔ mbódí amlɔlu kinkíinkín, amlɔdan Kristo hógyitɔ. Mliwa aba ɔwɔnlín. Mli agywun ibwé kole, amlɔtsia iwilwiitɔ, ménɔ Bulu ámóú ɔɔdwé anɔ, ɔtehá anɔ iwilwii amɔ obétsiá mlitɔ bré féé. Nehá mli itsiá gyágyáágyá.

¹² Mliha aba itsiá, amlɔlata aba puta ɔdwɛsɔ.

Bulu ahá ámóú buɔ nfi ámɔ féé behá mli itsiá gyágyáágyá.

¹³ Anɔ Wíe Yesu Kristo bualegyí, Bulu ɔdwɛ pɔ ɔɔe Wankíhé kolebwe itsiá mli féésó.

Ɔwɔlɔ́á Paulo Lɔ́wanlín Sísí Galatiafɔ

¹ Mí sumbí ɔyɔpɔ Paulo dé ɔwɔlɔ́ ánfí wanlín. Megyí anyánkɔ́pɔsa ntéɛ ɔhaa lɔ́wa mí. Yesu Kristo mɔ́a aní Sí Bulu ámóó ɔlɔ́kɔ́sɔ́a mɔ́ tsú afúlitɔ́ ámɔ́ lɔ́wa mí. ² Nde mó wanlín sísí ɔpasua ání ibu Galatia ɔsɔ́lɔ́sɔ́ fée. Mía Akristofɔ́á bɔ́bɔ́ nfi fée anidé mli itsiá ha ania,

³ “Aní Sí Bulu mɔ́a aní Wíe Yesu Kristo bɔ́gyíi mli bɔ́ale, abɔ́ha mli iwilwii.”

⁴ Yesu anfi lési iwí há bɔ́mɔ́ mɔ́ aní lakpan sɔ́, méní ɔ́béle aní tsú ɔ́yí laláhe anfitɔ́; fé alí ámóó aní Sí Bulu léhiɛ yáí ámɔ́. ⁵ Akánfɔ́ Bulu bré fée. Amen!

Asɔ́n Wankláán Kɔ́kɔ́ Mǎ Iní Ɔma

⁶ Mli Galatiafɔ́, mli iwí lawá mí ifú ání mlilawúna yinkí Bulu ɔ́ma. Bulu lɔ́tsɔ́n Kristo awítɔ́lesɔ́ tí mli ɔ́béɛ, mlɔ́bɔ́bwe mɔ́ ahá. Mlikí alíá mlilawúna mlidé asɔ́n bambá hɔ́o mliáa, mógyí asɔ́n wankláán ámɔ́. ⁷ Táme ina ɔ́tsan há asɔ́n wankláán ámɔ́. Aha akɔ́ dékléá béyintá mli agywun, abɔ́tse Kristo asɔ́n wankláán ámɔ́. ⁸ Táme ní aní, ntéɛ Bulu-ɔ́bɔ́pɔ́ ɔ́kɔ́ kóráá lɔ́tsu ɔ́sɔ́sɔ́ bá, beda asɔ́n wankláán bambá kɔ́ ɔ́kan súná mli, ina ɔ́tsan há mó ámóó anilébláa mli ámɔ́ a, Bulu ɔ́lwí mɔ́. ⁹ Nakó blí asɔ́n ánfí, táme ntráa nde mli bláa mbéɛ, ní ɔ́kɔ́ ɔ́bá beda Bulu asɔ́n wankláán bambá kɔ́ ɔ́kan súná mli, ina ɔ́tsan há mó ámóó anilébláa mli ámɔ́ a, Bulu ɔ́lwí mɔ́.

¹⁰ Megyí beɛ, ndekléá ahá bɔ́dwéɛ mí. O-o! Bulu mboún ndekléá ɔ́dwéɛ mí. Ní ntráa ndekléá ahá bɔ́dwéɛ mí á, tekí mmegyí Kristo osúmbi.

Paulo Sumbí Ɔyɔpɔ́ Bwe

¹¹ Mí apíó, ndekléá iwánkí mli ání Bulu asɔ́n wankláán ámóó nde mó ɔ́kan da ámɔ́ imotsú nyankɔ́pɔsa agywuntɔ́. ¹² Megyí ɔ́haa wá notsúa mó, ntéɛ ɔ́kɔ́ lɔ́suná mí. Yesu Kristo onutó léle mó súná mí.

¹³ Tsúfé mlilanú mí tsiátɔ́ asɔ́n, alíá ngyi bréá mbuo Yudafɔ́-osum ámɔ́, pɔ́ alíá nehie dínká Bulu ɔ́pasua ámɔ́sɔ́, nɔ́bɔ́ mbódíá nehí amó fée. ¹⁴ Nɔ́hɔ́ gyankpa mí abatɔ́ Yudafɔ́-osum ámɔ́tɔ́, pɔ́ alíá nɔ́wa nsi gyi mí anáin amándié kugyíkɔ́sɔ́.

¹⁵ Táme Bulu lɔ́wa awítɔ́le há mí. Ɔlele mí yáí tsú bréá mbu mí yín iwítɔ́, ɔ́letí mí ɔ́béɛ, nyó mɔ́ agyómá. ¹⁶ Ɔlele mɔ́ Bi ámɔ́ súná mí, méní néda mɔ́ iwí asɔ́n wankláán ɔ́kan ahá ání bɔ́megyí Yudafɔ́tɔ́. Mmɔ́yɔ́ ɔ́haa wá mbéɛ, osúna mí asɔ́n alí bré ámɔ́tɔ́. ¹⁷ Mmɔ́yɔ́ Yerusalemlé mbéɛ, noyówun Kristo sumbí ayɔpɔ́ ámóó bɔ́bɔ́ inɔ́ asa neba amɔ́ é. Mboún nenatí laa yó Arabia ɔ́sɔ́lɔ́sɔ́, neyinkí ba Damasko wúlutɔ́. ¹⁸ Yesu léle iwí súná mí, mó ofi-saasítɔ́ á, nɔ́yɔ́ Yerusalemlé yówun sumbí ɔ́yɔpɔ́ Kefa ání bɔ́tetráa tí mɔ́ Petro, netsiá mɔ́ wá nke dúanu (15). ¹⁹ Mmetrá wun sumbí ɔ́yɔpɔ́ ɔ́kɔ́kɔ́ dɔ́n aní Wíe Yesu mɔ́ gyama Yakobo.

²⁰ Ɔnɔ́kwali asɔ́n ndewanlín sísí mli. Bulu yin ání mmedé afunu wa.

²¹ Mó ɔ́ma a, nɔ́yɔ́ Siria pɔ́ Kilikia ɔ́sɔ́lɔ́sɔ́. ²² Alí bré ámɔ́tɔ́ á, Akristofɔ́ ɔ́pasua ámóó ibɔ́bɔ́ Yudea ɔ́sɔ́lɔ́sɔ́ ámɔ́ bɔ́mɔ́kónyá bí mí. ²³ Móá bɔ́denu tsú mí iwí fée gyí, ahá bɔ́deblí beɛ, “Oyin ámóó ɔ́dɔ́n anisɔ́ ámɔ́ ná ɔ́de hóggyi amóó anidé mó asɔ́n blí, ɔ́de aní itin ka ámɔ́ kén ɔ́kan da.” ²⁴ Ina mí sɔ́ bekanfɔ́ Bulu.

2

Paulo Mɔ́a Sumbí Ayɔpɔ́ Atráhe Amɔ́

¹ Nfi dúana ɔ́ma a, mía Barnaba anilékpá Tito buo iwí, yínkí yó Yerusalemlé. ² Bulu léle súná mí ání nyó inɔ́, sɔ́ nɔ́yɔ́. Alíá mí agyómá móɔ́bwe kpaali sɔ́ á, negyankpá lé asóntɔ́ súná ɔ́pasua ahande amɔ́ nkɔ́le itsétɔ́. Nebláa amó asɔ́n wankláán ámóó nna nde mó ɔ́kan da ahá ání bɔ́megyí Yudafɔ́tɔ́ ámɔ́. Botsulá

dínká mósú. ³ Ibo mótó ání Griikiyin Tito amóú anilékpá buo iwí ámu gyí, táme bomehiε mu bεε, otín keté. ⁴ Ibo mótóá Akristofɔ afunupu akvá beki ansí bowie anitɔ bekleá otín keté. Tsúfé bodunká ání béyintá iwíwtsiá amóú Kristo Yesu lahá aní ámu; abubwe aní amlí nkpábi ha Yudafɔ mbla ámu. ⁵ Táme animési iwí há amó kpalobí kóráá, méní onkwaliá ibo asun wankláán ámutɔ iméetse ha mlí.

⁶ Ɔpasua ahandε amóú bubu inu ámu bomebláa mi asvansu bεε, mpótsia asún wankláán amóú ndeblí ámutɔ. (Iníá nde amó ti ahandε kóráá á, megyí bεε, amó handε amu ibo mi labi, tsúfé Bulu mó tamakí ohaa ansító.) ⁷ Táme ahandε amu bowun ání Bulu lópu asun wankláán ámu há mí obéε, ndáa mó okan ahá ání bomegyí Yudafɔtɔ,* fé alá olɔpuhá Petro é obéε, odáa mó okan Yudafɔtɔ. ⁸ Tsúfé Bulu léha Kefa ání butetráa ti mu Petro túmi, ogyi mu sumbí oyɔpó Yudafɔtɔ. Mu kén láhá mí túmi, ngyi mu sumbí oyɔpó ahá ání bomegyí Yudafɔtɔ é ní. ⁹ Inu á, ilowankí Yakobo muva Petro pó Yohane amóú bohíε bogyi ɔpasua ámu otan ámu ání Bulu lápó alí agyómá ánfí kíé mí. Mó su bowa mía Barnaba ibi, pósúná ání anilabwé kule. Botsulá ání mía Barnaba ayó agyómá ahá ání bomegyí Yudafɔtɔ, amó é abuyɔ agyómá Yudafɔtɔ. ¹⁰ Móá bodunká tsú aní wá gyí, akáin amótó ahá ání boma tɔtɔsu. Mó kén gyí tóá ndekléá nóbwe é ní.

Paulo lynwa Wá Petro

¹¹ Táme bréá Petro léba Antiokia wúlutɔ á, nɔwa iyin wá mu ahá ansító, tsúfé tóá obbwe itepí ma alε. ¹² Bréá oleba a, muva ahógyipuá bomegyí Yudafɔ butɔwá ibi gyi ató, táme Yudafɔ aku benya tsú Yakobo wá ba pé, olobití iwí lé ahá ámutɔ, tsúfé ode ahógyipu amóú bεε butín keté ámu ifú nya. ¹³ Iníá ndeblí á, Yudafɔ atráhe amu é bubuo Petro apinabwebí ánfí. Barnaba óó léyinkí yó obuo amó. ¹⁴ Nowun ání amó bwehé ámu imekanáa onkwaliá ibo asun wankláán ámutɔ. Mó su nebláa Petro ahá ámu féé ansító mbéε, “Petro, Yudayin fogyi, táme fomédé Yudafɔ amándiésú gyí. Ɔmátófɔ amándiésú fudegyí. Ntogyi só fude ahá amóú bomegyí Yudafɔ ámu hie fεε, bubwéε Yudafɔ amándié ání fakíná?”

Hógyisú Bulu Tɔtsun Hɔ Yudafɔ Pó Ɔmá Bámbásófɔ Nkpa

¹⁵ Yudafɔ lókwí mía fonyo. Megyí ahá amóú bomegyí Yudafɔ, bomeyín Bulu mbla ámutɔ atsú. ¹⁶ Táme aní Yudafɔ Akristofɔ ámu mó aniyin ání megyí Mose mbla ámu su gyí su Bulu totsú oha ání mu asún da okpa mu ansító, nkéti Yesu Kristo hógyi. Mó su anilahɔ mu gyi, méní Bulu obótsun mu hógyi amu su há aní asu ní. Tsúfé ní mbla ámu su gyí su mó á, teki ohaa méegyí asu Bulu ansító. ¹⁷ Anidédunká ání Bulu ɔtsúun aní Kristo hógyisu, otsu aní ání aní asún da okpa mu ansító. Táme ní Yudafɔ aku bude aní mboún kí lakpan abwepó á, mó mó imosuná ání asukpan Kristo dé aní suná a? Ekekeke! ¹⁸ Ní nakíná Mose mbla ámu, láyó nde mósú gyí a, mó mó ilosuná ání ito laláhe nayo ndebwe á. ¹⁹ Tsúfé Mose mbla ámu ilosuná ání nawú. Uleha negyi iwí, méní nétsiá nkpa pɔpwe há Bulu. Mía Kristonyɔ beda mántá oyikpalíhesu onétó. ²⁰ Mó su ntsie nkpa séi, táme megyí mí onutó tsie nkpa ɔsólóv anfisv. Kristo, ogyi Bulu mu Bi ámu tsie mitɔ. Mulódwe mí, bowu há mí. Mu hógyi só ntsie nkpa. ²¹ Mó su mmedé Bulu awítale amu kiná. Tsúfé ní Mose mbla ámu só oha obégyi asu Bulu ansító á, mó mó kpaali Kristo lówu!

3

Mbla Amusu Gyí Ntéε Kristo Hógyi

* 2:7 Ahá ání bomegyí Yudafɔ támatin keté. Yudafɔ gyí keté atínpu.

¹ Oo Galatiafɔ aha mimláhe! Ma lálé mli ansí alí? Megyí mli onutó ansító behie lé súná mli alá beda Yesu Kristo mántá oyikpalíhesu, mó mu? ² Nfite mli ason kua kole. Mose Mbla ámusu gyí léha mlilénya Ɔhe Wankíhé amu lóó, ntée ason wankláán ámúú mlilónu, mlidé mósó hógyi amu su? ³ Aha mimláhe mlilókukú mligyí alí á? Iníá mlilópu Ɔhe Wankíhé amu tsúa mli Kristotatsiá así mé, mli onutó túmi mlihaa mlópu mósó mósó ngya? ⁴ Kpaali sò mlilówun ipian ámu fée ason wankláán ámu su? Megyí kpaali su! ⁵ Ntráa fité mli. Mli Mose mbla ámusu gyí sò Bulu lapó Ɔhe Wankíhé ámu há mli, ɔde ofúla é bwe mlitɔ? Ekekεεεε! Alá mlilónu ason wankláán ámu, hɔ mósó gyí sò ɔlɔpuhá mli.

⁶ Mliɔpɔki aní náin Abraham. Ibo Bulu ason wanlínhé amutɔ ání, “Abraham lóhɔ Bulu gyi. Mósó su Bulu lótsu mu ání mu asón da ɔkpa.” ⁷ Mósó su ilehián ání mlébiá ahá ámúú bɔhɔ Bulu gyi amu gyí Abraham abí onutó ní. ⁸ Bulu ason wanlínhé amu lébli yáí ání Bulu ɔbótsun ahá ámúú bomegyí Yudafo ámu hógyisu, tsú amó ání amó asón da ɔkpa. Iní sò Bulu lébláa Abraham ason wankláán ámu dodoodo ɔbéε, “Fúsó nótson yulá ɔsolósu ahá fée.” ⁹ Abraham lóhɔ Bulu gyi. Mósó su Bulu lóyulá mu. Mósó su séi ání á, Bulu ɔbópu oyúla amóú ɔlɔpuyúla Abraham amu yúlá ahá ání bahɔ Kristo gyi.

¹⁰ Táme ilwí dín ahá ání amó ansí dín Mose mbla ámusu gyisu. Tsúfé bɔwanlín wá Bulu asón ámutɔ beε, “Bulu lalwí ɔhagyíɔha ání omegyí mbla ámúú bɔwanlín wá Bulu mbla ɔwolótó ámu féesú.” ¹¹ Séi á, ilawánkí ání ɔhaa má inová mu mbla ámusu gyí su Bulu obótsu mu ání mu asón da ɔkpa. Tsúfé Bulu ason wanlínhé amu lébli ɔbéε, “Ɔhá ání mu hógyi su Bulu latsú mu ání mu asón da ɔkpa obénya nkpa.” ¹² Mbla ámusu gyí mená hógyisu, táme Bulu ason wanlínhé amu lébli ɔbéε, “Ɔhagyíɔha ání otegyi mbla ámusu ɔbótsun mósó nyá nkpa.”

¹³ Táme aní sò Kristo lémlí ɔha ilwíhé bréá beda mu mántá oyikpalíhe amusu. Mósó su ɔlele aní tsú ilwí ámúú mbla ámu létí há aní ámu así. Tsúfé Bulu ason wanlínhé ámu lébli ɔbéε, “Ilwí dín ɔhagyíɔha ání beda mántá oyísú.” ¹⁴ Kristo lówu, méní Bulu ɔbópu oyúla amóú ɔlehie há Abraham amu kén yúlá ahá ání bomegyí Yudafo, méní abótsun aní Kristo Yesu hógyisu nyá Ɔhe Wankíhé amóú ɔlehie ámu.

Mbla Amu Pó Bulu Nhíhé

¹⁵ Mí apíó, mpúu nde tsiátó asón ku flo asón ání ha mli. Alí ámúú ɔha ɔdínká ibwi mu asónsú ɔbéε, ɔku ogyíi mu ató, ɔhaa má ɔkpa tse mósó, ntée lé iku mótó ámu a, alí igyí ntam amóú Bulu léka há Abraham amu é ní. ¹⁶ Aní náin Abraham mba mu nanyɔ Bulu léka ntam há. Alí asón ání imosuná ání mu aná tsɔtsɔtsɔ, mboún mu na ɔkole pé. Mu na ámu gyí Kristo a. ¹⁷ Asón ání ndeblí gyí, Bulu léka ntam há aní náin Abraham, ɔledínká ibwi mósó púsúná ání obégyi mósó. Mbla ámúú ɔlɔwa há Mose nfi lafana aduasa (430) ɔma amu méetalí ká ntam amóú ɔledínká ibwi mósó ámutɔ, ntée tse mósó ekekεεεε. ¹⁸ Tsúfé ní mbla ámusu gyí su ɔha ibi béda agyapadie ámúú Bulu léhie yáí ámu a, mómó megyí hie Bulu léhie mósó yáí Abraham. Táme ɔnɔkwali amu gyí, kie ɔlɔpukíé mu.

¹⁹ Mómó labi mɔmu mbla ámu bu? Bulu lópu mósó é mántá mósó, méní ibósuná ahá tóá lakpan gyí. Táme ɔlɔwa mbla ámu ání ibétsiá alí yófun bréá Abraham mu na ámu ɔbéba. Mogyí mu ató ogyípu ní. Ɔlɔpu mbla ámu há mu abɔpu bɔpu bɔwa Mose ibitɔ. Mlóbwe Bulu móa Israelfɔ nsiné ɔlapó ní. ²⁰ Nsiné ɔlapó tamalí há ɔbakóle, táme ɔbakóle Bulu gyí.

Labiá Mbla Amu Ibo

²¹ Bulu mbla ámu ilokosú líi mu nhíhé ámúú ɔlehie yáí ámusu? Ekekεεεε! Ní mbla ku ibetalí há aní nkpa ání itamatá á, tekí abetalí gyí asu Bulu ansító, ní anilégyí mósó. ²² Táme Bulu ason wanlínhé amu iléblí ání lakpan lagyi ɔyító

ahá féesú plíplíplíplí. Mú sɔ ató ámóú Bulu léhie yáí ámu igyi Kristo ahógyipɔ klé.

²³ Táme asa Yesu Kristo hógyi lébá ɔyító á, mbla ámu ileklí aní fé obu adípɔ. ɔhaa ménya mu iwí, bɔfun bréá Bulu lébele Kristo hógyi ɔwan. ²⁴ Mú sɔ mbla ámu lóbwe anisɔ ɔkípɔ bɔfun bréá Kristo léba, méní Bulu obótsu aní ání aní asón da ɔkpa mu ansító, tsóun aní Kristo hógyisɔ. ²⁵ Iníá Kristo hógyi laba sɔ á, imehián ání mbla ámu ɔbétrá bwe anisɔ ɔkípɔ.

²⁶ Tsúfé mlí Kristo Yesu hógyi sɔ mlí fée mlilabwé Bulu abí. ²⁷ Mlí ahá ání mlí Yesu Kristo mlilabwé kɔle tson asúbɔsɔ mlilatsú mu tsiátó fée. ²⁸ Mú sɔ Yudayin ntée Griikiyin trá ɔma unu. ɔkpábi ntée ɔdíhie, ɔtsi ntée oyin trá ɔma unu. Tsúfé mlí fée mlilabwé kɔle mlí Kristo Yesunyɔ ikulebwetɔ. ²⁹ Iníá mlilabwé Kristo klé sɔ á, mlilabwé Abraham abí-aná onutó, pɔ mu ató agyípɔ. Iní sɔ itó ámóú Bulu léhie yáí Abraham amu igyi mlí klé.

4

¹ Mliyɔ asón ánfítɔ kí. Ní ɔha owú, sí mu agyapadie yáí mu abí bréá bɔmákódan a, bɔgyi fé nkpábi. Ibu mótóá amóbú amó sí ató fée, ² táme ilehián ání béba iwiasí há amósú ɔkípɔ alí yófun nfi oduá amó sí lósuná ání bɔhɔ, asa abɔpɔ ató ámu wa amó ibitɔ. ³ Alí aní é anigyí asa Kristo léba ní. Anilóbwe nkpábi há ɔhé, ntée túmiá ide ɔyí ánfisɔ gyí. ⁴ Táme bréá bré ámu onutó lɔfun a, Bulu lówa mu Bi sísí, ɔha tsihé lókwí mu wá mbla ámu asi. ⁵ Bulu lówa mu ání ɔbá bɔhɔ aní ahá ámóú anigyí nkpábi há Mose mbla ámu tsu nkpábitɔ, méní ɔbóbwe aní mu abí onutó.

⁶ Bulu lódunká ání obósuná ání mlilabwé mu abí. Mú sɔ ɔlɔpɔ mu Bi ámu ɔhé wá aní iklontɔ ní. ɔhé ámu téhá anitokpólí mu aníaa, “Abba, mí Sí!” ní. ⁷ Mú sɔ opió, fɔtráa fɔmegyí ɔkpábi, mboún Bulu mu bi. Iníá mu bi fɔgyi sɔ á, mu ató fée igyi fú klé.

Galatiafɔ Iwí Ipián

⁸ Bréá mlímókónyá bí Bulu á, mlilóbwe nkpábi há ikpiá bɔmegyí tɔtɔ. ⁹ Táme séi mlilabí Bulu, ntée néblí mbée, alabí mlí. Ntogyi sɔ mlidékléá mléyinkí yósum túmi ánfí ɔma labi kɔkɔkɔ? Ntogyi sɔ mlétrá yinkí yóbwe amó nkpábi fé bré ámu? ¹⁰ Mlídé amándié kɔ bwe nke kɔtɔ, tsra kɔtɔ, bré kɔtɔ pɔ nfi kɔtɔ. ¹¹ Mlí bwehé ánfí sɔ ifú bu mitɔ. Ide mí bwe fé ipián ámóú ndewúun mlí sɔ ámu fée ibóbwe kpaali.

¹² Mí apió, nokókólí mlí, nabwé mí iwí fé mlí. Ntráa mma mbla kɔkɔ asi. Mú sɔ mlítsiá mí atsiábi. Megyí bɛe mbée, mlilapó lalaha kɔkɔ gyi mí, sɔ nde íní blí.

¹³ Mlilakáín ání iwí ma mí ɔnlín asa neba unu beda Bulu asɔn wankláán ámu ɔkan eke gyankpapɔ? ¹⁴ Isókí kpɔnkpɔntí mí ilo ámu lóbwe há mlí, táme mú óó á, mlímóbu mí tɔkɔ. Mboún mlilóhɔ mí fé Bulu-ɔbɔpɔ, ntée Kristo Yesu onutó kóráá. ¹⁵ Ansí lehié gyi aní alí bré ámɔtɔ! Ntɔ lébá? Mí onutó nowun ání ní mlétalí á, tekí mlilólótí mlí ansíbi wá mí alí bré ámɔtɔ. Mú ntɔ dé mlí séi? ¹⁶ Alí ámóú nde mlí ɔnɔkwali bláa amu sɔ namlí mlí olupó?

¹⁷ Ahá ámóú bɔdekléá mlígyí Yuda fɔ mblasɔ ámu bɔma mlí iwí agywíun wankláán kɔkɔ. Tóá bɔdeklé gyí bémaín mlí lé mísú, méní mlékle amó asón.

¹⁸ Ibu aléá ahá bódunká ání mlídwée amó, agywíun wankláán ɔkpasɔ. Megyí bréá mbu mlí wá wɔle. ¹⁹ Mí abí adwepó! Iwí trá ide mí ɔsin há mlí, fé ɔtsiá ikwí de mu dwíín. Nkétí mlilanyá Kristo tsiátó mlítɔ asa iwí bési mí ɔsin. ²⁰ Ihíe de mí háan ha mlí. Ní mí nkɔle sɔ mú á, tekí mbu mlí wá séi, méní nétse mí tóitɔ.

Hagar Mba Sara Nfántóhón

²¹ Nfíte mlí ahá ámóú mlidékléá mlóbɔu Mose mbla ámu. Mlímónu asón ání ileblí asi? ²² Bɔwanlín wá Bulu asón ámɔtɔ bɛe, Abraham lókwí abi yínhé anyɔ.

Ɔkole mu yin gyi ɔkpabi, onyɔɔsi mu yin gyi ɔdihie. ²³ Ɔkpabi amu lɔkwii mu bi keke, tame ɔdihie amu mu a, Bulu lehie mu yai ani meha mu obi asa ɔɔkwii. ²⁴ Mliha anu ason anfi asi tson ɔkpa anfisɔ. Atsi abanyo anfi bulii ha ntam anyo ani Bulu leka. Hagar lii ha Sinaibusu kle, tsufɛ nkpabi mu abi bogyi. ²⁵ Sinaibu amu bu Arabia ɔmatɔ. Iii ha nde Yerusalem wulu. Yerusalem po motɔ aha fee bogyi nkpabi, Mbla amu su. ²⁶ Sara mu gyi ɔdihie, ɔli ha ɔsɔsu Yerusalem. Mgyi ani yin ni. ²⁷ Tsufɛ Bulu ason wanlinhe amu lebli ɔbee, “Ɔtsi makwiipu, nya ansigyii!

Ɔtsia ikwii makodwiiin mu ki, kplun, afusura okitikiti ansigyisɔ. Tsufɛ ɔtsi amuu mu kulu lesi mu tswi amu obenya abi tsɔtsɔtsɔ, dun ɔmɔamuu mu kulu da mu wa ekekegyieke amu.”

²⁸ Mi apio, sei a, mlilabwe Bulu aha tson mu toa ɔlehie yaisu; fe alia ɔlehie yai asa bokwii Isak. ²⁹ Ali bre amuto a, obi amuu bokwii mu keke, ogyi Ismael amu ledinka Isak amuu bokwii mu Dje Wankihe tumito amusu. Ali ken igyi ha ani nde ni. ³⁰ Tame nkali Bulu ason wanlinhe amu lebli? Ɔbee, “Gya ɔkpabi amu mu bi, tsufɛ megyi ɔkpabi mu bi amu mu ɔdihie mu bi amu obegyii amu si atɔ.” ³¹ Mu su apio, megyi ɔkpabi amu abi anigyii. Ɔdihie amu abi anigyii.

5

Mliki Mli Iwigyisu

¹ Ani iwigyii su Kristo laha anlagyi iwi! Mu su mlilu kinkiiinkin. Mlumatra tsula abobwe mli nkpabi ha mbla amu.

² Mlinu! Mi Paulo de mli blaa ani ni mlesi iwi ha, betin mli ketɛ a, ilosuna ani to amuu Kristo lɔbwe amu ima mli labi kuvu. ³ Ntraa nde mli ɔla da mbɛɛ, ɔhagyioha ani ɔleha betin mu ketɛ a, ilehian ani obegyii Mose mbla amu feesu. ⁴ Nde mli blaa mbɛɛ, mli aha amuu mlidɛ mbla amusu gyi, meni Bulu obotsu mli ani mli ason da ɔkpa mu ansito amu mlilamain iwi le Kristus. Bulu awitale amu ilatswi mli pan. ⁵ Ani mu ani ansi din ani Bulu obotsu ani ani ason da ɔkpa mu ansito. Inu gyi toa anide ɔkpa ki tson Dje Wankihe amuu ɔde agyoma yo anito, tson ani hogyisu amusu ni. ⁶ Tsufɛ ni ania Kristo Yesu anigyii kole a, ketetin ntee ketematin mehian. Mba idehian gyi anibu hogyia tɛha anitodwe Bulu po ani aba.

⁷ Teki mlidɛ mbodi bo asa. Ma koun latin mli ɔkpa ɔbee, mlumatra buo ɔnkwali amu? ⁸ Megyi Bulu bwehe igyi, tsufɛ molɛɛ mli. ⁹ Mlikaun ani bodobodotu-afa kpalobi tɛha bodobodo amu fee itotu. ¹⁰ Ani Wie laha nahogyi, ani mlimeetra ha ɔha bambaa atosunahɛ dun mi nkole kle. Bulu ɔbebiti ɔha amuu ɔde mli agywun damli amu isu.

¹¹ Mi apio, ni ntraa nde ɔkan da bli mbɛɛ, ilehian ani aha butin ketɛ a, momo ntogyi so Yudafo butraa budin misu? Momo ni nde Kristo oyikpalihesu lowu amu e ɔkan da a, yee ɔhaa meedinka misu o. ¹² Mi su mu a, teki aha amuu bode mli haan beɛ, ilehian ani mlɛtin ketɛ amu bawuna flo amu iwi.

¹³ Mi apio, Bulu lele mli ɔbee, mlibegyii iwi. Tame mlumatson mli iwigyii amusu layotsu mli tsiato dada amu. Mboun mlipu ɔdwe sum mli aba, ¹⁴ tsufɛ Mose mbla amu fee iiii mbla kole pe amuu idebli ɔbee, “Dwe fu ba fe fu iwi.” amusu. ¹⁵ Tame ni mlilabwe mli iwi fe mbwikita-atɔ, mlidɛ aba fini, mlidɛ aba lala a, momo mliki wanklaan; ni megyi ali mlihi aba.

Tsiato Dada Po Djet Atsiabi

¹⁶ Mu su nde mli blaa mbɛɛ, mliha Dje Wankihe amu ɔkpa mli. Momo mlumobwe toa mli tsiato dada tekle. ¹⁷ Tsufɛ toa ani tsiato dada tekle ihie na ɔtsan ha toa Dje Wankihe amu tekle. Toa Dje Wankihe amu tekle e ihie na ɔtsan ha toa ani tsiato dada tekle. Atoku anyo anfi ilokusu lii abasu, meni mlumobwe

tɔ́á mlitekɓe. ¹⁸Ní Ṓɛ Wankíhé amɔ dé mli kpa á, mómú mlimá Mose mbla ámu así.

¹⁹Tsiátɔ́ dada bwehé telɔ́n ɔ́wan. Mógyí; atsi móa ayin asónwa, agywɔ́n laláɛ bwe, ifintotsiá, ²⁰íkɔ́tswéé, afátɔ́pleí, olu, itré, fɔ́ nkɔ́le klé dunká, ɔ́blókpán, ɔ́nsɔ́ɛ, aba asumánú, iwɔ́maín lé fɔ́ abasɔ́, ²¹ɔ́kabágyáa, ntábu, pléikpada pɔ́ móa ilɛɛɛn ínɔ́ aná. Mó aná iwɔ́ asón nde mli bláa, fé alíá nebláa mli yaí. Mbéé, ahá ání butɔ́bwé ínɔ́ odu bɔ́méenya Bulu iwíegýí ámuɔ́ agyapadiɛ kɔ́kɔ́.

²²Támé ní Ṓɛ Wankíhé amɔ dé anɔ́ kpa á, mó abi swiehé ání ibétsiá anɔ́ gyí, ɔ́dwe, ansigyí, iwílwii, íklɔ́nya, awítɔ́le, yilébwɛ, ɔ́nɔ́kwali, ²³ilwíi pɔ́ iwɔ́sɔ́gyí. Mbla kɔ́kɔ́kɔ́ má inuá iletin alɔ́ ntobí ánfɔ́ ɔ́kpa. ²⁴Ahá ání bɔ́gyi Kristo klé bamó amú tsiátɔ́ dada pɔ́ amú ɔ́wólɔ́ laláɛ Kristo Yesu oyikpalíɛ amɔsɔ́. ²⁵Ṓɛ Wankíhé amɔ lahá anɔ́ nkpa pɔ́pwe. Mó sɔ́ mliha agyi mu asónsɔ́. ²⁶Anɔ́mátsu iwɔ́ súná aba, ntéé wá aba ɔ́bló, ntéé pé ansí aba atósú.

6

Ikɔ́ Tsu Lé Aba Asóntɔ́

¹Mí apíó, ní mlɔ́ ɔ́kɔ́ ɔ́bwé lakpan kɔ́ á, mli ahá ámuú Ṓɛ Wankíhé de mli kpa ámu mɔ́nya klɔ́n tɔ́i kpla mu pɔ́tɔ́. Támé mliki mli iwɔ́ wankláán, ménɔ́ mli é mliméedɔ́da isókɔ́ amɔ odutɔ́. ²Mlɔ́tsu íkɔ́ le mli aba asóntɔ́. Ní mlidé mó bwe alɔ́ á, mlidé Kristo mbla ámuɔ́ gyí nɔ́. ³Ní ɔ́kɔ́ dé mu iwɔ́ kí ɔ́béé mɔ́fɔ́n tógyítótɔ́, támé omegýí tɔ́tɔ́ a, ɔ́de mu iwɔ́ mlé. ⁴Mlikapɔ́ mli onutɔ́ tsiátɔ́ kí. Ní íbu alé á, mómú mlétalí pɔ́ íbɔ́ sí kántɔ́ mli bwehé sɔ́, mlimáɔ́pɔ́ kápɔ́ ɔ́ha bambá klé. ⁵Tsúfé anɔ́ okugýíɔ́kɔ́ ɔ́bɔ́sɔ́rá mu onutɔ́ atɔ́ sɔ́ráhé.

⁶Bulu asón ámu akasípɔ́ bɔ́yée atɔ́ wankláán ání bɔ́bu íkɔ́ ha amú asunápɔ́.

⁷Mlimámlé mli iwɔ́. ɔ́haa tamamlé Bulu. ɔ́hagyíɔ́ha ɔ́bókpɔ́tí tɔ́á olodu. ⁸Ní ɔ́kɔ́ lódu tsiátɔ́ laláɛ wá mu klɔ́ntɔ́ á, lowu ɔ́bókpɔ́tí tsú mótɔ́. Támé ní ɔ́leha Ṓɛ Wankíhé amɔ lódu tsiátɔ́ wankláán wá mu klɔ́ntɔ́ á, ɔ́bókpɔ́tí nkpa ání itamatá tsú mótɔ́. ⁹Mó sɔ́ yilébwɛ mákpɔ́n anɔ́, tsúfé ní abatɔ́ mowu anɔ́ á, abókpɔ́tí nkpa ání itamatá mó brétɔ́. ¹⁰Mó sɔ́ brégyíbréá anyá mó iwɔ́ ɔ́kpa á, mliha abwe yilé ha ɔ́hagyíɔ́ha, títrɔ́ anɔ́ apíó ahógyipɔ́.

Itsíáha Pó ɔ́láda

¹¹Mliki atɔ́ wanlínhé akpɔ́nkpɔ́ntiá napó mí onutɔ́ íbɔ́ wánlín sísí mli! ¹²Ahá ámuú bɔ́dedunká ání bégýi asɔ́ ahá ansítɔ́ ámu líi mliɔ́ bɛɛ, mliháa abɔ́tɔ́n mli keté ní. Megýí tɔ́tɔ́ sɔ́ bɔ́de ínɔ́ bwe. Alíá Yudaɔ́ bɔ́méedɔ́nká amú sɔ́ bɛɛ, bɔ́deblí bɛɛ Kristo oyikpalíɛsɔ́ lowu ámu pésú ɔ́ha ɔ́bótsɔ́n nya nkpa. ¹³Keté atɔ́npɔ́ amɔ onutɔ́ óó bɔ́tamagyi Mose mbla ámuɔ́sɔ́. Támé bɔ́dekléá mlítɔ́n keté, ménɔ́ bɔ́pɔ́tsú iwɔ́ súná amú aba ání bahá mlilatɔ́n keté. ¹⁴Mí mó á, imába mótɔ́ ání nótɔ́sɔ́ iwɔ́ ɔ́yí ánfɔ́tɔ́ tɔ́tɔ́ɔ́sɔ́, dɔ́n anɔ́ Wíe Yesu Kristo oyikpalíɛsɔ́ lowu ámu. Tsúfé mu lowu ámu sɔ́ ɔ́yítɔ́ tsiá ítráa ma mí labi, mí é mma labi kɔ́kɔ́ há mó. ¹⁵Ketétɔ́n ntéé ketémátɔ́n megýí tɔ́tɔ́. Móá idehián gyí ɔ́ha obémli ɔ́ha pɔ́pwe. ¹⁶Iwílwii móa nwewúun itó ahá ámuú bɔ́de mbla ánfɔ́sɔ́ gyí amɔ, pɔ́ ahá ání bohíé bɔ́gyi Bulu ahá!*

¹⁷Asa nékpa mí asón opulu á, mbláa mli. Mlɔ́ ɔ́haa mátrá wa mí tɔ́i. Tsúfé mí iwɔ́ apɔ́ná ánfɔ́ idesuná ání Yesu ɔ́kpábi gyi.

¹⁸Mí apíó, anɔ́ Wíe Yesu Kristo ogyíi mli bɔ́ale. Amen!

* **6:16** Ahá ání bohíé bɔ́gyi Bulu ahá gyí Israel pɔ́pwe amɔ nɔ́.

ᾠῶḃlṓá Paulo Lṓwanlín Sísí Efesof

Itsiaha

¹ Mí Paulo ání Bulu apé sv nabwé Kristo Yesu sumbí ḡṡpṓ, dé ᾠῶḃlṓ ánfí wanlín sísí mli Bulu ahá ání mlilahṓ Kristo Yesu gyi, mliá mṓnyṓ mlilabwé kole, mliḃv Efeso wulutṓ. Nde mli itsia ha.

² Aní Sí Bulu mṓa aní Wíe Yesu Kristo ḃḡgyi mli ḃuale, abuha mli iwilwii.

ᾐsṓsṓ Oyúla Aní Anibv Kristotṓ

³ Mliha akanfṓ aní Wíe Yesu Kristo mṓ Sṓ pṓ mṓ Bulu. Tsúfé tsṓn ania Kristonyṓ ikoleḃwetṓ á, alapṓ ḡḡtṓ atṓá ibékpa aní fée yúlá aní tsú ᾐsṓsṓ. ⁴ Asa Bulu lṓbwe ḡyí á, ḡlele aní bwé mṓ kle tsṓn ania Kristonyṓ koleḃwesv, ání abwée ahá ání amó iwí letin, ifin kṓkṓ má aní iwí mṓ ansítṓ.

⁵ Iníá Bulu tṓdwé aní sv á, ḡḃbwe agywun yáí ḡbée, mṓpṓ aní bwé mṓ abí tsṓn Yesu Kristosv. Iní gyí tṓá olekle, igyi mṓ apé ní. ⁶ Mliha akanfṓ Bulu, mṓ awitṓle anfi ibv numnyam, ḡḃwa tsṓn mṓ Bi ḡdweṡṓsṓ há aní faan anfi sv. ⁷ ᾐḡpṓ mṓ Bi ámṓ obugya ká aní nwunsv ikṓ, sí aní lakpan kíe aní. Awitṓle anfi Bulu léhie wá há aní ánfí ibv ifú ḃḃi. ⁸ Mṓ nyánsa pṓ mṓ asón-asinu lalé mṓ fée ḡwan súná aní tsṓn ḡkpa tsṓtsṓtsṓsv.

⁹ Alahá anilabí mṓ asṓn ḡainhé ání ḡlekiklí yáí dodoodo ḡbée, mṓḃwe tsṓn Kristosv. ¹⁰ Mṓ asṓn ḡainhé amṓ gyí, ní bré ámṓ ifṓn a, mṓḃwe mṓ atṓ bweháá ibv ᾐsṓ mṓa así fée kole, pṓwá aní Wíe Kristo así.

¹¹ Bulu tehá mṓ nwuntṓ asón pṓ mṓ apé teba mṓtṓ brégyíbré. Mṓ onutṓ léle aní ḡbée abwée mṓ abí tsṓn ania Kristonyṓ ikoleḃwetṓ. Tsúfé alí ḡḃbwe agywun yáí dodoodo ní. ¹² ᾐlele aní agyankpapṓ ámṓṓ aní ansí ḃin Kristosv ámṓ ḡbée, abékanfṓ mṓ numnyam.

¹³ Alí ilegyi ha mli é ní. Bré ámṓṓ mlilónu ḡnṓkwali asón, igyi asṓn wankláán ámṓṓ ilṓḡ mli nkpa ámṓ, ḡḡ mṓsṓ gyi ṡpá mliá Kristonyṓ mlilṓbwe kole. Bulu lṓpṓ mṓ ᾐḡe Wankíhé amṓ hie mli nsṓ, pṓsúná ání mṓḃṓ mli, fé alí ámṓṓ ḡlehie yáí ḡbée mṓḃwe ámṓ. ¹⁴ ᾐḡe Wankíhé amṓ gyí ntswiasíá idesuná ání aní ibi bédá agyapadié ámṓṓ Bulu léla yáí há mṓ abí ámṓ ní. Idesuná ání alaká aní nwunsv ikṓ, pṓwá mṓ numnyam.

Paulo Mpáí

¹⁵ Mṓ alí sv, tsú bréá nonu ání mlilahṓ aní Wíe Yesu gyi, pṓ alíá mlitṓdwé Bulu ahá fée á, ¹⁶ mmṓkṓsí Bulu ipán da mli nwunsv. Ní nde mpáí ḃṓ á, ntekáin mliṓv. ¹⁷ Ntokókóli aní Wíe Yesu Kristo Bulu, numnyam ᾐsí ámṓ mbée, ḡhá mṓ ᾐḡé ámṓ ḡha mli nyánsa. Ie mṓ ḡwan súná mli, méní mléḃi mṓ wankláán. ¹⁸ Ntṓkóli mṓ mbée, obwíi mli ansí, amliwun atṓ wankláán ámṓṓ ḡbée, mliḃéki ḡkpa ha ámṓ, méní mléḃi ání atṓ ámṓṓ ḡlelayáí há mṓ ahá ámṓ ihíe ḃv bíá. ¹⁹ ᾐhá amlibi ání mṓ túmi ḃun túmi kugyíku há aní ahṓgyipṓ. Mṓ túmi ánfí ḡma a, kṓkṓ má inṓ. ²⁰ Mṓ kén ḡlele súná bréá ḡḃkṓsṓa Kristo tsú afúlitṓ, pṓ mṓ yéyaí mṓ gyṡpṓsṓ ᾐsṓsṓ inṓ ní. ²¹ Inṓ Kristo dé iwíe gyí awíe fée, túmi kugyíku, ḡḡe laláhe pṓ ḡmṓsṓgyí túmi féesṓ ní. Mṓ dibia ḃun dibia kugyíkuá ibv nṓ séi pṓ ḡyí ámṓṓ ibéba amṓṓ. ²² Bulu lṓpṓ tṓgyítṓ wá mṓ así, ḡḡpṓ mṓ bwé tṓgyítṓ nwun há mṓ ṡpasua. ²³ ᾐpasua ámṓ gyí Kristo ḡyulṓv. Kristo wá ṡpasua ámṓ tenyá túmi kugyíku tsú. Mṓtéhá tṓgyítṓ tṓwá alé yi ḡtinegyíṓtíné.

2

Tsú Nkpa Dadatṓ Ba Pṓpwetṓ

¹ Asa mlilémli Akristofɔ á, asɔtɔ-ɔnlɪn mɔ́a lakpanbwe sv mligyí ɔ̀hétɔ́ aha wuhé. ² Alɪ bré ámɔtɔ́ á, mlilétsiá ɔ́mátɔ́fɔ́ atsiábi. Mlilóbuo ɔ̀hɛ laláhe féé owíe Ɔ́bunsám. Mɔ́gyí ɔ̀hɛ laláhe ání ɪde agyómá yɔ́ ahá ámóú butamabú Bulu ámɔtɔ́ ní. ³ Lélé mɔ́ á, anɪ féé anilétsiá amú atsiábi, bwé lalahéá anɪ ɔ́wólɪ léklé. Anilóbuo tóá anɪ ɔ́yólóv pú anɪ agywɪun létsiá súná anɪ. Tsiátɔ́ anfi sɔ́ tekɪ Bulu ɔ́bébití anɪ ɪsv fé aha atráhe nɪ.

⁴⁻⁵ Táme ínɪá Bulu nwewúun ɪtsɔ́, ɔ́tehié dwé anɪ sv á, ɔ́lɔtsɔn anɪa Kristonyɔ́ ɪkɔ́lebwe sv há anɪ nkpa, bré ámóú anɪgyí aha wuhé Bulu ansítɔ́ anɪ lakpan sv ámɔ. Mv awítɔ́le sɔ́ ɔ́lɔ́hɔ́ anɪ nkpa. ⁶ Anɪa Kristo Yesunyɔ́ ɪkɔ́lebwe ánfi sv Bulu lakósúa anɪa mɔ́nyɔ́ tsú lowutɔ́, alahá anɪ otsiákpá Kristo wá. Anɪa mɔ́nyɔ́ abégyi iwíe ɔ́sósú. ⁷ Bulu léle mv awítɔ́le kpɔ́nkpɔ́ɔ́nkpɔ́ntɪ ánfi súná anɪ tsɔn Kristo Yesuv, ménɪ ahá ání bétrá lɪn féé bówun ání mv awítɔ́le lomóní dɔn tógyítɔ́. ⁸ Bulu awítɔ́le pú mli Kristo hógyisv Bulu lótsɔn hɔ́ mli nkpa. Inɪ motsú mli, Bulu atokiehé igyí. ⁹ Megyí mli bwehé wankláán kɔ́kɔ sv, ménɪ mliɔ́ ɔ́kɔ́kɔ mɔ́ɔ́pɔ́ ɪbɪ sí kántɔ́. ¹⁰ Bulu lábwe anɪ alɪ ánfi anɪgyí. Alabwé anɪ aha pɔ́pwe tsɔn anɪa Kristo Yesunyɔ́ ɪkɔ́lebwe sv, ménɪ abóbwe yilé ání mv onutɔ́ ɔ́lela yáí há anɪ ɔ́bé abwéé.

Kristo ɪkɔ́lebwe

¹¹ Mɔ́ sv mlɪkain ání tekɪ ɔ́mátɔ́fɔ́ mligyí. Bré ámɔ a, Yudafɔ́ bɔ́tɛtí mli beɛ, “Ahá ání bɔ́mɛtɪn keté,” bótɛtí amú ɪwɪ keté atɪnpɔ́. (Táme ketétɪn amɔ́ ó á, nyankpɔ́sa ɔ́yólósv pú ɪbɪ ɔ́nɔ́ ató igyi.) ¹² Mli kain ání alɪ bré ámɔtɔ́ á, mli méyɪn Kristo. Afɔ́ mligyí. Mli mégyí Yudafɔ́ ɔ́kpagyíɔ́kpasv. Mli má ogyíkpá Bulu nɪhié ámóú ɔ́leka mɔ́ ɪwɪ ntam há Yudafɔ́ ámɔtɔ́. Mɔ́a ɪdɔn kóráá á, mli ansí mɛdɪn tɔ́tɔ́sv, mli méyɪn mv é. ¹³ Táme séi á, mli Kristo Yesunyɔ́ mlɪlabwé kɔ́le. Inɪ sv Kristo latsɔn mv obugya amóú ɔ́letséi wólí há anɪa mli nyɔ́ ámɔsv, kpá mli ahá ánfi tekɪ mli bɔ́ ɪfɔ́ ánfi ba Bulu wá. ¹⁴ Tsúfé Kristo onutɔ́ lapú iwɪlwii wá Yudafɔ́ pú ɔ́má bámbásúfɔ́ nsɪné, bwé anɪ afɔ́nka anyɔ́ ámɔ féé kɔ́le. Alalé olu ámóú ɪlɔ́bwe buntíi wá anɪ nsɪné ámɔ. ¹⁵ Ɔ́leka Yudafɔ́ mbla pú amú amándiétɔ́, ménɪ afɔ́nka anyɔ́ amú bóbwé ɔ́pasua pɔ́pwe ɪkɔ́le mɔ́tɔ́. Fówun mɔ́a amónyɔ́ bóbwé kɔ́le, iwɪlwii bétsiá amú nsɪné. ¹⁶ Ɔ́lɔtsɔn mv oyikpalíhesv lowu ámɔsv lé olu lé amú nsɪné. Oyikpalíhe amɔsv ɔ́lɔtsɔn tswɪ amóa Bulunyɔ́ ɔ́nɔ́ ntsu. ¹⁷ Bréá Kristo lébá a, ɔ́le da Bulu iwɪlwii asón ámɔ ɔ́kan há ahá féé. Mli ɔ́mátɔ́fɔ́ ání mli Bulunyɔ́ nsɪné bɔ́ ɪfɔ́ pú Yudafɔ́ ání amóa Bulunyɔ́ nsɪné ma ɪfɔ́ féétɔ́. ¹⁸ Kristo sv ɔ́kpa latíi há anɪ afɔ́nka anyɔ́ ámɔ féé. Ɔ̀hɛ Wankíhé ámɔ sv abétalí ba anɪ Sí Bulu ansítɔ́.

¹⁹ Inɪ sv mlɪtráa mli mégyí afɔ́. Mli Bulu ahá mlɪlabwé ɪkɔ́le, mli gyí Bulu wóyí abí. ²⁰ Mli gyí fé obuá bayi. Yesu sumbí ayɔ́pú ámɔ pú Bulu ɔ́nɔ́sú atɔ́ipú amɔ gyí mɔ́ nkpa bí. Kristo Yesu onutɔ́ gyí obu ámɔ ɔ́tan. ²¹ Mv sv obu ámɔ ɪtsa aba hógyitɔ́. Mɔ́téhá mɔ́ itomóní bwé Bulu ɔ́tswékpa obu wankíhé. ²² Inɪá mli Kristonyɔ́ mlɪlabwé ɪkɔ́le sv á, ɔ́de mli Yudafɔ́ ámɔ pɔ́tsá abasv, ɔ́de obu ání Bulu obétsiá mótɔ́ ɔ̀hétɔ́ yíi.

3

Paulo Ɔ́má Bámbásúfɔ́ Bulu Asón Bláa

¹ Mí Paulo nda obu Kristo Yesu asɔn wankláán ámóú nde ɔ́kan da mli ahá ání mli mégyí Yudafɔ́ ámɔ sv. ² Nyin ání mlɪlanú awítɔ́leá Bulu lówa há mí, pú agyómá ánfi wá mí ɪbɪtɔ́ ɔ́béé, mbwéé, ɪwa labi ha mli. ³ Bulu léle mv asɔn ɪháinhé ámóú ɔ́lekɪklí yaí ámɔ ɔ́wan súná mí. Mɔ́ nawánlɪn kútúkú á. ⁴ Ní mlekla ɔ́wóló ánfi a, ɪbówankí mli ání nanú Kristo ɪwɪ asɔn ɪháinhé amɔ asi. ⁵ Tsú ɔ́yí ɔ́pá á, Bulu mókólé asɔn ɪháinhé anfi súná nyankpɔ́sa ɔ́kɔ́kɔ. Táme séi ánfi á, alabelé mɔ́ ɔ́wan tsɔn mv Ɔ̀hɛ ámɔsv súná ahá ámóú alalé, bɔ́gyi mv sumbí ayɔ́pú pú mv ɔ́nɔ́sú atɔ́ipú wankíhé amɔ. ⁶ Mv asɔn ɪháinhé amɔ gyí,

Bulu layúlá omá bámbásófō é fē Yudafō, tsōn mu asōn wankláán ámuṣu. Amóa Yudafō bamlí òlèpè òkuletò ató agyípó, alabwé amóa Yudafō kulè. Mú sù babwé òyulúv kulè. Amó é bénya ató amóó Bulu lèhiè ání òbéha Yudafō tsōn Kristo Yesusu ámu kv.

⁷ Ina Bulu awítale pó mu túmisu òlòbwe mí mu asōn wankláán ámu osúmpó. ⁸ Ibv mótóá kebikṣu ngyi Bulu ahá fēétó. Táme Bulu lówa awítale há mí òbéè, ndáa Kristo oyúla amóó idon blí ámu iwí òkan ha ahá ání bomegyí Yudafō. ⁹ Mólówa mí òbéè, nháa anyánkpósa fēé abubí alíá òdèpṣ mu asōn ñáínhé amu yó agyómá. Mólóbwe òsú móa asi, òlèpṣ mu asón ánfí ñáín tsú òyí òpá. ¹⁰ Òlòbwe mú alí, méní òbótson mu òpasua ámuṣu lé mu nyánsa òtsan-òtsan súná òñe laláhe awíe pó atúmipṣá bubu òtínéá buðe iwíe gyí fēé. ¹¹ Iní gyí tóá Bulu lèhié yaí asa òlèè òyí ní. Alahá mú ilaba mótó séi tsōn aní Wíe Kristo Yesusu. ¹² Iníá anilahò mu gyí, ania mṣnyò anilabwé ikulè sù á, abétalí wá klṣn yó mu ansító faan, aníméetrá nya ifú. ¹³ Mú sù nde ipa bwíí há mlí mbéè, mlímáha abato iwu mlí, iwíṣin ánfí ndewúun ha mlí ánfí sù, tsúfè ibówa labi há mlí.

Kristo Òdwe

¹⁴ Iní sù mí akpawunu iyi asi, nde aní Sí ámu kokóli. ¹⁵ Mvto abusuan kugyíkṣá ibv òsú móa asi lèlin tsu. ¹⁶ Mubóv oyúla akpṣnkṣntí há mu abí. Mú sù nde mu kokóli mbéè, mu Òñé ámu òhiè wa mlí òkláa òwṣnlín tsu mu oyúla kpṣnkṣntí atokiehé ámṣtò, ¹⁷ Kristo òtsōn mlí hógysu tsia mlí klṣntò brégyibré. Nde mu kulí mbéè, òhá amlíe nlin yò òtótó, Buludwe pó mlí abadwetò, amlílu kínkíínkín. ¹⁸ Fówun mlíha Bulu ahá atráhe mlétalí bí ání Kristo òdwe lèhié móní, lèhié téí, ihíe bu iswí, lèhié fúá, lèhié wíé òtótó. ¹⁹ Ntráa nde mu kokóli mbéè, òhá amlíbi Kristo òdwe amóó nyankpṣsa òkṣkv méetalí nú mú asi yi amu. Fówun mlí tsiátó bóbwe fē Bulu klé.

²⁰ Iníá Bulu túmi de agyómá yò anitò sù á, òtetalí bwé ató há aní dṣn alíá anitókóli mu, ntéè anitosúsu. ²¹ Iní sù mlíha akanfṣ Bulu. Anyánkpósa ilíntò fēé bukánfṣ mu ató akpṣnkṣntí amóó òdèbwe Kristo Yesu pó òpasua ámṣtò ámu sù, tsú séi yófṣn bréá itamatá. Amen!

4

Ania Kristonyò Iklèbwe

¹ Iní sù mí ánfí nda obu aní Wíe agyómá yò sù ánfí nde ipa bwíí há mlí mbéè, mlítsia tsiátó oduá ilèkanáa alíá Bulu lèlè mlí òbéè, mlíbétsiá. ² Mlíba iwíasi, amlílwii. Mlínnya klṣn ha aba, amlídwè aba. ³ Òñe Wankíhé amu lahá mlílabwé kulè. Mú sù mlíbo mbódí amlítsia iwílwíitò, méní ikulèbwe ámu ibétsiá mlíto yó. ⁴ Òyulúv kulè iwí ntóbí aní fēé anígyí. Òñe Wankíhé kulè pé bu inu. Alí kén Bulu lèlè aní fēé òbéè, abéki toku kulè pé òkpa ní. ⁵ Owíe òkulè; hógyi kulè; asúbò kulè. ⁶ Bulu òkulè. Mṣgyí aní fēé Òsí. Mvðé aní fēésú gyí, òde agyómá yò tsōn aní fēésú, otsie aní fēétó.

⁷ Kristo lówa awítale ye atokiehé há aní fēé òbéè, apóyò mu agyómá, ⁸ fē alíá bṣwanlín wá Bulu asón ámṣtò bèè,

“Bréá òlòyò òsúsú á,
òlekpa ndoun buo iwí,
kíé ahá ató.”

⁹ Ní bṣwanlín wá Bulu asón ámṣtò bèè, “Òlòyò òsúsú” á, idesuná ání Kristo légyankpá kplí wíé òsolútò. ¹⁰ Mómú idesuná ání òhá amóó òlekplí wíé òsolútò ámu kén lóyò òsúsú, òtínéá ilòfṣá dṣn ní, méní òbóbṣlá òsú móa asi fēé, há mú ifṣn. ¹¹ Kristo onutó lóbwe anitò akṣ mu sumbí ayòpó. Akṣ Bulu ònósú atóipó. Akṣ mu asōn wankláán ámu òkan adapó. Akṣ é akpapó pó asunápó. ¹² Kristo lèlè amó alí, méní Bulu ahá bétalí yó mu agyómá, pówá Kristo òyulúv ikulè; ígyi mu òpasua ámu òwṣnlín, ¹³ méní aní fēé abóbwe kulè hógyitò, bí Bulu mu Bì ámu.

Fówun abédan, fɔn ɔkpagyíɔkpasu fé Kristo. ¹⁴ Iní sɔ aníméetrá bwe fé nyebíá ahá ání amó ɔnó bu ɔdwe bétalí pó amó atosunáhé pɔpwe kugyíku bémle, fé alíá ntsu tedá ɔklun ya ɔtínegyíɔtínéá ideklé. ¹⁵ Mboún mlíha abláa aba ɔnɔkwali asón ámu ɔdweɔ, méní abédan tógyítótó, bwé fé Kristo, ogyi ɔpasua ámu nwun. ¹⁶ Ina musu ɔyólú, igyi ɔpasua ámu ɔtínegyíɔtíné itsa aba, ide aba wankláán. Ní nyankpɔsa-oyí iwí ntobí ámu féé ide mó agyómá yɔ wankláán á, Kristo tɛhá mó itɛdan ɔdweɔ.

Nkpa Dada Múa Pópwe

¹⁷ Mú sɔ nde mlí ɔlá da aní Wíe idátó mbéé, mlímátrá tsiá fé ahá ání bomeyín Bulu. Itáá mósɔwa labi há amó iwí butɔgywín. ¹⁸ Amó nwuntɔ lóklun. Mú sɔ buma nkpa pɔpwe amóú itsú Bulu wá ámu, tsúfé bomeyín tɔɔ. Ikluntɔ bu amó odwin. ¹⁹ Lalahɛbwe tamawá amó péli, butekle hakpanla kugyíku bwe. Butɔbwé lalahɛ kugyíku, butamatálí kítá iwí.

²⁰ Táme mlí mó á, megyí tsiátó anfi odu mlílékasí tsú Kristo iwí. ²¹ Nyin ání mlílanú Yesu iwí asón, basúná mlí ɔnɔkwahá ibu mutɔ é. ²² Mú sɔ mlísi mlí tsiátó dada amóú mlílétsiá ámu. Mlí ɔwólí laláhe lémlé mlí alí bré ámutɔ, ílɛha mlí tsiátó leyintá. ²³ Mlíha Bulu ɔbwe mlí klun pó mlí agywun pópwe. ²⁴ Mlítsia tsiátó pɔpweá igyi Bulu atsiábi, mó iwí letin, ina dínká ɔnɔkwali ɔkpa ámusu.

²⁵ Mú sɔ mlíto okugyíaku ɔmátrá wa afunu. ɔhagyíɔha ɔbláa mu ba Okris-toyin ɔnɔkwali. Tsúfé aní féé anígyí nyankpɔsa-oyí ɔkole amó iwí ató. ²⁶ ɔbló íkítá mlí á, mlímáha mó íha amlíbwe lakpan. Imátsiá mlíto yófun owi tahé. ²⁷ Mlímatépi há ɔbunsám ɔkpa ɔmlɛ mlí, amlíbwe lakpan. ²⁸ Owikplu mátrá wí ató. ɔpú mu íbi yɔ agyómá, méní obénya tɔku kpá mu iwí, nyá íku é há ahá ání buma kuku. ²⁹ Mlíamáha asón laláhe kuku idalí tsu mlí ɔnó. Mboún múá íbóbúá ɔha, íbóbwe yilé, wá labi, wá mó anupó ɔwónlín. ³⁰ Mlíámá bwe tóá íbéhan ɔɛe Wankíhé amó. Tsúfé mu Bulu lópuhíe mlí nsu, púsúná ání móbú mlí, móhɔ mlí nkpa eke ámu ní. ³¹ Mlíle ɔnsipekpan, olu pó ɔblókpán, ítré, ísia pó lakpan kugyíku agywun le mlíto. ³² Mboún mlíwa awítale ha aba. Mlíwun aba nwe, amlísi lakpan kie aba fé alí amóú Kristo sɔ Bulu lési mlí klé kíé mlí ámu.

5

Akristofō Atsiábi

¹ Iníá Bulu abí ání ɔtɛhíé dwé mlígyí sɔ á, mlítsia mu atsiábi. ² Mlídwɛ aba ɔkpagyíɔkpasu, fé alíá Kristo lódwɛ aní, tsúlá bɔmɔ mu aní sɔ. ɔlɔpɔ mu iwí bwé atɔ hahé pó afɔdiɛ-abɔtótá íbu ɔfan fánfánfán há Bulu, ilegyi mu ansí.

³ Bulu latin mlí iwí. Mú sɔ mlímáwa atsi múa ayin asón, wá hakpan, ntée ɔnsípe. ⁴ Mú ɔma a, ima aléá mléblí asón ání íbu péli pó múá ima anulé, ntée wá ɔplɔkpan. Mboún mlída Bulu ípán brégyíbré. ⁵ Íwánkí mlí ání mbua ɔtɔpó, ɔhakpan ntée ɔnsípe ɔwapó ɔkuku méenya ogyíkpá Kristo muá Bulu iwíegyi ámutɔ. (Tsúfé ɔnsípe ɔwapó gyí fé ɔkpi ɔtswépu).

⁶ Mlíamáha ɔkpa ɔhaa ɔpú asón ání ima labi kuku mlé mlí. Tsúfé tsiátó laláhe anfi odu sɔ Bulu tenyá ɔbló bítí ahá ání bɔbɔ asɔtɔ-ɔnlín ísu ní. ⁷ Mú sɔ mlímápu amó gyi mba. ⁸ Bré ámu a, okluntɔ mlítsie mlídé lakpan bwe, támɛ séi á, mlíha aní Wíenyɔ mlílabwé íkule. Mú sɔ mlítsie wankítɔ. Iní sɔ mlí tsiátó ísúna ání mlítsie wankítɔ. ⁹ Tsúfé ɔhá ání ɔbu wankítɔ tɔbwé yilé. Mu asón da ɔkpa, ɔbu ɔnɔkwali. ¹⁰ Mú sɔ mlíbɔ mbódí amlíkasi tóá Bulu tekle. ¹¹ Mlíámágyi mba. Labi kuku ima móttó. Mboún mlíle amó bwehé ɔwan. ¹² Íhíé bu péli ání béblí ntobíá ahá butɔbwé íáintɔ iwí asón kóráá. ¹³ Táme ní itɔ wankíhé íwánkí wólí tóá íbu okluntɔsɔ á, ítemlí itowunhe. ¹⁴ Tsúfé atɔ wankíhé telé tógyító ɔwan. Mú sɔ béblí bɛɛ,
“ɔdídípó, tsinki.

Kvsv tsu afúlitō,
Kristo wanki woli fósó.” nì.

¹⁵ Ìnì sv mlíkì mlì tsiátó wankláán. Mlímátsiá nkpa fè aha mimláhe, mboun mlitsia fè atiansipv. ¹⁶ Ní mlenyá bréá mlópobwé itō wankláán á, mlímáyintá mó. Tsúfé lalahεbwe lamóní alì bré ánfító. ¹⁷ Mó sv mlímábwe mimlála. Mboun mlìbō mbódí amlìbì tóá anì Wíe tekle, amlìbwe mó.

¹⁸ Mlímánu ntá b́, tsúfé iteyíntá oha. Mboun mlìha Ɔh́é Wankíhé amv obova mlì brégyíbré. ¹⁹ Mlìpv Bulu asón wá ìv, amlìwa ìv á Ɔh́é Wankíhé lópová mlì klontō pótai kpla aba; amlìwa ìv é tsu mlì klontō kanfv anì Wíe. ²⁰ Mlìda anì Sí Bulu ipán tógyítótó brégyíbré, anì Wíe Yesu Kristo idátó.

Akristofō Akúlu Ḿa Aká Tsiátó

²¹ Mlìba iwiasì ha aba fè alíá mlìteba iwiasì há Kristo.

²² Ɔtsì, ba iwiasì ha f́ kúlu fè alíá futeba iwiasì há Kristo. ²³ Tsúfé okúlu bv túmi mv kasv, fè alíá Kristo bv túmi ovasua ámvsv. Ovasua ámv gyí mv oyulúv, Kristo amv onutó gyí mó Ɔlepó. ²⁴ Alì ámvó ovasua ámv teba iwiasì há Kristo amv a, alì kén oá é oá iwiasì ha mv kulu tógyítótó nì.

²⁵ Akúlu, mlìdwe mlì aká fè alì ámvó Kristo lódwe ovasua ámv, tsúlá bōmv mv mó sv ámv. ²⁶ Kristo lótsulá bōmv mv pótin ovasua ámv iwì há Bulu. Olebie ovasua ámv ntsu, pó mv asón ámv gyóra mó iwì. ²⁷ Omekleá ifin pó asvansv b́tsiá ovasua ámv iwì, ntée mó otneku ibókpokpóv tía, ménì ibówa mv onutó ámv akíle fè obitebí, obékpa mv ba mv iwì wá. ²⁸ Alì kén lehián ánì oyin obódwe mv ka fè mv iwì ní. Oyín ánì otdwé mv ka tōdwé mv onutó iwì. ²⁹ Tsúfé ohaa tamalú mv iwì, bulá otebóla mv iwì, kì mv iwìsv wankláán fè alíá Kristo é tōbwé há ovasua ámv. ³⁰ Tsúfé anì f́é anìgyí Kristo oyulúv iwì ntobí. ³¹ Fè alíá bōwanlín wá Bulu asón ámvto beε, “Ìnì sv oyin obénatí sí mv sí mva mv yin, yémantá mv kasv. Fówun amó abanyó ámv bóbwe oyulúv kule” nì. ³² Ɔnōkwali, Bulu asón ñáinhé anfitō bv odwin. Ndekí mbéε, Kristo mva ovasua ámv iwì asón igyi. ³³ Mlì é mlì asón igyi. Mó sv ntráa nde mlì bláa mbéε, oyingyíoyin ođwéε mv ka fè mv onutó iwì, otsì é obu mv kulu.

6

Abí Ḿa Akwípó

¹ Abí, mlìha anì Wíenyō mlìlabwé kule. Mó sv mlìbu mlì akwípó. Tsúfé mógyí tóá ida oápa ánì mlóbwe ní. ² Ìnì gyí mbla ámvto gyankpapv́á oleeie oyúla mántá mósó ní. “Bu f́ sí ḿa f́ yín, ³ ménì ibówa alé há f́. Fówun f́dan fullì nwun f́ nkpa ánfító.”

⁴ Abí así, mlímátsiá wá mlì abí ovló. Mboun mlìyai amó, amlìsuna amó ató alíá anì Wíe tekle.

Nkpábi Pó Amó Awíe

⁵ Nkpábi, mlìbu mlì awíe. Mlìnya amó ifú, amlìbu amó tsu mlì klontō fè alíá mlìtobú Kristo. ⁶ Mlímábwe yilé amó ansító alíá b́kanfó mlì sv. Táme fè Kristo nkpábi a, mlìbwe ató tsu mlì klontō fè alíá Bulu tekle. ⁷ Mlìle iwìto yō agyómá ansigyísó ha amó, fè Kristo mlìdé mó yō há, megyí nyankpōsa. ⁸ Mlìdinka ansí ánì anì Wíe obéka ohagyíoha ikō, itō wankláán kugyíkuv́á olobwe sv. Ní oápábi fvgyi o, fvtisie f́ iwìsv o.

⁹ Awíe, mlì é mlìkita mlì nkpábi wankláán, fè alíá nablí bōtsv. Mlímábwe amó kpóunkpóun. Mlìkain ánì mlìha amónyō f́é owíe ámv bv oósó. Mv mó otamakì ohaa ansító.

Bulu Akótó

¹⁰ Mí asón tráhe-tráhe gyí, apíó, mlìtsv ania anì Wíenyō ikulebwe sv amlìha mv owa mlì owoñlín tsu mv túmi kpōnkpōntì ámvto. ¹¹ Mlìdida isá-akótó f́éá

Bulu lahá mli obéε, mli pókō Obunsám, ménι mlétalí líι mu omle ámu onó. ¹² Tsúfé megyí ania anyánkpsa dékō. Mboun ania onétó túmi laláhe, atúmipυ pú onε laláheá bobu ayí klínhe anfitō pú otínεgyíotíné dékō. ¹³ Mú sv mlidida Bulu akotó ámu féé, ménι ekeá lalahε kv ifwíé mlitō á, mliméesrí, mlétalí líι mó onó, trá nya oné wá onnlín líι kínkíínkín.

¹⁴ Mú sv mlikusu, amlida iwísv. Onokwalíwa íbwéε oféá íkli mli osiésú. Yilébwe íbwe mli kántó-atíntō. ¹⁵ Iwísvda há iwílvii asvn wankláán ámutō kitá pú mó blí íbwéε mli isátó ntokuta. ¹⁶ Iní féé oma a, mlikita Kristo hógyi ámutō brégyíbré. Íbwéε mli atíntōá mlópvtin mli iwí, ménι Obunsám mbvn piónpíon ámutó idetsúvn ámutō kvkv ímóowō mli. ¹⁷ Mlipv Bulu nkpahóō ámu bwe mli kutupa. Mlikita Bulu asón ámutō, íbwe mli isátó odayí ánι Onε Wankíhé ámu tēhá mli. ¹⁸ Mliha Bulu Oné ámu okpa mli, amlibō mpái brégyíbré. Mlikvli Bulu, otsa mli okpagyíokpasv. Mú sv mlidinka ansí iwísv. Mlimási mpái bō há Bulu ahá féé. ¹⁹ Mlibō mpái ha mli. Ní nobwíí onó á, Bulu opúv mu asón ámu wa mí onó; oha mí antali wa klvn bli asvn ηáínhé ámutó íbv mu asvn wankláán ámutō ámu féé. ²⁰ Asón ámu iwí sumbí ayopó ngvi. Mó okanda só nda obu ní. Mlibō mpái mlíaa, Bulu ohá mí antali wa klvn bli mó alí ílehián.

Iklá

²¹ Osúmbi onokwalípv aní pío odvεpó Tihiko gyí aní Wíε agyómá ámutō. Obébláa mli mí iwí asón féé, ménι mlébv alí ngvi pú tóá ndεbwe. ²² Iní kóvn sv ndε mu wa mli wá ní. Ndeklé mbéε, obébláa mli alí tógyító íde músó yō nfi. Otai kpia mli pvwa mli onnlín.

²³ Osí Bulu mva aní Wíε Yesu Kristo boháa mli ahógyipv ámu féé iwílvii. Boháa amlitsia dwe aba, mli ansí idinka Bulusv bré féé. ²⁴ Ogyíi ahá ánι butamasí aní Wíε Yesu Kristo dwe féé buale.

ᾠωυλόά Paulo Lówanlín Sísí Filipifó

Itsídhá

¹ Mí Paulo pó aní pío Timoteo ání anígyí Kristo Yesu asúmpó dé ᾠωυλό ání wanlín sísí mli Bulu ahá ání mlibu Filipi wúlutó, mliá Yesu Kristo mliabwé kulé. Mliá mli ᾠpasua ahande pó amó abúápu fée anidé mó wanlín sísí.

² Aní Sí Bulu mva aní Wíe Yesu Kristo bogyí mli buale, abuha mli iwilwii.

Paulo Atókví Pó Ipánda

³ Ntedá mí Bulu ipán ní nekáin mliṣu brégyíbré. ⁴ Brégyíbréá nde mpáí bó há mli fée á, ansí tegyi mí. ⁵ Tsúfě tsú ekeá mliútsó ason wankláán ámu nu á, mliđé aní tsa anidé mó ᾠkan da bōtu nde. ⁶ Nyin ání Bulu ámúbú olefi agyómá wankláán ámu así mliṣo ámu kén ᾠbóyo músó alu yófōn Kristo Yesu ᾠbáke amu.

⁷ Ilekanaá ání nósusúu mli fée iwí alí, tsúfě ntehié dwé mli. Iníá nda obu, nteé ndekó ason wankláán ámu nwunṣu, mliúí mí ᾠma a, aní fée Bulu dé buale gyí.

⁸ Bulu yin ání ntosúsu mli iwí, ntehié dwé mli fě alíá Kristo Yesu tōdwé mli.

⁹ Nde Bulu kokóli mbée, ᾠhá amlídwē aba dōn alí, amlitín ansí, nú asón ámu é así wankláán, ¹⁰ mēni mlébi tóá ihíe ibu alé, amlitsia nkpa ání mó iwí letín, ᾠlala ima mó iwí, alu yófōn ekeá Kristo ᾠbélaba. ¹¹ Yesu Kristo ᾠháa mu yilébwe ibula mliṣo fě alíá oyí toswíé abí, ipu numnyam móa kanfó ha Bulu.

Paulo Ikantōdi Léha Bulu Asón Lekléi

¹² Mí apío, ilehián ání mlébi ání ikplán anfi ilató mí anfi lahá ason wankláán ámu lakléi tsía. ¹³ Tsúfě ᾠhagyíᾠha ání ᾠbu nfi, pó isá akōpúá bōtogyo owíe wóyí aná fée babí ání Kristo-búo ṣu nda ikantō. ¹⁴ Mí ikantōdi ṣu apío tsōtsōtsō bapó ansí dínká aní Wiesu. Buhíe bōde klōn wa dá ason wankláán ámu ᾠkan, ifú medé amó.

¹⁵ Ibu mótóá mí iwí olu pó mí iwí ahin só aku bōde Kristo iwí asón ámu ᾠkan da. Táme amó aku é balé klōntō bōde mó bwe. ¹⁶ Alí ahá anfi bōdepu mí iwí ᾠdwe dá ason wankláán ámu ᾠkan. Tsúfě bōyin ání Bulu lōpu mí ba nfi ání mbéprí mu asón ámu nwun. ¹⁷ Ahá ámúbú bōmedé Kristo iwí asón ámu ᾠkan da tsú amó klōntō ámu mó á, amó nkole inya ṣu bōde mó bwe. Nda ikantō ṣu bōdekléá bēyintá mí iwí tsía.

¹⁸ Táme imedé mí han, ní yilé só bōde mó bwe o, lalahē ṣu o. Múá ide mí hián gyí, banyá bōde Kristo asón ámu ᾠkan da ní. Iní só ansí ihíe de mí gyí ní. ¹⁹ Tsúfě nyin ání mli mpáí pó Yesu Kristo ᾠhē ámu ᾠbékpa mí, nédali ikplán anfiṣo. ²⁰ Nhíe nyin, mbu hōgyi ání mmóᾠbwe tóá ibéha péli békítá mí. Mbōún nētrá wa iwí ᾠwōnlín, mēni ní lowu ígyi o, nkpa ígyi o, mí tsiátó fée ibówa Kristo numnyam. ²¹ Tsúfě ní ntsie nkpa á, ntsie ha Kristo. Ní nowú é á, ibówa mli labi dōn. ²² Táme ní ntráa ntsie ᾠyító á, négyi gyōma ání ibówa labi há mí. Iní ṣu mmowúun móá nlée. ²³ Nagyígyáa, támē ibu mí aléá néyétsiá Kristo wá mbōún. Móbū alé dōn. ²⁴ Táme mli ṣu ibu aléá nétsiá nkpa. ²⁵ Nyin alí. Mó ṣu nétsiá mli wá abóyo agyómá ámu, mēni mlédan, nya ansígyí mli Kristo hōgyi ṣu. ²⁶ Mómó bréá neyínkí bá mli wá á, mlénya ᾠkpa kánfó Kristo Yesu, itó ámúbú alabwé há mí ámu ṣu.

²⁷ Tóá idehián séi gyí, mliha mli tsiátó ikana Kristo ason wankláán ámu. Mómó ní nebá mli wá ó, mmeba ó, nónu ání mliúí kínkíinkín ikolebweṣo; mliđé hōgyi amúbú ibu ason wankláán ámōtō ámu é nwun prí. ²⁸ Mli mánya ahá ání bókusó lí mliṣu ifú ᾠkpa ᾠkōkōṣu. Mli iklōnwa ibóᾠbwe osúna há amó ání Bulu onutó ᾠbēhi amó fée, támē ᾠbóhō mli mó nkpa. ²⁹ Tsúfě megyí Kristo hōgyi nkole

só Bulu lópuhá mli. Mboún alíá mlówun ipian há mu é. ³⁰ Isá ámú mlíówun ání ndéká ámu kén mlídéká á. Mó kéntó ntráa mbu ni.

2

Mlikasi Kristo Iwasibá

¹ Mliha Kristonyó mlilabwé kule. Mó su alawá mli ateto-onlin. Mu odwe lalwí mli klón. Mliha mu Dñé ámu kulebwe su alahá mliha mli aba mlilabwé kule, mlidé iku tsu lé mli aba asóntó, mlidé aba nwe wúun. ² Mó su mlíbwé kule, amlitsula dwe aba tsu mli klontó. Mlíbwé agywun kule, amliyó agyómá wa abató puha mí ansigyí ifun. ³ Mlimábwe awonsípó. Mlimátsu iwi. Mboún mlíba iwiasí, amlitsu mó ání mli aba budun mli. ⁴ Mlimádunká mli nkule klé. Mludunka mli aba é klé. ⁵ Mliha mli agywun íbwe fé Kristo Yesu klé.

⁶ Iníá òlèlian Bulu òkpagyíòkpasu ó á,

òmbwe agywun ání obótsu mu iwi ání muá Bulu bugyi kékée.

⁷ Mboún olesi mu tógyító òmagyáa,

bwé mu iwi osúmpó.

Bòkwí mu fé alíá bòkwí òhagyíòha.

⁸ Mu nyankpusabwetó á, òlèba iwiasí.

Olobu ató alu wú oyikpalíhesu,

fé lalahé òbwepó.

⁹ Iní su Bulu lótsu mu fúá ya òsúsúsó,

há mu dá ání idun adá féé,

¹⁰ ménì ntobíá bubu òsú muá así

pó òsolóbu ayasí béda akpawunu há mu;

¹¹ òhagyíòha òbéle blí ání “Yesu Kristo gyí Owíe!”

pówá aní Sí Bulu numnyam.

Mliwanki Fé Ntsrakpabi

¹² Iní su apíó adwepó, alí ámú mlitobú mí bré ámú mbu mli wá ámu a, iníá mma mli wá ó á, mlíba mbódí amlíbwé mó alí. Mliyu ifú muá kpinkí yó mli nkpahóó agyómá ámu mō ònó. ¹³ Tsúfé Bulu onutó dé agyómá yó mlitó. Alahá mlilatsúlá mlidé mu apé muá tóá otekle bwe.

¹⁴ Mlimátóí ntéé gyí tógyítóá mlóbwe iwi nwéen, ¹⁵ ménì òlala méetsiá mli iwi; mli iwi bétin, fé Bulu ahá bré ání mli tsie lakpan kugyíku abwepó òyí ánífitó. Mliwanki fé ntsrakpabi amú ansító. ¹⁶ Mliyo mósó amlíbla ahá asón ámú itehá nkpa ámu, ménì mli su nétalí pó íbì sí kántó ekeá aní Wíe Kristo òbélabá, ání mí mbódí ntéé mí gyumagyihe móbwe kpaali.

¹⁷ Táme ní íbéba mótó ání bópu mí obugya wólí así fé ntá mli hógyi iwi afòdié pó Bulu agyómá ání mlidéyosú kóráá á, íbówa mí odwe. Ansí bégyi mía mliyo féé. ¹⁸ Mó su iwá mli odwe, ansí igyi aní féé.

Timoteo Mva Epafrodito

¹⁹ Ní aní Wíe Yesu lótsulá á, imóowa òpá nówa Timoteo mli wá. Ní oyínkí bebláa mí ání mlitsie wankláán á, ansí bégyi mí. ²⁰ Mma òhá ání olotsu iku lé mli asóntó dun mu. ²¹ Tsúfé atráhe amú féé bude amú onutó klé kí, megyí Yesu Kristo klé. ²² Táme mliyin alíá Timoteo lagyi mu iwi adánsie wankláán. Alatsá mí aniladá asun wankláán ámu òkan fé obí muá òsí. ²³ Mó su nde òkpa kí ání ní nenyá wun tóá íbéba misu nfi pé á, nówa mu mli wá. ²⁴ Nahogyiá aní Wíe òbékpa mí, imóowa òpá mí onutó néba mli wá.

²⁵ Táme nóbwe agywun ání nélayínkíá Epafrodito sísí mli. Aní pío ání mía mnyó anidé agyómá yó, anidéko asun wankláán ámu nwunsu. Mogyí mli bí ání mlíówá mliha, òbá beki misu ní. ²⁶ Tsúfé òde mliyu kaín dúbì. Ihíé de mu háan, tsúfé mlíónu mu iló. ²⁷ Lélé mó á, alaló sian wu, táme Bulu lówun mu

nwε. Megyí mv nkole, mía mnyo fée, ménι awirehó móδδvn mι kitá. ²⁸ Mú sv nhíe ndekléá nókosi wá mv mli wá, ménι ní mlelávun mv a, ansí bégyi mli. Mí é mí asvn susúhesv békalá kúká. ²⁹ Mlihe pv ansigyí hó mv fé mli bá Okristoyin, amlpv obú ha mva ahá ání bvgyi fé mv. ³⁰ Tsúfé olesi mv nkpa há Kristo agyómá ámv. Olekle owu mótó bréá olí mli dátó, mv nkole δε τόgyítáá tekι ní mlibv nfi mlóbwe há mí bwe.

3

Yesu Lówu Hó Anι Nkpa

¹ Itráhe a, mí apió, anι Wíe sv mliνya ansigyí. Imókópvn mι ání nétrá wanlín asvn kua kole anfi sísi mli. Igyi asón ání íbékpa mli é. ² Mliki aha laláhe anfi bvgyi fé akíai anfi wankláán. Lalahε abwepó bvgyi, bυde ahá háan bεε bvtún keté kpaali. ³ Tsúfé anι ahá ámóv anitápó Jhe Wankíhé súm Bulu ámv gyí keté atínpv onutó ní. Mú sv abétali tsú iwι itó ámóv Kristo Yesu labwé há anι ámv sv. Anitamapó ansí dínká tóá nyankpυsa lapó íbι bwésó. ⁴ Mí onutó óó mbv okpa pó ansí dínká mó anásó. Ní okv obée, mbv okpa pó ansí dínká mósó á, mí mbóv bóv okpa pó ansí dínká mósó δvn. ⁵ Tsúfé bókwi mí, tvn mι keté eke kwésí. Israelyin ngyi. Benyamin abusuantó notsú. Mú sv Hebriyin onutónutó ngyi. Mose mbla ámvsv gyí okpasv é á, Farisiyin ngyi. ⁶ Nehie wá nsi, dínká Kristo apasua ámvsv. Negyi Mose mbla ámvsv wankláán, olala metsiá mí iwι. ⁷ Táme ntobí anfi bré ámv ntekíá íbv mι labi anfi fée á, Kristo sv nde itráa megyí mí tótó. ⁸ Múá íδvn mó kúráá gyí, ní nópókι alíá nópυbí mí Wíe Kristo Yesu a, nawun ání íbv labi δvn τόgyító. Nawun ání nahóli ntobí anfi ntekíá íbv mι labi anfi fée, alíá Kristo obéda mι íbι sv. ⁹ Inι sv íniá mbv mv wá sv á, megyí Mose mbla ámvsv gyí obéha négyi asv Bulu ansító. Kristosv hógyi mbóv obéha négyi asv Bulu ansító. ¹⁰ Mí agywun gyí, ndekléá nébι Kristo pó túmi ámóv Bulu lópókósúa mv tsú afúlito ámv tsía. Ndekléá nóvun ípian fé alíá Kristo lóvun ípian wú, ¹¹ ménι okpagyíokpasv á, mí é Bulu obókvsúa mι tsú afúlito!

Srí Búo Kristo

¹² Mmedéblí mbée, mí íbι lada ntobí anfi fée ntée Bulu labwé mí nafvn. Ntráa nde nsi wa alíá íbóbwe mí íbι bédá tó ámv sv ámóv Kristo Yesu íbι lada mι ámv. ¹³⁻¹⁴ Mí apió, mmedéblí mbée, mí íbι lada mó. Nde mó ámóv ídetsúvn amvsv táan. Múá ída mí ansító okpa ngya. Mí ansí lapé, ménι nénya siadie ámóv Bulu obótsvn Kristo Yesusv tí mí nóyó mv wá osósó ámv. ¹⁵ Ilehíán ání anι ahá ámóv aníladan hógyitó ámv fée abóhó alí asón anfi. Ní íkv mówankí mli á, Bulu obówankí mótó súná mli. ¹⁶ Táme mliha akita onakwalí amóv Bulu lasúná anι ámv. ¹⁷ Mí apió, mlikasí mí tsiátó. Mlikasí ató tsu ahá ámóv bakásí anι tsiátó ámv wá. ¹⁸ Tsúfé ntetsiá bla mli asón anfi. Napó ntsú ntráa nde mli bláa mbée, ahá tsotsotsó tsiátó losuná ání Kristo oyikpalíhesv lowu ámv alupó bvgyi. ¹⁹ Ahá anfi béhi. Amó apu gyí amó Bulu. Amó numnyam é gyí péli. Osólsv ató iwι pé bvtosúsv. ²⁰ Táme anι mó á, osósó gyí anι otsiákpá. Otíné ámóv anídé anι Jhópυ, ogyi anι Wíe Yesu Kristo okpa kí ání obótsu ba amv. ²¹ Mbóv túmi, otegyi τόgyítósó. Mv obéba betse anι oyulóv wuhé anfi, bwé mó fé mv numnyam oyulóv amv.

4

¹ Inι sv apió adwepó, ntódwé mli. Idvn mí ówóli ání nóvun mli, tsúfé mli sv ansí δε mí gyí, nénya ípánda é! Mí adwepó, alí ilehíán ání mlélí kínkín mli Kristo hógyitó ní.

Tóá Bvbwée

² Nde mí apio tsihé Euodia mva Sintike kokóli ání bɔnúu aba asi, tsúfé aní Wíe abúopu bɔgyi. ³ Mí agyómáyɔbá onutó, nde fó é kókoli mbéé, fotó kpla amó abɔbwe kole. Tsúfé bawá nsi tsá mía Klement pú atráhe amɔ anladá asɔn wankláán ámɔ ɔkan. Bulu lawánlín amó adá wá nkpa ání itamatá atsiápó ɔwɔlótó.

⁴ Mlihié nya ansigyí aní Wíe sɔ brégyibré! Ntráa nde mli bláa mbéé, mlihié nya ansigyí!

⁵ Mliha ɔhagyíɔha owun ání mliólwíí. Aní Wíe íbábí lafɔn. ⁶ Tɔtɔ ímáhan mli. Mboún kugyíkɔv́á igyi á, mliɔ mpái kokoli Bulu dínka mósú, amlida mɔ ípán. ⁷ Méné Bulu ɔbéha mli iwilwii ání idɔn bí, íbékpa mli klɔn pú mli agywun, mli Kristo Yesu íkɔlebweɔ.

⁸ Ítráhe a, mí apíó, mliɔ mli agywun dínka tóá igyi ɔnɔkwali, tóá íbétí obú, tóá ída ɔkpa, tóá ḿ íwí letɔn, tóá ítegyi ahá ansí pú tóá ahá békánfósú. Mligywun tóá íbɔ alé, ahá bɔtekanfó aná íwí. ⁹ Mliɔ mósú amlipɔ ntóbí ánfí nasúná mli ánfí, mósá mliónu tsú mí wá pú mósá mliólwun mli nɔbwe féé wa mli tsiátó, méní Bulu ámósú ɔtehá iwilwii amɔ ɔbékpa mli.

Ipánda

¹⁰ Bulu lahá ansí íhié de mí gyí, tsúfé mliatráa kaín mísó. Nawun ání mliímókósí mí íwí gywín, táme talí mliímétalí lé mósú. ¹¹ Mmedé asún ánfí bí pósúná ání mbɔ íkplántɔ, tsúfé nakási, nabí alíá tóá mbɔ íbófɔn mli, ní mbɔ óó, mma óó! ¹² Nasúan alíá nópɔtsiá ní mbɔ óó, mma óó. Nabí alíá tsiátó kugyíkɔtáá mbɔ íbégyi mli ansí. Ní ntsie akón o, namwé o, mbɔ o, mma o. ¹³ Ntétalí bwé tógyító, tsúfé Kristo tɔwá mí ɔwɔnlín.

¹⁴ Mósú alí óó á, íbɔ aléá mliátsú íkɔ lé mí íkplán anfitɔ. ¹⁵ Mósú ɔma a, Filipifó, mliyin ání bréá nɔtsɔ mli Yesu Kristo íwí asɔn wankláán ámɔ bláa, nedali Makedonia ɔmátó á, mli ɔpasua ánfí nkɔle dé mí bɔv́á, mli dé mí ató sísí ní. ¹⁶ Bréá ntráa mbɔ Tesalonika wúlutɔ kóráá, íwí lékplan mli á, mli létsiá sísí mí. ¹⁷ Megyí bée nde tɔkɔ kólí tsú mli wá. Mboún ndekléá mliɔnyá tɔkɔ dínka awítɔle amósú mli déwa há mí ámɔsɔ. ¹⁸ Mí íbɔ lada tógyítóá mliólɔpɔhá Epafrodito mliaa ɔpú ba mli. Itsɔ kóráá dɔbɔ. Mósú sɔ nanyá tógyítóá íbéhián mli. Itó ánfí mliabwé ánfí igyi fé mli lahá Bulu igyí ání íbɔ ɔfan fánfáánfán, ílagyi mɔ ansí. ¹⁹ Mí Bulu ɔbéha mli tógyítóá íde mli hián tsú mɔ numnyam ató tsɔtsɔtsɔá íbɔ ania Kristo Yesunyɔ íkɔlebweɔ. ²⁰ Numnyam íbwéé aní Sí Bulu klé bré féé. Amen!

Íklá

²¹ Nehá Bulu ahá ání bɔgyi Kristo Yesu klé féé itsiá. Apíóá bɔbɔ mí wá nfí é behá mli itsiá. ²² Bulu ahá atráheá bɔbɔ mí wá nfí féé bɔde mli itsiá ha. Títriu amósú botsú Roma owíe dehen wóyító.

²³ Aní Wíe Yesu Kristo ogyíi mli bɔvale.

ᾠωυλόά Paulo Lówanlín Sísí Kolosefō

Itsíáha

¹⁻² Mí Paulo ání Bulu apé sū nabwé Yesu Kristo sumbí ɔyɔpú pú aní pío Timoteo dé ɔwuló ánfí wanlín.

Anídépusísí aní apíóá bɔgyi Bulu ahá, bɔbɔ Kolose wúlutɔ, bɔbɔ ɔnɔkwali há Kristo Yesu, mva amónyɔ é babwé kule.

Aní Sí Bulu mva aní Wíe Yesu Kristo bɔgyíi mli bualɛ, abvha mli iwilwii.

Ipánda Mpáí

³ Anítédá aní Wíe Yesu Kristo mɔ Sí Bulu ipán brégyíbréá anídé mpáí bɔ mli nwunsv. ⁴ Tsúfé anlanú ání mlilóhɔ Kristo Yesu gyi, mli bɔ ɔdwe é há Bulu ahá fée. ⁵ Mlídé ɔkpa kí ha tóá bapóyái há mli ɔsósó; fé alíá mliyin tsú bréá mlilégyankpá nu ɔnɔkwali asón ámúú igyi Bulu ason wankláán ámu. ⁶ Ason wankláán ámu kén dékléi wá ɔyító, ide ahá tsiátó tsée ɔtíneyíɔtíné; fé alíá íetse mli tsú ekeá mlilónu mú, mlilébi ání lélé Bulu tegyi ahá bualɛ. ⁷ Aní osúmba ɔdwepú Epafra gyí ɔhá ání ɔlɔpɔ ason wankláán ámu ba mli. Yesu Kristo osúmbi ɔnɔkwali pɔ ogyi, ɔde mli bɔá aní ɔfansv.* ⁸ Mvlé bá bebláa aní ɔdweá Ɖye Wankíhé amv lapówá mli tɔ.

⁹ Mú sū anímókósi mpáí bɔ mli nwunsv tsú ekeá anilónu mli iwí asón ánfí. Anídé Bulu kokóli aniaa, ɔháa amlíbi mɔ apé kugyíku wankláán. Ɖháa mɔ Ɖye Wankíhé amv ɔha mli nyánsa móa asón asinu fée, ¹⁰ méní mlétalí tsiá tsiátóá íbówa aní Wíe numnyam, amlígyi mɔ ansí ɔkpagyíɔkpasv. Ɖháa amlí bwe yilé brégyíbré, trá bɔ Bulu tsiá. ¹¹⁻¹² Ania ɔháa mɔ túmiá mú ɔnó bɔ ɔnlín iwa mli ɔwɔnlín, amlítalí tomi, nya klɔn, pɔ ansigyí da aní Sí Bulu ipán. Mvláhá mlílafɔn ání mlíá mɔ ahá mlénya agyapadié ámúú alalá yái mɔ iwígyí wankíhé tɔ ámu íku. ¹³ Tsúfé mvlálé aní tsú ɔhá ámúú ɔde oklúnsv gyí amv túmi así, pú aní ba mɔ Bi ɔdwepú ámu iwígyí amv tɔ. ¹⁴ Mv Bi ánfísv ɔlɔtsɔn hɔ aní, alási aní lakpan kíé aní ní.

Kristo Ɖɔn Tógyító

¹⁵ Ɖháa tamawun Bulu, Kristotɔ ɔlɛlín ɔwan. Ɖbɔ iɔv asa Bulu lóbwe tógyító, ɔɔv Bulu itɔ bwehé kugyíku. ¹⁶ Mvsó Bulu lótsɔn bwe tógyítóá íbɔ ɔsú móa así. Múá bɔtowun pú múá bɔtamawun fée, ɔhétó awíe, ɔmásúgyí túmi, atúmí pɔ, pú iɔv agyí pú fée. Mvsó Bulu lótsɔn bwe ɔyí fée, pówá mɔ numnyam. ¹⁷ Ɖbɔ iɔv asa tógyító lefi así. Mvsó ató ámu fée ide agyómá yɔ wá abatɔ. ¹⁸ Mvgyí nwun há mɔ nyankpɔsa-oyí, igyi ɔpasua ámu, ɔde mú nkpa ha. Mvlégyankpá kɔsú tsú afúlítɔ, ogyi tógyító nkpa ogyá pɔ. ¹⁹ Tsúfé íbɔ Bulu ɔdwe ání mɔ tsiátó fée bétsiá mɔ Bi ámvtɔ. ²⁰ Mvsó Bulu lótsɔn yinkía tógyító ba mɔ iwí wá. Ɖlɔtsɔn mɔ obugya ámúú ílɔwulí así bréá beɔda mɔ mántá oyikpalíhe amvsv pú iwilwii wá mva tógyító nsíné. Móa íbɔ ɔsósó pú múá íbɔ ɔsólósv fée.

²¹ Teki mli é mlílédamlí ɔma há Bulu, mli gyí mɔ alupú mli asón susúhe pú mli bwehé láláhe sv. ²² Táme séi á, ítráa megýí alí. Kristo lóbwe nyankpɔsa, olowu. Bulu lótsɔn mɔ oyikpalíhesv lowu ámvsv lá mlíá mɔnyɔ nsíné. Mú sū ifin pú asvansv má mli iwí, ɔbékpa mli ba mɔ ansító. ²³ Táme ilehián ání mlóhɔ asónsú ánfí gyi, líí kínkíínkín. Mlí máha abɔtse mli agywun íe itó ámúú mlídé mú ɔkpa kí, ason wankláán ámu lapóba mli ámvsv. Ason wankláán ánfí osúmpú mí Paulo ngýi ní. Asón ánfí ɔkan bɔɔɔda ɔyító fée é ní.

* **1:7** Mli ɔfansv bɔ nwuló dada amv akɔtɔ.

²⁴ Ibo mi ansigyí ání nde ipian wúun mli sv. Tsúfɛ nde iwɔsun ámóú Kristo lówun sian amu kv wúun ha mu ɔpasua, igyi mu nyankpɔsa-oyí ámu. ²⁵ Bulu lɔpu mu asón wankláán ámu wá mí ibitɔ, ání ndáa mó fɛé ɔkan suna mli, ampɔsum ɔpasua ámu. ²⁶ Ɔlɔpu asón ání nájín bímbí ɔpá, táme alalé mó ɔwan súná mu ahá séi. ²⁷ Ibo Bulu ɔdwe ání ɔbéle mó ɔwan súná mliá mlimégyí Yudafɔ. Asɔn nájínhé amu gyí, Kristo tsie mliɔ. Ibo ibíá, ibo numnyam é. Múdésuná ání abénya mu numnyam amu kv ní. ²⁸ Mu iwɔ asón anidé ahá fɛé bláa, anidé amó ɔlá da, pó nyánsa ámóú Bulu lahá aní ámu súná amó ató; méni bófun, abékpa amó ba Bulu, amóa Kristo ikvlebwetɔ. ²⁹ Iní sv nahíe ndeprí, pu Kristo túmí ámóú ibo mitɔ ámu yó agyómá ní.

2

¹ Ndekléa mlibú iprí ání ndeprí ɔwɔnlínsó, mliá ɔpasua ámóú ibo Laodikea pó ahá ámóú bɔmɔkówwun mi kv amu fɛé nwunsv. ² Nde mó bwe púwá amó ɔwɔnlín, abɔbwe kvle, dwe aba, nu asón asi wankláán, méni bónu Bulu asón nájínhé amóú igyi Kristo amu fɛé asi. ³ Kristotɔ Bulu lɔpu mu atonyahéa igyi mu nyánsa pó mu asónbi fɛé wá.

⁴ Nde mli asón ání bláa, méni ɔhaa móɔpu asón ání ibo anulé kvkv bemlé mli. ⁵ Ibo móttá mbu ifó mli wá, táme ntosúsu mli iwɔ brégyíbré. Ansí é ide mí gyí ání mlitsie wankláán, mlií kínkínkín Kristosv hógyitɔ. ⁶ Iníá mliłahɔ Kristo Yesu gyi ání mɔgyí mli Wíe sv á, mliyo mósó mliá mɔnyɔ amlibwe kvle. ⁷ Mli é mliłie li kínkínkín Kristo hógyitɔ, amlinya ɔwɔnlín tsu mliá mɔnyɔ ikvlebwetɔ. Mliyo mósó amlihɔ mu iwɔ asón ámóú bɔde mli suná, igyi ɔnɔkwali amu, fɛ alíá oyí nlin tɔyó ɔtótótó, yódúnká ntsu há mó itedan, amlida Bulu ipán é brégyíbré.

⁸ Mlimáha ɔkpa ɔhaa ɔmle mli, pu mu ansítin móa afunu asón ání igyi amándíeá anyánpɔsa bɔwa kvkv, itsú ɔhé ntée túmiá ide ɔyí ánfisv gyí, imotsú Kristo wá beha amlimli mu nkpábi. ⁹ Tsúfɛ Kristotɔ Bulu tsiátó onutónutó ámu fɛé ibo nyankpɔsa ɔkpasv. ¹⁰ Iníá mliá Kristonyɔ mliłabwé kvle sv mliłafɔn. Mɔgyí ɔhá ání ɔbu túmi ɔhéttó atúmipv pó sv agyípú fɛésó.

¹¹ Mliá mɔnyɔ ikvlebwé sv aladínkí mli tsiátó dada amu lé mli sv fɛ alí ámóú bɔtetin keté, dínkí awɔli lé mósó ámu. ¹² Bréa bɔbɔ mli asú á, bopulá mli tsiátó dada amu fɛ alíá bopulá Kristo; Bulu lókwása mli ba nkpatɔ fɛ alíá ɔlɔkwása Kristo, tsúfɛ mliłohogyi ání Bulu bɔ túmi kósó mu tsú afúlitɔ. ¹³ Teki mli lakpan pó mli tsiátó dada amóú bɔmɔkódínkí lé mli sv ámu sv mliłówu fɛ ɔhá ání ɔmɔkótin keté. Táme séi á, Bulu lakósóa ania Kristonyɔ ba nkpa pɔpwetɔ, alasí aní lakpan fɛé kíe aní. ¹⁴ Ɔledínkí asón ámóú bɔwanlín wá Mose mblatɔ, ide aní ilá le ámu lé anísv, yéda mó mántá Kristo oyikpalíe amovsv. ¹⁵ Bulu lóswí ɔhéttó atúmipv pó sv agyípú túmi, ɔlekítá amó ndoun, lé amó ɔwan, wá amó pélitɔ, bré olegyi amósó Kristo oyikpalíe amovsv.

¹⁶ Mó sv mlimáha ɔhaa ɔle mli ilá mli atogyihɛ, mli atonuhɛ, nkegyí, ɔtsra pɔpwɛ nke, ntée Yudafɔ ɔkpónú ɔdaké aná sv. ¹⁷ Yiyí keke iní fɛé igyi há ató ámóú ibéba amu onutó. Mó onutónutó ámu lélin ɔwan Kristotɔ. ¹⁸ Mlimáha ɔkpa ɔhaa ɔmle mli amliba iwiasí sum Bulu-abɔpu, amlihɔli ipán ání Bulu léłie yái mli. Ní ɔbéɛ alawun tɔkv tsú mó iwɔ kúráá pó á, ɔyító ansítin láchá mu ɔde iwɔ tsu. ¹⁹ Ɔhá ání odu lamáin iwɔ lé Kristo amóú ógyi ɔpasua ámu nwun ámuvsv. Tsúfɛ ɔpasua ámɔtɔ aní fɛé anilétsa abasv, Kristo amóú ogyi nwun ámu dé aní ɔwɔnlín wa, méni abédan alíá Bulu déklé.

²⁰ Mliá Kristonyɔ lówu. Mó sv mliłráa mlimá ɔyító túmi kvkv asi. Ntogyi só mliłráa mliłé mbla ání anásó gyí? ²¹ Bɛɛ, “Mágyi iní. Mápυ ibi da iní, mátsu iní é!” ²² Ní bɔpó ntobí ání fɛé bwé ató tá á, iteyintá. Anyánpɔsa onutó mbla pó

amó atosunáhé igyi. ²³ Anidé mbla áñfi kí fē tóá nyánsa bu mótó, íbéha abówa alé Bulu ansító, abéba iwiasí há mu, wá iwí osin aniaa íbéha abébi gyi iwísu. Táme ínì aná fēé iméetalí há anumégyi iwísu.

3

Nkpa Pápwe Tsiá

¹ Mó su ní Bulu lakúsúa mliá Kristonyo ba nkpa pápwe to á, mliidunka atóá íbu osósú, otíné amóú Kristo tsie Bulu gyópisu ámu. ² Mliha agywun íbu ató iwí, megyí osulósu klé. ³ Tsúfē mlilawí, Bulu lapó mliá Kristonyo nkpa onutó ñáín muto. ⁴ Ekeá obéle Kristo amóú ogyi mli nkpa onutó ámu owan súná oyi á, eke ámu kén obéle mliá monyo owan mu numnyamto ní.

Tsiátó Dada Móa Pápwe

⁵ Mó su mliamó tsiátó dada amóú íbu mli to ámu. Mógyí; atsi móa ayin asónwa, ifintotsiá, owóli laláhe móa péli. Oyi áñfito ato wankláán imápe mli ansí, tsúfē onsípe igyi fē okpísúm. ⁶ Ntobi áñfi odu abwepúsú Bulu telié nyá obló ní. ⁷ Mó aná mli to bwé bréá mli gyí omátófo ní.

⁸ Séi gyí bréá mléle obló, oblókpán, olu, abakpói, asokpan blí aná lé mli to ní. ⁹ Mli máwa afunu súná aba, tsúfē mlilasí mli tsiátó dada amu pú mó bwehé fēé. ¹⁰ Mli lalátsú tsiátó pápwe. Bulu gyí mó Obwepú, ode mó bwe pápwe lian mu iwí bré áñfi mli dé mu bi áñfi. ¹¹ Tsiátó pápwe anfi mó á, imefáhun áñi Griikiyin ntée Yudayin fogyi. Fetin keté ntée fometin, okpótópu ntée okudasíyin, okpábi ntée odíhe fogyi. Kristo gyí tógyító, obu amó fēétó.

¹² Mó su íniá Bulu lalé mli póbwe mu ahá áñi amó iwí latin pú mu adwepó á, mliha nwewúun, awitolewa, iwiasíba, ilwí pú klonya itsia mli to. ¹³ Mli nya íklon ha aba. Ní oku mu ba benya á, mli sikie aba fē alíá Kristo lési mli klé kíe mli. ¹⁴ Móa idon a, odwe tóbwe aní fēé íkole. Ibweé mli tati didáhé. ¹⁵ Mliha Kristo iwilwii igyi mli klonsu, tsúfē mótó Bulu latí mli bowa; mli mu nyankpósa-oyi ámu mli labwé kole ní. Mli da mu ipán é brégyíbré. ¹⁶ Mliha Kristo asón ámu íhe bula mli klontó, íha mli nyánsa. Mli putó kpla aba, suna aba ató. Mli wa Israelfo íbu, osankuosu íbu pú oñétó íbu mli klontó putu Bulu fua, puda aní Sí Bulu ipán. ¹⁷ Mli ato bwehé pú mli ason blíhé fēé íbwéé aní Wíe Yesu ídátó, amli pu ipán ha aní Sí Bulu tsun musu.

Akristofó Tsiátó

¹⁸ Aká, mli ba iwiasí ha mli akúlu alíá ílekanáa ha ahá áñi bogyi Kristo klé. ¹⁹ Akúlu, mli é mli dwe mli aká. Mli mábwe amó kpóunkpóun. ²⁰ Abí, mli bu mli akwípó, tsúfē mó Bulu tekle ní. ²¹ Akwípó, mli máwa mli abí obló, méní iwí móowu amó. ²² Nkpábi, mli bu mli osulósu awíe tógyítóá mlóbwe to. Mliha amó ansí igyi mli iwí brégyíbré, megyí amó ansító wole. Mli bwe mó tsú klontó, tsúfē mli to bú aní Wíe. ²³ Mli bwe tógyító tsu mli klontó, fē aní Wíe mli dé mó bwe há, megyí anyánpósa. ²⁴ Mli kain áñi aní Wíe íbitó mlénya mli íkóká áñi alalá yái mu abí. Tsúfē Kristo gyí Owíe áñi mli désum. ²⁵ Táme ní fóbwe tóá íma ale a, obéka fó íkó, tsúfē otamakí ohaa ansító.

4

¹ Nkpábi awíe, mli pu tóá íbu alé, igyi onokwalí kpa mli nkpábi, tsúfē mli é mli bu Owíe osósú.

² Mli kíta mpaibótó. Mli idunka ansí iwísu, ipánda é itsia mli klontó. ³ Mli bwa mpái ha aní é. Bulu ofinki okpa ha aní atalí da Kristo iwí ason ñáínhé amu okan. Mó su nda obu ní. ⁴ Mli bwa mpái mli ha, ndáa mó okan wankláán, alíá ílehián.

⁵ Mlikl mli nátito omátófofo. Ní okpa ifinkí há mli á, mlimáyintá mó. ⁶ Mli itó iwa anulé, iwa labi, ménu mlétali lé ohagyíoha ason fitéhé onó wankláán.

Iklá

⁷ Ania opió odwepó Tihiko dé anu Wíe agyómá yo. Osúmpó onokwalipu ogyi. Obébláa mli alíá mí iwi gyí fée. ⁸ Nawá mu mli wá mbée, obébláa mli alíá anu iwi gyí, owa mli ateto-onlin. ⁹ Mva anu pió odwepó onokwalipu Onesimo, ogyi mli pu amu obéba bebla mli asún áni ilaba nfi fée.

¹⁰ Aristarko, mí bá áni mía mnyo anida obu ohá mli itsiá. Alí kén Marko, ogyi Barnaba mu pio ámu é ohá mli itsiá ní. Mliho Marko ofó wankláán, ní olotsun ba mli wá fée alíá nebláa mli yái. ¹¹ Opíó Yesu, botetráa ti mu Yusto é ohá mli itsiá. Ahá abasá áni pé gyí Yudafoá mía amonyo anidé Bulu iwíegyí ámu iwi agyómá yo ní. Amó tékítá klun wá mí iwi to ní.

¹² Epafra, otsú mli wá, ogyi Kristo Yesu osúmbi amu é ohá mli itsiá. Otehíe bo mpái há mli áni Bulu owáa mli owonlín, oha amlifon, amlitali bwe Bulu apé kugyíku. ¹³ Nétalí gyí mu iwi adánsie áni ohíe ode agyómá yo mli Akristofóá bobu Laodikea pu Hierapoli idátó. ¹⁴ Anu odwepó Luka, ogyi ilo otsapu mu Dema behá mli itsiá.

¹⁵ Nehá anu apíó Laodikeafó ámu itsiá. Nehá Nunfa mu o pasua ámuú ibu mu wóyító amu é itsiá. ¹⁶ Ní mlekla owolú áni súná o pasua ámu tá á, mlipusisi Laodikeafó é. Mlikla amú klé ámuú nopusisi amú ámu é. ¹⁷ Mlibla Arkipo mliáa, omóo agyómá ámuú Bulu lópuwá mu ibito ámu onó wankláán.

¹⁸ Mí Paulo, onutónutó lawá ibi owolú áni asi. Mlimátan áni nda obu. Bulu ogyíi mli buale.

Ɔwulɔ Gyankpapuá Paulo Lɔwanlín Sísí Tesalonikafɔ

¹ Mí Paulo, mía Silwano pɔ Timoteo dé Ɔwulɔ ánfɔ wanlín sísí ɔpasua ání ígyi anɔ Sí Bulu mɔa anɔ Wíe Yesu Kristo klé, íbu Tesalonika wúlutɔ.

Anɔ Sí Bulu mɔa anɔ Wíe Yesu Kristo bogyi mli buale, abuha mli iwilwii.

Tesalonikafɔ Hógyi

² Ní anidé mpáí bɔ há mli brégyíbré á, anitedá Bulu ipán mli féé nwunsv. ³ Anitetsiá káín anɔ Sí Bulu mli hógyi gyumagyihɛ. Alíá mlidé mbódí bɔ dwé aba, pɔ alíá mlilatomi há mli ansí dɔn anɔ Wíe Yesu Kristosv kinkíinkín. ⁴ Apíó, aniyin ání Bulu tɔdwé mli, alalé mli póbwé mɔ kle. ⁵ Tsúfé megyí ɔnó keke anilɔpv bebláa mli asɔn wankláán ámv. Mboún mlilówun Ɔhɛ Wankíhé amv túmí é. Inɔ léha mlilébi wankláán ání asón ámv igyi ɔnɔkwali. Mlilówun tsiátó oduá anilɔpɔtsiá mlitɔ é, alíá íbóbúá mli sv. ⁶ Mlilékasí ania anɔ Wíe tsiátó. Tsúfé asón ámv sv mlilówun iwiasɔn tsatsɔtsɔ, táme mlilɔpv ansigyí ání itsú Ɔhɛ Wankíhé wá hɔ mó. ⁷ Mó sv íleha ahógyipɔá bɔbv Makedonia ɔsulɔsv pɔ Akaia ɔmátó féé beki mli bwehé, buo mó. ⁸ Tsúfé megyí Makedonia pɔ Akaia wɔle anɔ Wíe asón ámv lekkléi tsú mli wá yó. Mboún mli Bulu hógyi asón é lakléi yó ɔtínegyíɔtíne. Mó sv asvansv má inɔá abétrá blí tsú mó íwɔ. ⁹ Tsúfé amó onutó bɔde alíá mlilɔpvkítá anɔ bréá anilébá mli wá blí. Alíá mlilési ikpi súm ba mlidé Bulu Ɔkiankpapv Ɔnɔkwaliɔpv amv mboún súm. ¹⁰ Pɔ alíá mligyó bréá Bulu mɔ Bɔ Yesu ámv ɔlɔkɔsɔa tsu afúlítɔ ámv ɔbélatsú ɔsúsú bá. Mvgyí ɔhá ání ɔde anɔ le tsú Bulu ɔblí ámv íbá ámvɔ ní.

2

Paulo Tsiátó Tesalonika Wúlutɔ

¹ Apíó, mli onutó mliyin ání anɔ mli wá bá mɔbwe kpaali. ² Mliyin alíá bɔwa anɔ amvɔmɔvɔ, sɔpa anɔ Filipi wúlutɔ asa anilébá mli wá. Mliyin ání aku bɔmotsulá, behɛ kósó líí anɔsv; táme anɔ Bulu lɔwa anɔ ɔwɔnlín, anilébláa mli asɔn wankláán ámv. ³ Tsúfé megyí afunu asón anidéblí. Mó sv ndɛ mli kokóli. Megyí agywun laláhe kɔkv ígyi, anímédé mli mlé é. ⁴ Bulu lóhɔ anɔsv gyi, ɔlɔpv mɔ asɔn wankláán ámv wá anɔ íbitɔ. Mó anidéblí ní! Megyí anyánkpɔsa ansító anidékí blí mó, Bulu yin anɔ klɔntɔ. ⁵ Mlihié mliyin ání megyí ɔnó dédé anilɔpv ba mli. Aníméba bɔwa afunu kɔkv é súná mli, pónyá tɔkv tsú mli wá. Bulu gyí anɔ ɔdansiyin. ⁶ Anímódunká kanfó tsú nyankpɔsa ɔkɔkv, mli, ntée ɔha bambá wá. Kristo sumbí ayɔpɔ anigyí. Mó sv tekɔ anɔbv ɔkpa sí íwɔ tswɔ mli sv, ⁷ táme anilólwií há mli, kɔ mli fé alíá abí-oyín tekɔ mɔ onutó abísú. ⁸ Anitehié klé mli asón. Mó sv megyí Bulu asɔn wankláán ámv nkɔle anilɔpv ba mli, mboún anilési anɔ íwɔ é há mli, tsúfé mlilamlí anɔ adwepó. ⁹ Apíó, yéé mlékaín agyómá ání anilɔvɔ ɔpa mɔa onyé pónyá tɔá ilehián anɔ? Alíá aníméesi ipian tswɔ mli sv bréá anidé Bulu asɔn wankláán ámv ɔkan da súná mli sɔ anilɔbwe mó alí.

¹⁰ Mli ahógyipɔ amv pɔ Bulu gyí anɔ adansifɔ alíá anilɔpɔtsiá mlitɔ. Anɔ íwɔ letɔn, anɔ asón da ɔkpa, ɔlala é metsiá anɔ íwɔ. ¹¹ Mliyin ání anilékpɔ mlitɔ okugyíɔkv fé alíá abí-ɔsí tekpá mɔ abí. ¹² Anilówa mli atɛtɔ-ɔnlín, lwíí mli klɔn, tóí kplá mli aniaa, mlitsiá tsiátóá ilegyi Bulu ansí. Mɔléti mli ɔbéé, mlíbénya mɔ iwíegyi pɔ mɔ numnyam amv ikv.

¹³ Tɔá svá anitedá mɔ ipán brégyíbré é gyí, bréá anilɔpv mɔ asón ámv ba mli á, mli mótso mó ání nyankpɔsa wá itsú. Mboún mlilóhɔ mó ání lélé, itsú Bulu wá; tsúfé mó Bulu dépɔyó agyómá mli ahógyipɔ amvɔ ní. ¹⁴ Apíó, mlilamlí fé Bulu

ɔpasua ání ɪbɔbɔ Yudea ɔmátɔ, bɔgyi Kristo Yesu klé amɔ. Mlɪlɔwun ipian mlɪ pɪ ɪbɪtɔ, fé alɪ ámúú amú é bowun ipian amú pɪ Yudafɔ ɪbɪtɔ ámu. ¹⁵ Yudafɔ lómɔ Bulu ɔnósú atɔ́pú pó anɪ Wíe Yesu. Amú kén lagya anɪ lé ɔmá ámɔtɔ. Bɔtamakle ahá asón, bɔtamagyi Bulu ansí. ¹⁶ Bɔkɔsú líí anɪsɔ ká anɪ itin bɛɛ, anɪmábla ahá ání bɔmegyí Yudafɔ nkpahɔ́ asón ámu, Bulu ɔhɔ amú nkpa. Inɪ bwe lahá amú lakpan labiayi. Mú sɔ ɪlahá Bulu lanyá ɔblɔ́, ɔbébití amú ɪsɔ.

Paulo Lékléá ɔbélayéki Tesalonikafɔ

¹⁷ Apíó, anɪlénatí mlɪ wá ɔpá anɪmókúsí mlɪsɔ kaín. Mú sɔ anɪhíé anɪdé ɔkpa dunká ání abéla bowun mlɪ ansítɔ, tsúfé anɪdé mlɪsɔ kaín dɔbɪ. ¹⁸ Anɪlékléá abélaba mlɪ wá. Mí Paulo onutó ó nabwé agywun ání néyinkí bá ɪnɔ ɪta tsefinɪ, táme ɔbɔnsám méha ɔkpa. ¹⁹ Ma sɔ anɪ ansí dɪn? Megyí mlɪ sɔ ansí de anɪ gyí ání abénya ɔkpa tsú ɪwɪ anɪ Wíe Yesu ansítɔ bréá ɔbéba? ²⁰ Lélé mú á, mlɪgyí anɪ numnyam pó anɪ ansigyí.

3

Timoteo Tesalonika Yɔ

¹ Mú sɔ bréá anɪmébí alɪá mlɪ tsiátɔ igyi, ɪde anɪ háan a, anɪlɔbwe agywun anɪaa, anɪ mó abétsiá Atene wúlutɔ, ² awa anɪ pío Timoteo, ogyi anɪ Bulu agyómáyɔbá Kristo asɔn wankláán ámu ɔkandatɔ sɪsɪ mlɪ, ɔbɔwa mlɪ ɔwɔnlín. ɔtɔi kpla mlɪ amlɪlu kɪnkíinkín hógýítɔ, ³ ménɪ mlɪtɔ ɔkɔkɔ méeyinkí ɔma asɔn wunhe anɪ sɔ. Mlɪ onutó mlɪyin ání igyi tɔ́a ɪda yaí há anɪ Akristofɔ dodo. ⁴ Tsúfé bréá anɪbɔ mlɪ wá á, anɪlébláa mlɪ ání bédɪnká mlɪsɔ. Lélé bédɪnká mlɪsɔ fé alɪá mlɪyin. ⁵ Inɪ sɔ bréá netsiá mmetsiá á, nɔwa Timoteo mlɪ wá mbéɛ, ɔbéki alɪá mlɪdé hógýi amɔtɔ. Tsúfé ɪbétalí ba ání ɔbɔnsám lasɔ mlɪ kɪ, há anɪ gymagyihe labwé kpaalɪ.

⁶ Timoteo layínki pó asɔn wankláán tsúa mlɪ wá ba anɪ séi, tsú mlɪ hógýi pó mlɪ abadwe ɪwɪ. Alabláa anɪ ɔbéɛ, mlɪ é mlɪdé anɪsɔ kaín dɔbɪ. Mlɪdékléá mlɔwun anɪ, fé alɪ ámúú anɪ é anɪdékléá abówun mlɪ ámu. ⁷ Mú sɔ apíó, mlɪ hógýi lawá anɪ atetɔ-ɔnlɪn, anɪ ipian pó anɪ asɔn wunhe féétɔ; ⁸ tsúfé mlɪlíí anɪ Wíe hógýitɔ kɪnkíinkín. Mú sɔ anɪ klɔn ládí anɪ asɪ. ⁹ ɪpán mɔmɔ abókɔkɔ da Bulu mlɪ sɔ, ansíá ɪde anɪ gyí mɔ ansítɔ sɔ? ¹⁰ Anɪtehíé bó mpáí kókóli Bulu ɔpa mɔa onyé anɪaa, ɔhá ayinkɪ bowun mlɪ, ménɪ abósuná mlɪ tɔ́a ɪbéha mlɪ hógýi bófnɪ.

¹¹ Anɪ Sí Bulu onutó mɔa anɪ Wíe Yesu bɔfinkɪ ɔkpa ha anɪ aba mlɪ wá. ¹² Anɪ Wíe ɔhá mlɪ apíó aba pó ahá féé dwe ɔnɔ ɪwa ɔnlɪn, fé alɪ ámúú anɪtɔdwé mlɪ ámu. ¹³ ɔwá mlɪ ɔwɔnlín, ménɪ anɪ Sí Bulu omóowun ɔlala mlɪ ɪwɪ, ifin kɔkɔ é méetsiá mlɪ ɪwɪ mɔ ansítɔ, anɪ Wíe Yesu mɔa mɔ ahá féé ɔbáke amɔ.

4

Tsiátɔ́a Ilegyi Bulu Ansí

¹ Apíó, ɪtráhe a, anɪlósuná mlɪ tsiátɔ, ménɪ Bulu ansí bégyi mlɪ ɪwɪ. Lélé mú á, alɪ mlɪ tsiátɔ gyí ní. Séi á, anɪhíé anɪdé mlɪ kókóli anɪ Wíe Yesu dátɔ anɪaa, mlɪbweé mú dɔn alɪ. ² Tsúfé mlɪyin mbla ámúú anɪlɔwa há mlɪ anɪ Wíe Yesu ɪdátɔ ámu. ³ Bulu dékléá mlɪháa mlɪ ɪwɪ ɪtɪn. Mú sɔ mlɪmáwa atɪ mɔa ayin asón. ⁴ Mlɪtɔ okugýíɔkɔ ɔbí alɪá ɔbékitá ɪwɪ, ɪwɪtɪn pó obú ɔkpasɔ. ⁵ ɪmábwe ɔwólɪ laláhe ɔkpasɔ, fé alɪá ahá ání bɔmeyín Bulu bɔtɔbwé. ⁶ Mlɪtɔ ɔkɔkɔ másisií mɔ ba, swíí mɔ mɔ ka. Tsúfé anɪ Wíe ɔbébití ahá ání bɔtɔbwé mú odu ɪsɔ. Anɪdé mlɪ ɔlá da, fé alɪá anɪlókɔ bláa mlɪ yáí. ⁷ Tsúfé Bulu méti anɪ ɔbéɛ, abá bɔtɔ mbɔa; mbóún ɔbéɛ, ifin kɔkɔ mátsiá anɪ ɪwɪ. ⁸ Mú sɔ ɔhagyíɔha ání omegyí atosunáhé anɪsɔ á, megyí nyankpɔsa omédébu. Mbóún Bulu ámúú ɔlɔpɔ mɔ ɔhe Wankíhé há mlɪ ámu.

⁹ Imehián ání abówanlín asvansv tsú mli aba akristofɔ dwε iwι sísí mli. Tsúfɛ Bulu onutó lasúná mli alíá mli dwéε mli aba dododo. ¹⁰ Onəkwalí a, mli dé apíó ahógyipvá búvú Makedonia ɔmátó fée dwε dodo. Mó sv apíó, anidé ipa bwíí há mli aníaa, mlítráa dwε aba dvn ali. ¹¹ Mli pvdínka iwísv ání mlétsiá tsiátó wankláán. Mlópúv mli ibi yó agyómá pókí mli iwísv, fé alíá anilébláa mli, ¹² méní mli a há ání bomegyí ahógyipv mlétsiá wankláán, mli méétrá pv ansí dínká ɔhaasv.

Aní Wíe Yesu Yínki Bá

¹³ Apíó, anidéké aníaa mli búvú onəkwalí ání ibv Akristofɔá bawú iwι, méní mli méetsiá gyi awíreho fé a há ání amú ansí medín tətəsv. ¹⁴ Anilóhogyi ání Yesu lówu kósó tsú afúlítə. Alí kén anilóhogyi ání Bulu ɔbékpa a há ámú bəho mv gyi asa bowu ámv ba ni.

¹⁵ Aní Wíe onutó atosunáhé anidé mli suná séi á. Aní a há ání anítráa anitsie nkpa asa aní Wíe ɔbáke ibófvn a, aníméegya awupú ámv nkpa yéfia mv. ¹⁶ Tsúfɛ aní Wíe ɔbókplón túmisv, Bulu-ɔbəpv dehen ɔbéle ɔnó, bófvli Bulu ɔkpe é bréá aní Wíe onutó dékplí tsú ɔsósó ɔbá. Ahógyipvá bawú bégýankpá kósó. ¹⁷ Mv ɔma a, aní akiankparv é fée abóyótə amú nwulótáatə, aní fée abéyefia aní Wíe afútó. Tsú eke ámv a, abétsiá aní Wíe wá bré fée. ¹⁸ Mó sv mli pv asón ánfí kita íkvn wa aba iwítə.

5

Iwísvda Gyo Aní Wíe Ibá

¹ Apíó, imehián ání abówanlín bré pó ekeá asón ánfí íbéba sísí mli. ² Tsúfɛ mli onutó mliyin ání aní Wíe ɔbáke amv íbéba bofwie anítə, fé alíá owikplu teba onyé. ³ Bréá a há beε, “Owí latá, asón latá” á, alí bré ámv tə bəhí ní. Ibófwie amótó fé alíá íkwí tekan ɔtsi ɔtsáwvle pé. ɔhaa méedali mótó. ⁴ Táme apíó, mli mó mliyin asón ánfí. Mó sv mli métsié oklúntə, méní eke ámv méeba bofwie mlítə fé owikplu. ⁵ Wankí móa ɔyi kehetə abí mli fée mli gyí. Megyí onyé ntée oklúntə abí aní gyí. ⁶ Mó sv mli ha agyo, anímádídí fé a ha bambá. Mli ha adínka ansí iwísv, akí iwísv wankláán. ⁷ Onyé, adídípú bvtədídí. Onyé, nta abv pú é bvtəbú ntá. ⁸ Táme aní mó á, wankítə abí aní gyí. Mó sv mli ha agyi iwísv. Mli ha Kristo hógyi pó aní abadwe íbwe kántó-atíntə tin aní kántó. Mv ɔkpakí ání ɔbóhə aní nkpa íbwéε kvtpa ání ibun aní nwun. ⁹ Megyí alíá Bulu obénya ɔbló wa aní, bítí aní ísv sú ɔlele aní. Mboún alíá ɔbótəsv aní Wíe Yesu Kristosv hə aní nkpa sv. ¹⁰ Kristo lówu há aní, méní mv bábi a, ní anílawú o, aníbv nkpa o, aní a mvnyə abétsiá. ¹¹ Mli pv asón ánfí kita íkvn wa aba iwítə, pvwa aba ɔwvnlín, fé alíá mli dé mó bwe dodo.

Íklá

¹² Apíó, abwíí ipa há mli, mli bu mli ɔnó alí púá bvhíé bvdε agyómá yə mlítə, bvdε mli aní Wíe tsiátó suná. ¹³ Gyoma ámú bvdεgyí amv sv mli hie bu amú, amlí dwε amú. Iwilwii itsiá mli a mli aba nsúné.

¹⁴ Apíó, anidé mli ɔlá da aníaa, mlítəv kplá awvli yəpú. Mli wa afúpú atətə-ɔnlín. Mli bva amóá bəpən, amlínya íkvn ha ɔhagyíəha. ¹⁵ Mli kí ání ɔhaa móəpv lalahε ká mv ba íkə. Mboún mli bwe yilé há aba pó a há fée.

¹⁶ Ansí igyí mli, ¹⁷ amlí bə mpái brégyíbré. ¹⁸ Mli da Bulu ípán tógyítótó. Mógýí tóá Bulu dédunká tsú mli wá mli nkpatə, bré ánfí mli a Kristo Yesunyə mli labwé íkve anfi ní.

¹⁹ Mli mákiná tóá ɔhe Wankíhé amv tekle bwe.* ²⁰ Mli mábu Bulu ɔnósó atəpú asón ámv təkəv odu. ²¹ Mli sə tógyító kí, amlí kíta móá íbv alétó kínkíínkín. ²² Mli kina lalahε kugyíko.

* 5:19 Ntée Mli mádun ɔhe Wankíhé ogyá ámv.

²³ Bulu t́há aní iwílwii. Ɔ́t́in mli iwí ɔ́kpagyíɔ́kpasɔ. Ɔ́kí mli nyankpɔsa-oyí, mli ɔ́hé pɔ́ mli ɔ́klásɔ tsú lalaha kugyíkɔ́tɔ, méní ɔ́lala méetsiá mli iwí aní Wíe Yesu Kristo ɔ́báke amɔ. ²⁴ Bulu létí mli. Ɔ́nɔ́kwaliɔ́ ogyi, ɔ́bɔ́bwe mú.

²⁵ Apíó, mliɔ́ mpáí ha aní é.

²⁶ Ahá ahógyiɔ́ amɔ f́éé itsiá gyágyáágyá. Mliata aba puta ɔ́dweɔ.

²⁷ Nde mli bláa aní Wíe ɔ́dátó mbéé, mlikla ɔ́wɔ́lɔ́ ánfí suna ahógyiɔ́ amɔ f́éé.

²⁸ Aní Wíe Yesu Kristo ogyíi mli bɔ́ale.

Ɔwɔlɔ Nyɔɔsiá Paulo Lɔwanlín Sísí Tesalonikafɔ

¹ Mí Paulo pɔ Silwano mɔa Timoteo dé ɔwɔlɔ ánfɔ wanlín sísí ɔpasua ání ibu Tesalonika wɔlɔtɔ, mligyí anɔ Sí Bulu mɔa anɔ Wíe Yesu Kristo klé.

² Anɔ Sí Bulu mɔa anɔ Wíe Yesu Kristo bɔgyí mli bualɛ, abɔha mli iwilwii.

Ipánda

³ Apíó, ilehián ání abéda Bulu ipán mli nwunso brégyíbré. Tsúfé mli dédáan hógyitɔ tsía. Ɔdweá mli bu ha aba é demoní tsía. ⁴ Mú su anɔtɔpú mli tsú iwɔ Bulu ɔpasua kugyíku ansítɔ; mli nsiwa pɔ hógyiá ibu mli tɔ, buɔɔn mli su, isókɔ dé mli tɔ, mli latomi su.

⁵ Inɔ déle súná ání Bulu asóngyí da ɔkpa. Tsúfé obótsu mli ání mli lafɔn ha mli iwíegyí ámú mli dé ipian wúun mú su ámɔtɔ yɔ. ⁶ Ɔnɔkwali bu gyí. Ɔbéka ahá ámú bu de mli iwɔsintɔ wa ámu akɔ. ⁷ Ɔbéha iwɔ bólwií ania mli ání mli dé iwɔsin wúun, eke ámú anɔ Wíe Yesu ɔbékplí tsú ɔsúsú beɛ iwɔ ɔwan mɔa mli abɔpu atúmipɔ amɔ. ⁸ Ogya plenplentɔ ɔbéba bebití ahá ámú bɔmeyín Bulu* ámu isɔ. Tsúfé bɔtamapú anɔ Wíe Yesu iwɔ asɔn wankláán ámu bwé tɔtɔ. ⁹ Amó isɔbití gyí, amó anɔ Wíenyɔ nsiné bówa ífɔ, mli túmi móɔwankí wólí amúsú, obéyintá amú bré féétɔ. ¹⁰ Isɔbití ánfɔ ibéba eke ámú ɔbéba, Bulu ɔbówa mli numnyam aha wankíhé ansítɔ. Ifú békítá ahógyipɔ. Mli é mli tsíá amótɔ, tsúfé mli lóhɔ mli iwɔ adánsi ámú anilégyí suná mli ámu su gyi.

¹¹ Mú su anɔtɔbɔ mpái há mli aniaa, Bulu ɔhá amlifɔn nkpa ámú ɔletɔ mli ɔbéɛ, mli bétsiá ámɔtɔ. Mli túmi iháa amlitalɔ bwe yilé ání mli dékléá mli bwe, pɔmɔ mli hógyi agyómá ɔnɔ. ¹² Ní mli tálí bwé inɔ á, mli su ahá bópu numnyam há anɔ Wíe Yesu, mli é ɔbówa mli numnyam; fé alɔ ámú anɔ Sí Bulu mɔa anɔ Wíe Yesu Kristo awɔtɔle gyí ámu.

2

Yesu Mɔa Mblasɔ Mágyípɔ Amɔ

¹⁻² Mí apíó, nobwí ipa há mli. Anɔ Wíe Yesu Kristo íbá, pú alíá abóbwe kule yéfiá mli asɔn ání mli lanú imákɔsí kpɔnkí mli klɔn, ntéɛ iha opúni itsii mli. Ní akɔ beɛ, Ɔhe Wankíhé lalé súná amú lóó, ntéɛ ibu anɔ asɔn blíhé ntéɛ anɔ ɔwɔlɔ kɔtɔ ání anɔ Wíe ɔbáke amɔ laba dodo kóráá á, mli máhogyi. ³ Mli máha ɔhaa ɔmle mli ɔkpagyíɔkpasɔ. Eke kpɔnkpɔntɔ ánfɔ iméɛba, nkéti ahá bakósú lí Bulusɔ, ɔhá ámú ɔtamagyí Bulu mblasɔ, ɔbéhi ámu lalin ɔwan asa. ⁴ Obótsu iwɔ fɔá, kósú lí Bulu, ikpɔ pɔ tógyítá anyánkpɔsa bɔtosúmsú, blí ání ɔɔn amú féé. Obéyetsiá Bulu ɔtswékpa inɔ kóráá, blí ɔbéɛ mgyí Bulu.

⁵ Mli mákókáin ání ntebláa mli asɔn ánfɔ bréá mli wá? ⁶ Mli yin tɔá ide mli ɔkpa tíin dodo. Nkéti mli ɔwanlebi lafɔn. ⁷ Tsúfé Bulu mblasɔ mágyí túmi ánfɔ ide agyómá yɔ nájintɔ dodoo, táme ɔku dé mú ɔkpa tíin. Mú su nkéti ɔhá ámu ladáli inɔ. ⁸ Inɔ mblasɔ mágyípɔ amɔ ɔbélin ɔwan ní. Táme anɔ Wíe Yesu oyínkí ba a, mli ɔnótɔ afú keke íbómɔ mli, mli numnyam é íbówankí wólí mli su yíntá mli. ⁹ Ní mblasɔ mágyípɔ anɔ ɔlin ɔwan á, ɔbópu Satan afunu túmi kpɔnkpɔntɔ bwé osúna pɔ ofúla. ¹⁰ Ɔbótsɔn owuntɔlin ɔkpa ɔtsan-ɔtsansɔ mli ahá ámú Bulu ɔbéhi amú ámu. Bulu ɔbéhi amú, tsúfé bɔmekle ɔnɔkwali amɔ asɔn, mli Bulu ɔbóhɔ amú nkpa. ¹¹ Inɔ su Bulu ɔbópu afunu ɔhéá mú ɔnɔ bu ɔnlin wá amótɔ, mli bóhɔ afunu asúnsú gyi. ¹² Ɔbéha ahá ánfɔ bɔmɔhɔ ɔnɔkwali amɔ su gyi, bɔmekle lakpan bwe ánfɔ féé ipón.

* 1:8 Bɔmeyín Bulu, tsúfé bɔmekli mli.

Mli Nkpahɔɔ Sv Bulu Léle Mli

¹³ Apíóá aní Wíe tɔdwé, ilehián aní abéda Bulu ipán mli nwunso brégyíbré. Tsúfé tsú bréá ɔyí lelun ɔpá Bulu léle mli aní ɔbótsɔn mu Ɔhé ámu pú mu ɔnɔkwali asón ámuú mlilahogyi amusu tun mli iwí, póhɔ mli nkpa. ¹⁴ Iní sù ɔlɔtsɔn asɔn wankláán ámuú anilébláa mli ámusu tí mli ɔbée, mlibétsiá aní Wíe Yesu Kristo numnyam amɔtɔ ní. ¹⁵ Mú sv apíó, mliu kinkíínkín, amlíkita ɔnɔkwali ámuú anilósuná mli ámɔtɔ, múá anilébláa mli pú múá anilówanlín sísí mli fée.

¹⁶⁻¹⁷ Aní Wíe Yesu Kristo onutó mba aní Sí Buluá ɔtɔdwé aní, alawá awítɔle wá aní atetɔ-ɔnlín aní umóomɔ ɔnɔ ekekekeke, anidé itɔ wankláán ɔkpa kí, ɔwáa mli ɔwonlín mli asɔn blíhé pú mli bwehé kugyíkɔtɔ.

3*Mpáibɔ*

¹ Itráhe-tráhe a, apíó, mlibɔ mpái ha aní. Aní Wíe asón ámu ikósi klei. Ahá abɔpu obú hɔ mú fé alí ámuú mli é mlíhɔ mú ámu. ² Mlibɔ mpái, Bulu ɔle aní tsu awuntɔlɔnpɔ pú aha laláhe ibítɔ. Tsúfé megyí ahá fée lóhɔ aní Wíe gyi.

³ Táme aní Wíe bu ɔnɔkwali. Ɔbówa mli ɔwonlín, hɔ mli lé lalahɔ Ɔbwepú ámu ibítɔ. ⁴ Aní Wíe lahá anilahogyi aní mlidé ntobí ámuú anilósuná mli ámu fée bwe, mliméesi bwe é.

⁵ Ɔkpáa mli, amlinu ɔdweá Bulu bu así yɔ ɔtótótó, ɔha amlitomi fé Kristo.

Tsiátó Wankláán

⁶ Apíó, anidé mli ɔlá da aní Wíe Yesu Kristo idátó aníaa, mlimápu Akristofɔ ámuú buna buɔetsɔn, butamakle agyómá, bumédé atosunáhé ámuú anilósuná mli ámusu gyí wa mba. ⁷ Mli onutó mliyin aní ilehián aní mlétsiá aní atsiábi. Tsúfé animówa ɔwɔlyɔ, náti tsɔntsɔn bréá aníbu mli wá. ⁸ Animégyi ató ɔhaa wá, kína mú ikɔ ka. Mboun anilóyɔ agyómá ɔpa múa onyé kinkíínkín, méní animéesi ipian tswi mlítɔ ɔkɔkɔkɔsu. ⁹ Megyí bee, animá ɔkpa bláa mli aníaa, mlíkí anísu, sù anilóbwe mú alí. Mboun anilóbwe mú súná mli, méní mli é mlóbwe mú odu. ¹⁰ Bréá aníbu mli wá kóráá á, anilówa mbla há mli aníaa, “Ɔhá aní ɔmɔyɔ agyómá mágyi ató.”

¹¹ Anílanú aní mlítɔ aku butsie kpaali, bumédé agyómá kɔkɔkɔ yɔ. Okéngyé buna buɔewa tsɔn. ¹² Anidé amú ɔlá da aní Wíe Yesu Kristo idátó aníaa, busíi náti tsɔn, abɔyɔ agyómá nya amú atogyihɔ.

¹³ Táme apíó, mli mú á, yilébwe imáta mli ɔhé. ¹⁴ Ní ɔku mégyi asón ánfí anilawánlín sísí mli ánfísu á, mlíkí mu wankláán. Mliá mɔnyɔ mlimágyi mba, méní péli békítá mu. ¹⁵ Táme mlimálu mu, mboun mlítɔi kpla mu fé mli pío.

Iklá

¹⁶ Iwilwii Owíe amú onutó ɔhá mli iwilwii bré féeɔtɔ ɔkpagyíɔkpasu. Aní Wíe otsiá mli fée wá.

¹⁷ Mí Paulo onutó lapú mí ibí wanlín íní. Mí dá ánfí ntɔwánlín wá mí nwɔlɔ fée asi, púsúná aní itsú mí onutó wá ní.

¹⁸ Aní Wíe Yesu Kristo ogyii mli fée buale.

ᾠωυλό Gyankpapuá Paulo Lówanlín Sísí Timoteo

Itsiáha

¹⁻² Mí Paulo ání aní Nkpa Ḑhópu Bulu mva Kristo Yesuá aní ansí dín mvsu lóbwε mí sumbí ḡḡpó, dέ ᾠωυλό ání wanlín sísí fú Timoteo ání fúgyi mí bí onutó Yesu hógyi amótó.

Aní Sí Bulu mva aní Wíε Kristo Yesu ḡgyi fú buale, abuwun fú nwe ha fú iwilwii.

Afunu Atosundhé

³ Bréá ndenatí nḡyó Makedonia nsáintó á, nebláa fú mbée, futsía Efeso ḡmátó, afuka ahá ámúú bude afunu ató suná ámu itin. ⁴ Mú ḡma a, da amú olá abusi bré yintá há ḡtewa pú anáin ilntó kláa tintúintín. Nwéengyí keke itópóba. Itamahá ahá abutsia nkpa Bulu hógyitó. ⁵ Tóá soá aníaa fokáa amú itin gyí, alíá Okristoyin okugyíokv ḡbódwe mu ba, mu klv n méεha mu ipón, obénya agywun wankláán mva hógyi onutó. ⁶ Akv bvmobuo alí ḡkpa ání. Mú sv bafwí yó bude asún ání uma asi blí. ⁷ Budekléá bóbwe Mose mbla asunápó, táme bvmédé itó ámúú budesuná ámu asi nu. Ide amú bwe fé buyin mú, táme bvmeyín mú.

⁸ Aniyin ání mbla ámu bu alé, ní ḡpósúná ató ḡkpa wankláánsó. ⁹ Táme iwánkí aní ání megyí yilé abwepó sv Bulu lówa mbla ámu. Mboún ahá ání butamagyi mósú, ahá ání amú asótó bu amú ḡnln, ahá ání butamanyá mu ifú, lakpan abwepó, ahá ání amú iwí métn, ahá ání butḡkpóí Bulu, ahá ání butómó amú akwípú pú aha bambá, ¹⁰ mbva atópó, ayin ání butekle amú aba ayin pú atsiá butekle amú aba atsi, anyánkpósa ibíá agyípú, afunupu, ahá ání beká ntam butamagyi mósú pú tsiátóá imekanáa atosunáhé wankláán ámúú ¹¹ Bulu Onumnyampv, ikanfó gyi mu kle amv lópvhá mí ḡbée, ndáa mú ḡkan amv.

Bulu Paulo Bvaleyí

¹² Nedá aní Wíε Kristo Yesu ipán ání alawá mí ḡwunlín, bú mí ḡḡkwaliḡv ḡbée, nyóḡ agyómá ání pvsun mu. ¹³ Tekí míteblí mu iwí asun laláhe, ntedínká mu ahásv, sópa amú ní. Táme olowun mi nwe, tsúfé mmḡhḡ mu gyi alí bré ámútó, mmeyín tóá ndebwe é. ¹⁴ Oo, hie kí alíá ḡhíé ḡbu awítóle! Ḑleha mí nenyá mu hógyi pú mva mí abadweá ibu ania Kristonyḡ ikvlebwetó. ¹⁵ Asún ání ibu mótó, ilehián ání ḡhagyíḡha ḡbóhḡ mósú gyí. Múgyí, Kristo Yesu léba ḡyító beke lakpan abwepó. Mígyí amótó ḡlaláhe ni. ¹⁶ Táme ínı sv Bulu lówun mi nwe, há Kristo Yesu léle mí ání ngyi lakpan ḡbwepó kpḡnkḡḡḡnkḡḡntı ání ní. Méni ḡhagyíḡha ḡbébı ání Bulu tehié nyá klv n há ḡhá ání ḡbéba bḡhḡ mu gyi, nyá nkpa ání itamatá. ¹⁷ Mliha awa Bulu numnyam, akanfv mu aníaa, “Fúgyí Owíéá fú iwíegyi tamamó ḡnó. Bulu Ḑkvkúnú ḡkve, butamapó ansibi wun fú. Fvbu inu bré féé, fvтамawú! Amen.”

¹⁸ Mí bí Timoteo, ató ámúú Bulu léle súná tsú fú iwí ámu só ndε mbla ání wa há fú. Pv asún ání yḡ agyómá, afvḡkḡ atosunáhé wankláán ámu nwunsu. ¹⁹ Kita fú hógyitó. Bwe tóá fvyn fú klvntó ání ibu alé, tsúfé akv babwé tóá buyin ání uma ale. Mú sv ulahá amú hógyi lawú. ²⁰ Amótó akv gyí Himeneo mva Aleksandro. Napó amú wá Ḑbunsám ibitó. Ḑbítı amú isv, méni bébíá mehián ání féblí Bulu iwí abususu.

2

Bulusúm Mbla

¹ Itóá ndedunká ání mligyánkpa bwe gyí, mlikokoli Bulu ahá fée nwunsv, amlibw mpái ha amó. Mlikoli Bulu ató há amó, amlida mu ipán ohagyíoha nwunsv. ² Ilehían ání mlóbwe mó alí há awíe pú ahande é, méní asoto bólwií aní, abétsiá iwilwiito, atali sum Bulu okpagyíokpasu. ³ Iní búb alé, aní Nkpa Ohópu Bulu tekle ní. ⁴ Tsúfé odekléá obóhó ahá fée nkpa, méní bébi onokwali amv. ⁵ Bulu okokónó okole bu inu. Nsiné olapó okole pé é bu Bulu muv anyánkpusa nsiné. Mvgyí Kristo Yesu, ogyi nyankpusa amv. ⁶ Mólési mu nkpa há póhó ahá fée nkpa. Asón ánfí Bulu lópohá oyi fée mó bré wankláántó ní. ⁷ Onokwali nde mli bláa, mmédé afunu wa. Iní sù Bulu léle mí obéé, mbwée mu asón okan odapó, mu sumbí oyopó pú osunápó ha ahá ání bomegyi Yudafó, mí ambla amó onokwali asón tsú Yesusu hógyi iwí ní.

⁸ Ndekléá opasua kugyíoktó á, ayin ání amó iwí letin butsíu ibí fva bó mpái. Oblo ntée nwéengyi mátsiá amótó. ⁹ Atsi ámu é budída tati okpa wankláánsó. Amó ato didáhé máwó ansibi. Bumádun imi bwe, wá sika ató, didá atatiá ibv ibiá dibi. ¹⁰ Atsiá bwe butenyá Bulu ifú bubwée yilé. Mó obéha bówa akíle ní. ¹¹ Ilehían ání bétsiá asi díín, ba iwiasí súan ató. ¹² Mmókóhá atsi okpa mbée, busúna ayin ató, ntée bvgyi ayinsv. Mboún butsía díín. ¹³ Tsúfé Adam Bulu légyankpá bwé asa obwé Hawa. ¹⁴ Megyí Adam é Satan lémlé, mboún Hawa olémlé, okusú líí Bulu mblasv. ¹⁵ Táme Bulu obóhó otsi nkpa tsun ikwísv.* Ní oletalí kítá mu hógyi pú mu abadwetó, oleha mu iwí letin, oletsiá nkpa é wankláán.

3

Opasua Ohande Bwe

¹ Asón ánfí bu mótó. Ní oha obwé agywun ání móbwe opasua ohande a, alakle agyómá wankláán. ² Imehían ání olala bétsiá opasua ohande iwí. Obwée oka okole otsiápu, mu agywuntó da, otegyi iwísv, obú bu musv, otóhó afóó, otosúná ató é wankláán. ³ Omábwe nta obupó ntée ohá ání obv iyin. Obwée ohá ání oleba iwiasí, mu asón lolwií. Omábwe otrépu, omábwe kóba odwepó. ⁴ Obwée ohá ání oteki mu wóyísó wankláán, mu abí beba iwiasí, butobú mu okpagyíokpasu. ⁵ Tsúfé ní oha méyín mu wóyísó kí wankláán á, nkáli obétalí kí Bulu opasua ámusv? ⁶ Omábwe ohá ání oledamli kluntó makówá opá. Ní megyí alí á, ibéha mu obótsu iwí, Bulu obébití mu isv fé Obvnsám. ⁷ Iní fée oma a, ilehían ání ahá ání boma opasua ámutó kórará bétí mu idayilé. Ní megyí alí á, obékpa wíé Obvnsám yibito sópa.

Opasua Ohande Obvápu

⁸ Opasua ohande obvápu é obwée ohá ání obú bu musv, oma nnonyo, otamabó ntá, oma sika onsípe. ⁹ Ilehían ání obékítá hógyi asón amóú ilalin owan ámutó wankláán, mu klun é méetrá ha mu ipón. ¹⁰ Mligyankpa pu agyómá ikv wa mu ibitó, pvsó mu kí beé olala ma mu iwí, asa amlíha mu obwe opasua ohande obvápu. ¹¹ Alí kén mu ka* é obwée otsiá obú bu musv, otamabli ahá iwí ason laláhe, otegyi iwísv, obv onokwali tógyítótó ní. ¹² Opasua ohande obvápu obwée oka okole otsiápu, otetalí kí mu abí pú mu wóyísó wankláán. ¹³ Ahá butobú opasua ohande obvápu ání otóyó mu agyómá wankláán. Itehá mu otetalí tóí tsú mu hógyiá obv Kristo Yesutó.

Ason Nainhé Kpənkpaənkpaənti

¹⁴ Nde owuló ánfí wanlín sísí fú, támé ndin ansí ání nókosi ba inu. ¹⁵ Mómú ní nde opá wa kórará á, owuló ánfí ibéha fébi tsiátó oduá ilehían ání oha obétsiá

* **2:15** Tsun ikwísv, ntée Tsun mu abí kwíhésu. Idesuná ání Tsun obíá otsi ámu obókwiísv, ntée tsun Yesu ikwísv. * **3:11** Mu ka ntée opasua ohande obvápu tsihé

Bulu wóyí, igyi Bulu Okiankpapu ɔpasua ámɔtɔ. Ɔpasua ámu gyí ɔtan pú ntswiasí kpékplékpéé há ɔnɔkwali asón ámu ni. ¹⁶ Ɔnɔkwali, aní Bulusúm iwí asón ámúú ilalun ɔwan ámu lómoní. Mógyí,

Kristo† léle mu iwí súná fě nyankpɔsa.

Ɔɲe Wankíhé léle mu suná aní yilé ɔbwepó ogyi.

Bulu-abɔpu bowun mu,

ahá beda mu asón ɔkan súná ɔmá fěé.

Ɔyító ahá bɔhɔ mu gyi,

Bulu lótsu mu ya ɔsúsú numnyamɔtɔ.

4

Afunu Ató Asunápó

¹ Ɔɲe Wankíhé amú lahié lé blí ɔbéé, bré tráhe amɔtɔ á, ako bési Kristosu hógyi. Báyaa asu nú afunu ɔɲé asón pú ɔɲe laláhe atosunáhé. ² Apinabwɛbí abwepó afunu ató asunápó anfi bugyi. Amó klɔn tamatráa ha amó ipón.* ³ Amódé ahá hie beé, bukísi atogyihe ku, bumátsiá aká móa akúlu é ní. Táme Bulu onutó lóbwɛ atogyihe amú, aní ahógyipúá babí ɔnɔkwali amú budáa mu ipán, abugyi. ⁴ Tógyítóá Bulu léle bu alé. Mú su ima aléá abékisi kuku. Ilehián aní abóhɔ kugyíku, dá mu ipán. ⁵ Tsúfě Bulu asón pú mpái ámúú anlabó wólí atogyihe amusu ámu lahá mó lamlí Bulu klé.

Kristo Osúmpó Wankláán

⁶ Ní fɔpó asón anfi tswi apíó ámu ansító á, fóbwe Kristo Yesu osúmbi wankláán aní bapú hógyi amɔtɔ asón, pú atosunáhé wankláán ámu bólá fú, fude mótó. ⁷ Máyaa asu nú atsi dehen ɔte pú móa imotsú Bulu iwí. Mboún hie fú iwí, afusum Bulu wankláán. ⁸ Tsúfě ní fúde nyankpɔsa ɔyulúv anfi hie á, labi kpalobí ku bu mótó. Táme ní fɔpó Bulusúm híe fú iwí á, ibu alé dun. Tsúfě oyúla bu mótó há aní séi anfi antsie nkpa, pú nkpa ámúú ibéba amɔtɔ. ⁹ Asón anfi bu mótó, ilehián aní abóhɔ mú. ¹⁰ (Nkpa anfi só anidé iwí laláa yɔ agyómá ɔwɔnlínsó), aní ansí dun Bulu Okiankpapu, ogyi ahá fěé Ɔlepó, títriu ahógyipu anfisú ní.

¹¹ Suna amó ató anfi, afuha amó abugyi músú. ¹² Máha ɔhaa obu fú kebi. Mboún fú tóitɔ, fú nkpatiátó, fú ahádwe, fú Bulu hógyi pú fú iwítún ibwéé atosunáhé ha amó. ¹³ Ní mlefia a, bɔ mbódí afɔtsia kla Bulu asón suna amó. Da asón ámu ɔkan, afusuna amó ató alu yófun bréá néba. ¹⁴ Mákiná Bulu atokiehé ámúú ɔɔpɔhá fú tson mu ɔnású atáipúsu, bréá ɔpasua ahande bɔpu ibi dínká fúsú amú. ¹⁵ Tsia bwe ínɔ aná, afusi iwí ha mó, ménɔ ahá bówun aní fúde nkpa yɔ. ¹⁶ Tsia kɔ fú tsiátó pú atosunáhé amú. Tomi bwe mó alɔ, ménɔ fóhɔ fúa asón ámu anupó nkpa.

5

Tóá Abóbwe Há Ahógyipu

¹ Mákplɔn wa oyin dehen. Mboún tɔi bla mu asón fě fú sí. Kita nyasubi ámu fě alíá fěkitá fú apio yinhé. ² Kita atsi dehen amú fě fú yín, afókita mbitebí ámu é fě fú apio tsihé. Máwa amó mba.

³ Ɔpasua ámu bukí asurapúá buhié buma ɔbúapusu. ⁴ Táme ní ɔsurapu ɔku bu abí ntée aná á, ha amó abubu tóá ilehián aní bégyankpá bwé há amó akwípó ntée amó aná Bulusúm ɔkpasu, puka amó akɔ. Mógyí amúsú kɔ, tsúfě mótégyi Bulu ansí ní. ⁵ Ɔsurapúá ɔhíé ɔma ɔhaa tɔpú ansí dínká Bulusu, tsíá bɔ mpái ɔpa onyé, kólí Bulu tóá ide mu hián. ⁶ Ɔsurapúá mu kle gyí nkpagyí kotóó mó lawú

† **3:16** Bulu bu nwóló dada amú akɔtɔ. * **4:2** Amó klɔn labwé fě tóá bapú dátó wá ogyá, lé tó mó.

asa òna òyító. ⁷ Bla òpasua ámu asón áñfi, ménì òhaa méeblí òsurapu òkuku iwí asun laláhe. ⁸ Ní òku méki mu abusanfòso, títriu mu wóyító aháso á, mómó aladámlí òma há hógyi amu. Inì so mu lakpan dun òhá ání òmòhò Bulu gyi.

⁹ Òsurapu oduá mu idá bétsiá asurapu adá òwolótó gyí, òsurapvá alahò tsú nfi aduesie pòya, òlòwa òòkwali há mu kulu.* ¹⁰ Òbwéé òhá ání ahá buyin ání òlòbwe yilé, fè abísòki, afòòhò, olosúm Bulu ahá,† òtòbúa ahá ání bode iwíwòsin wúun, òlòbwe agyómá wankláán kugyíku.

¹¹ Máwanlín asurapvá bómòkòdan adá wá òwoló ámòtò, tsúfé ní amó òwólì ihá amó bòbwé agywun ání bélatsiá akúlu a, bóméetrá talí sùm Kristo òòkwali so. ¹² Inì ibéha bégyi pón, tsúfé batón amó ntam ání beka há Bulu. ¹³ Òma a, butebí òwoliyò wa, yíntá bré náti kí ahá wóyító. Megyí òwoliyò wòle, butemlí ahá iwí asón ablípó, náti wá ònò ahá asóntó, blí asón ání imehián ání béblí. ¹⁴ Inì so ndekléá asurapu amó bómòkòdan amu bówúna tsia akúlu kwí abí, abòki amó wóyísú, ménì bóméèha anì alupó‡ òkpa abòbli anì iwí asun laláhe kòku. ¹⁵ Nde asón áñfi blí, tsúfé asurapu akú badámlí yó bòbuo Òbònsám dodo. ¹⁶ Ní Okristoyintse òku bu asurapu mu abusuantò á, òkú amósú. Òmási amó tswí òpasua ámòso, ménì òpasua ámu bénya òkpa kí amóá bòma òhaaso.

¹⁷ Ilehian ání òpasua ámu béka òpasua ahandéá bode amó kpa akò wan-kláán, wá amó numnyam. Títriu amóá butòbò mbódí Bulu asón ámu òkanda pò mú suná iwí. ¹⁸ Tsúfé Bulu asun wanlínhé amu òlèblí òbéé, “Butamawá ònantswiéá òde ayò da ònò òkan.”§ Uetrá blí òbéé, “Agyómá òyòpò buteká òkò.” ¹⁹ Ní òku òdá òpasua òhande asón súná fò á, máhò mú, nkéti fanú mú tsú ahá abanyò-abasá ònò asa. ²⁰ Wa iyin wa òhande amó òde lalahè bwe ámu òpasua ámu ansító, ménì atráhe bénya ifú.

²¹ Nlú Bulu muva Kristo Yesu pò Bulu-abòpò ání alalé ansító, nde fò huè mbéé, fúgyí asón áñfiso wankláán. Máki òhaa ansító ntéé fúti fitátò kí. ²² Mákwási tsíá yáí òha òpasua òhande. Máwa òbí òha bambá lalahèbweò. Ha fò iwí itin brégyibré.

²³ Fò òmétó òlò ámu so mátsiá nu ntsu wòle, tsia nu ntá kpalobí-kpalobí.

²⁴ Akú lakpan menjain. Mú so butòkòsí wun mú bití amó isu. Akú klé é lejain, òma asa itelin òwan. ²⁵ Alí kén yilébwe tamanjain ní. Ní umòkwási lun òwan kórará á, itebelin òwan òma.

6

¹ Ilehian ání nkpábiá bòbò òpasua ámòtò béhuè bú amó awíe, ménì òhaa mòòkpóí Bulu muva anì atosunáhé amu. ² Ilehian ání amóá amó awíe bòbò òpasua ámòtò bóbu amó awíe amu dun. Séi kórará ilehian ání bóbu amó dun ní, tsúfé ahógyipu bogyi, butòdwé amó é.

Afunu Atosundhé Pó Atonyahé Onutó

Inì aná gyí tóá fòsúna amó, afòwa amó atetò-ònlìn abòbwe ní. ³ Ní òku lósuná atò laláhe kú, móa anì Wíe Yesu Kristo asun blíhé pò Bulusúm atosunáhé amu òmená á, ⁴ idesuná ání òhá ámu dé iwí tsu. Omeyín tòtò, nwéenkpanyí labólá muò. Múá itedáli tsu mótó gyí ònsípe, itré, isia pò agywun laláhe. ⁵ Asón ání imedéhián iwí nwéen ahá áñfi odu butenátí gyí. Amó agywun lawú, butamablí òòkwali. Amó odu butosúsu ání Bulusúm igyí òkpa kwá fòtsun mósú nyá iwí.

⁶ Labi kpònkpòntì bu Bulusúmtó ní tóá anìbu yaí legyi anì ansí. ⁷ Tsúfé animòpò tòtò ba òyító, animéetalí pò tòtòtò é náti. ⁸ Mú so ní anìbu atogyihe pò atò didáhé a, mlíha mú kpán igyí anì ansí. ⁹ Ahá ání butekléá bonyáa atò

* **5:9** Òsurapvá òmòkòkíná okúlu kí. † **5:10** olosúm Bulu ahá ntéé òtòfwí ahógyipu ayabiasí. ‡ **5:14** Ntéé olupó § **5:18** Deut. 25:4. Mú así gyí, “Butamalé òkwén pò òbí tsítsi òsolótò.”

á, ɪbwébwéébwé bɪtekpá wíé ɪsóki pó ayibitá. Amó mimlála tekpá amó yówie ɪwɪsɪn móa lalahetá, hí amó. ¹⁰ Tsúfé kóbawé tó pólalaha kugyíku ba. Mó ɔma aku bagya alɪ, bafwí dalɪ hógyi amutá, ɪlahá amó bude awirehɔ tsatsɔtsɔ gyí nɪ.

Paulo Asón Tráhe

¹¹ Timoteo, fɔ mó á, Bulu ɔha fɔgyi. Mó sɔ ha ɪnɪ aná ɪwa ɪfó fó wá. Hɪe fó ɪwɪ, afɔbwé tóá ɪda ɔkpa. Bɔ mbódí afɔha yilébwé, Bulusúm, hógyi, ɔdwe, klɔnya pó ɪwɪasɪbá itsía fótó. ¹² Kɔ hógyi ɪkó wankláán ámu. Fó ɪbɪ bédá nkpa ámúú itamatá, Bulu obékie anɪ mó ɔma amu. Nkpa ánfɪ só Bulu létɪ fó ní. Mó sɔ fobwíí ɔnó ahá tsatsɔtsɔ ansító, gyi fó hógyi ɪwɪ adánsɪe ní. ¹³ Nlí Bulu, ogyi tógyító nkpa ɔhapú mɔva Kristo Yesuá olegyi ɪwɪ adánsɪe wankláán Pontio Pilato ansító, nde fó hɪe, ¹⁴ mbéé, fɔkíta mbla ánfɪ féétó wankláán. Mási mótó kpéfɔn ekeá anɪ Wíe Yesu Kristo ɔbéle ɪwɪ ɔwan. ¹⁵ Bulu ɔkɔkónó ɔkɔle amu ɪlehián anɪ abékanfó. Mɔ nkɔle pé gyí Otúmípu, awíe féétó Owíe. Mɔ ɔbéle Kristo súná bré wankláán ámúú mɔ onutó ɔlehɪe yáí ámutá. ¹⁶ Mɔ nkɔle pé tamawú, ɔtsie ɔwankíkpá anɪ ɔhaa tamatálí kpókpe mánta mɔ. ɔhaa mókówun mɔ kɪ, ɔhaa móowun mɔ é ekekekeke. Mɔ kle gyí obú móa túmɪ bré féé! Amen!

¹⁷ Bla ɔyí ánfɪtá ɪwɪ anyapó fɛe, bɔmátsu ɪwɪ. Bɔmápu ansí dínká kóba anfi iméetsiá yó ánfɪsɔ. Mbóún bɔpúv ansí dínka Bulusɔ. Mɔtéhá anɪ tógyítóá abóponyá ansigyí ɔyí ánfɪtá. ¹⁸ Bla amó fɛe, bɔpúv amó kóba bwé yilé, amó yilébwé imonɪ. Bɔsánkɪ ɪbitá abɔkie ató. ¹⁹ Ní bude ɪnɪ bwé á, bude atonyahé yáí há bré ámúú ɪbá ámu. Amó ɪbɪ bédá nkpa onutó ámu.

²⁰ Timoteo, kítá ɪtó ámúú Bulu lahá fó ámu wankláán. Asón anɪ ɪma asɪ, imosuná Bulusúm mádalɪ fó ɔnó. Máwa ɪwɪ mimlá nwéengyí anɪ itamasúná Bulusúmtó. Aku bɔtɔwá afunu bɛe, asónbɪ igyi. ²¹ Tsúfé aku batsɔn mósó sí Kristosɔ hógyi.

Bulu ogyíí mlɪ bɔale.

ᾠωυλό Νυᾠᾠσίᾠ Paulo Lᾠwanlín Síσί Timoteo

¹ Μί Paulo μᾠ ά, Bulu apé sv ngyi Kristo Yesu sumbí ᾠᾠᾠᾠ. ᾠᾠwa μί ᾠᾠᾠ, nyéda nkpa ámᾠᾠ ᾠᾠᾠᾠ tsᾠn Kristo Yesu sv ámᾠ ᾠkan.

² Μίδᾠ ᾠωυλό άνfi wanlín síσί fᾠ, μί bí ᾠdwepᾠ Timoteo. Aní Sí Bulu mva aní Wíe Kristo Yesu bᾠwúun fᾠ nwe, abᾠgyi fᾠ bᾠale ha fᾠ iwilwii.

ᾠᾠnda Pᾠ Atᾠᾠ-ᾠnlín Wa

³ Nᾠdá Bulu ᾠᾠn. Mᾠ ndᾠpᾠ klᾠn άνí ᾠmedᾠ μί ᾠᾠn ha súm, fé μί anáin. Timoteo, ní ndᾠ mpáí bᾠ ᾠpa mᾠa onyé ά, ntekáin fᾠsᾠ brégyíbré. ⁴ Ní nekáin ntsúá feln bréá ndᾠnatí sí fᾠsᾠ a, ntekleá nᾠwun fᾠ, méní ansigyí bᾠbᾠlá mítᾠ. ⁵ Ntekáin hᾠgyiá fᾠbᾠ ᾠnᾠkwalisᾠ. Hᾠgyi anfi odu légyankpá tsíá fᾠ ná Loitᾠ ní. Uᾠtrá tsíá fᾠ yín Eunike étᾠ. Nahogyiá μᾠ odu bᾠ fᾠᾠ ní. ⁶ Iní sv ndᾠ fᾠ kaín άνí fᾠháa Bulu atokiehᾠ ámᾠᾠ ᾠᾠha fᾠ bré ámᾠᾠ nᾠpᾠ ᾠbí dínká fᾠsᾠ ámᾠ ᾠnᾠ ᾠwa ogyá tsíá mᾠtᾠ. ⁷ Tsúfé Bulu méha aní ᾠᾠᾠá abᾠᾠᾠnyá ifú, mbᾠún mᾠa ᾠᾠhá aní túmí, ᾠdwe pᾠ ᾠwisᾠgyí.

⁸ Μᾠ sv máha aní Wíe asᾠn ámᾠ blí ᾠwa fᾠ péli. Máha μί obudí é ᾠwa fᾠ péli. Mbᾠún wa klᾠn Bulu túmitᾠ, afᾠtsula wun ᾠwᾠsᾠn άνí ilehián asᾠn wankláán ámᾠ sv. ⁹ Bulu lᾠhᾠ aní nkpa. ᾠᾠᾠ aní ᾠᾠᾠ, abᾠmlí mᾠ aha wankíhᾠ. Megyí tᾠᾠ anlᾠbwe sv. Mbᾠún ᾠgyi tᾠá mᾠ onutᾠ ᾠᾠbwe agywun άνí ᾠᾠᾠbwe asa ᾠyí ᾠᾠᾠn. ᾠᾠᾠ, ᾠᾠᾠwa awitᾠle há aní, dwé aní tsᾠn ania Kristo Yesu nᾠ ᾠkᾠᾠbwe sv. ¹⁰ Táme séi ά, Bulu lalᾠ mᾠ awitᾠle amᾠ ᾠwan tsᾠn aní ᾠᾠᾠpᾠ Kristo Yesu ᾠbásᾠ. Μᾠléyintá lowu túmí, ᾠᾠᾠ nkpa άνí ᾠtamata ᾠwan súná aní tsᾠn asᾠn wankláán ámᾠsv.

¹¹ Bulu layái μί mᾠ asᾠn wankláán ámᾠ ᾠkan ᾠdapᾠ, μᾠ sumbí ᾠᾠᾠᾠ pᾠ μᾠ osunápᾠ. ¹² Μᾠ sᾠ ndᾠ ᾠwᾠsᾠn άνfi odu wúun ní. Táme mmedᾠ péli nya, tsúfé nyin ᾠhá άνí nahogyi. Nyin άνí ᾠᾠᾠᾠᾠ gyo ᾠtᾠ ámᾠᾠ ᾠᾠᾠᾠwá μί ᾠᾠᾠᾠ ámᾠ ᾠwí alu yᾠfᾠn mᾠ ᾠbáke. ¹³ Kita ᾠnᾠkwali asᾠn ámᾠᾠ nosuná fᾠ ámᾠᾠ. Yᾠ mᾠsᾠ afᾠhᾠ Kristo gyi tsia. Dwe fᾠ aba, tsúfé fᾠa Kristo Yesu nᾠ mlᾠlabwᾠ kᾠᾠ. ¹⁴ ᾠᾠᾠ Wankíhᾠ ámᾠᾠ ᾠbᾠ anitᾠ ámᾠ ᾠtsáa fᾠ, afᾠᾠᾠᾠ gyo ᾠtᾠ wankláán ámᾠᾠ ᾠᾠᾠha fᾠ ámᾠ ᾠwí.

¹⁵ Fᾠyin άνí ahá ámᾠᾠ bᾠbᾠ Asia, Figelo mᾠa Hermogene bᾠbᾠ amᾠtᾠ amᾠ féé banátí sí μί. ¹⁶ Aní Wíe owúun Onesiforo wᾠyítᾠ ahá nwe, tsúfé mlᾠᾠtsiá wá μί ansigyí. Omenya μί obudí péli. ¹⁷ Bréá ᾠᾠba Roma wúlutᾠ ά, olodunká μί kpᾠᾠᾠ bréá olowun mᾠ. ¹⁸ Aní Wíe owúun mᾠ nwe mᾠ ᾠbáke amᾠ! Fᾠyin alíá ᾠᾠᾠᾠ mᾠ nkpa tsᾠtsᾠᾠtsᾠsv Efeso wúlutᾠ.

2

Isá ᾠᾠᾠᾠ Wankláán

¹ Iní sv μί bí, ha Bulu awitᾠle ámᾠᾠ ᾠᾠᾠᾠtsᾠn Kristo Yesu sv ámᾠ ᾠwa fᾠ ᾠwᾠnlín. ² Pᾠ asᾠn ámᾠᾠ neblí, fonu ahá tsᾠtsᾠᾠtsᾠ ansítᾠ ámᾠ wa ahá άνí bᾠbᾠ ᾠnᾠkwali ᾠᾠᾠ, méní amᾠ é bᾠᾠᾠᾠ súná aha bambá.

³ Tomí afᾠwun ᾠwᾠsᾠn ámᾠᾠ anidᾠwúun amᾠ, fé Kristo Yesu ᾠsá ᾠᾠᾠᾠ wankláán. ⁴ Isá ᾠᾠᾠᾠ ᾠkᾠkᾠ tamatráa kᾠ ᾠma, tsúfé odeklᾠá obᾠgyi mᾠ ᾠhandᾠ ansí. ⁵ Alí kᾠn ᾠsrí ᾠtsíᾠpᾠ ᾠkᾠkᾠ tamanyá ᾠᾠgyí atokiehᾠ, nkᾠᾠ alagyi ᾠsrí amᾠ mbᾠlasᾠ ní. ⁶ ᾠᾠᾠᾠᾠᾠ ᾠbᾠ nsi tégyankpá dá atᾠ pᾠpwe ᾠnᾠ. ⁷ Gywun asᾠn άνfi nabláa fᾠ άνfi ᾠwí. Aní Wíe é ᾠᾠᾠᾠ fᾠnu μᾠ féé asi.

⁸ Káin Yesu Kristo, Owíe Dawid mᾠ na ámᾠsv. Mᾠ Bulu lᾠkᾠsᾠa tsu afúlitᾠ. Μᾠgyí asᾠn wankláán ámᾠᾠ ndᾠᾠblí ámᾠ ní. ⁹ Asᾠn άνfi sᾠ ndᾠ ᾠwᾠsᾠn wúun,

bawá mí ikan fé lalahé ɔbwepó ní. Táme bómakówá Bulu asón ámu mó ikan. ¹⁰ Ahá ámuó Bulu lalé ámu sɔ natomi ɔkpagyíɔkpasu nde iwiasin wúun, méni Bulu ɔbótson Kristo Yesusu hɔ amó nkpa, amó ibi béda numnyam amóó itamatá ámu. ¹¹ Asón ánfí bu mótó.

“Ní ania mɔnyɔ awú á,
ania mɔnyɔ obétsiá nkpa.

¹² Ní atomi wun iwiasin á,
ania mɔnyɔ abégyi iwíe.

Ní akíná mu a,
mu é obékiná aní.

¹³ Ní animá ɔnɔkwali a,
mu mó á, ɔnɔkwali pu ogyi,
tsúfé ɔtamatú atsonó tswi, lápó mu ɔdandu tsú mó ekekεεke.”

Agyómá Ɔyɔpóá Olegyi Bulu Ansí

¹⁴ Tsia kain amó asón ánfí. Tɔi kpla amó Bulu ansító fεε, bómátsiá tré asónsú. Labi kuku ima mótó, tsúfé mó odu abwepó butehí. ¹⁵ Bɔ mbódí afɔhɔ idá Bulu ansító, fé agyómá ɔyɔpóá mu agyómá ma mu péli, otosúná ɔnɔkwali asón ámu wankláán. ¹⁶ Asón ání ima asi, imosuná Bulusúm mádalí fú ɔnó, tsúfé itehá ɔha muɔ Bulunyɔ nsiné tɔwá ífó. ¹⁷ Alí ámuó ɔlɔ tekléi ámu a, alí asón ánfí ablípó asón é tekléi ní. Amó aku gyí Himeneo muɔ Fileto. ¹⁸ Bafwí dalí ɔnɔkwali ɔkpa ámusu yó buɔɔblí bεε, kusó tsú afúlitɔ laba bɔtsun, buɔε aku hóggyi yintá. ¹⁹ Táme ntswiasí ámuó Bulu lówa há hóggyi amu ilí kínkínkín. Asón ání bɔwanlín dínká ntswiasí ámusu gyí, “Aní Wíe yin ahá ání bugyi mu kle.” Nyɔɔsi é gyí, “Ɔhagyíɔha ání ɔtetí mu iwí ɔbée Okristoyin a, osii lalahé bwe.”

²⁰ Megyí sika pepe móa sika futútú ató pé tetsiá wóyí yílétó. Oyí móa isi ató é tetsiá mu. Butobú iku don ku. ²¹ Ní ɔku ɔlé mu iwí lé lalahébwεtɔ á, Bulu telé mó yái. Alabwé ɔhá ání alasi iwí há, ɔbu labi, mu Wíe Bulu ɔbópu mu gyi gyuma wankláán kugyíku. ²² Iní sɔ le fú iwí tsu nyasubi móa mbitebí mbagyítɔ. Fówun fúa ahá ámuó butɔpó iklɔn wankíhé kpólí Bulu ámu ansí bédínká yilébwε, hóggyi, ɔdwe pú iwílwíisu. ²³ Le fú iwí tsu nwéengyí ání ima labi, itɔ wankláán kuku méedalí tsu mótótó, tsúfé fuyin ání itré pé itetí. ²⁴ Ima alá aní Wíe osúmpó ɔbóbwe ɔtrépo. Mboún ilehián ání ɔbówa awitɔle há ɔhagyíɔha, ɔbóbwe osunápó wankláán, otenyá klɔn há ahá ání amó asón bu ɔnlɔn. ²⁵ Ilehián ání obénya klɔn tóí kplá ahá ání butɔkósú líí Bulu asón ámusu. Fíalí Bulu obówwun amó nwe, há amó bédamlí klɔntɔ, bí ɔnɔkwali amu, ²⁶ iha amó ansí iba asi. Fíalí íbéha amó bédalí tsu Ɔbunsám amóó ɔbée bugyii mu asónsú, abubwe mu apé ámu ayibitɔ.

3

Nke Tráhe Amɔtɔ Asón

¹ Táme mí bí Timoteo, bí ání ɔyító bówa ɔnlɔn nke tráhe amɔtɔ. ² Tsúfé ahá bóbwe awɔnsípó, bóbwe kóba adwepó. Bóhɔ amó iwísu gyi, bótsu iwí, bésia ahá, bómóonu amó akwípó asón, bóméeyi ahá ayε, amó iwí méetin, ³ bómóɔdwe ahá, bóméesi asón kíé, bóbwe ahá iwí asón ablípó, bóméetalí gyi iwísu, bóbwe awuntalɔnpu, bómóɔdwe itɔ wankláán kuku. ⁴ Béle ahá há, bómóosusú asón iwí, békí amó iwíá buɔɔn ɔhagyíɔha, bódwe ɔyító ansigyí sí Bulu. ⁵ Bóbwe iwí fé Bulu buɔdesúm, táme békíná mu túmi. Le iwí le ahá ánfí oduɔ. ⁶ Amó odu butebítíwíé ahá wóyító, dámlí atsiá amó ansító ma ɔnlɔn agywun. Atsi ámu odu á, lakpan lamli amó atɔ sɔráhé, ɔwólí laláhe labólá amótó. ⁷ Butekléá bónu ɔhagyíɔha atosunáhé, táme bóméetalí bí ɔnɔkwali amu ekekεεke. ⁸ Alí ámuó Yane muɔ Yambre bákusú líí aní náin Mosesu ámu a, alí ahá ánfí é bakósú líí ɔnɔkwali asón ámusu ní. Amó agywun lawú. Hóggyitɔ é á, buma ɔlíkpá. ⁹ Táme

bumóyọ nkpa dun ali, tsúfẹ amó mimlá b́elun ọwan, ọhagyíọha obówun. Alí ọlẹba Yane muva Yambresu ní.

Paulo Asón Tráhe

¹⁰ Timoteo, fú mú fuyin mí atosunáhé f́éé, mí tsiátó, t́á ọkpa ngya, mí hógyi, mí ọkpa ọ, fuma ọkpa ọ, mási mú blí. Nya klun afutswii amó. Kina asón ha amó. Wa amó ateto-ọnlín, afusuna amó atosunáhé wankláán ámu. ³ Tsúfẹ bré kv ọba, ahá buméetrá ya asu nú atosunáhé wankláán ámu. Bóbwe t́á ọlẹtsiá amó, náti dúnká ató asunápó oduá b́osuná amó t́á b́odekléá b́onu. ⁴ B́ekiná ọnọkwali asón ámu yóbuo ọte. ⁵ T́ame fú mú á, ha fú ansí ọba así ọkpagyíọkpasú. Tomi afuwun iwiasin. Bli asun wankláán ámu wankláán, afubwe agyómá amó Bulu léha fú ámu mọ ọnó. ⁶ Mí mú á, bré lafun aní b́ọpọ mí obugya wólí así f́é ntá há Bulu f́é afodíe-abótó. Mí lowu lafun. ⁷ Nakó ọkọ wankláán ámu tá. Natsíi ọsrí amu é tá. Nakítá hógyi amó kinkíinkín. ⁸ Séi á, t́á ọda gyo mí gyí ọsogyi atokiehéá Bulu t́ọpọhá ahá aní babwé yilé, aní Wíe Yesu, ogyi asón ogyípó Ọnọkwali amu ọb́ọpọhá mí eke yilé amó obéyinkí ba amu. T́ame megyí mí nkọle ọb́óbwe ínì há. Ọb́éha ahá amó b́ode mu yinkí bá ọkpa kí amu é f́éé.

4

¹ Nlú Bulu muva Kristo Yesuá ọb́éba begyi aktankpapu pọ awupó asón, obébegyi iwíe ansító, nde fú ọlá da mbéé, ² fudáa Bulu asón ámu ọkan. Ní fúbọ ọkpa o, fuma ọkpa o, mási mú blí. Nya klun afutswii amó. Kina asón ha amó. Wa amó ateto-ọnlín, afusuna amó atosunáhé wankláán ámu. ³ Tsúfẹ bré kv ọba, ahá buméetrá ya asu nú atosunáhé wankláán ámu. Bóbwe t́á ọlẹtsiá amó, náti dúnká ató asunápó oduá b́osuná amó t́á b́odekléá b́onu. ⁴ B́ekiná ọnọkwali asón ámu yóbuo ọte. ⁵ T́ame fú mú á, ha fú ansí ọba así ọkpagyíọkpasú. Tomi afuwun iwiasin. Bli asun wankláán ámu wankláán, afubwe agyómá amó Bulu léha fú ámu mọ ọnó.

⁶ Mí mú á, bré lafun aní b́ọpọ mí obugya wólí así f́é ntá há Bulu f́é afodíe-abótó. Mí lowu lafun. ⁷ Nakó ọkọ wankláán ámu tá. Natsíi ọsrí amu é tá. Nakítá hógyi amó kinkíinkín. ⁸ Séi á, t́á ọda gyo mí gyí ọsogyi atokiehéá Bulu t́ọpọhá ahá aní babwé yilé, aní Wíe Yesu, ogyi asón ogyípó Ọnọkwali amu ọb́ọpọhá mí eke yilé amó obéyinkí ba amu. T́ame megyí mí nkọle ọb́óbwe ínì há. Ọb́éha ahá amó b́ode mu yinkí bá ọkpa kí amu é f́éé.

Paulo Onutó Iwí Asón

⁹ Bọ mbódí afokọsi ba mí wá, ¹⁰ tsúfẹ ọyító ató de Dema ansigyí wa. Mú su alayínkí mí ọma, náti ọyó Tesalonika wúlutọ. Kreske ọyó Galatia, Tito é ọyó Dalmatia. ¹¹ Luka nkọle bu mí wá nfi. Mú su ní feba á, kpa Marko buo iwí, tsúfẹ ọtetsá mí agyómá yọ. ¹² Nawá Tihiko sí sí Efeso. ¹³ Tsu mí ligá pọ mí nwulọ amó nesi tswi Karpo wá Troa wúlutọ ámu ba mí. Mátan nwulọ amó ọdín nwulọ-kpákpásó amu ọsú.

¹⁴ Kọbri ató ọbwepó Aleksandro lópo lalaha kv gyi mí. Ilean mí wankláán. Aní Wíe ọb́éka mu ọkọ. ¹⁵ Kí fú iwí wankláán mu, tsúfẹ ọlọkọsú lí aní asun blíhé f́éésó.

¹⁶ Bréá ahande beha beé nléé mí ọnó á, ọhaa mélí mí ọma. Amó f́éé besrí sí mí. Bulu osíkíe amó. ¹⁷ T́ame aní Wíe lélí mí ọma, ọlọwa mí ọwunlín. Mú su netalí bláa amó asón aní nde f́éé, ménì ahá aní bumegyí Yudafo f́éé b́onu. Alí Bulu lópolé mí tsú lowutọ ní. ¹⁸ Aní Wíe ọb́éle mí tsú lalaha kugyíkọtọ. Ọb́ekpa mí pútọ alu yówie mu ọsúsú iwíegyí amó. Numnyam ọbwéé mu kle bré f́éétó. Amen.

Iklá

¹⁹ Nehá Priska muva mu kulu Akwila pọ Onesiforo wóyító ahá f́éé itsiá. ²⁰ Erasto lésin Korinto wúlutọ, Trofimo é délọ. Mú su nesi mu yáí Mileto wúlutọ.

²¹ Bɔ mbódí afuba asa atsalíbí ifon. Eyubulo mva Pude, Lino mva Klaudia pɔ apíó ámu fée behá fú itsiá.

²² Aní Wíe akpáa mli, ogyi mli boale.

ᾠωυλόά Paulo Lówanlín Sísí Tito

Itsíáha

¹ Mí Bulu osúmbi Paulo, ngyi Yesu Kristo sumbí ayapó dé ᾠωυλό άνfi wanlín. Bulu léle mí ᾠβέε, mbeha ahá ámóú alalé ámu abutra nya hógyi tsia. Mí ansuna amó abubi ᾠᾠkwaliá íbéha amó bétsiá tsiátóá ilegyi mu ansí. ² Fówun íha amó abudinka ansí nkpa ání itamatású. Bulu tamawá afunu! Mbléhiε mó yáí asa ayí lebelin. ³ Aní Nkpa ᾠhópυ Bulu léle mu asón άνfi ᾠwan mu onutó brétó, ᾠᾠpówá mí íbitᾠ ᾠβέε, ndáa mó ᾠkan.

⁴ Nde ᾠωυλό άνfi wanlín sísí fú Tito, άνí fógyi mí bí onutó Kristo hógyi amotᾠ. Aní Sí Bulu muᾠ aní ᾠhópυ Kristo Yesu bugyíi fu buale, abuha fú iwilwii!

Tito Gyumagyihe Kreta

⁵ Tóá suá nesi fú yáí Kreta ᾠmátó gyí aliá fómᾠ aní agyómá ᾠnó ínu, yáí ᾠpasua ahande wúlugyíwúlusu fé aliá nebláa fu. ⁶ Imehián άνí ᾠlala bétsiá ᾠpasua ᾠhande íwi. ᾠbwéε ᾠká ᾠkule otsiápu, mu abí bugyi ahógyipu. Bubuú ató; bumábwe nyebí laláhe. ⁷ Iníá Bulu agyómású ᾠpasua ᾠhande amu déki su á, ᾠlala mátsiá mu íwi. ᾠmábwe ᾠhá άνí ᾠtamahᾠ ahá asón, ntéε ᾠᾠkósí nyá ᾠbló, ntéε ᾠᾠbú ntá, ntéε otekle íkó ntéε ᾠbu sika ᾠnsípe. ⁸ Mbuún ᾠbwéε ᾠhá άνí ᾠᾠhᾠ afóó, ᾠᾠbwé yilé, ᾠbu nyánsa, mu asón da ᾠkpa, mu íwi létin, otegyi íwisu. ⁹ ᾠbwéε ᾠhá άνí asón ámóú bosuná mu amu íbu mótó. Ilehían άνí ᾠbékitá mótó kínkíinkín, méní ᾠbétalí há ahá bóbuo atosunáhé wankláán ámu, tálí gyi ahá άνí bégyi atosunáhé amu nwéεn ésú.

¹⁰ Tóá suá nde íni blí gyí, ahá tsᾠtsᾠtsᾠ bakósú líí atosunáhé wankláán ámuᾠ, bude asón άνí uma labi pumlé ahá. Títriu ketétin mblasu agyípu amu dé íni bwe ní. ¹¹ Ilehían άνí mléka amó itin, tsúfé bude atóá imehián άνí bosunátó. Iní lahá abusuan tsᾠtsᾠtsᾠ bafwí ᾠkpa. Bude mó bwe é pódúnká sika ᾠkpa laláhesu tsú ahá wá. ¹² Kretafᾠ ámu onutó yébi ᾠhapó ᾠku kúráá léblí ᾠβέε, “Afunupu, mbwikítá-atᾠ, apotsuapu pú awulyapú Kretafᾠ bugyi.” ¹³ ᾠᾠkwali asón άνfi gyí. Mó su kina ha amó kínkíinkín, méní amó Kristo hógyi ᾠnó bówa ᾠlin. ¹⁴ Abusi Yudafᾠ ᾠte nu, si ahá ámóú bakíná ᾠᾠkwali amu atosunáhé ésú gyí. ¹⁵ ᾠhá άνí mu íwi létin Bulu ansító á, tógyító íwi létin ha mu. Táme tᾠtᾠ íwi métin ha lalahε ᾠbwepóá ᾠtamahᾠ Yesu gyi. Lélé mó á, mu agywun layíntá, mu klon é ilasí mu ípón ha su ᾠtamabí yilé ntéε lalahε. ¹⁶ Butᾠpú ᾠnó blí beε buyin Bulu, táme amó bwehé losuná άνí bumeyín mu. Bubu Bulu nyányáa, butamabú mu, butamatálí bwé itᾠ wankláán kᾠkᾠvku é.

2

Atosunáhé Wankláán

¹ Táme fú mó á, suna amó tóá ilekanáa atosunáhé wankláán ámu. ² Suna ayin dehen amu abugyi íwisu, abubwe ahá άνí obú bu amósú, butegyí íwisu. Buhíε kíta amó hógyitᾠ kínkíinkín. Búdwéε ahá wankláán, abuhíε tomi. ³ Suna atsi dehen é abutsia tsiátóá ilekanáa Bulu osúmpú. Bumábwe ahá íwi asón ablípú, ntéε ntakpan anúpu. Mbuún busúna tóá íbu alé. ⁴ Amó atosunáhé íha mbitebí ámu abudwe amó akúlu pú amó abí. ⁵ Buggyíi íwisu, abuha amó íwi itin. Búdwéε atsiá buteki amó wóyísú wankláán, butᾠbwé yilé, butobú amó akúlu, méní ᾠhaa móᾠkpᾠí Bulu asón ámu.

⁶ Tᾠi kpla nyasubi é abugyi íwisu tógyítóá bóbwetᾠ. ⁷ Fú onutó é bu mbódí afule tsiátó wankláán suna, fú bwehé kugyíkᾠtᾠ. Ha fú ansí ípe, afusuna ᾠᾠkwali

asón ámu tsu fú klontó. ⁸ Suna onakwalí amu, méní ohaa méetalí kusó líí fú atosunáhésu. Fówun péli békítá fú alupó, ní bumenya olala blí tsú aní iwí.

⁹ Suna nkpábi é abubu amó awíe okpagyíokpasu. Bubwée tógyító igyi amó awíe amu ansí. Bumátsiá lé amó asón onó. ¹⁰ Bumáwi amó awíe, mboun bowáa onakwalí ha amó tógyítótó, méní amó bwéhé béha ahá ansí bégyi aní nkpa Ohópu Bulu atosunáhé amu iwí.

¹¹ Tsúfé Bulu lalé mu awítale owan. Mógyí, odekléá obóho anyánpósa féé nkpa. ¹² Mu awítale amu dasúná aní ilehián aní abési lalahé bwe, sí aní owóli lalahé omagyáa, gyi iwísu, bwé yilé, aní asón igyi mu ansí oyi ánfíto. ¹³ Bré ánfí anidé okpa kí há eke yilé amó Bulu Okpónkpónti, ogyi aní Ohópu Yesu Kristo obéle mu numnyam owan ánfí. ¹⁴ Mulótsulá bomo mu aní su, méní obéle aní tsú lakpan kugyíkotó. Otin aní iwí, pu aní bwe mu onutó ahá, aní ansí ípe yilébwesu.

¹⁵ Suna ínì aná, afútó kpla amó abugyi mósú. Fobu okpa wá iyin wá amó, ní bumedébi bwé. Máha ohaa oki fú ansító kótíkótí.

3

Okristoyin Tsiátó

¹ Tsia kain amó abuba iwíasi ha omá akpapó, abugyi ahande mblasu, abubu amó. Bukí aní bóbwe tóá igyi yilé brégyíbré. ² Bumáblí ohaa iwí ason laláhe, bumágyi nwéen é. Mboún bubwée ahá aní bolwií, abuba iwíasi ha ohagyíoha. ³ Tsúfé bré ámu a, aha mimláhe aní é anígyí. Asuto lówa aní onlin. Anilófwí, mlí nkpábi há owóli laláhe pú atóá itowá oha ansigyí. Aniléyintá bré súsu lalahé múa tóá ide aní ansí pe iwí. Ahá bolu aní, aní é anilólu amó. ⁴ Táme aní nkpa Ohópu Bulu léle mu awítale pú odweá obu ha aní owan. ⁵ Oleele aní, táme megyí yilé kuku anilóbwe su, mboun mu nwewúun su. Olotson Oje Wankíhé amusu fwí aní lakpan lé anísu, olalakwí aní, há aní nkpa pópwe. ⁶ Olotson aní Ohópu Yesu Kristosu, tséí Oje Wankíhé amu wólí anísu. ⁷ Obwé aní alí, méní obówa awítale há aní, tsú mó aní aní asón da okpa, fówun aní ibi béda nkpa aní itamatá amó anidé mó okpa kí amu. ⁸ Asón ánfí bu mótó.

Yiri iwí afosuna mó wankláán, méní ahá amó amó ansí din Bulusu ámu bétsiá bwé yilé brégyíbré. Mógyí tóá ibu alé, ibówa labi há ohagyíoha ni. ⁹ Mápú iwí wá mimlá nwéengyí, anáin líntó kláa, pú mbla ámu iwí itrétó. Labi ma mótó kugyíkotó. ¹⁰ Tó kpla ohá aní otetí itré wá ahá nsiné tse nyó pé. Mú oma a, si mu asón. ¹¹ Bi aní ohá ámu odu nwuntó bu oklún. Oyin aní lalahé mudebwe. Alahá mu iwí pón dodo.

Paulo Asón Tráhe

¹² Nenyá wá Artema ntée Tihiko fú wá pé, bó mbódí afóboto mí Nikopoli wúluto, tsúfé nabwé agywun aní nétsiá unu atsalí bí. ¹³ Bó mbódí afosi mbla osunápú Sena mba Apolo okpa wankláán. Tóto imáhián amó okpató. ¹⁴ Ha aní pu amu é abubi alíá butóbóba aba agyómá yo wankláán, méní bétalí kí ahá aní buma tótosu. Fówun bumóobwe ahá aní amó iwí mówa labi.

¹⁵ Ahá amó bubu mí wá nfi ámu féé behá fú itsiá. Ahá ahógyipu amó butódwé aní ámu itsiá.

Bulu ogyíi mlí féé buale.

ᾠωυλόά Paulo Lówanlín Sísí Filemon

Itsiáha

¹⁻² Mí Paulo ání nda obu Kristo Yesu su pú aní pío Timoteo dé ᾠωυλό ání wanlín. Anidé mó wanlín sísí fú aní pío ᾠdwepó, fógyi aní agyómáyᾠbá Filemon, fúa aní pío tsihé Apia mva aní agyómáyᾠbá ání ogyi isá ᾠkᾠpú Arkipo mva Kristo ᾠpasua ámbú bᾠtefia fú wóyító amᾠ fée. ³ Aní Sí Bulu mva aní Wíe Yesu Kristo bᾠgyi mli bᾠvale, abᾠha mli iwilwii.

Filemon ᾠdwe Pó Mv Hógyi

⁴ Opío Filemon, ntedá Bulu ipán fú nwunsv brégyíbréá nde mpái bᾠ. ⁵ Tsúfé ndenu alá fᾠde Bulu ahá fée dwe, fᾠde aní Wíe Yesu hógyitᾠ kinkíinkín. ⁶ Nde Bulu kokóli mbée, ᾠháa afotali bla ahá fú hógyi iwí asón, méní ibéha fónu itᾠ wankláán ání anilanyá Kristo búotᾠ asi. ⁷ Mí pío, ᾠdweá fᾠbv lahá ansí de mí onutó óó gyí, ilawá mí atetᾠ-ᾠnlin. Tsúfé fú awitᾠle lahá Bulu ahá klᾠn ladí amᾠ asi.

Paulo Ipabwíí Onesimo Nwunsv

⁸⁻⁹ Iní sv nétalí wá klᾠn kólí fú ató. Teki mbᾠ ᾠkpa híe fú mbée, fᾠbwée tᾠá ilehián Kristo sv. Táme ᾠdwe ámbú mbᾠ ha fú ámv sv ndekléá nᾠkolí fú mboun. Mó sv tsu mó ání mí oyin dehen Paulo, ngyi fú nyáwíe Yesu sv, séi nda obu dé fú kulí. ¹⁰ Nde fú kokóli mbée, fᾠwúun mí bíá nda obu asa nakwíí mv, ogyi Onesimo nwe. ¹¹ Mv dá ámv asi gyí ᾠbv labi. Teki ᾠmᾠwa labi há fú bréá ᾠlesrí sí fú, táme séi mó ᾠbv labi há mía fᾠnyᾠ.

¹² Ntᾠdwe mv tsú mí klᾠntᾠ, táme nde mv yinkía sísí fú. ¹³ Teki ndekléá néha mv otsia fú otsiákpá mí wá nfi, ᾠtsa mí bré ání nda obu Bulu asᾠn wankláán ámv ᾠkan da sv ání. ¹⁴ Táme mmedékléá nᾠbwe tᾠtᾠ tson fú ᾠma. Mmedékléá néhie fú é. Ndekléá itsu fú klᾠntᾠ.

¹⁵ Tsu mó fée, Onesimo lésrí sí fú bré itinbító, méní ᾠbéla betsiá fú wá bré fée. ¹⁶ ᾠtráa omegyí ᾠkpábi. Alamlí opío ᾠdwepó onutónutó há mí. Mᾠá idᾠn a, falányá ᾠkpábi pú opío dᾠn mli séi.

¹⁷ Mó sv ní fuyin ání fú bá gyí mí á, mómú kpla mv wa iwitᾠ fé alá fᾠbwe mí. ¹⁸ Ní ᾠᾠpᾠ ilá kv gyi fv, ntée ᾠde fú ikᾠ kv á, bu mó tswi mli. ¹⁹ Mí Paulo onutó lapó mí ibi wanlín ini, “Néka fú.” (Ima alá nébli mbée, fú onutó ámv óó á, mílᾠhᾠ fv nkpa.) ²⁰ Iní sv mí pío ᾠdwepó, aní Wíe sv wa labi ha mli. Ha klᾠn idi mí asi Kristo sv.

²¹ Nyin ání fónu mí ᾠme bwé dínká tᾠá nawánlínso. Nyin ání fᾠbwe mó dᾠn alí kóráá. ²² Mó ᾠma a, bᾠ mbódí afᾠla ᾠdikpa yai mí, tsúfé nde ᾠkpa kíá Bulu ᾠbᾠsᾠ fv ᾠnᾠ, néba mli wá.

Iklá

²³ Epafra ání mía mᾠnyᾠ anida obu Kristo Yesu sv ᾠhá fú itsiá. ²⁴ Alí kén mí agyómáyᾠbá Marko mva Aristarko pú Dema mva Luka é behá fú itsiá ní.

²⁵ Aní Wíe Yesu ogyíi mli bᾠvale.

ᾠδὴ Βῶσανλίν Σίσι Hebrifó

Bulu Asón Ina Mv Bi Amusu

¹ Bímbí ámu a, Bulu lótsun okpa otsan-otsansu tóí kplá aní anáin bré tsotsaotsato tsun mu onósó atáipósu. ² Táme séi ánfí ᾠγί íbá bomo onó ánfí mú á, alatóí kplá aní tsun mu Bi ámusu. Mvgyí ᾠhá ání Bulu léle ání ógyi mu ató ní. Mu Bi ánfísu elatsun bwe tógyító. ³ Musu Bulu Okpónkpónti numnyam tawánkí tsun. Mvgyí ᾠhá ání elhie ílan Bulu, ode mu asón ámúú íbu túmi ámu puki tógyítósó ní. Bréá elgyoráa aní tá á, oletsiá osósó Bulu Otúmípu amu gyopisu.

Bulu Mv Bi Amv Lófó Dv

⁴ Bulu lótsu mu Bi ámu fúá dvn Bulu-abapu fée. Alí kén elha mu dá dvn amó ní. Iní lósuná ání odv amó fée. ⁵ Tsúfé Bulu mókóbláa mu abapu amvto okukukv kí obée,

“Mí B́ gyí fú,
ndε nabwé fú Sí.”
Ntée bláa amótó okukv obée,
“Nóbwe fú Sí,
fú é fóbwe mí B́.”

⁶ Iní oma asa Bulu obówa mu Bití ámu sísi ᾠyító á, elblí obée,
“Mí abapu fée busúm mu.”

⁷ Tóá elblí tsú mu abapu amv mú íwi gyí,
“Nabwé mí abapu fé afú.*
Nabwé mí asúmpó fé ogya plenplen.”

⁸ Táme elbláa mu Bi ámu mú obée,
“Oo Bulu, fú iwíegyí méeta ekekeke!
Yilébwe gyí fú iwíegyí akonfra.

⁹ Yilébwe futekle. Futekísí lalahε fée.
Mú sv mí, fú Wíε Bulu nalé fú, dá fú ofúli.
Napú ansigyí wá fótó dvn fú aba.”

¹⁰ Bulu asun wanlínhé amv létrá blí obée,
“Mí Wíé, fólówa osulúv ntswiasí bréá fefi ᾠyí asi.
Fú onutó íbi fapubwé osósó.

¹¹ Mú fée bófwi, táme fú mú fétsiá bré fée.

Mú fée bóbwe dáda fé tatida.

¹² Fókuntá mú fé tati.
Fétse mú fé atadiε.

Táme fú mú futamatse.
Fú nkpa móomo onó ekekeke.”

¹³ Bulu mébláa mu abapu okukv obée,
“Tsia mí gyopisu,
yífun bréá nópu fú alupó bwé fú ayabi oyíkpa.” fé alhá elbláa mu Bi ámu.

¹⁴ Nto mee Bulu-abapu bvgi? Megyí ᾠhé bvgi, Bulu tawá butóbúa ahá ání obóho amó nkpa?

* 1:7 afú ntée ᾠhé. ᾠhé múa afú ílan aba Griiki elblíto.

2

Nkpa hóo Kpənkpəənkpənti

¹ Iní sù ilehián ání abékítá ɔ̀nəkwali asón á múú anılanú á mətə kínkíínkín, méní iméedali aní ibi. ² Tsúfě mbla á múú Bulu lówa há aní anáin tsun mu abəpəsu á mu igyi ɔ̀nəkwali. Iní sù ahá á múú bəwa asətə-ənlun, bomegyi mósú á mu benya isubítí ání ida ɔ̀kpa. ³ Nkálí aní mú abétalí srí isubítí á mu, ní akíná nkpa hóo kpənkpəənkpənti á nfi? Aní Wíe onutó légyankpá blí mú asón. Ahá á múú bonu mú á mu é begyi mú iwí adánsie súná aní bée, ibu mótó. ⁴ Bulu onutó é lóbwe ofúla pú osúna ɔ̀tsan-ɔ̀tsan mu túmitə, əleha ahá mu ɔ̀he Wankíhé atokiehé bréá iletsiá mu, pódínká ibwi mósú ání ɔ̀nəkwali igyi.

Nkpa hóo ɔ̀kpa Osunápó

⁵ Bulu mápú ɔ̀yí á múú íbá, anidé mú iwí asón blí á mu wá mu abəpu ibitə ɔ̀bée, bugyí mósú. ⁶ Mboún fě alíá ɔ̀ku lówanlín wá Bulu asón á mətə ɔ̀tineku ɔ̀bée, “Oo Bulu, ntə nyankpəsa gyí, sù fú ansí idun musu alí?

Ntə nyankpəsa gyí, sù fúteki musu?

⁷ Bré itinbí kutə pé fəba mu así dun fú abəpu.

Fəpu numnyam pú obú dínká musu,

⁸ fəha mu ɔ̀de ató fěésú gyí.”

Ní Bulu asón á nfi déblí ɔ̀bée, “Ató fěé” á, idesuná ání tətə mesian ání ɔ̀medé mósú gyí. Séi á nfi á, anímókónyá wun ání ɔ̀de ató fěésú gyí. ⁹ Táme anilawun Yesu. Bulu léba mu así dun mu abəpu bré itinbí kutə. Awítəle Bulu lówa bwé mú alí, tsúfě əleha Yesu lówu əhagyíəha nwunsu. Anilabí ání séi á, Bulu lapó numnyam pú obú dínká musu, iwíəsin á múú olowun, wú á mu sù. ¹⁰ Bulu, ató fěé ɔ̀lepú pú mósú ɔ̀kípu amu ɔ̀békpa mu abí tsətsətsə ba mu numnyamtə. Mú sù ibu aléá ɔ̀ltsun Yesu á múú ogyí amú Nkpa ɔ̀hópu amu lowusu há mu əlɔ̀fun, méní ɔ̀bóhə amú nkpa.

¹¹ Yesu á múú ɔ̀təgyóráa ahá lé amú lakpantə á mu mva ahá á múú alagyóra amu fěé babwé ɔ̀sí ɔ̀kule abí. Mú sù ima mu péli ání ɔ̀bėti amú ɔ̀bée mu apíó.

¹² ɔ̀lebláa Bulu ɔ̀bée,

“Nékla fú bwəhé súná mí apíó.

Nékanfú fú aní ofiakpa.”

¹³ ɔ̀leblí bré bámbátó é ɔ̀bée, “Nópu ansí dínká Bulusu.” ɔ̀letrá blí ɔ̀bée, “Kí, mía abí á múú Bulu lapóhá mí á mu líí á.”

¹⁴ Iníá anyánkpəsa abí á múú Bulu lópuhá mu amu bugyi sù á, ɔ̀lɔ̀bwe mu iwí nyankpəsa fě amú, méní ɔ̀bótəsun mu lowusu swíí ɔ̀bunsám túmí, yíntá mu.

¹⁵ ɔ̀kpa á nfi pésú ɔ̀bétalí tsun há ahá á múú benya lowu ifú, sù bəbwe nkpa bi amú nkpatə fěé á mu bəgyi iwí ní. ¹⁶ Tsúfě ida yaí ání megyí Bulu-abəpu nkpa ɔ̀hókpa əleba, mboún Abraham abí-aná. ¹⁷ Iní sù ilehián ání ɔ̀bélian mu apíó tógyítótó, méní ɔ̀bóbwe amú igyí ɔ̀hapú dehen ání obówun ahá nwe, wá ɔ̀nəkwali Bulu ansító. Fówun ɔ̀bétalí bó amú lakpan iwí afədie há Bulu, obésikíé amú. ¹⁸ Bəso mu kí, mu onutó é ɔ̀ltsun iwíəsinə. Mú sù ɔ̀bétalí gyí ahá ání butəso amú kí é buale.

3

Yesu Dun Mose

¹ Iní sù apíó aba ání Bulu latí mlí wá ɔ̀súsú ayəpótó, mlípu ansí dínka Yesusu. Múgyí Bulu sumbí ɔ̀yəpó pú mu igyí ɔ̀hapú dehen á múú anidé mu iwí asón blí á mu ní. ² ɔ̀ləwa ɔ̀nəkwali há Bulu, Bulu léle mu ɔ̀bée, ɔ̀bóyə mu agyómá fě alí á múú Mose lówa ɔ̀nəkwali há Bulu, Bulu lópu mu wóyí fěé wá mu ibitə á mu.

³ Táme obú bu Yesusu dun Mose, fě alíá butobú wóyí oyípu dun wóyí á mu.

⁴ Wóyígyíwóyí á, əha léyi mú, támé ató fěé ɔ̀bwepó gyí Bulu. ⁵ Mose lóbwe

osúmpú ònàkwáìpúá òde Bulu wóyísú kí. Òlèbláa amó asón ání Bulu òbéblí èkékó. ⁶ Táme Kristo lóbwe obí ònàkwáìpúá òde Bulu wóyísú kí. Bulu wóyító abí anígyí, ní anilówa klun kítá mu òkpakító kínkínkín yófun mó ònómàké.

Bulu Ahá Bédá Òkpónú

⁷ Mú sù ìbù Bulu asón ámùtò ání Òḡe Wankíhé léblí òbéé,

“Nde, ní mlonú Bulu òme a,

⁸ mlimáwa asùtò-ònlín, fè alíá mlí anáín Israelfò

bòbwe bréá bókusó líí Bulusù,

sò mu kí dimbí ámùsù.

⁹ Ìnó mlí anáín bəsə mī kí nī.

Ìbù mótáá bowun mí bwehé nfi advana (40) kéké.

¹⁰ Ìnì sù nenyà òbló wa amó, blí mbéé,

‘Bùtédálí mí òma brégyíbré,

kíná mí asónsú gyí.’

¹¹ Mú sù nenyà òbló ká ntam mbéé,

‘Ní bówie mí òkpónú òdakpá ìnù fíín! Nèká nətón!’ ”

¹² Mí apió, mlíkí wankláán ání mlítò òkùkù méenya klun laláhe ání itamahò Bulu gyí, ménì iméeha mu òdalí Bulu Òkíankpapù amù òma. ¹³ Mboún mlítòì kpàl àbà èkèkègyíékéá òyí lèkè, bètì mú “Nde,” fè alíá Bulu asùn wanlínhé anfi ìdèblí. Fówun lakpan méemlé mlítò òkùkù, há mu òwa asùtò-ònlín. ¹⁴ Tsúfè ní akítá anì hògyitò kínkínkín, fè bré ámùbù anilòtsò hògyi amù yófun mó ònómà a, ania Kristonyò abékan, bwé toku kulè.

¹⁵ Fè alíá Bulu asùn wanlínhé amù léblí. Òbéé,

“Nde, ní mlonú Bulu òme a,

mlimáwa asùtò-ònlín, fè alíá mlí anáín Israelfò

bókusó líí Bulusù.”

¹⁶ Amèndì lónu Bulu asùn blíhé, táme bókusó líí mùsù? Megyí ahá ámùbù Mose lékpa tsú Egipte òsulòsù ámu fèé? ¹⁷ Amèndì Bulu lénya òbló wá nfi advana (40) kéké? Megyí amó kén lóbwe lakpan, bowu sin dimbísú ìnù ní? ¹⁸ Amèndì Bulu léka ntam há òbéé, “Ní bówie mí òkpónú òdakpá ìnù fíín! Nèká nətón?” Megyí ahá ámùbù bókusó líí mùsù ámu? ¹⁹ Mómó ìlawánkí anì ání amó Bulu máhògyi sù bómòyò òsulòsù amùsù yéda òkpónú.

4

¹ Nnihíé ámùbù Bulu lóbwe òbéé, mópù mu òkpónú òdakpá há anì ámu itráa da. Mú sù mlíha akí wankláán, ménì iméeba ání mlítò òkù oméenya ìnù yó. ² Tsúfè bédá asùn wankláán ámu òkan súná anì, fè amó, táme bómòhò asón ámùsù gyí. Mú sù imòwa labi há amó. ³ Tsúfè anì ahá ámùbù anilahò mósú gyí amù obówie mu òkpónú òdakpá ìnù. Ahá ámùbù bómòhò mósú gyí amù mú á, Bulu léblí tswí òbéé,

“Nenyà òbló, ká ntam mbéé,

‘Ní bówie mí òkpónú òdakpá ìnù fíín! Nèká nətón!’ ”

Ìbù mótó ání Bulu léhíhíe òkpónú òdakpá ìnù yáí tsú bréá òlèlè òyí òpá. ⁴ Tsúfè bòwanlín èkè síénósí amù ìwì asón wá Bulu asùn ámùtò bée, “Èkè síénósí a, Bulu léda òkpónú tsú mu gymagyíhe fèétó.” ⁵ Fè alíá anìlanú bòtsùn a, Bulu òbéé, “Ní bówie mí òkpónú òdakpá ìnù fíín! Nèká nətón!” ⁶ Ìnì dəsuná ání akù mú bówie ìnù. Táme ahá ámùbù begyankpá nú asùn wankláán ámu bumenya ìnù yó, tsúfè bómòbù mu. ⁷ Ìnì sù Bulu létrá hìe èkè bábábá, òlètì mú “Nde.” Nfì tsòtsòtsò òma a, òlòtsùn Owíe Dawidsù tóí tsú alì èkè anfi ìwì, fè alíá ìbù Bulu asón ámùtò òbéé, “Nde, ní mlonú Bulu òme a,

mlimáwa asùtò-ònlín.”

⁸ Ní amó òkparó Yosua léha bēda òkpónó á, tekí Bulu métrá hie eke bámbá. ⁹ Iní sù òkpónó òdaké kvá ina òtsan ida gyo Bulu ahá, fé alíá Bulu léda òkpónó eke síénósí amù. ¹⁰ Tsúfé òhá ání olowie òkpónó òdakpá inu é ladá òkpónó tsú mu é mu gyumagyihe kugyíkùtò, fé alí ámóú Bulu léda òkpónó tsú mu kle kugyíkùtò ámù. ¹¹ Mú sù mliha abò mbódí awie òkpónó òdakpá inu, ménì anitò òkòku méésin òkpatò fé alí ámóú Israelfò ámù bòwa asùtò-ònlìn, besin òkpatò ámù.

¹² Tsúfé Bulu asún ámù ibu nkpa, itayó agyómá. Ibu ogyá dùn òdayí iya anyò kugyíku. Itéká òha alu yówie mu òkláa pú mú òhé ofiakpa, mu ntsakpá pú mu awú nfòtò. Itegyi aní agywun pú tóá aniteklu tsú aní klòntò asún. ¹³ Tòtòtò tamanáín Bulu! Tógyító da yayá mu ansító. Mu abóyóbu aní tsiátó akúnta kugyíku súná ní.

Aní Bulu Igyí Òhapó Dēhen

¹⁴ Aníbu igyí òhapó dēhen kpònkpòntì ání aladá fá òsúsú yó òbu Bulu wá. Mùgyí mu Bì Yesu. Iní sù mliha akíta Yesu anfi anidé mu iwí adánsie gyí anfitò kínkíínkín. Anímádkí ansí musù. ¹⁵ Tsúfé mu mú omegyí òhá ání omóonu aní asì ní anímétálí gyí iwí. Ogyí òhá ání bòsò mu kí òkpagyíòkpasù fé aní, táme òmòbwe lakpan ekekeeke. ¹⁶ Iní sù mliha awa klòn, ayò Awítòlèpù Bulu obíá asì. Fówun obówun aní nwé, wá awítòlè, kpá aní aní ohiánke.

5

¹ Lé butélé igyí òhapó dēhen okugyíòku tsú mu aba anyánkpòsàtò, òtelí amó nwun Bulu ansító. Òtòhò atò hahé pú lakpan afòdiè-abòtò tsú amó wá, púhá Bulu igyí. ² Mu onutó é òtamatalí gyí iwí sù bré tsòtsòtsòtò. Mú sù otenyá klòn há ahá ání bómeyín òlala pú amóá bafwí òkpa. ³ Mú sù ilehián ání òbóbò afòdiè há mu onutó lakpan, fé alíá òtòbó há mu ahá. ⁴ Òhaa tamawá mu iwí numnyam òbéè, Bulu igyí òhapó dēhen mùgyi. Mboún Bulu tétí òha, bwé mu mu igyí òhapó dēhen, fé alíá òlòbwe Aaron.

⁵ Alí kén Kristo onutó é mówa iwí numnyam ání Bulu igyí òhapó dēhen mùgyi ní. Mboún Bulu lébláa mu òbéè,

“Mí Bì gyí fò.

Nde nabwé fú Sí.”

⁶ Bòwanlín wá Bulu asún ámù òtìnekù é bēè, Bulu òbéè,

“Bulu igyí òhapó fúgyi bré féétó,

fé Melkisedek.”

⁷ Bréá Yesu tsie nkpa òsulú anfi sù á, òlòpù kokóli múa isú bó mpái, kplón kóklókóú, pú mu atò kulíhé tswí Bulu ání òbétalí hò mu nkpa ansító. Mu iwíasi bá sum Bulu sù Bulu lónu mu mpái. ⁸ Ibu mótóá Bulu mu Bì ogyí mú, táme òlòtsòn iwíòsintò asa òletalí bí alíá Bulubu ihíé igyí. ⁹ Iníá òlòbwe tógyítóá Bulu lówa mu bwe sù á, olemlí òkpa ání ahá ání butobú mu féé bótòsòn músú nyá nkpahò ání itamatá. ¹⁰ Bulu lélé mu súná ání ogyi mu igyí òhapó dēhen, fé alíá òlèyáí Melkisedek.

Mlímási Hógyi Amùtò

¹¹ Mbo asún tsòtsòtsòá abéblí tsú Melkisedek asún anfi iwí. Táme mú asile súná mlí ibòwa ònlìn. Tsúfé séi á, mlítráa mlímédé asún asì nu òsasù. ¹² Tekí bòfòn alí bré ánfítò á, mlílamlí asunápú, táme mlilétrá hián òhá ání obòsuná mlí atò gyankpapúá ibu Bulu asún ámùtò. Múgyí, mlíléhián atosuanhéá òlòpòn fé nyòpù-ntsu. Megyí móá ibu ònlìn fé atò wíhé ntéè atogyihe onutó. ¹³ Táme kebi bòbwe tónyápú. Omeyín tóá gyí yilébwe. ¹⁴ Òhandè tégyi tóá ibu ònlìn, tsúfé alatsòntòsòn ntòbitó kí, alakásí bí yilé múa lalahè.

6

¹ Mú sù mlímátrá bútia aní ayabi ya òma. Mliha akasí múá íbéha aní abóyo nkpa, asi Kristo iwí atosunáhé gyankpapu amuto plá laplá. Mehián aní abétrá suná ató tsú Bulu hógyi pú klontodamlí tsú bwehéá ítetí lowu iwí, ² atosunáhé tsú asúbò, íbì púdínká òhasu, * afúlikusó pú Bulu asúngyí eke tráhe amu iwí. ³ Ní Bulu lótsulá á, múmó múá íbéha abóyo nkpa són abósuná mli ngya.

⁴ Ní ahá aní bawun Bulu wanki amu ki, badá osósú atokiehé onó ki, banyá Òhe Wankihé amu é ki, ⁵ badá Bulu asón á múú íbu alé ámu pú bré á múú íbéba amuto túmi onó ki, ⁶ mú òma bedida hógyito á, butamatálí trá damlí klontò. Tsúfé amó onutó ámu trá bude Bulu mu Bi ámu da mántá oyikpalíhesu, tsú mú líí beé, ahá buhwéé mu ahinlá ní.

⁷ Anyánkposá aku bogyi fé osulóá itonu ntsuá nyankpu détswíe wolí músó, ató tówá alé, wá labi há ahá ámu sù á múú bòdò mú ámu. Bulu toyúlá alí ahá ánfí odu. ⁸ Táme aku é bogyi fé osulóbú aní tunkpa múa awu aná tókwe músó, butamawá labi. Ní bumeki wankláán á, Bulu òbólwí amú, wá amú ogyá.

⁹ Táme apió adwepó, ní nde íni bí ó á, opúni medé mí tsií. Tsúfé nyin aní mlidé ató wankláán bwe, idesuná aní Bulu lahò mli nkpa. ¹⁰ Tsúfé tóá ida òkpa Bulu tóbwé. Òméetan mli gyumagyihe pú òdweá mlilalé súná mu tsú mu ahátsatò, mlítráa mlibu músó. ¹¹ Nhíé ndeklé mbéé, mlitò okugyíòku òbówa iwí òwònlín, bwé mú yòfon mú onómò, fówun itó á múú mli ansí dun músó ámu íbéba mútò há mli. ¹² Mmedékléá mli mlí òhétò awòlyòpó. Mboún mlíkasi ahá á múú amó hógyi pú amú íklunya sù amú íbì bédá itó á múú Bulu léhie yáí ámu.

Bulu Léđínká Ibwi Tóá Òlehie Yáísú

¹³ Bréá Bulu léka ntam há Abraham a, òhaa má inuá òdun mu Bulu. Mú sù mu onutó iwí òlópuká ntam. ¹⁴ Òbéé, “Nekáse, néhie yúlá fò. Néha fò abí-aná békleí tsòtsòtsò!” ¹⁵ Abraham lénya klòn. Mú sù olenya itó á múú Bulu léka ntam òbéé méha mu amu. ¹⁶ Ní òku òbéka ntam a, òhá aní òdun mu idá òtópóká ntam amu. Isuna aní nwéengyí kuku má mu ntam amu iwí. ¹⁷ Iní sù bréá Bulu dékléá obósuná ahá á múú òlehie tó ámu há ámu aní òméetse mu agywun ekekeke á, òletan mu iwí. ¹⁸ Bulu tamawá afunu! Mu tó á múú òlehie yáí ámu, pú ntam amu igyi atoku anyò aní iméetse ekekeke. Iní sù aní ahá á múú anilasrí tanu mu amu anibu tóá abóppwá iwí òwònlín, akita tó á múú anidé òkpa kí amuto kinkíínkín. ¹⁹ Aní òkpakí anfi lakítá aní yáí fé alíá òtan tekítá obu líí. Aní òkpakí anfi tekpá aní, antòtsòni tati á múú isian osósú Òwankíkpátò Òwankíkpá obu-onó ámutò wíe mútò. ²⁰ Aní sù Yesu lagyankpá yó òbu obu ámutò inu dodo. Alamlí igyí òhapó dehen aní òbu inu bré féétò há aní fé Melkisedek.

7

Bulu Igyí Òhapó Melkisedek

¹ Melkisedek anfi á, owíe ogyi Salem. Òbòwé osósúsú Bulu amu igyí òhapó. Eke òku Abraham lóyòkò awíe abaná aku isá, gyí amúsó. Bréá oleyinkí òbá á, olefia Melkisedek. Melkisedek lóyulá mu. ² Abraham léye atóá olenya tsú isá ámutò idú, òlòpu idúsí há Melkisedek. Idá ánfí asi gyí, “Yilébwé Owíe.” Mu idá kule é gyí “Iwilwii Owíe,” tsúfé Salem asi gyí, “Iwilwii.” ³ Bulu asón meblí asvansu tsú Melkisedek akwíipó ntéé mu ulíntò, mu kwíí ntéé mu lowu iwí. Òlehan Bulu mu Bi ámu. Bulu igyí òhapó ógyi bré féétò.

⁴ Mlíki alíá Melkisedek gyí òha kpònkpònkpònti òku. Aní náin Abraham kóráá léye mu atóá olenya tsú isátò idú, pú iku kule há mu. ⁵ Mose Mbla léha Lewi abí-aná, bogyi igyí ahapó ámu òkpa aní bwhò ató yéé idútò kule tsu amú

* **6:2** Íbì púdínká òhasu igyi amándíé aní òpasua ahande bòtòbwé pówá ahá aní balé há gyoma ku gyí òpasua ámutò òwònlín, ntéé pòtsá ahá ò, ntéé pókólí Bulu Òhe Wankihé há amú.

ahá Israelfó wá. Ibo mótó aní Abraham abí-aná amó é bogyi. ⁶ Melkisedek anfi mótsú Lewi abí-anátó, táme òlòhò Abraham ató yée idútó kòlè, yúlá Abraham mboún ámóú Bulu léka ntam há ámu. ⁷ Nwéengyí ma mó iwí aní òhá aní otoyúlá òn òmá bodeyulá. ⁸ Yudafó igyi ahapó ámóú butòhò Israelfó ató idútó kòlè amò butowú, táme òlòhò Abraham atóyeto idúsí anfi mó trá otsie nkpa fé alíá Bulu asòn wanlínhé amò déblí. ⁹ Ní anímòowa afunu a, abétalí blí aníaa, bré ámóú Abraham lópu mvo ató idútó kòlè há mu amò a, Lewi abusuan ámóú butòhò Israelfó ató idútó kòlè amò é beka mó tsòn Abrahamsu. ¹⁰ Tsúfé Lewi bu mvo nain Abraham iwíto, bumòkónyá kwíi mvo asa mvo nain lópu mvo ató idútó kòlè há Melkisedek.

¹¹ Ibo mótó aní Mose mbla ámu léblí aní Bulu igyí ahapó butsíu Lewi abusuantò. Ní bétalí há òha òbòfon a, tekí Bulu métrá lè mvo igyí òhapó bámbá aní ogyi fé Melkisedek, omotsú Aaron abusuantò. ¹² Ní betse igyí ahapóle mbla ámu a, mómú ilehián aní bétse Mose mbla ámu é. ¹³ Tsúfé aní Wíe anfi anidé mvo iwí asón blí anfi otsú abusuan bámbátó. Abusuan ánfítò òhaa mókòsúm afòdiè-asubwí amòsu kí. ¹⁴ Òhagyíòha yin aní Yuda abusuantò aní Wíe anfi otsú. Mose méti abusuan anfi idá bréá òde abusuan oduá bóbwe Bulu igyí ahapó iwí asón blí.

Bulu Igyí Òhapó Bámá Aní Ogyi Fé Melkisedek

¹⁵ Bulu mbla anfi tséè latráa wankí aní tsíá, tsúfé igyí òhapó bámbá labelè iwí òwan fé Melkisedek. ¹⁶ Mbla dada amò ilosuná aní Lewifó nkòlè òbweé igyí ahapó, táme megyí beè mvo anáin botsú Lewifóto sù òbòwe igyí òhapó. Mboún mvo nkpa aní imòòmò ònò ekekekeke túmitò òna òbòwe igyí òhapó. ¹⁷ Tsúfé bòwanlín wá Bulu asón ámutò beè, “Bulu igyí òhapó fúgyi bré féétó, fé Melkisedek.” ¹⁸ Idesuná aní balé igyíha mbla dada amò ibwí, tsúfé imòwa ogyá, imòwa labí é. ¹⁹ Tsúfé Mose mbla ámu métalí bwé tètòtò ifon. Séi á, Bulu lapó aní òkpakí wanklání aní idòn mbla dada amò yáí mó otsiákpá. Móá òbékpiá aní mantáa Bulu.

²⁰ Bulu léka Yesu iwí ntam aní òbóbwe mvo igyí òhapó bré féétó. Òmeká igyí òhapó bámbá òkòkòkò iwí ntam. ²¹ Yesu iwí ntam aní òlèka bréá òbòwe mvo igyí òhapó gyí,

“Mí Bulu, naká mí iwí ntam aní
igyí òhapó fúgyi bré féétó.
Mmélatsè mí agywun!”

²² Ina ntam anfi sv Yesu labòbwe òma òlípó há Bulu nhíhíé aní ihíé bu alé òn nhíhíé dada amò.

²³ Bulu igyí ahapó ámóú betsiá nhíhíé dada amò ònó ámu bvhíé butò, tsúfé butowú sí agyómá ámu tswí. ²⁴ Yesu mó bu mvo bré féétó. Mó sv mvo Bulu igyíha mómò ònò ekekekeke. ²⁵ Mó sv òtetálí hò ahá aní butòtsòn mòsv ba Bulu wá féé nkpa plíplíplí. Tsúfé otsie Bulu wá, òde mvo kokóli amò nwunsu bré féétó.

²⁶ Yesu gyí Bulu igyí òhapó òdehen onutó aní anidéhián ní. Mvo iwí letin, tsitsa kòkò ima mvo iwí. Lalahè kòkòkò é ima mutò. Bulu léle mvo lé lakpan abwepó òkpasò, há mvo otsiákpá fúáhé òsòsòsò. ²⁷ Imehián aní mvo mó obégyankpá bó mvo lakpan iwí afòdiè, fé igyi ahapó òdehen atráhe amò. Amó mó betsiá bó há amó onutó lakpan ekekegyíèke, asa bòbò há ahá atráhe. Òtsáwòlè pé mvo mó òlòbò afòdiè há ahá féé lakpan, bréá òlòpu mvo iwí bó afòdiè ahá féé nwunsu. ²⁸ Mose mbla léha ahá aní bapòn bòbwe Bulu igyí ahapó òdehen. Táme mbla ámu òma a, Bulu léka ntam lé mvo Bì. Alahá mvo Bì ámu labwé mvo igyí òhapó òdehen aní òlòfon bré féétó.

8

Ani Igyí ðhapó Dehen

¹ Asón ání ndeblí fée gyí, anibv Bulu igyí ðhapó dehen ání ógyi ali, otsie Bulu Otúmípv amv obiá gyɔpɪsv ɔsúsú. ² Ɔde Bulu igyí ha Ɔwankíkpatrɔ Ɔwankíkprá onutó ání ibv ɔsúsú inv. Mú mú á, Bulu onutó léyi mú, megyí nyankpɔsa.

³ Bulu igyí ðhapó dehen okugyíɔkv á, mv agyómá gyí, ɔbɔpv ahá ámv atɔ hahé pú amú afɔdiɛ-abɔtɔ há Bulu. Inɪ sv ilehián ání anɪ Bulu igyí ðhapó dehen Kristo é obénya tɔ́á ɔbɔpvhá Bulu. ⁴ Ní ɔsulúsv anɪsv ɔbv a, teki ɔmóɔbwe Bulu igyí ðhapó ekekekeke. Tsúfɛ Bulu igyí ahapó onutó bvbv invá butehá Bulu igyí Mose mbla ɔnɔ́. ⁵ Igyí ahapó amv butɔtswe Bulu igyí ðhakprá ání ilɛlian ɔsúsú tati-obu ámv. Inɪ sv Bulu léda Mose ɔlá bréá ɔbɔbwe tati-obu ámv ɔbéɛ, “Kɪ ání fɔ́bwe tógyítɔ́ fɛ obu ámvú nɛɛ súná fú ibvsv inv ámv odu pépéépé.” ⁶ Táme Yesu igyíha agyómá ámvú Bulu léha mv amv léhié fɔ́á dvn ɔsulúsv igyí ahapó dehen amv klé. Ntam pɔpwe ámvú ibv anɪa Bulu nsɪné, Yesu gyí mú ɔma ɔlípó amv é ihíé bv alé dvn ntam dada amv. Tsúfɛ ɔlehɛ atoyiléá móbwe há anɪ wá mótɔ́.

⁷ Ntam gyankpavv amv imɔfvn. Ní ilɔfvn a, teki nyɔɔsv mɛtrá hián. ⁸ Táme Bulu lówun ání anyánkprɔsa bvmɛbí bwé. Mú sv ɔleblí ɔbéɛ, “Eke ɔkv ibá. Mí mli Wíe déblí.

Mía Israelfɔ́ pú Yudafó abéka ntam pɔpwe.

⁹ Imóɔbwe fé mú ámvú iletsiá mía amú anáin nsɪné, bré ámvú nekítá amú ibv, kpá amú dali Egyipte ɔsulúsv ámv.

Tsúfɛ bvmegyi mí ntam amvsv.

Inɪ sv nesi amú iwɪ há amó.

¹⁰ Ntam anɪ obétsiá mía Israelfɔ́ nsɪné eke ámv nɪ. Mí mli Wíe déblí.

Nɔ́pv mí mbla wá amú nwuntɔ́, nówanlín mú dínká amú klvsv.

Nóbwe amú Bulu, amú é bóbwe mí ahá.

¹¹ Amótɔ́ ɔkvú mée trá suná mv pio, ntée mv ba ɔbéɛ,

ɔbí Bulu.

Tsúfɛ amú fée bébv mí.

Tsú nyebísú yɔfvn ahandɛsv.

¹² Nésv amú lakpan kíé amó.

Mmée trá kaín lalahéá babwésú.”

¹³ Ní anɪ Wíe dé ntam pɔpwe iwɪ asón blí á, mómú ilosuná ání dada amv itráa ma labi mv ansítɔ́. Tɔ́á iladan bwe dáda a, wu itowú.

9

Ɔsulúsv Mía Ɔsúsú Bulusúm

¹ Bulusúm mbla letsiá Bulu ntam dada amvɔ́. Bɔbwe tati-obu ání bósum Bulu mótɔ́ ɔsulúsv nfi. ² Bɔpv tati tin tati-obu ámv ɔnɔ́, bɔpv ikvle é ká mótɔ́. Beti obu gyankpavv amvɔ́ bɛɛ, Ɔwankíkprá. Ɔkandíe-oyí ání butonywé nkandíe bian músú pú ɔpúnú ání bodobodoá bapúhá Bulu igyí idɪn músú bv inv. ³ Obu nyɔɔsv amúú ibv tati nyɔɔsv amv ɔma amvɔ́ butetí, Ɔwankíkpatrɔ Ɔwankíkprá nɪ. ⁴ Sika pepe afɔdiɛ-asubwi bv inv. Bulu Ntam-dáka ání bɔpv sika pepe píatá mú iwɪ fée é itsie inv. Butɔwá ɔhíén ogyá afɔdiɛ-asubwi ámvsv. Atoku asa búb Bulu Ntam-dáka ámvɔ́. Múgyí, sika pepe ɔlankabi ání atogyihɛ kvá beti mú mana bv mótɔ́, Aaron oyi yíáhé amúú ilɔpáí ámv pú abwi pétéplé anyɔ́ amúú Bulu lówanlín mv mbla dínká músú ámv é bv mótɔ́. ⁵ Bɔbwe Kerubim anyɔ́á bvbv numnyam, bvgyi ntobí kvá bvbv abámbe dínká ntam-dáka ámv obuasvsv.

Amó fée betínkí amó abámba fia aba, ilobun dáka ámuṣṣ. Amó nsiné unṣ Bulu tesí ahá lakpan kíe amó ní. Táme megyí séi abéle asón ánfí así.

⁶ Alí bela ntobí ámu yáí unṣ ní. Bulu igyí ahapó ámu butowíe obu gyankpapu, igyí Ɔwankíkpá amoto ekekegyíeke yóyo amó agyómá. ⁷ Bulu igyí ɔhapó dehen pé towíe obu nyɔɔsi, igyí Ɔwankíkpáto Ɔwankíkpá amoto. Ɔtsáwule pé otowíe unṣ ofító. Ilehían ání ɔbɔpu ɔbwi obugya ání ɔbɔpɔbɔ afɔdie há Bulu mu onutó nṣunṣu pó ahá lakpan ání bɔbwe, bomeyín ṣu ya unṣ. ⁸ Tóá Ɔhe Wankíhé amó désuná tsú ntobí ánfí iwí gyí, Ɔwankíkpáto Ɔwankíkpá unṣ ɔkpa lefin wa amó bréá tati-obu ámu gyí amó Bulu ɔtswékpa. ⁹ Iní igyí atosuanhe há nde ɔyi kehe. Idesuná ání ibṣ mótóá butɔpó ato hahé pú afɔdie-abɔtɔ há Bulu igyí, táme iméetalí há mó ɔhapó ámu klɔn isi mu ipón ha ání mu iwí latin tsú mu lakpantɔ. ¹⁰ Tsúfée ntobíá igyí, atogyihe, atonuhe pú amándíe ání nyankpɔsa tɔpógyóra iwí keke mbla ámu losuná. Bulu lóbwe mbla ámu fée há nyankpɔsa, ání ɔkíta mótó bɔfun bré ánfí alabwé ɔkpa pɔpwe ání bɔpɔbwé mó ánfí, anuméetrá bwe dáda amó.

¹¹ Kristo labɔbwe Bulu igyí ɔhapó dehen há ato wankláán amóú ilaba ámu. Mu tati-obu ání ɔbu mótó bu ɔsósú. Inṣ tati-obu ámu dɔn ɔsolóṣu klé, ilɔfun dɔn mó é. Megyí nyankpɔsa lóbwe mó mó, imotsú ɔyi ánfíto é. ¹² Megyí atrɔkpa pú nnantswie yínhé obugya Kristo lɔpɔya Ɔwankíkpáto Ɔwankíkpá unṣ. Mu onutó obugya ɔɔpɔya unṣ, ɔɔpɔká aní nṣunṣu ikɔ ɔtsáwule pé, anlénya nkpa ání itamatá. ¹³ Mose mbla ámu ɔnó á, akpaláa pú nnantswie obugya pó ɔnantswiebí ání bawá mu ogyá, alahɔ nsúó butowúnnya wólí ahá ání ifin lada amó, pógyóra amó. ¹⁴ Ní betalí buɔe mbwi obugya kóráá pɔtin ahá iwí á, ntogyi ṣu Kristo obugya méetalí tin ahá iwí dɔn? Kristo lótsɔn Ɔhé amóú ibṣ unṣ bré fée ámuṣṣ, pó mu iwí lé mbusuo ání ilɔfun há Bulu. Mu obugya amó ibétin aní klɔntɔ tsú bwehéá ibékpa aní wá lowuto iwí, méní abétalí súm Bulu Ɔkankpapu amó.

¹⁵ Iní ṣu Kristo gyí ntam pɔpwe ání ɔbu Bulu muá anyánpɔsa nsiné ɔma ɔlúpó, méní ahá amóú Bulu latí ámu bénya ató amóú itamayíntá, ɔlehe yáí há amó ámu. Tsúfée Kristo lowu ámu ilahá amó bagyi iwí tsú lakpan amóú bɔbwe bré amóú bubu ntam gyankpapu amó así amoto.

¹⁶ Ní ɔku ɔwánlín nhíhé há mu atótó yée tswí a, otowú asa itoyó agyómá. ¹⁷ Tsúfée nhíhé ámu ima labí bréá ɔhá ámu onutó tsie nkpa. Mu lowu ɔma itowá labí. ¹⁸ Iní sɔ bɔpu obugya sí Bulu ntam gyankpapu amó ésú asa iloyɔ agyómá ní. ¹⁹ Tsúfée bréá Mose lékla mbla ámu fée súná Israelfɔ tá á, ɔɔpu ntsu fráa nnantswie pú akpaláa obugyatɔ, pú kufa iwí imí pepe múa ifá kuá butetí mó Hisop wúnnya obugya fráhe amó wólí mbla ɔwulú ámu pó ahá ámu féesú. ²⁰ Múú ɔleblí ɔbé, “Obugya ání ndepɔsí ntam ání Bulu laká há mlíṣu ní.” ²¹ Alí kén ɔɔpu obugya amó ku wúnnya tati-obu pó ntobí amóú butɔpútswe Bulu ámu féesú ní. ²² Lélé mó Bulu mbla ámu ɔnó á, abétalí blí aníaa, obugya butɔpógyóra tógyító. Ní bɔmɔpu obugya lé mbusuo á, lakpansikíe tamaba.

Kristo Afɔdie Télé Aní Tsú Lakpantɔ

²³ Alí ilehían ání bɔbwe amándíe ánfí pógyóra ntobí ánfí igyí fé ɔsósú klé amó ní. Táme ɔsósú klé amó ilehían afɔdie ání ihíe dɔn ɔsolóṣu klé anfi. ²⁴ Iní sɔ Kristo mówie tati-obuá nyankpɔsa lɔpu mu ibí bwé, igyí fé ɔsósú klé amó odutɔ ní. Ɔsósú ɔloyɔ yélí Bulu ansító, ɔde mu kokólí ha aní. ²⁵ Ɔmɔpu mu iwí yóbo afɔdie tsenyɔ-tsesa, fé alí amóú Bulu igyí ahapó dehen amó butɔpó mbwi obugya ya ɔsolóṣu Ɔwankíkpáto Ɔwankíkpá unṣ ofífgyíofi ámu. ²⁶ Ní alí igyí á, tekí ilehían ání Kristo obétsiá wun iwíɔsin wú tsé dú tsé lafa, tsú bréá ɔyi lefi así ɔpá. Mboún alalé iwí ɔwan ɔyi ɔnómɔbí ánfí, pó mu iwí bɔbɔ afɔdie ɔtsáwule pé pólé ahá tsú amó lakpantɔ. ²⁷ Igyí fé alíá ida yáí ání ɔtsáwule pé ɔha obówu.

Mó ɔma a, Bulu obégyi mu asón. ²⁸ Alí kén Kristo lópu mu iwí bó afɔdie ɔtsáwule pé, pólé ahá tsɔtsɔtsɔ tsú amó lakpantɔ ní. Mó su ní ɔlé iwí ɔwan otse nyɔɔsi a, imehián aní ɔbétrá bwe tɔtɔ tsú lakpan iwí. Mboún ahá aní buhié butsie bugyo mu nkpa ɔbá bɔhɔ.

10

¹ Alí ámó Mose mbla léle súná aní bupóha Bulu igyí amu ilelian mó ámó ubéba amu keke. Mó onutó ámu Kristo labɔbwe á. Afɔdie oloku ɔkule amu betsiá bó há Bulu ofifigyíofi. Táme imetalí há ahá ámó butebeha igyí amu abufɔn Bulu ansító. ² Ní iletalí tɔn amó iwí Bulu ansító ɔtsáwule pé á, teki besi afɔdie ámu bɔ, amó klɔn é ilesi amó ipón ha aní babwé lakpan. ³⁻⁴ Tsúfé nnantswie yínhé pó atrokpa obugya méetalí lé nyankpusa tsú mu lakpantɔ ekekekeke. Mboún ha itehá mu ɔtekáin mu lakpansu ofifigyíofi. ⁵ Iní su bréá Kristo ɔbá ɔyító á, ɔlebláa Bulu ɔbé,

“Megyí atɔ hahé móa afɔdie fúdedunká.

Mboún ɔyólú fela yáí mí.

⁶ Fú ansí megyi mbwí tóhé pú lakpan afɔdie iwí.

⁷ Mú nɛblí mbéé, ‘Mí Bulu, mí ní. Nɛbá bɔbwe fú apé,

fé alíá bɔwanlín mí iwí asón wá fú ason wanlínhé amɔtɔ.’ ”

⁸ Olegyankpá blí ɔbéé, “Megyí afɔdie móa atɔ hahé, mbwí tóhé pú lakpan afɔdie fúdedunká. Fú ansí megyi mó iwí.” ɔleblí alí, táme mbla ɔkpasú ilehián aní bɔbwe mó. ⁹ Mú ɔletrá blí ɔbéé, “Mí Bulu, mí ní. Nɛbá bɔbwe fú apé.” Mó su Bulu lalé afɔdie dada amu ibwí, pú Kristo afɔdie ámu wá mó otsiákpá. ¹⁰ Yesu Kristo lóbwe Bulu apé, pú mu iwí bó afɔdie aní nwunsu ɔtsáwule pé, há bré fée. Mó su aní iwí latin.

¹¹ Igyí ɔhapú okugyíɔku telí bó afɔdie oloku ɔkule amu ekekegyíeke. Afɔdie-abɔtɔ ámó otenyá púbbó mó tsé dú tsé lafa ámu kén ɔtɔpúbbó mó ní. Táme afɔdie anfi méetalí lé ahá tsú amó lakpantɔ ekekekeke. ¹² Kristo mó lénya bó lakpan iwí afɔdie ɔtsáwule pé ámu a, ileta fée, oleyétsiá Bulu gyɔpɔsu. ¹³ Tsú alí bré ámɔtɔ ɔpá otsie inu ogyo bréá Bulu ɔbɔpu mu alupú bwé mu ayabi oyíkpa. ¹⁴ Mu afɔdie kule pé ámu ilahá ahá ámó Bulu lapú amó bwé mu kle amu bafɔn ha bré fée, ɔlala kukukukú itráa ma amó iwí.

¹⁵ ɔhe Wankíhé é légyi mó iwí adánsie súná aní. Olegyankpá blí ɔbéé,

¹⁶ Aní Wíe ɔbéé,

“Ntam anfi obétsiá mía amónyɔ nsíné,

bré ámó ubá ámɔtɔ ní.

Nópu mí mbla wá amó klɔntɔ,

wánlín mó wá amó nwuntɔ.”

¹⁷ ɔletrá blí ɔbéé, “Mméetrá kaín amó lakpan pú amó lalahesu ekekekeke.” ¹⁸ Mó su ní Bulu lasí lakpan kíé á, mómó mó iwí afɔdie kukú itráa medéhián é.

Mliha Akpɔkpe Manta Bulu

¹⁹ Iní su mí apíó, Yesu obugya amu su anibu ɔkpa wíé ɔsósó ɔwankíkpátɔ ɔwankíkpá inu faan. ²⁰ Mu lowu ámu su alafinkí tati ámó bɔpɔká obu ámɔtɔ ámu há aní. Múgyí ɔkpa pɔpweá itehá aní nkpa ní. ²¹ Anibu Bulu igyí ɔhapú dehen kpɔnkpɔnkpɔntɔ ɔkúá ɔde Bulu ahásu kí. ²² Mó su mliha apu iklɔn aní ibu ɔnɔkwali, pú hógyiá mó ɔnɔ bu ɔnlin kpɔkpe manta Bulu. Tsúfé alapú Kristo obugya gyóra aní. Aní klɔn méetrá ha aní pón, alapú ntsu wánkíhé é fwí aní iwí. ²³ Mliha akita tó ámó anidé mó iwí adánsie gyí, anidé mó ɔkpa kí amɔtɔ kinkín, tsúfé ɔnɔkwali pu Bulu gyí. ɔbɔbwe tóá ɔlehié aní móbwe há aní.

²⁴ Mliha akí alíá íbóbwe abówa aba ɔwɔnlín, ɔdwe móa yilébwetɔ. ²⁵ Mlimáha asi aní ofiakpa yɔ, fé alíá akú bɔde bwe. Mboún mliha atra wa aba ɔwɔnlín tsía. Tsúfé mlidéwúun ání aní Wíe ɔbáke ámu idekpokpé bá.

²⁶ Mí apíó, lakpan iwí afɔdie kuku itráa ma inu há aní, ní akí ansí bwé lakpan bréá anilabí ɔnɔkwali ámu. ²⁷ Mboún tásá lasí gyí, abétsiá ifúsó gyo Bulu asón ogyíké pú ogyá kpɔnkpɔnkpɔnti ámúú íbóhɔ Bulu alupó ámu. ²⁸ Ní ahá abanyó-abasá begyi ɔku iwí adánsie, ání alakíná Mose mbla ámu su gyí a, butámó mu. Butamawun mu nwe. ²⁹ Mómú ní ɔku ɔkí Bulu mu Bi ámu ansító kótíkótí, omobu ání mu obugya amúú Bulu lópsí mu ntamsu, idgyuráa mu iwí ámu bu íbíá, olesia Bulu awítale Ɔhé ámu mú á, mu isubítí ání ɔbéhie nyá méeba kí. ³⁰ Tsúfé anyin ání Bulu léblí ɔbéé, “Mí, mli Wíe téká lalahé ikɔ. Mí ɔbéka aha lalahé akɔ amú lakpan su.” Ɔletrá blí ɔbéé, “Mí, mli Wíe obégyi mí ahá asón.” ³¹ Ibu ifú ání fékpa wíé Bulu Ɔkiankpapo ámu agblátɔ.

³² Mlimátan bré amúú Bulu wankí lówankí wólí mli su ámu su. Mlikain ání alí bré ámu tɔ á, mlilótson iwiasin tsatsɔtsɔtɔ, táme mliléú kínkínkín. ³³ Betsiá síá mli, wá mli iwiasin ahá ansító. Bré kɔtɔ é á, mlilétsa ahá ání bɔde iwiasin ámu odu wúun. ³⁴ Mlilósú ha obu adípú. Bréá ahá bɔpu ɔwɔnlín swíí mli ató á, mlilési há amú ansigyísú. Tsúfé mliyin ání mli bu atóá íbu alé dun mó, íbetsiá bré féétó. ³⁵ Mó su imákpɔn mli. Mlikita iwí, amlilu kínkín, tsúfé mli bu ikɔká kpɔnkpɔnkpɔnti Bulu wá. ³⁶ Ilehían ání mlótomi, méní mlétalí bwé Bulu apé, fówun mlénya ítá amúú Bulu léhie yáí há mli ámu. ³⁷ Tsúfé bɔwanlín wá Bulu ason wanlínhé ámu tɔ bɛɛ,

“Imégyi nke kuku Bulu obówotií.

Ɔmówa ɔpá.

³⁸ Ahá ání amú hógyi su Bulu latsú amú ání amú asón da ɔkpa obétsiá nkpa. Táme ní amú tɔ ɔku mówa klɔn kítá iwí mu hógyitɔ, oleyinkí ɔma mú á, Bulu ansí méegyí mu iwí.”

³⁹ Táme anímégyí fé ahá ání badámlí ɔma há Bulu, bafwí. Mboún anígyí ahá ání amú hógyi lahɔ amú nkpa.

11

Hógyi

¹ Hógyi gyí ansí pɔdínká tásá fɔmákwun, táme fɔde mó ɔkpa kí su. ² Ahá amúú betsiá bímbí ámu hógyi sɔ Bulu ansí légyi amú iwí.

³ Aní hógyi sɔ anilébi ání asón Bulu léblí pólé ɔyí. Mó su tásá ansíbi towun ledali tsu tásá ansíbi tamawuntɔ.

⁴ Hógyitɔ Habel lópu mu atɔ hahé ání íbu alé dun mu dehen Kain klé há Bulu igyí. Mu hógyi su Bulu ansí legyi muva mu atɔ hahé ámu iwí, olotsu mu ání mu asón da ɔkpa. Ibu mútásá olowu dododo, táme mu hógyi ámu su ɔtráa ɔdetáí bɔfɔn nde.

⁵ Hógyi su Enok mówu asa Bulu lótsu mu, ɔhaa mówun mu. Bulu ason wanlínhé legyi mu iwí adánsie ání olegyi Bulu ansí asa olotsu mu náti. ⁶ Mliki, ɔhaa méetalí gyi Bulu ansí ní ɔmɔhɔ mu gyi. Tsúfé ilehián ání ɔhá ání ɔbéba Bulu wá obóhogyi ání Bulu bu inu, ɔteká ahá ání butodúnká mu ikɔ.

⁷ Hógyitɔ Noa lónu asón ání Bulu lébláa mu tsú tásá imákwun yá ba iwí. Olobu Bulu, sré dáka kpɔnkpɔnkpɔnti, púhɔ muva mu wóyítɔ ahá nkpa, bréá ntsu lɔbulá. Mu hógyi ámu sɔ ɔyítɔ ahá begyi pón, ɔlɔbwe ɔhá ání mu asón da ɔkpa Bulu ansító.

⁸ Hógyi léha Abraham lóbu Bulu bréá Bulu lébláa mu ɔbéé, ɔdálí mu ɔmátɔ, ɔyɔ ɔsulúvú ání mu Bulu léhie há mu su. Ɔlenatí dálí mu ɔmátɔ, omeyín ɔtínéá ɔyɔ.

⁹ Hógyi léha ɔlɔyóbwe ɔfɔ ɔsulúvú amúú Bulu léhie yáí há mu ámu su. Tati-obuto

oletsíá inu. Alí kén Isak mva Yakob ání Bulu léhie osulúv amu yáí há é betsiá tati-mbuto osulúv amusu ní. ¹⁰ Tsúfé Abraham létsiá tati-obuto, ogyo wúlu kpɔ̀nkpɔ̀nkpɔ̀ntiá Bulu léda, imóobwie ekekeke.

¹¹ Hógyi léha Abraham mva mu ka Sara benya obí kwíí. Ibv mótó ání badan tsun ikwíusu, Sara é ménya ikwíí. Abraham lóhogyi ání Bulu obégyi tóá alahíe yáísú. ¹² Iní sv omá kén ání buma íklátò, butso fé ntsrakpabi ntée opu onó isi belin tsu Abraham ání aladan tsun ikwíusutò.

¹³ Hógyitò ahá áñfi féé bowu. Ibv mótóá amú ibi meda atóá Bulu léhie yáí há amó asa bowu. Táme bowun mú sísí, amó ansí légyi mú iwí. Botsu mú ání afóó pú okpa atupú bogyi gyí áñfitò. ¹⁴ Ahá ání botsú mú alí budele súná ání bude omá ání íbóbwe amó onutó klé dunká. ¹⁵ Ní bude omá amóú bedali tsu mótó amu iwí susúu a, teki bodunká okpa yínkí yó inu. ¹⁶ Táme osósú omá ání ibv akíle dun mú amóú bedali mótó amusu amó ansí dín. Mú sv uma Bulu péli ání bétí mu beé, amó Bulu. Tsúfé alalá wúlu kpɔ̀nkpɔ̀nkpɔ̀nti ku yáí há amó.

¹⁷ Hógyi léha Abraham lékitá mu bi Isak oyóbò afódie há Bulu bréá Bulu lósò mu ki. Ibv mótóá obí áñfi Bulu léhie mu ání obókwí ní, táme omatswe mú kpókpu. Okusú pú mu bi okokónú okule amu oyóbò afódie ámu. ¹⁸ Ibv mótóá alí bré ámutò á, Bulu labláa mu obéé, “Fó bí Isak abí-aná obóbwe fó abí-aná ní.” ¹⁹ Táme Abraham lótsu mú ání Bulu obétalí tsínkí Isak. Lélé mú, okpa okusu á, alalanyá Isak fé ohá ání Bulu lakúsóa tsu afúlitò.

²⁰ Hógyi léha Isak lóyulá mu atabí Yakob mva Esau. Mu ansí dín ání Bulu obóbwe tóá aléhie há amó ekekó.

²¹ Hógyitò bréá Yakob obá bowu á, oloyulá Yosef abi anyò ámu, olobun mu oyi yíahésu súm Bulu.

²² Hógyitò bréá Yosef obá bowu á, aléblí obéé, Bulu obéle Israelfò tsú Egypte omátó. Mú sv aléda amó olá obéé, bumási mu awú tswí inu.

²³ Hógyi léha bréá bəkwí Mose a, bəpu mu nájín tsra asa. Tsúfé bowun ání obv akíle. Mú sv bumenya owíe amu mbli ání oləwa tswí ifú.

²⁴ Hógyi léha Mose lékiná ání bumátí mu Egypte owíe mu bi tsíhé mu bi bréá alédan. ²⁵ Olotsulá ání buwáa mva Bulu ahá iwíəsintò, dun ání obénya lakpanbwe iwí ansigyí bré itinbí. ²⁶ Olotsulá ání busópa mu Kristo sv. Tsúfé íbéhie wá labi há mu dun ání obénya Egypte atonyahé féé. Mu ansí dín íkóá Bulu obéka mu ekekósú.

²⁷ Hógyi léha Mose lénatí Egypte omátó, omenya owíe amu obló ifú. Mu ansí dín Bulu ání ohaa tamapú ansíbi wunsu. Mú sv olotomi, omeyínkí oma.

²⁸ Hógyi léha mu aléha Israelfò befi Katsun Nke gyí así. Aléha amó bəpu obugya kpá amó obu-onó, méní Bulu-obəpúá otómó ahá omóəpu ibi da amó bití.

²⁹ Hógyi léha Israelfò bətsun Opv Pevv amutò fé osulúv wulihesu bóna. Táme bréá Egyptefò é beé abutson a, opu amu lékitá amó.

³⁰ Hógyi léha Israelfò benatí bómlí abuntíi ání bəpugyi íban wá Yeriko wúlu nkensíénó, ilobwie bun gbloo. ³¹ Hógyi léha obu-onó otsiápú Rahab mówu tsíá ahá ání buməhə Bulu gyitò. Tsúfé aləhə Israelfò ansí awakipu afóó wankláán.

³² Ilehíán ání nétrá wanlín íku é? Bré mətso ání nówanlín Gideon mva Barak pú Samson, Yefta mva Dawid, Samuel mva Bulu onósú atáípú amu hógyi iwí asón. ³³ Hógyi léha amó bəko omá-omá gyi amúsú, bəbwe tóá ida okpa. Benya atóá Bulu léhie há amó, beha agyatá ndatò ləklí. ³⁴ Bodun ogyá kpɔ̀nkpɔ̀nti, bumésin ísá. Hógyi léha amóá bəpən benya əwənlín, amó aku benya íkó túmi, gyi amó anyabású. ³⁵ Bulu létsínkí atsi aku afúli há amó. Ahá beputí amó aku ató alu mú amó. Mú óó á, bumotsulá kíná Bulu. Iləwa amó ədweá bómə amó dun ání béyínkí Bulu oma, méní Bulu obókusóa amó, bénya nkpa ání ibv alé dun.

³⁶ Bɔ̀bwe amótó akw ahinlá, pítí amó mpli. Bɔ̀wa amó akw ikan, pó amó tswi obu. ³⁷ Beda amótó akw abwi mót, pó sáa bóí akwɔ̀, akw é besin ɔ̀dayí ɔ̀nó. Amó akw é bedi akúfa móa akpaláa nwuló-kpákpátó náti kí, akw bedi akón. Bedinká akusu, wá amó akw é iwiasintó. ³⁸ Teki megyí ɔ̀yí ánfí odutó ahá ánfí bétsiá asa. Adimbitó móa abusu benatí kí fé ɔ̀kun abɔ̀pó, tsíá dí abwi alató móa mbótó.

³⁹ Amó hógyi sù Bulu ansí légyi amó féé iwí. Ɔ̀koku ibi meda tóá Bulu léhie yáí. ⁴⁰ Tsúfé atóá ibw alé, iwówa labi iwí Bulu lóbwe agywun yáí há ania amónyɔ̀ féé. Mó su amó nkwe buméetali nyá mót, yófun bréá Bulu labwé ania amónyɔ̀ féé anilafun mu ansító.

12

Ani Sí Bulu

¹ Anibw ɔ̀ɔ̀m anfi bɔ̀pu hógyi tsíá ánfí odu bómlí aní. Mó su mliha aní é atswi tógyítóá ide aní bitía ya ɔ̀ma pó lakpan ání ilakíklí aní kínkíínkín tsalifwí, atomi tsii ɔ̀srí amótó ida aní ansító ámu. ² Mliha apu ansí dinka Yesusu. Mogyí aní hógyi nfiásí pó mó ɔ̀nómó. Iníá oyin ansigyí oduá ida gyo mu su á, olotomi wun ipian oyikpalíhesu wú. Omobu kpóí ání bókpóí mu tɔ̀tɔ̀, alayó otsie Bulu owíe obíá ámu gyɔ̀pisu.

³ Mliɔ̀ki ipian ání olotomi wun lakpan abwepó ibitó, bréá bolu mu, wá mu iwiasintó, méní ɔ̀hé méeta mli, mli méesi mu hógyi. ⁴ Iwíá mli dépri le iwí lakpantó á, mli mótótálí pri yófun bréá mlesi mli nkpa há. ⁵ Mli mátan itóí ání Bulu lóttóí kplá mli ánfí mli gyí mu abísó. Ɔ̀bée, “Mí bí, ní nebití fú isu á, máhɔ̀ mó lalahɔ̀ su. Ní nɔ̀wá iyin wa fu á, máha mó ikpɔ̀n fu.

⁶ Tsúfé ɔ̀há ání ntɔ̀dwé á, mu ntɔ̀wá iyin wa.

Ɔ̀há ání nɔ̀púbwé mí bí á, mu ntebití isu.”

⁷ Tomi wun ipian fé isu bude fú bití. Bulu dé mli isubití fé mu abí. Tsúfé obí ɔ̀mɔ̀mu bu inwá mu si tamabití mu isu? ⁸ Ní ɔ̀mebití fú isu fé alíá ɔ̀tɔ̀bwé mu abí féé á, idesuná ání megyí mu bi onutó fúgyi, klétobi fúgyi mu. ⁹ Aní ɔ̀sulóv anfisú así butebítí aní isu, anitobú amó é. Ntogyi sù animóotsulá ba iwiasí há aní Sí Bulu don amó, anya nkpa ání itamatá? ¹⁰ Bré itinbí pé aní ɔ̀sulósu así butɔ̀púbítí aní isu alíá budeklé. Bulu mó á, alíá abówa alé su ɔ̀tebití aní isu, méní aní é aní iwí hétin fé mu. ¹¹ Ní bude aní isu bití á, itehan aní alí bré ámótó. Ansí tamagyí aní. Táme isubití ámu ɔ̀ma a, anitɔ̀bwé yilé, tsíá iwilwiitó.

Atosunáhé Pó Ɔ̀láda

¹² Mó su mli máha abató iwu mli, akpawunutó ikpinkí mli. Mliwa iwí ɔ̀wɔ̀nlín! ¹³ Mliha mli tsiátó iwa alé, méní abubúpu amó buméesin tsukole, mbóun bénya ɔ̀tsá.

¹⁴ Mli bɔ̀ mbódí amlíha iwilwii itsia mli ɔ̀hagyíɔ̀ha nsiné. Mli sia nkpa ání mó iwí letin, tsúfé ɔ̀há ání mu iwí métin móowun aní Wíe. ¹⁵ Mliki ání mli tó ɔ̀kukukú móɔ̀hulí Bulu awítale amó. Mli tó ɔ̀koku é mási asón wá mu kluntó, méní ɔ̀móɔ̀pu asón wá mli nsiné, iyinta mli tó akw. ¹⁶ Mliki ání mli tó ɔ̀koku é móɔ̀bwe mu iwí mbwa ɔ̀tɔ̀pó, ntéé ɔ̀há ání ɔ̀tamabú Bulu fé Esau. Mólópu mu hande tse ɔ̀sáwule atogyihɔ̀. ¹⁷ Fé alíá mliyin yáí á, ɔ̀ma a, olobodunká obi dehen oyúla tsú mu si wá, támɔ̀ mu si lékiná mu ha. Ibw mótóá ɔ̀lehie su kokóli mu si, támɔ̀ omenya mótó ɔ̀kpa.

¹⁸ Megyí ibwá mlétalí pu ibi da así mlilaba. Ɔ̀tínéá oklún tuun pó afú kpɔ̀nkpɔ̀nkpɔ̀ntí bu, ogyá é idetsíí fé Sinaibu ámótó Israelfó bɔ̀yɔ̀ mó así bréá Bulu dépu mu mbla há amó ámu así mlilaba. ¹⁹ Inó bonu ɔ̀kpe lɔ̀folí kóklúúkú, bonu ɔ̀me kpɔ̀nkpɔ̀nkpɔ̀ntí ku lɔ̀lin bláa amó asón, su bokokóli beɔ̀ itsiá alí, bumédékléá betrá nu asvansu. ²⁰ Tsúfé bumetalí gyí mbla ámótó Bulu lówa

há amó ɔbée, “Ní ɔbwí ɔku kóráá iwí ida ibw ámu a, budáa mu abwí mɔ” ámuɔ. ²¹ Tóá bowun inu lówa amó ifú. Mú su Mose óó léblí ɔbée, “Ifú lahá mí ndekpinkí!”

²² Mli mó á, Sionbu así mlilaba. Bulu Ɔkiankpapu amu wúlu yilé, igyi ɔsúsó Yerusalem pó Bulu-abɔpu mpím-mpím ansí ogyíkpa mlilaba. ²³ Bulu bití ámu abí, bɔgyi ahá amóú bawánlín amó adá ɔsúsó ámu ofiakpa mlilaba. Bulu, ogyi ahá fée asún ogyípó amu wá mlilaba. Mlilaba ahá amóú Bulu latsú amó ání bafun amu akláa wá. ²⁴ Yesu wá mlilaba. Mɔgyí Bulu mɔa anyánpósa nsiné ntam ɔma ɔlípó ni. Yesu obugya wúnyáhe amóú ilɔpu yilé ba dun Habel obugya amu wá mlilaba.

²⁵ Mú su mlíkí wankláán, méní mliméekíná Bulu amóú ɔde mli asún bláa amu. Tsúfé Israelfó amóú bekiná asún ání ɔlɔwa Mose blí Sinaibu así nu ámu bɔmetalí srí sí isubítí ámu. Ní aní é akíná ɔhá ántí ɔdetóí tsú ɔsúsó ántí ɔme nu á, aní isubítí bódun amó klé. ²⁶ Bréá Bulu lótoí Sinaibuɔ á, mu ɔme léha ɔsulóu lekpinkí. Táme séi á, alahíé ɔbée, “Nétrá kpinkí ɔsulóu ɔtsáwɔle, kpinkí ɔsúsó é tsía mótó.” ²⁷ “Nétrá kpinkí mó ɔtsáwɔle” anfi idesuná ání Bulu ɔbékpinkí ato bwehé ámu, lé mú inu. Tóá iméekpinkí ekekeke pé obésian.

²⁸ Mú su mliha ada Bulu ipán. Tsúfé iwíegyi ání iméekpinkí abénya tsú mu wá. Mliha abu mu, anya mu ifú, méní abégyi mu ansí. ²⁹ Tsúfé lélé mó á, ogyá aní Bulu ámu gyí, ɔtɔhɔ ató plíplíplíplí.

13

Alá Abégyi Bulu Ansí

¹ Mlíkita mli aba Akristofó dweto kínkínkín. ² Mlimátan afóóhɔsu. Tsúfé móléha akú bɔhɔ Bulu-abɔpu afóó, imɔwankí amó ní. ³ Mlíkaín obu adípósó, fé mliha amónyɔ dá obu. Mlíkaín ahá ání bɔde iwíɔsin wúunsu, fé mliha amónyɔ dé iwíɔsin ámu wúun.

⁴ Akúlu móa aká bɔbúu aba amó abatsiátɔ. Ɔkuku mádalí mu ba ɔma, tsúfé Bulu ɔbébití ahá ání bɔda ahá ání bɔmegyi amó akúlu ntée amó aká wá, pó mbɔa atópó fée isu.

⁵ Kóba asún imádun mli ɔdwe wa. Tóá mliɔ igyi mli ansí, tsúfé Bulu lablí ɔbée, “Mméenatí sí mli, ntée kíná mli ekekekeke.” ⁶ Mú su abétalí wá klun blí aniaa,

“Mí Wíe Bulu gyí mí ɔbɔápu.

Mú su tɔtɔ mɔɔwa mí ifú.

Ntɔ nyankpɔsa ɔbétalí bwé mí?”

⁷ Mlíkaín mli nkpá agyápu amóú begyankpá bláa mli Bulu asún ámuɔ. Mlíki alá bɔpɔtsiá, amlinya hógyi fé amó. ⁸ Alí amóú Yesu Kristo gyí igye ámu a, alí ógyi nde, alí kén obétsiá bré fée é ní. ⁹ Mú su mlimáha atosunáhé ɔtsan-ɔtsan igyi mli ansí, ibítia mli le ɔkpa wankláán ámuɔ. Ibo alá mléha Bulu ɔbówa awítale há mli ɔhétó ɔwonlín, megyí atogyihe mbla, ání itamawá labi kuku há músú agyípósu gyí.

¹⁰ Aníbu afódié-asubwi kúá igyi ahapó amóú beha Bulu igyi ɔsulósu nfi ámu bɔma ɔkpa gyi músú ató. ¹¹ Bulu igyi ɔhapó dehen tɔpó mbwí obugya wíe Ɔwankíkpátɔ Ɔwankíkpá inu yóɔ amó lakpan iwí afódié, bɔtɔpó aye amu mó ya mmuátse, yówa mó ogyá. ¹² Iní sù Yesu é lówu mmuátse, méní ɔbɔpu mu onutó obugya gyóra mu ahá, amó lakpan su ní. ¹³ Mú su mliha adalí yɔ mu wá mmuátse inu, abɔkpɔi ania mɔnyɔ. ¹⁴ Tsúfé animá wúluá ibétsiá yó ɔsulósu nfi. Anígyó wúlu amóú íbá ámu. ¹⁵ Mú su mliha atsun Yesusu akanfó Bulu, ibwe afódié ání anidépohá mu ekekegyíeke. Mógyi ɔnótó asún ání anidépɔwá aní Wíe numnyam ni. ¹⁶ Mlimátan awítalewasu. Mliye mli atótó ha aba, tsúfé mó aná gyí afódié itegyi Bulu ansí ní.

¹⁷ Mlibu mli nkpá agyápu, amliba iwiasu ha amó. Tsúfé butamadá okpónó mli oklásokú su. Boyin ání béyere alá bopuki aní oklásu onó Bulu ansító. Mliha amó abubwe amó agyómá ansigyísú, megyí nwesu. Ní megyí alí á, imóowa labi koku há mli.

¹⁸ Mlitsia bə mpái ha aní. Nyin ání aní klon medé aní pón ha, táme anidékléá abétsiá tsiátó wankláán brégyíbré. ¹⁹ Nhíé ndekléá mlibóo mpái, Bulu oháa mí ansanki ba mli wá nkenyó ánfito kótóó.

Mpái Tráhe

²⁰⁻²¹ Iwilwii Ohapú Bulu, okokusóa aní Wíe Yesu Kristo tsú afúlitó ámu oháa amlitali bwe yilé kugyíkúá odeklé. Nde mu kokóli mbéé, otsoon Yesu Kristosu obwe tóá odeklé anito. Yesu gyí akúfa Okpapú kpənkpəntiá Bulu lópu mu obugya ká ntam amóó ibu inu bré fée, mu mu akúfa, bogyi mu ahá amu nsiné ní. Numnyam ibwéé mu kle yófon bréá itamatá! Amen.

Iklá

²² Mí apió, ibu mótóá owoló kútúklú nawánlín sísí mli. Táme nobwíí ipa, mliyaa asu amlinu mótó asón ání ndepuwá mli owonlín. ²³ Nde mli ibi ha ání balé aní píó Timoteo obu. Ní okowa asa bətu mí nfi mó á, nékpa mu abéba beki mli.

²⁴ Néhá mli nkpá agyápu pú Bulu ahá atráhe fée itsiá. Akristofó amóó bəbu Italia omátó ámu é behá mli itsiá.

²⁵ Nde Bulu kokóli mbéé, owáa awitole ha mli fée! Amen!

Yakobo ጋግሥ

Itsiáha

¹ Mí Yakobo ání ngyi Bulu mwa aní Wíe Yesu Kristo osúmbi dé ጋግሥ áñfi wanlín sísi mli Bulu ahá* ání mliladásáin wá ግyító fée. Nde mli itsiá ha.

Ansigyinya Ikplánto

² Apíó aba, ní mlowie ikplán móa asun wunhetó á, ansí ihie gyi mli. ³ Tsúfé mliyin ání ní bəso mli hógyi ki a, itehá mlitotomi tálí líi mli asun wunhe fée onó. ⁴ Ní mletáli tomi líi mó onó á, ibéha mlédan, wá alé, fón tógyítótó. ⁵ Ní mlitə oku léhián nyánsa á, okúli Bulu. Obéha mu faan. Omóowa mu pélitə, tsúfé Bulu təpó awitəle há ahá fée nyánsa. ⁶ Táme ní fókulí mu a, pu hógyi kulí mu. Másusúu fée oméeha fó. Tsúfé ní fomohogyi ání obéha fó á, fuygi fé əpəá idá yó nkpa, dadá yó əma. ⁷⁻⁸ Ohá ání ogyi ali, mu agywun tamalíi tsukole əmádinká ansí obée, ménya tətətə tsú aní Wíe Bulu wá, tsúfé mu agywun igyi anyə.

Ohian Pó Iwinya

⁹ Ansí igyi Okristoyin ání əma tətə, tsúfé Bulu latsú mu fúá. ¹⁰ Ní Bulu obá iwí onyapú é asi á, ansí igyi mu. Tsúfé mu nkpa bətsun fé oyí ntswítswi. ¹¹ Ali á múú owí onó iwá onlin, itó ifá, mó ntswítswi təbú kpákpáa; ifá ámu alé tetá ámu a, ali kén iwí onyapú déyə ədebá alu obówu ní.

Isóki

¹² Bulu toyulá ohá ání ototomi ikplántə. Tsúfé ní əledali mútə á, Bulu obéda mu ipán, há mu nkpa ání itamatá, igyi isugyi-ɥpa á múú əlehie obée, mópohá ahá á múú butədwe mu amu. ¹³ Ní bəso oku ki a, əmáblí obée Bulu lásə mu ki, tsúfé ohaa méetalí sə Bulu ki obée, əbwée lakpan. Bulu é tamasə ohaa ki obée, əbwée lakpan. ¹⁴ Nyankpəsa onutó əwóli laláhe témlé mu, bitía mu wá isókito. ¹⁵ Əwóli laláhe təkwií lakpan. Lakpan é igyi ohasu á, itəpú lowu ba.

¹⁶ Mó su apíó adwepú, mlímáha ohaa əmle mli. ¹⁷ Atə wankláán pú atokiehé yilé kugyíku itsú əsósó. Itsú aní Sí Bulu, əsósó atə wankíhé Əwepú ámu wá. Ətamatsə fé əpa móa onyé. ¹⁸ Mu apétó ələpu mu onəkwali asún kwíi aní, méni abóbwe agyankpapu mu atə bwehé féeétó.

Asónnu Pó Músogyi

¹⁹ Apíó adwepú, mlinu. Mlikəsi nu asún asi. Mli onó máwa əsa. Mlimákəsí nyá əbló é. ²⁰ Tsúfé əbló tamabwé tóá Bulu tekle. ²¹ Mó su mlile tsiátó laláhe kugyíku le mli nkpatə, amlisi lakpan bwe. Mboún mliba iwiasí, amlihə Bulu asún á múú aladú wá mlitə ámu. Mó obéha mli əkláa obénya nkpa ní.

²² Mlibwe dinka Bulu asún ámuəsu, mlímábwe mó anupú keke. Ní mləbwé mó anupú keke a, iwí mlidémlé. ²³ Ohá ání onú Bulu asún, omegyí mósú gyí fé ohá ání alaki mu iwí ahəhwétó. ²⁴ Onyánátí mó asi pé á, alatan alhá olowun mu iwí. ²⁵ Táme ohá ání əleyaa asu nú Kristo mbla á múú iləfon, itehá anitegyi iwí ámu, əmetan mósú, əde mósú gyí a, Bulu obóyulá mu əkpagyíəkpasə.

²⁶ Ohagyíəha ání obée mude Bulu súm, táme ətamakítá iwí mu tóitə á, əde iwí mlé. Mu Bulusúm igyi kpaali. ²⁷ Bulusúm oduá mó iwí letin, asənsu ma mó iwí, aní Sí Bulu tekle gyí, mléki awumbi móa asərapəsu amú ikplántə. Mléki ání əyí áñfitə lakpanbwe é iméegyí mliəsu.

* **1:1** Yakobo létí Bulu ahá obée, abusuan dúanyə ámu.

2

Fitátò Futí Kí

¹ Mí apíó, ní mlilahò numnyam Owíe Yesu Kristo gyi a, mlímáfutí fitátò kí. ²⁻³ Ní iwí onyapúá òdídí tatiá l̀b̀v̀ ibíá, òl̀ẁa sika ató p̀v̀ ohíáníá òdídí tatida b̀eb̀á m̀l̀ Bulu òsúm̀kp̀á a, mlímáha iwí onyapú ámu otsiákpá, bláa mu mliaa, obétsiá oyilékpá nfi; bláa ohíání ámu mú mliaa, otsiá así òt̀ǹek̀v̀ inu, ntéè odúnka òt̀ǹek̀v̀ lu. ⁴ Ní mlobú ahá amú iwinya sv á, mlímókópó agywun laláhe gyi asón ní?

⁵ Apíó adwepó, mliyaa asv amlinu. Bulu léle òyí ánfítò ahíánfò òbéè, b̀v̀nyáa hógýí aní mú ònó b̀v̀ ònl̀ǹ, ab̀v̀tsia mu iwíegýí ámv̀t̀ò, fé alí ámv̀ú òl̀h̀i_e yáí òbéè, m̀p̀v̀h̀á ahá ámv̀ú b̀v̀t̀òd̀ẁé mu amv. ⁶ Táme mli mú á, mlít̀òkp̀óí ahíánfò. Nfite mli, megýí iwí anyapú ánfí tesisi mli, tswín mli mánsu, sáma mli wúlu ahandè wá ní? ⁷ Megýí amó dé Kristo idayilé ámv̀ú idin mli sv ámu kpóí ní?

⁸ Bulu mbla ámu féé nwun, b̀v̀wanlín wá Bulu asv̀n wanlínhé amv̀t̀ò gyí, “Dwè fú bá fé fú iwí.” Ní mlidé músú gyi lélé á, mómú mlidé itò wankláán bwe. ⁹ Táme ní mlofúti fitátò kí a, mlilabwé lakpan. Bulu mbla ámu lahá mli ipón. ¹⁰ Tsúfé fúá fegyí mbla ámu féésú, táme fepán kule pé á, fagyí pón aní fatón mbla ámu féé. ¹¹ Tsúfé Bulu léblí òbéè, “Mátò mbua.” Mu kén léblí òbéè, “Mámò òha” é ní. Mú sv ní fvm̀òk̀t̀ò mbua, táme famó òha a, fvm̀òk̀k̀íná Bulu mblasv gyí ní? ¹² Bulu òbóp̀v̀ mbla ánfí itehá anitegyí iwí ánfí gyi ahá asón. Mú sv mlíkí wankláán, mli asv̀n blíhé p̀v̀ mli bwehétó. ¹³ Tsúfé òhá aní òtamawun ahá nwe á, Bulu omóowun mu nwe. Táme ní fútowun ahá nwe á, Bulu obóowun fú nwe mu asón ogyíké.

Hógýí Pó Bwehé

¹⁴ Apíó aba, ní òkv̀ òbéè, m̀h̀ò Bulu gyi, táme mu bwehé mosuná alí á, labi m̀m̀m̀ mu hógýí amv b̀v̀? Mú odu íbétalí há mu òkláa obénya nkpa? ¹⁵⁻¹⁶ Ní fowun fú aba akv b̀v̀ma atò didáhé p̀v̀ òyí kehètò atogyihé, táme fvmeha amó, f̀ebláa amó f̀eè, “Nehá mli itsiá. Mlitsia wankláán. Bulu òkpáa mli, òha mli t́á idè mli hián” a, labi m̀m̀m̀ fú asv̀n blíhé amv òl̀ẁa? ¹⁷ Alí hógýí igyi ní. Hógýí oduá yilébwe há fú bá uma mótó á, igyi hógýí wúhé.

¹⁸ Òkv̀ òbétalí blí òbéè “F̀v̀b̀v̀ hógýí. Mí é ntòb̀ẁé yilé.” Néle bláa mu mbéè, “Suna mí fú hógýí ámv̀ú yilébwe uma mótó ámu. Mí é nòsuná fú mí hógýí tsú mí yilébwetó.” ¹⁹ Fú hógýí desuná aní Bulu òkule pé b̀v̀ inu? Ibv alé! Táme b̀v̀ aní òhè laláhe féé bohogyí alí. Mú sv b̀v̀tenyá mu ifú, kpínkí kpakpakpakpa. ²⁰ Fú òha mimláhe, f̀v̀dekléá fówun aní hógýiá itamabwé yilé igyi hógýí kpaali? ²¹ Aní náin Abraham lóbwe yilé Bulu ansító, tsúfé olotsulá kpá mu b̀v̀ Isak yáa pututò, tekí òyómò mu b́v̀ afòd̀i_e há Bulu. ²² Mlilawun aliá nanáin Abraham hógýí p̀v̀ mu bwehé lenatí? Mu bwehé sv mu hógýí l̀f̀v̀n. ²³ Alí Bulu asv̀n wanlínhé anfi òl̀e_ba mótó ní. Òbéè, “Abraham lóhò Bulu gyi. Mú sù Bulu lóbmu mu yilé òbwepó,” tí mu mu nyawie ní. ²⁴ Iní sv séi á, mli b̀v̀ aní yilébwe téhá Bulu totsú òha aní mu asón da òkpa mu ansító, megýí mu hógýí pé.

²⁵ Alí òl̀e_ba ha obu-ònó otsiápú Rahab é ní. Bulu lótsu mu aní mu asón da òkpa, tsú t́á òl̀b̀ẁe sv. Òl̀p̀v̀ Yudafò akv́á beba b̀v̀dè ansí wa kí mu òmátó nájín, òl̀e_ba amó betse òkpa srí.

²⁶ Alí ámv̀ú òhè uma òhatò ógyi itowuhé ámu a, alí ní yilébwe memá hógýisv é igyi hógýí wúhé ní.

3

Òdandv

¹ Mí apíó, mli féé mlímábwe iwí ató asunápó. Tsúfé Bulu obégyi aní ató asunápó anfi asón kínkíinkín. ² Aní féé anitepán brégyíbré, táme ní òkv̀

tamapán mu tóito á, mómó olufun. Obétalí gyi mu iwiso okpagyíokpasu. ³ Apóki, dátábi ku pé butópúwá okpákwé onó, pódámlí mu, súná mu okpa pú tóá obwéé. Itehá otobú ani. ⁴ Mlíki ntsusu-yibiá idin ntsu ansító. Ilomoní, afú kponkpanti tópu mó náti. Táme otabu pátáplábi ku tédamlí mú, súná otínéá iyóó. ⁵ Alí ani odandu é igyi ní. Igyi ani iwí itó tókúrííbi ku. Táme itetalí blí asón akpónkpanti pótú iwí.

Igyi fé ogya plenplenbi áni itowá ipú yilé ogyá. ⁶ Igyi ito laláhéá iteyíntá ató féé ani iwí. Itákpóí nyankpusa, yíntá mu nkpatsiátó féé. Isubití ogyá áni itamaduntó odandu ogyá áni tetsánkí tsú. ⁷ Nyankpusa tetalí bwé pututombwi, mbubwi, awó pú ntsutso mbwi akugyíaku butemántá. ⁸ Táme ohaa mókótálí bwé odandu omanta kí. Ito laláhé odandu gyí. Otamatsiá díín. Elín áni itómó sóón bó mó. ⁹ Anitópó ani odandu kánfó ani Wíe pú ani Sí Bulu. Mó kén anitópólwíí ahá ní. Táme Bulu onutó lóbwe nyankpusa fé mu iwí. ¹⁰ Onó kule pé ámutó ikanfó móa ilwíí tedáli tsu. Mí apíó, ima alá íbéba ali. ¹¹ Ntsuá ibu anúle pú ntsuá ima anúle bétalí lin tsu obón kuletó? ¹² Mángo oyí bétalí swíé kankaba? Ntéé bafé oyí bétalí swíé mángo? Ekekéke! Alí ntsuá ibu anúle méetalí lin tsu obón áni mótó ntsu ma anúletó ní.

Nyánsa Aní Itsú Bulu Wá

¹³ Ní oku bu nyánsa móa asón asinu mlitó á, mómó opú mu tsiátó wankláán le mó suna tsun mu bwehé pú mu iwiasibá áni itsú mu nyánsatá. ¹⁴ Táme ní olu pú onsípe tsiátó bu mutó á, mómó omápu ibi sí kántó, blí obéé mu bu nyánsa. Ní oblí ali á, aláwá afunu dínká onokwali amosu. ¹⁵ Nyánsa áni odu motsú osúsú. Itsú oyító ató omagyáa, tsiátó laláhé, pú ohe laláhé wá. ¹⁶ Tsufé otínegyíotíné áni olu pú onsípe bu a, aba asimánú pú lalahewe tétsiá inu. ¹⁷ Táme ohá áni mu nyánsa itsú osúsú á, gyankpapu, mu iwí letin. Ololwíí, otodwé ahá, otéba iwiasí. Otowun ahá nwe, otobwé yilé. Otamafúti fitátó kí, otobwé ató tsú mu klontó. ¹⁸ Ahá nsiné olapú todú iwilwíí itópú yilébwe ba.

4

Oyító Ató Dwe

¹ Nto tétí ikó móa itré wá mli nsiné? Megyí otóli laláhé áni ideklé igyi mli su tópu ba? ² Mliapú onsípe mlidé ató klé, mli médé mó nya. Iní su mlidé ahá m. Mli ansí depe ahá atósú. Mó sù mlidétré kó ní, táme mli ibi méeda mó kí. Tóá suá mli ményá gyí, mli tamakóli Bulu oha mli. ³ Ní mlókóli kóráá á, otamahá mli, tsufé agywun laláhé mli tópu kóli mu. Alá mlópúwá iwí ansigyí su mlidé mu kóli. ⁴ Mli ladámlí oma há Bulu. Mli méyin áni ní mlidé oyító ató dwe á, mlidé Bulu lu? Ní fudeklé féé fódwe oyító ató á, futobwé Bulu olupú. ⁵ Ntéé mlidékí mlihaa, kpaali Bulu asun wanlínhé amu ileblí obéé, “Bulu tamatsúlá Oyé ámutó olópúwá anitó ámutu?” ⁶ Iní sù otópú awitole tsotsotsó kpá ani, fé alí Bulu asun wanlínhé amu ileblí ní. Obéé,
“Otókúsú lí iwí atsupúsú,

táme otópú awitole kpá iwiasí abápu.”

⁷ Mó su nde mli bláa mbéé, mli bá iwiasí ha Bulu. Mli kusu lu Obunsámsú, obésrí náti mli wá. ⁸ Mli kpuke manta Bulu, Bulu é obékpukpé manta mli. Lakpan abwepú, mlifwí ibi le lakpanbwetó. Ahá áni mli agywun igyi anyó, mliha mli klontó itin. ⁹ Mli su, amlíha mli iwí iwa mli nwe, mli lakpan su. Mli mósú idámlí isú, mli ansigyí imli péli. ¹⁰ Mli ba iwiasí Bulu ansító, méni obótsu mli fúa.

Aba Iwí Asón Blí

¹¹ Apíó adwepú, mli mátrá blí mli aba iwí asón. Mli mátrá tsii aba, kpóí aba. Ohagyíoha áni oléle mu ba ilá ntéé gyi mu asón á, ilosuná áni oleblí obéé, Bulu mliha ámu ima alá. Iní désuná áni alatsú mu iwí áni odun mliha ámu. Ní odun

mbla ámu a, múmú òmedé Bulu mbla ámu bu. ¹² Bulu lówa mbla ámu. Mu pé òbétalí pò mú gyi aní asón. Mu pé òbétalí hò aní nkpa, ntéé mó aní. Ní igyi alí mó á, fúgyí ma ání fégyi fú bá asón?

Ansí Pvdínká Ɔkesv

¹³ Mliya asu amlinu. Mli ahá ámuú mliteblí mliaa, “Nde ntéé òke abóyo wúlu yilé kusu, yétsiá inu ofi òkule gyi ibiá nyá iwí” ámu. ¹⁴ Mbéé, mliyin òketò? Mliyin aliá mli nkpatíátó bóbwe? Mligyí fé agyinde, itedáli dinká, táme itamawá òpá kuku, itáfí. ¹⁵ Mú su tóá ilehián ání mléblí gyí, “Ní Bulu lótsulá há aní nkpa á, abóbwe ínì ntéé ínì.” ¹⁶ Ní imegyí alí á, ilosuná ání mlidé iwí tsu, pò ibi sí kántó. Lakpan iwítsú ánfí odu gyí.

¹⁷ Mú su òhá ání oyin itò wankláán, táme òtamabwé á, òde lakpan bwe.

5

Iwí Anyapó Asón

¹ Iwí anyapó, mli su amlisura okitikíti, tsúfé ipian kpònkpònti ibá mli su. ² Séi ánfí á, mli atonyahé féé laplò. Atéple bawí mli atati. ³ Mli sika ató é ilakpóí, wí nkanu. Mú nkanu ámu òbégyi mli iwí adánsi, yíntá mli òyulúv fé aliá ogyá teyíntá ató. Mlilakle ató tsòtsòtsò yáí kpaali, bré ánfí òyí ibá bəmò ònó ánfí. ⁴ Mlikain ání ahá ámuú mlilóbò ipa, bəyò agyómá mli ndòtò, táme mlilékiná amó ikò ka ámu isú lató Bulu, túmi féé Owíe amu. ⁵ Mlilatsiá òsulúv anfisv, gyi nkpa móa òdwe pówá nfò fé nnantswie há mli òmàké. ⁶ Mlilahá òhá ání mu asón da òkpa ipón, mó mu, òmeprí iwí.

Iklunya Mva Mpráibò

⁷ Apíó aba, mli nya klòn tsia gyo aní Wíe Yesu Kristo ibá. Mliki aliá òdòtəpu tenyá klòn tsíá gyo nyankpu gyankpapu móa tráhe, pò aliá otetsiá gyo bréá òsulúv amu ibéha atò pəpwe bówie wóyí. ⁸⁻⁹ Mli é mli nya klòn amlilu kínkín, tsúfé aní Wíe, ogyi asón ogyípó amu ibá lafun. Mú su mli mátsiá tóí mli abasu, ménì òméeha mli ipón.

¹⁰ Apíó, mli pu Bulu ònósú atópó amóú beblí Bulu asón ámu bwe mli ato-suánhe. Bowun asón tsòtsòtsò, táme benya klòn. ¹¹ Mliki aliá anitobú amó. Itsú aliá botomi amó ason wunhetò su. Mlikain Hiob é iwí asónsú. Aliá olotomi mu ason wunhetò. Inì su Bulu lóyulá mu mó òma. Lélé, Bulu bu awítale. Otowun ahá nwe.

¹² Mí apíó, ndeklé mbéé mlibí wankláán ání mli má tánu òsúsú ntéé òsulúv, ntéé ká tətətò. Mli “In!” ibwéé “In!” mli “O-o!” é ibwéé “O-o!” ménì Bulu méeha mli ipón.

¹³ Ní òku dé ipian wúun mlitò á, okókoli Bulu. Ní ansí de òku gyí é á, òwáa ilv kanfu Bulu. ¹⁴ Ní òku délò mlitò á, òtí òpasua ahande abuba bokókoli Bulu, abukpa mu ofobí aní Wíe idátò. ¹⁵ Ní bokókoli aní Wíe hògyitò á, òbétsa mu ilò, òbókusú. Ní alabwé lakpan ku á, Bulu obési mó féé kíé mu. ¹⁶ Mú alí su mli le mli lakpan bli, amlíkokoli Bulu ha aba, ménì òbétsa mli ilò. Òhá ání mu asón da òkpa mpái təwá ogyá. Itəyó agyómá wankláán. ¹⁷ Nyankposa Elia é gyí fé mía funyò. Olokokóli Bulu kínkíinkín ání nyankpu mátswie. Lélé imotswie nfinsa móa ifon. ¹⁸ Ɔlélakólí mu ání itswie. Lélé nyankpu létií, iléha ató lélawá alé òsulúv.

¹⁹ Mí apíó, ní mlitò òku òdida hògyitò á, òku òsánkia mu ba. ²⁰ Mlibi ání òhá ámu lalé òkláa tsú lowu ání tēki obówutò. Mú su Bulu obési mu lakpan tsòtsòtsò kíé mu.

iletin mli okpa ámυτo. Itó amóú olpoka mli nwunsv iko ámυ megyí fé sika pepe móa sika futútú aní itetáli yintá. ¹⁹ Kristo obugya aní ihíe bu ibiá olpoka mli nwunsv iko ámυ. Kristo gyí fé okúfabiá olfun ha mbusuo kugyíku le, piná koku ma mυ iwí. ²⁰ Asa Bulu lóbwe oyí á, olehihie tóá ibéba Kristosv yái. Mli só Bulu lalé mυ súná bré tráhe anfito. ²¹ Kristo lahá mlilaho Bulu gyi. Bulu lókusóa mυ tsú afúlitó, wá mυ numnyam. Mó só mli ansidin Bulusv, mlidé tóá alahíe okpa kí nι.

²² Mlilagyi dinká onakwalí amóú ibv Kristoto ámυsv. Mó sv mlilatín mli iwí há Bulu, mlidé aba dwe fé apió. Megyí ansító-odwe mlidévohá aba. Mlyo mósú amlidwe aba wankláán tsu mli klonto. ²³ Bulu lakwíí mli pópwe. Megyí nyankpusa aní oméetsiá nkpa wá opású olotsv kwí mli. Mboún Bulu asón amóú ibv nkpa, ibv inυ bré féétó amυsv olotsv kwí mli. ²⁴ Bowanlín wá Bulu asón ámυτo bee, “Anyánkpósa bugyi fé ifá. Amó numnyam é igyi fé ifá ntswítswi. Ifá towú, mó ntswítswi tabó kpákpáa, ²⁵ táme aní Wíe asón ámυ mó bu inυ bré féétó.”

Asón ánfí gyí asv wankláán amóú mó okan adapó beda súná mli ámυ nι.

2

¹ Mó sv mlile agywun laláhe kugyíku le mliτo. Mlimátrá mlé aba, ntée bwé apinabwebí. Mlimátrá pe ansí abasv, ntée tsii aba. ² Mlibwe mli iwí fé nyebí bóbwe, amliha Bulu asón amóú iletín, tóto mefráa mótó ámυ idinka mli owóli brégyíbré, fé ali amóú nyópu-ntsu tedínká nyebí owóli amυ. Méni ibéha mlédan, nyá nkpahóo tsú Bulu wá. ³ Mlilakápó aní Wíe amυ kí, mlilawun aní obv awitole.

Akristofó Babwé Aha Pópwe Há Bulu

⁴ Mó sv mlíkpuke ba aní Wíe Yesu Kristo wá. Mbugyí nkpa Owíe nι. Kristo gyí fé ibwiá ahá bekiná mó aní ima labi, táme Bulu léle mó aní ibv labi mυ ansító. ⁵ Ohétó asón nebá beblí á. Mliba Bulu wá bré ánfí mlibv nkpa ánfí, obwe mli fé abwiá odepoyi obuá bótswe mυ mótó. Obwe mli mυ igyí ahapó aní amó iwí létín, amlitsv Yesu Kristosv ha Bulu igyí amóú mυ Ohé losusúu suná mli, itegyí mυ ansí ámυ. ⁶ Tsúfé bowanlín wá Bulu asón ámυτo bee,

“Bulu obéé, mlíki, nalé ibwi aní ibv labi,
púbwé okonkísóbwi yái Sion wúluto.

Ohagyíoha aní olaho aní Wíe, ogyi okonkísóbwi ámυsv gyi a,
péli méekitá mυ ekekeke.”

⁷ Ibwi ánfí híe ibv labi há mli ahá aní mlilóho Kristo gyi. Táme há ahá aní bómóho Kristo gyi mó á, Bulu asón ámυ ileblí obéé,

“Ibwi ánfí obu ayípu bekiná ní.

Táme mólébe mlí ibwi aní ihíe bu labi dvn mó féé ní.”

⁸ Asa é á,

“Iní gyí ibwiá ahá bósutiin mósú dida ní.”

Bósutiin mósó, tsúfé bomegyi Bulu asón ámυsv. Alí Bulu léhie yái aní ibá ha amó nι.

⁹ Táme mli mó á, mlygyí omá aní Bulu lalé. Owíe amυ igyí ahapó. Omá wankíhé aní Bulu lapó mli bwé mυ onutó ahá nι. Mólalé mli tsú oklúnto pó mli ba mυ okandíe wánkíhé amυ así obéé, mlibéda ofúla amóú alabwé ámυ iwí okan. ¹⁰ Teki bré ámυ a, megyí Bulu ahá mlygyí. Táme séi mó á, mlilabwé Bulu ahá. Bré ámυ a, tekí Bulu nwewúun ima mlysv. Táme séi mó á, mυ nwewúun laba mlysv.

Bulu Nkpábi

¹¹ Apió adwepó, nhíe nde mli olá da. Afóo mlygyí, mliméetsiá osulóbv anfisv wá opá. Mó sv mlile iwí tsu nyankpusa owóli laláhe amóú itakó mli oklóa isá ámυτo.

¹² Iníá mliha omátófɔ tsie sɔ á, mlitsia tsiátó wankláán, ménɪ ní bɔdeblí bɛɛ mli tsiátó ima alɛ a, bówun mli yilébwe, fówun békánfó Bulu ɛke ámóú ɔbéba beki amó gymagyihe amɔ.

¹³ Anɪ Wíe Yesu sɔ mlibu aban mɔa ɔhagyíɔha ání bapó túmi wá mɔ ɪbɪtɔ. Mlibu omá ɔkparó ání ɔde omá ámɔ féesú gyí. ¹⁴ Mlibu omású akípɔ amóú omá ɔkparó lalé ɔbéɛ, bɔbítɪ lakpan abwɛpó ɪsɔ, abɔkanfɔ yilé abwɛpó ámɔ. ¹⁵ Mlibwe yilé pɔka asɔn laláhe amóú aha mimláhe bɔteblí mábí sɔ tsú mli ɪwɪ ámɔ itin. Tsúfɛ ɔkpa ánfɪsɔ Bulu déklé ɔbéɛ, mlibwée mó ní. ¹⁶ Mlitsia nkpa fé ahá ání bɔtsie ɪwɪsɔ, támɛ mlimápu mli ɪwɪsɔtsiá ámɔ tin ansíbi bwé lalahɛ. Mboún mlitsia nkpa fé Bulu asúmpó. ¹⁷ Mlibu ɔhagyíɔha, amlɪdwe mli aba ahógyipɔ. Mlɪnya Bulu ifú, amlibu mli omá ɔkparó.

Asúmpó ɪwɪasɪbá

¹⁸ Nkpábi, mlɪnya mli awíe ifú, amlipɔ obú ha amó. Megyí amóá bolwií, bɔbɔ awítɔle há mli nkɔle. Mlibu amóá bɔbɔ owuntɔlɪn mlɪsɔ é. ¹⁹ Ní ɪleba mótó ání behá mlowun ɪwɪasɪn kɔkɔ kpaalɪ, támɛ Bulu só mlotomi hɔ mó faan a, Bulu ansí bégyi mli ɪwɪ. ²⁰ Labi mɔmɔ ɪbɔ ní fatomi, badá fú fú lakpan sɔ? Kɔkɔ ima mótó. Támɛ ní fɔbwé yilé asa fotomi beda fɔ á, Bulu ansí tegyi fɔ ɪwɪ. ²¹ Asɔn wunhe ánfɪ aná sɔ Bulu létɪ mli ní. Tsúfɛ mli sɔ Kristo onutó é lótomi tsɔn asɔn wunhetɔ póbwé mfántóhón há mli, ménɪ mli é mlótsɔn mósú. ²² Bɔwanlín wá Bulu asɔn wanlínhé amɔtɔ bɛɛ, “Ɔmɔbwe lakpan kɔkɔ. Ɔmemlé ɔhaa é.” ²³ Besia mɔ, mɔ mó omesia ɔhaa. Bréá ɔde ipian wúun a, ɔmeká ɔhaasɔ, támɛ ɔlɔpu mɔ ansí dínká Bulu, asón ogyípó ɔnɔkwalipɔ amɔsɔ. ²⁴ Yesu Kristo onutó lɔhɔ anɪ lakpan fée sɔrá, beda mɔ mántá oyikpalíhe amɔsɔ, ménɪ abégyi ɪwɪ tsú anɪ lakpantɔ, tsíá nkpa há yilébwe. Tsúfɛ bɔwanlín wá Bulu asón amɔtɔ bɛɛ, “Mɔ ɪwɪ nɔ amɔtɔ mli lényá mli ɪlɔtsá.” ²⁵ Tsúfɛ mli gyí fé akúfa fwíhé, fé alɪ amóú bɔwanlín wá Bulu asóntó ámɔ. Támɛ séi mó á, mlɪlayínkí bá mlibuo Yesu, mli ɔklásɔ ɔkípɔ pú mɔ ɔkparó ámɔ.

3

Akúlu Mɔa Aká

¹ Atsi, mlibu mli akúlu alɪ kén, ménɪ ní amótó akɔ bɔmɔhɔ Bulu asónsú gyi kóráá, bowun mli tsiátó a, ɪbétse amó, megyí mli obétepi trá bláa amó asɔnsɔ. ² Tsúfɛ bówun mli tsiátó wankláán pú alíá mlitehíé bú ató. ³ Mli alé ɪmátsu mli imi bwe, atati yilé didá ntée sika atóá ɪbɔ ɪbíá watɔ. ⁴ Mboún mliha mli alé itsu mli klɔntɔ. Aléá ɪtamayíntá gyí mɔá ɪbɔ alé, ilolwií. Mótɛhíé gyi Bulu ansí ní. ⁵ Tsúfɛ alɪ kén bímbí ámɔ atsiá bɔpu amó ɪwɪ há Bulu, pú ansí dínká mɔsɔ bobu amó akúlu, sɔ bɔwa akíle nɪ. ⁶ Alɪ kén Sara lóbu mɔ kulu, oletsiá tí mɔ ɔbéɛ, “Mí wíe” nɪ. Mɔ abí mli gyí, ní mlɔbwé yilé, mli ményá tɔtɔ ifú.

⁷ Alɪ kén mli ayin é, ní mliha mli aká mlibu ɪnɔ á, mlibɪ ání bɔma awútó ɔwɔnlín fé mli. Mliwun amó nwe, amlipɔ obú ha amó. Tsúfɛ mliha amónyɔ obénya Bulu atokiehé amóú igyi nkpa ámɔ. Mli kɪta mli aká tsɔn ɔkpa ánfɪsɔ, ménɪ ní mlɪdé mpáɪ bɔ á, tɔtɔ méetin mli ɔkpa.

Ipianwúun Yilébwe Sɔ

⁸ ɪtráhe-tráhe a, mli fée mliha mli agywun ɪbwe kɔle. Mli sɔ ha aba, amlɪdwe mli aba Akristofɔ. Mliwun aba nwe, amliba ɪwɪasɪ ha aba. ⁹ Mlimápu lalahɛ ká lalahɛ ɪkɔ. Ntée ní ahá besíá mli á, mlimásia amó ká ɪkɔ. Mboún mli yula amó, tsúfɛ Bulu létɪ mli ání mli bɔyulá ahá, ménɪ obóyulá mli. ¹⁰ Bɔwanlín wá Bulu asón amɔtɔ bɛɛ,

“Ní ɔkɔ déklé ɔbéɛ, mɔ tsiátó ɪwá alé,
otsia ansigyító a,
mómó osíi ahá ɪwɪ asɔn laláhe blí,

osi afunu wa.

¹¹ Osii lalahε bwe, abwεε yilé.

Odúnka iwilwii, ogyáa mó okpa.

¹² Tsúfé Bulu ansí bu yilé abwεpósó.

Ɔteyaa asu nú amó ato kulíhé.

Táme otakósó lí lalahε abwεpósó.”

¹³ Ma abópu lalahε gyi mli, ní mli ansí ipé yilébwεsu? ¹⁴ Táme ní ileba ání mlidé ipianwúun yilébwε su kóráá á, nwun lává mli olú. Opúni mátsií mli, mlimánya ohaa é ifú. ¹⁵ Mboún mlibi tsu mli klontó ání Kristo gyí mli Wie, mu iwí letin. Mhida iwísu, méní brégyíbré ní oku léfité hógyi ámúú ibu mlitó ámu iwí asón á, mlébi lé mó onó wankláán. Táme mlinya klon, amliba iwiasí le mó onó. ¹⁶ Mli klon máha mli pón tótó iwí, méní ní bude asun laláhe blí tsú mli tsiátó wankláán ámúú mlíópú mlibuo Kristo amu iwí á, péli békítá amó. ¹⁷ Ní igyi Bulu apé ání fowúun ipian kóráá á, ibu aléá fowun ipian yilébwε su, don ání fowun ipian lalahεbwε su. ¹⁸ Tsúfé Kristo é lówu ahá lakpan su otáwule pé. Mu asón da okpa, táme olowu há lakpan abwεpó féé, méní abékpa mli ba Bulu wá. Boma mu nyankpusa-oyí, táme Bulu lókusóa mu Ɔhétó. ¹⁹ Ɔlotsun Ɔhé ámutó yéda asón ámu okan há afúli amúú bu da obu ámu. ²⁰ Afúli amu gyí, ahá ámúú bumobu Bulu asón, Bulu lénya klon há amó bré ámúú aní náin Noa dé dáka kpánkpwánkpwanti sré ámu. Ahá ikwe pé lótsun ntsubulá ámutó nyá nkpa. ²¹ Ntsu ánfí léli há asúbó. Alí ámúú ahá ámu bətsun ntsubulá ámúsu nyá nkpa ámu a, alí kén asúbó ánfí dé mli nkpa hóo ní. Megyí mli iwí ifin asúbó təfwí. Mboún igyi ipabwíí há Bulu ání mli klon idi mli asi, imátrá ha mli pón. Asúbó ánfí lahó mli nkpa tsun Yesu Kristo kusó tsú afúlitó ámúsu. ²² Alayó osósó yétsiá Bulu gyəpísu séi. Bulu-abəpu, ohetó awie pú túmi kugyíku bobu mu asi.

4

Nkpatsiá Há Bulu

¹ Kristo lówwun iwíwəsin. Mó su mhida iwísu mli é, amlipu mu okpa ámu alí kén. Tsúfé oha ání owun iwíwəsin lalé mu iwí lé lakpantó. ² Iní su omátrá ha owólí laláhe igyi músu. Mboún oha Bulu apébwε itsia mu klontó mu nkpa ání ilasí oyí ánfító féé. ³ Asa mlilébemlí Akristofó á, mliléyintá bré tsətsəotə tsíá bwé tóá ahá ání bumeyín Bulu bətekle bwε. Mó aná gyí; atsi móa ayin asónwa, ntábu, pléikpada móa ntakpan onúkpa yə pú ikpítswéé ání ígyi mli akisító. ⁴ Itobwíé omátófo ámu onó ání séi mlítráa mlimédésrí buo amó yóbwe lalahε. Mó só bətesíá mli ní. ⁵ Táme béle amó bwehé féé onó Bulu ansító. Mu abá begyi akiankpapu pú awupó féé asón ní. ⁶ Mó só beyéda Bulu asón wankláán ámu okan há awupó ní. Amó lowu ámu igyi isvá Bulu labítí amó oyólóv, fé alíá otebítí ohagyíoha isu. Beyéda Bulu asón ámu okan há amó, méní amó okláa obénya nkpa fé alíá Bulu bu nkpa.

Bulu Atokiehé Kítá Wankláán

⁷ Tógyító onómə lafon ta. Mó su mlíkita iwí, amlíha mli agywuntó idi, méní mlétalí bó mpái. ⁸ Múá idun mó féé gyí, mlidwe aba tsu mli klontó. Tsúfé odwe ánfí odu abéha mlétalí sí ahá lakpan kíé amó ní. ⁹ Mlipu ansigyí hə mli aba Akristofó afóó, mlimáblí mliaa ilakpən mli. ¹⁰ Bulu lakíé ohagyíoha ató otsan-otsan. Mó su ohagyíoha okíta mu kletó wankláán, amlipokpa aba. ¹¹ Ní oku klé gyí Bulu asónblí á, oblí asón ání itsú Bulu wá. Ní oku klé gyí ahá sóm á, opúvə owonlín ámúú Bulu lahá mu amu féé sóm mu aba. Iní abéha ahá békənfó Bulu tsun Yesu Kristosv tógyítótó. Numnyam móa túmi igyi Bulu klé bré féétó. Amen.

Akristofó Ipiawúun

¹² Mí apíó adwepú, mlimáha asun wunhe kpɔnkpɔnkpɔnti ánfí bɔdɛpɔsɔ mli kɪ anfi ibwie mli ɔnó. Mlimákɪ mɔ́ aní asun pɔpwe dé mli to. ¹³ Mliha ansí mboun igyi mli aní mli dé Kristo asun wunhe amu ku wúun, ménɪ ansí betrá hie gyí mli eke ámóú mu numnyam bélin ɔwan ámu. ¹⁴ Ní ahá bɔde mli sia Kristo búo su á, idesuná aní nwun lawá olú. Bulu Numnyam Ɔhe Wankíhé amu bu mli to. ¹⁵ Mli to ɔkɔku ɔmáwun asún ahámɔ, ntée owi, ntée lakpanbwe, ntée okéngyéwa su. ¹⁶ Táme ní mligyí Akristofɔ su mli dé asún wúun a, imáwa mli péli. Mboun mlikanfɔ Bulu aní Kristo idá din mli su.

¹⁷ Tsúfé bré lafɔn aní Bulu obégyi ɔhagyíɔha asún. Obégyankpá gyi mu onutó ahá asún. Ní Bulu obéfi mɔ́ asi tsú anisɔ á, mómú nkáli ahá ámóú bɔmɔhɔ mu asun wankláán ámɔsu gyi amu klé bóbwe? Ibéhie wá ifú. ¹⁸ Bɔwanlín wá Bulu asóntó beɛ,

“Ní ibówa ɔnlɪn asa Bulu ɔbóhɔ yilé abwepú nkpa á,
mómú nkáli ibégyi ha lakpan abwepú pɔ́ ahá aní butamabú Bulu é?
Iméetepí wá alé há amó.”

¹⁹ Mɔ́ su ahá ámóú igyi Bulu apé aní bɔwúun asún ámu bɔpúu amú iwɪ fée wa amú Ɔlepú ámu ibi to, abukita yilébwetɔ kinkíinkín. Otegyi mu asónsú brégyibré.

5

Bulu Akúfasɔ Kú

¹ Séi á, ndeklé mbéɛ, nótɔ́i kplá mli á mligyí ahande Kristo ɔpasuatɔ. Ɔpasua ɔhande mí é ngyi. Ntráa ngyi ipian ámóú Yesu lówun amu iwɪ adánsie ogyípú. Mí é nénya mu numnyam amóú ibélin ɔwan ámu iku. ² Nde mli kokóli mbéɛ, mli kɪ ahá ámóú Bulu lapówá mli ibi to amɔsu wankláán fé akúfa ɔkparú. Imábwe mli fé bɔde mli hie, mboun mli bwe mɔ́ tsu mli klɔntɔ alíá Bulu déklé. Megyí sika ɔnsíɛ su, mboun ɔdweá mli bu ha osum ámu su. ³ Mlimábwe ahá ámóú Bulu lapówá mli ibi to ámu kpóunkpóun. Mboun mlitsia tsiátɔ wankláán aní ibóbwe nfántóhón há amó, ⁴ ménɪ ekeá Kristo, ogyi akúfa akparú Owíe amu ɔbá á, ɔbéha mli isugyí-ɪpa aní ibu numnyam, iméekpa ekekekeke.

⁵ Nyasubi mɔ́a mbitebí, mli é mli pu obú há mli ahande. Mli fée mli pu iwiasibá kpa aba. Tsúfé bɔwanlín wá Bulu asún ámɔtɔ beɛ, “Bulu tɔkósú lí iwɪ atsupósú, táme ɔtɔwá awitɔle há ahá aní beba iwiasɪ.” ⁶ Mɔ́ su mli ba iwiasɪ, amlipɔ mli iwɪ wa Bulu túmi kpɔnkpɔnkpɔnti ámu asi, fówun obótsu mli fɔ́a mu bré wankláántɔ. ⁷ Mli pu mli asun wunhe fée wa Bulu ibi to, tsúfé ɔtɔgywín mli iwɪ.

⁸ Mlikita iwɪ, amlidinka ansí iwɪsu, tsúfé mli olupú, ogyi Ɔbunsám ná odekpóun, odeki fé gyatá, ɔde ɔku dunká ɔkita wɪ. ⁹ Inɪ su mlikita mli hógyitɔ kinkíinkín, amlitin mu ɔkpa. Mli bu aní mli aba Akristofɔ aní bɔbu ɔyítɔ fée bɔde ipian ánfí odu wúun. ¹⁰ Táme Bulu híe ɔbu awitɔle há mli tógyítɔtɔ. Mlɔ́lɔ́tɪ mli ba mu numnyamtɔ tsun mli a Kristonyɔ ikɔlebwetɔ. Mu numnyam amu bu mu bré fée tɔ. Ní mlowun ipian kpalobí á, imówa ɔpá mu onutó obótsu mli kósú, há mléyinkí lí. Ɔbówa mli ɔwɔnlín, há mléle nlin Kristotɔ. ¹¹ Mubú iwíegyí bré fée tɔ. Amen!

Iklá

¹² Silwano létɔa mí nɔwanlín ɔwɔlú kútúklú ánfí sísí mli. Nyin aní opíó Okristoyin ogyi, ɔbu ɔnɔkwali. Ndekléá nɔwa mli ɔwɔnlín, mí angyi adánsie suna mli aní asún ánfí nabláa mli ɔwɔlú ánfíto fée idesuná aní inɪ gyí Bulu awitɔle onutónutó ámu ni. Mlikita mótɔ kinkíinkín.

¹³ Mli apíó ahógyipɔ amóú bɔbu Babilon ɔpasuatɔ behá mli itsiá. Mí bí Marko é ahá mli itsiá. ¹⁴ Mli pu aba-ɔdwe ámóú ibu Akristofɔtɔ ámu ha aba itsiá

brégyíbré. Nde Bulu kolí mbéε, εháα mlι ahá ámúú mlgyí Akristofε ámυ fée
iwilwii.

2

Afunu Ató Asunápó

¹ Bímí ámu a, Bulu ɔ́nsó atáípu afunupu betsiá Bulu ahátɔ. Alí kén bétsiá mlítɔ ní. Bóbwe híéé pú amó onutó atosunáhéá itómó bɔwa mlítɔ. Bókusó líí amó Wíe amóú ɔlɔhɔ amó ámusu kóráá, póhí amó iwí. ² Ahá tsɔtsɔtsɔ bóbuo amó tsiátó laláhe pú pélila anfi. Amó su ahá bókpaí ɔnɔkwali ɔkpa ámu. ³ Amó ɔnsípe su békpekpéé asún blí púsíwí mli kóba. Asún ogyípu Bulu léda iwísu ɔyi ɔpá ání ɔbébití amó isu, hí amó.

⁴ Tsúfé Bulu mésikíé mu abɔpu amóú bɔbwe lakpan ámu kóráá. ɔlɔwa amó ikan, tswí amó wá isubití ogyá amóú itamadun amó oklúklúklúkpa oklúntɔ.* Bétsiá inu yófun amó asún ogyíké. ⁵ Mliyín ání Bulu mékiná atitífo amóú bómobu mu amó isubití. Mboutín ɔleha ntsu léme amó fée. Noa mu a ahá abasiénó pé lésián. Noa léda ɔkan bláa ahá alí bré ámutɔ ɔbéé, butsiá tsiátóá ilegyi Bulu ansí. ⁶ Ida mli ansító ání Bulu léha ogyá lɔhɔ Sodom múa Gomora awúlu mli nsúó. Amó lakpan su Bulu lébití amó isu, isuna tásá ɔbéba ahá ání butákúsó líí mususu ekekó. ⁷ Táme Bulu léle yilé ɔbwepó Lot mó alí bré ámutɔ. Ahá ámu tsiátó laláhe pú amó mblasumágyi letsíá han mu. ⁸ Oletsíá nú, oletsíá wun amó bwehé laláhe ekekegyíeke, iletsíá tó mu klón. ⁹ Iní fée ilosuná ání aní Wíe yin alá ɔbéle yilé abwepó tsú isókítɔ, pú alá ɔbébití laláhe abwepó isu yófun ekeá obégyi amó asún. ¹⁰ Múá idon a, ahá anfi odu butamagyi iwísu, iwítsú bu amótó, butamasúsu tɔtɔ iwí don hakpan ání amó ɔwólí laláhe tekle. Bulu ɔbéhie bití amó isu.

Ní bude anumnyampúá bubu ɔsósú sia á, itamawá amó ifú. ¹¹ Bulu-abɔpúá bohíé bubu túmi, bubu ɔwonlín kóráá butamasíá anumnyampu anfi Bulu ansító. ¹² Afunu ató asunápó anfi bugyi fé pututɔ-mbwíá buma agywun. Butákwií amó keke, ahá butekítá amó, mó amó. Butebli asun laláhe tsú tásá bómónu mó así iwí. Amó laláhebwe béhi amó fé pututɔ-mbwí. ¹³ Alí amóú bahá ahá bude asún wun amó su Bulu ɔbópu asun wunhe ká amó akɔ. Butegyi ɔdwe nkɔtɔ, tsúfé ansigyíla butɔbwé. Butɔbwé pélila, kpóí iwí, butowíe anitɔ aní nkegyítɔ. Bude iwí mlé. ¹⁴ Tɔtɔ ima amó ansigyí don mbuatɔ. Butamasí laláhe bwe. Butemlé ahá ání amó hógyi melí tsukule, há bótɔbwé lakpan. Bahíé bí ɔnsípe wa. Amó bwehé laláhe anfi su, bugyówí ní! ¹⁵ Basí ɔkpa wankláán ámu tswí, yó bubuo Beor mu bi Bulu ɔnsó atáípu Bileam bwehé laláhe. ɔlɔdwe sika ání obénya tsú laláhebwetɔ. ¹⁶ Mó su Bulu léha mu afrímú lótoí wa mu, ɔleha olesi mu gbedéla amó bwe.

¹⁷ Afunu ató asunápó anfi buma labi kuku. Bugyi fé ntsuá ɔlakpí ntée nyankpúá ɔlabílá tuun, afú latsvan mó nátí. Iní su amó otsiákpá ání Bulu lalá yái amó gyí oklún tuuntɔ. ¹⁸ Butotsú iwí, ká ɔnótó, pú amó ɔwólí laláhe tin ɔnó, mlé ahá butelábwé lakpan ání besi bwe imákówá ɔpá. ¹⁹ Butehíé ahá bee, ní begyi amó atosunáhésu á, bégyi iwí. Táme amó onutó bugyi nkpábi há tsiátó laláhe. Tsúfé nyankpúsa gyí ɔkpábi há tásá ɔde musu gyí. ²⁰ Ahá ání babí aní Wíe pú aní ɔlepú Yesu Kristo, sí ɔyító ɔwólí laláheá iteyíntá nyankpúsa bwe, beyínkí yébitíwíé mótó, igyi amósú á, amó tsiátó teláyíntá don alá igyi yái. ²¹ Ní bometepí wun ɔkpa wankláán ámu kóráá á, tekí ɔbu alé há amó don ání bówun mó yínkí ɔma, sí mbla wankíhé amóú bɔpuhá amó ámusu gyí. ²² Amó bwehé anfi lahá yébi anfi laba mótó. “Kíai tékplái, lápó mu ɔdandu tsú” pú “Febie ɔprákuo ntsu alágyíalíá á, ɔteláyébie ɔdiba.”

3

Aní Wíe ɔbáke

* 2:4 Tataro butetí inu Griiki ɔblítɔ.

¹ Mí apíó adwepó, íni gyí ɔwóló nyɔɔsiá ndewanlín sísí mli ní. Ndepu nwóló anyɔ ánfí káin mli, méní mlógywíin mó iwí wankláán. ² Ndekléá mlíkáin asón ámóú Bulu ɔnósú atáipó wankíhé amv beblí yáí ámvsu. Mlikain aní Wíe, ogyi aní Ɔlepó Yesu Kristo mbla ámóú ɔlɔtsun mv sumbí ayɔpósú wá há mli ámvsu. ³⁻⁴ Gyankpapu a, ndekléá nékaín mli ání nke tráhe amvto á, ahinlá abwepó aku bóbuo amó onutó ɔwólí laláhe. Bómási mli, fité mli beɛ, “Yéé Yesu léblí yáí ɔbéɛ, mélayínkí bá a? Mó nkí mv mé? Tsú aní anáin lowu brésú ɔpá á, tɔtɔto mókótse. Alí ámóú ilenya igyi ámv nu.” ⁵ Bakí ansí tan ání ɔnó Bulu lópublí asón bímbí ámv, ɔsú móa así lèlin, ɔsolóv ledali tsu ntsutso. Ntsu é ɔlɔpubwé mó. ⁶ Ntsu kén ɔleha ɔlɔbulá yíntá bímbí ɔyí ámv. ⁷ Ɔnó ámv kén ɔletrá publí ání ɔsú móa así ánfí mó íbétsiá yófun ekeá obégyi ahá ámóú butamanyá mv ifú ámv asón, pú ogyá hí tógyító.

⁸ Táme apíó adwepó, mlimátan íni mósó. Ekewóle igyi fé nfi-ɔpím, nfi-ɔpím é igyi fé ekewóle aní Wíe ansító. ⁹ Ahá bukí beɛ, Bulu tesi tsiá tóá alahíéá ɔbóbweɛv. Megyí alí igyi, mbouín klɔn otenyá há mli; méní ɔhagyíɔha ɔbédamlí klɔntɔ sí lakpan bwɛ, tsúfé omedékléá ɔhaa ɔbófwi.

¹⁰ Táme aní Wíe ɔbáke amv íbófwie ahátɔ, fé alí owikplu tofwíé ɔhatɔ. Eke ámv a, ɔsósú bósuvrá okitikíti kúklóklóv ɔha. Ogyá bɛnlaín ntobíá ɔlɔpubwé ɔsú móa así féé. Ɔsolóv móa mósú ató é féé bóhɔ plíplíplíplí. ¹¹ Iníá lélé Bulu obéyíntá ɔyító ató féé alí á, tsiátó mɔmv ilehián ání mlóptsíá, íbégyi Bulu ansí? Ilehián ání mli iwí bétin, mlósúm Bulu. ¹² Mlitsia tsiátó anfi pukí ɔkpa ha Kristo ɔbáke amv, amlíha mó ikɔsɔ ba. Bulu ɔbópu ogyá hí tógyító ɔsósú eke ámv. Mó okunkúú é íbɛnlaín inu ató féé. ¹³ Táme Bulu léhie ání ɔbóbwe ɔsú móa así ɔpɔwe há aní. Ɔtínéá ahá ání amó asón da ɔkpa bétsiá. Mó anígyó ní.

¹⁴ Mó sv apíó adwepó, íniá mli gyó íni sv á, mli yiri iwí amlitsia tsiátóá mó iwí létin, ɔlala méetsiá mli iwí Bulu ansító, méní iwílwii bétsiá mlíha mɔnyɔ nsíné.

¹⁵ Mlimátan ání ahá nkpahɔɔ sù aní Wíe dé ikɔn nya, fé alí aní pío ɔdwepó Paulo lópu nyánsa ání Bulu léha mv wánlín asón ánfí kén sísí mli. ¹⁶ Asón ánfí aná iwí ɔlɔtá tsú mv nwóló féétó nu. Táme mv asón ámv ikv asinu bu ɔnlin. Mó sv ahá ání butamakási tɔtɔ pú ahá ání amó hogyi melíi tsukole butédámli Paulo asón ámv, fé alí ámóú butédámli Bulu ason wanlínhé bun amv. Mó ɔbéha Bulu ɔbéhi amó ní.

¹⁷ Táme apíó adwepó, íniá mliyin mó alí sv á, nde mli ɔlá da yáí. Mli dinka ansí iwísv, méní ahá ánfí butamagyí mblasv ánfí bómópu amó atosunáhé laláhe amv bemlé mli, amlídida. ¹⁸ Mbouín mli yɔ mósú, méní aní Wíe pú aní Ɔlepó Yesu Kristo awítale pú mv bí bómoní mlítɔ. Numnyam íbwéɛ mv kle tsú séi púya bré féétó! Amen.

Yohane ᾠωλό Gyankpapu

Nkpa Asón

¹ Anidé ᾠωλό άνfi wanlín sísí mli tsú Asón áμúú itehá nkpa, ibu inu asa ᾠyí lélun amu iwí. Aní onutó anilónu mu asón, pú ansíbi wun mu, ki mu, pú ibi da mu. ² Bulu léle Nkpa ᾠhapú άνfi ᾠwan súná aní, anilówun mu. Anidé adánsie gyí, bláa mli aníaa, mótéhá nkpa άνί itamatá ní. Mba ᾠsí ámu nyᾠ bu inu yáí, asa alalé mu ᾠwan súná aní. ³ Asón άνί anilónu pú tᾠá anilówun anidé mli bláa, méní ania mlínyᾠ abóbwe kole. Tsúfé ania ᾠsí ámu pú mu Bi Yesu Kristonyᾠ gyí kole. ⁴ Anidé mú wanlín sísí mli, méní ania mlínyᾠ ansigyí bófun.

Bulu Lówankí

⁵ Asón άνί anilónu tsú mu Bi ámu wá, anidé mli bláa gyí, Bulu lówankí. Oklún kókukukú má mutᾠ. ⁶ Mú sv ní anidéblí aníaa, ania múnnyᾠ anidé mbagyí, táme anitráa aníná oklúntᾠ á, anidé afunu wa. Anímédébwε dínká ᾠnᾠkwali asón áμsv. ⁷ Táme ní aníná wanki amutᾠ, fé alí áμúú mu onutó ᾠna ámu a, ikulebwε bu ania aní aba nsiné. Mú sv mu Bi Yesu Kristo obugya amu tetin aní iwí tsú aní lakpantᾠ.

⁸ Ní ablí aníaa, lakpan ma aní iwí á, anidé iwí mlé. Anímá ᾠnᾠkwali. ⁹ Táme ní alé aní lakpan bláa Bulu á, obésikíé aní, tin aní iwí tsú lalahe féétᾠ, tsúfé yilé ᾠbwεpú pú ᾠnᾠkwaliᾠv ogyi. ¹⁰ Ní ablí aníaa, anímégyí lakpan abwεpú á, anilawá mu afunutᾠ. Idesuná άνί anímóhᾠ mu asón ámu.

2

Ani Bvale Ogyipó

¹ Mí abí adwεpú, nde asón άνfi wanlín sísí mli, méní mlíméεtrá bwε lakpan. Táme ní mlitᾠ ᾠku ᾠbwé lakpan á, aníbu ᾠhá άνί otokókóli aní Sí ámu há aní. Mbugyí yilé ᾠbwεpú Yesu Kristo. ² Tsúfé mulówu, pú mu obugya lé aní nwnusu mbusuo. Megyí aní nkule pé lakpan, táme ᾠyítᾠ ahá féé klé.

³ Ní anidé Bulu mblasu gyí a, mú ᾠbéha abébi άνί anílabí mu ní. ⁴ Ní ᾠku ᾠblí ᾠbéε, “Nyin Bulu,” táme ᾠtamagyi mu mblasu á, ofunupu ogyi. ᾠma ᾠnᾠkwali. ⁵⁻⁶ Táme ní ᾠku tegyi Bulu mblasu á, idesuná άνί mu Buludwε lᾠfun. Tᾠá íbéha abébi άνί kolebwε bu ania Bulu nsiné gyí, anitsie nkpa fé Yesu Kristo.

Mbla Pᾠpwe Amv

⁷ Apíó adwεpú, megyí mbla pᾠpwe kᾠku ndewanlín sísí mli. Mbla dada amúú mlyin tsú bré áμúú mlilᾠtsᾠ hᾠgyi amu ní. Mbla dada anfi igyi asón άνί mlilanú dodo. ⁸ Táme mbla pᾠpwe igyi. Tsúfé Kristo tsiátᾠ pú mli klé lalé mú súná άνί mbla pᾠpwe igyi. Oklún amu idetsúbn. Wanki amu onutó idewankí dodo.

⁹ Mú sv ᾠhá άνί ᾠbéε, ᾠna wanki amutᾠ, táme ᾠde mu ba Okristoyin lu á, idesuná άνί ᾠtráa ᾠbu oklúntᾠ. ¹⁰ ᾠhá άνί ᾠtᾠdwé mu ba Okristoyin ná wanki amutᾠ. Mú sv tᾠtᾠtᾠ mééha mu ᾠbwε lakpan. ¹¹ Táme ᾠhá άνί otolú mu ba Okristoyin mú tsie oklúntᾠ. ᾠna oklúntᾠ, sv omeyín ᾠtínéá ᾠyᾠ, tsúfé oklún amu latin mu ansí.

¹² Mí abí adwεpú, nde ᾠωλό άνfi wanlín sísí mli, tsúfé Yesu Kristo sv Bulu lasí mli lakpan kíé mli. ¹³ Mí así, nde ᾠωλό άνfi wanlín sísí mli, tsúfé mlílabí ᾠhá áμúú ᾠbu inu tsú ᾠyí nfiasí ámu. Nyasubi, nde ᾠωλό άνfi wanlín sísí mli, tsúfé mlílagyi ᾠbonsámsú.

¹⁴ Mí abí adwepó, nde ɔwóló ánfí wanlín sísí mlí, tsúfẹ mlílábí Ɔsí ámu. Mí así, nde ɔwóló ánfí wanlín sísí mlí, tsúfẹ mlílábí ɔhá ámuú ɔbu inu asa Bulu lóbwe ɔyí ámu. Nyasubi, nde ɔwóló ánfí wanlín sísí mlí, tsúfẹ mlí hógyi ɔnó bu ɔnlín, Bulu asón bu mlító. Mlilagyi Ɖbunsámsó.

¹⁵ Mú su nde mlí fée bláa mbée, mlímápu mlí klón dínká ɔyí pọ mótó atósó. Ní ɔku dé ɔyí ánfí dwe á, ɔméetalí trá dwe aní Sí Bulu ɛ. ¹⁶ Ɔyító ató ámu ikv gyí, ató laláheá itedínká ɔha ɔwólí; atóá ɔha towun, itedínká mu ɔwólí pọ ntobíá ɔha tɔpútsú iwí. Iní ánfí odu kúkukv imotsú aní Sí Bulu wá, ɔyí ánfító itsú. ¹⁷ Ɔyí ánfí pọ mótó atóá itedínká ɔha ɔwólí fée detsúun. Táme ɔhá aní ɔtɔbwé tóá Bulu tekle obétsiá nkpa aní itamatá.

Kristo Alupó

¹⁸ Mí abí adwepó, bré tráhe ní. Mlíkaín aní bebláa mlí beɛ, Kristo olupó ámu ɔbéba. Séi ánfí á, Kristo alupó tsɔtsɔtsɔ baba. Iní désuná aní lélé bré tráhe ní. ¹⁹ Kristo alupó ánfí betsiá anító asa bedali. Ní lélé aní klé bvgyi á, tekí besi tsiá anító. Amó anítodalí lósuná aní bumegyí aní apíó Kristotó. Mú su bedali anító ní.

²⁰ Táme mlí mú á, Kristo lapó mu Ɖhe Wankíhé amu wá mlító. Mú su mlí fée mlílábí ɔnɔkwali amu. ²¹ Megyí beɛ mlíméyín ɔnɔkwali amu, sú nde asón ánfí wanlín sísí mlí. Mboun alíá mliyín ɔnɔkwali amu, pọ alí ámuú mliyín wankláán aní ɔtínéá ɔnɔkwali amu bu a, afunu kúkukv ima inu ámu su.

²² Ma gyí ofunupu kpɔnkpɔntí ánfí? Mvgyí ɔhá aní olekiná ɔbéɛ, “Megyí Yesu gyí Kristo, (ɔhá ámuú Bulu ladá mu ofúli amu).” Idesuná aní alakíná Ɔsí Bulu mu mu Bi Yesu Kristo amu. Mú su mvgyí Kristo olupó ámu ní. ²³ Tsúfẹ ɔhá aní okíná Bulu mu Bi ámu lakíná mu Sí Bulu é ní. Táme ɔhá aní ɔlɔhɔ mu Bi ámu lahɔ mu Sí ámu é.

²⁴ Mú su mliha asón ámuú mlílónu tsú bré ámuú mlílótsɔ hógyi amu isin mlító. Tsúfẹ ní isin mlító á, mómó ikolebwe bétsiá mlía Yesu pọ Ɔsí Bulu nsíné. ²⁵ Iní gyí tóá Kristo léhie ɔbéɛ méha aní, igyi nkpa aní itamatá ámu ní.

²⁶ Ahá ámuú budekléá bémlé mlí ámu sú nde asón ánfí wanlín sísí mlí. ²⁷ Mlí mú á, Ɖhe Wankíhé ámuú Kristo lópɔwá mlító ámu bu mlító. Mú su imehián aní ɔhaa ɔbétrá suná mlí ató. Tsúfẹ Ɖhe Wankíhé amu tosúná mlí tógyító. Mu atosunáhé é igyi ɔnɔkwali onutó. Iní su mlíkita tóá olosuná mlító, amlitsia Kristotó.

²⁸ Iní su mí abí adwepó, mlitsia Kristotó. Fówun ní ɔhá á, péli méekítá aní, abétalí fia mu. ²⁹ Ní mliyín aní yilé ɔbwepó Yesu gyí á, mómó mlíbí aní yilé ɔbwepó Bulu mu bi okugyíɔku gyí.

3

Bulu Abi

¹ Mlíki alíá aní Sí Bulu tehié dwé aní sú botetí aní mu abí. Lélé á, mu abí anigyí. Táme tóá svá ɔyí ánfító ahá bumeyín aní gyí, bumeyín aní Sí Bulu. ² Mí apíó adwepó, séi á, Bulu ahá anigyí. Alíá abébemlí wole ɔmákonýá lé suná aní. Táme aniyín aní Kristo ɔhá á, abélian mu, tsúfẹ abówun alíá ogyi. ³ Ɖhagyíɔha aní ɔdun ansí aní mélian mu tehá mu iwí tetin, fé alíá mu iwí letin.

⁴ Ɖhagyíɔha aní ɔtɔbwé lakpan á, ɔdekusú líí Bulu mblasu. Tsúfẹ lakpan gyí Bulu mblasumágyi. ⁵ Mliyín aní Kristo léba ɔyító bele aní tsú aní lakpantó, táme mu mú ɔmɔbwe lakpan kuku. ⁶ Iní su ɔhá aní mu Kristo buɔde mbagyí tamatráa bwe lakpan. Mú su ɔhagyíɔha aní ɔtráa ɔde lakpan bwe mókówun Kristo, ɔmákbí mu é.

⁷ Mí abí adwepó, mlímáha ɔhaa ɔmle mlí. Ɖhagyíɔha aní ɔtɔbwé yilé á, mu asón da ɔkpa Bulu ansító fé Yesu. ⁸ Táme Ɖbunsám mu bi, ɔhá aní ɔtráa ɔde

lakpan bwe gyí. Tsúfè Ọ̀bunsám dé lakpan bwe tsú bréá ọ̀yí lefi así ọ̀pá. Bulu mu Bi Yesu Kristo léba ọ̀yító beyintá Ọ̀bunsám gyumagyihe kugyíku.

⁹ Ahá ání babwé Bulu ahá bɔtamatráa bwe lakpan, tsúfè Bulu tsiátó bu amótó. Mú sù bóméetalí trá bwe lakpan. ¹⁰ Tóá abórbí Bulu abí pọ̀ Ọ̀bunsám abí gyí, ọ̀hagyíoha ání ọ̀tamabwé yilé, ntéé dwé mu ba mégyí Bulu mu bi.

Abadwe

¹¹ Asón ání mlílónu tsú bréá mlílémlí Akristofọ̀ gyí, adwéé aba. ¹² Mlímábwe mli iwí fè Kain. Ọ̀bɔbwe Ọ̀bunsám mu bi, mó mu gyama. Ntọ́ léha sọ̀ ọ̀lómọ̀ mu? Ọ̀bɔbwe itọ́ laláhe, mu gyama mú lóbwe itọ́ wankláán sù ọ̀lómọ̀ mu.

¹³ Mí apíó Akristofọ̀, imáwa mli wánwan ní ọ̀yí ánfítọ́ ahá bɔtolú mli. ¹⁴ Aní mú aniyin ání aniladáli lowu así yó nkpa ání itamatátó, tsúfè anidé aní aba dwe. Ọ̀há ání ọ̀tamadwé mu aba lasin lowutọ́. ¹⁵ Ọ̀há ání otolú mu ba gyí ahá ọ̀mọ̀pọ̀. Mliyín ání ahá ọ̀mọ̀pọ̀ ọ̀kọ̀kọ̀ má nkpa ání itamatá. ¹⁶ Alí ámúú Kristo lótsulá wú há aní ámu ilasúná aní alíá ọ̀dwe gyí. Mú sù ilehián ání aní é abówu há aní aba alí kén. ¹⁷ Ní ọ̀kọ̀ bu atọ́, alawun ání kọ̀ de mu ba hián, táme omowun mu nwe há mu a, múmú ọ̀méetalí blí ọ̀bée, mutọ́dwé Bulu. ¹⁸ Mí abí adwepọ̀, ní igyi alí á, mlímápu ọ̀nọ̀kpán dwé aba. Mboún mliha apu aní bwehé pọ̀ ọ̀nọ̀kwali dwe aba.

Iklonwa Bulu Ansító

¹⁹ Ní anitọ́dwé aba alí á, mú abébi ání anibuo ọ̀nọ̀kwali amu ni. Mú sù ní anilí Bulu ansító á, tọ́tọ́ mééhan aní. ²⁰ Ní aní klon ihá aní pón kóráá á, Bulu yin asón dun aní klon, oyin aní bwehé kugyíku. ²¹ Apíó adwepọ̀, ní aní klon méha aní pón bréá anilí mu ansító á, ifú méekítá aní. ²² Bulu ọ̀béha aní tóá anidé mu kulí, tsúfè anidé mu mblasu gyí, aní tsiátó é légyi mu ansí. ²³ Mbla ání Bulu lówa há aní gyí, ahóó mu Bi Yesu Kristo gyi, adwe aba fè alíá Yesu lébláa aní. ²⁴ Ọ̀há ání ọ̀de Bulu mblasu gyí a, muá Bulu babwé kọ̀le. Bulu bu mu klontọ́. Tóá itosúná aní ání ọ̀bu aní klontọ́ gyí Ọ̀je Wankíhé amúú ọ̀lọ̀pọ̀há aní ámu.

4

Ọ̀je Wankíhé Pọ̀ Ọ̀je Laláhe

¹ Apíó adwepọ̀, mlímáhọ́ ahá fée ání bée, bọ̀bu Ọ̀je Wankíhé amu asónsọ́ gyi. Mboún mliṣọ́ ọ̀je ámúú bọ̀depusúná atọ́ ámu ki. Tsúfè Bulu ọ̀nọ́sọ́ atọ́pọ́ afunupu tsọ́tsọ́tsọ́ babólá ọ̀yí ánfítọ́. ² Iní apóbi ání ọ̀je ámu itsú Bulu wá ní. Ní ọ̀kọ̀ dé atọ́ suná, ọ̀leblí ọ̀bée, Yesu Kristo lélin fè nyankpọ́sa a, múmú mu atosunáhé amu itsú Bulu wá. ³ Táme ní ọ̀kọ̀ léblí ọ̀bée, Yesu mélin fè nyankpọ́sa a, múmú Ọ̀je Wankíhé amu uma mọ́tọ́. Kristo olupọ́ ọ̀je ámúú mlílónuá bée, ibéba amu ni. Uaba ọ̀yító dodo.

⁴ Mí abí adwepọ̀, Bulu ahá mligyí. Mlilagyi Bulu ọ̀nọ́sọ́ atọ́pọ́ afunupu amusu. Tsúfè Ọ̀je ámúú ibu mlitọ́ ámu bu ọ̀nlin dun múámúú ide ọ̀yí ánfítọ́ ahásu gyí amu. ⁵ Yesu alupọ́ ámu bọ̀meyín Bulu. Iní sù amú atosunáhé fée igyi ahá ání bọ̀meyín Bulu atosunáhé. Mú sù ahá ání bọ̀meyín Bulu tọ́họ́ amú asónsọ́ gyi. ⁶ Aní mó á, Bulu ahá anigyí. Mú sù ọ̀hagyíoha ání oyin Bulu tọ́họ́ aní asónsọ́ gyi. Táme ọ̀há ání omeyín Bulu tamahọ́ aní asón. Iní anitọ́pọ́bí ọ̀nọ̀kwali Ọ̀je ámu pọ́ afunu klé ni.

Bulu Gyí Ọ̀dwe

⁷ Mí adwepọ̀, mliha adwe aba, tsúfè ọ̀dwe itsú Bulu wá. Ọ̀hagyíoha ání ọ̀tọ́dwé ahá a, Bulu mu bi ógyi, oyin Bulu. ⁸ Ọ̀hagyíoha ání ọ̀tamadwé ahá méyín Bulu, tsúfè Bulu gyí ọ̀dwe. * ⁹ Alíá Bulu léle mu ọ̀dwe súná aní gyí, ọ̀lọ̀pu mu Bi ọ̀kọ̀kónó ọ̀kọ̀le amu sísí ọ̀yító, méní abótsun musu nyá nkpa ání itamatá. ¹⁰ Megyí alíá

* **4:8** Bulu gyí ọ̀dwe así gyí, ọ̀dwe itsú Bulu wá.

anítədwé Bulu gyí Buludwε ɔ̀nəkwalısu. Mboún alı́á ɔ̀lɔ̀dwε anı, pú mu Bi sísí anı, ání ɔ̀bɔ̀pu mu obugya le anı ıwı mbusuo gyí ɔ̀dwε.

¹¹ Apı́o adwεpú, íniá Bulu léhiε dwé anı alı su á, ilehián ání anı é abódwε aba. ¹² Ɔ́haa mókóhı́é wun Bulu kı. Nı anıd́é aba dwε á, idesuná ání Bulu bu anı klɔ̀ntɔ̀. Mó su mu ɔ̀dwε lɔ̀fon anıɔ̀.

¹³ Bulu lapó Ɔ́he Wankı́hé amu há anı. Mó su anılabı́ ání anıa mɔ̀nyɔ̀ anılabwé kule, ɔ̀bu anı klɔ̀ntɔ̀. ¹⁴ Anılawun mó alı. Mó su anıd́é adánsıε gyı́ anıaa, anı Sí Bulu lówa mu Bi Yesu Kristo ɔ̀béε, ɔ̀béle anyánkpósa féé tsu amó lakpantɔ̀. ¹⁵ Ɔ́hagyı́ɔ́ha ání olohogyı, ɔ̀leblı́ ɔ̀béε Yesu gyı́ Bulu mu Bi ámu a, Bulu bu mɔ̀tɔ̀, mu é ɔ̀bu Bulutɔ̀. ¹⁶ Mó su anıyin ɔ̀dwεá Bulu bu ha anı, anılɔ́hɔ̀ mósó gyı́.

Bulu gyı́ ɔ̀dwε. Mó su ní ɔ̀ku tɔ̀dwé Bulu pú mu aba á, ɔ̀bu Bulutɔ̀, Bulu é bu mɔ̀tɔ̀. ¹⁷ Inı d́esuná ání Bulu ɔ̀dwε lɔ̀fon anıɔ̀ ní. Mó su anıḿéenya péli mu asón ogyı́ké, tsúfé anıdatsı́á nkpa ɔ̀yı́ ánfı́tɔ̀ fé Yesu. ¹⁸ Ɔ́há ání Bulu ɔ̀dwε bu mɔ̀tɔ̀ tamanyá ifú. Mó su ní anıd́é Bulu pú anı aba dwε á, anıḿéenya Bulu ifú. Tsúfé ahá ání buyin ání Bulu ɔ̀bébitı́ amó ısu tényá ifú. Inı su ní ɔ̀ku dé Bulu ifú nya á, ilosuná ání Bulu ɔ̀dwε mɔ̀fon mɔ̀tɔ̀.

¹⁹ Anıtɔ̀dwé Bulu pú anı aba, tsúfé Bulu légyankpá dwé anı. ²⁰ Nı ɔ̀ku léblı́ ɔ̀béε “Ntɔ̀dwé Bulu,” táme otolú mu ba á, ofunupu ogyı. Tsúfé ɔ́há ání otolú mu ba ání otowun, méetalı́ dwé Bulu ání ɔ̀makówun kı. ²¹ Mbla ání Yesu Kristo lówa há anı gyı́, “Ɔ́há ání ɔ̀tɔ̀dwé Bulu ɔ̀dwéε mu ba é.”

5

Tsiátó Laláhesu gyı́

¹ Ɔ́hagyı́ɔ́ha ání olohogyı ɔ̀béε, Yesu gyı́ Kristo, (ɔ́há ání Bulu ladá mu ofúli amu) a, Bulu mu Bi ógyı. Nı fɔ̀tɔ̀dwé ɔ̀kwı́pú a, fódwε mu bi é. ² Mó su ní anıd́é Bulu dwε, anıd́é mu mblasu gyı́ a, mó abópubí ání anıd́é mu abı́ dwε ní. ³ Nı anıd́é Bulu dwε á, abégyı mu mblasu. Mu mbla ámu su gyı́ é ima ɔ̀nlın. ⁴ Tsúfé Bulu mu bi okugyı́ɔ̀ku tetalı́ gyı́ tsiátó laláhesu. Anı hógyı anıtɔ̀pógyı́ mósó. ⁵ Ma ɔ̀betalı́ gyı́ tsiátó laláhesu? Ɔ́há ání olohogyı ání Yesu gyı́ Bulu mu Bi ámu nkule ɔ̀betalı́ gyı́ mósó.

Yesu Kristo ıwı Adánsıε gyı́

⁶ Yesu Kristo gyı́ ɔ́há ání ɔ̀lɔ̀tsun ntsu móa obugyatɔ̀ ba. Megyı́ ntsu nkuletɔ̀ ɔ̀lɔ̀tsun. Ɔ̀lɔ̀tsun obugyatɔ̀ é. Ɔ́he Wankı́hé amu légyı́ asón ánfı́ ıwı adánsıε, ání igyı ɔ̀nəkwalı. Ɔ́tamawá afunu. ⁷ Ató asa légyı Yesu ıwı adánsıε. ⁸ Mógyı́, Ɔ́he Wankı́hé, ntsu pú obugya. Ató asa ánfı́ féé leblı́ toku kule. ⁹ Nı ahá begyı adánsıε súná anı, anıtɔ̀hogyı a, mómó ilehián ání abóhɔ̀ Bulu klé dɔ̀n. Tsúfé mu onutó légyı mu Bi ámu ıwı adánsıε. ¹⁰ Ɔ́hagyı́ɔ́ha ání ɔ̀lɔ́hɔ̀ Bulu mu Bi ámu gyı́ lahɔ̀ Bulu adánsıε ánfısu gyı́ mu klɔ̀ntɔ̀. Alı kén ɔ́hagyı́ɔ́ha ání ɔ̀mɔ́hɔ̀ Bulu adánsıε ánfısu gyı́ dé mu afunutɔ̀ wa ní. Tsúfé ɔ̀mɔ́hɔ̀ adánsıε ámuó Bulu légyı tsu mu Bi ıwı ámu su gyı́. ¹¹ Adánsıε ámu gyı́, Bulu lapó nkpa ání itamatá há anı tsun mu Bi ámu su. ¹² Ɔ́hagyı́ɔ́ha ání ɔ̀bu Bulu mu Bi ámu bu nkpa ání itamatá. Alı kén ɔ́hagyı́ɔ́ha ání ɔ̀ma Bulu mu Bi ámu má nkpa ání itamatá ní.

Asón Tráhe

¹³ Mlilahɔ̀ Bulu mu Bi ámu gyı́. Mó su ndε ɔ̀woló ánfı wanlın sísí mlı, méni mlébi ání mlıbu nkpa ání itamatá. ¹⁴ Tóá itehá anıtɔ̀wá klɔ̀n yó Bulu ansıtó gyı́, akólı́ mu tógyı́tá gyı́ mu apé á, otonú anı ɔ̀me. ¹⁵ Nı anıyin ání otonú anı ɔ̀me a, mómó akólı́ mu tógyı́tá á, anıyin ání ɔ̀béha anı.

¹⁶ Mó su ní ɔ̀ku owun mu ba Okristoyin dé lakpan bwe á, ɔ̀bóɔ̀ mpáı ha mu. Bulu ɔ̀béha mu nkpa. Ahá ání amó lakpan méekpa amó wá lowutɔ̀ asón ndεblı́. Lakpan ku bu ınuá itekpá ɔ́há wá lowutɔ̀. Megyı́ ɔ́há ání ɔ̀bwé lakpan ámu odu

mbée mlibóó mpáí ha. ¹⁷ Lalahé kugyíku igyi lakpan, táme lakpan ku bu inóá itamakpá òha wá lowutò.

¹⁸ Aniyin ání òhá ání alabwé Bulu mu bi òkòku tamatsiá bwé lakpan, tsúfé Bulu mu Bi ámu togyo mu iwí. Iní sò Òbunsám tamatáli bwé mu tòtò.

¹⁹ Aniyin ání Bulu ahá anigyí, táme Òbunsám dé òyító ahá féesó gyí.

²⁰ Aniyin ání Bulu mu Bi ámu laba. Alahá anlanú asón asi, méné abébi Bulu Ònòkwaliwu amu. Ania munnyò anlabwé kòle, ania mu Bi Yesu Kristo é anlabwé kòle. Lélé á, mu nkòle pé gyí Bulu Ònòkwaliwu pú nkpa ání itamatá ámu ní.

²¹ Mú sò mí abí adwepó, mlíkí mlí iwí wankláán ikpísúmsó.

Yohane ጋግሥ ገሥ

¹ Aní yín aní Bulu lalé, mí ጋpasua ጋhande Yohane dé ጋግሥ anfi wanlín sísí fúa fú abí. Ntጋdwé mli féé ጋጋkwali amጋጋ. Megyí mí nkጋle pé ጋdwé mli, táme ጋhagyíጋha aní oyin ጋጋkwali amጋ ፎ. ² Tsúfé ጋጋkwali amጋ bu anጋጋ, ibétsiá anጋጋ brégyíbré.

³ Aní Sí Bulu mጋa mጋ Bi Yesu Kristo bugyí aní buale. Buwúun aní nwe, abጋha aní iwilwii, aní ahá ámጋጋ anጋጋdwé aba ጋጋkwaliጋ amጋ.

ጋጋkwali Mጋa ጋdwe

⁴ Ansí lehié gyi mli bréá nowun aní fú abí amጋ akጋ buጋna ጋጋkwali ጋkpa amጋጋጋ, fé alí aní Sí Bulu lébláa aní. ⁵ Aní yín ጋdweጋpጋ, mliha adwe aba. Megyí mbla ጋጋጋwe ndewanlín sísí fú. Mbla ámጋጋ anilébi tsú bré ámጋጋ anilጋጋtsጋ hጋgyí amጋ ni.

⁶ Ní fጋጋdwé Bulu á, fégyi mጋ mblasጋ. Mbla aní anilébi tsú bréá anilጋጋtsጋ hጋgyi gyí, adwéé aba.

⁷ Ahá amléጋጋ tsጋጋጋጋtsጋ baba ጋyí anfitጋ. Buጋdeblí bee Yesu Kristo mélin fé nyankጋጋsa. Ahá anfi gyí ahá amléጋጋ ጋጋ Kristo alupጋ amጋ ni. ⁸ Mጋ ጋጋ mliki wankláán, méni mli gymagyihé mጋጋጋጋwe kpaali, féki mlénya mli ikጋká féé.

⁹ ጋhagyíጋha aní ጋmedé Kristo atosunáhé amጋጋጋ, ጋጋጋጋጋn mጋ ጋma yጋ ጋde ጋጋ bambá suná á, mጋa Bulu buጋmegyí kጋle. Táme ጋhá aní ጋde Kristo atosunáhé amጋጋጋ á, mጋa aní Sí ጋጋ Mጋ Bi amጋ féé bugyi kጋle. ¹⁰ Ní ጋkጋ ጋhá mli wá, ጋmedé Kristo atosunáhé anfi suná á, mliጋmáhጋ mጋ wá mli wጋyítጋ, mliጋmátsulá mጋ itsiá.

¹¹ ጋhagyíጋha aní otsulá mጋ itsiá latsá mጋ lakpan ámጋጋ ጋdeጋጋwe amጋ bwe.

¹² Asón tsጋጋጋጋtsጋ bu inጋá tekጋ nébláa mli, táme mmedékléá nጋwanlín mጋ sísí mli. Mbuún nde ጋkpa kí aní néba mli wá, méni mli mlጋnyጋ abétsiá asi, atጋi nya ansigyí wankláán.

¹³ Fú pío tsíhé ámጋጋ Bulu lalé amጋ abí behá fú itsiá.

adwepó, mli mó á, mliwpe mli tsiátó dinka mli hógyi wankíhé amovv. Mlibo mpái Jhe Wankíhé amv túmito. ²¹ Mlitsia tsiátóá Bulu odwe lasúná mli, bré áñfi mligyó aní Wíe Yesu Kristo áñi obéba bowun mli nwe, há mli nkpa áñi itamatá áñfi.

²² Mliwun ahá áñi asón ámv imedé amó wankí nwe. ²³ Mlipri akv le ogyá ámvto, pvho amó nkpa. Mliwun akv nwe ifúsó. Mlikí wankláán áñi amó lalahé amv iméetsankí mli.

Bulu Kanfó Mpái

²⁴ Mutéhá anitamadida. Mutélé lalahé lé aní iwí, kpá aní ba numnyam amóú ibv bomlí mv amv asi ansigyító. ²⁵ Mv nkole gyí Bulu pú aní Jhópv. Numnyam, obú, ovonlín pó túmi itsóvn aní Wíe Yesu Kristosv itv mv. Tsú bréá oví makótsúa asi, botv nde póya bré fée. Amen.

Atóá Bελε Súná Yohane

¹ Ini gyí atóá Bulu léha Yesu Kristo léle súná mu asúmpó tsú tóá íbéba nke ánfítò iwí ní. Yesu lówa Bulu-òbòpυ léba bele mó súná mu osúmbi Yohane. ² Yohane légyí tógyítáá olowun iwí adánsíε. Olegyi Bulu asón ámu pó asón ání Yesu Kristo lébláa mu fée iwí adánsíε ònəkwalísv. ³ Bulu obóyulá áhá ání òtekla mu ònósó òtáípó asun wanlínhé anfi súná Kristo òpasua ámu. Obóyulá ahá ání bɔtonú asón ámu, gyi ònká mósú é; tsúfé mó fée bábi lafɔn ta.

Kristo Òpasua Asienó Amv Itsidha

⁴⁻⁵ Mí Yohane dé òwuló anfi wanlín sísí Kristo òpasua asienóá mlibv Asia òmátó.

Óhá ámuú oletsiá, òbυ inυ, òbélabá amv mva Óhε asienó ání bulí mu owíε obíá ansító pó Yesu Kristo bυgyíi mli bυale, abυha mli iwílwii. Mυgyí òdansiyin ònəkwalísv, ogyankpapuá òlòkúsó tsú afúlitó, òyító awíε féeésú ogyípó.

Mυtòdwé aní, òbòpυ mu obugya ká aní nwunsv ìkò, sí aní lakpan kíε aní. ⁶ Alabwé aní mu iwíε ogyíkpa pó mu igyí ahapó ání abósum mu Sí Bulu. Numnyam móá túmi íbwée mu kle bré fée! Amen.

⁷ Kí! Óha nwulótáasv òbá! Óhagyíóha obówun mu. Ahá ámuú bəwə mu pía amv kóráá bówun mu. Mu sv òyító ahá fée bósu kóklókúú. Alí íbéba ní!

⁸ Aní Wíε Bulu léblí òbéε, “Mígyí Alfa móá Omega. Otúmípv amúú oletsiá, òbυ inυ, òbéba amv ní.”

Kristo Lε Súná

⁹ Mí, mli pío Yohane ní. Mía mlynvó dé ipian wúun Yesu pó Bulu iwíεgyí ámu sv, anídé ìkɔn nya líí kínkín. Bulu asón òkanda pó Kristo iwí asónblí sv balé mí ya Patmo òpυ nsíné òsulósv. ¹⁰ Èke òkúá igyí aní Wíε eke á, Bulu Óhε léba mísv. Nonu òmε kv, ìlɛlɛn kóklókúú fé òkpe òtsáwvle pé mí òma. ¹¹ Ómε amv òbéε, “Wanlín tóá fudewúun wa òwulótó, afòpυya Kristo òpasua asienó, bυgyi Efeso, Smirna, Pergamo, Tiatira, Sardi, Filadelfia pó Laodikea.”

¹² Bréá nɛdamlí mbée ankí òhá ání òde mí asón bláa a, nowun sika pepε òkandíε-oyíá íbv abámbi asienó. ¹³ Óha òkúá òlɛlian Nyankpυsa-Mv-Bi ámu líí òkandíε-oyí ámu nsíné. Ólɔwa ligá, òbòpυ sika pepε òfé tsañ mu kántó. ¹⁴ Mu nwun pó mu imi fée lofulí fé opulí mpútó ntée òhráda. Mu ansíbi aklambi é lɔwankí fé ogyá mpɛmpɛ. ¹⁵ Mu ayabi de ogyá kpa fé kòòbrí ání bafwí mó lé ogyátó inɔnɔ. Mu òmε idetsulá fé ntsuá ìdɛkpa yi. ¹⁶ Óde ntsrakpabi asienó mu gyòpító. Ódayí íya anyv kláklá lɛdalí tsu mu ònótó. Mu ansító ihíε dɛwankí fé òpawí. ¹⁷ Bréá nowun mu a, nemlí bun mu ayabiasí fé óha wuhé, táme òbòpυ mu gyòpí íbι ònká mísú, blí òbéε, “Mánya ifú! Mígyí Ogyankpapυ móá Ótráhe amv ní. ¹⁸ Mígyí òkiankpapυ amúú nowu ámu ní. Kí, mbv nkpa bré féeétó! Mbu túmi lowu móá afúlitósv.

¹⁹ “Wanlín tóá fawun bətsɔn, móá ìdɛbá séi pó móá íbéba òma wa òwuló ámuɔ. ²⁰ Ntsrakpabi asienó ámuú fowun mí gyòpító pó sika pepε òkandíε-oyí abámbi asienó ámu así ní. Ntsrakpabi asienó ámu igyí òpasua asienó ámu abòpυ. Ókandíε-oyí abámbi asienó ámu é gyí òpasua asienó ámu.

2

1 “Wanlun asón ánfí sísí Akristofọ ọpasua ání ịbụ Efeso wúlutọ ọbọpụ fée,*

“Ọhá ámúú ọde ntsrakpabi asienó mụ gyọpítọ, ọna sika pẹpẹ ọkandíe-oyí abámbi asienó ámụ nsíné ámụ ọbée: 2 Nyin tóá fudebwe fée. Nawun alíá fuhíe fude agyómá yọ, pú alíá fude nsi wa líí kínkín. Nyin ání fọtamakle aha laláhe asón. Fakápọ ahá ámúú bude amú ịwí tí Kristo sumbí ayọpọ ámụ, wun ání afunupụ bọgyi. 3 Fotomi wun ipian mí sụ, fómeyinkí ọma. 4 Táme asón kule pẹá mbụ fú ịwí gyí, ọdwe itráa ma mía fonyọ ntée fọa fú aba nsíné fẹ gyankpapụ amụ. 5 Mọ sụ kain alíá tekí fọgyi asa fadida. Damli kluntọ, afulatsia fú atsiábi. Ní megyí alí á, néba bele fú ọkandíe-oyí ámụ lé mọ aba ọpasua atráhe amọtọ. 6 Táme toku kuléá ịbụ alé fú ịwí gyí, fọtamakle Nikolai abúopụ bwehé laláhe amụ, fẹ alíá mí é ntamakle mọ.

7 “Ọhá ání ọbụ asụ onúu asụn ání Ọhe Wankíhé amụ dé ọpasua ámụ bláa así. Néha ọhá ání olegyi ịsụ obégyi Paradiso ndobítọ oyí-abí ámúú ịtéhá nkpa ámụ.”

Smirna Ọpasua Nkla

8 Ọlẹtrá bláa mị ọbée, “Wanlun asón ánfí sísí Akristofọ ọpasua ání ịbụ Smirna wúlutọ ọbọpụ fée,

“Ọhá ámúú ogyi Ogyankpapụ mọa Ọtráhe, olowu lákúsú tsú afúlítọ ámụ ọbée: 9 Nyin fú ipian wunhe pú ohian ání fudegyí, táme fọbụ ató! Nyin alíá ọpasua ámúú bude ịwí kú beε, Yudafọ bọgyi ámụ bude afunu wa dínká fúsú. Megyí Yudafọ bọgyi, Ọbunsám abúopụ ọpasua bọgyi. 10 Máha ipian ání ịbéba fusu ịwa fú ifú. Nde fú bláa, Ọbunsám ọbéha békítá mlítọ akụ tswí obu. Ọbósọ mlí kú. Bédínká fúsú nke dú. Ní lowutọ ịgyi ó á, fú mọ wa ọnkwali. Néha fú ịsugyi-ịpa, ịgyi nkpa ání itamatá.

11 “Ọhá ání ọbụ asụ onúu asụn ání Ọhe Wankíhé amụ dé ọpasua ámụ bláa así. Ọhagyíọha ání olegyi ịsụ á, lowu nyọsị amụ ịméeđa mụ.”

Pergamo Ọpasua Nkla

12 Ọlẹtrá bláa mị ọbée, “Wanlun asón ánfí sísí Akristofọ ọpasua ání ịbụ Pergamo wúlutọ ọbọpụ fée,

“Ọhá ámúú ọbụ ọdayí ịya anyọ kláklá ámụ ọbée: 13 Nyin ání fútsie ọtínéá Ọbunsám owíe obíá itsie, táme fude fú hógyitọ kínkínkín. Bréá bọmọ mí adánsíe ogyípọ ọnkwali pụ Antipa mlí wá ịnụ kóráá á, fọmekpa mí ọma. 14 Táme mọ ó á, mbụ fú ịwí asón kpalobí kú. Mlítọ akụ bọbuo Balaam amúú olosuná Balak† alíá ọbóbwe Israelfọ bóbwe lakpan, ọleha amú betsiá wá atsi mọa ayin asón, tsíá gyi ọkpítọ-ató ámụ. 15 Alí kén akụ bọbụ mlítọá bọbuo Nikolai atosunáhé ní. 16 Mlídamlí kluntọ. Ní megyí alí nóbofwie mlítọ, pú mí ọnótọ ọdayí ámụ kó amú.

17 “Ọhá ání ọbụ asụ onúu asún ání Ọhe Wankíhé amụ dé ọpasua ámụ bláa así.

“Ọhagyíọha ání olegyi ịsụ obégyi atogyihe amúú bọpụhín ámụ kú. Nétrá ha okugyíọkú ịbwi futútúá bọwanlín ịdá pọpwe dínká mósú. Mụ nkule ọbébị dá ámụ. Ọhaa méebí mọ tsía mọtọ.”

Tiatira Ọpasua Nkla

18 Ọlẹtrá bláa mị ọbée, “Wanlun asón ánfí sísí Akristofọ ọpasua ání ịbụ Tiatira wúlutọ ọbọpụ fée,

“Bulu mụ Bi ámúú mụ ansíbi ịgyi fẹ ogyá ọdandụ, mụ ayabiasí ịgyi fẹ kọóbri ání bapówá ogyá, plíí mọ ịwí ámụ ọbée: 19 Nyin fú bwehé fée. Nyin fú ahádwe, fú hógyi, fú osum agyómá pú fú nsiwa líí kínkín. Nyin ání fudebị bwé dụn gyankpapụ amụ. 20 Táme asón ání mbụ ha fú gyí, fahá ọtsí ámúú bọtétí mụ Yesebel, ọde mụ ịwí tí ọbée, Bulu ọnósú ọtáipọ amụ dépụ mụ atosunáhé mlé mí

* 2:1 Ọbọpụ anfi gyí Bulu-ọbọpúá ọlú há ọpasua ámụ ní. Ịbụ nfi mọa 2:8, 12, 18; 3:1, 7, 14 étọ. † 2:14 Ịnị bụ Numeri 22–24tọ

asúmpó, bude atsi múa ayin asón wa, bude okpita-ató é gyí. ²¹ Naki mu ansító ání obédamli kluntọ bobuo Bulu, táme omedékléá obési mbuatọ. ²² Mú sọ néda mu, wá mu ilo. Obówun ipian. Ní mba ahá á múú bude mba tọ ámu é bimesi, lé iwí lé mótó á, néha amó béhie wun ipian. ²³ Nómọ mu abúopọ amu. Akristofọ ọpasua fée bébi ání mígyí ọhá á múú otowun ahá kluntọ pọ amó nwuntọ asón ámu ni. Néka okugyíọku ikọ mu bwehé ọnó.

²⁴ “Táme mli aha tráhe ání mlilasí mlibu Tiatira wúlutọ, mlimóbuo ọsi ámu atosunáhé amúú bude mú ti ‘Ọbunsám asun ọjainhé’ amu mú á, mmọọpọ atọ soráhé kọku sọrá mli. ²⁵ Táme mlikita mí atosunáhé amúú mlibu amutọ kinkíinkín yófọn bréá néba. ²⁶ Néha ọhá ání olegyi tógyítósú, ọletali bwé mí apé yófọn ọyí ọnómaké túmi, obégyi ọmá féesú. ²⁷⁻²⁸ Ọbékpa amú owuntọlinsu, bwíébwíe amú blúblúblú fé abua. Obénya túmi amúú mí Sí lópọhá mí ámu odu. Nọpọ mu bake ọsrakpabi há mu, pọsúná ání alagyi isu.†

²⁹ “Ọhá ání ọbu asu onúu asón ání Ọje Wankíhé amu dé ọpasua ámu bláa así.”

3

Sardis Ọpasua Nkla

¹ Ọletrá bláa mi ọbéé, “Wanlun asón ání sísí Akristofọ ọpasua ání ibu Sardis wúlutọ ọbọpọ fée,

“Ọhá á múú ọbu Bulu Ọje asienó pọ ntsrakpabi asienó ámu ọbéé: Nyin fọ bwehé fée. Fọbu idá ání fọki nkpa, táme fawú fóna. ² Mú sọ tsinki, afọwa fú atọ tráhe amu ọwọnlín, tsúfé idekléá iwu. Nawun ání fọ bwehé lesian mí Bulu ansító. ³ Mú sọ kain tóá bosuná fú pọ múá fonusu. Gyí mósú, afudamli kluntọ. Táme ní fọmetsinkí á, nóbofwie fótó fé owikplu, fóméebi bréá néba. ⁴ Táme aha aku bọbu wúlu amutọá bọmókópọí amú atadié.* Bówa atadié futútú, mía amónyo abénatí, tsúfé bafun. ⁵ Néha ọhá ání olegyi isu ọbówa atadié futútú. Mméetsitsíi mu idá lé nkpa ọwọlọ amutọ. Nébli mí Sí mba mu abọpọ ansító mbéé, míbú mu.

⁶ “Ọhá ání ọbu asu onúu asun ání Ọje Wankíhé amu dé ọpasua ámu bláa así.”

Filadelfia Ọpasua Nkla

⁷ Ọletrá bláa mi ọbéé, “Wanlun asón ání sísí Akristofọ ọpasua ání ibu Filadelfia wúlutọ ọbọpọ fée,

“Ọhá á múú ọlọwankí, ọtamawá afunu, ọde Owíe Dawid sáafi, ofinkí ọhaa tamatálí fin, ofin é ọhaa tamatálí finkí ámu ọbéé: ⁸ Nyin fọ bwehé fée. Kí, nafinkí obu yáí há fú. Ọhaa méetalí fin mú. Nyin ání fọma ọwọnlín, táme fagyi mí atosunáhésu, fómekpa mí ọma. ⁹ Ọbunsám abúopọ amúú bude afunu wa bée, Yudafọ bogyi ámu a, néka amó híe béba beda akpawunu fú ayabiasí. Amó fée bébi ání ntọdwé fú. ¹⁰ Fagyi mí asónsú, fanyá klun lí kinkíinkín. Mú sọ néle fú lé ipian amúú nọpọso ọyító ahá fée kí amutọ. ¹¹ Kí, nebá ní. Mú sọ kítá itó amúú fọbu amutọ kinkíinkín, méní ọhaa móhọ fú isugyí-ipa lé fú ibitọ. ¹² Ọhá ání olegyi isu á, nọpọ mu bwé mí Bulu ọswékpa obu ámu ọtan. Ọméetrá dalí inu ekekeke. Nówanlín mí Bulu idá dínká mọsu. Nówanlín mí Bulu wúlu, igyi Yerusalem pọpwe amu idá dínká mọsu. Wúlu amúú ibékplí tsú ọsúsú mí wá ba amu, nówanlín mí onutọ idá pọpwe amu é dínká mọsu.

¹³ “Ọhá ání ọbu asu onúu asun ání Ọje Wankíhé amu dé ọpasua ámu bláa así.”

Laodikea Ọpasua Nkla

¹⁴ Ọletrá bla mi ọbéé, “Wanlun asón ání sísí Akristofọ ọpasua ání ibu Laodikea wúlutọ ọbọpọ fée,

“Ọhá á múú bọtetí mu Amen, mu sọ Bulu asón fée iteba mótó, ogyi ọdansiyin ọnọkwalıpọ, ọtamawá afunu, ogyi Bulu atọ bwehé fée nwun ámu ọbéé: ¹⁵ Nyin

† 2:27-28 Israelfọ Ilu 2:8-9 * 3:4 Bọmókópọí amú atadié así gyí bọmókóbwé lalahé.

fó bwehé fée. Fomebli ogya, fómolwii é. Ní fẹbli ogya ntée folwii á, tekí ẹ̀bọ alé. ¹⁶ Táme fọgyi bwíánbwíán, fomebli ogya, fómolwii é. Mú alí sọ nótú fó tsítsá. ¹⁷ Fẹẹ, atọ onyapọ fọgyi, fóbọ atọ. Tọtọ médé fó hián, támẹ fọma tọtọ, fọmeyín ání ohiáni fọgyi. Fóbọ nwe, fó ansíbi labwíé, fóna yayá. ¹⁸ Mú sọ ndetọí kplá fó mbée, pọ kọba bọhọ sika pepẹá bafwí mú ogyátọ mí wá. Mú ọbẹha fénya atọ onutónutọ ní. Ntráa nde fó bláa mbée, fóbọhọ atadiẹ futútú, afọpọtin fó péli múa fó yayá ámu. Bọhọ afá da fó ansibisọ, méní fówun atọ. ¹⁹ Ahá ání ntọdwé á, amọ ntọwá ẹyin wa, bíti amọ ẹsọ. Mú sọ wa nsi, afudamli klontọ. ²⁰ Kí, nlí obu-ọnọ, nde agoo tswí. Ní ọkọ lónu mí ọme, olefinkí há mí á, nébitíwíé mu wá, mía mọnyọ abọwa ẹbi gyi atọ. ²¹ Ọhá ání olegyi ẹsọ á, néha mu obétsiá mí wá, mí owíe obíá ámọsọ. Alí kén mí é negyi ẹsọ, ntsie mí Sí wá mu owíe obíá ámọsọ ní.

²² “Ọhá ání ọbọ asọ onúu asọn ání Ọje Wankíhé amọ dé ọpasua ámu bláa así.”

4

Ọsọsọ Bulusúm

¹ Iní ọma a, nelawun atọ bámbá. Nowun ání obu lafinkí ọsọsọ. Nelanú ọme amọú ilegýankpá bláa mí asún ámu. Ọme amọ igyi fé ọkpe. Ọlebláa mí ọbée, “Dọ ba nfi, mí ansuna fó tás ilehián ání ẹbẹba íní ọma.” ² Bulu Ọjé leba mísú ọtsáwọle pé. Múá nówun a, owíe obíá kọ tsie ọsọsọ ẹnu, ọkọ tsie mósú. ³ Ọhá amọú otsie mósú ámu ẹwí dé ogyá kpa fé abwi wankláán kọá igyi pépe múa futútú. Mú ọtineku é igyi fé nyankpọtáa, ẹde ogyá kpa bomlí owíe obíá ámu fé ẹbwi wankláán kọá igyi fitáa bọbwe.* ⁴ Owíe-mbíá adwanyọ-na itsie bomlí owíe obíá ámu. Ahande adwanyọ-na bọwa atadiẹ futútú bọtsie mbíá ámọsọ, bọbun sika pepẹ ipa. ⁵ Inu nyankpọ lówa ẹbi fwí bi. Odekpíe, ọpráda depotí dáli owíe obíá ámọtọ. Ibia asienó ilí owíe obíá ámu ansító, idetsíí. Múgyí Bulu Ọjé asienó ámu ní. ⁶ Nowun gláasí ọpọ kọá mósú ẹde ogyá kpa fé atsufolibi, ẹda owíe obíá ámu ansító.

Mbwi akọá bọkí nkpa ana, ansíbi iduadúá amọ nkpa múa ọma fée, bobomlí owíe obíá ámu ọbọn nsíné ẹnu. ⁷ Amótọ ogyankpapọ gyí fé gyatá. Onyọọsı gyí fé ọnantswie yínhé. Ọsaası ansító igyi fé nyankpọsa, ọnaası é gyí fé oyitsu ání odefulí. ⁸ Okugyíọkọ bọ abámba asie, ansíbi iduadúá mótọ múa mú ọma fée. Bọde ẹbọ wa ọpa onyé bẹẹ,

“Wankí, wankí, wankí gyí aní Wíe Bulu Otúmípu.

Múlétsiá, otsie, ọbẹlaba.”

⁹ Mbwi ámu bọtọwá ẹbọ ámu, pọ numnyam, obú múa ipán há ọhá amọú otsie owíe obíá ámọsọ, omóowu ẹkekẹkẹ ámu. Ní bọbwe mú alí á, ¹⁰ ahande adwanyọ-na ámu é bamlí bun ọhá amọú otsie owíe obíású amọ ansító súm mu. Mubúbọ ẹnu bré féeétọ ní. Fówun babwíí amọ owíepa ámu tswí obíá ámu ansító blí bẹẹ,

¹¹ “Aní Wíe pọ aní Bulu!

Fólehián ání abọpọ obú, numnyam múa túmi há, tsúfé fólóbwe atọ fée. Fọbwe tógyítọ fó apétọ.

Mú fée ẹlaba mótọ.”

5

Okúfabi Amọ Létii Ọwọlọ Amọ

¹ Iní ọma a, nowun ání ọhá amọú otsie owíe obíá ámọsọ amọ dé ọwọlọ kúntáhé mu gyọpítọ. Bọwanlín atọ dínká mú nkpa múa mú ọma fée, bọpọ okpin tan mú ọnọ tse sienó. ² Inu nowun Bulu-ọbọpọ otúmípu ọkọá ọdekplón fité ọbée,

* **4:3** Ibwi futútú ámu dá gyí anfí yaspa. Pépe amọ dá gyí kanelia. Fitáa bọbwe amọ é dá gyí emerald.

“Ma lófún ání obémaín atọ asienó ání, tíí ọwulọ ámu ọnó?” ³ Bumenya ọhaa ọsúsú ntéé ọsulọsu ntéé ọsulọ ayasi ání obétalí tíí mó ọnó, kla mó. ⁴ Inu su nehie su, tsúfẹ bumenya ọhá ání ọlọfun, obetíí ọwulọ ámu ntéé obékla mó. ⁵ Inu ahande amuto ọkule lébláa mi ọbéé, “Mátrá su. Ki, Yuda abusuantọ Gyatá, ogyi Owie Dawid mu na ámu lagyi isu. Ọlọfun ání obémaín atọ asienó ámu, tíí ọwulọ ámu ọnó.”

⁶ Inu nowun Okúfabi ọku. Uelian ání bapó mu há igyí ki. Ọlú owie obía ámu, akiankpapu ana ámu pọ ahande aduanyọ-na ámu nsiné. Ọbu nsiebi asienó pọ ansibi asienó. Mu ansibi asienó ámu gyí ọhé asienó ání Bulu tawá sísí ọsulọ anfisú ọtínegyíatíné ni. ⁷ Okúfabi amu lédalí ba nkpa, ọlọbọhọ ọwulọ ámu lé ọhá ámuú otsie owie obíasú amu gyọpito. ⁸ Inu mbwi ámuú buki nkpa ana ámu pọ ahande aduanyọ-na ámu ọkugyíọku lémlí bún Okúfabi amu ansító. Okugyíọku dé ọsankuo pọ sika pepe blanwébi ání ọhíén bọ mó. Bulu ahá mpáí gyí ọhíén ání. ⁹ Akiankpapu ana ámu pọ ahande aduanyọ-na ámu bude ilu pọpwe wa bee,

“Fólófún ání fótso ọwulọ ámu,

máín atọ asienó ámuú bọputan mó ọnó ámu.

Tsúfẹ bọpu fọ há igyí, fọpu fọ obugya họ ahá há Bulu.

Fọhọ ahá abusuangyíabusuan, ọblúgyíọblí, ọmágyíọmá pọ ọsulọsu ahá ọtsan-ọtsan fẹétó.

¹⁰ Fayáí fọ iwíe ogyíkpa há amú, fabwé amú fọ igyí ahapó ání bétsiá há aní Bulu ámu igyí.

Bégyi iwíe ọsulọsu.”

¹¹ Nelaki, nonu Bulu-abọpu tsọtsọtsọ ọme. Buhíe butso ání buma iklátọ. Bobomlí owie obía ámu múa akiankpapu amu pọ ahande aduanyọ-na ámu.

¹² Bọpu ọme kponkponkponnti wá ilu bee,

“Okúfabi amúú bọpuhá mu igyí ámu lófún

ha túmi, iwinya múa

nyansa pọ awútọ ọwunlín,

idayilé múa numnyam pọ kanfó.”

¹³ Inu nonu atọá Bulu lóbwe fẹé ọme. Múá ibu ọsọ múa asi, ọsulọ ayasi pọ ọputo fẹé, bude ilu wa bee,

“Kanfó, idayilé, numnyam pọ túmi fẹé

iletsiá ọhá ámuú otsie owie obíasú amu

pọ Okúfabi amu bré fẹé!”

¹⁴ Múú akiankpapu ana ámu beblí bee, “Amen!” Inu ahande aduanyọ-na ámu bemlí bun súm Bulu múa Okúfabi amu.

6

Okpin Asienó Amu Main

¹ Mí ansító inu á, Okúfabi amu lémain atọ asienó ámuú bọputan ọwulọ ámu ọnó ámu ọkule. Inu nonuá akiankpapu ana ámu ọkule léle ọnó. Mu ọme lelín fé ọpráda ọbéé, “Ba!” ² Neki a, ọponkọ futútú ọku ní. Musu odinkápú amu dé ita, bobun mu owiepa. Ọlọpu ọponkọ ámu kplí ba ọsulọsu fé isu ogyípúá ọtráa ọbá bọkọ isá tsọtsọtsọ, ọtra gyi isu.

³ Bréá Okúfabi amu lémain atọ nyọọsiá bọputan ọwulọ ámu ọnó á, nonuá akiankpapu amuto onyọọsi léblí ọbéé, “Ba!” ⁴ Ọponkọ pepe ọku lédalí ba. Beha musu odinkápú ọdayí iya anyọ títín ku. Beha mu túmi ání ọlé iwilwii le ọyító. Mú su isá lédá ọtínegyíatíné, ahá bọmọ aba.

⁵ Bréá Okúfabi amu lémain atọ saasiá bọputan ọwulọ ámu ọnó á, nonuá akiankpapu amuto ọsaasi léblí ọbéé, “Ba!” Neki a, ọponkọ bibi ọku ní. Musu odinkápú amu dé skéeli. ⁶ Inu nonu ọme ku lédalí tsu mbwi ámuú butsie nkpa

ana ámutọ ọbée, “Ayó olónká kọlẹ ntée unọ olónká asa ọbọbwe ekewóle ikaká.* Táme máyintá nfọ mọ́a wáun-nyí mọ́.”

⁷ Bréá Okúfabi amu lémaín atọ naasiá bọputan ọwọ́lọ́ ámu ọ́nọ́ á, nonuá akiankpapu amuto ọ́naasi léblí ọ́bée, “Ba!” ⁸ Inu nowun ọ́pọ́nkọ́ ọ́kọ́á mu iwí igyi fé nsúó. Mọ́su ọ́dinkápú amu ọ́dá gyí Lowu. Afúlitọ́ é buo mu. Beha amó túmí ání ní beye ọ́yítọ́ aku ana á, bọ́mọ́ọ́ iku kọ́lẹ. Bọ́pọ́v ọ́dayí ọ́ya anyọ́ mọ́a akón, ọ́lọ́ mọ́a ọ́soló́su mbwíkítá-atọ́ mọ́ amó.

⁹ Bréá Okúfabi amu lémaín atọ nuusiá bọputan mọ́ ọ́nọ́ á, nowun Bulu asóntọ́ akítápú amu ọ́kláa afọ́diẹ-asubwi amu ayasi. Bulu asón ámu iwí adánsiẹ gyí su bọ́mọ́ amó. ¹⁰ Inu bọ́surá okitikítí kóklókúú beẹ, “Oo! Bulu Otúmípu, fọ́ iwí lọ́wankí, fọ́bu ọ́nọ́kwali. Ọ́menke fégyi ọ́solóv anfiso ahá asón, fítẹ aní obugya tsú aní amọ́pọ́ ámu wá?” ¹¹ Mọ́ ọ́ma a, beha amó féé ligá futútú, bebláa amó beẹ, bọ́tráa tsia kpalobí. Bọ́tsiá yọ́fọ́n bréá bamó amó aba asúmpọ́ ahógyipu amu é, amó ọ́dọ́dọ́ lafọ́n asa.

¹² Bréá ndẹkí a, Okúfabi amu lémaín atọ siesiá bọputan ọwọ́lọ́ ámu ọ́nọ́. Ọ́solóv lekpiníkí kóklókúú, owí lebi tuun fé tati bibi, ọ́tsra é lẹpẹ kọ́ fé obugya. ¹³ Mọ́u ntsrakpabi bekpakpáa bun ọ́solóv, fé afú kọ́pọ́nkọ́pọ́ntí látsọ́n kpakpáa pọ́ntọ́-abíá imọ́kọ́dan bun. ¹⁴ Nwọ́lótáa lokuntá fé ọ́wọ́lọ́, tsú mọ́ náti. Abu mọ́a ọ́pọ́ nsinẹ ọ́solóv féé lẹdalí mọ́ otsiákpá. ¹⁵ Inu nowun ání ọ́yítọ́ awíe pọ́ ahandẹ pọ́ ọ́sá ọ́nọ́ alípọ́ pọ́ asikafọ́ pọ́ atúmipu, nkpábi mọ́a iwísu atsiápọ́ beyénaín abọ́su abwi alatọ́ pọ́ abwi mbótọ́. ¹⁶ Bebláa abu mọ́a abutá ámu beẹ, “Mlikpa bun anisu, méni owíe obíásọ́ otsiápọ́ amu omóowun aní, Okúfabi amu ọ́mẹ́bití aní isu! ¹⁷ Tsúfé amó ahá isọ́bití eke ámu lafọ́n. Ma ọ́bétalí líí mọ́ ọ́nọ́?”

7

Bulu Ahá Mpím Lafakọ́lẹ Advana-na (144,000)

¹ Inu ọ́ma a, nowun Bulu-abọ́pọ́ ana, bulí ọ́yí afọ́nka ana ámu féésọ́. Bude afú afọ́nka ana ámutọ́ kinkínkín, méni iméetrá tsọ́n ọ́solóv, ọ́pọ́su ntée oyí kọ́kọ́. ² Inu nowun ání Bulu-ọ́bọ́pọ́ bámbá dẹdalí tsu owí ọ́dalikpa. Ọ́de Bulu Ọ́kiankpapu atáá ọ́tọ́pọ́híe mu ahá nsu. Mọ́u ọ́lọ́surá okitikítí kóklókúú kọ́pólí abọ́pọ́ ana ámutọ́ Bulu léha amó túmí ọ́bée, bọ́bẹ́yintá ọ́solóv mọ́a ọ́pọ́ amu. ³ Bulu-ọ́bọ́pọ́ amu lébláa Bulu-abọ́pọ́ ana ámu ọ́bée, “Mlímáyintá ọ́solóv ntée ọ́pọ́ ntée oyí kọ́kọ́, yọ́fọ́n bréá nọ́pọ́ atọ́ híe mí Bulu asúmpọ́ ọ́sukpi nsu asa.” ⁴ Inu beklá ahá ámutọ́ bapọ́ Bulu atọ́ híe amó nsu amu féé. Amó ọ́dọ́dọ́ bọ́gyi ahá mpím lafakọ́lẹ advana-na (144,000). Amó féé botsú Israel abusuan dúanyọ́ ámutọ́. ⁵⁻⁸ Behiẹ ahá mpím dúanyọ́ (12,000) nsu abusuan ámu kugyíkọ́tọ́. Abusuan ámu adá gyí, Yuda, Ruben, Gad, Asa, Naftali, Manase, Simeon, Lewi, Isakar, Sebulon, Yosef pọ́ Benjamin.

Ọ́dọ́m Aní Botsú Ọ́má-ọ́mátọ́

⁹ Inu ọ́ma a, nowun ọ́dọ́m kọ́á ọ́haa méetalí kla amó. Botsú ọ́mágyíọ́má, abusuan gyíabusuan, ọ́solóv ahá ọ́tsan-ọ́tsan pọ́ ọ́blígyíọ́blítọ́. Bulí owíe obíá ámu pọ́ Okúfabi amu ansítọ́. Bọ́wa ligá futútúúúú, bude mbláa. ¹⁰ Bọ́surá okitikítí kóklókúú beẹ, “Aní Bulu ámutọ́ otsie owíe obíásọ́ pọ́ Okúfabi amu tọ́họ́ ahá nkpa!” ¹¹ Inu á, Bulu-abọ́pọ́ amu féé belí bọ́mlí owíe obíá ámu pọ́ ahandẹ adwanyọ́-na ámu pọ́ akiankpapu ana ámu. Bemlí bun, pọ́ ansítọ́ bun ọ́solótọ́ owíe obíá ámu ansítọ́, súm Bulu, ¹² blí beẹ, “Amen! Ikanfọ́, numnyam, nyánsa, ọ́pán, obú, túmí pọ́ ọ́wọ́nlín ọ́bwéẹ mu kle bré féé! Amen!”

¹³ Inu ahandẹ amuto ọ́kọ́lẹ léfítẹ mí ọ́bée, “Amẹ́ndí gyí ahá ánfí bọ́wa ligá fútútúúúú ánfí? Nkónọ́ botsú?”

¹⁴ Mọ́u nebláa mu mbéẹ, “Ọ́handẹ, fọ́ yín.”

* **6:6** Ilosuná ání ọ́sá su atọ́ béhiẹ wá ibíá.

Múú òlèbláa mi òbée, “Ahá ánfí gyí ahá ání batsun asun wunhe kponkponti ámutò dǎlì ní. Amó láfíwí amó atadié Okúfabi amó obugyato, ìlafúli futútúúúú ní. ¹⁵ Mò sù bulí Bulu owíe obíá ámu ansító, búde mu sùm òpa-onyé mu òtswékpá un ní. Òhá ámuó otsie owíe obíá ámuó é obétsiá amótó, bún amósú. ¹⁶ Akón múa òmewóli méetrá kítá amó, owí ntée òpawí é iméetrá tó amó. ¹⁷ Tsúfí Okúfabi amóú òlí Bulu owíe obíá ámu asi ámu òbóbwe amó òkpapú. Obégya amó nkpa, kpá amó ya nkpa-ntsu ámu òwíkpa, aní Wíe Bulu obétsitsii amó ansí ntsú fée.”

8

Okpin Sienósi Amu Main

¹ Bréá Okúfabi amó lémain atọ sienósiá bọpitan òwulò ámu ònó á, òsúsú lólóá fẹ ònhwírí-fun. ² Inu nowun Bulu-abọpọ asienó amóú bulí mu ansító ámu. Beha amótó okugyíòku òkpe.

³ Bulu-òbọpọ bámbá lébá belí afòdié-asubwi amó ansító. Òde sika pẹpẹ blanwébi ání bótowá òhíén ogyá mótó. Beha mu òhíén tsòtsòtsò, òlọpọtsiá Bulu ahá mpáitò, pọyéðunká sika pẹpẹ afòdié-asubwi amóú iyi owíe obíá ámu ansító ámuó. ⁴ Mu òhíén ámu ogyási letsíá Bulu ahá ámu mpáitò, kúsú tsú afòdié-asubwi ámuó yó Bulu ansító. ⁵ Inu Bulu-òbọpọ amó lótsu òhíén blanwébi ámu, òlẹlẹ ogyá afòdié-asubwi ámuó wá mótó, fin mú dá òsolúsu. Inu nyankpọ lówa ìbì fwi bì. Odekpíe, òpráda òpọtí, òmẹ òtsan-òtsan òlín kóklókúú, òsolúsu é òkpiní kpakpakpakpa.

Ikpe Asienó Amu

⁶ Bulu-abọpọ asienó amóú búde ikpe asienó ámu é beda iwísu há mú folí.

⁷ Bulu-òbọpọ gyankpapọ lófólí mu òkpe. Múú bọtsu atsufolibi múa ogyá ání obugya lẹfráa mú, tswi mú wólí òsolúsu. Ní beye òsolútò asa á, mótó iku kùlẹ múa músu ní pọ músu ífá fée lẹhọ plíplíplíplí.

⁸ Bulu-òbọpọ nyòòsi lófólí mu òkpe. Inu bọtswi tọku fẹ ìbù kponkpontiá ìdehò wá òpọtò, òpọtò yée asatò ìkùlẹ lẹdamlì obugya. ⁹ Òpọtò mbwíá bọkí nkpa féeétó yée asatò ìku kùlẹ bowu, ntsusu ayibítò yée asatò ìku kùlẹ é lobwiebwíe.

¹⁰ Inu Bulu-òbọpọ sáásí lófólí mu òkpe. Òtsrakpabi kponkpònkponnti kúá ìde ogyá tsii fẹ obia lékpa tsú òsúsú beda ntsu tsonhẹá ìbù òyító féeétóye asatò ìku kùlẹsu. ¹¹ Òtsrakpabi amó dá gyí “Òkítá.” Inu ntsu tsonhẹ amótòyée asatò ìku kùlẹ lówa òkítá òn òkpín. Mú òkítá su ahá tsòtsòtsòá bonu mú bowu.

¹² Òbọpọ náásí lófólí mu klẹ. Ìlòwò owí múa òtsra pọ ntsrakpabítò yée asatò ìku kùlẹ. Mú fée lodun. Iní su òyí kehe múa owi tahétó yée asatò ìku kùlẹ é loklun.

¹³ Neki a, oyitsu òku òfúlí, odesú kùklókúú òbée, “Ahá ání bétsiá òsolúsu anfisó asa Bulu-abọpọ asa atráhe amó bófólí amó nkpe amó bogyówi tsenyò-tsesa!”

9

¹ Bulu-òbọpọ núúsí lófólí mu òkpe. Nowun ání òtsrakpabi lékpa tsú òsúsú beda òsolúsu, bọpọ ìlàn klúklúúklúá ìma òka sáafi há mu. ² Múú òlefinkí ìlàn klúklúúklúú ámu ònó, ogyási lẹdalí mótó fẹ obuntò. Ogyási amó ìleha nsaintò fée ìlebi tuun. ³ Inu atsantsanku òdalí tsu ogyási amótò ba òsolúsu. Beha amó túmi bẹe busóra ahá fẹ nyankpòkpíe. ⁴ Bẹbláa atsantsanku ámu bẹe, bómápu ònó da ífá ntée ní kùkù, òn ahá ámuó Bulu nsuhíetò mēdín amó òòkpí amó. ⁵ Bómeha amó òkpa ání bómòó amó, táme bọhíe wa amó iwíwsin tsra anu kéké. Amó iwíwsin ámu ìbwé fẹ aliá nyankpòkpíe-sorá tòhò òsin. ⁶ Ahá bódunká lowu nke ámutò, táme bóméenyà. Bóbò mbódí ání bówu, táme bómóowu.

⁷ Atsantsanku ámu belian mpònkòá bahíhíe amó há ísá, tọku ìdun amó nwunso fẹ sika pẹpẹ ipa. Bòwa anyánpósa ansító. ⁸ Amó nwunso-imi bọ íswí

fé ɔtsi klé. Amó ayín é igyi fé gyatá klé. ⁹ Bɔwa kántó atíntɔ ání bɔpu dátɔ bwé. Ní budefulí á, amó atɛ totsúlá fé mpɔnkɔ móa keké tsɔtsɔtsɔá busrí bɔyó isá. ¹⁰ Bɔbu odú, itasúra fé nyankpɔkpíe. Beha amó túmi bɛɛ, bupúv amó odú ámu pilan ahá tsra anu kéké. ¹¹ Ilán klúklúúklúá ima ɔka ɔbɔpu gyí amó owíe. Butetí mu Hebrifɔ ɔblítɔ bɛɛ, Abadon. Griiki ɔblítɔ é butetí mu bɛɛ, Apolion. Mú asi gyí, “Ató Oyintápú.”

¹² Ason wunhe gyankpapo lámó ɔnó á. Anyɔ tráhe é íbá.

¹³ Bréá Bulu-ɔbɔpu síésí lófólí mu ɔkpe a, nonu ɔme ku ledali. Uledali tsu sika pɛpɛ afɔdiɛ-asubwí ámu okonkí ana ámutɔ Bulu ansítɔ mu. ¹⁴ Ide ɔbɔpu amóv ɔlɔfólí ɔkpe amv bláa ɔbéɛ, “Sanki abɔpu ana ámóv beklí mántá ntsu yílé Efrate ɔnó ámu.” ¹⁵ Bulu léla amó yáí há alí bré ánfí, ofí ánfí, ɔtsra ánfí, ɛke ánfí pú dɔnhwírí anfi ɔbéɛ, busánki amó abuyamɔ ɔyítɔ ahátɔ yéɛ asatɔ iku kule féé. ¹⁶ Bebláa mi ání isá akɔpú ámu ɔdudvɔ bóbwe bliba lafanyɔ (200,000,000), bɔdin mpɔnkɔsv. ¹⁷ Nowun mpɔnkɔ pú amósv adinkápú mí atowunhe amvɔ, bɔwa kántó atíntɔ. Aku klé lɛpɛ fé ogyá, aku klé lebi, aku é klé igyi bate-nfɔ. Mpɔnkɔ ámu nwun igyi fé gyatá klé, ogyá móa ogyási pú atonkodu dɛdali amó ɔnótɔ. ¹⁸ Alí ason wunhe aku asa, igyi ogyá, ogyási pú atonkodu amv uledali tsu mpɔnkɔ ámu ɔnó, ílɔmɔ ɔyítɔ ahátɔ yéɛ asatɔ iku kule. ¹⁹ Megyí amó ɔnótɔ nkule ason wunhe túmi tɛdálí tsu. Ibv amó odútɔ é, tsúfé amó odú igyi fé íwɔ, íbv nwun, itepílan ahá.

²⁰ Anyánkpósa amóv besian ɔsulósv, bumowu ason wunhe amvɔ ámu féé bekiná bumɛdamlí klɔntɔ. Bumési ɔhe laláhe móa atunkuá bapú sika pɛpɛ, sika futútú, kɔɔbrí, abwi móa nyí aná bwé súm. Alí ɔhe laláhe pú atunku anfi butamawun ató, butamanú asón, butamanátí. ²¹ Alí kén bumɛdamlí klɔntɔ sí amó tsiátɔ laláhe; igyi ahámɔ, ɔkpé, atsi móa ayin asónwa móa owi ámu é bwe ní.

10

Bulu-ɔbɔpu Mva ɔwóló Túkúrííbi

¹ Inu nelawun Bulu-ɔbɔpu ɔwunlín-pú bambá ɔkɔá ɔtsú ɔsósú. Agyinde lobomlí mu, nyankpɔtáa ilan mu awunso. Mu ansítɔ lɔwankí fé owí, mu ayabi igyi fé ɔsɔti ání ogyá bv mótɔ. ² ɔde ɔwóló túkúrííbi kɔá ɔletéí mótɔ. Mu gyɔpi yabi iyi ɔpɔsv, mu buna yabi é iyi ɔsulósv. ³ ɔlɔkplón kúklókúú fé gyatá dékpóv, ɔpráda asienó ámu lɔpótí. ⁴ Bréá ɔpráda asienó ámu lɔpótí, mbéɛ anwanlín asón ámóv íleblí ámu a, nonu ɔme bámbá tsú ɔsósú. ɔme amv déblí ɔbéɛ, “Máwanlín asón ámóv ɔpráda asienó ámu ílablí ámu. Pɔwa fú kpawunutɔ.”

⁵ Múv Bulu-ɔbɔpu amóv nowun, ɔlí ɔpu móa ɔsulósv ámu lótsu mu gyɔpi íbí fúá yó ɔsósú. ⁶ Inu ɔleka ɔhá ámóv ɔbv nkpa bré féétɔ ámu ntam. Mólóbwe ɔsú móa asi, ɔpu móa mótɔ ató féé, ɔleblí ɔbéɛ, “Bumétrá sí tsiá! ⁷ Táme bréá Bulu-ɔbɔpu síénósí amv ɔbófólí mu ɔkpe a, alí bré ámutɔ Bulu ason nájínhé amóv ɔlehíe yáí ɔbéɛ, móbwe ámu íbéba mótɔ ní. Íbéba mótɔ fé alí ɔlebláa mu asúmpú, bvgyi mu ɔnósú atáípo amv.”

⁸ Inu ɔme amóv íde mí asón bláa tsú ɔsósú ámu létrá bláa mi ɔbéɛ, “Yɔhɔ ɔwóló ámóv ílafínkí ámu le Bulu-ɔbɔpu amóv ɔlí ɔpu móa ɔsulósv ámu íbítɔ.”

⁹ Mú sv nɔyɔ Bulu-ɔbɔpu amv wá mbéɛ, ɔpúv ɔwólóbi ámu ha mi. Múv ɔlebláa mi ɔbéɛ, “Hɔ, afɔwí mú! Íbówa fú ɔdwe débídébí fé ɔkwén, táme ímékánáa fú íputɔ.”

¹⁰ Inu nɔhɔ ɔwólóbi ámu lé mu íbítɔ, nɔwí mú. Ílɔwa mí ɔdwe débídébí fé ɔkwén, táme ímetepí kanáa mí íputɔ. ¹¹ Múv ɔletrá bláa mi ɔbéɛ, “Ílehián ání félablí asón ámóv íbéba ahá féésú ámu. Íbéba ɔmá féé, ɔblí ɔtsan-ɔtsan ablípú pú awíe féésú, fé alí ámóv Bulu lalé súná fú ámu!”

11

Adansifo Abanyó Amv

¹ Inɔ ɔma a, beha mí oyíá bɔtɔpɔsúsu ató. Móú Bulu-ɔbɔpɔ amv lébláa mɔ ɔbé, “Kusu afɔyosusúu Bulu ɔtswékpa obu ámv pó afɔdié-asubwi amv, afɔkla inu asúmpó amv. ²⁻³ Táme másusúu nwunsínésó amv mó. Si inu tswi, tsífé Bulu lasí inu há ahá ání bɔmegyí Yudafo. Alɔ ahá ání bétatsáa wúlu wankíhé amv tsra advana-nyɔ (42), igyi nke ɔpím-ɔkɔle lafa-anyɔ aduesie (1,260). Néha mí adansifo abanyó bédídá akpekpe, há amó túmi, béblí mí asón ání nalé súná amó nke ámɔtɔ.”

⁴ Amógyí nfɔ-nyí anyɔ pó ɔkandíe-nyí anyɔ ámóú ulí Bulu, ogyi ɔyí féesó ogyípó amv ansító ní. ⁵ Ní ɔku ɔbwé agywun ání obépilán amó á, ogyá bédalí amó ɔnó, hɔ mv mó. Alɔ ɔhá ání odekléá obépilán amó obówu ní. ⁶ Bulu adansifo ámv bɔbɔ túmiá bétalí há nyankpɔ omóotswie nkeá bópɔblí Bulu asón ámv fée. Bɔbɔ túmiá bétalí há ntsu kugyíku bédamlí obugya. Bétalí lé asɔn wunhe kugyíku é ba ɔsulósu brégyíbréá bɔdeklé.

⁷ Ní adansifo ání beblí amó asón tá á, ɔbwikítá-atɔ amóú ɔtedalí tsu ulán klúklúúklúá uma ɔkatɔ ámv ɔbókɔ amó isá, gyí amósú, mó amó. ⁸ Amó afúli bédí amó wúlu yilé brɔnusu. Bɔtétí wúlu yilé ání be, “Sodom móa Egipte.”* Inu beɔda amó Wíe Yesu mántá oyikpalíhesu, mó ní. ⁹ Ahá bótswi abusuangyíabusuan, ɔblígyíɔblí, ɔmágyíɔmá pó ɔsulósu ahá ɔtsan-ɔtsan féesó ba beki afúli amv nkensá móa ifɔn. Bɔméesha ɔkpa abɔpula amó kóráá. ¹⁰ Bulu ɔnósó atɔípó abanyó ání bawú su ansí bégyi ɔsulósu atsiápó. Bégyi nke kpɔnkpɔntɔ, kíé aba ató, tsífé Bulu ɔnósó atɔípó ání bawá amó ipian kpɔnkpɔntɔ kɔ. ¹¹ Táme nkensá móa ifɔn ámv ɔma a, Bulu léha ɔhé lelawíé amótó, belakúsú lí ayabisu. Mó su ifú lehie kítá ahá ání bowun amó. ¹² Inu Bulu ɔnósó atɔípó abanyó ámv bonu ɔme kpɔnkpɔntɔ ku tsú ɔsúsú, ulébláa amó ɔbé, “Mlɔdu ba nfi!” Amó alupó ámv bulí bɔde amó kí, agyinde lotsu amó ya ɔsúsú. ¹³ ɔsulóú lékpinkí kpukpukpukpu alɔ bré ámɔtɔ kén. Ní beye wúlu amɔtɔ idú á, iku kɔle fée lobwie bun ɔsulótɔ gbloo. Ahá mpím-sienó (7,000) bowu ɔsulókpinkí ámɔtɔ. Ifú lehie kítá atráhe amv. Mó su bɔwa ɔsúsú Bulu numnyam.

¹⁴ Asɔn wunhe nyɔɔsi latsɔn, saasi srí ibá á.

ɔkpe Sienósí

¹⁵ Móú Bulu-ɔbɔpɔ osienósí lófúli mv ɔkpe. Inu ɔme akpɔnkpɔntɔ lelɔn tsu ɔsúsú be, “Séi á, ɔyító iwíegyí lamli anɔ Wíe Bulu mva Kristo, (ɔhá ání Bulu ladá mv ofúli amv) klé. Obégyi iwíe bré fée!” ¹⁶ Inu ahande advanyɔ-na ámóú bɔtsie amó mbíásó Bulu ansító ámv fée bobun, súm mv, ¹⁷ blí be, “Anɔ Wíe Bulu Otúmípu, adá fú ipán.

Fúlétsiá, fóbɔ inu bré fée.

Tsífé fapó fú túmi kpɔnkpɔntɔ ámv
fi fú iwíegyí asi!

¹⁸ ɔmá-ɔmá benya ɔbló,
bré lafɔn ání fú é fénya ɔbló.

Bré lafɔn ání fégyi awupó asón.

Bré lafɔn ání fóbwe yilé há fú asúmbe, bɔgyí fú ɔnósó atɔípó amv,
pó Bulu ahá ání botenyá fú ifú,

nyebí pó ahande fée.

Bré lafɔn ání féhɔ ahá ání bamó ahá ɔyító fée.”

¹⁹ Inu befinkí Bulu ɔtswékpa kpɔnkpɔntɔ ámóú ibɔ ɔsúsú ámv, bowun mv Ntam-dáka obu ámɔtɔ. Inu nyankpɔ lówa ibɔ fwi bɔ. Odekie, ɔpráda deputí,

* **11:8** Wúlu yilé ání dá onutó gyí Yerusalem. Bɔpɔkápó Sodom móa Egipte, tsífé amó bwehé láláhe lehan aba.

ᓄᓄᓄ ɔtsan-ɔtsan lẹlɛn kóklókúú, ɔsolóú lẹkpinkí; átsufolibíá igyi fẹ akwebi lẹhɛ kpá.

12

ᓊtsi Amu Mva Bóti Amu

¹ Inu osúna kpɔnkpɔnti ku lédali ɔsúsú. Nowun ɔtsi ɔkúá ɔdidí owí, mu ayabi yí ɔtsrasu. Obun owíepa, ntsrakpabi dúanyo ipan músú. ² ᓊtsi ámu dé ɔmé, ikwíi de mu dwiín, odekikíni, ɔde okitikiti ogyo obí ámu kwíi.

³ Inu osúna bámbá letrá dali ɔsúsú. Nowun bótí kpɔnkpɔnkpɔnti ɔkúá ɔlepe, ɔbu nwun asienó pú nsiebí dú. Owíepa asienó bun nwun asienó ámusu. ⁴ Ní beye ntsrakpabi fẹ́étó aku asa á, bótí ámu lópu mu odú kíkí mla iku kule, ɔlebitía mú kpá beda ɔsolósu. ᓊlɛ ɔtsi ámu ɔmé de mu dwiín ámu ansító, ménɛ ɔtsi ámu onyá kwíi pé á, obótsu mu bi ámu mé. ⁵ ᓊtsi ámu lókwíi obiyímbi ání ɔbékpa ɔmá fẹ́é owuntalɛnu. Botsu kebi ámu ya Bulu wá, yéyá mu obíású. ⁶ Inu ɔtsi ámu lésrɛ yó dimbísú ɔtínéá Bulu léla yáí há mu. Békɛ musu nke ɔpím-ɔkule lafanyo aduesie (1,260).*

⁷ Inu, isá leda ɔsúsú. Bulu-ɔbɔpu dehen Mikael mva mu aba abɔpu bako bótí ámu mva mu aba abɔpu. ⁸ Táme bótí ámu mva mu abúopu bumetalí líi amó ɔnó, begya amó lé ɔsúsú inu. ⁹ Inu bekpa bótí ámu ɔbutetɛ mu iwɔ dada amu mva mu abɔpu beda ɔsolósu. Mu ɔbutetráa ti Bulu olupú ntée Satan pú ɔyító ahá fẹ́é ɔmlépu ni.

¹⁰ Inu nonu ɔme kóklókúú ku lẹlɛn ɔsúsú. Ileblí ɔbéé, “Séi gyí bréá Bulu ɔbóhɔ mu ahá nkpa ní!

Bulu ɔbópu mu túmi gyi iwíe.

Mu Kristo, (ɔhá ámu ɔ Bulu ladá mu ofúli amu) é ɔbéle mu túmi ɔwan.

Tsúfẹ bakpá ɔhá ámu ɔletsíá lé anɛ Akristofɔ ilá ámu dá ɔsolósu.

ᓊbunsám méetrá ka asón dínká anɛ apíósú, anɛ Bulu ansító e.

¹¹ Bapú Okúfabi amu obugya pú mu iwɛ adánsɛ ámu ɔ begyi amu gyi musu.

Bumɔdwe amó iwɛ dɔbidɔbi, su bumenya amó lowu kóráá ifú.

¹² Inɛ su ɔsúsú pú mlhá mlibu inu fẹ́é mlɛnya ansigyí.

Táme ɔsolóú mva ɔpu, mligyɔwɛ ní.

ᓊbunsám laba mlɛ wá ɔblósú, tsúfẹ alawun ání mu nke trá mɔtsó.”

¹³ Bréá bótí ámu lówun ání bafin mu dá ɔsolósu á, ɔlɔkusú kplá gya ɔtsi ámu ɔlɔkwíi obí ámu. ¹⁴ Táme beha ɔtsi ámu oyitsu kpɔnkpɔnkpɔnti abámba anyo, ménɛ ɔbétalí fúlí sí bótí ámu yó mu otsiákpá dimbísú inu. Bulu ɔbékɛ musu inu nfinso móa ifon.† ¹⁵ Inu bótí ámu lẹfen ntsu tsunhe dáli mu ɔnótó wólí ɔtsi ámu ɔma, ménɛ ɔbékítá mu náti. ¹⁶ Táme ɔsolóú légyí ɔtsi ámu buale. Ntsu ámu bótí ámu lẹfen tsu mu ɔnótó ámu fẹ́é leme wíé ɔsolótu. ¹⁷ Inu bótí ámu lénya ɔbló ɔtsi ámusu, pú mu ɔbló gya mu abí atráhesu. Amúgyí ahá ání ɔbutegyí Bulu mblasu, bude Yesu iwɛ adánsɛ gyí a. ¹⁸ Inu bótí ámu lési ɔda ɔpu amu ɔnó.‡

13

Mbwíkítá-atọ Anyo Aku

* **12:6** Nke ɔpím ɔkule lafanyo aduesie (1,260) ánfɛ igyi nfinso móa ifon. † **12:14** Nfinso móa ifon igyi nke ɔpím ɔkule lafa-anyo aduesie (1,260). ‡ **12:18** Inɛ bu nwóló dada amu akoto: Inu nesi líi ɔpu amu ɔnó.

¹ Iní ɔma a, nowun ání ɔbwíkítá-atɔ kpɔnkpɔntɪ ɔku dédalɪ tsu ɔpu amɔtɔ ɔbá. Ɔbu nwun asienó pú nsiebí dú. Owíepa bun nsiebí ámu kugyíkusu. Bɔwanlín dá ání ɪlɔkusó líí Bulusu dínká nwun ámu kugyíkusu. ² Ɔbwi ámu gyí fé dundu, táme mu ayabi lomóní, mu akuti bu iswí fé osísré ayabi, mu ɔnó é igyi fé gyatá ɔnó. Bótí ámu lópu mu túmi, iwíegyi pú ɔwɔnlín ku há ɔbwi ánfɪ. ³ Nowun ání ɔlɔ kpɔnkpɔntɪ ku ɪdɪn ɔbwi ámu nwun asienó ámɔtɔ kɔlesu. Ɔlɔ ámu lómoní, ɪbétalí mɔ mu, táme ɪleta, omowu. ɪlɔwa ɔyítá ahá féé wánwan, bekplá buo mu. ⁴ Bosúm bótí ámu, tsúfé alapó mu túmi há ɔbwi ámu. Bosúm ɔbwi ámu é, fité bɛɛ, “Ma lófɔn ɔbwi ánfɪ? Ma ɔbétalí líí kó mu?”

⁵ Bulu léha ɔbwi ámu ɔkpa ání ɔblí abususu akpɔnkpɔntɪ pukusu lu musu. Ɔleha mu ɔkpa ání ɔbwéé túmíla kugyíkúvá odeklé tsra advana-nyɔ (42), igyi nfinisa mɔa ɪfɔn ámɔtɔ. ⁶ Ɔbwi ámu lóbwií ɔnó, blí abususu púkpóí Bulu mɔa mu dá pú ahá ámúú bɔbu ɔsúsú, igyi mu otsiákpá amu. ⁷ Bulu léha mu ɔkpa ání ɔkɔ́ Bulu ahá, ogyi amúsú. Ɔleha mu ɔkpa ání ogyíi iwíe abusuangyíabusuan, ɔblígyíɔblí, ɔmágyíɔmá pú ɔsulúsu ahá ɔtsan-ɔtsan féésú. ⁸ Ɔyítá ahá féé bósum ɔbwi ámu. Ahá ání bɔmóosum mu gyí ahá ání bɔwanlín amó adá wá Okúfabi amúú bɔpuhá igyi asa ɔyí lebelin amu nkpa ɔwulótá.

⁹ Ɔhá ání ɔbu asu onúu. ¹⁰ Ɔhá ání ɪda yaí ání békítá mu ndoun ɪsátó a, békítá mu ɪsátó, kpá mu náti. Ní ɪda yaí ání ɔku obésin ɔdayí ɔnó é á, ɔdayí ɔnó obésin. Iní su Bulu ahá bɔtómí, abulu kínkín amó hógyitɔ.

¹¹ Inu netrɔ wun ɔbwi ɔku é lówɔ dalɪ ɔsulótɔ. Ɔbu nsiebí anyɔ fé okúfabi, táme ɔlɔtáí fé bótí. ¹² Ɔbwi ánfɪ líí ɔbwi gyankpapu amu ansító, ɔlɔyɔ mu agyómá kugyíku ɔbwi gyankpapu amu túmitɔ. Iní léha ɔsulúsu atsiápu féé bosúm ɔbwi gyankpapu amúú ɔlɔ ledínká mu, ɪleta, omowu ámu. ¹³ Ɔbwi nyɔɔsi amu lóbwe osúna akpɔnkpɔntɪ. Ɔleha ogyá lekpa tsú ɔsúsú beda, ahá féé bowun. ¹⁴ Ɔlɔpu osúna amúú ɔlɔbwe ɔbwi gyankpapu amu ansító ámu mlé ɔyítá ahá ɔbéé, bupwéé ɔkpi, ogyi fé ɔbwi gyankpapu amúú bɔwɔ mu ɔdayí ɪya anyɔ, omowu, ɔtráa otsie nkpa ámu. ¹⁵ Bulu léha ɔbwi nyɔɔsi anfi ɔkpa ání ɔwáa ɔkpi ámu ɔñé, fówun ɪbétalí tóí. Inu ɔkpi ámu léha ɔbéé, bɔmá ahá ání bɔmóosúm mu. ¹⁶ Ɔleha ání buhíe ahá féé nsu, amó gyɔpi ɪbɪsu ntéé amó ɔsokpi; nyebí ahande, ahíánfɔ mɔa asikafɔ, nkpábi mɔa ɪwɪ agyípu. ¹⁷ Ɔhaa méetalí fé tɔtɔ ntéé hɔ tɔtɔ, nkéti ɔhá ání ɔbwi ámu nshíetɔ, igyi mu ɪdá ntéé ibi ání ɪlí há mu ɪdá dɪn musu.

¹⁸ Iní léhián nyánsa, ménɪ fétalí nú ibi ámu asɪ. Ibi ámu ɪlí há ɔbwi gyankpapu amu, igyi oyin ɔku dá. Ibi ámu gyí lafasie aduesie-sie (666).

14

Okúfabi Amu Mva Mu Ahá

¹ Inu nelawun Okúfabi amu líí Sionbɔsu. Ahá mpím lafakule advana-na (144,000) bolí mu wá. Okúfabi amu mva mu Si ɪdá dɪn amó ɔsokpi. ² Inu nonu ɔme ku tsú ɔsúsú fé ntsu lábólá, ɪdekpa yi, ntéé ɔpráda députí, ntéé fé nsankuo tsɔtsɔtsɔ bɔdɛda. ³ Bɔde ɪbɪ pɔpwɛ ku wa owíe obíá ámu, akɪankpapu ana ámu pú ahande advanyɔ-na ámu ansító. Ɔhaa má ɪnvá ɔbétalí súan ɪbɪ ámu ɔsulúsu anfisɔ, nkéti ahá mpím lafakule advana-na (144,000) amúú Bulu lahɔ amó nkpa tsú ɔsulúsu ámu nkɔle pé. ⁴ Alɪ ahá ánfɪ gyí ahá ání amó ɪwɪ letɪn, bɔmeyín ɔtsɪ, bɔtobuo Okúfabi amu ɔtínegyíɔtíneá ɔyó ní. Amó nwunsu ɪkɔ ɔleka anyánpósa féétó, fé atɔ-abí gyankpapu há Bulu mva Okúfabi amu ni. ⁵ Bɔtamawá afunu, ɔlala kuku é ɪma amó ɪwɪ.

Bulu-abɔpu Abasá Asɔn Blíhé

⁶ Inu nelawun Bulu-ɔbɔpu ɔkúvɔ ɔna afútó, ɔde asɔn wankláán amúú ɪbu nu bré féétó amu. Ɔbá bebláa ɔyítá ahá, abusuangyíabusuan, ɔblígyíɔblí ablípú, ɔmágyíɔmátó ahá pú ahá ɔtsan-ɔtsan. ⁷ Bulu-ɔbɔpu amu lókplɔn blí ɔbéé,

“Mlɪnya Bulu ifú, amlɪwa mu numnyam, tsúfɛ mu asóngyíbi lafɔn. Mlɪsum mu. Mɔ́lɔ́bwe ɔ́sɔ́ mɔ́a asi, ɔ́pu mɔ́a ntsu fɛ́é!”

⁸ Bulu-ɔ́bɔ́pu onyɔ́ɔsi é lóbuo mu, beblí ɔ́béé, “Babilon labwíé. Wúlu yilé Babilon labwíé. Tsúfɛ Babilon lahá ɔ́má-ɔ́má banu mu mbɔ́atɔ́-ntá ání itehá Bulu ɔ́blɔ́ tɔ́kɔ́sú!”

⁹ Bulu-ɔ́bɔ́pu saasi é búo amú, ɔ́deblí ɔ́béé, “Ní ɔ́ku lósum ɔ́bwi ámu muɔa mu ɔ́kpi ámu, há bɔ́pu amó nsohíetɔ́ hie mu ɔ́sɔ́kpi ntée mu ibi nsu a, ¹⁰ alí ɔ́há ámu obónu Bulu ɔ́blɔ́-ntá, bɔ́mefráa mú asa betsei mú wá Bulu ɔ́blɔ́-ewetɔ́ ní. Bulu ɔ́bɔ́pu ogyá mɔ́a atonkodu bití mu isu, mu abɔ́pu wankíhé pú Okúfabi amu ansító. ¹¹ Amó isubítí ogyá ámu ogyási bókusú yó ɔ́sɔ́sú bré fɛ́étó. Alí ahá ámu gyí ahá amóú bosúm ɔ́bwi ámu pú mu ɔ́kpi, ɔ́bwi ámu nsohíetɔ́ dɪn amósú ámu ni. Iwí mólwií amó ekekeke.”

¹² Iní sù ilehián ání Bulu ahá bótomí líí kínkín, gyi Bulu mblasu, wá ɔ́nɔ́kwali há Yesu ni.

¹³ Inu nonu ɔ́me ku lótsu ɔ́sɔ́sú ɔ́béé, “Wanlɪn tswi fɛɛ, ‘Ansí bégyi ahá ání bówu aní Wíe agyómátó tsú séi póya!’ ”

Bulu ɔ́hɛ́ ámu ɔ́béé, “Ee, ibu mótó. Ansí bégyi amó lélé. Béda ɔ́kponó tsú amó ipian fɛ́étó, tsúfɛ́ amó bwehé wankláán bóbuo amó.”

Bulu Asóngyi Iwí Atowunhe

¹⁴ Inu neláki a, agyinde futútú ku ní. ɔ́ha ɔ́kɔ́a ogyi fé Nyankpɔ́sa-Mu-Bi ámu tsie agyinde ámuɔ́. Obun sika pepe owíepa, ɔ́de tsini kláklá ku. ¹⁵ Inu Bulu-ɔ́bɔ́pu ɔ́ku é lédali tsu ɔ́sɔ́sú Bulu ɔ́swékpa inu ba. Múú ɔ́lɔ́kplón bláa ɔ́há amóú otsie agyindesu ámu ɔ́béé, “Pu fú ɔ́dayí ámu tin ató-abí, tsúfɛ́ ɔ́solósu ató-abí lapé yóí. Mú tinbi lafɔn!” ¹⁶ Mú su ɔ́há amóú otsie agyindesu ámu létinkí mu tsini amu, tin ɔ́solósu ató-abí ámu fɛ́é.

¹⁷ Bulu-ɔ́bɔ́pu ɔ́ku é lédali tsu ɔ́sɔ́sú Bulu ɔ́swékpa obuto inu. Mu é ɔ́de tsini kláklá ku.

¹⁸ Múú Bulu-ɔ́bɔ́pu ɔ́kɔ́a ɔ́bu túmi ogyá ámuɔ́ é lédali tsu afɔ́die-asubwi ámu asi ba. ɔ́lɔ́kplón bláa Bulu-ɔ́bɔ́pu amóú ɔ́de tsini ámu ɔ́béé, “Pu fú tsini amu ka wáin-abí ámu ɔ́kpítsa, tsúfɛ́ abí ámu ilapé.” ¹⁹ Mú su Bulu-ɔ́bɔ́pu amu lótswi mu tsini amu káka ɔ́solósu wáin-abí ɔ́kpítsa fɛ́é, kpá wáin-abí ámu wá ɔ́tínéá botenyímé ntsu lé mótó. Iní ilí há Bulu ɔ́blɔ́. ²⁰ Wúlu amu mmuátse benyímé wáin-abí ámu. Obugya lédali mótó, idetsúɔ́n waa fé ntsu tsonhe. Mú iswító bóbbwe máili lafakɔ́le adukwe (180). Mú oklú é bóbbwe ayabi anu.

15

Bulu-abɔ́pu Pú Asɔ́n Wunhe Asienó Tráhe

¹ Inu nowun osúna bámbá kɔ́a ibu ifú, ibu wánwan ɔ́sɔ́sú. Nowun ání Bulu-abɔ́pu asienó bɔ́de asɔ́n wunhe asienó ání Bulu ɔ́bɔ́pɔ́bití ahá isu asa iklɔ́ntɔ́ bólwíí mu.

² Inu nowun ɔ́pu kɔ́a igyi fé ahuhwé, ilape fé ogyá. Nowun ání ahá bolí mú ɔ́nó, bɔ́de Bulu nsankuo. Alí ahá ání gyí ahá ání bakó gyi ɔ́bwi gyankpapo amu muɔa mu ɔ́kpi ámu pú nsohíe-ibi amóú ilí há mu dá ámuɔ́ ní. ³ Bɔ́de Bulu osúmbi Mose muɔa Okúfabi amu ilu wa beɛ,

“Aní Wíe Otúmípu,

fú bwehé bu ifú, ibu wánwan.

Fú bwehé fɛ́é igyi ɔ́nɔ́kwali, ida ɔ́kpa.

Owíeá mu iwíegyí tamamó ɔ́nó.

⁴ Aní Wíe, ma oméenya fú ifú, wá fú numnyam?

Tsúfɛ́ fú nkɔ́le lówankí.

ɔ́ma fɛ́é béba bosúm fú,

tsúfɛ́ falé fú yilébbwe ɔ́wan.”

⁵ Iní òma a, nekí òsúsú, nowun ání Bulu òtswékpa obu, igyi tati-obu ámú itosúná ání Bulu bú amó wá ámu ònó iya. Nowun mótó Òwankíkpa ámu. ⁶ Nowun Bulu-abòpu asienó amú búpu asun wunhe kpònkpònti asienó bá ámu. Bedali tsu Òwankíkpa inu. Bòwa òhráda atadiéá ìlòwankí, ide ogyá kpa, búpu sika pepe òfé tsán. ⁷ Akiankpapu ana ámúto òkole léha Bulu-abòpu asienó ámúto okugyíòku sika blanwébi ání Buluá òbu inu bré féeétó òbló ìbò mú dédédédé. ⁸ Bulu numnyam pú mu túmi leha ogyási lòbolá Bulu Òwankíkpa inu fée. Oha métali bítiwíé mótó, yáfun bréá Bulu-abòpu asienó ámu batséi asun wunhe asienó ámu fée wólí òsolósu.

16

Bulu Òbló Ablanwébi

¹ Inu nonu òme kpònkpònti kuá ìledali tsu Bulu Òwankíkpa inu. Ide abòpu asienó ámu bláa òbéé, “Mlíyò, amliyetseí Bulu òbló ablanwébi asienó ámu wólí òsolósu.”

² Mú su òbòpu gyankpapu lédali tsu Bulu òtswékpa inu yetseí mu kle wólí òsolósu. Inu ahá ámúú òbwi ámu nsuhíetò ìdin amúsú, búde òkpi ámu sum ámu iwí létsitsíi nlò akpònkpònti, ide amó dwiín.

³ Òbòpu nyòsì létseí mu kle wá òputò. Òpu ámu lémlí fé fúli obugya. Tógyítóá òbu òpu ámúto lówu.

⁴ Òbòpu sáásí létseí mu kle wá ntsu tsunhe pú abunkpabi féeétó. Mú fée ìlemí obugya. ⁵ Inu nonuá Bulu-òbòpá òteki ntsusu lébláa Bulu òbéé, “Òo Òwankípá fúbú inu bré fée. Fú asón da òkpa ání fabítí amó isu ali. ⁶ Tsúfé bamó fú ònósú atáipú pú fú ahá, tséi amó obugya wólí òsolósu. Mú sù fahá bapú obugya há amó fée, búnúu ni. Iní lékanáa ha amó ní.” ⁷ Inu nonu òme kuá ìledali tsu afòdié-asubwi ámu asì òbéé, “Ee, aní Wíe Bulu Otúmípu, fú isòbití igyi ònòkwali, ida òkpa.”

⁸ Múú òbòpu náásí létseí mu kle wólí owí. Mú su owí ònó lówa ònlín, ìleha mú ide ahá tò fé ogyá. ⁹ Owí ámu ìlòto okugyíòku. Bulu búú túmi asun wunhe anfi féeésú, támé bekiná búmedamlí klòntò; pówá mu numnyam, mbóún lwí bəlwí mu.

¹⁰ Onuusi létseí mu kle wólí òbwi ámu owíe obíású. Òbwi ámu iwíe ogyíkpa fée iloklun. Iwíwsin su mu abúòpu ámu búwí amó òdandú. ¹¹ Támé bekiná búmedamlí klòntò sí amó lalahé ámu fée bwe. Mbóún bəlwí òsúsú Bulu, iwíwsin ámúú búdewúun ámu su.

¹² Osiesì létseí mu kle wá ntsu yilé Efratetò. Ntsu ámu fée ìlekpí lé mú òbúntó. Iní léla òkpa há awíéá botsú owí òdalíkpa pú amó isá akòpú bétalí tsòn ba inu.

¹³ Inu nowun òhe lalahé asa akúá búgyi fé agyóngyo, bedali tsu búti ámu ònótó, òbwi ámu ònótó pú ònósú òtáipú ofunupu ámu ònótó. ¹⁴ Òhe lalahé anfi búbu túmi bwé osúna akpònkpònti. Bòtsun òsolósu awíe féeésú, ménì békpa amó fée wá abato, béba bəkò aní Wíe Bulu Otúmípu isá eke yilé ámúú igyi mu asón ogyíké ámu.

¹⁵ Aní Wíe òbéé, “Kí, néba fé owikplu. Bulu obóyulá òhá ání òleda iwísu, alalá mu atadié yáí, ménì òméenatí yayá, péli méekítá mu.”

¹⁶ Múú òhe lalahé ámu bekpa awíe ámu yéfiá òtínèkuá bútetí inu Hebrifò òblítò beé, “Harmagedon.”*

¹⁷ Inu Bulu-òbòpu síénósí létseí mu kle wá afútó. Òme kúklókúú ku ledali tsu Bulu òtswékpa inu owíe obíá ámúto òbéé, “Ilatá!” ¹⁸ Inu nyankpu lówa ìbì fwí bí. Odekpíe, òpráda depotí. Òme òtsan-òtsan lèlín kúklókúú, òsolósu ìlekpínkí kpínkí kuá mú odu ìmàkòba kí tsú bréá ahá belín òyító òpá. ¹⁹ Wúlu yilé Babilontò léye asa. Awúlu yiléá ìbu òyító fée ilobwiebwíe. Inu Bulu lékaín Babilon lakpan

* **16:16** Harmagedon asì gyí, Megidobu. Bəkò isá tsòtsòtsò ìbu ánfisù.

féésú, ọ̀bọ̀pọ̀ mọ̀ ọ̀bílá k̀p̀r̀ǹk̀p̀r̀nt̀i ẹ̀wẹ̀tọ̀-ntá ámu há mọ̀ olonu. ²⁰ Ọ̀pọ̀ ǹs̀ǹé ọ̀s̀l̀ú̀s̀u kugyíku lófwi, abu é f́éé ilẹ̀ja. ²¹ Atsufolibi ak̀p̀r̀ǹk̀p̀r̀nt̀iá mú odwintọ̀ bóbwe f́é ḱlọ̀ aduenu (50) lekpa tsú nwólótáasọ̀ bẹ̀da ahásu. Atsufolibi amọ̀ ọ̀nọ̀ ọ̀nlun sọ̀ bəlwí Bulu.

17

Obu-ọ̀nọ̀ Otsiá́pọ̀ K̀p̀r̀ǹk̀p̀r̀nt̀i Amọ̀

¹ Inu Bulu-ọ̀bọ̀pọ̀ abasiénọ̀ ámuú bẹ̀kítá ablanwébi ámu tọ̀ ọ̀kọ̀lẹ̀ léba bebláa mọ̀ ọ̀b́éé, “Ba, ansuna f́ú alíá bréá Bulu ọ̀b́ébití obu-ọ̀nọ̀ otsiá́pọ̀ k̀p̀r̀ǹk̀p̀r̀nt̀i ámuú otsie ntsu tsọ̀tsọ̀tsọ̀sọ̀ ámu isu. ² Mọ̀ba ọ̀yítọ̀ awíe f́éé batọ̀ mbua. Ọ̀yítọ̀ ahá f́éé banu mọ̀ mbuato-ntá bú.”

³ Inu Ọ̀jẹ́ ámu léba misu, Bulu-ọ̀bọ̀pọ̀ amọ̀ lótsu mí ya dimbísó. Nowun ọ̀tsi ọ̀ku tsie ọ̀bwíkítá-ato pẹ̀pẹ̀ ọ̀kọ̀sọ̀ inu. Ọ̀bwi ámu bu nwun asienó pú nsiebí idú. Bọ̀wanlín adá ání ilọ̀kọ̀sọ̀ líí Bulusu dínká mọ̀ iwí f́éé. ⁴ Ọ̀tsi ámu lówa atadiéá igyi faasi ntsu móa pẹ̀pẹ̀. Ọ̀lọ̀wa abutọ̀ wolihe ọ̀tsan-ọ̀tsan, ọ̀de sika pẹ̀pẹ̀ owebi mọ̀ gyọ̀pítọ̀. Akisító pú mọ̀ obu-ọ̀nọ̀tsiá ifin lọ̀búlá mú dédéédé. ⁵ Bọ̀wanlín idá kuá mú así lejaín dínká mọ̀ ọ̀sọ̀k̀p̀i bẹ̀e, “Wúlu yílẹ̀ Babilon, obu-ọ̀nọ̀ atsiá́pọ̀ f́éé oyín. Ọ̀sólú́sú akisító f́éé owíe.” ⁶ Nowun ání ọ̀tsi ámu lanu Bulu ahá obugya bú. Ahá ánfí bọ̀mọ̀ Yesu iwí adánsiẹ̀gyí sọ̀ ní.

Bréá nowun mọ̀ a, ọ̀nọ̀ lobwie mí. ⁷ Múú Bulu-ọ̀bọ̀pọ̀ amọ̀ léfité mí ọ̀b́éé, “Ntogyi ọ̀nọ̀ labwíe f́ú alí? Ńéle asọ̀n n̄aính́éá ibu ọ̀tsi ámu mọ̀ba ọ̀bwíkítá-ato amúú ọ̀bu nwun asienó móa nsiebí dú ámu así súná f́ú. ⁸ Ọ̀bwi ámuú fowun amọ̀ latsiá ḱi. Ọ̀tráa ọ̀ma inu séi, ọ̀b́élabá. Táme imọ̀owa ọ̀pá ọ̀b́édalí tsu ilán klúklúúklú ámuú ima ọ̀ka ámu tọ̀ yó ọ̀híkpa. Ọ̀sólú́sú atsiá́pọ̀ amúú Bulu mówanlín amú adá wá nkpa ọ̀wóló ámu tọ̀ tsú bréá ọ̀yí lefi así ámu ọ̀nọ̀ bóbwie amú, tsúf́é bowun ání ọ̀bwi ámuú oletsíá, ọ̀tráa ọ̀ma inu ámu lalá bá.

⁹ “Iní léhián nyánsa ání bóponú mú así. Nwun asienó ámu igyi abu asienó* ání ọ̀tsi ámu dé iwíe gyí mósó. ¹⁰ Nwun asienó ámu ilí há awíe asienó é. Abanú bawú bọ̀tsọ̀n, osiesi tsíe obíású séi á. Osienósi mókónyá ba. Ọ̀bá á, bré kpalobí ku pé obétsiá. ¹¹ Owíe okwesí gyí ọ̀bwi ámuú oletsíá, ọ̀tráa ọ̀ma inu séi ámu. Abasiénọ̀ ámu tọ̀ ọ̀kọ̀lẹ̀ ogyi. Mọ̀ é ọ̀b́éhi f́é mọ̀ aba ámu.

¹² “Nsiebí dú ámuú fowun amọ̀ igyi awíe idú ání bọ̀mọ̀kónyá tsíá obíású. Táme béyaí amú mbíású amú iwíe ogyíkpa. Amọ̀ba ọ̀bwi ámu bégyi iwíe bré itinbí. ¹³ Amú f́éé bóbwe agywun kọ̀lẹ̀, pú amú túmi há ọ̀bwi ámu. ¹⁴ Amọ̀ba ọ̀bwi ámu bókọ̀ Okúfabi amọ̀, táme Okúfabi amọ̀ obégyi amósó, tsúf́é mọ̀gyí asító Ọ̀sí pú awíetọ̀ Owíe ní. Mọ̀ abúopọ̀ gyí ahá ámuú Bulu latí amú, lé amú, bọ̀bu ọ̀nọ̀kwálí há mọ̀ amọ̀.”

¹⁵ Inu Bulu-ọ̀bọ̀pọ̀ amọ̀ lébláa mọ̀ ọ̀b́éé, “Ntsu tsọ̀tsọ̀tsọ̀sọ̀ ámuú fowun ání obu-ọ̀nọ̀ otsiá́pọ̀ ámu tsie mósó ámu ilí há ọ̀má-ọ̀má pú ọ̀blí ọ̀tsan-ọ̀tsantọ̀ ahá. ¹⁶ Nsiebí dú ámuú fowun ọ̀bwi ámu nwunsu ámu é ilí há awíe idú ání mọ̀ba amún̄yọ̀ bégyi iwíe. Amú f́éé bólu obu-ọ̀nọ̀ otsiá́pọ̀ ámu, swí mọ̀ atọ̀ f́éé, lé mọ̀ yayá, wí mọ̀ aye, wá tráhe ogyá, ibóhọ̀ plíplíplíplí. ¹⁷ Tsúf́é Bulu lópu agywun ánfí wá amú f́éé nwuntọ̀, méní bóbwe mọ̀ apé. Amú f́éé bópu amú túmi há ọ̀bwi ámu, yófọ̀n bréá Bulu asón ámu f́éé ibéba móttó.”

¹⁸ Inu Bulu-ọ̀bọ̀pọ̀ amọ̀ létrá bláa mọ̀ ọ̀b́éé, “Ọ̀tsi ámuú fowun atowunhe amọ̀ tọ̀ ámu gyí wúlu yílẹ́a ı̀de ọ̀sólú́sú awíe f́éésó gyí ní.”

18

Babilon Bwie

¹ Iní ọ̀ma a, netrá wun Bulu-ọ̀bọ̀pọ̀ ọ̀ku é dékplí tsú ọ̀súsú ọ̀bá. Ọ̀bu túmi k̀p̀r̀ǹk̀p̀r̀nt̀i. Mọ̀ numnyam dẹ̀wankí wólí ọ̀sólú́sú. ² Ọ̀lọ̀kplón kóklókúú ọ̀b́éé,

* **17:9** Abu asienó ánfisọ̀ Roma wúlu ı̀dın ní.

“Babilon labwíé! Wúlu yilé Babilon labwíé! Uamlí ọ̀nẹ laláhe ọ̀tsan-ọ̀tsan fée ọ̀nẹ́nkpá. Ulabwé isia há mbubwi laláhe pú mbwikítá-atọ laláhe fée. ³ Tsúfẹ alapó mu mbuato-ntá ámu dá ọ̀má-ọ̀má fée ọ̀nó. Mba ọ̀yítọ awíe fée bató mbua. Ibiá agyípó fée banyá iwí tsú nkpa ámuó olegyi amuato.”

⁴ Inu nẹlanú ọ̀me ku tsú ọ̀sọ́sọ́ ọ̀bée,

“Mí abí, mlile iwí le muato!

Mlimáwa ibi mu lakpan ámuato,

méni mu asun wunhe amu ku méeba mlisu.

⁵ Tsúfẹ mu lakpan lawo nwołótáa.

Mú su Bulu lakáin mósú.

⁶ Pọ mu lalahéá alapógyí fú ahá ka mu ikọ.

Pọ mu bwehé ka mu ikọ tsenyo-tsesa.

Ọ̀pọ nta kpekplé há ahá bonu.

Mú su pọ múá ibu ọ̀nlín don mú aku anyo ha mu onu.

⁷ Alagyi ọ̀dwe laláhe, tsú iwí dọbi.

Mú su pọ iwiasin múa asun wunhe ka mu ikọ séi.

Ọ̀tebláa mu iwí ọ̀bée,

‘Owíe tsihé ngyi, ntsie mí obíasú.

Megyí ọ̀surapọ ngyi, mmóowa nwe ekekekeke!’

⁸ Mú su asun wunheá igyi akún, isú pú lowu bótu mu ekewóle pé.

Bówa mu ogyá, ọ̀bóhọ plíplíplíplí,

tsúfẹ Otúmípu aní Wíe Bulu gyí. Mudé mu isu bití.”

⁹ Ọ̀sọ́sọ́ awíe amú mba amúnyo bató mbua, begyi ọ̀dwe laláhe amu bówun mu ogyási, su kpisi. ¹⁰ Mu ipian ámuó odewúun amu ibówa amó ifú. Mú su béli tsútsúútsú blí be, “Gyọwí ní! Babilon gyọwí ní! Wúlu kponkpontu nkáli su Bulu labítí fú isu ọ̀sáwọle pé a!”

¹¹ Ọ̀yítọ bíá agyípó bósu, gyi awireho, tsúfẹ ọ̀haa trá ọ̀ma inuá ọ̀bóhọ amó ato fẹhé. ¹² Muletsiá họ sika pepe pú sika futútú ató, abwi wankláán pú abutó wulhe, ọ̀hráda, ago, sríkí atati pú atati pepe, nyiá ibu ọ̀fan, atóá bọpu súrúfó-ise bwé, múá bọpu nyiá ibu ibiá sré, pú múá bọpu kọ́brí múá dátọ pú abwiá ihíe bu akíle aná fée bwé tsọtsọtsọ tsú amó wá. ¹³ Oletsia họ amó píprí, ọ̀híén, ohuam, apuse, ntá, olif-nfọ, nfúó wankláán, ayó, nnantswie, akúfa, mpọnkọ, akeké, tsíá họ ahá nkpábi kóráá.* ¹⁴ Bósu blí be, “Ntobí amúó futekle amu fée ladáli fú ibi. Ató amúó fótọpówá bite ámu fée lahóli fu. Fumétrá wun mú ekekekeke!”

¹⁵ Bíá agyípó amúó batsun musu nyá iwí ámu fée béli ifóntọ, tsúfẹ bode ifú nya aní bówun mu iwiasin ámu odu. Béki mu ipian ámu, su gyi awireho! ¹⁶ Béblí be, “Gyọwí ní! Wúlu yilé, gyọwí ní! Teki fuhíe fubu akíle. Atati futútú múa pepe pú ago futedídá. Sika pepe ató múa abutóá ide ogyá kpa srasrasra fótówá.

¹⁷ Atonyahé tsọtsọtsọ ánfi fée lahóli fu ọ̀sáwọle pé!”

Ntsuso-yibi akanpó, mú ahande pú mótọ agyómá ayọpó pú ibiá agyípó fée bówa ifó mu wá. ¹⁸ Ní bowun mu ogyási amu a, bósurá okitikítí be, “Wúlu mọmu lófun wúlu ánfi ọ̀yítọ fée?” ¹⁹ Békpa isi wá nwuntọ, gyi awireho, blí be, “Gyọwí ní. Wúlu yilé, gyọwí ní! Fú nyatọ aní ntsusu ayibi awíe fée anlanyá iwí tsú. Fú iwisu ató fée lahí ọ̀sáwọle pé!”

²⁰ Ọ̀sọ́sọ́ atsiápó fée, mlinya ansigyí. Bulu ahá, mu sumbí ayọpó pú mu ọ̀nóso atóipó fée, mlinya ansigyí. Tsúfẹ Bulu lagyi mu asún, bití mu isu, itó amúó alapógyí mlí ámu su.

²¹ Inu Bulu-ọ̀bọpu ọ̀wọnlínpọ ọ̀ku lótsu ibwi kponkpontu ku, tswi wa ọ̀putọ. Mú ọ̀leblí ọ̀bée, “Alí Bulu ọ̀bọpu ọ̀bló bwíe wúlu yilé Babilon, ọ̀haa méétrá wun mú ekekekeke ní. ²² Ọ̀haa méétrá nu ọ̀sankuo adapó, ilu awapó, ọ̀téntẹ afulípó pú ikpe

* **18:13** ahá nkpábi ntée anyánpósa-oyí múa akláa.

afólípó nka wúlu amọ̀tọ̀ ekekekeke. Ibi onọ́ agyómá kọ̀kọ̀kọ̀ é iméetrá tsiá inu. Bóméetrá kwe nfúó inu ekekekeke. ²³ Ọ̀kandíe kọ̀kọ̀ méetrá wankí wólí inu, ọ̀haa é méetrá nu okúlu mọ́a ọ̀ká pọ̀pwe ọ̀me inu ekekekeke. Tsúfẹ́ teki mu ibiá agyíró gyí aha kọ̀nkpọ̀nti ọ̀yító ní. Alapọ́ mu atọ́la mlé ọ̀yító ahá fẹ́é, há bafwí!

²⁴ “Babilon brọ̀nusu Bulu onósú atọ́pọ́ amọ́ obugya ibun. Múlómọ́ Bulu ahá ọ̀yító fẹ́é ní.”

19

¹ Inu fẹ́é ọ̀ma a, nonu ọ̀me kọ́á igyi fẹ́ ọ̀dọ̀m ání bọ̀dekplón kọ̀klókúú ọ̀sọ̀sọ́. Bọ̀deblí bẹe, “Halelúia!* Aní Bulu tọ̀họ́ ahá nkpa. Mu nkọ́le bọ́u túmi mọ́a numnyam, ² tsúfẹ́ mu isubítí igyi ọ̀nọ̀kwali, ida ọ̀kpa. Alabítí okipọ́ kọ̀nkpọ̀nkpọ̀nti ámọ́ú ọ̀lọ̀pọ́ mu obu-onó tsiá yíntá ọ̀yító ámu isu, alafíté mu asúmpọ́ obugya tsú mu wá.” ³ Bútráa bọ̀dekplón kọ̀klókúú bẹe, “Halelúia! Wúlu amọ́ ogyási lakúsú yó ọ̀sọ̀sọ́ bré fẹ́étó!” ⁴ Inu ahande aduanyọ́-na ámu pọ́ akiankpapọ́ ana ámu bemlí bun súm Bulu ámọ́ú otsie owíe obiá ámuusu, blí bẹe, “Amen! Halelúia!”

Okúfabi Amọ́ Ọ̀ká Otsiáke

⁵ Inu ọ̀me kọ́ lẹ́lin tsú owíe obiá ámọ̀tọ́ ọ̀bẹe, “Mlí Bulu asúmpọ́á mlitenyá mu ifú, nyebí ahande fẹ́é, mlíkanfọ́ aní Bulu ámu!” ⁶ Mọ́ ọ̀ma a, ọ̀me tsọ̀tsọ̀tsọ́ lẹ́lin, fẹ́ ntsu bọ́láhé détsọ̀bun waa, ntée ọ̀práda depútí kọ̀klókúú ọ̀bẹe, “Halelúia! Aní Wíe Bulu Otúmípu amọ́ dé iwíe gyí. ⁷ Mlíha anya ansigyí, iwí isanki aní, awa mu numnyam! Tsúfẹ́ Okúfabi amọ́ ọ̀ká otsiáke lafun. Mu ka ámu lahíhíe iwí tá.” ⁸ Bẹha mu ọ̀kpa bẹe, ọ̀wáá ọ̀hráda atadiéá ilọ̀wankí, ide ogyá kpa. (Ọ̀hráda atadié ánfí ilí há Bulu ahá yilébwẹ.)

⁹ Mọ́ú Bulu-ọ̀bọ̀pọ́ amọ́ lébláa mi ọ̀bẹe, “Wanlin fẹe, ‘Bulu layúlá ahá ání alatí Okúfabi amọ́ ọ̀kátsiá nke ámu asi.’ ” Mọ́ú ọ̀letrá bla mi ọ̀bẹe, “Asún ánfí igyi ọ̀nọ̀kwali, Bulu wá itsú.”

¹⁰ Inu nemlí bun mu ayabito, mbéee ansum mu, táme ọ̀lebláa mi ọ̀bẹe, “Mábwẹ! Tsúfẹ́ Bulu osúmbi ngyi fẹ́ fọ́a fọ́ apíó ámọ́ú mlídé Yesu iwí adánsíe gyí amọ́. Sum Bulu nkọ́le pé!

“Tsúfẹ́ ahá ámọ́ú bọ̀de Yesu iwí adánsíe gyí amọ́ bọ̀bu Bulu onósú asúnblí ọ̀hẹ́.”†

Ọ̀pọ̀nkọ́ Futútúsú Ọ̀dinkápo

¹¹ Inu mọ́á nó̀wun a, ọ̀sọ̀sọ́ lafinkí. Neláki a, ọ̀pọ̀nkọ́ futútú ọ̀ku líí á! Mọ́usu ọ̀dinkápo amọ́ ida gyí, “Yilé Ọ̀bwepọ́ pọ́ Ọ̀nọ̀kwali pu.” Otegyi asún, ọ̀tọ̀kọ́ isá é ọ̀nọ̀kwali pu. ¹² Mu ansíbi aklambi igyi fẹ́ ogya plẹnplẹn. Owíepa tsọ̀tsọ̀tsọ́ ibun mu nwun. Ọ̀bu dá kọ́á bọ̀wanlín dínká mọ́su, ọ̀haa méyín mọ́ tsiá mọ́tọ́. ¹³ Ọ̀lọ̀wa ligá ání bọ̀wa mọ́ obugyatọ́. Mu ida gyí, “Bulu Asún.” ¹⁴ Ọ̀sọ̀sọ́ isá akọ̀pọ́ bọ̀din mpọ̀nkọ́ futútúsú. Bọ̀wa ọ̀hráda atadiéá ilọ̀wankí, ide ogyá kpa bọ̀buo mu. ¹⁵ Ọ̀dayí iya anyọ́ kláklááklá kọ́ ledali tsu mu onó. Mọ́ ọ̀bọ̀pọ́sáín ọ̀má-ọ̀má bun ni. Ọ̀bọ̀pọ́ owuntọ́lin kpa amọ́. Bulu Otúmípu amọ́ ọ̀bls kọ̀nkpọ̀nti ámu ọ̀bọ̀pọ́nyímé amọ́ fẹ́ aliá butenyímé wáin-abí. ¹⁶ Ida ání bọ̀wanlín dínká ọ̀há ámọ́ú ọ̀din ọ̀pọ̀nkọ́ futútú ámu atadiesu pọ́ mu obiánsú gyí, “Asító Ọ̀sí, Awíetọ́ Owíe.”

¹⁷ Inu nowun Bulu-ọ̀bọ̀pọ́ ọ̀ku líí owító. Ọ̀lọ̀kplón kpolí mbubwi ání bọ̀na afútó fẹ́é ọ̀bẹe, “Mlíba! Mlíbefia Bulu ọ̀pọ́nú kọ̀nkpọ̀nti ámọ́ú alatswí ha mlí ámu asi! ¹⁸ Mění mlégyi awíe, isá onó alípọ́, isá akọ̀pọ́ akinkín, mpọ̀nkọ́su adinkápo pọ́ amọ́ mpọ̀nkọ́, ọ̀yító ahá, iwí agyíró, nkpa bí, nyebí pọ́ ahande fẹ́é aye.”

* **19:1** Halelúia igyi Hebrifọ́ ọ̀blí. Mọ́ asi gyí, Kanfọ́ aní Wíe Bulu! † **19:10** Ntée Ọ̀nọ̀kwali amọ́ú Yesu lébele ọ̀wan ámu téhá ahá bọ̀tetáli blí Bulu asún ámu ni.

¹⁹ Inu nowun ání obwikítá-atò amu mva osulòsu awíe pú amú isá akòpú fée bekpa aba bəyókə əpənkə futútúsú ədinkápú amu mva mu isá akòpú. ²⁰ Táme begyi obwikítá-atò amusu, bekítá mva mu ənósú ətəipú amúú ətəbwé osúna akpənkpənti mu idátó ámu. Ofúla amu ələpumlé ahá ámuú obwikítá-atò amu nsuhieto din amósú, butosúm əkpri ámuú bəpwe lian əbwi ámu ni. Bətswi əbwi ámu mva mu ənósú ətəipú amu wá ogyá paati kpənkpəntiá ogyá mva atonkodu ihíe detsii mótó. ²¹ Əpənkəsú ədinkápú amu ləpu ədayi iya anyə ámuú ildəli tsu mu ənó ámu mó isá akòpú atráhe amu fée. Mbubwi amu begyi amú aye plíplíplíplí.

20

Bəwa Əbunsám Ikan Nfi Əpím

¹ Inu nowun ání Bulu-əbəpu əku lékplí tsú osósó. Əde ildán klúklúúklúá ima əka sáafi pú ikan kpənkpənti ku. ² Əlekítá bótí, ogyi iwə dada amúú butətí mu Əbunsám ntée Satan amu, ələwa mu ikan nfi əpím-əku. ³ Ələtswi mu wá ildán klúklúúklú ámuətə, fin mó, wá mó ənó sáafi, méni Əbunsám méetrá tali mlé əmá-əmá ámu. Nfi əpím ámu əma asa béle mu kpalobí.

⁴ Mó əma a, nowun awíe-mbíá ku. Ahá ámuú bahá amú əkpa áni bəgyi asón ámu butsie mósú. Nowun aha əku əkláa. Amúgyi ahá áni betin amú Yesu iwí adánsiəgyi pú Bulu asón əkanda só ní. Amú kén gyi ahá ámuú bəmotsulá súm obwikítá-atò amu ntée mu əkpri ámu, bəmotsulá əbupu mu nsuhieto dinka amú əsəkpri ntée amú ibasú ní. Bulu léha amú betsinkí, amú Kristo begyi iwíe nfi əpím-əku amətə. ⁵ Amú Bulu légyankpá kósúa tsú afúlitə ní. (Awupú atráhe bəméetsinkí, nkéti nfi əpím ámu ildətsə.) ⁶ Bulu lóyulá mu aha agyankpapu amúú ələkusúa tsu afúlitə amu. Amú mó á, lowu nyəəsí amu ima amósú túmi. Bəbwe igyi ahapó há Bulu mva Kristo, mva amúnyə bəgyi iwíe nfi əpím-əku amu.

Satansv Gyí

⁷ Nfi əpím ámu əma a, béle Satan obu. ⁸ Əbədali yémlé əmá-əmá áni bubu əyi afunka ana, igyi Gog mva Magog amu, méni əbékpa ahá tsətsəətsəá buma iklátə buo iwí ya isá. ⁹ Nowun áni benatí tsən əyító fée, káfia Bulu ahá pú amú wúlu yiléá Bulu tekle, támé ogyá lekpa tsú osósó behi amú akòpú fée plíplíplíplí. ¹⁰ Inu bətswi Əbunsám ámuú ələmlé amú ámu wá obun áni ogyá mva atonkodu detsii mótó plənplənpləntə. Mva obwikítá-atò amu pú mu ənósú atəipú afunupu amu bətsiá iwíəsintə əpa onyé bré féeť.

Asóngyi Tráhe

¹¹ Inu nowun owíe obíá futútú kpənkpənti kuá əku tsie mósú. Nwólótáa mva osulòv bəsri sí mu, támé bumenya əhainkpá. ¹² Nowun awupú, nyehí ahande bulí owíe obíá ámu ansító. Bobwií nwólótə tswi. Bobwií nkpa əwoló ámu étó tswi. Inu bəpu tásə nwóló ámu ildəlí tsú awupú ámu bwehé iwí gyi amú asón. ¹³ Əpu léle awupúá bubu mətə ba. Lowu mva afúlitə é bele amúá bubu amótó ba. Bulu légyi okugyiəku asón mu bwehé ənó. ¹⁴ Inu bətswi lowu mva afúlitə fée wá ogyá áni itamaduntə. Inu gyi lowu nyəəsí ni. ¹⁵ Bətswi əhagyíəha áni bəmowun mu idá nkpa əwoló ámuətə é wá ogyá ámuətə.

21

Osósú Mva Osulòv Pəpwe

¹ Inu nowun osósú mva osulòv pəpwe, tsúfə osósú mva osulòv gyankpapu amu itráa ma inu. Əpu é itráa ma inu. ² Móú nowun wúlu wankihé, igyi Yerusalem pəpwe amu, ildəkplí tsú Bulu wá osósú ibá. Bulu léhíhíe mó fé ətsiá bawá mu

atọ wankláán, oyéfia mu kulu. ³ Nonu ọme kpọnkpọnti kọvá ilẹlun tsu owíe obíá ámu así ọbée, “Kí! Séí mú á, Bulu otsiákpá laba anyánpósato. Obétsiá amótó, bóbwe mu ahá. Mu onutó obétsiá amótó, ọbóbwe amú Bulu. ⁴ Obétsitsii amó ntsú fée. Lowu ntée isú ntée ipian ntée asun wunhe kọkọ é iméetrá tsiá, tsúfé atọ dada amu fée ilatsun.”

⁵ Mú owíe obíású otsiápọ amu léblí ọbée, “Kí, nde tógyítọ bwe pópwe.” Mú ọlẹlábíláa mi ọbée, “Wanlun asún ánfí tswi, tsúfé mú fée ibu mótó, igyi ọnọkwali.”

⁶ Mú ọlẹtrá bla mi ọbée “Nabwé mú fée tá. Mígyí Alfa múa Omega, Ogyankpapu múa Ọtráhe. Néha ọhá ání ọmewólí de mu nkpa-ntsu, ọméeseka mú ikọ. ⁷ Nọpu oyúla anfi há ọhá ání olegyi isu. Nóbwe mu Bulu, mu é ọbóbwe mí bí. ⁸ Táme afúpọá beyinkí mí ọma, ahá ání bumọhọ mi gyi, mbusuo abọpọ, ahá amọpọ, mbua atọpọ, atọ alapọ, ikpi atswépu pọ afunupu fée otsiákpá gyí ogyá paati kpọnkpọnti, ogyá múa atonkodu ihíe detsií mótó. Iní gyí lowu nyọọsi amu ni.”

Yerusalem Pọpwe

⁹ Inu Bulu-abọpọ abasiénó ámuú bude ablanwé asienó ámuú asun wunhe asienó tráhe ibọ mú ámutọ ọkọle léba bebláa mi ọbée, “Ba, ansuna fọ ọtsiá Okúfabi amu ọbá betsiá.” ¹⁰ Inu ọlẹkpa mí Ọhétọ ya ibu fúáhé kpọnkpọnkpọnti kọsu, olosuná mí Yerusalem wúlu wankíhéá ọlẹkplí tsú ọsúsú Bulu wá ibá.

¹¹ Bulu numnyam de wankí wólí wúlu ámu, ihíe de wankí hónánááná fé atsufolibi, ọde ogyá kpa fé ahuhwéá mú ansítọ lọwankí. ¹² Bọpwe buntíi trihe fúáhé kọ bómlí mú, ibu aklun akpọnkpọnti dúanyọ. Bulu-abọpọ dúanyọ bude aklun ámu ọnọ gyo. Bọwanlín Israel abusuan dúanyọ ámu adá dínká aklun amu ikọle-kọle. ¹³ Aklun asa bu owí ọdalíkpa. Asa bu owí ọkplíwíékpá, asa bu ọsúsú, asa é bu ayasi. ¹⁴ Beyi buntíi amu dínká abwi yílẹyílẹ dúanyọsu. Bọwanlín Okúfabi amu sumbí ayọpọ amu adá dínká abwi ámu ikọle-kọle.

¹⁵ Bulu-abọpọ amú ọde mí asún bláa amu dé sika pepe oyíá butọpọsúsu atọ. Ọbọpọsúsu wúlu amu, mú abuntíi pọ aklun ání ilobomlí mú fée. ¹⁶ Wúlu amu swítọ pọ mú tẹítọ fée igyi kéké. Bréá olosusú mú á, mú swítọ, mú tẹítọ pọ mú fúátọ fée igyi máli ọpím-ọkọle lafana (1,400). ¹⁷ Inu olosusú buntíi amu trítọ é. Igyi ayabi lafanyọ múa dúasie (216), nyankpọsa atosusúhe ọnọ. ¹⁸ Abwiá igyi fé ahuhwé bọpọpwé abuntíi amu. Bọpu sika pepeá tọtọ mefráa mú, igyi fé gláasi pwe wúlu amu. ¹⁹ Bọpu abwiá ibu bíá ọtsan-ọtsan dúanyọ wá abuntíi amu ntswiasí. Abwi ámu adá gyí, yasa, safiri, agate, emerald. ²⁰ Onik, kanelia, krisolit, beril, topas, krisopas, yasint pọ ametiste. ²¹ Abutọ wolihẹ fútútú wankláán dúanyọ bọpọpwé aklun amu. Iklun amu kugyíko igyi butóbi fútútú kọle. Sika pepeá tọtọ mefráa mú, igyi fé gláasi bọpọwá abrọnu wúlu amu. Fétalí kọ tson mótó.

²² Mmowun Bulu ọtswékpá kọkọ wúlu amu, tsúfé Bulu Otúmípu amu muva Okúfabi amu gyí Bulu ọtswékpá inu. ²³ Wúlu amu imehían owí ntée ọtsra wankí mótó, tsúfé Bulu numnyam tọwánkí há mú, Okúfabi amu é gyí mú ọkandíe. ²⁴ Ọmá-ọmá bénatí wúlu amu wankító. Ọyítọ awíe é bọpu amú numnyam ba mótó. ²⁵ Bọméesfin mú ọnọ aklun, tsúfé oklún ma inu. ²⁶ Ọmá fée bọpu amú numnyam pọ amú obú ba mú. ²⁷ Tógyítọá mú iwí metin, mbusuo abọpọ ntée afunupu bumóowíe wúlu amu, nkéti ahá ámuú bọwanlín amú adá wá Okúfabi amu nkpa ọwólótọ amu nkọle.

22

Nkpa-ntsu Tsonhe

¹ Inu Bulu-abọpọ amu losuná mí nkpa-ntsu ámuú ilọwankí fé ahuhwé ámu. Iđetsọon tsu Bulu muva Okúfabi amu owíe obíá ámu. ² Ntsu ámu ina brọnu yílẹá ida wúlu amu nsíné. Nkpa-oyí ilí ntsu ámu agbemgbe anyọ ámu, mu

itoswíé abí ọtsan-ọtsan ọtsragyíọtsra. Itoswíé tsé dúanyọ ofi ọkọlẹtọ. Mú afitáa é igyi afá há ọmá fẹ́étọ ahá. ³ Tógyítá Bulu lalwíí mú méetsiá wúlu amọ́tọ.

Mbóun Bulu mọ́a Okúfabi amọ́ owíe obíá obétsiá inu, mọ́ asúmpọ́ bọ́sum mọ́. ⁴ Bówun mọ́ ansító, mọ́ idá é bédinká amọ́ ọ̀sọ̀kpí. ⁵ Owí méetrá ta inu ẹ̀kẹ̀kẹ̀kẹ̀. Bọ́méetrá hián ọ̀kandíe ntée owí, tsúfẹ́ aní Wíe Bulu ọ̀bówankí wólí amọ́sọ́. Bégyi iwíe bré fẹ́é.

Yesu Ibá

⁶ Inu Bulu-ọ̀bọ́pọ́ amọ́ lébláa mọ́ ọ̀bẹ́e, “Asún ánfi bu mótọ́, igyi ọ̀nọ̀kwali. Aní Wíe Bulu tẹ́lẹ́ t́á ibéba suná mọ́ ọ̀nọ́sú atọ́ípú. Múláwá mọ́ ọ̀bọ́pọ́ ọ̀bẹ́e, ọ̀bẹ́lẹ́ t́á ibéba nke ánfító suna mọ́ asúmpọ́.”

⁷ “Kí! Imọ́ọ́wa ọ̀pá néba! Ọ̀wọ́lọ́ ánfító asún béba mótọ́. Mú sọ́ Bulu obọ́yulá ọ̀há aní olegyi mú fẹ́ésú!”

⁸ Mí Yohane lónu asún ánfi, nowun mú fẹ́é. Bréá nonu asún ánfi, nowun atọ́ ámu é á, nemlí bun Bulu-ọ̀bọ́pọ́ amọ́ú ọ̀lẹ́lẹ́ mú suná mí ámu ayabitọ́, mbéé ansum mọ́. ⁹ Táme ọ̀lẹ́trá bláa mọ́ ọ̀bẹ́e, “Mábwe! Tsúfẹ́ Bulu osúmbi ngyi fẹ́ f́a f́a apíọ́ Bulu ọ̀nọ́sú atọ́ípú, pú ahá amọ́ú bégyi asún amọ́ú bọ́wanlín wá ọ̀wọ́lọ́ ánfító ámọ́sọ́. Sum Bulu nkọ́lẹ́!” ¹⁰ Mọ́ú ọ̀lẹ́bláa mí ọ̀bẹ́e, “Mápu atọ́ lesúnáhé anfi nájín, tsúfẹ́ mú bábi lafun ta. ¹¹ Ha lalahẹ ọ̀bwepọ́ ọ̀yọ́ mọ́ lalahẹbweyọ́. Ifintọ́ ọ̀tsiá pọ́ ọ̀tsiá mọ́ ifintọ́, yilé ọ̀bwepọ́ é ọ̀kita mọ́ yilébwetọ́. Ọ̀há aní ọ̀bẹ́e, mọ́pu mọ́ iwí há Bulu osíi mọ́ iwí ha Bulu.”

¹² Inu Yesu lébláa mọ́ ọ̀bẹ́e, “Kí, imọ́ọ́wa ọ̀pá néba! Nebá ikọ́ ọ̀kakpá. Néka ọ̀hagyíọ́ha ikọ́ mọ́ bwehé ọ̀nọ́. ¹³ Mígyí Alfa mọ́a Omega. Ogyankpapọ́ mọ́a Ọ̀tráhe, asi Otsuápu pọ́ ọ̀nọ́ Ọ̀mọ́pọ́.

¹⁴ “Bulu obọ́yulá ahá aní bọ́de amọ́ atadiẹ́ fwí, méní bétalí nyá ọ̀kpa tsọ́n wúlu yilé amọ́ú ibá ámu ọ̀nọ́ wíe mótọ́ yégyi nkpa-oyí ámu abí. ¹⁵ Akíai obésin iban ámu ọ́ma. Amọ́ gyí; atọ́ alapọ́, mbọ́a atọ́pọ́, ahá amọ́pọ́, ikpí atswépu pọ́ ahá aní bọ́tekle afunu, bọ́tọ́wá mú é fẹ́é.

¹⁶ “Mí Yesu láwá mí ọ̀bọ́pọ́ mbéé, ọ̀bá bebláa fu asún ánfi, afọ́pọ́bla Akristofọ́ ọ̀pasua ámu fẹ́é. Mígyí Owíe Dawid mọ́ na, mọ́ atọ́ ogyípu pọ́ Bake Ọ̀tsrakpabi wankíhé amọ́ ní.”

¹⁷ Inu Bulu Ọ̀jẹ́ ámu pọ́ ọ̀ká pọ́pwe amọ́ beblí beé, “Ba!”

Ọ̀hagyíọ́ha aní onú asún ánfi ọ̀blí ọ̀bẹ́e, “Ba!”

Ọ̀hagyíọ́ha aní ọ̀mewólí de mọ́ ọ̀bá. Ọ̀hagyíọ́ha aní odeklé ọ̀bá, Bulu okie mọ́ nkpa-ntsu ámu.

Itráhe

¹⁸ Mí Yohane, nde ọ̀hagyíọ́ha ọ̀lá da kpákpáákpá. Mbéé, ní ọ̀kọ́ lónu atọ́ lesúnáhé ọ̀wọ́lọ́ ánfító asún, ọ̀bọ́pọ́ kọ́ tsíá mótọ́ á, Bulu é ọ̀bẹ́ha asun wunheá ibọ́ ọ̀wọ́lọ́ ánfító ibéba mọ́sọ́. ¹⁹ Ní ọ̀kọ́ é léle tọ́kọ́ tsú ọ̀wọ́lọ́ ánfító á, mọ́mọ́ Bulu é ọ̀bẹ́lẹ́ mọ́ ogyíkpá aní ibọ́ nkpa-oyí ámu pọ́ wúlu wankíhé amọ́ú nọ́wanlín mọ́ iwí asún wá ọ̀wọ́lọ́ ánfító ámọ́tọ́.

²⁰ Ọ̀há amọ́ú ọ̀de ntobí ánfi iwí adánsiẹ́ gyí ọ̀nọ̀kwaliyọ́ amọ́ ọ̀bẹ́e, “Ee! Imọ́ọ́wa ọ̀pá néba!”

Amen! Owíe Yesu, ba!

²¹ Aní Wíe Yesu ogyíi Bulu ahá buale!